

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

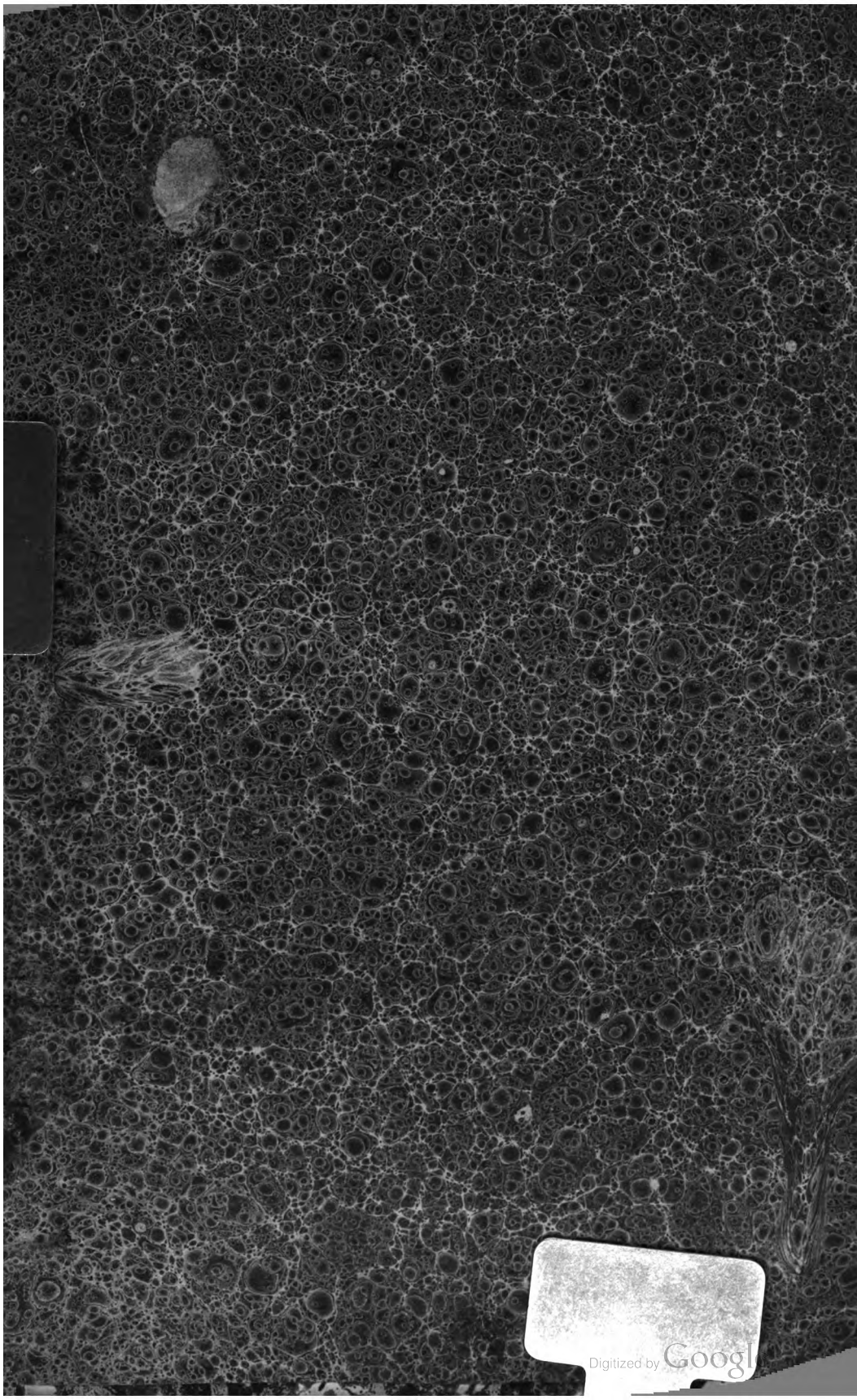
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

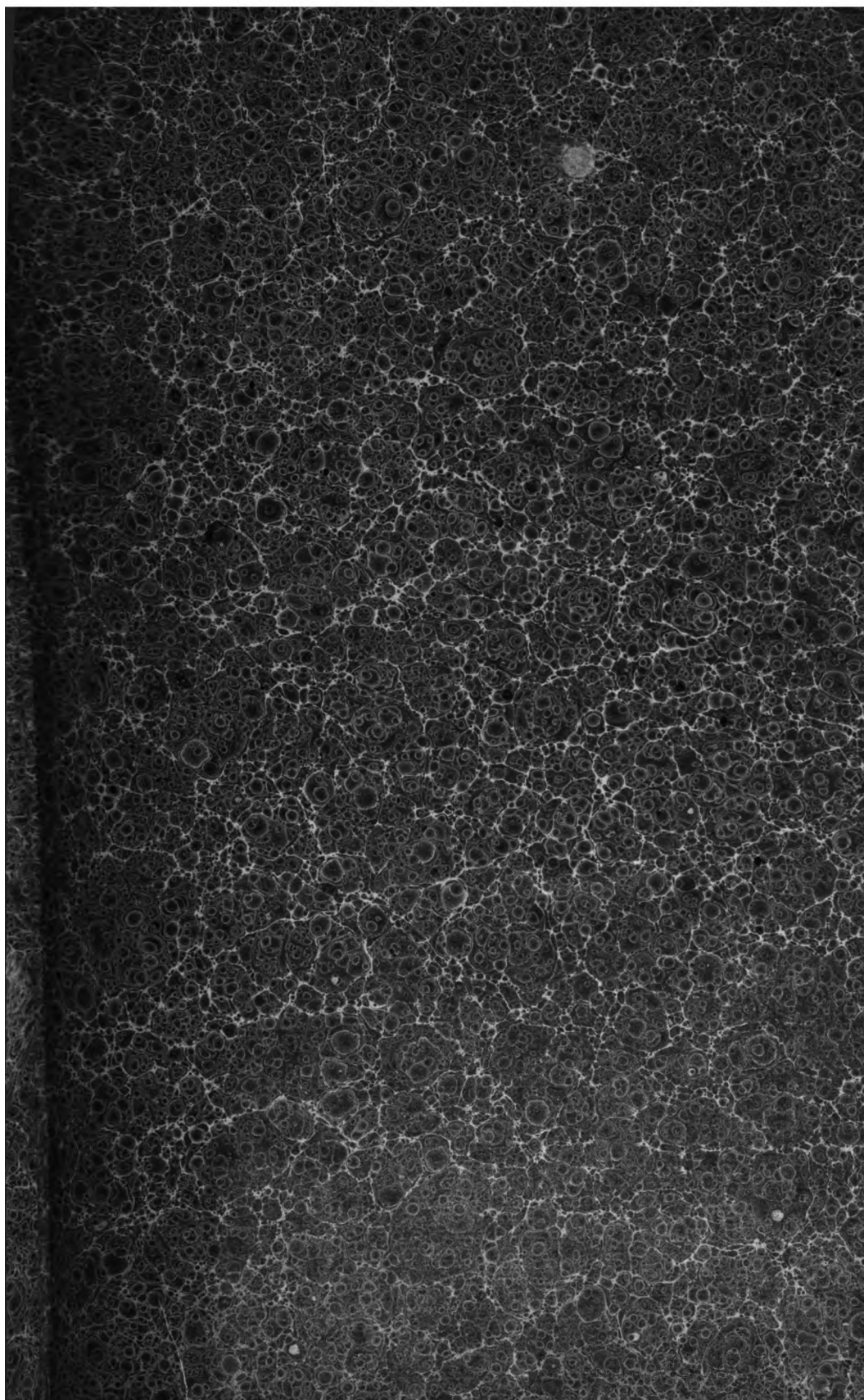
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

W. L. Kerner 1014

6000879850

W. L. Kerner 1014

290 i. 102

PHILODEMI
RHETORICA.

PHILODEMI

RHETORICA

EX HERCULANENSI PAPYRO LITHOGRAPHICE OXONII EXCUSA

RESTITUIT LATINE VERTIT

DISSERTATIONE DE GRAECA ELOQUENTIA ET RHETORICA
NOTITIAQUE DE HERCULANENSIBUS VOLUMINIBUS AUXIT
ANNOTATIONIBUS INDICIBUSQUE INSTRUXIT

E. GROS

STUDIORUM IN ACADEMIA PARISIENSI INSPECTOR

ADJECTI SUNT

DUO PHILODEMI LIBRI DE RHETORICA NEAPOLI EDITI.

PARISIIS

EXCUDEBANT FIRMIN DIDOT FRATRES

INSTITUTI REGII FRANCIAE TYPOGRAPHI

VIA JACOB 56.

MDCCCXL.

JO. FR. BOISSONADE

J. VICT. LE CLERC

CAR. BEN. HASE

VIRIS

DOCTRINA ORNATISSIMIS

CRITICÆ ARTIS

PERITISSIMIS

INSTITUTI GALLICI

SOCIIS

D. D.

AD
PHILODEMI
DE
RHETORICA LIBROS

DISSERTATIO ISAGOGICA.

E Philodemi libro a me nunc edito in lucem, sicut e duobus de Rhetorica voluminibus, Neapoli vulgatis ann. 1832-1835, perspicuum est nobilem illum Epicuri discipulum non tradidisse præcepta; sed temporis sui sophistas pervicacissimo impugnasse animo. Indagandum igitur ante omnia, qualis Nostri ætate *Sophistica* esse debuerit; et presse, quoad fieri possit, definiendum quinam tunc in numero sophistarum fuerint habendi. Quo magis aperta res fiat, græcæ Eloquentiæ et Rhetoricæ, ab earum ortu usque ad Augustum adumbranda videtur historia.

CAPUT PRIMUM.

De Eloquentia apud Græcos inde a remotissimis temporibus usque ad Augustum.

Eloquentiam, cujus studium fuit proprium Athenarum (1), si quis hominem quasi consideret, totamque ejus ætatem percenseat; qua cœperit, utque adoleverit, ut ad quemdam juventæ florem pervenerit, ut consenuerit; quatuor gradus processusque ejus inveniet.

Prima ætas fuit sub Themistocle, Cimone, Pericle, Alcibiade, Thucydide (2); quamquam et Pisi- stratus, multis annis ante hos, et paulo senior

(1) Cic. Brut., XIII: « Quis enim aut Argivum oratorem, aut Corinthium, aut Thebanum scit fuisse temporibus illis? nisi quid de Epaminonda, docto homine, suspicari libet. Lacedæmonium vero usque ad hoc tempus audiui fuisse neminem. » Vell. Paterc., I, 18: « Una urbs Attica pluribus annis eloquentiæ, quam universa Græcia, operibusque floruit etc. » Ubi legendum censet Ruhnken. Hist. crit. Orat. græc. p. XXXVII: « Una urbs Attica pluribus sanæ eloquentiæ, quam universa Græcia, operibus effloruit. » Quod paulo audacius videtur. Si quid mutandum, libenter cum Lipsio conjiciam: « Una urbs Attica, pluribus annis eloquentia, quam universa Græcia, uberiorque floruit. »

(2) Cf. Ruhnken. l. l. p. XXXVIII-XL; cujus viri, græcis latinisque litteris ornatissimi, aureum libellum sæpius pervolventi mihi occurrebant multa quæ tantummodo indicata, desiderium sui faciebant; non pauca vero a recentioribus editoribus emendata. Hæc dum notarem, satis larga exstitit farrago; unde maxime digna memoratu excerptam.

Solon , posteaque Clisthenes, multum pro temporibus suis valere dicendo (3). Hæc fuit Eloquentiæ infantia.

Hos oratores secuti sunt (4) Critias, unus e triginta tyrannis; Theramenes, qui deliberativum genus tantummodo tractavit (5); Antiphon Rhamnusius (6); Cephalus (7); Archinus, Thrasybuli adjutor (8); Androcles Pitthensis, acerrimus populi vindex (9); Sophocles, unus e decem viris quibus ante Quadringentos scribendis legibus fuit commissa potestas (10); Cleophon ,

(3) Cic. Brut., VII. — (4) Cic. ibid.

(5) Ὅστις γὰρ οἶδε μόνον τὸ συμβουλευτικὸν, μὴ μέντοι τὸ δικανικὸν καὶ τὸ πανηγυρικὸν, οὗτος ῥήτωρ τέλειος, ὡς Θηραμένης ὁ κόθορνος· συμβουλεύειν γὰρ μόνον εἰδὼς, ὅμως ῥήτωρ ἐνομίζεται. Doxopat. Proleg. Rhet. in Rh. gr. Walz., Tom. VI, p. 20-21. Ad quæ verba adludens Ruhnk. l. l. p. XL meminit Langbæni ad Longin., p. 17, qui Msti fidem secutus horum prolegomenorum auctorem putat esse Troilum Sophistam. De auctore magis probabili, Doxopatro, cf. Walz. l. l. p. 1-2.

(6) Vide cap. II, De Rhetor. § I, p. XL-XLI.

(7) Ruhnk. ibid., p. XLI, et Spengel, Συναγωγή τεχνῶν, p. 105. Cf. Not. 32.

(8) Ruhnk., p. XLII.

(9) Ibid. p. XLIII, et Thucyd., VIII, 65 : καὶ γὰρ Ἀνδροκλέα τέτινα, τοῦ δήμου μάλιστα προεστῶτα, ξυστάντες τινὲς τῶν νεωτέρων, κρύφα ἀποκτείνουσιν.

(10) Ruhnk., p. XLIII. Sophoclis meminit Aristot. Rhet., I, 14 : καὶ εἰ δὲ παθὼν, καὶ εἰ δὲ ἀδικηθεὶς αὐτὸς αὐτὸν μεγάλως ἐκόλασεν· ἔτι γὰρ μείζονι δὲ ποιήσας δίκαιος κολασθῆναι· οἷον, Σοφοκλῆς ὑπὲρ Εὐκτῆμονος συνηγορῶν, ἐπεὶ ἐπέσφαξεν ἑαυτὸν ὕβρισθεις, οὐ τιμήσειν ἐφ' ἐλάττωτος, ἢ οὗ δὲ παθὼν ἐτίμησεν ἑαυτόν. Ibid. III, 18 : οἷον, Σοφοκλῆς ἐρωτώμενος ὑπὸ Πεισάνδρου, εἰ ἐδοξεν αὐτῷ, ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προβούλοις, καταστῆσαι τοὺς τετρακοσίους,

improbis homo et demagogus (11); Aristophon Azeniensis, cum altero Colyttensi minime confundendus (12); Andocides et Phæax (13); Autocles, orator solertissimus (14); Iphicrates, non imperatoriis tantum, verum et oratoriis artibus insignis (15); Callistratus qui Demostheni

ἔφη. Τί δὲ οὐ πονηρά σοι ταῦτα ἰδόκει εἶναι; ἔφη. Οὐκοῦν σὺ ταῦτα ἔπραξας τὰ πονηρά; Ναί, ἔφη· οὐ γὰρ ᾗν ἄλλα βελτίω.

(11) Ruhnk. p. XLIV-XLV.

(12) De Aristophontibus omnino legendus Ruhnk. p. XLV-XLVII.

(13) Ruhnk. p. XLVII-LVII.

(14) Xenophon, Hellenic. VI, 3 : Μετὰ τοῦτον Αὐτοκλήης, μάλα δοκῶν ἐπιστροφῆς εἶναι ῥήτωρ, ὃδε ἡγόρευεν· Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι κτλ. Hujus verba in Mixidemidem refert Aristot. Rhet. II, 23 : εἰ ταῖς μὲν σεμναῖς Θεαῖς καλῶς εἶχεν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ δοῦναι δίκην, Μιξιδημίδη δ' οὐ; Cf. Ruhnk. p. LVII.

(15) Justin. VI, 5. Iphicratis meminit Aristot., Rhet. I, 9. Fragmenta orationis adversus Harmodium citat, ibid. II, 23 : εἰ πρὶν ποιῆσαι ἡξίου τῆς εἰκόνης τυχεῖν, ἐὰν ποιήσω, ἔδοτε ἂν ποιήσαντι δ', ἄρ' οὐ δώσετε; Μὴ τοίνυν μέλλοντες μὲν, ὑπισχνεῖσθε παθόντες δ', ἀφαιρεῖσθε. Verba quæ in Aristophontem acerbè jactavit occurrunt ibid. : ὃ ἔχρησατο Ἰφικράτης πρὸς Ἀριστοφῶντα, ἐπερόμενος, εἰ προδοίη ἂν τὰς ναῦς ἐπὶ χρήμασιν· οὐ φάσκοντος δὲ, εἴτα εἶπε, σὺ μὲν Ἀριστοφῶν ὢν οὐκ ἂν προδοίης· ἐγὼ δ' ὢν Ἰφικράτης; Cujus dicti vim et acrimoniam Ruhnk. notat (p. LVIII) diluisse vertendo Quinctil. V, 12 : « Cui simile quiddam fecisse Iphicrates dicitur, qui, quum Aristophontem, quo accusante similis criminis reus erat, interrogasset, an is accepta pecunia rempublicam proditurus esset? isque id negasset : » « Quod igitur, inquit, tu non fecisses, ego feci? » Calliam lacesivit, Aristot. Rhet. III, 2 : ὡς καὶ Ἰφικράτης Καλλιαν μητρογύρτην, ἀλλ' οὐ θαδοῦχον. . . Immo, ipsos Athenienses, ibid. 10 : Ἰφικράτης, σπείσασμένων Ἀθηναίων πρὸς Ἐπίδουρον καὶ

eloquentiæ studium iniecit (16); Cephisodotus, nemini dicendi laude inferior (17) : hi præcesserunt vel attigerunt ætatem Lysiae quem prope audeas oratorem perfectum dicere (18). Post Lysiam floruerunt Isocrates, cujus domus patuit quasi quædam officina dicendi (19); Leodamas Acharnensis, Isocratis discipulus (20); Lycoleon (21) et Coc-

τὴν παραλίαν, ἡγανάκτει, φάτκων αὐτοὺς τοῦ πολέμου τὰ ἐφόδια παρηρῆσθαι. Alia fragmenta reperimus, ibid.: ὡς Ἰφικράτης εἶπεν· ἡ γὰρ ὁδός μοι τῶν λόγων διὰ μέσων τῶν Χάρητι πεπραγμένων ἐστί. Ibid. 15: ὥσπερ Ἰφικράτης πρὸς Ναυσικράτην· ἔφη γὰρ ποιῆσαι δ ἔλεγε· καὶ βλάψαι, ἀλλ' οὐκ ἀδικεῖν. Cf. Ruhn. p. LVII-LVIII.

(16) Ruhn. p. LVIII-LX.

(17) Adversus eum haud inficet imagine utebatur Antisthenes, Aristot., Rhet. III, 4: Ἀντισθένης Κηφισόδοτον τὸν λεπτὸν λιβανωτῶ εἶκασεν, ὅτι ἀπολλύμενος εὐφραίνει. Ipsius Cephisodoti dicta laudat, ibid. 10: Κηφισόδοτος, σπουδάζοντος Χάρητος εὐθύνας δοῦναι περὶ τὸν Ὀλυμπιακὸν πόλεμον, ἡγανάκτει, φάσκων εἰς πνίγμα τὸν δῆμον ἔχοντα, τὰς εὐθύνας πειρᾶσθαι δοῦναι. Paulo infra: καὶ ὥσπερ Κηφισόδοτος εὐλαβεῖσθαι ἐκέλευε, μὴ πολλὰς ποιήσῃσι τὰς συνδρομὰς ἐκκλησίας. Cf. Ruhn. p. LX.

(18) Cic. Brut. IX. De Lysia legendus Dionys. Halic. judic. Cf. Ruhn. p. LX; Taylor; Westermann, Geschichte der Beredsamkeit in Griechenland und Rom, Tom. I, p. 73-77.

(19) Cic. Brut. VIII. De Isocrate legendus Dionys. Halic. Isocrat. judic. Cf. Ruhn. p. LXI-LXII, Westermann, l. l. p. 77-83.

(20) Ruhn. p. LXIII-LXIV.

(21) Orationis quam pro Chabria habuit fragmentum supplet Aristot. Rhet. III, 10: καὶ Λυκολέων ὑπὲρ Χαβρίου· οὐδὲ τὴν ἱκετηρίαν αἰσχυρθέντες αὐτοῦ τὴν εἰκόνα τὴν χαλκῇν. Μεταφορὰ γὰρ ἐν τῷ παρόντι, ἀλλ' οὐκ αἰεὶ, ἀλλὰ πρὸ ὁμμάτων· κινδυνεύοντος γὰρ αὐτοῦ, ἱκετεύει ἢ εἰκὼν· τὸ ἀψυχὸν δὲ ἔμψυχον. Cf. Ruhn. p. LXIV.

cus Atheniensis (22); Isæus, Demosthenis magister, præstantissimisque philosophis usus familiarissime (23); Eubulus Anaphlystius, orator et demagogus (24). Hoc tempus virorum incitatissimi ingenii proventu commendatur memoriæ : ideo Eloquentiæ adolescentiam fuisse haud immerito dixeris.

Eamdem ad summum provectam fastigium videmus, ubi tempus illud attigimus, quo Athenæ et Macedonia mirando confligere duello. Hinc stabant, qui patriæ libertatisque patrocinium susceperant, Lycurgus (25), Demosthenes (26), Hyperides (27) : hos tamquam duces prosequere-

(22) De quo contemptim Quinctil. XII, 10 : « Quis erit hic Atticus? Sit Lysias : hunc enim amplectuntur amatores istius nominis modum. Non igitur jam usque ad Coccum et Andocidem remitemur. »

(23) Dionys. Halic. Isæi judic. I. Cf. Ruhn. p. LXIV, Westermann, l. l. p. 87-89.

(24) De Eubulis, vide Ruhn. p. LXV-LXVIII.

(25) Adi Taylor. Lycurgi Vit. et Westermann, l. l. p. 100-103.

(26) Cic., Brut. IX : « Plane quidem perfectum, et cui nihil admodum desit, Demosthenem facile dixeris. Nihil acute inveniri potuit in eis causis quas scripsit, nihil, ut ita dicam, subdole, nihil versute, quod ille non viderit ; nihil subtiliter dici, nihil presse, nihil enucleate, quo fieri possit aliquid limatius : nihil contra grande, nihil incitatum, nihil ornatum vel verborum gravitate, vel sententiarum, quo quidquam esset elatius. » Cf. Orat. VII ; Dionys. Halic. De admiranda vi dicendi in Demosthene ; Westermann, l. l. p. 103-113.

(27) De Hyperide vide Plutarch. X Orat. T. IX, p. 372-378, ed. Reisk. ; Photius, Bibl. Cod. CCLXVI ; Suidas v. Ὑπερίδης, Ruhnken. p. LXIX-LXXI ; Westermann, l. l. p. 119-123.

bantur Polyeuctus (28), Diophantus (29), He-

(28) Obesitatem, quæ Polyeuctum dicentem impediret, Phocion ridet, apud Plutarch. in Phoc. IX: Πολύευκτον δὲ τὸν Σφήττιον ὁρῶν ἐν καύματι συμβουλευόντα τοῖς Ἀθηναίοις πολεμεῖν πρὸς Φίλιππον, εἶτα ὑπ' ἄσθματος πολλοῦ καὶ ἰδρῶτος, ὅτε δὴ καὶ ὑπέρπαχυν ὄντα, πολλάκις ἐπιβροφούντα τοῦ ὕδατος. » Ἄξιον, ἔφη, τούτῳ πιστεύσαντας ὑμᾶς ψηφίσασθαι τὸν πολεμον· ὃν τί οἴεσθε ποιήσῃεν ἐν τῷ θύρακι καὶ τῇ ἀσπίδι, τῶν πολεμίων ἐγγὺς ὄντων, ὅτε λέγων πρὸς ὑμᾶς ἂ ἔσκεπται, κινδυνεύει πνιγῆναι. Polyeucti de Demosthene et Phocione iudicium apud eundem reperias, in Demosth. X: ὁ δὲ αὐτὸς φιλόσοφος (nimirum Ἀρίστων ὁ Χίος) Πολύευκτον ἱστορεῖ τὸν Σφήττιον, ἓνα τῶν τότε πολιτευομένων Ἀθηνῆσιν, ἀποφαίνεσθαι, μέγιστον μὲν εἶναι ῥήτορα Δημοσθένει, δυνατώτατον δ' εἰπεῖν Φωκίῳνα. Cf. in Phoc. V. Anaxandrides luxuriam ejus comico sale perstrinxit, Athen. IV, p. 166, D: Πολυεύκτου δ' Ἀναξανδρίδης ἐν Τηρεῖ κωμωδῶν.

Ῥορνις κεκλήση (φησί) —. Διὰ τί, πρὸς τῆς Ἑστίας;

Πότερον καταφαγὼν τὴν πατρίαν οὐσίαν,

Ὡςπερ Πολύευκτος ὁ καλός; — Οὐ ὅγε, ἀλλ' ὅτι

Ἀβρὴν ὑπὸ θηλειῶν κατεκόπη.

Occurrit Polyeucti fragmentum apud Longin. De Invent. (olim Apsin. Ars. Rhet.), Walz. Rh. gr. tom. IX, p. 544-545: τῶν δὲ εἰρημένων ἐπαναμνήσομεν, ἣ ἐξ ὑποτυπώσεως τινὸς μέλλοντος γίνεσθαι πράγματος, ὥς Πολύευκτος ἐν τῷ κατὰ Δημάδου. Ἐγγραφή μὲν γὰρ ψηφίσμα χαλκῆς εἰκόνης τῷ Δημάδῃ· ὁ δὲ κατηγορεῖ τοῦ ψηφίσματος· ὅσα ἦν αὐτῷ διὰ πλειόνων εἰρημμένα κατὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ὅτι μὴ ἦν ἄξιος τῆς τιμῆς τυχεῖν, ταῦτα κεφαλαιωδῶς ἀνέμνησεν ὑποτυπῶν τὸ σχῆμα τοῦ ἀνδριάντος. « Τί γὰρ, φησί, σχῆμα ἔξει; Τὴν ἀσπίδα προβεβλήσεται (Ald. προβέβληται, Ruhnk. προβεβληχότος); Ἀλλὰ ταύτην γε ἀπέβαλεν ἐν τῇ μάχῃ τῇ περὶ Χαϊρώνειαν. Ἀλλὰ ἀχροστόλιον νεὸς ἔξει; » Ἐπειτα πυνθάνεται. « ποίας; ἢ τῆς τοῦ πατρός; (Reisk. vertit: « quæ, patre ipsius « eam cum imperio trierarchi regente, capta fuit ab hosti-« bus »: Pater autem ejus nec trierarchus fuit, nec trierarchi gessit imperium; sed nauta obscurus, ad quod Polyeuctus adludit. Cf. Lhardy, de Demade, rhetore Atheniensi, p. 19.)

gesippus (30), Mærocles (31), Aristophon (32)

Ἄλλα βιβλίον, ἐν ᾧ φάσεις καὶ εἰσαγγελλαὶ ἔσονται γεγραμμένοι. Ἄλλα, νῆ Δία, στήσεται προσευχόμενος τοῖς Θεοῖς, κακόνους ὧν τῇ πόλει, καὶ τὰ ἐναντία πᾶσιν ἡμῖν εὐχόμενος, ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ὑπηρετῶν.

Ejusdem acute dictum adversus Speusippum citat Aristot. Rhet. III, 10 : καὶ τὸ Πολυεύκτου εἰς ἀποπληκτικόν τινα Σπεύσιππον, τὸ μὴ δύνασθαι ἡσυχίαν ἄγειν, ὑπὸ τῆς τύχης ἐν πεντασυρίγγῳ νόσῳ δεδεμένον. Ruhnk. p. LXXXI tradit Polyeucti orationes laudare Diogen. Laert. VI, 23. Oratoris quidem meminit, ibid.; nequaquam vero orationum : βακτηρία δὲ ἐπηρείσατο ἀσθενήσας (subintell. ὁ Διογένης)· ἔπειτα μὲν τοι καὶ διὰ παντὸς ἐφόρει, ἀλλὰ καθ' ὁδὸν αὐτῇ τε καὶ τῇ πῆρᾳ, καθά φησιν Ὀλυμπιόδωρος ὁ Ἀθηναίων προστάτης, καὶ Πολύευκτος ὁ ῥήτωρ, καὶ Λυσανίας ὁ Αἰσχρίωνος. Cf. Ruhnk. p. LXXX-LXXXII.

(29) Cujus meminit Dem. De fals. leg. § 297, p. 436 ; in Leptin. § 137, p. 498.

(30) Ruhnk. p. LXXVIII-LXXIX. Hegesippi salse dicta refert Plutarch. Apophtheg. p. 225, ed. Didot. : Ἡγησίππου, τοῦ Κρωδύλου προσαγορευομένου, παροξύνοντος τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ Φίλιππον, ὑπεφώνησέ τις ἐκ τῆς ἐκκλησίας, Πόλεμον εἰσηγῇ ; Ναί, μὰ Δία, εἶπε, καὶ μέλανα ἱμάτια, καὶ δημοσίας ἐκφοράς, καὶ λόγους ἐπιταφίους, εἰ μέλλομεν ἐλεύθεροι βιώσεσθαι, καὶ μὴ ποιήσῃν τὸ προσταττόμενον Μακεδόσι. In Dem., XVII : ὅτε καὶ φησι Θεόφραστος, ἀξιούντων τῶν συμμάχων ὁρισθῆναι τὰς εἰσφοράς, εἰπεῖν Κρωδύλον τὸν δημαγωγὸν, ὥς οὐ τεταγμένα σιτεῖται πόλεμος, ubi quasi legitimum teneri vides Κρωδύλου cognomen, huic ab Æschine inditum per ludibrium.

(31) Ruhnk. p. LXXIX. Mærocleon citat Aristot. Rhet. III, 10 : καὶ Μοιροκλῆς οὐδὲν ἔφη πονηρότερος εἶναι, ὀνομάσας τινὰ τῶν ἐπεικῶν· ἐκείνον μὲν γὰρ ἐπὶ τρίτῳ τόκῳ πονηρεύεσθαι, αὐτὸν δὲ ἐπὶ δεκάτῳ. Quem locum insignite corrumpi ostendit Salmas., De modo usur. cap. 2, p. 41 sqq. ed. Elzeviriana. Non enim dicebant Attici τρίτον τόκον aut δέκατον, sed ἐπίτρίτον et ἐπιδέκατον. Nullus igitur dubitat quin sit legendum : ἐκείνον μὲν γὰρ ἐπὶ τρίτῳ τόκῳ πονηρεύεσθαι, αὐτὸν δὲ ἐπιδέκατῳ. Mærocles, quum

et Demochares (33); quibus sese velut grega-

de quodam cive loqueretur cui se comparabat, dicebat eum ἐπίτριτῳ τόκῳ πονηρεύεσθαι, h. e., malum esse tertiam partem reddentibus usuris; se tantum decimam; significans illum in summo gradu esse improbum, se autem de minime malis unum videri debere.

Vitio ad hæc laborare Salmas. existimat Aristotelis verba: οὐδὲν ἔφη πονηρότερος εἶναι, — ὀνομάσας τινὰ τῶν ἐπιεικῶν, ubi legendum censet, adjuncta negandi particula: τῶν οὐκ ἐπιεικῶν. Absurdum enim esset, si quem e civibus probum nominasset, ita se cum illo conferre, ut diceret eum quidem ad ἐπίτριτον usque sœnus, h. e., ad extremum nequitiae fastigium esse improbum; quum ipse ἐπιδεκάτῳ sœnore tantum malus esset. Quum igitur aliquem e minime probis appellasset, non se improbiorem eo videri debere dixit, utpote qui improbitissimus esset in ultimo gradu, ipse autem ad eum improbitatis excessum non pervenisset. Namque, h. l. de summe improbo viro dicitur *eum esse ἐπίτριτῳ sœnore improbum*, quia inter usuras tunc temporis ἐπίτριτον sœnus summum tenebat locum; ut minima erat quæ dicebatur ἐπιδέκατος τόκος, i. e. *decimam partem reddens*; atque mediocriter improbus dicebatur πονηρεύεσθαι ἐπιδεκάτῳ τόκῳ.

(32) Hunc Colyttensem Aristophontem cum altero Azeniensi confudit Ulpianus, in Dem. De Cor. p. 53o, quocum Cephalum contendisse uter ætatem egisset honestius, docet Ruhn. p. XLI. Rem fuse narrant rhetores: Syrianus, Schol. in Hermogen. De Statibus: οὐ μόνον δὲ ἐκ λείποντος, (ibi et paulo post, Ald.: ἐκλείποντος) καὶ πεπραγμένου συνέστηκεν ὁ κατὰ ἀμφισβήτησιν ὄρος, ἀλλὰ καὶ ἐκ πεπραγμένου μόνον, ὡς ἐπὶ τοῦ Κεφάλου καὶ Ἀριστοφῶντος τῶν ἀμφισβητούντων τοῦ καλοῦ βίου· καὶ ἐκ λείποντος μόνον, ὡς ἐπὶ τοῦ γελῶντος καὶ κωλυομένου ἱερᾶσθαι· δοκεῖ δὲ καὶ τὸ κατὰ τὸν Κέφαλον ἐκ λείποντος εἶναι καὶ πεπραγμένου· λείποντος μὲν τοῦ κατὰ τὸν Κέφαλον μέρους τῇ μηδεμίαν γραφὴν φυγεῖν, πεπραγμένου δὲ τοῦ κατὰ τὸν Ἀριστοφῶντα τῇ πολλὰς φυγεῖν γραφὰς καὶ μηδεμιᾶς ἁλῶναι· οἱ μὲν οὖν μελετῶντες ὡς ὄρον τὸ κατὰ τὸν Κέφαλον πρόβλημα τῷ ἑτέρῳ μέρει οὐ

rios addiderant Callisthenes (34), Democra-

προσάψουσιν ἐπαίνους· οἱ δὲ ὡς πραγματικὴν κατὰ ἀμφισβήτησιν ἐπαινέσουσι μὲν καὶ τὸν ἕτερον, ἑαυτοὺς δὲ μᾶλλον συστήσουσιν. Rh. gr. Walz. t. IV, p. 567-568. Cf. ibid. p. 721; Max. Planud. Schol. in Hermog. De Form. II, ibid. t. V, p. 523-524. Anonym. Schol. in Hermog. De Invent. IV : ὁ Κέφαλος καὶ Ἀριστοφῶν ῥήτορες· τούτων ἑκάτερος τὸ μὲν οἰκεῖον ἀπὸ τῶν ἐγκομιαστικῶν ἐκπαιεῖ τόπων· τὸ δὲ τοῦ ἐτέρου ἀπὸ τοῦ φόβου διαβάλλει· κρινόμενοι δηλώνουσι περὶ καλοῦ βίου γέρας, καὶ περὶ τοῦτου ἀμφισβητοῦντες ἀλλήλοις καὶ δοκιμαζόμενοι. L. I. tom. VII, p. 860.

Nunc venio ad locum Suidæ quem citat Ruhnck. p. XLI : Κέφαλος, Ἀθηναῖος, ῥήτωρ καὶ δημαγωγός, ἐς πρῶτος προσέμια καὶ ἐπιλόγους συντέθεικε· γέγονε δὲ ἐπὶ τῆς ἀναρχίας. Κέφαλος δὲ οὗτος ἔσχε θυγατέρα τὴν Οἴην. Quam lectionem non sanam ex Ms. Par., primum intulisse Küsterum monet Spengel. Συναγωγὴ τεχνῶν, p. 105, diserteque tradit reliquos libros melius habere : γέγονε δὲ πρὸ τῆς ἀναρχίας οὗτος. Quod si vera esset prior lectio, proœmiorum et epilogorum tractatio non primis Rhetorices temporibus, sed quum multum esset et in foro et in schola versata, non ante triginta viros, erat reponenda. Ejusdem Suidæ in voc. ἄμα, αἰσθέσθαι, μοχθηρός, auctoritate fretus addit Spengel alia quibus elucet Küsteri lectionem falsam esse, atque Antiphontem oratorem, ante Anarchiæ tempus ad supplicium datum, proœmia et epilogos scripsisse. Hæc si probabilia habentur, ut ego censeo, scribendus Suidæ locus : γέγονε δὲ πρὸ τῆς ἀναρχίας οὗτος, id quod fecit Westermann., Geschichte der Beredsamkeit in Griechenland und Rom., Tom. I, § 68, p. 141, not. 14.

(33) Ruhnck. ad P. Rutil. Lupum, p. 7-9, accuratissime versatur in illustranda Democharis historia. Orationum fragmenta habet P. Rut. Lup., p. 7 et 66. Historicis quoque insignis fuit; Cic. Brut. LXXVIII : « Demochares . . . . et « orationes scripsit aliquot; et earum rerum historiam, quæ « erant Athenis ipsius ætate gestæ, non tam historico, quam « oratorio genere perscripsit. » Fragmentum superest apud Athen.

tes (35), Ephialtes, Damon et Demon (36), Timar-

VI, p. 252, F, sqq.: Δημοχάρης γοῦν ὁ τοῦ Δημοσθένους τοῦ ῥήτορος ἀνεψιὸς ἐν τῇ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν διηγούμενος περὶ ἧς ἐποιοῦντο οἱ Ἀθηναῖοι κολακείας, πρὸς τε τὸν Πολιορκητὴν Δημήτριον, καὶ ὅτι τοῦτ' οὐκ ἦν ἐκείνῳ βουλομένῳ, γράφει οὕτως. Ἐλύπει μὲν καὶ τούτων ἕνια αὐτὸν, ὡς ἔοικεν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἄλλα γε παντελῶς αἰσχροὶ καὶ ταπεινά..... φησὶ γοῦν ὁ Δημοχάρης ἐν τῇ πρώτῃ καὶ εἰκοστῇ γράφων, ἐπανελθόντα δὲ τὸν Δημήτριον ἀπὸ τῆς Λευκάδος καὶ Κερκύρας εἰς τὰς Ἀθήνας, οἱ Ἀθηναῖοι ἐδέχοντο, οὐ μόνον θυμῶντες καὶ στεφανοῦντες καὶ οἰνοχοοῦντες, ἀλλὰ καὶ προσόδια καὶ χοροὶ καὶ ἰθύφαλλο μετ' ὀρχήσεως τῆς ᾠδῆς ἀπῆντων αὐτῷ, καὶ ἐφιστάμενοι κατὰ τοὺς ὄχλους ᾗδον ὀρχούμενοι καὶ ἐπάδοντες, ὡς εἶη μόνος Θεὸς ἀληθινός, οἱ δ' ἄλλοι καθεύδουσιν, ᾗ ἀποδημοῦσιν, ἢ οὐκ εἰσίν. Γεγονὺς δ' εἶη ἐκ Ποσειδῶνος καὶ Ἀφροδίτης· τῷ δὲ κάλλει διάφορος, καὶ τῇ πρὸς πάντας φιλανθρωπίᾳ κοινός. Δεόμενοι δ' αὐτοῦ ἰκέτευον, φησὶ, καὶ προσηύχοντο.

(34) Unus ex iis quos sibi dedendos postulavit Alexander, Plutarch. in Dem. XXIII. Hunc maligno dente carpunt Antiphanes et Timocles, apud Athen. VIII, p. 338, F: Ἀντιφάνης δ' ἐν Ἀλίουμένη φιληδοῦντάς τινας καταλέγων ἐχθύσι φησί·

.....
Ἵμᾱς δ' ἔταξα δεῦρο πρὸς τὰ δεξιὰ,
Τρίγλας ἔδεσμα τοῦ καλοῦ Καλλισθένους·
Κατεσθίει γοῦν ἐπὶ μιᾷ τὴν οὐσίαν.

Pag. 341, F: Καὶ Ὑπερίδης δὲ ὁ ῥήτωρ ὀψοφάγος ἦν, ὥς φησι Τιμοκλῆς ὁ κωμικός ἐν Δήλῳ, διηγούμενος τοὺς παρὰ Ἀρπάλου δωροδοκήσαντας· γράφει δὲ οὕτως·

.....
Καὶ Μητροκλῆς εἴληφε χρυσίον πολὺ.
Ἀνόητος ὁ διδοὺς, εὐτυχὴς δ' ὁ λαμβάνων.
Εἴληφε καὶ Δήμων τε καὶ Καλλισθένης.
Πένητες ἦσαν, ὥστε συγγνώμην ἔχω.

(35) Democratis mentionem facit Dem. De Cor. § 29, p. 235; § 187, pag. 291. Hujus dictum in Rhetores laudat Aristot. Rhet. III, 4 : ὁ Δημοκράτης εἶκασε τοὺς ῥήτορας ταῖς τίτταις, αἱ

chus(37) et Hegesander, Himeræus(38), Aristonicus, Clitomachus. Inde, oppositis sub signis, præeunte

τὸ ψώμισμα καταπίνουσαι, τῷ σιάλῳ τὰ παιδία παραλείφουσι. Ad hæc, omisso Democratis nomine, adludit Sext. Emp. Adv. Mathem., II, p. 297, ed Fabr. : ὃν λόγον ἔχει φαρμακοπώλης πρὸς ἱατρὸν, τοῦτον ὁ δημαγωγὸς πρὸς τὸν πολιτικόν. Κακοδιδασκαλεῖ γὰρ τοὺς πολλοὺς τὰ κεχαρισμένα λέγων, καὶ διαβολαῖς αὐτοὺς ἐξαλλοτριοῖ πρὸς τοὺς ἀρίστους· λόγῳ μὲν γὰρ καὶ τῷ δοκεῖν, ὑπὲρ τοῦ κοινῇ συμφέροντος ὑπισχνεῖται πάντα ποιήσιν· ταῖς δ' ἀληθείαις, ἀπ' οὐδενὸς ὑγιοῦς τροφὴν πορίζεται· εἰκότως ταῖς τίτθαις, αἱ μικρὸν τοῦ ψωμίσματος τοῖς παιδίοις διδοῦσαι, τὸ ὅλον καταπίνουσι.

(36) De Ephialte et Damone pauca admodum reperi. Damonem sibi cum demagogis tradi postulavit Alexander; Plutarch. in Dem. XXIII, ubi narratur idem de Ephialte, quocum Hyperides Persicæ pecuniæ participasse visus est; Phot. Bibl. Cod. CCLXVI. Quod ad Demonem adtinet, Demostheni consobrinum, auctor fuit decreti quo summus ille orator revocatus est in patriam; Plutarch. ibid. XXVII: λέγεται δὲ, τὸν μὲν Πυθέαν εἰπεῖν, ὅτι, καθάπερ οἰκίαν, εἰς ἣν ὄνειον εἰσφέρεται γάλα, κακὸν τι πάντως ἔχειν νομίζομεν, οὕτω καὶ πόλιν ἀνάγκη νοσεῖν, εἰς ἣν Ἀθηναίων πρεσβεία παραγίνεται· τὸν δὲ Δημοσθένη στρέψαι τὸ παράδειγμα, φήσαντα, καὶ τὸ γάλα τὸ ὄνειον ἐφ' ὑγείᾳ, καὶ τοὺς Ἀθηναίους παραγίνεσθαι ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν νοσούντων. Ἐφ' οἷς ἡσθεῖς ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος ψηφίζεται τῷ Δημοσθένει κάθοδον. Τὸ μὲν οὖν ψήφισμα Δήμων, ὁ Παιανιεὺς, ἀνεψιὸς ὢν Δημοσθένους, εἰσήνεγκεν. Eum non minus acerbè quam Callisthenem lacessivit Antiphanes. Cf. Athen. VIII, p. 341, F.

(37) De Timarcho, præter orationem Æschinis adversus eum, cf. Dem. de fals. Leg. § 286, p. 433.

(38) Demetrii Phalerei frater fuit; Athen. XII, p. 542, E: Καρύστιος δὲ ὁ Περγαμηνὸς ἐν τρίτῳ ὑπομνημάτων, Δημήτριος, φησὶν, ὁ Φαληρεὺς, Ἰμεραίου τοῦ ἀδελφοῦ ἀναιρεθέντος ὑπ' Ἀντιπύτρου, αὐτὸς μετὰ Νικάνορος διέτριβεν, αἰτίαν ἔχων ὡς τὰ ἐπιφάνεια (Dalecamp. legit ἐπιφόνια) τοῦ ἀδελφοῦ θύων. Κασάνδρῳ δὲ γενόμενος φίλος μέγα ἵσχυσε κτλ. Cum Hyperide et Aristonico

Æschine (39), militabant Eubulus (40), Philocra-

periit, Plutarch. in Dem. XXVIII : οὗτος οὖν ὁ Ἀρχίας Ὑπερί-
δην μὲν, τὸν ῥήτορα, καὶ Ἀριστονικὸν τὸν Μαραθῶνιον, καὶ τὸν
Δημητρίου τοῦ Φαληρέως ἀδελφὸν, Ἱμεραῖον, ἐν Αἰγίνῃ καταφυγόντας
ἐπὶ τὸ Αἰάκειον, ἀποσπάσας ἐπεμψεν εἰς Κλεωνὰς πρὸς Ἀντίπατρον·
κάκει διεφθάρησαν.

(39) De Æschine cf. Plutarch. X Orat. T. IX, p. 341-345,
ed. Reisk.; Philostr. Vit. Soph. I, 18; Photius, Bibl. Cod.
LXI et CCLXIV, Suid. voc. Αἰσχίνης. Westermann, l. l. p.
113-119.

(40) Ruhnk. p. LXV-LXVIII. Eubuli Anaphlystii intempe-
rantia et luxus commemorantur apud Athen. IV, p. 166, D :
Θεόπομπος δ' ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν Φιλιππικῶν, ἀφ' ἧς τινὲς τὸ τελευ-
ταῖον μέρος χωρίσαντες ἐν ᾧ ἐστὶ τὰ περὶ τῶν Ἀθηνησὶ δημαγωγῶν,
Εὐδουλὸν φησι τὸν δημαγωγὸν ἄσωτον γενέσθαι. Τῇ λέξει δὲ ταύτῃ
ἐχρήσατο· καὶ τοσοῦτον ἄσωτία καὶ πλεονεξία διενήνοχε τοῦ δήμου
τοῦ Ταραντίνων, ὅσον ὁ μὲν περὶ τὰς ἐστιάσεις εἶχε μόνον ἀκρατῶς,
ὁ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τὰς προσόδους καταμισθοφορῶν διατετέλεκε.
cf. Casaub. Animadv., lib. IV, cap. XIX, p. 188. Adversus
Charetem orationem habuit quam laudat Aristot. Rhet. I, 15 :
περὶ δὲ μαρτύρων, μάρτυρές εἰσι διπλοὶ· οἱ μὲν παλαιοί, οἱ δὲ
πρόσφατοι .... Πρόσφατοι δὲ, ὅσοι γινώριμοι κεκρίκασι τι χρήσιμοι
γὰρ αἱ τούτων κρίσεις τοῖς περὶ τῶν αὐτῶν ἀμφισβητούσιν, οἷον
Εὐδουλος ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐχρήσατο κατὰ Χάρητος, ᾧ Πλάτων
εἶπε πρὸς Ἀρχιβίον, ὅτι ἐπιδέδωκεν ἐν τῇ πόλει τὸ ὁμολογεῖν πονηροὺς
εἶναι. Notat Ruhnk., p. LXVII, Victorium perperam intel-
lexisse Platonem philosophum, quum de Comico agatur.
Idem syllabam quæ abundet tollens cum Valckenaerio, e Plato-
nis verbis eruit Senarii finem : ἐπιδέδωκε τῇ πόλει. Spengel.,
Συναγ. τεχνῶν p. 20, sibi non liquere fatetur, utrum poetæ verba
Aristoteles servaverit, necne; censet autem non abundare
syllabam ἐν; immo necessariam esse contendit, ut facile poetæ
numeros sic restituas :

ἐπιδέδωκεν ὁμολογεῖν ἐν τῇ πόλει

Εἶναι πονηροὺς. . . . .

tes (41), Demades (42), Pytheas (43), Hegemon (44),

(41) De Philocrate legendi Dem. De fals. leg. passim; De Halones. § 23 sqq.; Æschines in Ctesiph. § 54. Marcellin. Schol. in Hermogen. De Statibus : Φιλοκράτης ἐκμισθώσας τὰς Ὀλυνθίας γυναῖκας καὶ ἀναγκάζων φέρειν ἑαυτῷ τὸν μισθὸν, δημοσίων ἀδικημάτων φεύγει. Rh. gr. Walz. Tom. IV, p. 164.

(42) Qui contendunt quosdam eloquentia valuisse, absque artis subsidio, ad hujus rei confirmationem afferunt Demadem. Sext. Empir. adv. Mathem. II, p. 291, ed. Fabr. : εἴπερ τε ἐνδέχεται γενέσθαι ῥήτορα μὴ μετασχόντα τῆς ῥητορικῆς τέχνης, οὐκ ἂν εἴη τις τέχνη ῥητορικὴ. Ἐνδέχεται δέ γε ἱκανῶς καὶ κατὰ τρόπον ῥητορεύειν, μὴ μετασχόντα Ῥητορικῆς, ὡς καὶ περὶ Δημάδου παρειλήφαμεν· κωπηλάτης γὰρ ὢν, ὁμολογεῖται ἄριστος γεγονέναι ῥήτωρ, καὶ σὺν τούτῳ ἄλλοι παμπλήθεις. Idem tradit Syrian. Schol. in Hermogen. De Statibus : οἷον Δημάδου τοῦ ἀπὸ τῆς κώπης ἀνίπτοις, τὸ τοῦ λόγου, χερσὶν ἐπὶ τὸ βῆμα πηδήσαντος, καὶ Ἡγήμονος καὶ Πυθέου καὶ Ἀριστογείτονος. Quæ paululum immutantur in Cod. Ven. : οἷος ἦν δ' τε ἀπὸ τῆς κώπης ἀνίπτοις ποσὶ, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἐπὶ τὸ βῆμα πηδήσας Δημάδης, Ἡγήμων τε καὶ Πυθέας καὶ Ἀριστογείτων. Rh. gr. Walz. T. IV, p. 39-40. His opponendus Quintil. II, 17 : « Quamquam .... Demadem neque non didicisse certum sit, et continua dicendi exercitatio potuerit tantum, quantuscumque postea fuit, fecisse : nam id potentissimum discendi genus est ; sed et præstantiorem, si didicisset, futurum fuisse dicere licet ; neque enim orationes scribere est ausus, ut eum multum valuisse in dicendo sciamus. »

Facultatem e tempore dicendi a natura sortitus erat. Plutarch. in Dem. X : πλὴν τὸν γε Δημάδην πάντες ὡμολόγουν τῇ φύσει χρώμενον ἀνίκητον εἶναι, καὶ παραφέρειν αὐτοσχεδιάζοντα τὰς τοῦ Δημοσθένους σχέψεις καὶ παρασκευάς. Nobilem dedignatus eloquentiam, artem adulandi præsertim exercuit. Cf. Anonym Epitom. Rhet. in Rh. gr. Walz. T. III, p. 610; Doxopat. Proleg. Rhet. ib. T. VI, p. 25; Max. Planud. Proleg. Rhet. ibid. V, p. 214. Demadem præter cæteros facetum iudicat Cic. Orat.

7

Cephisophon (45), Phrynon (46), Aguonides (47),

XXVI. Salsa ejus verba C. Gracchus in oratione contra legem Aufeiam retulit, Aul. Gell. XI, 10: « Uti in terra græcia, quo in « tempore tragædus (subintell. Aristodemus) gloriæ sibi du- « cebat talentum magnum ob unam fabulam datum esse; homo « eloquentissimus civitatis suæ, Demades ei respondisse dicitur: « Mirum tibi videtur, si tu loquendo talentum acquisivisti? Ego, « ut tacerem, decem talenta a rege accepi. » Alia dicta passim memorantur ejusdem δεινότης testantia; Demetrius, De Elocut. ed. Schneid., § 283: οὐ τέθηκεν Ἀλέξανδρος, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὥς γὰρ ἂν ἡ οἰκουμένη τοῦ νεκροῦ. § 284: τοῦτο τὸ ψήφισμα οὐκ ἐγὼ ἔγραψα, ἀλλ' ὁ πόλεμος τῷ Ἀλεξάνδρου δόρατι γράφων. Ibid.: εἶκου γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις, ἀπολωλεκυῖα τὸν Ἀλέξανδρον, τῷ Κύκλωπι τετυφλωμένῳ.

Addictus Philippo, in adulationem eo usque progressus est, ut de eo inter deos collocando decretum retulerit, Apsin. Ars Rhet., De Exordio, Rh. gr. Walz., T. IX, p. 470: patriæ proditor, regis sub conspectum Athenas in mensa delineavit, Hermog. De Inv. I, 2, ibid. T. III, p. 74. Hæc infirmant quæ post Chæronensem pugnam respondisse eum tradit Sext. Empir. Adv. Mathem. I, p. 281, ed. Fabr.: καὶ Δημάδης ὁ ῥήτωρ γραμματικὸς ὢν, πολλοῖς τῶν Ἀθηναίων μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ ἦτταν συναγχεμαλωτισθεὶς, καὶ εἰπὼν πρὸς τὸν Φίλιππον ἀναγκάζοντα εὐωχέσθαι.

... . Τίς γάρ κεν ἀνὴρ δεῖ ἐναΐσιμος εἶη,
Πρὶν τλαίῃ πάσασσθαι ἐδητύος ἡδὲ ποτήτος,
Πρὶν λύσασθ' ἐτάρους, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖσιν ἰδέσθαι;

Hom. Odys. X, v. 383, ex quo Fabric. posuit ἐναΐσιμος pro αἰνέσιμος, quod in editis erat. Idem scribit πρὶν λύσαι θ' ἐτάρους. Wolfianam lectionem secutus sum.

Prodigus et in solutiorem effusus libidinem, in tantum contemptum venit, ut ipsi Antipatro fuerit despiciatissimus. Plutarch. in Phoc. I: Δημάδης ... οὕτως ἀσελγῶς βιώσας καὶ πολιτεύσάμενος, ὥστ' Ἀντίπατρον εἰπεῖν ἐπ' αὐτοῦ γέροντος ἤδη γεγονότος, ὅτι, καθάπερ ἱερείου διαπεπραγμένου, γλῶσσα καὶ κοιλία μόναν

Stratocles (48). Hinc et inde, solo amore lucri, mala e malis serebant, genus hominum publico exitio

ἀπολλέειται. Cf. Apophth. p. 219, ed. Didot. Demadis foedam vitæ rationem expressit Pytheas apud Athen. II, p. 44, E-F. Demosthenis et eorum qui cum eo stabant damnandorum suasor exstitit, Plut. in Dem. XXVIII. Statuam æneam ei fuisse decretam vidimus in Polyeucto. Non ita multo post meritis avaritiæ, proditionis et perfidiæ pœnas dedit; Arrian. apud Phot. Bibl. Cod. XCII : Δημάδης, οὐ πολλῶ ὕστερον εἰς Μακεδονίαν ἀχθεῖς, ὑπὸ Κασάνδρου ἐσφάγη, τοῦ παιδὸς ἐν τοῖς κάλοις προαποσφαγέντος. Cf. Ruhn. p. LXXI-LXXIV; J. G. Hauptmann. Disp. in Reisk. Orr. T. IV; Taylor. Proleg. ad Demad. ibid. T. VIII.

(43) Cf. Ruhn. in Rutil. Lupum, XI, p. 40-41.

(44) Cf. Eumdem, Hist. crit. p. LXXVI-LXXVII.

(45) Cum Philocrate fuit amicitia junctus; Dem. De Cor. § 21, p. 232, et Æschin. Adv. Ctesiph. § 55, p. 264.

(46) Ad Philippum cum Æschine de pace facienda missus est; Sopat. Schol. in Hermog. De Statibus : λέγουσι δὲ καὶ ἄλλο εἶδος ἀντιλήψεως, ὃ καλοῦσιν ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος, οἷον ἐπρέσβευε Φρύνων περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς Φίλιππον, καὶ ἐσπείσατο, τὸν παῖδα ὥραϊον ὄντα ἐχεῖ καταλιπών· ἐγράψατο αὐτὸν προαγωγείας ὁ Δημοσθένης ἐπανελθόντα· ἔλυσε τὴν εἰρήνην Φίλιππος, καὶ κρίνεται δημοσίων ὁ Δημοσθένης, Rh. gr. Walz. T. IV, p. 588. Quam despectus fuerit testatur Syrian. Schol. ibid. p. 90 : εἰ μὲν οὖν ἐνδοξα εἴη τὰ κύρια πρόσωπα, συστατικῶς χρησόμεθα τῇ περὶ αὐτῶν ὕλη· εἰ δὲ ἄδοξα, οἷον Φιλοκράτης, ἢ Φρύνων, ἢ Ἀριστογείτων, ἐκ τῶν ἐναντίων διαβαλοῦμεν (cod. Ven. δῆλον ὅτι ἐκ τῶν ἐναντίων διαβαλοῦμεν, quod præferendum videtur) ἐπιχειρημάτων. Idem tradit Marcellin. ibid. p. 93 : εἰ γοῦν κατηγοροῖς Φιλοκράτους ἢ Φρύωνος ἢ τινος ἄλλου τῶν ἐν ταῖς ἱστορίαις κεκωμωδημένων, πολλῶν ἀφορμῶν εἰς κατηγορίαν εὐπορίαν εὐρήσεις.

(47) Sycophanticæ studuit, Plutarch. in Phoc. XXIX. Phocionis, a quo beneficium acceperat, condemnandi auctor fuit; quum vero plebs, furore obcæcata, efflagitaret ut quæ-

repertum, sycophantæ : Androtion (49), Aristogi-

stioni Phocion daretur, ὁ δ' Ἀγωνίδης τὸ πρᾶγμα βαρβαρικὸν εἶναι καὶ μιαιφόνον ἡγούμενος· ὅταν, ἔφη, Καλλιμέδοντα τὸν μαστιγίαν λάβωμεν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λαβόντες στρεβλώσομεν· περὶ δὲ Φωκίωνος οὐδὲν ἐγὼ γράφω τοιοῦτον, *ibid.* XXXV. Mox Athenienses eidem viro quem ad supplicium abripi jusserant æneam statuatam posuerunt, necisque auctorem merita nece mulctarunt, *ibid.* XXXVIII : τῶν δὲ κατηγορῶν Ἀγωνίδην μὲν αὐτοὶ θάνατον καταχειροτονήσαντες ἀπέκτειναν. Cf. Ruhn. p. LXXXIX-XC.

(48) Cf. Ruhn. in Rutil. Lup. p. 32-34.

(49) Orationem suam in Androtionem summa cura elaboravit Demosthenes, quippe quem non fugeret sibi certandum esse cum Isocratis discipulo. Hac de re Ruhn. p. LXXIV citat Scholiast. in Hermog. p. 401 : ἐπετῆδευσεν—κατὰ ζῆλον τοῦ διδασκάλου. Addam Scholiast. illum esse Max. Planud. (Cf. Walz. Rh. gr. T. V, p. 212) in Hermogen. De Formis, I, *ibid.* p. 513-514 ; Ἰσοκράτους μαθητὴν εἶναι λέγουσιν Ἀνδροτίωνα, καὶ ἦν, ὡς φησιν ὁ ῥήτωρ (Demosth. contra Androt.) τεχνίτης τοῦ λέγειν ἐπετῆδευσεν οὖν ὁ Δημοσθένης κεκαλωπισμένον ἐργάσασθαι (sic Cod. Par. 2916; ποιῆσαι exhibet Cod. Par. 2977; ἐρήσασθαι Cod. Mon.) τὸν κατ' Ἀνδροτίωνος, ἀντιφιλοτιμούμενος πρὸς Ἰσοκρατικὸν (Ald. Par. Ἰσοκράτην, perperam) ῥήτορα παρίσους χρώμενον κατὰ ζῆλον τοῦ διδασκάλου.

Nonnulla lectu digna tradit Joann. Siceliot. Schol. in Hermogen. De Formis, I : ὁ Ἀνδροτίων Ἰσοκρατικὸς ἦν ῥήτωρ, καὶ οἱ πλείους τῶν δίκαστῶν· ἑκατὸν γὰρ ἔτη διδάξας Ἰσοκράτης σχεδὸν τῶν πολιτῶν πάντων διδάσκαλος ἦν, καὶ τῶν ὑπὲρ τούτους. Δείκνυσιν οὖν ὁ ῥήτωρ διὰ τῆς τῶν ἰσοτήτων εἰσβολῆς τοῖς Ἰσοκρατικοῖς, ὡς οὐ δυσχερὲς τὰ τοιαῦτα καλλύνειν, εἴ τις βούλοιτο δηλοῦν· παιδικὸν δὲ μᾶλλον τὸ πρᾶγμα καὶ οὐ σπουδῆς ἄξιον· διὸ καὶ παραδείξας αὐτὸ, ὡς ἔστι βῆδιον, εὐθὺς ἀπέστη καταγέλαστον ἀποφῆνας τὸν περὶ ταῦτα σπουδάζοντα. Δεύτερον ὁ Δημοσθένης μὲν ἔστιν ὁ τοῦ λόγου πατήρ, Διόδωρος δὲ ὁ χρώμενος ἰδιώτης ἀνὴρ· μέθοδος δὲ τῷ ποιητῇ τοῦ λόγου ἡττάσθαι διὰ ἰδιώτου τὸν Ἀνδροτίωνα ῥήτορα ὄντα ἐκ τῶν οἰκείων ἐπιτηδευμάτων, αὐτοῦ δηλαδὴ τοῦ προσποιητοῦ

XVIII

ton (50), Cydias (51), Æsion (52), Philinus (53),

κάλλους· εὐκαταφρονητότερον γὰρ τὸ καὶ ὑπὸ ἰδιώτου δυνάμενον κατορθοῦσθαι· τρίτον, μιμηλὸν πρᾶγμα ἡ ρητορικὴ· καὶ πᾶν ὑποκρίνεται τὸ υποπίπτον αὐτῇ μέχρι τοῦ εἰκότος· οἶδε γὰρ, ὅτι τὸ ὑπὲρ τοῦτο χαμαιζήλον καὶ ψυχρόν· διὸ μιμεῖται μὲν τὸν Ἰσοκράτην ῥήτορα, ὥς αὐτὸν ἐκείνον εἶναι δοκεῖ τὸν Ἀνδροτίωνα κατὰ τὴν ἀρχήν, ἡνίκα προσακτικώτερα τὰ τῶν ἀκροατῶν περὶ τὴν ἰδέαν τοῦ λόγου· ἀφίσταται δὲ ἡνίκα περὶ τῶν ἐγκαλουμένων ποιοῦνται τὴν προσοχήν· κτλ. L. I., t. VI, p. 329-330. Cf. Anonym. Schol. in Hermogen. De Formis, I, ibid. t. VII, p. 1038-1039.

Hæc prima fuit judicialis generis oratio quam Demosthenes scripserit, Διοδώρῳ τῷ κρίνοντι τὸ ψήφισμα παρανόμων, Dionys. Halic. I Epist. ad Ammæum, § IV. Erat septem et viginti annos natus, Aul. Gell. XV, 28 : « illud adeo ab utriusque oratoris studiosis animadversum et scriptum est, quod Demosthenes et Cicero, pari ætate, illustrissimas orationes in causis dixerint, alter κατὰ Ἀνδροτίωνος καὶ κατὰ Τιμοκράτους, septem et viginti annos natus; alter anno minor pro P. Quintio, septimoque et vicesimo pro Sex. Roscio. »

Mordacem fuisse Androtionem arguit fragmentum quod laudat Aristot. Rhet. III, 4 : εἰσὶ δ' εἰκόνες, οἷον ἦν Ἀνδροτίων εἰς Ἰδριέα, ὅτι ὅμοιος τοῖς ἐκ τῶν δεσμῶν κυνιδίοις. Ἐκεῖνά τε γὰρ προσπίπτοντα δάκνει, καὶ Ἰδριέα λυθέντα ἐκ τῶν δεσμῶν εἶναι χαλεπόν.

(50) Sycophanticæ curam dedisse Aristogitonem docent prolegom. Hermogen. De Statibus, Rh. gr. Walz. t. VII, p. 14-15. Cf. Anonym. Epitom. Rhetor. ibid. t. III, p. 610. Accusavit Æschinem et Timarchum (Syrian. Schol. in Hermogen., De Statibus, ibid. t. IV, p. 708); Demosthenem (Marcellin. Schol. ibid. p. 472); Hyperidem (Anonym. Schol. in Hermogen. De Inv. III, 10, ibid. t. VII, p. 781.). Fragmenta orationis in Hyperidem suppeditat Gregor. Corinth., Schol. in Hermogen., De Methodo, ibid. t. VII, p. 1272 : ἀλλὰ καὶ Ἀριστογείτων ἐν τῷ κατὰ Ὑπερίδου λόγῳ οὕτω φησί· περὶ μὲν οὖν τοῦ παρανόμου ἱκανὰ καὶ τὰ εἰρημένα ἐν τῷ παρόντι· ἂν μὴ τι ὅστε-

Menesæchmus (54), Democles (55), Callicrates (56),

ρον ἀναμνησθῶ, εἴτα μετ' ὀλίγα, ὥσπερ ἀναμνησθεὶς πάλιν φησὶν· οἱ γὰρ ἐπιβουλευόντες τῇ δημοκρατίᾳ, ἡσυχίας μὲν οὔσης κατὰ τὴν πόλιν καὶ τοῦ δήμου ἀθουρύδως καὶ ἀσφαλῶς πολιτευομένου, ἀναγκάζονται μηδὲν παρακινεῖν, ἀλλ' ἐπακολουθεῖν τοῖς νόμοις, καὶ τὰ λοιπά. Idem, *ibid.* p. 1204 : κατὰ δὲ αἰτιολογίαν, ὡς δ' Ἀριστογείτων πρὸς τὸν Ὑπερίδην· ἐκείνου γὰρ ἐρωτήσαντος εἰ ἔγραψε τοὺς δούλους ἐλευθέρους εἶναι, αὐτὸς ἀποκρίνεται, ἵνα μὴ ἡμεῖς δουλεύσωμεν.

Aristogitonis genus dicendi frigidum et inane fuit; Hermog., *De Formis*, II, Rh. gr. Walz. t. III, p. 363 : καὶ μὴν καὶ τὸ πρὸ τῶν ἀποδείξεων λοιδορίαις ἢ σφοδρότησιν εἰκῇ κεχρῆσθαι (Cod. Mon. Vind. χρῆσθαι), ἢ ἔνθα ὀλως μηδενὸς τοιούτου δεῖ, καθάπερ εἴωθεν Ἀριστογείτων ποιεῖν, φαινομένη τίς ἐστίν, οὐ μὴν οὔσα δεινότης· ὑπόκενον γὰρ καὶ ψυχρὸν μᾶλλον τὸ τοιοῦτον. Idem, *De Formis*, I, *ibid.* p. 235-236 : παραδείγματα δὲ τῆς ἀπαραιμυθήτου τραχύτητος παρὰ μὲν τῷ Ῥήτορι καὶ πάνυ, ὡς ἔφην, ἐστὶ σπάνια (Cod. Vind. ἐστίν, ὡς ἔφην, σπάνια. Mon. : ἐστίν, ὅπερ ἔφην, σπάνια)· ὁ δὲ Ἀριστογείτων σοὶ ἀφθονα παρέξεται, νῆ Δία, εἰ βούλοιο καὶ παρ' ἐκείνου λαβεῖν παραδείγματα. Quæ confirmat Anonymus, orationem Aristogitonis adversus Demosthenem citans, Schol. in Hermog. *De Formis* I, *ibid.* t. VII, p. 1021 : καὶ ἀπόσμητον μὲν λόγον καλεῖ τὸν τραχύτητος μόνης ἀνάπλεων, οἷα δὲ πολλὰ παρὰ τῷ Ἀριστογείτονι ἐστὶν ἐν τῷ κατὰ Δημοσθένους, ἅμα δὲ πιθανότητι προϊόντα τὸν ἠθικὸν τε καὶ ἀληθινόν. Conviciis in eum Phocion non abstinuit, Plutarch. in Phoc. X : Ἀριστογείτονος δὲ τοῦ συκοφάντου, πολεμικοῦ μὲν ὄντος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ παροξύνοντος (in Phot. Bibl. Cod. CCXLV, ad margin. παροξύναντος) ἐπὶ τὰς πράξεις τὸν δῆμον, ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ προσελθόντος ἐπὶ βακτηρίᾳ τῷ σκέλῃ καταδεδεμένου, πόρρωθεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βήματος ἰδὼν ὁ Φωκίων, ἀνέκραγε· γράφε καὶ Ἀριστογείτονα χυλὸν καὶ πονηρόν. Eumdem lacerat Apsines, *Ars Rhet. De exordio* : ἔγραψεν δ' Ἀριστογείτων μισθοῦ μυεῖν, καὶ κρίνεται. Ἀρμόσει γὰρ εἰσθαλεῖν οὕτως Ἀριστογείτονι τούτῳ οὐκ ἔρχει τὰ ἄλλα σύμπαντα, οὐ νόμων καταλύσεις, ὅφ' ὧν ἀπείργεται τῆς πολιτείας, οὐ κλοπαὶ δημόσιαι, οὐ τὰ ὀφλήματα, οὐ τὴν αἰτίαν παρασχεῖν αὐτὸν καὶ τῆς

Leosthenes, Charisius (57), Euthias (58), Lacri-

ἀπορίας, ἀλλ' ἔτι καὶ τοῖσδε ἐπετόλμησεν. Rh. gr. Walz. t. IX, p. 497. Cf. Ruhn. p. LXXVI.

(51) Ruhn. Hist. crit. p. LXXIV.

(52) Condiscipulus fuit Demosthenis quem semper in maxima admiratione habuit, teste Hermippo apud Plutarch. in Dem. XI. Hujus dictum de Atheniensibus laudat Aristot. Rhet. III, 10: Αἰσίων δὲ, ὅτι εἰς Σικελίαν τὴν πόλιν ἐξέχεαν. Quod esse verum constat, quum loqueretur de sicula expeditione; Isocrat., De pace, XX, ed. Coray... ἐν Σικελίᾳ δὲ (subint. ἀπώλεσαν) τέτταρας μυριάδας, καὶ τριήρεις τετταράκοντα καὶ διακοσίας. Cf. Ruhn. p. LXXV.

(53) Philini orationum quas memorat Harpocration tertia est: Κροκωνιδῶν διαδικασία πρὸς Κοιρωνίδας. Hac de re Ruhn. p. LXXV citat Lex. Rhet. ms.: Κορωνιάδαι· γένος Ἀθήνησιν ἱερὸν ἀπὸ Κάνωνος, ὃς ἦν ἀδελφὸς Κόρωνος. Καὶ Κορωνίδαι, γένος ἱερὸν Ἀθήνησιν· ἀμφοτέρω δ' ἦσαν παῖδες Τριπτολέμου. Quæ verba sic corrigit ex Harpocrat.: Κοιρωνίδαι· γένος Ἀθήνησιν ἱερὸν ἀπὸ Κοίρωνος, ὃς ἦν ἀδελφὸς Κρόκωνος· καὶ Κροκωνίδαι, κτλ. Apud Bekker. Anecd. I, p. 273: Κοιρωνίδαι· γένος Ἀθήνησιν, ἀπὸ Κοίρωνος, ὃς ἦν ἀδελφὸς Κρόκωνος· καὶ Κροκωνίδαι γένος ἱερὸν Ἀθήνησιν· ἀμφοτέρω δὲ ἦσαν παῖδες Τριπτολέμου. Hinc sanandus Suidas apud quem legitur Κυρωνίδαι, et Athen. X, p. 425, B: οἱ δὲ οἰνόπται οὗτοι ἐφεύρων τὰ ἐν τοῖς δειπνοῖς, εἰ κατ' ἴσον πίνουσιν οἱ συνόντες. Καὶ ἦν ἡ ἀρχὴ εὐτελες, ὥς δ' ῥήτωρ φησὶ Φιλίνος ἐν τῇ Κροκωνιδῶν διαδικασίᾳ, κτλ.

Nonnulla furtim a Demosthene Philinum mutuatum fuisse narrat grammaticus quidam apud Clement. Alexandr. Strom. VI, p. 626, ed. Paris.: πάλιν Δημοσθένους εἰπόντος· « ὅση μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σπουδὴ περὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα καὶ παραγγελία γέγονε, σχεδὸν οἴμαι πάντας ὑμᾶς ἡσθῆσθαι· » Φιλίνος τε δμοίως· « ὅση μὲν, ὧ ἄνδρες δικασταί, σπουδὴ καὶ παράταξις γεγένηται περὶ τὸν ἀγῶνα τοῦτον, οὐθ' ἓνα ὑμῶν ἀγνοεῖν ἡγοῦμαι. Cf. Ruhn. p. LXXV-LXXVI.

(54) Menesæchmi genus dicendi erat diffusum et frigidum,

tus (59). Factionum concertationes latissimum eloquentiæ dabant campum, in quo omnis vir-

Dionys. Halic. in Dinarch. XI : Ἑρμεία (ex Sylburg. et H. Vales. in Harpocr., pro vulgata lectione EIMIA) ἐμπορίου ἐπιμελέτη, περὶ τῶν κατηγορηθέντων ἀπολογία· « Δέομαι ὑμῶν, ὦ ἄνδρες. » Ἀπ' αὐτοῦ τοῦ χαρακτῆρος εὐροι τις ἂν οὐκ ὄντα τὸν λόγον Δεινάρχου· ὑδαρὴς τε γάρ, καὶ ἀσθενής, καὶ ψυχρὸς ἐστίν· ἀλλὰ μᾶλλον αὐτὸν ἂν τις θεῖη Δημοκλείδου, ἢ Μενεσαίχμου, ἢ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων τινός. Ἀφαιροῦμαι δὲ καὶ τοὺς περὶ Μενεσαίχμου λόγους ἀμφοτέρους αὐτοῦ, ubi merito censet Ruhnck. legendum ὑπὲρ Μενεσαίχμου, ut sit *adversus* Menesæchmum, non *pro* Menesæchmo; quum a Suida v. πραγματεία laudetur Dinarchi oratio *contra* Menesæchmum. Cf. Ruhnck. p. LXXVII-LXXVIII.

(55) Ruhnck. Hist. crit. p. XCI-XCII et in Rutil. Lup. p. 8.

(56) Idem, Hist. crit. p. XC-XCI.

(57) Grammaticum veterem Bibl. Coisl. p. 489 citat Ruhnck. Hist. crit., p. XCII, in quo legitur Χάρις. Bekker reponit Χάρης, Anecd. I, p. 191 : Ὅργεῶνές εἰσιν οἱ κοινωνοῦντες ἀλλήλοις Θεῶν ἢ ἡρώων ἐν ἱεροῖς, καὶ κοινῇ θυηπολοῦντες, ὡς Χάρης λέγει ἐν τῷ κατὰ Διονυσίου, κτλ. Idem in indice, p. 1440 : « Chares— quem Charisium esse in Cod. Marc. 433 testatur Morellius Bibl. Ms. I, p. 304. » Cf. Ruhnck. in Rutil. Lup. p. 37.

(58) Phrynes accusator fuit, Athen. XIII, p. 590, D-E : ἦν δὲ ἡ Φρόνη ἐκ Θεσπιῶν· κρινομένη δὲ ὑπὸ Εὐθίου τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἀπέφυγε. Διόπερ ὀργισθεὶς ὁ Εὐθίας οὐκ ἔτι εἶπεν ἄλλην δίκην, ὥς φησιν Ἑρμιππος· ὁ δὲ Ὑπερίδης συναγορεύων τῇ Φρόνῃ ὡς οὐδὲν ἦνυε λέγων, ἐπίδοξοί τε ἦσαν οἱ δικασταὶ καταψηφισόμενοι, παραγαγὼν αὐτὴν εἰς τοῦ μφανές, καὶ περιβρῆξας τοὺς χιτωνίσκους γυμνά τε τὰ στερνὰ ποιήσας, τοὺς ἐπιλογικούς οἰκτους ἐκ τῆς ὀψεως αὐτῆς ἐπεβρῆτόρευσε, δεισιδαιμονῆσαί τε ἐποίησεν τοὺς δικαστάς τὴν ὑποφῆτην καὶ ζάκωρον Ἀφροδίτης ἐλέω χρησαμένους μὴ ἀποκτείνειν.

(59) Hunc totum cognoscere possumus ex oratione Demosthenis *adversus* eum. Lacritum inter Isocratis discipulos inscribit Photius, Bibl. Cod. CCLX. Ipse magister fuit Archiæ quem Antipater misit *ad* comprehendendum Demo-

tus ejus cognosci posset : hæc fuit quasi quædam Eloquentiæ robusta maturitas.

Mortuo Alexandro, victisque apud Cranonem Atheniensibus, Antipater ne inanissimam quidem libertatis speciem superesse passus est. Subinde invalescere cœperunt quædam remissiora dicendi genera (60). Exstincta enim libertate, elanguit eloquentia; nisi quod per Asiam, apud Rhodios atque aliarum insularum cives, movit lacertos; adeo ut senectus ejus, novo sub cælo, visa sit revirescere. Hinc ætas oratorum Asianorum et Rhodiorum; qui tamen declamatores potius quam oratores dicendi sunt.

Rerum potitus Antipater judicia oratorumque certamina sustulit (61), ipsosque oratores Athenis et in reliqua Græcia necari jussit (62). Veri tamen simile videtur in comitali conventu, sive Thermi (63) apud Ætolos, sive

sthenem; Plut. in Dem. XXVIII: Ἑρμιππος δὲ τὸν Ἀρχίαν ἐν τοῖς Λακρίτου τοῦ ῥήτορος μαθητὴν ἀναγράφει.

(60) Cic. De Orat. II, § 23.

(61) Suidas, v. Δημάδης. (Ἀντίπατρος) κατέλυσε τὰ δικαστήρια καὶ τοὺς ῥητορικοὺς ἀγῶνας.

(62) Incertus est numerus intersectorum oratorum. Legitur enim in prolegom. Hermogen. De Statibus: τῶν δὲ Μακεδονικῶν πραγμάτων κατισχυσάντων, Ἀντίπατρος ἐννεμήκοντα ὀκτὼ ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς ἀνείλε ῥήτορας, καὶ χιλίους ὀκτακοσίους ἀπὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος. Rh. gr. Walz., t. VII, p. 6. Sopater, Schol. in Hermogen. Rhetor.: ἤχμασε δὲ καθ' ὑπερβολὴν ἐν τῇ δημαγωγίᾳ κατὰ τὸν Δημοσθένους καιρὸν ἡ ῥητορικὴ· μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τῆς Ἀντιπάτρου βασιλείας, ἥνίκα Ὑπερίδης μὲν ἐγλωσσομήθη, Δημοσθένης δὲ ἀπέθανεν· ἐννεμήκοντα δὲ καὶ ὀκτὼ λέ-

Ægii et Sicyone (64) apud Achæos, politicam eloquentiam multum valuisse; sed, quum intercederint orationes quas dictas fuisse constat in horum populorum conciliis (65), vel a legatis quos aliæ ad alias civitates Romamque mitte-

γονται ἐκδοθῆναι ἐξ Ἀθηνῶν ῥήτορες· πάμπολλοι δὲ ἀπὸ πάσης τῆς Ἑλλάδος. Ibid. t. V, p. 8. Apud utrumque exaggeratus videtur numerus. Longe aliter Auctor Schol. in Aphthon., ibid. t. II, p. 683 : καὶ ἐπίσημον τὸ τῆς ῥητορικῆς ὄνομα ἐποίησαν ἐν τῇ Ἑλλάδι, ὅτι μετὰ τὰ Μακεδονικὰ ἐσδέσθη τὸ τῶν ῥητόρων ὄνομα, καὶ φευκτὸν καὶ βαρὺ καὶ δλοκίνδυνον ἐδόκει. Ἀντίπατρος δὲ ἐξ Ἀθηνῶν ῥήτορας ἀπέκτεινε δύο, καὶ ἑκατὸν ἐκ πάσης τῆς Ἑλλάδος. Apud Spengel, l. l. p. 226, pro *duo* reperias *quadraginta*, quamquam eodem schol. nititur : Ἀντίπατρος δὲ ἐξ Ἀθηνῶν ἀπέκτεινε μ. Neque meliori conditione usa est philosophia, cui Sophocles decreto silentium indixit, Diogen. Laert. V, 38 : Σοφοκλέους τοῦ Ἀμφικλειδου νόμον εἰσενεγκόντος, Μηδένα τῶν φιλοσόφων σχολῆς ἀφηγεῖσθαι, ἂν μὴ τῇ Βουλῇ καὶ τῷ Δῆμῳ δόξη· εἰ δὲ μὴ, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. Cf. Pollux, IX, 42.

(63) De Thermico conventu, vide Polyb. V, 8; XVIII, 31; XXVIII, 4, ed. Didot.

(64) Polyb. IV, 7. Idem, V, 1 : ὁ δὲ βασιλεὺς Φίλιππος, ἐνδεὴς ὢν σίτου καὶ χρημάτων εἰς τὰς δυνάμεις, συνῆγε τοὺς Ἀχαιοὺς διὰ τῶν ἀρχόντων εἰς ἐκκλησίαν. Ἀθροισθέντος δὲ τοῦ πλήθους εἰς Αἴγιον κατὰ τοὺς νόμους, ὁρῶν τοὺς μὲν περὶ Ἄρατον ἐθελοκακῶντας, διὰ τὴν περὶ τὰς ἀρχαιρεσίας γεγεννημένην εἰς αὐτοὺς τῶν περὶ τὸν Ἀπελλῆν κακοπραγμοσύνην· τὸν δ' Ἐπήρατον ἀπρακτὸν ὄντα τῇ φύσει, καὶ καταγωσκόμενον ὑπὸ πάντων. . . . Πείσας οὖν τοὺς ἀρχοντας μεταγαγεῖν τὴν ἐκκλησίαν εἰς Σικυῶνα . . . παρεκάλει μένειν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς αἵρέσεως.

(65) 1° Thermi; Polyb., XVIII, 31 : Τοῦ δὲ βασιλέως συγκαταθεμένου τοῖς ὑποδεικνυμένοις, εὐθέως ἀπ' ἐκείνου χωρισθέντες, ἦγον ἐπὶ τὴν τῶν Θερμικῶν σύνοδον· καὶ παρελθόντες εἰς τὰ πλήθη, παρεκάλουν τοὺς Αἰτωλοὺς διὰ πλειόνων, μέναι ἐπὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς αἵρέσεως, καὶ διαφυλάττειν τὴν πρὸς Ῥωμαίους εὐνοίαν, κτλ. Idem,

bant (66); qualis illa fuerit eloquentia definire in promptu non est. Quæ enim Arati (67), Philopœmenis (68), Lycortæ (69), Aristæni (70), Chlæneæ (71), Lycisci (72) etc. orationes apud histori-

Reliquiæ[]] lib. XXVIII, 4 : καὶ πάλιν ἐκεῖ συναχθείσης αὐτοῖς τῆς ἐκκλησίας εἰς Θέρμον, παρελθόντες εἰς τοὺς πολλοὺς παρακλητικούς καὶ φιλανθρώπους διετίθεντο λόγους, κτλ.

2^ο Ægii ; Polyb., IV, 26 : οἱ δ' Ἀχαιοὶ, συνελθόντες εἰς τὴν καθήκουσαν σύνοδον, τό τε δόγμα πάντες ἐπεκύρωσαν, καὶ τὸ λάφυρον ἐπεκέρυξαν κατὰ τῶν Αἰτωλῶν. Προσελθόντος δὲ καὶ τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν βουλὴν ἐν Αἰγίῳ, καὶ διαλεχθέντος διὰ πλειόνων, τὰ ρηθέντα μετ' εὐνοίας ἀπεδέξαντο, κτλ. Ibid. 82 : Δι' ἃ δὴ καὶ πείθει Φίλιππον, παραγενέσθαι πρὸς τὰς τῶν Ἀχαιῶν ἀρχαιρεσίας εἰς Αἴγιον. . . . Πεισθέντος δ' αὐτῷ τοῦ βασιλέως, παρὼν αὐτὸς ἐπὶ τοῦ καιροῦ, καὶ τοὺς μὲν παρακαλῶν, οἷς δ' ἀναιτινόμενος, μόλις μὲν ἤνυσε, κατεκράτησε δ' οὖν ὅμως τοῦ γενέσθαι στρατηγὸν Ἐπὶ φρατον Φαραίέα· τὸν δὲ Τιμόξενον ἔκπεσεῖν, τὸν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἄρατον εἰσαγόμενον. Cf. XVI, 27 ; Reliq. lib. XXVIII, 3.

(66) Polyb. lib. XX, 9 ; XXII, 1 ; præsertim XXIV, 1 : Κατὰ τὴν θ' καὶ μ' Ὀλυμπιάδα πρὸς ταῖς ρ', εἰς τὴν Ῥώμην ἡθροίσθησαν πρεσβειῶν πλῆθος ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, ὅσον οὐ ταχέως πρότερον. Cf. sqq.

(67) Polyb. IV, 8 : Ἄρατος γὰρ ἦν τὰ μὲν ἄλλα τέλειος ἀνὴρ εἰς τὸν πραγματικὸν τρόπον. Καὶ γὰρ εἰπεῖν καὶ διανοηθῆναι καὶ στέξει τὸ κριθέν δυνατός. Idem, ibid. 14 : οὐ μὴν ἄλλ' ἅμα τῷ προελθόντα τὸν Ἄρατον ἀναμνησάει μὲν τῶν προπεπολιτευμένων καὶ πεπραγμένων πρότερον αὐτῷ, φέρειν δ' ἀπολογισμοὺς περὶ τῶν ἐγκαλουμένων, ὥς οὐ γέγονεν αἴτιος τῶν συμβεβηκότων, αἰτεῖσθαι δὲ συγγνώμην, εἰ καὶ τι παρῴρακε κατὰ τὸν γενόμενον κίνδυνον, οἶεσθαι δὲ δεῖν καὶ καθόλου σκοπεῖσθαι τὰ πράγματα μὴ πικρῶς, ἀλλ' ἀνθρωπίνως. Cf. V, 16 ; Plutarch. in Arat. L.

(68) Tit. Liv. XXXV, 37 : « Philopœmen, audita cæde tyranni, profectus Lacedæmonem, quum omnia turbata metu invenisset ; evocatis principibus, et oratione habita, qualis habenda ab Alexameno fuerat, societati Achæorum Lacedæ-

carum rerum scriptores memorantur; eæ, quamvis personis rebusque apprime accommodentur, scribentis, nequaquam autem dicentis testificantur facundiam.

Dinarchus, qui vicesimo quinto vel sexto ætatis anno, Demosthene florente, scribere incepit (73), nihil proprium habuit; quippe qui Lysiam, Hyperidem, aliosque studuerit imitari (74). Demosthenem in primis sectatus, ad hujus perfectissimam eloquentiam propius accessit quam cæteri; adeo tamen principi Græciæ oratorum dissimilis fuit, ut *agrestis Demosthenes* diceretur (75). Demetrius Phalereus, ultimus fere ex Atticis qui dici possit orator (76), inclinavit eloquentiam quæ, e Piræo vix evecta, omnes

monios adjunxit. » Idem Achæos ad armorum cultum impulit, Polyb. XI, 9; Megalopolitenses allocutus est, Plutarch. Philopœmen. V; una cum Lycorta orationem habuit, Polyb. Reliq. lib. XXIII, 10.

(69) Vide apud Tit. Liv. XXXIX, 36, orationem qua Lycortas respondit Appio. Vide verba quibus Achæis suasit, ut Spartam in fœdus reciperent, apud Polyb. Reliq. lib. XXV, 1; orationem cum Philopœmene habuit, ibid. lib. XXIII, 10.

(70) Cf. orationes quibus Aristæus hortatus est 1° Achæos, ut cum Romanis societatem amicitiamque facerent, Tit. Liv. XXXII, 19-21; 2° Romanos, ut a Nabide recuperarent Argos et Græciæ res constituerent, ibid. XXXIV, 24.

(71) Polyb. Reliq. lib. IX, 28-31.

(72) Idem, ibid. 32-39.

(73) Dionys. Halic. in Dinarch. IV.

(74) Idem, ibid. V.

(75) Dionys. Halic. ibid. VIII : μάλιστα δ' αὐτοῦ λείπεται τῇ συμμετρίᾳ καὶ τῷ καιρῷ πρέποντι... Δι' αὐτὸ γὰρ τοῦτο καὶ

peragravit insulas atque tota Asia peregrinata est (77). Æschines, Athenis egressus, propter ignominiam iudicii, Rhodum se contulit, ubi dicendi ludum aperuit; dum Hegesias Magnes atticæ eloquentiæ integritatem corrumpibat (78). Tunc exstiterunt *Asiani*, inflati et inanes, quibus iudicium maxime ac modus defuit (79); *Rhodii*, neque attice pressi, neque asiane abundantes; ut tamquam medii essent, atque ex utrisque mixti (80). Per hæc tempora, apud Rhodios orator fere nullus inclaruit (81); apud Asianos contra, præter Hegesiam, occurrunt Cleochares, Daphnis, Myron, Sosicrates (82). Romam interea missi academicus Carneades, stoicus Diogenes Babylonius, peripateticusque Critolaus, eo Athenarum studia intulerunt (83). Quorum adventu, præsertimque divina quadam in Carneade dicendi copia, su-

ἀγροικόν τινες Δημοσθένην ἔφασαν εἶναι, κατὰ τὸ ἑλλειπὲς τῆς οἰκονομίας· ταύτην περὶ αὐτοῦ τὴν δόξαν λαβόντες.

(76) Quinctil. X, 1.

(77) Cic. Brut. XIII.

(78) Strab. XIV : Ἡγησίας τε ὁ ῥήτωρ, δὲ ἤρξε μάλιστα τοῦ Ἀσιανοῦ λεγομένου στύλου, παραφθειράς τὸ καθεστηχὸς ἔθος τὸ Ἀττικόν, p. 446, ed. Casaub. 1587.

(79) Quinctil. XII, 10.

(80) Idem, ibid.

(81) Cf. Westermann, l. 1., t. I, p. 165.

(82) Vide Ruhn. Hist. crit., p. XCIII et ad Rutil. Lup., p. 5, 30, 52; ubi fragmenta reperias, pauciora tamen quam ut illorum oratorum dicendi rationem iudicemus. Quod ad Hegesiam adtinet legendus Ruhn. ibid. p. 25, sqq.

(83) Aul. Gell. VII, 14 : « Animadversa eadem triperitita va-

bito facta est apud Romanos *mutatio morum*.

Deleta Corintho, totaque Græcia in romanæ provinciæ formam redacta (84), libertatem legesque incolumes Athenienses retinuerunt (85). Mithridatici tamen belli tempore, a Romanis primi inter Græcos desciverunt, imperabantque in urbe Aristio (86), in Piræo Archelaus (87); quum Sylla portum obsidione cinxit, Athenasque fame pres-

rietas est in tribus philosophis, quos Athenienses Romam ad senatum populumque romanum legaverant impetratum, uti multam remitterent quam fecerant propter Oropi vastationem : ea multa fuerat talentum fere quingentum. Erant isti philosophi Carneades ex Academia, Diogenes stoicus, Critolaus peripateticus; et in senatum quidem introducti, interprete usi sunt C. Aeilio senatore; sed ante ipsi seorsum quoque quisque ostentandi gratia, magno conventu hominum dissertaverunt. Tum admirationi fuisse aiunt Rutilius et Polybius philosophorum trium sui cujusque generis facundiam. Violenta, inquit, et rapida Carneades dicebat; scita et teretia Critolaus; modesta Diogenes et sobria. »

(84) Cf. Ahrens, *de Athenarum statu politico et litterario, inde ab Achaici fœderis interitu usque ad Antoninorum tempora*; Proœmium, § 1-4..; Gottingæ, 1829, in 4°.

(85) Strabo, Lib. IX : 'Ρωμαῖοι δ' οὖν παραλαβόντες αὐτοὺς δημοκρατομένους, ἐφύλαξαν τὴν αὐτονομίαν αὐτοῖς καὶ τὴν ἐλευθερίαν, p. 274, ed. Casaub. 1587.

(86) De Aristione, cf. Athen. lib. V. p. 211 sqq. ubi vocatur Athenio, de quo Casaub. cap. XIII, p. 232 : « Fuit hic nebulo bipominis. . . peculiari more omnium qui jus civitatis fraude acquirebant; semper enim παρέγγραφοι cives novum nomen in censum et tabulas publicas deferebant, non illud quo ante noscebantur. Ergo iste, infans quidem et dum servit servitutem, appellatur *Athenio*; postea vero Aristio appellari cœpit : παρέγγραφος Ἀθηναίων πολίτης γενόμενος.... Theophrastus in

XXVIII

sas tandem expugnavit (88). Ingenti peracta cæde, urbem non prorsus evertit (89); sed, tantam post cladem, exortisque civilibus bellis, multa mala perpassæ, scholis tantummodo Athenæ insignes fuerunt. Eo, ut philosophiæ operam darent, Ciceronem aliosque Romanos summis functos honoribus se contulisse legimus (90). Ibi enim multi tunc florebant philosophi; dum nulli pene alicujus nominis rhetores occurrerent; adeo ut in Asiam

Notationibus morum, cap. de maledicentia: ὁ μὲν πατὴρ Σωσίας ἐξ ἀρχῆς ἐκαλεῖτο· ἐγένετο δ' ἐν τοῖς στρατιώταις Σωσίστρατος, ἐπεὶ δὴ εἰς τοὺς δημότας ἐνεγράφη. Hæc est ratio cur istum alii Athenionem, alii Aristionem nominent, ut Plutarchus et Appianus. » De hac nominis varietate, cf. P. Victor. Var. Lect. l. 25, c. 24; Wytttenb. Animadv. ad Plutarch. Moral. Vol. II, p. I, p. 392.

(87) Cf. Appian., Bell. Mithridat. XXVIII-XLI; Ahrens, l. I, p. 4, not. 3.

(88) Plutarch. Syll. XIV: ἔλαιν δὲ τὰς Ἀθήνας αὐτός φησιν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι, Μαρτίαις Καλάνδαις, ἥτις ἡμέρα συμπίπτει μάλιστα τῇ νομηνίᾳ τοῦ Ἀνθεστηριῶνος μηνός, κτλ. Cf. Ahrens, ibid. p. 7, not. 3.

(89) Maxima pars Athenarum flammis consumta est, Plutarch. ibid.: εἶχε δὲ καὶ τὸν Πειραιᾶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ὁ Σύλλας, καὶ τὰ πλείστα κατέκαυσεν· ὧν ἦν καὶ ἡ Φίλωνος βιβλιοθήκη, θαυμαζόμενον ἔργον. Apelliconis bibliotheca potitus est; ibid., XXVI: ἀναχθεὶς δὲ πάσαις ταῖς ναυσὶν ἐξ Ἐφέσου, τριταῖος ἐν Πειραιεὶ καθαρμίσθη· καὶ μυηθεὶς ἐξέειπεν ἑαυτῷ τὴν Ἀπελλίκωνος τοῦ Τηίου βιβλιοθήκην, ἐν ᾗ τὰ πλείστα τῶν Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου βιβλίων ἦν, οὕτω τότε σαφῶς γνωριζόμενα τοῖς πολλοῖς.

(90) Cic. Brut. XCI: « Quum venissem Athenas, sex menses cum Antiocho, veteris Academiae nobilissimo et prudentissimo philosopho, fui; studiumque philosophiæ nunquam intermissum, a primaque adolescentia cultum et semper auctum,

et Rhodum proficiscerentur, qui eloquentiæ curam tempusque impendere studebant (91).

Rhodos inter oratores primas tenuerunt Apollonius Molon (92), Hermagoras, Artamenes, Aristocles, Philagrius (93). Asiani multo plures memorantur : Menecles et Hierocles (94), quorum utriusque orationes fuerunt, ut in asiatico genere, laudabiles (95); Æschylus Cnidius et Milesius Æschines, in quibus erat admirabilis orationis cursus, ornata sententiarum concinnitas non erat (96); Menippus Stratonicensis (97), illis temporibus disertissimus, ut in Atticis numerari possit; Dionysius Magnes, Adramyttenusque Xenocles, in Asia rhetorum principes, quibus

hoc rursus [summo auctore et doctore renovavi.] De Panætii romanis et græcis auditoribus, cf. Lynden, De Panæt. I, § 12, 13.

(91) Cf. Ahrens, l. l. pars II, cap. I, § 31, succincta scholarum historia, p. 66-67.

(92) Cic. Brut. XCI.

(93) Dionys. Halic. in Dinarch. VIII : οἱ μὲν Ὑπερίδην μιμούμενοι, διαμαρτόντες τῆς χάριτος ἐκεῖνης καὶ τῆς ἄλλης δυνάμει, αὐχμηροὶ τινες ἐγένοντο, οἷοι γεγόνاسι Ῥοδιακοὶ ῥήτορες, οἱ περὶ Ἀρταμένην, καὶ Ἀριστοκλέα, καὶ Φιλάγγριον καὶ Μόλωνα.

(94) Cic. De Orat. II, 23 : « Alabandensem illum Meneclem et ejus fratrem Hieroclem, quos ego audiui, tota imitatur Asia. »

(95) Idem, Brut. XCV.

(96) Idem, ibid.

(97) Strab. XIV : πάνταυθα δ' ἀνὴρ ἀξιόλογος γεγένηται ῥήτωρ Μένιππος κατὰ τοὺς πατέρας ἡμῶν. . . . ὃν μάλιστα ἐπαινεῖ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ῥητόρων, ὃν ἠκροάσατο Κικέρων, ὥς φησιν ἐν

XXX

cum assiduissime fuit Tullius (98). Attica autem eloquentia jam diu evanuerat, adeo ut inter oratores vix collocandi sint Demetrius Syrus (99), Menedemus (100), Gorgias Atheniensis (101), Pammenes (102), Amphicrates (103), Matris (104).

τινι γραφῇ αὐτοῦ (vett. lib. αὐτός), συγχρίνων Ξενοκλεῖ καὶ τοῖς κατ' ἐκείνον ἀκμάζουσιν, p. 454, ed. Casaub. 1587.

(98) Cic. Brut. XCI.

(99) Idem, ibid. : « Eodem tamen tempore Athenis apud Demetrium Syrum, veterem et non ignobilem dicendi magistrum, studiose exerceri solebam. »

(100) Cic. De Orat. I, 19 : « Disputabant contra disertis homines, Athenienses, et in re publica causisque versati, in quis erat etiam is, qui nuper Romæ fuit, Menedemus, hospes meus, etc. »

(101) De Gorgia, vide Ruhnck. præf. ad Rutil. Lup. p. X sq., et infra, De Rhetor. § IV.

(102) Cic. Brut. XCVII; Orator, XXX.

(103) Hujus meminit Plutarch. in Lucull., XXII : ἐτελεύτησε δὲ παρὰ τῷ Τιγράνῃ καὶ Ἀμφικράτῃς ὁ ῥήτωρ· εἰ δεῖ καὶ τούτου μνήμην τινὰ γενέσθαι διὰ τὰς Ἀθήνας. Λέγεται γὰρ φυγεῖν μὲν αὐτὸν εἰς Σελεύκειαν τὴν ἐπὶ Τίγριδι· δεομένων δ' αὐτοῦ σοφιστεύειν, ὑπεριδεῖν, καταλαζονευσάμενον, ὥς οὐδὲ λεκάνῃ δελφίνα χωροῖ· μεταστάντα δὲ πρὸς Κλεοπάτραν, τὴν Μιθριδάτου θυγατέρα, Τιγράνῃ δὲ συνοικοῦσαν, ἐν διαβολῇ γενέσθαι ταχὺ, καὶ τῆς πρὸς τοὺς Ἑλλήνας ἐπιμιξίας εἰργόμενον ἀποκαρτερῆσαι. Ταφῆναι δὲ καὶ τοῦτον ἐντίμως ὑπὸ τῆς Κλεοπάτρας, καὶ κείσθαι περὶ Σαφάν, ἐκεῖ τι χωρίον οὕτω καλούμενον.

(104) Quem cum Amphicrate et Hegesia jungit Longin. De Sublim. III, 2 : τὰ γε μὴν Ἀμφικράτους τοιαῦτα, καὶ Ἡγησίου, καὶ Μάτριδος· πολλαχοῦ γὰρ ἐνθουσιᾶν ἑαυτοῖς δοκοῦντες, οὐ βακχεύουσιν, ἀλλὰ παίζουσιν. Laudationem Herculis eum scripsisse docet Athen. Lib. X, p. 412, B : Μάτρις δὲ ἐν τῷ τοῦ Ἡρακλέους ἐγ-

CAPUT SECUNDUM.

*De Rhetorica apud Græcos inde ab ortu ejus usque
ad Augustum.*

---

§ I. DE RHETORICA USQUE AD ARISTOTELEM.

1° *Rhetores Siculi.*

Sublatis in Sicilia tyrannis, de eloquentia præcepta dedisse ferunt Coracem, magistro usum Empedocle, qui primus circa Rhetoricen quædam movisse dicitur, Tisiamque Coracis discipulum (1). Idem fecere Gorgias, Polus, Lycymnius, Alcidas. Hæc fuit Siculorum rhetorum familia.

Non omnino liquet qualis fuerit Coracis doctrina, cujus admodum pauca et valde incerta

καμίω καὶ εἰς πολυποσίαν φησὶ τὸν Ἡρακλέα προκληθῆναι ὑπὸ τοῦ Λεπρέως, καὶ πάλιν νικηθῆναι. De temperantia ejus, Idem, Lib. II, p. 44, D : Μάτρις δ' ὁ Ἀθηναῖος. . . . . οὐδὲν ἐσιττεῖτο ἢ μυρίνης ὀλίγον· οἴνου δὲ καὶ τῶν ἄλλων πάντων ἀπέχετο, πλὴν ὕδατος.

(1) Cic. Brut. XII : « Antea neminem solitum via nec arte; sed accurate tamen, et de scripto plerosque dicere. » Cf. Doxopat. Homil. in Aphthon. Rh. gr. Walz. t. II, p. 119; Anonym. Rhetor. Epitom. ibid. t. III, p. 610; Proleg. in Hermog. Rhet. ibid. t. IV, p. 11; Max. Planud. Proleg. Rhet. ibid.

fragmenta supersunt. Artem τῷ εἰκότι præcipue constare dicebat (2), Rhetoricenque definiebat πειθοῦς δημιουργόν (3). Tisias Rhetoricæ fines prolatare incepit (4): Thuriis Lysiam (5), Athenis Isocratem erudiit (6). Gorgias, Empedoclis et Tisiæ discipulus, dux legationis quam Athenas Leontini miserant, animos dictione sua perculit (7); Græciam perlustravit. et in Thessalia commoratus est.

t. VI, p. 215 sqq.; Doxopat. proleg. Rhet. ibid. VI, p. 13; Troil., proleg. Rhet. ibid. p. 48; Proleg. De Statibus, ibid. VII, p. 6. Spengel., p. 22-37.

(2) Aristot. Rhet. II, 24: ἀλλ' ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἐριστικῶν, τὸ κατὰ τι καὶ πρὸς τι, καὶ πῇ, οὐ προστιθέμενα, ποιεῖ συκοφαντίαν· καὶ ἐνταῦθα παρὰ τὸ εἰκὸς μὴ ἀπλῶς, ἀλλὰ τι εἰκός. Ἔστι δ' ἐκ τούτου τοῦ τύπου ἡ Κόρακος τέχνη συγκειμένη, κτλ.

(3) Anonym. Epitom. Rhet. l. I., t. III, p. 611. Adde Syrian. Schol. in Hermog. De Statibus, ibid. IV, p. 575: γνωστόν δὲ, ὅτι καὶ Κόραξ ὁ τεχνογράφος τῷ τῆς καταστάσεως ὀνόματι χέχρηται, προοίμια τοῦ λόγου τὴν κατάστασιν καλῶν.

(4) Proleg. in Hermog. Rhet. ibid. t. IV, p. 14: ὁ Τίσιας δὲ ἐκεῖνος ἀπελθὼν ἤρξατο διδάσκειν καὶ πλατύνειν τὴν ῥητορικὴν.

(5) Plutarch. t. IX, p. 321, ed Reisk.; Phot. Bibl. Cod. CCLXI.

(6) Dionys. Halic. in Isocr. I. Cf. Spengel., l. I., et p. 37-39.

(7) Diod. Sic., XII, 53: Ἀεοντίνοι Χαλκιδῆων μὲν ὄντες ἀποικοί, συγγενεῖς δὲ Ἀθηναίων ἔτυχον ὑπὸ Συρακουσίων πολεμούμενοι· πιεζόμενοι δὲ τῷ πολέμῳ καὶ διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῶν Συρακουσίων κινδυνεύοντες ἀλῶναι κατὰ κράτος, ἐξέπεμψαν πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας. . . . Ἦν δὲ τῶν ἀπεσταλμένων ἀρχιπρεσβευτὴς Γοργίας ὁ ῥήτωρ δεινότητι λόγου πολλὸν προέχων πάντων τῶν καθ' ἑαυτὸν· οὗτος καὶ τέχνας ῥητορικὰς πρῶτος ἐξεύρε. Οὗτος οὖν καταντήσας εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ, παραχθὲς εἰς τὸν δῆμον, διελέχθη τοῖς Ἀθηναίοις περὶ τῆς συμμαχίας, καὶ τῷ ξενίζοντι τῆς λέξεως ἐξέπληξε τοὺς Ἀθηναίους, κτλ.

Delphos quoque adiit, ubi pythicam ob orationem statua aurea ei posita est (8). Docendo Athenis, ad magnas pecunias venit (9). Multa scripsit (10) : ex iis autem quæ ad Rhetoricen pertinent memorare satis erit singularum rerum laudes vituperationesque (11). Princeps exstitit in consecratione concinnitatis verborum, quæ sive *casus* habent *in exitu similes*, sive *paribus paria redduntur*, sive *opponuntur contraria* (12). Libros integros de Rhetorica composuisse alii negant, adseverant alii (13).

(8) De Gorgiæ peregrinatione vid. Jac. Geel., Hist. crit. sophist. sectio II, cap. I, § I : de Gorgiæ vita et moribus, p. 23, sq.

(9) Plato, Hipp. maj. Bekk. ed. Lond. 1826, t. VI, p. 188 : Γοργίας τε γὰρ οὗτος ὁ Λεοντίνο σοφιστὴς δεῦρο ἀφίκετο... καὶ ἐν τε τῷ δήμῳ ἔδοξεν ἀρίστα εἰπεῖν καὶ ἰδίᾳ ἐπιδείξει ποιούμενος καὶ συνὼν τοῖς νέοις χρήματα πολλὰ εἰργάσατο καὶ ἔλαβεν ἐκ τῆσδε τῆς πόλεως.

(10) Vide Jac. Geel., l. l. § II, p. 31-36.

(11) Cic. Brut. XII : « Quod judicaret hoc oratoris esse maxime proprium, rem augere posse laudando vituperandoque rursus affligere. » Gorgias scribere aggressus est περὶ τῶν ἀνομοίων καὶ τῶν ὁμογενῶν, Dionys. Halic. De composit. verb. XII, p. 144, ed. Schæf. Rhetoricen definiebat : τέχνη περὶ λόγους (Spengel. e cod. Mon. VIII : περὶ λόγων) τὸ κῦρος ἔχουσα, πειθοῦς δημιουργὸς ἐν πολιτικοῖς λόγοις περὶ παντὸς τοῦ προτεθέντος, πειστευτικῆς καὶ οὐ διδασκαλικῆς· εἶναι δὲ αὐτῆς τὴν πραγματείαν ἰδίαν, μάλιστα περὶ δίκαια καὶ ἀδίκᾳ, ἀγαθὰ τε καὶ κακὰ, καλὰ τε καὶ αἰσχροτά. Proleg. De Statibus, ἐκ τῶν Ἰλουτάρχου εἰς τὸν Πλάτωνος Γοργίαν, Rh. gr. Walz., t. VII, p. 33. Cf. ibid., p. 6; et Doxopat. Homil. in Aphthon., ibid. t. II, p. 104.

(12) Cic. Orat. XLIX.

(13) De Gorgia, legendus Spengel., l. l., p. 63-84.

Polum de Arte oratoria quædam scripsisse constat (14); de Grammatica multo plura, quæ Licymnius tradiderat (15). Exornandæ orationi quoque studuit (16): quod minime videtur mirandum apud scriptorem, qui non raro dithyrambica eloquebatur (17), theatralesque aucupabatur figuras (18). Rhetoricam Artem Licymnius ipse edidit (19).

(14) Syrianus, Schol. in Hermog. De Statibus : Πῶλος δὲ Γοργίου μαθητὴς ἐν τῇ τέχνῃ φησὶν κτλ. Rh. gr. Walz. t. IV, p. 44. Cf. Spengel., l. I., p. 84-88.

(15) Schol. in Anecd. Siebenk., p. 69 : Λικυμνίων, (Alii : Λικύμνιος) οὗτος τὸν Πῶλον ἐδίδαξεν ὀνομάτων τινὰς διαιρέσεις· οἷον, ποῖα κύρια, ποῖα σύνθετα, ποῖα ἀδελφά, ποῖα ἐπίθετα, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς εὐπέειαν. Aristot. Rhet. III, 2 : κάλλος δὲ ὀνόματος, τὸ μὲν, ὥσπερ Λικύμνιος λέγει, ἐν τοῖς ψόφοις, ἢ τῷ σημαινόμενῳ· καὶ αἵσχος δὲ ὡσαύτως. Cf. Dion. Halic. in Lys, III. Is diversus est a Licymnio Chio, poeta lyrico.

(16) Max. Planud. Schol. in Hermog., De Formis, I : Γοργίας μὲν οὖν καὶ Πῶλος σφόδρα τοῦ κάλλους πεφροντικότες παντοδαπῶν παρισώσεων πληροῦσι τοὺς λόγους, Rh. gr. Walz. t. V, p. 514.

(17) Dionys. Halic. in Lysia, III : δηλοῖ δὲ τοῦτο Γοργίας τε ὁ Λεοντίνος, ἐν πολλοῖς πάνυ φορτικὴν τε καὶ ὑπέρογκον ποιῶν τὴν κατασκευὴν καὶ οὐ πόρρω διθυράμβων ἐνία φθεγγόμενος· καὶ τῶν ἐκείνου συνουσιαστῶν οἱ περὶ Λικύμνιον τε καὶ Πῶλον.

(18) Idem, II Epist. ad Ammæum, § II : εὖροι δ' ἂν τις οὐκ ὀλίγα καὶ τῶν θεατρικῶν σχημάτων καίμενα παρ' αὐτῶν (subint. Θουκυδίδῃ)· τὰς παρισώσεις λέγω, καὶ παρομοιώσεις, καὶ παρανομασίας, καὶ ἀντιθέσεις· ἐν αἷς ἐπλεόνασε Γοργίας ὁ Λεοντίνος, καὶ οἱ περὶ Πῶλον κτλ.

(19) [Aristot. Rhet. III, 13 : δεῖ δὲ εἰδᾶς τι λέγοντα καὶ διαφορὰν, ὄνομα τίθεσθαι· εἰ δὲ μὴ, γίνεται κενὸν καὶ ληρῶδες· οἷον Λικύμνιος ποιεῖ ἐν τῇ τέχνῃ, ἐπούρωσιν ὀνομάζων, καὶ ἀποπλάνησιν, καὶ ὄζους. Hunc locum satis probabiliter sic refingit Spengel. : οἷον Λικύμνιος ποιεῖ ἐν τῇ τέχνῃ, ἐπούρωσιν ὀνομάζων τὴν

Alcidamas, inter eos collocandus qui de arte bene dicendi præcepta reliquerunt (20), orationis partes quatuor esse dixit : Rhetoricen definiēbat δύναμιν τοῦ ὄντος πιθανοῦ (21). Quæ citat Aristoteles (22), frigidum fuisse arguunt atque poetica verba et epitheta captasse ultra modum : hujus tamē ubertatem laudavit Tullius (23).

2° *Sophistæ.*

Quum multi veterum sophistarum *Rhetores* dicti fuerunt; *sophistæ* autem, qui in numero *Rhetorum* erant habendi; operæ pretium fuit utrosque distinguere, et suum in ordinem quemque revocare (24). Sophistas igitur Rhetoresque appellare liceat Gorgiam, Polum, Protagoram, Prodicum, Hippiam; Rhetores, Licymnium et Alcідamantem; inter utrosque, tamquam medios, collocare Thrasy Machum et Theodorum Byzantium. Prætermisiss sophistis illis, quos jam in

ἐπανάληψιν, καὶ ἀποκλήνησιν ὄρους. Quem vide l. l., p. 88-90.

(20) Dionys. Halic., I Epist. ad Ammæum, § II. Cf. Spengel., l. l., p. 172-180.

(21) Τοῦτον δὲ τὸν ὅρον οἱ περὶ τὸν Ἀλκιδάμαντα λέγον, Proleg. De Statibus, Rh. gr. Walz. t. VII, p. 8.

(22) Rhet. III, 3.

(23) Tuscul. I, 48.

(24) Id quod acri judicio perfecit Geel, l. l., cap. II: tres ætates Sophisticæ constituit, quarum prima pertinet ad Gorgiam, Protagoram, Prodicum et alios qui, quotquot fuerint, inter illos triumviros regnarunt; altera ætas illorum virorum discipulos protulit; postrema denique a tempore quo Isocrates Panathenaicum, Helenæ encomium, orationemque in Sophistas conscripsit, per multa secula senectutem traxit.

sicula familia reperimus, brevissime loquar de Protagora, Prodicō et Hippia. Hos enim solos novimus, quamquam alii ante Protagoram exstiterunt (25).

Protagoras, qui grammaticis rebus præcipuam impendit operam (26), Rhetoricen attigisse videtur (27): præcepta exemplo suo confirmavit. Litis inter eum et Euathlum, de pacta mercede exortæ, meminisse satis erit (28).

Grammaticæ pariter studuit Prodicus Ceus, verborum potestatem distinguens et proprium

(25) Plato in Menone, Bekk. ed. Lond. 1826, t. IV, p. 63 : καὶ οὐ μόνον Πρωταγόρας, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πάμπολλοι· οἱ μὲν πρότεροι γεγονότες ἐκείνου, οἱ δὲ καὶ νῦν ὄντες.

(26) Aristot. Rhet. III, 5 : τέταρτον, ὡς Πρωταγόρας, τὰ γένη τῶν ὀνομάτων διήρει, ἄρρενα, καὶ θήλεα, καὶ σκεύη· δεῖ γὰρ ἀποδιδόναι καὶ ταῦτα ὀρθῶς· ἡ δ' ἐλθοῦσα καὶ διαλεχθεῖσα ὥχεται.

(27) Quintil. III, 1 et 4. Cf. Spengel., l. l. p. 40-46.

(28) Quam elegantissime narrat Aul. Gell. V, 10 ; locum libenter transcripsissem, nisi esset paulo longior. Cf. Apul. in Florid. IV, 18 ; p. 87, ed. Oudend., et Diog. Laert. IX, 56. Unum subijciam minus obvium, ex Schol. in Hermog. de Statibus, Rh. gr. Walz. t. IV, p. 179, ubi Cod. Ven. : οἶδεν δ τεχνογράφος, ὡς ἡ κατὰ μικρὸν τῶν συνεστώτων παράλλαξις πολλοὺς ἀπεργάζεται τῶν ἐγγὺς ἀσυστάτων τρόπους· ἐνιοὶ γοῦν τῶν μετ' αὐτὸν, ὧν ἐστὶν Εὐαγόρας τε καὶ Ἀκύλας, καὶ μέχρι δώδεκα τρόπων τὰ ἀσύστατα προήνεγκαν, τέσσαρας ἄλλους τοῖς παρὰ Ἑρμογένους εἰρημένους προσθέντες . . . Τὸν ἄπορον ἐν κατηγορίᾳ, ὃν καὶ Κροκοδειλίτην οἱ Στωϊκοὶ φασιν· οἷον Εὐαθλος συνέθετο Πρωταγόρᾳ τῷ σοφιστῇ δώσειν μισθὸν, εἰ τὴν πρώτην δίκην λέγων νικήσειεν· μαθὼν δὲ, μὴ βουλόμενος λέγειν, ὑπὸ τοῦ Πρωταγόρου τὸν μισθὸν ἀπαιτεῖται· ὃ δὲ ἀντιλέγει· εἴτε γὰρ νικήσειεν, οὐ δίκαιος δοῦναι κατὰ τὴν σύνταξιν, εἴτε κληθεῖη ὡς μήπω μαθὼν, οὐκ ἄξιός ἀπαιτεῖσθαι. Cf. Geel., l. l., p. 82-83.

sensum investigans (29): poetarum quoque interpretationi incubuit (30).

Rhetoricen exercuit Hippias Eleus (31), litterarum tamen syllabarumque distinctiones, et rhythmorum naturam in primis expiscatus est (32): eloquentiam suam poetico vestitu adornavit (33).

Thrasymachus Chalcedonius rationem iudices commovendi, sive ad iram, misericordiam,

(29) Aristot. Topic. II, 6, p. 114, ed. Buhle: ἔτι εἰ καὶ αὐτὸ ἐαυτῷ συμβεβηκὸς ἔθηκεν ὥς ἕτερον, διὰ τὸ ἕτερον εἶναι ὄνομα, καθάπερ Πρόδικος διηρεῖτο τὰς ἡδονὰς εἰς χαρὰν καὶ τέρψιν καὶ εὐφροσύνην· ταῦτα γὰρ πάντα τοῦ αὐτοῦ, τῆς ἡδονῆς, ὀνόματά ἐστιν· εἰ οὖν τις τὸ χαίρειν τῷ εὐφραίνεισθαι φήσει συμβεβηκέναι, αὐτὸ ἂν αὐτῷ φαίη συμβεβηκέναι. Nimiam ejus hac de re subtilitatem festive ridet Plato in Protag. Bekk. ed. Lond. 1826, t. I, p. 318: «εἰπόντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα ὁ Πρόδικος· καλῶς μοι, ἔφη, δοκεῖς λέγειν, ὦ Κριτία· χρη γὰρ τοὺς ἐν τοιοῖσδε λόγοις παραγιγνομένους κοινούς μὲν εἶναι ἀμφοῖν τοῖν διαλεγομένοιν ἀχροατὰς, ἴσους δὲ μή. Ἔστι γὰρ οὐ ταῦτόν· κοινῇ μὲν γὰρ ἀκοῦσαι δεῖ ἀμφοτέρων, μὴ ἴσον δὲ νεῖμαι ἑκατέρῳ, ἀλλὰ τῷ μὲν σοφωτέρῳ πλεόν, τῷ δὲ ἀμαθεστέρῳ ἑλαττον κτλ. Vide Spengel, l. I., p. 49-51.

(30) Themist. Orat. XXIII, p. 289, ed Petav. Paris. ann. 1684: ἐπεὶ καὶ Πρόδικος καὶ Πρωταγόρας ὁ Ἀδδηρίτης, ὁ μὲν ὀρθοέπειάν τε καὶ ὀρθοῤῥημοσύνην μισθοῦ ἐκδιδάσκων τοὺς νέους· ὁ δὲ τὰ Σιμωνίδου τε καὶ ἄλλων ποιήματα ἐξηγούμενος, σοφισταὶ ὅμως καὶ ἥστην καὶ ἐλεγέσθην.

(31) Quintil. III, 1. Cf. Spengel, l. I., p. 60-61.

(32) Plato, Hipp. maj. Bekk. ed. Lond. 1826, t. VI, p. 195: ἀλλὰ ὅητα ἐκεῖνα ἃ σὺ ἀκριβέστατα ἐπίστασαι ἀνθρώπων διαιρεῖν, περὶ τε γραμμάτων δυνάμεως καὶ συλλαβῶν καὶ ῥυθμῶν καὶ ἀρμονιών. Cf. Hipp. min. ibid. t. III, p. 12.

(33) Philostrat. Vit. Soph. lib. I, p. 499, ed. Morel. ἡρμῆνευε δὲ οὐκ ἑλληνικῶς, ἀλλὰ περιττῶς, καὶ κατὰ φύσιν, εἰς ὀλίγα καταφεύγων τῶν ἐκ ποιητικῆς ὀνομάτων.

invidiam, sive ad lætitiā et dolorem impellendi docuit (34). Numerosam orationem invenit (35), et prima Actionis rudimenta inchoavit (36). De Arte rhetorica duos libros scripsit (37).

Theodori Byzantii, subtilioris in arte, in orationibus autem jejuniore, fragmenta quæ supersunt (38) eum arguta nimis et exilia præcepta capta demonstrant. Hæc enim, multis post seculis, in senilem et quasi repuerascentem Rhetoricen apte quadrassent; adeo ut vix sit quod mireris apud Rufum occurrere similia (39). Quasdam accu-

(34) In libro Ἑλεοῖ inscripto, cujus meminit Aristot. Rhet. III, 1. De Thrasy Macho, Plato, Phædr. Bekk. ed. Lond. 1826, t. I, p. 162 : τῶν γε μὴν οἰκτρογόνων ἐπὶ γῆρας καὶ πέναν ἐλκομένων λόγων κεκρατηκέναι τέχνη μοι φαίνεται τὸ τοῦ Χαλκηδόνιου σθένος. Ὅργισαι τε αὖ πολλοὺς ἅμα δεινὸς ἀνὴρ γέγονε, καὶ πάλιν ὠργισμένοις ἐπ' ἄδων κηλεῖν, ὡς ἔφη· διαβάλλειν τε καὶ ἀπολύσασθαι διαβολὰς δθενδὴ κράτιστος. Schol. in Anecd. Siebenk. p. 70 : ὁ Χαλκηδόνιος ἐστὶν ὁ Θρασύμαχος κτλ.

(35) Cic. Orat. LII.

(36) Aristot. Rhet. III, 1.

(37) Aristophanis Schol. in Av. 881 : τὰ αὐτὰ τοῖς Θεοπόμπου καὶ Θρασύμαχος φησιν ἐν τῇ μεγάλῃ τέχνῃ. Scripsit ἀφορμὰς ῥητορικὰς, teste Suida, apud Westermann, l. I. p. 140, not. 6, ubi addit Thrasy Machum edidisse προοίμια, fretus auctoritate Athen. X, p. 416, A.

(38) Aristot. Rhet. III, 13 : ἔσται οὖν, ἂν τις τὰ τοιαῦτα διαιρῇ, ὅπερ ἐποιοῦν οἱ περὶ Θεόδωρον, διήγησις ἕτερον, καὶ ἐπιδήγησις, καὶ προδιήγησις, καὶ ἔλεγχος καὶ ἐπεξελέγχος.

(39) Cf. Rhet. gr. Walz. t. III, p. 452-454 : Rufum citans Spengel., l. I, p. 100, ablegat ad Anonymum Galei, p.

sandi et defendendi (40), urbanitatisque orationi addendæ rationes (41) tradidit.

194. ed. Fisch. Jam inde ab anno MDCCCXV Anonymi nomen latebris eruit cl. Boissonade.

Nimiam Theodori subtilitatem carpit Plato, Phædr. Bekk. ed. Lond. 1826, t. I, p. 158 : ΣΩΚ. καὶ καλῶς γ' ὑπέμνησας. Προσίμιον μὲν οἶμαι πρῶτον ὡς δεῖ τοῦ λόγου λέγεσθαι ἐν ἀρχῇ. Ταῦτα λέγεις — ἦ γάρ; — τὰ κοινὰ τῆς τέχνης; ΦΑΙ. Ναί. — ΣΩΚ. Δεύτερον δὲ δὴ διήγησίν τινα, μαρτυρίας τε ἐπ' αὐτῇ, τρίτον τεκμήρια, τέταρτον εἰκότα· καὶ πίστωσιν οἶμαι καὶ ἐπιπίστωσιν λέγειν τόν γε βέλτιστον λογοδαίδαλον Βυζάντιον ἄνδρα. ΦΑΙ. Τὸν χρηστὸν λέγεις Θεόδωρον; ΣΩΚ. Τί μήν; καὶ ἐλεγχόν γε καὶ ἐπεξελεγχον ὡς ποιητέον ἐν κατηγορίᾳ τε καὶ ἀπολογίᾳ. Ubi Hermias : ἐπιπίπτωσιν λέγει τὸ ἐπὶ ἀποδείξει ἐτέραν ἀπόδειξιν ἐπαγαγεῖν. Ast. in Lexic. Plat. : πίστῳσις, *confirmatio* ; ἐπιπίστῳσις, *probatio alteri adjecta*. Quod non aliter explicat Thes. ling. gr. t. III, p. 1731, ed. Didot. E Spengelii sententia (l. l., p. 99), novas quasdam Theodoro inventas orationis divisiones prioribus non addit Plato; sed quæ ante nominaverat τρίτον τεκμήρια, τέταρτον εἰκότα, his technica vocabula a Theodoro primum prolata adjungit, ab eoque πίστωσιν et ἐπιπίστωσιν appellari tradit. Quæ explicatio ingeniosa; immo argutior, ut ad subtilitatem Theodori subtilitate sua Spengel. accessisse videatur.

(40) Aristot. Rhet. II, 23 : ἄλλος τόπος τὸ ἐκ τῶν ἀμαρτηθέντων κατηγορεῖν ἢ ἀπολογεῖσθαι· οἷον, ἐν τῇ Καρκίνου Μηδείᾳ, οἱ μὲν κατηγοροῦσιν ὅτι τοὺς παῖδας ἀπέκτεινεν· οὐ φαίνεσθαι γοῦν αὐτούς· ἤμαρτε γὰρ ἡ Μήδεια περὶ τὴν ἀποστολὴν τῶν παιδῶν· ἡ δ' ἀπολογεῖται, ὅτι οὐκ ἂν τοὺς παῖδας, ἀλλὰ τὸν Ἰάσονα ἂν ἀπέκτεινε· τοῦτο γὰρ ἤμαρτεν ἂν μὴ ποιήσασα, εἴπερ καὶ θάτερον ἐποίησεν· ἔστι δὲ ὁ τόπος οὗτος τοῦ ἐνθυμήματος, καὶ τὸ εἶδος ὅλη ἢ πρότερον (Ald. προτέρα) Θεοδώρου τέχνη.

(41) Idem, Rhet. III, 11 : καὶ τῶν ἀποφθεγμάτων δὲ τὰ ἀστεῖα ἔστιν ἐκ τοῦ μὴ εἶησι λέγειν, οἷον τὸ τοῦ Στρησιγόρου, ὅτι οἱ τέτιγες ἑαυτοῖς χαμόθεν ἄσσονται. Καὶ τὰ εὖ ῥηνιγμένα διὰ τὸ αὐτὸ

3° *Rhetores germanæ Græciæ, sive Attici.*

Ad tempora venimus per quæ magis ac magis Rhetoricæ fines propagati sunt; intereadum ejus regnum, suis tamquam descriptum provinciis, Aristoteles constitueret. Cephalus proœmia et epilogos scripsit. Idem fecerat Antiphon Rhamnusius (42), qui, Gorgiæ exemplo, singularum rerum laudationes vituperationesque tractavit (43): Rhetoricam artem composuit (44), nonnullaque docuit ad Grammaticen pertinentia (45). Theramenes, quem aiunt Isocratis magistrum

ἡδέα· μάθησις γὰρ καὶ λέγεται μεταφορά· καὶ ὁ λέγει Θεόδωρος, τὸ καινὰ λέγειν. De Theodoro, cf. Spengel., l. I. p. 98-103.

(42) Fragmenta citat Suidas in voc. ἄμα, — αἰσθέσθαι, — νογθῆρς. Cf. Spengel., l. I. p. 105-106.

(43) Cic., Brut. XII. Antiphontem ἐν τοῖς ἀπόροις τεχνικὸν ρυῖσσε dicit Cæcilius, apud Plutarch. t. IX, p. 309, ed. Reisk.

(44) Longin. De Inv. : Ἀντιφῶν τε ἐν ταῖς ῥητορικαῖς τέχναις τὸ μὲν τὰ παρόντα ἔφη καὶ ὑπάρχοντα καὶ παρακαίμενα αἰσθάνεσθαι κατὰ φύσιν εἶναι ἡμῖν· παρὰ φύσιν δὲ τὸ φυλάττειν αὐτῶν ἐκποδῶν γενομένων ἐναργῆ τὸν πόθον· ὅθεν ἐπειδὴ παρὰ φύσιν ἐστὶν τὸ μνημονεύειν, ἡ φροντὶς καὶ ἡ ἀσκησις κράτιστον. Rh. gr. Walz. t. IX, p. 576.

(45) Cf. Spengel., l. I. p. 116. De Antiphontis orationibus disputata prætermitto; quippe quæ ad rem meam nihil faciant. Satis erit notasse quonam genere dicendi usus fuerit. Proleg. De Statibus : τρεῖς χαρακτῆρές εἰσι τῆς ῥητορικῆς, οἷον εἶδη φράσεως· αὐστηρὸν, μέσον, ἰσχνόν. Θουκυδίδης μὲν τὸν αὐστηρὸν ἐπετήδευσε χαρακτῆρα, καὶ Ἀντιφῶν ὁ ῥήτωρ, ὁ τούτου διδάσκαλος. Rh. gr. Walz. t. VII, p. 26. Proleg. Auctor, exemplo ductus Hermogenis qui, De Formis, II, ibid. t. III, p. 386, narrat

fuisse (46), de Rhetorica scripsit (47). Lysiam, etsi primo dicendi artem profiteri solitus est (48), Rhetoricæ tamen præcepta dedisse comperimus (49).

Ultra Cephalum, Antiphontem, Lysiam progressus est Isocrates, magister perfectus, cuius e ludo, tamquam ex equo trojano meri principes exierunt (50). Multa de Rhetorice reliquerat, quamquam, Quinctiliani ætate, fidem non obtinebat Ars ejus quæ circumferebatur (51). Orationis

Antiphontem Thucydidis fuisse magistrum, recitavit (id quod fecit Sopater Schol. in Hermog. Rhet. ibid. t. V, p. 7), eam relationem cujus auctoritatem infirmavit Krüger, Quæst. de Vita Thucyd., p. 3¼; ubi enumerat scriptores qui, hac de re, conjecturam Cæcilii Calactitis, Dionysii Halic. æqualis et amici, pro certo testimonio secuti sunt. De Antiphonte, cf. Westermann, l. l. p. 59-63.

(46) Dionys. Halic. in Isocr. I.

(47) Plutarch. t. IX, p. 328, ed. Reisk.: καὶ ἐκείνου τινὰς οὐσας τέχνας αὐτῷ φασὶ συμπραγματεύσασθαι, ἥνίκα ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐσυκοφαντεῖτο, αἱ εἰσὶν ἐπιγεγραμμέναι Βότωνος. Cf. Doxopat. Proleg. Rhet. in Rh. gr. Walz. t. VI, p. 21; ejusdem Homil. in Aphthon., ibid. t. II, p. 122; Spengel., l. l. p. 122.

(48) Cic. Brut. XII.

(49) Plutarch., t. IX, p. 324, ed. Reisk.: εἰσὶ δ' αὐτῷ καὶ τέχναι ῥητορικαὶ πεποιημέναι. Harum Artium mentionem facit Marcellin. Schol. in Hermog. De Statibus: σημειωτέον ὡς ἐξετάζοντας τὸν πλοῦτον καὶ τὰ ἄλλα, δεῖ τὰς κατασκευὰς αὐτῶν καθολικὰς εἶναι καὶ τρόπον τινὰ θετικὰς· εἰσὶ γὰρ οἱ τοιοῦτοι τόποι γεγενησμένοι τῷ Λυσίᾳ ἐν ταῖς παρασκευαῖς· λέγει γὰρ οὓς ἀπεργάζεται ἡ πενία καὶ οὓς τὸ πλουτεῖν· καὶ ἡ νεότης καὶ τὸ γῆρας. Rh. gr. Walz. t. IV, p. 352. Cf. Spengel., l. l. p. 122-147.

(50) Cic., De Orat. II, 22; Brut. VIII.

(51) Quinctil. II, 15.

quatuor partes primus constituit (52), Rhetorisque officium esse dixit : τὰ μικρὰ μεγάλως εἰπεῖν, καὶ τὰ μέγιστα μικρῶς· καὶ τὰ νέα παλαιῶς, καὶ τὰ παλαιὰ καινῶς (53). Pauca ejus præcepta habemus (54).

(52) Quod conjicere licet e Theodecte, Isocratis discipulo, Doxopat. proleg. Rhet. : ἔργα δὲ ῥητορικῆς, κατὰ τὸν Θεοδέκτην, προοιμιάσασθαι πρὸς εὐνοίαν, διηγῆσασθαι πρὸς πίστιν, ἀγωνιάσασθαι πρὸς τὸ δεῖξαι, ἀνακεφαλαιώσασθαι πρὸς ἀνάμνησιν. Rh. gr. Walz. t. VI, p. 19. Eadem fere tradit Lollianus, in Prolegom. De Statibus, ibid. t. VII, p. 33 : ἔργον ῥήτορος, ὥς φησι Θεοδέκτης, προοιμιάσασθαι πρὸς εὐνοίαν, διηγῆσασθαι πρὸς πιθανότητα, πιστώσασθαι πρὸς πειθῶ, ἐπιλογίσασθαι πρὸς ὀργὴν ἢ ἔλεον.

(53) Joann. Siceliot. Schol. in Hermog. De Formis, I, Rh. gr. Walz. t. VI, p. 132. Cf. Ejusdem Schol. ibid. II, p. 459; Max. Planud. Schol. in Hermog. De Formis, I, ibid., t. V, p. 455; et Hermog. De Form. II, ibid. t. III, p. 363.

(54) Quæ, huc et illuc sparsa, Spengel. collegit et illustravit l. 1., p. 149-172. Desiderabantur tamen ibi nomina auctorum quos citat; præter quam quod lectionis varietatem suppeditant Rhetores græci a Walz. vulgati, Spengelii libro jam in lucem edito. Hæc in causa fuerunt cur eadem Isocratis fragmenta revolvens, auctoris cujusque nomen addiderim et varias lectiones quæ tanti videbantur :

1° *De Narratione* : apud Spengel., p. 160, in cod. Monac. CXXIII, fol. 188; — apud Walz. t. VII, p. 721 : Anonymus, Schol. in Hermog. De Inv. II.

SPENGL.

WALZ.

l. 1. ἔστι δὲ προκατάστασις.....	Ἰστέον, ὅτι προκατάστασις ἔστι.
l. 6. ἀπαρχῆς.....	ἀπ' ἀρχῆς.
l. 7-8. ἃς τὸ τελευταῖον προσέτεινέ μοι.	In cod. Par.: ἃς ὑστερόν μοι ἐπέθηκεν.
l. 10. φανήσεται.....	φαίνεται.
l. 13. ἐκ τῆς τῶν ἀκουόντων ἐννοίας· ἀλλ' εἰ μέρος ἐστὶ τῆς διηγήσεως ἢ κατάστα-	τῆς τῶν ἀκουόντων ἐννοίας· διαφέρει δὲ διηγή-

Ex Isocratis discipulis, Philiscus Milesius de arte bene dicendi nonnulla scripsit (55): discipulum habuit Neanthem Cyzicum, qui in Rhetorica versatus est (56); Zoilus (57) schemata elocutionis

SPENGL.

σις καὶ αὐτῇ σύνεστιν, ἀλλ' οὖν διαφέρει αὐτῆς ὅτι ἡ μὲν διήγησις ψιλὴν ἔκθεσιν ἔχει τῶν πραγμάτων, ἡ δὲ κατὰστάσις τῶν τε πρὸ τοῦ πράγματος ἑνία περιλαμβάνει καὶ τῶν μετὰ τὸ πρᾶγμα καὶ τὸ πρᾶγμα αὐτό.

l. 20. διηγείται . . . . .

l. 24. καὶ τὰ πρὸ τοῦ πράγματος . . . . .

l. 25. ἕκαστος . . . . .

WALZ.

σεως, ὅτι ἡ μὲν ψιλὴν ἔκθεσιν ἔχει τῶν πραγμάτων, ἡ δὲ τῶν τε πρὸ τοῦ πράγματος ἑνία περιλαμβάνει, καὶ τῶν μετὰ τὸ πρᾶγμα, καὶ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

ἀφηγεῖται.

Desunt.

ἐκάτερος.

Cf. Anonym. Schol. in Hermog. De Formis, I, Rh. gr. Walz. t. VII, p. 917. Eadem fere *De Narratione* tradit Sopat. Schol. in Hermog. De Statibus, in Spengel., p. 161; apud Walz., t. IV, p. 712.

SPENGL.

l. 7. μάλιστα δὲ τῶν . . . . .

l. 8 εὖ ἐχόντων εἰρημένων . . . . .

l. 14. συμβαλλομένοις . . . . .

WALZ.

μάλιστα δὲ τό.

εὖ ἐχόντως εἰρημένον.

συμβαλλομένοις (Ald. συμβαλομένοις).

2° *De Dictione*: apud Spengel., p. 161-162, Anonymus Schol., p. 386, et Cod. Monac. VIII, fol. 464: — apud Walz. Rh. gr. V, p. 469: Max. Planudes, Schol. in Hermog. De Formis, I. De Isocrate, rhetore, cf. Spengel., l. l., p. 149-172.

(55) Suidas in Φίλισκος: γέγραπται δὲ αὐτῷ τάδε: Μιλησιακός, Ἀμφικτιονικός, τέχνη ρητορικὴ ἐν βιβλ. β', Ἰσυχράτους ἀπόφασις. Eudoc. p. 423: συνέταξε τέχνην ρητορικὴν. Cf. Dionys. Halic. I Epist. ad Ammæum, § II, ubi perperam dicitur Φίλιστος, Siculi historici nomine.

(56) Eudocia, p. 309.

(57) Cf. Fr. Aug. Wolf. Prolegom. ad Homer., p. CXCH.

et sententiarum tractavit (58); Theodectes Phaselites, politus scriptor, Artem edidit (59): hujus discipulus fuit Rhetor, nomine Sibyntius (60). Artes quoque composuerat quæ prorsus interciderunt Isæus, Demosthenis magister (61).

Multum inter se discordant illi quibus talia

(58) Hujus censuram agit Quintil. IX, 1 : « Sic enim verum erit aliam esse orationem ἀσχημάτιστον, i. e. carentem figuris, quod vitium non inter minima est; aliam ἐσχηματισμένην, i. e. figuratam. Id ipsum tamen anguste Zoilus terminavit, qui id solum putaverit *schema*, quod aliud simulatur dici, quam dicitur; quod sane vulgo quoque sic accipi scio; unde et *figuratæ controversiæ* quædam, de quibus paulo post dicam, vocantur. » Non aliter Phœbammôn sophista : ὁρίζεται δὲ Ζώϊλος οὕτως· σχῆμά ἐστιν ἕτερον μὲν προσποιεῖσθαι, ἕτερον δὲ λέγειν. Ἀμαρτάνει δὲ οὗτος ὅτι οὐ περιλαμβάνει περὶ πάντων τῶν σχημάτων· τὰ γὰρ πλεῖστα ἐκ τοῦ εὐθέος καὶ ἀπλοῦ σχηματίζεται· ὥς ὅτε ἀποφαινόμεθα τι, ἢ διαπορούμεν τι καθ' ἑαυτοὺς, ἢ ἀποστροφῇ χρώμεθα ἄνευ προσποιήσεως. Rh. gr. Walz. t. VIII, p. 493-494.

(59) Eudoc., p. 230 : ἔγραψε τέχνην ῥητορικὴν ἐν μέτρῳ. Antiquitus igitur usitatum fuit, id quod renovatum videmus in Rh. gr. Walz. t. III, p. 617 sq., ubi occurrit Rhetorices Epitome ab Anonymo politicis versibus descripta. Quinquaginta Theodectes condidit tragædias e quibus laudat Aristot. Alcæonem et Ajacem, Rhet. II, 23; Orestem, ibid. 24; Helenam, Polit. I, 6; Tydeum, Poet. XVI; Lynceum, ibid. XVIII. Orationes scripsit quarum fragmenta idem citat, Rhet. II, 25. Stephan. Byzant. in Φασηλίας : καὶ λόγους (subintell. ἐποίησε) ῥητορικοὺς ἐπῶν, ubi in corrupto ἐπῶν orationum numerum latere opinatur Ruhnck. Hist. crit., p. LXXXIII.

(60) Eudoc., p. 381 : Σιβύντιος Θεοδέκτου τοῦ Φασηλίτου ἀναγνώστης καὶ οἰκέτης, ὃς ἐβῆτόρρευσε οἰκετῶν πρῶτος· ἔγραψε τέχνας ῥητορικὰς, μελέτας τε καὶ ἐπιστολάς. Cf. Suid. in Σιβύντιος.

(61) Dionys. Halic. in Isæo, IV.

curæ sunt de Auctore *Rhetorices ad Alexandrum*. Eam Aristoteli abjudicandam uno ore pronuntiant qui maxima auctoritate valent; neque validis confirmatur argumentis opinio Nostratis (62), qui librum Coraci restituere conatus est. Victorio contendenti Anaximenem auctorem esse libenter accedebam, quum in eam sententiam me prorsus adduxerunt quæ disserit Spengel. (63), ut ostendat ante libros Aristotelis de Rhetorica editam fuisse hanc Artem, cujus ætatem definit, exemplis ad explicanda præcepta confictis (64). Idem, probabili conjectura fretus, tradit, tempore quo vetus hic liber vulgatus fuit, *duo* tantummodo Rhetorices genera exstitisse (65).

Quod si emensum iter nunc rapidissime relegimus, ut hoc compendium uno velut intuitu comprehendamus; videre erit qualis ab ortu suo usque ad Aristotelem Rhetorica fuerit. Primis lineis eam descripserunt Corax et Tisias; Gorgias communes locos invenit et quædam elocutionis artificia; Grammaticam attigerunt Polus et Licymnius; Alcidamas quatuor orationis partes instituit. Grammaticis rebus magis quam Rhetoricæ operam dederunt Protagoras et Prodicus; Thrasymachus numerosam elocutionem aucupa-

(62) Garnier, Mém. sur l'*Art oratoire* de Corax; Mém. de l'Institut, an. 1815.

(63) L. I., p. 182 sq.

(64) Vide p. 188-189: inde colligit vulgatam fuisse intra annorum spatium 340-330 ante Chr.

(65) Cf. ibid. p. 182-187.

tus est, de movendis affectibus quædam docuit, Actionemque adumbravit: ad subtiliora præcepta confugit Theodorus Byzantius. Incrementa cepit Rhetorica, Antiphonte et Cephalo ducibus; ulterius autem eam promoverunt Isocrates ejusque discipuli: *exordium, narrationem, confirmationem, epilogum* et disciplinam *de Elocutione* constituerunt. In ambiguo tamen est utrum duo an tria tunc temporis fuerint Rhetorices genera.

§ II. DE ARISTOTELE RHETORICARUM ARTIUM SCRIPTORE.

Nunc inducendus in scenam Aristoteles, Rhetoricæ vera lex et norma. Nequaquam satis dolendum interiisse multa ex iis quæ tanto de argumento scripserat vir sagacissimi ingenii, copiosissima instructus doctrina. Compertum enim habemus hunc in aliorum recensendis vel explicandis artibus versatum fuisse, litterisque mandasse ea quæ ipse excogitaverat, perlectis oratoribus et poetis quorum partu læta exultabat Græcia.

Si quis igitur ea quæ disseminata collegimus in unum, quantum fieri potuit, ut sub conspectum venirent omnia quæ de Rhetorica tradita fuerant ante Aristotelem, contulerit cum Arte Stagiritæ in tres libros distributa; is sane fatebitur in cunis vagientem Rhetoricen jacuisse, donec hujus ductu et auspiciis ad summum evereretur fastigium. Hac de causa, temporibus

anteactis tantisper immorari non abs re profecto videbitur.

Quod si nihil aliud sophistæ sibi proposuissent quam manca et vix inchoata præscribere de Rhetorica, non id tanti fuisset, ut Socrates potiusve Plato omnibus eloquentiæ suæ viribus eos impugnarent. Cujus vehementissimæ colluctationis causa aliunde repetenda; videlicet, e placitis sive docentium nihil esse, vel si quid sit, ab homine non comprehendi, vel, quamvis possit comprehendi, non posse tamen explicari, neque communicari cum alio (66), fluere omnia omniumque mensuram esse hominem, et in utramque partem qualibet de re disputari posse (67): sive de diis ita disputantium, ut alii nullos esse deos affirmasse perhibeant (68); alii nihil adseverent, sed opinentur non satis firme

(66) Cf. Geel. l. l., de Gorgiæ placitis, p. 36-47.

(67) Idem, de Protagoræ placitis, p. 86-109.

(68) De Protagora Sext. Empir., Adv. Mathem. IX, p. 564-565, ed. Fabr.: ὁ δὲ Πρωταγόρας βητῶς που γράψας, περὶ Θεῶν, οὔτε εἰ εἰσὶν, οὔθ' ὁποῖοι τινές εἰσι, δύναμαι λέγειν· πολλὰ γάρ ἐστι τὰ κωλύοντά με. Παρ' ἣν αἰτίαν θάνατον αὐτοῦ καταψηφισαμένων τῶν Ἀθηναίων, διαφυγὼν, καὶ κατὰ θάλατταν πταίσας, ἀπέθανε. Μέννηται δὲ ταύτης τῆς ἱστορίας καὶ Τίμων ὁ Φλιάσιος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Σόλων ταῦτα διεξερχόμενος·

..... ὥς καὶ μετέπειτα σοριστῶν
 Οὐτ' ἀλιγγλώσσω, οὐτ' ἀσκόπων, οὐτ' ἀκυλίστω
 Πρωταγόρῃ· ἔθελον δὲ τέφρην σὺν γράμματα θεῖναι,
 Ὅτι Θεοὺς κατέγραψ' οὐτ' εἰδέναι, οὔτε δύνασθαι,
 Ὅποιοί τινες εἰσι καὶ οἵτινες ἀθρήσασθαι
 Πᾶσαν ἔχων φυλακὴν ἐπικεικίης· τὰ μὲν οὐ οἱ
 Χραίσμῃσ'· ἀλλὰ φυγῆς ἐπεμαίετο, ὅρα μὴ οὕτως
 Σωκρατικὸν πίνων ψυχρὸν πότον αἰδοῖ δύνῃ.

XLVIII

Sophistas credidisse esse Deos (69). Hæc et talia tradentes (70) utebantur subtili dialectica et iis in dicendo lenociniis, quæ juvenum mentes inescarent. Hoc vere publicum malum quum ingravesceret, omniumque ex animo Justi Verique cognitionem penitus excissurum videretur; exstiterunt Socrates et Plato, sanioris philosophiæ auctores et assertores, per quos non ita multo post factum est, ut sophistæ, detractis pigmentis quibus inanes suas speculationes exornabant, procul rejicerentur. Quis unquam susceptum opus feliciori ingenio tractavit, optatumque perduxit ad exitum? Plato nunc Protagoram disputationibus suis omnia temere permiscentem, in eas angustias adducit, ut non scientiæ artifex, sed nugarum effictor esse videatur; quippe qui verba adhibeat nullam utilitatem afferentia ad vitam bene instituendam (71); nunc in lucem evocat sophistas, impuros tamquam caupones, qui, dum se discendæ virtutis magistros profiterentur, quæstui serviebant (72); eosdemque suis laqueis intricat, adeo ut eorum ineptiæ per se concidant et evanescant (73): modo ad Rhetoricen

(69) Cf. Geel., de Prodicæ philosophia, p. 132-150.

(70) Cum Geel. de Sophistis disputante, Cf. Hermann Koller: Die griechischen Sophisten, zu Sokrates und Plato's Zeit, und ihr Einfluss auf Beredsamkeit und Philosophie, Stuttgart, 1832, in 8°.

(71) Cf. Protagor., Bekk. ed., Lond. 1826, t. I, p. 277-311; 345 sqq.

(72) Cf. Euthydem., ibid. t. IV, p. 99-102; 175-179.

(73) Cf. Hipp. min., ibid. t. III, p. 9-14.

accedens commenta sophistarum profligat, manifestumque facit quantum hac arte abuterentur, qui specioso titulo fucum facerent populo (74); modo tradens artem orationis bene constituendæ, docet multum interesse oratoris noscere rei genus et speciem; eam definiendo explicare atque in partes tribuere; consequentia cernere et repugnantia, distinguere ambigua, quid cujusque ingenio sit congruum aucupari; orationem apte disponere et exornare, eaque omnia exercitatione et studio assequi (75).

Aristoteles cum sophistis gessit inimicitias quas a Platone, magistro suo, acceperat; sed longe aliam dicendi docendique viam ingressus est. Plato enim, ut erat natura propensior ad jocos, sophistas facetiis lacesivit; Aristoteles, argumenta premens, nihil ex rugis cavillando remisit. Apud Platonem est dicendi genus plerumque purum, floribus distinctum, ex quo manat, tamquam ex horto, aura suavissima, violisque odorata (76); Aristoteles dicendi ornatum negligit, in eo totus ut rem demonstret. Sophistas, quum pæne jacerent, novis ferit vul-

(74) Cf. Platon., Gorg. Bekk. ed. Lond. 1826, t. III, p. 138-167.

(75) Cf. Eumdem, Phædr. ibid. t. I, p. 196-197.

(76) Dionys. Halic. Epist. ad Pompeium, II : ὅταν μὲν οὖν τὴν ἰσχνὴν καὶ ἀφελῇ καὶ ἀποίητον ἐπιτηδεύῃ φράσιν, ἐκτόπως ἡδεΐα ἐστι καὶ φιλόανθρωπος. Καθαρά τε γὰρ ἀποχρώντως γίνεται καὶ διαυγής, ὥσπερ τὰ διαφανέστατα τῶν ναμάτων. . . . χλοερόν τε τι καὶ τεθηλὸς καὶ μεστὸν ὄρας ἄνθος ἀναδίδωσι καὶ ὥσπερ ἀπὸ τῶν εὐωδιστάτων λειμώνων αὐτὰ τις ἡδεΐα ἐξ αὐτῆς φέρεται.

L

neribus ; eorum syllogismos fallaces esse ostendens , sophismataque solvendi rationem tradens (77). Id in primis sibi proponit, ut omnibus sit persuasum , neminem sine philosophia posse effici eloquentem. Quod ut pervincat, ea quæ sunt extra rem tractare dicit illos qui præcepta scribunt de procemio, de narratione, etc. (78); oratorisque munus nihil aliud esse contendit, nisi ut doceat rem esse, vel non esse, vel factam, vel non factam (79). Quum autem parum sit orationem aptam esse ad fidem faciendam , multumque conferat oratorem apud audientes fide dignum haberi, audientes erga oratorem bene affici, eadem enim non videntur amantibus et odio flagrantibus, irascentibus et leniter se habentibus (80); diligenter statuit Aristoteles oratori cognoscendos esse animi affectus, quos ita ipse perscrutatur (81), ut humanæ mentis penitissimos recessus et latebras nemo unquam majori sagacitate rimatus sit. Neque illa omittit quibus orator vir probus

(77) Cf. Aristot., Sophist. Elench. Cap. I-IX ; ibid. Cap. XVI-XX.

(78) Aristot. Rhet. I, 1 : φανερόν ὅτι τὰ ἔξω τοῦ πράγματος τεχνολογοῦσιν, ὅσοι τὰλλα διορίζουσιν, ὅλον τί δεῖ τὸ προοίμιον, ἢ τὴν διήγησιν ἔχειν, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον μορίων.

(79) Idem, ibid. : ἔτι δὲ φανερόν, ὅτι τοῦ μὲν ἀμφισβητοῦντος οὐδέν ἐστιν ἔξω τοῦ δεῖξαι τὸ πρᾶγμα, ὅτι ἐστὶν ἢ οὐκ ἐστὶν, ἢ γέγονεν ἢ οὐ γέγονεν.

(80) Idem, ibid. II, 1 : οὐ γὰρ ταῦτά φαίνεται φιλοῦσι καὶ μισοῦσιν· οὐδ' ὀργιζομένοις καὶ πρᾶως ἔχουσιν· ἀλλ' ἢ τὸ παράπαν ἕτερα, ἢ κατὰ μέγεθος ἕτερα, κτλ.

(81) Ibidem, II, 2-11.

videbitur (82). Quod si argumentum in quo versatur eum cogit sive de elocutione, sive de orationis partibus præcepta dare, talia tamquam invitus et fastidiose tangit (83).

Rhetorica igitur, florente Aristotele, manibus sophistarum erepta, exutisque nugis, philosophicam formam induit; eamdem habitura apud omnem Stagiritæ familiam; donec, varia commutabilique rerum humanarum ratione, ad rhetores iterum abiret.

§ III. DE RHETORICA AB ARISTOTELE USQUE AD EXCIDIUM CORINTHI.

Athenis eloquentiam cum libertate concidisse et apud exterarum gentes peregrinatam fuisse vidimus. Hinc Asiani oratores, hinc Rhodii, Atticorum similiores (84). Dum in Asia et apud insularum cives revirescebat eloquentia, Alexandria nata est Philologia cui Pergameni quoque sese

(82) Aristot., Rhet., III, 1 : ἡ γὰρ τῷ αὐτοῖ τι πεπονθέναι οἱ κρίνοντες, ἢ τῷ ποιούς τινας ὑπολαμβάνειν τοὺς λέγοντας, ἢ τῷ ἀποδεδεῖχθαι, πείθονται πάντες.

(83) Ibid. : καὶ τὸ περὶ τὴν λέξιν ὅψε προῆλθε (subintell. τέχνη)· καὶ δοκεῖ φορτικὸν εἶναι, καλῶς ὑπολαμβάνομενον. Ἄλλ' ὅλης οὐσης πρὸς ὁδὸν τῆς πραγματείας τῆς περὶ τὴν ῥητορικὴν, οὐκ ἑρβῶς ἔχοντος, ἀλλ' ὡς ἀναγκαίου τὴν ἐπιμέλειαν ποιητέον. Ibid. 13, *De Orationis partibus* : Νῦν δὲ διαιροῦσι γελοῖως . . . ἔσται οὖν, ἂν τις τὰ τοιαῦτα διαιρῇ, ὅπερ ἐποιοῦν οἱ περὶ Θεόδωρον, κτλ.

(84) Cic. Brut., XIII.

dederunt. Quamquam verisimile est Rhetoricam a Rhodiis non fuisse neglectam, nihil tamen ex eorum doctrina, quod sciam, superest. Alexandrini autem et Pergameni omissa, ut ita dicam, Rhetorica, Grammaticæ præcipue incubuerunt; adeo ut, deficientibus Rhetoribus, apud philosophos quærenda sit Rhetorica; in quam, sive explicandam, Peripateticos et Stoicos, sive impugnandam, Academicos et Epicureos, studium contulisse pro certo habemus.

1° *De Rhetorica apud Peripateticos.*

Inter Aristotelis discipulos, de Rhetorica scripserunt Ponticus Heraclides et Theophrastus (85). Heraclidis liber *De Oratoris officio* ex Diogenis Laertii testimonio novimus (86); Theophrastum vero quem copiosissima doctrina (87) Aristotele, magistro suo, dignum effecit, in Rhetorica

(85) Nihil reperi unde colligerem Eudemum, Phanium (alii: Phæniam, cf. Menag. in Diog. Laert. p. 201, ed. Meibom.), Aristoxenum, Dicæarchum Rhetoricam attigisse.

(86) Diog. Laert. V, 88: ῥητορικὰ δὲ Περὶ τοῦ ῥητορεύειν, ἡ Πρωτεύδρας.

(87) Cic. Tuscul. III, 28: « Theophrastus autem moriens accusasse naturam dicitur, quod cervis et cornicibus vitam diuturnam, quorum id nihil interesset; hominibus quorum maxime interfuisset, tam exiguum vitam dedisset: quorum si ætas potuisset esse longinquior, futurum fuisse ut, omnibus perfectis artibus, omni doctrina hominum vita erudiretur. Querebatur igitur se tum, quum illa videre cœpisset, exstingui. »

collocasse curam multa confirmant; sed ea quæ de hac arte reliquerat (88) interierunt, paucis exceptis fragmentis de Elocutione (89), de argumentorum partitione (90), de laude ac vituperatione (91).

(88) Diog. Laert. V, 46 : περί τῶν ἀτεχνῶν πίστεων. Ibid. 47 : περί ἐνθυμημάτων, — περί εὐρημάτων, — περί λέξεως, — παραγέματα ῥητορικῆς. Ibid. 48 : προοιμιῶν, — περί τέχνης ῥητορικῆς, — περί τεχνῶν ῥητορικῶν, εἶδη, — περί ὑποκρίσεως. Ibid. 50 : περί δικανικῶν λόγων, α'.

(89) Dionys. Halic. De Compos. verbor. XVI, p. 212, ed. Schæf. : εἴρηται δέ τινα περί τούτων καί Θεοφράστῳ τῷ φιλοσόφῳ κοινότερον ἐν τοῖς περί Λέξεως, ἐνθα ὀρίζει, τίνα ὀνόματα φύσει καλὰ, παραδείγματος ἕνεκα, ὧν συντιθεμένων, καλὴν οἶεται καὶ μεγαλοπρεπῆ γένεσθαι τὴν φράσιν, καὶ αὖθις ἕτερα μικρὰ καὶ ταπεινὰ, ἐξ ὧν οὔτε ποίημα χρηστὸν ἔσεσθαι φησιν, οὔτε λόγον. Idem, in Lysia, XIII : ἐν γοῦν τοῖς περί Λέξεως γραφεῖσι, τῶν τε ἄλλων καταμέμφεται (subintell. Θεόφραστος) τῶν περί τὰς ἀντιθέσεις καὶ παρισώσεις καὶ παρομοιώσεις καὶ τὰ παραπλησία τούτοις σχήματα διεσπουδαχόντων..... Κωλύσει δ' οὐδὲν ἴσως καὶ τὴν λέξιν αὐτὴν θεῖναι τοῦ Θεοφράστου. Ἔστι δὲ ἥδε· « Ἀντίθεσις δ' ἐστὶ τριττῶς, ὅταν τῷ αὐτῷ τὰ ἐναντία, ἢ τῷ ἐναντίῳ τὰ αὐτὰ, ἢ τοῖς ἐναντίοις ἐναντία (rectius Markland : τὰ ἐναντία) προκατηγορηθῇ. Τόσαυτα γὰρ ἐγγωρεῖ συζευχθῆναι. Τούτων δὲ τὸ μὲν ἴσον καὶ τὸ ὁμοιον, παιδιῶδες καταπερεὶ ποίημα· διὸ καὶ ἤττον ἀρμόττει τῇ σπουδῇ. Φαίνεται γὰρ ἀπρεπὲς σπουδάζοντα τοῖς πράγμασι, τοῖς ὀνόμασι παίζειν, καὶ τὸ πάθος τῇ λέξει περιαιρεῖν. Ἐκλύει γὰρ τὸν ἀχροατὴν. Idem, in Isocr. III : καθόλου δὲ τριῶν ὄντων, ὥς φησι Θεόφραστος, ἐξ ὧν γίνεται τὸ μέγα καὶ σεμνὸν καὶ περιττὸν ἐν λέξει, τῆς τε ἐκλογῆς τῶν ὀνομάτων, καὶ τῆς ἐκ τούτων ἀρμονίας, καὶ τῶν περιλαμβανόντων αὐτὰ σχημάτων, κτλ.

Demetrius, De Elocutione, ed. Schneider, XLI : διόπερ Θεόφραστος παράδειγμα ἐκτίθεται μεγαλοπρεπείας τὸ τοιοῦτον κῶλον· « τῶν μὲν περί τὰ μηδενὸς ἄξια φιλοσοφούντων. » Idem, CXIV : ὀρίζεται δὲ τὸ ψυχρὸν Θεόφραστος οὕτω· ψυχρὸν ἐστὶ τὸ ὑπερβάλλον τὴν οἰκείαν ἀπαγγελίαν, οἷον· « ἀπυνδάκτως οὐ τραπεζοῦται κύλιξ »,

Phalereus Demetrius, quum patria pulsus esset, Alexandriam se contulit, ubi dolorem suum doctrinae studiis levavit multaque ita scripsit (92), ut Theophrasti discipulus posset agnoscere (93). Librorum multitudine peripateticos omnes superavit (94), dictusque est grammatico-

(de quo Hesychius: ἀπυνδάκωτος· ἀπύθμενος, Σοφοκλῆς Τριπτολέμῳ), ἀντὶ τοῦ· ἀπύθμενος ἐπὶ τραπέζης κύλιξ οὐ τίθεται. Idem, CLXXIII: ὠρίσατο δ' αὐτὰ Θεόφραστος οὕτως· κάλλος ὀνόματός ἐστι τὸ πρὸς τὴν ἀκοήν, ἢ πρὸς τὴν ὄψιν ἡδὺ, ἢ τὸ τῇ διανοίᾳ ἐντιμον. Idem, CCXXII: ἐν τούτοις τε οὖν τὸ πιθανόν, καὶ ἐν ᾧ Θεόφραστός φησιν, ὅτι οὐ πάντα ἐπ' ἀκριθείας δεῖ μακρηγορεῖν, ἀλλ' ἕνα καταλιπεῖν καὶ τῷ ἀκροατῇ συνιέναι, καὶ λογίζεσθαι ἐξ αὐτοῦ. Cf. Cic. De Orat. I, 10; III, 48; Orat., XXIV; LI; LVII; LXIV; Quintil., IX, 4. Theophrasti fragmentum de Actione, vide in Philodem. Rhetor., n° 1007, not. Col. XIII.

(90) Cic. De Inv. I, 35: «Nobis autem commodior illa partitio videtur esse, quæ in quinque partes distributa est, quam omnes ab Aristotele et Theophrasto profecti maxime secuti sunt. Nam quemadmodum illud superius genus argumentandi, quod per inductionem sumitur, maxime Socrates et Socratici tractaverunt; sic hoc, quod per ratiocinationem expolitur, summe est ab Aristotele, atque a peripateticis et Theophrasto frequentatum.»

(91) Quintil. III, 7: «Potissimum incipiam ab ea, quæ constat laude ac vituperatione. Quod genus videtur Aristoteles, atque eum secutus Theophrastus, a parte negotiali, hoc est πραγματικῇ, removisse, totamque ad solos auditores relegasse.»

(92) Cic. De Finib. V, 19.

(93) Cic. De Offic. I, 1.

(94) Diog. Laert. V, 80. Suidas: γέγραφε φιλόσοφά τε καὶ ἱστορικὰ καὶ ῥητορικὰ καὶ πολιτικὰ καὶ περὶ ποιητῶν.

rum peritissimus (95). Magistri sui exemplo, scripsit de Rhetorica (96).

Strato Lampsacenus, qui in locum Theophrasti venit, natura fuerat ad eloquentiam optime compositus (97); physicis autem rebus animum applicuit. Huic successit Lyco, non minus valens eloquentia (98); neque dubium est quin scripserit quædam, etsi multum erat in scribendo sui dissimilis (99). Graves ei simultates interceserunt cum Hieronymo, ejusdem sectæ philosopho (100), qui de poetis (101) et oratoribus

(95) Tertullian. Apologet. § XVIII.

(96) Diog. Laert. l. I., 80-81: τὰ δὲ, ῥητορικά· δημηγοριῶν τε καὶ πρεσβειῶν· ἀλλὰ μὴν καὶ λόγων Αἰσωπειῶν συναγωγὰι... περὶ ῥητορικῆς, α', β'. Πρεσβευτικὸς, α'. Περὶ πίστεως, α'. Περὶ χρεῶν, α'. De Demosthene illum scripsisse innuit Dionys. Halic. De admiranda vi dicendi in Dem., LIII: καὶ γὰρ τὰ πάθη τὰ τῆς φωνῆς, καὶ τὰ σχήματα τοῦ σώματος, οἷς κράτιστα (in marg. cod. Bodl. ὡς κράτιστα) ἔξιν ἐμελλεν, οὐ μικρῷ πόνῳ κατειργάσατο· καίτοι φύσει πρὸς ταῦτα οὐ πάνυ εὐτυχεῖ χρησάμενος, ὡς Δημήτριος δ Φαληρεὺς φησι, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες οἱ τὸν βίον αὐτοῦ συγγράψαντες. Vix est quod moneam librum περὶ τῆς Ἑρμηνείας Phalereo esse adjudicandum. Cf. Schneider., præfat.; Westermann. l. I., p. 218-221 et not. 14-17.

(97) Diog. Laert. V, 58.

(98) Idem, ibid. 65: καὶ φασιν Ἀντίγονον ἐπ' αὐτοῦ τοῦτο εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἦν, ὥσπερ μήλου τὴν εὐωδίαν καὶ χάριν ἄλλοθι που μετενεγκεῖν, ἀλλ' ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καθάπερ ἐπὶ τοῦ δένδρου, τῶν λεγομένων ἑκαστον ἔδει θεωρεῖσθαι.

(99) Idem, ibid. 66: ἐν μὲν τῷ λέγειν γλυκύτατος ἦν..... ἐν δὲ τῷ γράφειν ἀνόμοιος αὐτῷ.

(100) Idem, ibid. 68: οὕτω δὲ ἦν ἐχθρὸς Ἱερωνύμῳ τῷ περιπατητικῷ, ὡς μόνον μὴ ἀπαντᾶν πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ἐτήσιον ἡμέραν.

(101) Lobeck., Aglaophamus, De Orphicis II, T. I, p. 340.

LVI

nonnulla tradidit; scriptore alioqui parum emunctæ naris atque inter eos collocando, quos nemo ad umbilicum usque evolvere sustinuerit (102); id quod aperte declarat inepta quam de Isocrate censura egit (103).

Lyconem excepit Ceus Ariston, qui Rhetoricam attigit (104). Post hunc, Critolaus antiquos imitari studuit: gravitate proximus acces-

(102) Dionys. Halic. De Compos. verbor. IV, ed. Schæf. p. 64-68.

(103) Cf. Cic. Orat. LVI; Dionys. Halic. in Isocr., XIII. Hieronymum *Aristotelis discipulum* vocat Athenæus, X, p. 424, F. Hæc significare, illum peripateticæ doctrinæ studiosum fuisse docet temporum ratio.

(104) Quintil. II, 15: « Qui vero non omnia subiciebant oratori, sollicitius ac verbosius, ut necesse erat, adhibuerunt discrimina: quorum fuit Ariston, Critolai peripatetici discipulus, cujus hic finis est: *scientia videndi et agendi in quaestionibus civilibus, per orationem popularis persuasionis*. Hic scientiam, quia peripateticus est, non, ut Stoici, virtutis loco ponit.» Quem cum Aristone Chio minime confundendum hæc ostendunt; Ceus enim erat Ariston peripateticus, Strab. X: Κέως δὲ τετράπολις μὲν ὑπῆρξε· λείπονται δὲ δύο ἢ τε Ἰουλῖς καὶ ἡ Καρθαία... Ἐκ δὲ τῆς Ἰουλίδος, ὃ τε Σιμωνίδης ἦν ὁ μελοποιὸς, καὶ Βαχυλίδης ἀδελφιδοῦς ἐκείνου· καὶ μετὰ ταῦτα Ἐρασίστρατος ὁ ἱατρός, καὶ τῶν ἐκ τοῦ περιπάτου φιλοσόφων Ἀρίστων, ὁ τοῦ Βορυσθενίτου Βίωνος ζηλωτής, p. 335, ed. Casaub. 1587. Idem tradit Steph. Byzant. in voc. Ἰουλῖς. Aristonem peripateticum, Critolai discipulum, exemplo Quintil., vocat Sext. Empir. Adv. Mathem. II, p. 301, ed. Fabr.: καὶ Ἀρίστων, ὁ Κριτολάου γνώριμος, σκοπὸν μὲν ἐκκεῖσθαι φησιν αὐτῇ τὴν πεῖθώ. Apud Plutarch., De exil. T. III, p. 438, ed. Wyttenb., atque Menag. not. in Diog. Laert. V, 36, post Aristonem occurrit Critolaus. Quintilianum, Sextumque a vero deflexisse demonstrat temporum ratio.

sit, et redundavit ejus oratio (105). Solebat carpere Rhetoricam quam vocabat κακοτεχνίαν (106). Nihil habeo quod dicam de Diodoro, Critolai auditore. Hic de summo bono a cæteris ita dissensit, ut vere peripateticus nominari non possit (107).

2° De Rhetorica apud Stoicos.

Quæ de Stoicis memorantur manifestum faciunt quantam in Rhetorica operam posuerint. De oratione (108) atque de Homero (109) Cittieus Ze-

Auctore enim Brucker., Hist. phil. T. I, p. 858, Lyconis in locum successit Ariston, Olymp. CXXXVIII. Porro, ab ann. ante Chr. CCXX usque ad legationem Critolai, Diogenis, Carneadis, ann. CLV ante Chr., elapsi erant quinque et sexaginta anni; quo tempore Critolaus ætate jam provectus erat: pone, si libet, eum tunc octogesimum annum attigisse; sequitur Critolaum natum esse ann. CCXXXV ante Chr. Quintum et decimum igitur annum vix assecutus erat, quum docere cœpit Ariston, quem inde colligo Critolai magistrum fuisse, non discipulum. Vide Brucker. l. l. Rem in medio relinquit Westermann. l. l. p. 172, not. 10: *Später Ariston, Critolaus Lehrer oder Schüler.*

(105) Cic. De Finib. V, 5.

(106) Quintil. II, 17; Sext. Empir. l. l. II, p. 291, ed. Fabr.: ἀμέλει γέ τοι καὶ οἱ περὶ Κριτόλαον τὸν περιπατητικὸν, καὶ πολὺ πρότερον, οἱ περὶ Πλάτωνα, εἰς τοῦτο ἀνιδόντες, ἐκάχισαν αὐτήν, ὡς κακοτεχνίαν μᾶλλον ἢ τέχνην καθεστηκυῖαν.

(107) Cic. De Finib. V. 5.

(108) Diog. Laert. VII, 39.

(109) Idem, ibid. 4: προβλημάτων Ὀμηρικῶν πέντε· Περὶ ποιητικῆς ἀκροάσεως. Dion. Chrysost. Orat. LIII: γέγραφε δὲ καὶ Ζήνων ὁ φιλόσοφος εἰς τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδυσσεΐαν, καὶ περὶ τοῦ

non scripsit, Posidonius de Elocutione (110),
Chius Ariston de chriis et in Rhetores (111);
Cleantes et Chrysippus, de Rhetorica (112). To-

Μαργίτου δέ. Δοκεῖ γάρ καὶ τοῦτο τὸ ποίημα ὑπὸ Ὀμήρου γεγο-
νέναι νεωτέρου καὶ ἀποπειρωμένου τῆς αὐτοῦ φύσεως πρὸς ποιήσιν.

(110) Diog. Laert., *ibid.*, 60 : ὡς δὲ Ποσειδώνιος φησιν ἐν τῇ
Περὶ Λέξεως εἰσαγωγῇ.

(111) Idem, *ibid.*, 163.

(112) Utrumque carpit Cic. De Finib. IV, 3 : « Quamquam
scripsit artem rhetoricam Cleanthes, Chrysippus etiam ; sed
sic ut, si quis obmutescere concupierit, nihil aliud legere
debeat. » Chrysippum lacessit Fronto, p. 86, ed. Niebuhr. :
« Evigila et adtende quid cupiat ipse Chrysippus. Num con-
tentus est docere, rem ostendere, definire, explorare? Non
est contentus, verum auget in quantum potest, exaggerat,
præmunit, iterat, differt, recurrit, interrogat, describit, divi-
dit, personas fingit, orationem suam alii accommodat. » Eum-
dem, propter orationis obscuritatem, subsannat Epictet. cap.
XLIX, ed. Coray. : «ταν τις ἐπὶ τῷ νοεῖν καὶ ἐξηγεῖσθαι δύνασθαι
τὰ Χρυσίππου βιβλία σεμνύνεται, λέγε αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν, ὅτι, εἰ
μὴ Χρυσίππος ἀσαφῶς ἐγεγράφει, οὐδὲν ἂν εἶχεν οὗτος ἐφ' ᾧ σεμ-
νύνεται. Ἐγὼ δὲ τί βούλομαι ; Καταμαθεῖν τὴν φύσιν, καὶ ταύτῃ
ἐπισθαι. Ζητῶ οὖν τίς ἐστὶν ὁ ἐξηγούμενος, καὶ ἀκούσας ὅτι Χρύ-
σιππος, ἔρχομαι πρὸς αὐτόν· ἀλλ' οὐ νοῶ τὰ γεγραμμένα. Ζητῶ
οὖν τὸν ἐξηγούμενον, καὶ μέχρι τούτων σεμνὸν οὐδέν. Ὅταν δὲ
εὗρω τὸν ἐξηγούμενον, ἀπολείπεται χρῆσθαι τοῖς παρηγγελμένοις
τοῦτο αὐτὸ μόνον σεμνὸν ἐστίν. Ἄν δὲ αὐτὸ τοῦτο, τὸ ἐξηγεῖσθαι,
θαυμάσω, τί ἄλλο ἢ γραμματικὸς ἀπετελέσθην ἀντὶ φιλοσόφου ; κλήν
γε δὴ, ὅτι ἀντὶ Ὀμήρου Χρυσίππον ἐξηγούμενος. Μᾶλλον οὖν, «ταν
τις εἶπῃ μοι· ἐπανάγνωθί μοι Χρυσίππον· ἐρυθριῶ, «ταν μὴ δύνω-
μαι ὁμοία τὰ ἔργα καὶ σύμφωνα ἐπιδεικνύειν τοῖς λόγοις.

Rhetoricam uterque definiebat *scientiam recte dicendi*,
Quinctil. II, 15. Chrysippi fragmenta præbet Plutarch. De
Repugn. Stoic. t. V, p. 213, ed. Wyttenb. : Χρυσίππον δὲ πάλιν
ἐν τῇ Περὶ ῥητορικῆς γράφῃ « οὕτω ῥητορεύειν καὶ πολιτεύσε-

tam philosophiam in tres partes diviserunt (113), nimirum in Physicam, Ethicam, Logicam; rursusque dicebant, Logicam complecti Rhetoricam et Dialecticam (114). Rhetoricam definiebant, *scientiam bene dicendi de iis quæ copiosiori oratione egent* (115); Dialecticam autem, *scien-*

σθαι τὸν σοφὸν, ὡς καὶ τοῦ πλούτου ὄντος ἀγαθοῦ καὶ τῆς δόξης καὶ τῆς υγιείας, » ὁμολογεῖ τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ ἀνεξόδους εἶναι καὶ ἀπολιτεύτους, καὶ τὰ δόγματα ταῖς χρεαίαις ἀνάρμοστα καὶ ταῖς πράξεσιν.

Idem, *ibid.*, p. 267 : τὴν ῥητορικὴν ὀρίζεται τέχνην περὶ κόσμον εἰρομένου λόγου καὶ τάξιν (sic Wyttenb. pro vulgata lectione: περὶ κόσμου εἰρημένου λόγου τάξιν). ἔτι δὲ ἐν τῷ πρώτῳ ταῦτα γέγραπεν· « οὐ μόνον δὲ τοῦ ἐλευθερίου καὶ ἀφελοῦς κόσμου δεῖν οἶμαι ἐπιστρέφεσθαι ἐπὶ τῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκείων ὑποκρίσεων κατὰ τὰς ἐπιβαλλούσας τάσεις τῆς φωνῆς, καὶ σχηματισμοὺς τοῦ τε προσώπου καὶ τῶν χειρῶν.

Ibid.: οὐ μόνον ταῦτα παρετέον τοῦ βελτίονος ἐχομένους, ἀλλὰ καὶ ποιάς ἀσαφείας τοῦ λόγου καὶ ἑλλείψεως, καὶ νῆ Δία σολοικισμοὺς ἐφ' οἷς ἄλλοι ἂν αἰσχυνθείησαν οὐκ ὀλίγοι. Cf. Baguet, *De Chrysippi vita, doctrina et scriptis*, §. 103; *Annal. Academiæ Lovan.*, t. IV.

(113) *Exemplo Academicorum et Peripateticorum*. Cic., *De Finib.* IV, 2: « Existimo igitur, inquam, Cato, veteres illos Platonis auditores, Speusippum, Aristotelem, Xenocratem; deinde eorum, Polemonem, Theophrastum, satis et copiose et eleganter habuisse constitutam disciplinam....Totam philosophiam tres in partes diviserunt: quam partitionem a Zenone retentam esse videmus. » Cf. Plutarch., *Placit. philosoph.* I, p. 468, t. IX, ed. Reisk. Cleanthes sex esse philosophiæ partes docuit: διαλεκτικὸν, ῥητορικὸν, ἠθικὸν, πολιτικὸν, φυσικὸν, θεολογικόν. *Diog. Laert.* ubi sup. 39.

(114) *Diog. Laert.* *ibid.*, 41.

(115) *Idem*, *ibid.*, 42: τὴν τε ῥητορικὴν ἐπιστήμην οὖσαν τοῦ εὖ λέγειν περὶ τῶν ἐν διεξόδῳ λόγῳ.

tiam recte disserendi circa orationem quæ ex interrogatione et responsione consistit (116). Rhetoricam tripartitam esse docebant; unam deliberativam, judicalem aliam, tertiam demonstrativam (117). Eamdem in Inventionem, Elocutionem, Dispositionem, Actionem dividebant; Orationem vero in Exordium, Narrationem, Confutationem; Epilogum (118).

Rhetoricam quum docerent bene dicendi esse scientiam, apud eos *bene dicere* nihil aliud erat, quam *vera dicere* (119). Illam igitur conjunge-

(116) Diog. Laert., *ibid.* Quid inter se differant Dialectica et Rhetorica tradit Alexander Aphrodis. apud Suid. in *Διεξοδικούς* — : διαφέρει· ἡ Διαλεκτικὴ τῆς Ῥητορικῆς τῷ τὴν Διαλεκτικὴν περὶ πᾶσαν ὕλην τῇ δυνάμει χρῆσθαι, καὶ μὴ διεξοδικούς ποιεῖσθαι τοὺς λόγους, ἀλλ' ἐν ἐρωτήσῃ καὶ ἀποκρίσῃ· ἀπὸ γὰρ τούτου καὶ ὄλον τὸ ὄνομα αὐτῇ· καὶ καθολικωτέρας καὶ κοινωτέρας τὰς ἀποφάσεις ποιεῖσθαι. Τὴν τε Ῥητορικὴν, μήτε περὶ πᾶσαν τὴν ὕλην ὁμοίαν εἶναι τῇ Διαλεκτικῇ. Περὶ γὰρ τὴν Πολιτικὴν μᾶλλον ὁ ῥήτωρ, καὶ διεξοδικῶς γε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χρῆσθαι λόγῳ· καὶ περὶ τῶν καθ' ἕκαστα μᾶλλον λέγειν πρὸς περιστάσεις, καὶ τύχας, καὶ καιροὺς, καὶ τὰ πρόσωπα, καὶ τοὺς τόπους, καὶ τὰ τοιαῦτα τοὺς λόγους σχηματίζει, ἅπερ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστά ἐστι· περὶ τούτων γὰρ αἱ τε συμβουλαὶ, καὶ τὰ ἐγκώμια, καὶ αἱ δίκαι. Idem pressius exprimit, Cic. Orat. XXXII : « Zeno quidem ille, a quo disciplina Stoicorum est, manu demonstrare solebat, quid inter has artes inderet. Nam quum compresserat digitos pugnumque fecerat, *Dialecticam* aiebat ejusmodi esse; quum autem dixerat et manum dilataverat, palmæ illius similem *Eloquentiam* esse dicebat. » Aristot. Rhet. I, 1 : ἡ Ῥητορικὴ ἐστὶν ἀντίστροφος τῇ Διαλεκτικῇ. Cf. Sext. Empir. Adv. Mathem. p. 289; 302; 370, ed. Fabr.

(117) Diog. Laert. l. I., 42.

(118) Idem, *ibid.* 43.

(119) Prolegom. De Statibus, in Rh. gr. Walz. t. VII, p. 8 : οἱ

bant cum Dialecticā quam contendebant esse, scientiam verorum et falsorum atque neutrorum (120). Hanc ob rem operæ pretium est paucis describere qualis fuerit Stoicorum disciplina de Dialecticis; sed, quum ea quæ mente concepimus, oratione tamquam corpore induta, prodeant in lucem; pauca quoque exponenda erunt de Grammatica, quæ insignem locum in eorum doctrina tenuit.

Φαντασίαν vocabant visum in animo impressum effictumque ex eo unde esset, quale esse non posset ex eo unde non esset (121). Visum acceptum jam et

μὲν γὰρ αὐτὴν (subintell. ῥητορικὴν) ἐκάλεισαν ἐπιστήμην, ἀπὸ τοῦ μεϊζόνος ὀρίζομενοι ἐπιστήμην τοῦ εὖ λέγειν οἱ Στωϊκοί· τὸ δὲ εὖ λέγειν ἔλεγον τὸ ἀληθῆ λέγειν.

(120) Diog. Laert. ibid. 42; Sext. Empir. l. I. XI, p. 724, ed. Fabr.: καὶ αὐτοὶ δὲ τὴν Διαλεκτικὴν ἔφασαν ἐπιστήμην ἀληθῶν τε καὶ ψευδῶν καὶ οὐδετέρων· οὐκοῦν προϋφέστηκε τῆς Διαλεκτικῆς τὰληθῆ καὶ ψευδῆ καὶ οὐδέτερα. Cf. Eumdem, Pyrrhon. Hypotypos. II, p. 88; 123, ed. Fabr.

(121) Cic. Acad. I, lib. II, 6. Diog. Laert. l. I., 45: τὴν δὲ φαντασίαν εἶναι τύπωσιν ἐν ψυχῇ· τοῦ ὀνόματος οἰκείως μετενηνεγμένου ἀπὸ τῶν τύπων ἐν τῷ κηρῷ τοῦ δακτυλίου γινομένων. Hac de re inter se dissensisse Stoicorum coryphæos narrat Sext. Empir., Adv. Matheim. VII. p. 417, ed. Fabr.: «φαντασία οὖν ἐστὶ κατ' αὐτοὺς, τύπωσις ἐν ψυχῇ· περὶ ἧς εὐθὺς καὶ διέστησαν. Κλεάνθης μὲν γὰρ ἤχουσε τὴν τύπωσιν, κατὰ εἰσοχὴν τε καὶ ἐξοχὴν, ὥσπερ καὶ διὰ τῶν δακτυλίων γινομένην τοῦ κηροῦ τύπωσιν. Χρύσιππος δὲ ἄτοπον ἡγεῖτο τὸ τοιοῦτον· πρῶτον μὲν γὰρ φησι, τῆς διανοίας, δεήσει, ὅφ' ἐν ποτε τρίγωνόν τι καὶ τετράγωνον φαντασιουμένης, τὸ αὐτὸ σῶμα, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, διαφέροντα ἔχειν περὶ αὐτὸ σχήματα, ἅμα τε τρίγωνον καὶ τετράγωνον γίνεσθαι, ἣ καὶ περιφερές· ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. Ἔτι πολλῶν ἅμα φαντασιῶν ὀφισταμένων ἐν

approbatum appellabant *Comprehensionem*, haud absimilem iis rebus quæ manu prenderentur (122). Ad hæc quæ visa erant et quasi accepta sensibus, *Assensionem* adjungebant (123), quam dicebant esse in nobis et voluntariam. Quod erat sensu comprehensum, id ipsum *sensum* nominabant. Si ita erat comprehensum, ut convelli ratione non posset, *Scientia* dicebatur; sin aliter, *inscientia*; ex quo existeret opinio, quæ esset imbecilla et cum falso incognitoque communis (124).

Principem animæ partem, sive Rationem, chartæ similem esse tradebant, notiones rerum percipiendi facultate præditam, eamdemque per se quibusdam communibus impleri notitiis (125).

ἡμῖν, παμπληθεῖς καὶ τοὺς σχηματισμοὺς ἔξειν τὴν ψυχὴν· ὁ τοῦ προτέρου χειρόν ἐστιν. Αὐτὸς οὖν τὴν τύπωσιν εἰρῆσθαι ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος ὑπενόει, ἀντὶ τῆς ἑτεροιώσεως ὥστε εἶναι τοιοῦτον τὸν λόγον· φαντασία ἐστὶν ἑτεροίωσις ψυχῆς, μηκέτι αὐτοῦ ὄντος, τὸ αὐτὸ σῶμα ὅφ' ἐν κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, πολλῶν περὶ ἑμᾶς συνισταμένων φαντασιῶν, παμπληθεῖς ἀναδέχασθαι ἑτεροιώσεις, κτλ.

(122) Cic. Acad. II, lib. I, 11.

(123) Idem, *ibid.* De Assensione, legendus Aul. Gell. XIX, 1, quem vide, not. in Philod. Col. XXIX. Cf. J. V. Le Clerc. not. in Cic. T. XXVI, p. 280, ed. in 12; Brucker. Hist. philos. t. I, p. 917 sq.; Tiedemann, Syst. der Stoisch. Philosoph. T. I, p. 60 sqq.

(124) Cic. *ibid.*

(125) Plutarch. Placit. philosoph., T. IX, p. 564-565, ed. Reisk.: οἱ Στωϊκοὶ φασιν· ὅταν γεννηθῇ ὁ ἄνθρωπος, ἔχει τὸ ἡγεμονικὸν μέρος τῆς ψυχῆς, ὥσπερ χάρτης ἐνεργῶν εἰς ἀπογραφὴν· εἰς τοῦτο μίαν ἐκάστην τῶν ἐννοιῶν ἐναπογράφεται... Τῶν δ' ἐννοιῶν αἱ μὲν φυσικαί, γίνονται κατὰ τοὺς εἰρημένους τρόπους καὶ ἀνεπιτεχνήτως· αἱ δ' ἤδη δι' ἡμετέρας διδασκαλίας καὶ ἐπιμελείας αὐταὶ

Cogitandi Actionem, ejusque ortum et processum ad hunc ordinem redigebant: rerum objectarum imagines transibant in animum, in quo *Visa* procreabant; id quod mens conceperat, oratione fiebat manifestum (126). Proinde, tria conjugata admittebant: *Rem* quæ objicitur, *Vocem* quæ profertur; *Significationem* vocis, quæ in mente solius intelligentis subsistit. Ad hæc, Stoicorum sententia erat, *rem* atque *vocem* esse corpoream; *significationem*, sive *ideam significa-*

μὲν οὖν ἔννοιαι καλοῦνται μόνον· ἐκεῖναι δὲ καὶ προλήψεις. Ὁ δὲ λόγος, καθ' ὃν προσαγορευόμεθα λογικοί, ἐκ τῶν προλήψεων συμπληροῦσθαι λέγεται, κατὰ τὴν πρώτην ἐβδομάδα κτλ. Pro vocibus, ὥσπερ χάρτης ἐνεργῶν εἰς ἀπογραφὴν, Reisk. proponit: ὥσπερ χάρτην νεουργὸν εἰς ἀπογραφὴν. Wyttenb. T. IV, p. 630, *rem* in medio relinquit: « Nolui mutare; alioqui proximum erat a Galeno sumere χάρτην. Sensum vertendo expressi: *Stoici dicunt, quando in lucem prognatus est, homo habet principem partem animi, veluti chartæ, actuosus ad inscribendum in ea.*» Schmidt, *Stoicorum Grammatica*, Halis 1839, nescio qua auctoritate fretus, legit, p. 13: ὥσπερ χαρτίον ἐνεργὸν εἰς ἀπογραφὴν. Apud vet. edit. sic exhibetur: ὥσπερ χάρτης ἐνεργεῖν, κτλ.

(126) Diog. Laert. l. I., 49: προηγείται γὰρ ἡ φαντασία· εἴθ' ἡ διάνοια ἐκλαλητικὴ ὑπάρχουσα, ἃ πάσχει ὑπὸ τῆς φαντασίας, τοῦτο ἐκφέρει λόγῳ. Sext. Empir. Adv. Mathem. VIII, p. 461, ed. Fabr.: καὶ δὴ τῆς μὲν πρώτης δόξης προεστήκασιν οἱ ἀπὸ τῆς Σποῆς, τρία φάμενοι συζυγεῖν ἀλλήλοις· τό τε σημαίνόμενον, καὶ τὸ σημαῖνον, καὶ τὸ τυγχάνον. Ὡς σημαῖνον μὲν εἶναι τὴν φωνήν, οἷον τὴν, Δίῳ· σημαίνόμενον δὲ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τὸ ἐπ' αὐτῆς δηλούμενον, καὶ οὗ ἡμεῖς μὲν ἀντιλαμβανόμεθα, τῇ ἡμετέρᾳ παρῴφισταμένῳ διανοίᾳ· οἱ δὲ βάρβαροι οὐκ ἐπαίουσι, καίπερ τῆς φωνῆς ἀκούοντες· τυγχάνον δὲ, τὸ ἐκτὸς ὑποκείμενον, ὥσπερ αὐτὸς ὁ Δίῳ.

LXIV

tam esse id incorporeum quod proprie appella-
bant λεκτόν (127). Denique arbitrabantur veritatem
et falsitatem competere neque *rei*, neque *voci*;
sed *significationi*, seu *dicto* duntaxat; non omni
quidem, sed illi solum *perfecto* quod ἀξίωμα vo-
cabant (128). Quum autem omnis oratio contineat
Sonum qui rem significat, atque *rem* quæ sono
significatur, *Dialecticam* dividebant in *verba*
et *significationes* (129).

Vocem definiebant, aerem ictum atque percus-
sum (130); quæ in cæteris animalibus ab impetu

(127) Sext. Empir. Pyrrhon. Hypotypos. III, 5, p. 142, ed.
Fabr.: εἰ μὲν γὰρ λεκτόν ἐστιν ὁ λόγος, καὶ ἀσώματος, ὡς οἱ Στωϊκοὶ
φασιν, κτλ. Senec. Epist. CXVII: « Dico deinde: *Cato ambulat*.
Non corpus quidem est quod nunc loquor, sed enuntiativum
quiddam de corpore; quod alii effatum vocant, alii enuntiatum,
alii edictum. » Cf. Aul. Gell. V, 15; Schmidt, l. I., p. 54-57;
ibique in primis, not. 78.

(128) Diog. Laert. VII, 63: τῶν δὲ λεκτῶν τὰ μὲν λέγουσιν εἶναι
αὐτοτελεῖ οἱ Στωϊκοὶ· τὰ δ' ἑλλιπῆ. Ἑλλιπῆ μὲν οὖν ἐστὶ τὰ ἀναπάρ-
τιστον ἔχοντα τὴν ἐκφοράν οἶον, Γράφει· ἐπιζητοῦμεν γὰρ, Τίς;
Αὐτοτελεῖ δ' ἐστὶ τὰ ἀπηρτισμένην ἔχοντα τὴν ἐκφοράν· οἶον, Γράφει
Σωκράτης. Ἐν μὲν οὖν τοῖς ἑλλιπέσι λεκτοῖς τέτακται τὰ κατηγο-
ρήματα· ἐν δὲ τοῖς αὐτοτελέσι, τὰ ἀξιώματα, καὶ οἱ συλλογισμοί,
καὶ τὰ ἐρωτήματα, καὶ τὰ πύσματα.

(129) Senec. Epist. LXXXIX: « Διὰ λεκτικῇ in duas partes
dividitur: in verba et significationes, id est, in res quæ dicun-
tur et vocabula quibus dicuntur. »

(130) Diog. Laert. ibid. 55: « ἐστὶ δὲ φωνὴ ἀήρ πεπληγμένος, ἡ τὸ
ἴδιον αἰσθητὸν ἀκοῆς, ὡς φησι Διογένης ὁ Βαβυλώνιος ἐν τῇ περὶ φωνῆς
τέχνῃ. Priscian. I, p. 537, ed. Putsch. (T. I, p. 9, Krehl.): « Phi-
losophi definiunt vocem esse aerem tenuissimum ictum, vel
suum sensile aurium, id est, quod proprie auribus accidit. Est

cæco prorumpit, in hominibus a ratione profiscitur (131). Præterea, *articulata* est vox hominis; *inarticulata* autem et *confusa* vox animalium: prior scriptilis; altera, simplex sonus (132). Illa vocabatur *Dictio*, cujus elementa erant viginti quatuor litteræ (133), e quibus *septem* vocales, sex

prior definitio a substantia sumta; altera vero a notione quam Græci ἐννοίαν dicunt, hoc est, ab accidentibus.» Senec. Q. N. II, 6 : « Quid enim est vox nisi intentio aeris, ut audiatur, linguae formata percussu. » Idem, ibid. 29 : « Natura aptus est aer ad voces. Quidni, quum vox nihil aliud sit quam ictus aer. » Vide quos citat Menag. not. in Diog. p. 287.

(131) Diog. Laert., ibid. : ζώου μὲν ἐστὶ φωνή, ἥ ὑπὸ ὀρμῆς πεπληγμένον· ἀνθρώπου δὲ ἐστὶν ἑναρθρὸς καὶ ἀπὸ διανοίας ἐκπεμπομένη. Theodos. p. 16 : εἴρηται δὲ Φωνὴ διὰ τὸ εἶναι φῶς νοῦ, ἡγουν ἢ τὰ ἐν τῷ νῷ φωτίζουσα. Diomed. I, p. 274 sq., ed. Putsch. : « Hæc (subintell. oratio) enim, secreta pectoris arguens, ad linguam sui gubernatricem migrat, mobili quodam vocis articulatae spiritu, rotundoque gubernaculi moderamine temperata, et interiore vicino aere pectoris argutia verberato, palatoque sensim paulatimque pulsato, velut internuncius ac proditor humanæ mentis ad indicia exprimenda cogitationis, per os sermonemque rationabiliter agitur. Hoc enim suo magnoque natura beneficio, expressa ratione sermonis, nos cæteris separatos ab animalibus, sola homines fatetur atque demonstrat. »

(132) Diomed. II, p. 413, ed. Putsch. : « Omnis vox aut articulata est aut confusa. Articulata est rationalis hominum loquelis explanata ; eadem et litteralis vel scriptilis appellatur, quia litteris comprehendere potest. Confusa est irrationalis vel inscriptilis, simplici vocis sono animalium effecta, quæ scribere non potest, ut est equi hinnitus, tauri mugitus etc. » Cf. quos citat Schmidt, l. I., p. 19.

(133) Diog. Laert. l. I., 56 : τῆς δὲ λέξεως στοιχεῖά ἐστι τὰ εἰκοσιτέσσαρα γράμματα· τριχῶς δὲ λέγεται τὸ γράμμα, τὸ τε στοιχεῖον, ὃ τε χαρακτὴρ τοῦ στοιχείου, καὶ τὸ ὄνομα, οἷον ἀλφα. Sic ex

mutæ (134): reliquæ, ut videtur, semivocalibus annumerabantur (135). Stoici in *Dictione* distinguebant *Dialectum* et *significationem* (136),

emendatione Galesii legendum esse censuit Casaub. Eandem lectionem cæteri editores secuti sunt, quæ tamen mihi non-nihil religionis movet. Apud H. Stephanum spinosus hic locus ita exhibetur, p. 257: τῆς δὲ λέξεως στοιχείά ἐστι τὰ εἰκοσιτέσσαρα γράμματα. Τριχῶς δὲ λέγεται τὸ γράμμα· ὃ τε χαρακτήρ τοῦ στοιχείου καὶ τὸ ὄνομα. Audiendus Ammon. De simil. et different. vocab., ed. Valckenaer., p. 37: γράμμα στοιχείου διαφέρει· στοιχεῖον μὲν γάρ ἐστιν ἡ ἐκφώνησις καὶ ὁ φθόγγος, ὃ δὲ τὸ γράμμα ἐστὶ σημεῖον ἢ τύπος ἢ σχῆμα· ὡς ἐν τῷ Δ, Ο. Τρίγωνον μὲν γάρ ἐστι τὸ Δ, στρογγύλον δὲ τὸ Ο. Τὸ δὲ στοιχεῖον τὸ δλόκληρον, οἷον ἄλφα, βῆτα, καὶ τὰ λοιπά. Τὰ δὲ στοιχεῖα καταχρηστικῶς γράμματα κατλ. Liqueat γράμμα esse typum ac formam; στοιχεῖον autem ἐκφώνησιν καὶ φθόγγον, h. e. sonum quo illi typi, illæ formæ efferuntur ac pronuntiantur; ut in trigono γράμμα est Δ; at στοιχεῖον est δῶτα. Inde sequitur scribendum fuisse ἄλφα, βῆτα, nam si α, β, scribas, non procedit quod ait Ammonius; quum α, β, sint vere γράμματα, at vero ἄλφα, βῆτα, proprie στοιχεῖα, non γράμματα, nisi improprie. Cf. Henr. Vales. ad Harpocr., p. 207, ed. Maussac. Ante Valckenaer., vulgata scriptura hæc erat: γράμμα στοιχείου διαφέρει. Στοιχεῖον μὲν γάρ ἐστιν αὐτὴ ἡ ἐκφώνησις, καὶ ὁ φθόγγος· ὃ δὲ τὸ γράμμα σημεῖον ἢ τύπος, σχῆμά· ὡς ἐν τῷ, τρίγωνον μὲν γάρ ἐστι τὸ Δ, στρογγύλον δὲ τὸ Ο, τύπος. Τὸ δὲ στοιχεῖον τὸ δλόκληρον, οἷον Α, Β, καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα καταχρηστικῶς γράμματα. Nullam, in Diog. Laert. l. l., varietatem Codd. Par. præbent. Nihil addendum arbitror, retinendamque H. Stephani lectionem; sed hunc in modum interpungendam esse: τριχῶς δὲ λέγεται (supple στοιχείον)· τὸ γράμμα, ὃ τε χαρακτήρ τοῦ στοιχείου, καὶ τὸ ὄνομα.

(134) Diog. Laert., ibid. 57.

(135) Assentior iis quæ tradit Schmidt, l. l., p. 19: « Jam

λόγον vocantes orationem quæ certum sensum exhibebat (137). Etymologicæ curam impenderunt, eo usque ut ad ineptias descenderent (138).

Quod ad orationis partes adtinet, *quatuor* tantummodo admiserunt Stoicorum principes (139);

» per se haud temere quis conjecerit et aspiratas (scilicet præ-
« ter liquidas quas hodie dicimus ac tres compositas conso-
« nantes) a Stoicis semivocalibus fuisse annumeratas; etsi quod
« diserte Priscianus narrat, hunc quoque errorem a qui-
« busdam antiquis Græcorum grammaticis invasisse Latinos,
« qui quidem aspiratas semivocales esse putarint, nulla alia
« causa inducti, nisi quod spiritus in iis abundet, id ad Stoi-
« corum redire doctrinam vel minus esset probabile.»

(136) Diog. Laert. l. I., 56: διάλεκτος δέ ἐστι λέξις κε-
χαραγμένη ἔθνικῶς τε καὶ Ἑλληνικῶς· ἡ λέξις ποταπὴ, τουτέστι,
ποία κατὰ διάλεκτον· οἶον, κατὰ μὲν τὴν Ἀτθίδα «θάλαττα», κατὰ
δὲ τὴν Ἰάδα «ἡμέρη.»

(137) Idem, ibid. et 57: λέξις δέ ἐστι, κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς,
ὥς φησιν ὁ Διογένης, φωνὴ ἐγγράμματος, οἶον· ἡμέρα· ἐστὶ. Λόγος
δὲ ἐστὶ φωνὴ σημαντικὴ, ἀπὸ διανοίας ἐκπεμπομένη. .... Διαφέρει
δὲ φωνὴ καὶ λέξις, ὅτι φωνὴ μὲν καὶ ὁ ἦχος ἐστὶ· λέξις δὲ, τὸ ἐναρ-
θρον μόνον. Λέξις δὲ λόγου διαφέρει, ὅτι λόγος αἰετ σημαντικὸς ἐστὶ·
λέξις δὲ καὶ ἀσήμαντος ὡς ἡ Βλίτρι (alii Βλήτρι, vel Βλίτρι).
λόγος δὲ οὐδαμῶς.

(138) De Stoicis Etymologicæ studiosissimis cf. Schmidt,
l. I., p. 23-35.

(139) Dionys. Halic. De compos. verbor. II, p. 18-20, ed.
Schæf.: ἡ σύνθεσις ἐστίν, ὥσπερ καὶ αὐτὸ δηλοῖ τοῦνομα, ποιά τις θέσις
παρ' ἄλληλα τῶν τοῦ λόγου μορίων· ἃ δὲ καὶ στοιχεῖα τινες τῆς λέξεως
καλοῦσι. Ταῦτα δὲ Θεοδέκτης μὲν καὶ Ἀριστοτέλης, καὶ οἱ κατ' ἐκεί-
νους φιλοσοφῆσαντες χρόνους, ἄχρι τριῶν προήγαγον, δνόματα καὶ
ῥήματα καὶ συνδέσμους πρῶτα μέρη τῆς λέξεως ποιοῦντες. Οἱ δὲ
μετ' αὐτοὺς γενόμενοι, καὶ μάλιστα οἱ τῆς Στωϊκῆς αἰρέσεως ἡγεμόνες
ἔως τεττάρων προὔβησαν, χωρίσαντες ἀπὸ τῶν συνδέσμων τὰ ἄρθρα.

Chrysippus autem nomen divisit in *proprium* et *appellativum*, Antipaterque Tarsensis *medietatem* adjunxit (140). Quum longum esset huc afferre eorum doctrinam de orationis partibus (141), non abs re tamen esse arbitratus sum

(140) Diog. Laert. l. I., 57 : τοῦ δὲ λόγου ἔστι μέρη πέντε, ὡς φησι Διογένης τε ἐν τῷ Περὶ φωνῆς, καὶ Χρύσιππος· ὄνομα, προσηγορία, ῥῆμα, σύνδεσμος, ἄρθρον. Ὁ δὲ Ἀντίπατρος καὶ τὴν μεσότητα τίθησιν ἐν τοῖς Περὶ λέξεως καὶ λεγομένων. Stoicos ulterius progressos fuisse docet Dionys. Halic., l. I. p. 20, ed. Schæf.: εἴθ' οἱ μεταγενέστεροι τὰ προσηγορικὰ διελόντες ἀπὸ τῶν ὀνοματικῶν, πέντε ἀπεφάναντο τὰ πρῶτα μέρη. Ἕτεροι δὲ καὶ τὰς ἀντωνυμίας ἀποξέ-
ξαντες ἀπὸ τῶν ὀνομάτων, ἕκτον στοιχεῖον τοῦτο ἐποίησαν. Οἱ δὲ καὶ τὰ ἐπιρρήματα διεῖλον ἀπὸ τῶν ῥημάτων, καὶ τὰς προσθέσεις ἀπὸ τῶν συνδέσμων, καὶ τὰς μετοχὰς ἀπὸ τῶν προσηγορικῶν. Οἱ δὲ καὶ ἄλλας τινὰς εἰσάγοντες τομὰς, πολλὰ τὰ πρῶτα μέρη τῆς λέξεως ἐποίησαν, ὅπερ ὦν οὐ μικρὸς ἂν εἴη λόγος.

(141) Maxime necessaria subjiciam :

1° De *Articulo*, Diog. Laert. l. I., 58 : ἄρθρον ἔστι στοι-
χεῖον λόγου πτωτικόν, διορίζον τὰ γένη τῶν ὀνομάτων, καὶ τοὺς ἀρι-
θμοὺς, οἷον· δ, ἡ, τό, οἱ, αἱ, τά. Cf. Schmidt, l. I. p. 39-43.

2° De *Appellatione* et *Nomine*, Diog. Laert. ibid. 58 : ἔστι
δὲ προσηγορία μὲν, κατὰ τὸν Διογένην, μέρος λόγου σημαῖνον κοινὴν
ποιότητα· οἷον, ἄνθρωπος, ἵππος. Ὄνομα δὲ ἔστι μέρος λόγου δηλοῦν
ιδίαν ποιότητα· οἷον, Διογένης· Σωκράτης. Cf. Schmidt l. I. p. 43-
44. Quinque casus distinxerunt, teste Diog. Laert. lib. VII, 192 ;
ubi tradit Chrysippum scripsisse Περὶ πέντε πτώσεων, α'.
Quamquam non est diffitendum, ibid. 65, tres tantum obli-
quos casus commemorare Dioclem : πλάγιοι δὲ πτώσεις εἰσὶ·
γενική, καὶ δοτική, καὶ αἰτιατική, ubi Aldobrandin. : « Voca-
« tivus et Ablativus non videntur a Nominativo differre,
« nisi adjectione. Nominativo enim additur vocandj par-
« ticularia et auferendi præpositio, ut Nominativi significatio-
« nem deponat, et vel Vocativi vel Ablativi suscipiat. » Cf.

pauca addere de *Prædicatis*, quæ multum ad *Pronuntiata* (ἄξιώματα) conferebant.

Schmidt, l. l. p. 57-60. Idem, p. 58-59, explicat quatenus in hujus termini usu ab Aristotele Stoici recesserint.

3° De *Verbo*, Diog. Laert. ibid. 58 : ῥῆμα δέ ἐστι μέρος λόγου σημαῖνον ἀσύνθετον κατηγορημα, ὡς ὁ Διογένης, ἢ ὡς τινες, στοιχείον λόγου ἄπτωτον, σημαῖνόν τι συντακτὸν περὶ τινος ἢ τινων, οἷον· γράφω· λέγω. Cf. Schmidt, l. l. p. 45. Vide, ibid., p. 66-70: *Cur Temporum et Modorum doctrina fuerit a Stoicis omissa*.

Verbis annumerabant *Participium* (ἀντανάκλαστον προσηγορίαν, h. e., reciprocam appellationem); verbis et nominibus *Adverbium*. Priscian. II, p. 574, ed. Putsch. (T. I, p. 66, sq. Krehl.): « Secundum Stoicos vero quinque sunt orationis partes: nomen, appellatio, verbum, pronomen sive articulus, « conjunctio. Nam participium connumerantes verbis *participiale verbum* vocabant vel casuale: necnon etiam adverbiorum nominabant. » Sosip. Charis. II, p. 175, ed. Putsch.: « Quum adverbium Stoici, ut alias diximus, πανδέκτην vocant; nam omnia in se capit quasi collata per satyram concessa sibi rerum varia potestate. » Vide quos citat Schmidt, l. l. p. 45-46.

4° De *Conjunctione*, Diog. Laert. ibid. 58 : σύνδεσμος δέ ἐστι μέρος λόγου ἄπτωτον, συνδοῦν τὰ μέρη τοῦ λόγου. De hac parte orationis peculiarem scriptionem Posidonius reliquerat. Apollon., de *Conjunct.*, Bekker. *Anecdota*, T. II, p. 480: Ποσειδώνιος ἐν τῷ Περὶ συνδέσμων ἀντιλέγων πρὸς τοὺς φάσκοντας, ὡς οἱ σύνδεσμοι οὐ δηλοῦσι μὲν τι, αὐτὸ δὲ μόνον τὴν φράσιν συνδέουσι, φησίν, etc. Conjunctioni copulabant *Præpositiones* (Priscian. II, p. 574, ed. Putsch., T. I, p. 67, Kr.), easque præpositivas conjunctiones vocabant. Apollon. De *Syntax*. IV, I, p. 300: ἐνθεν γὰρ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς προθετικὸς ἐκάλουν συνδέσμους καὶ προθέσεις, ἀμεινον ἡγησάμενοι ἀπὸ τῆς ἐξαιρέτου συντάξεως τὴν ὀνομασίαν θέσθαι, ἥπερ ἀπὸ τῆς δυνάμεως, καθάπερ οἱ τε συναπτικοὶ καὶ συμπλεκτικοὶ καὶ οἱ ὑπάλοιποι. Quam doctrinam Stoicorum impugnat Priscian. XIV, p. 983, ed. Putsch. (T. I, p. 592, Kr.). Cf. Schmidt, l. l. p. 46-48.

Pronuntiatum duo membra necessario continebat : id de quo aliquid prædicaretur , atque id quod prædicaretur de aliquo. Hoc *prædicatum*, illud *casum* dicebant (142) : quinque distinxerunt casus, quos vindicabant solis nominibus (143).

Recta nominabant prædicata, quæ indicabant motum corporis aut animi, in aliam rem personamve transeuntem; *supina* habitum passivum exprimentia; *neutra*, neque motum transitivum, neque habitum passivum exhibentia; *reciproca*, supinis annumeranda propter passivum habitum quem indicant, *passivis* autem eximenda, quum passivus ille habitus proficiscatur ab ipsa persona quæ patitur (144). Prædicata vocabantur Συμβάματα, quando per nominativum con-

(142) Plutarch. Quæst. Platonic. t. X, p. 194, ed. Reisk. : πρῶτον λόγον οἱ παλαιοὶ, τὴν τότε καλουμένην πρότασιν, νῦν δ' ἀξίωμα, προσηγόρευον, ὃ πρῶτον λέγοντες, ἀληθεύουσιν, ἢ ψεύδονται. Τοῦτο δ' ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος συνέστηκεν, ὥν τὸ μὲν πτῶσιν οἱ Διαλεκτικοί, τὸ δὲ κατηγορήμα καλοῦσιν.

(143) *De Casibus* vide not. 141.

(144) Diog. Laert. l. l., 64-65 : ἀντιπεπονθότα δὲ ἐστὶν ἐν τοῖς ὑπταῖς, ἀνύπτια ὄντα· ἐνεργήματα δὲ ἐστὶν, οἷον· κείρεται. Ἐμπεριέχει γὰρ ἑαυτὸν ὁ κειρόμενος. Aldobrandin. pro ἀντιπεπονθότα posuit αὐτοπεπονθότα. Hunc confutat Menag., auctoritate Philonis et Origenis fretus. Prior enim, *De Caino*, p. 82, ed. Turneb.: ὥσπερ γὰρ τὸ κείρεσθαι διττόν· τὸ μὲν ὡς ἀντιπεπονθὸς κατὰ ἀντέρειν, τὸ δὲ ὡς ὑπεῖκον καθ' ὑπόπτωσιν· πρόβατον μὲν γὰρ ἡ δέρμα ἢ τὸ λεγόμενον κώδιον, οὐδὲν ἐνεργοῦν ἐξ αὐτοῦ, πάσχον δὲ μόνον, ὑφ' ἑτέρου κείρεται· ὁ δ' ἄνθρωπος συνδρῶν, καὶ σχηματίζων, καὶ ἐπιτήδεον παρέχων ἑαυτὸν, ἀνακίρνᾳς τῷ πάσχειν τὸ ποιεῖν κτλ. Alter, Adv. Celsum, VI, p. 315 : ἐπειδὴ τὸ πείθεσθαι, ὥσπερ ἐ τῶν

structiones absoluebantur (145); Παρασυμβάματα, si obliquus casus cum nominativo proferretur (146); Ἀσυμβάματα, quum ex duobus obliquis fieret constructio (147). *Pronuntiatum* definiebant, id

καλουμένων ἀντιπεπονθότων, ἐστὶν ἀνάλογον τῷ κείρεσθαι ἄνθρωπον, ἐνεργοῦντα τὸ παρέχειν ἑαυτὸν τῷ κείροντι· διὰ τοῦτο κτλ. Qui loci apprime facere videntur ad afferendam Diogeni medicinam. Retinendum enim ἀντιπεπονθότα ostendunt. Ad hæc, παρέχων atque παρέχειν innuunt pro ἐμπεριέχει substitui posse ἐμπαρέχει, ut sit: ἀντιπεπονθότα δὲ ἐστὶν ἐν τοῖς ὑπέρτοις ἀνύπτια ὄντα· ἐνεργήματα δὲ ἐστὶν, οἷον· κείρεται. Ἐμπαρέχει γὰρ ἑαυτὸν ὁ χειρόμενος. Latinam interpretationem sic refingo: *Reciproca vero sub forma supinorum non supina sunt: actiones autem significant, ut κείρεται. Semetipsum enim tradendum præbet ὁ χειρόμενος. Ubi supina et supinorum idem significant quod passiva et passivorum; Aldobrandin. not. in Diog. Laert. l. 1., p. 191, ed. Meibom.: « Quod enim Græci ὑπτιον, « Latini supinum dicunt: alioqui poteram vertere passiva, « voce quamquam non satis latina, tamen a veteribus gram- « maticis usurpata. »*

(145) Priscian. XVIII, p. 1118, ed. Putsch. (T. II, p. 109, Kr.): « Sciendum, quod has quidem constructiones quæ per nomina- « tivum absolvuntur, Stoici ἀξιώματα vel συμβάματα, i. e. digni- « tates vel congruitates vocabant, ut; ego Priscianus scribo; « Apollonius ambulat; Cato (alii: Plato) philosophatur. » Suidas, v. σύμβαμα: κατὰ τοὺς γραμματικὸς πρότασις ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος, αὐτοτελῇ διάνοιαν ἀπαρτίζουσα, οἷον· Ἰωάννης περιπατεῖ.

(146) Priscian. ibid.: « Illas vero quibus transitiones ab alia « ad aliam fiunt personam, in quibus necesse est cum nomina- « tivo etiam obliquum aliquem casum proferri, παρασυμβάματα « dicebant, h. e. minus quam congruitates, ut: Cicero servat « patriam. » Suidas: παρασύμβαμα δὲ πρότασις ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος, οὐκ αὐτοτελῇ διάνοιαν ἀπαρτίζουσα, οἷον· Ἰωάννη μέλει· φήσας γάρ· Ἰωάννης περιπατεῖ, οὐδενὸς ἄλλου ἔχρηζεν· εἰπὼν δὲ· Ἰωάννη μέλει, περὶ τίνος παρέλειψεν εἰπεῖν.

(147) Priscian. ibid., p. 1119: « Quando vero ex duobus

quod est verum aut falsum; sive dictum per se perfectum, enunciabile quantum in se ipso (148). Inter se differre docebant interrogationem (ἐρώτημα) et (πύσμα) percontationem (149).

« obliquis constructio fit, ἀσυμβάματα, i. e. incongruitates dicere bant, ut: placet mihi venire ad te, sive nominibus ipsis tantum, seu verbis hoc exigentibus. »

(148) Diog. Laert. VII, 65; Cic. Tuscul. I, 7; Sext. Empir. Pyrrhon. Hypotypos. II, 11, p. 90, ed. Fabr.: καὶ τὸ μὲν ἀξίωμα φασιν εἶναι λεκτὸν αὐτοτελές, ἀπόφαντον ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ.

(149) Diog. Laert. ibid. 66: ἐρώτημα δέ ἐστι πρᾶγμα αὐτοτελές μὲν, ὡς καὶ τὸ ἀξίωμα· αἰτητικὸν δὲ ἀποκρίσεως.... Πύσμα δέ ἐστι πρᾶγμα πρὸς ὃ συμβολικῶς οὐκ ἔστιν ἀποκρίνεσθαι, ὡς ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος, ναί· ἀλλὰ εἰπεῖν· Οἶκεί ἐν τῷδε τόπῳ. Joann. Philoponus, in prior. Analytic. p. VII: διαφέρει ἡ διαλεκτικὴ ἐρώτησις τῆς πυσματικῆς· ὅτι πρὸς μὲν τὴν διαλεκτικὴν ἐρώτησιν ἀρκεῖ ἢ τὸ Ναί, ἢ τὸ Οὐ ἀποκρίνασθαι.... Πρὸς δὲ τὰς πυσματικὰς πλείονος δεῖ λόγου, οἷον·

Τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν; Πόθι τοι πόλις ἡδὲ τοκῆς;
(Odys. I, 170.)

Αὕτη πυσματικὴ ἡ ἐρώτησις, πρὸς ἣν πλείονων δεῖ λόγων τῷ ἀποκρινομένῳ· ἐπάγει γοῦν·

Τλιόθεν με φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασεν.
(Odys. IX, 39.)

Utraque locum obtinet inter figuras Rhetor. Alexander, De Figur. XXII: ἐρώτημά ἐστι, πρὸς ὃ ἀνάγκη ἀποκρίνασθαι κατ' ἀπόφασιν ἢ κατὰφασιν οὕτω, ναί ἢ οὐ· οἷον, ἐξῆλθες ἐπὶ τὴν μάχην, ἢ οὐ; Καὶ ὡς Δημοσθένης· « πότερον ταῦτα ποιῶν ἔλυσεν τὴν εἰρήνην, ἢ οὐ; » Ἀνάγκη γὰρ καὶ πρὸς τοῦτο ἢ ναί ἢ οὐ ἀποκρίνασθαι. Ibid. XXIII: πύσμα δέ ἐστι, πρὸς ὃ διεξοδικῶς ἀπαντῆσαι δεῖ καὶ διὰ πλείονων, ὡς ἔχει τὸ τοιοῦτον· « ἐμὲ δὲ, ὦ τριταγωνιστὰ, τὸ τίνοος φρόνημα λαβόντα τούτοις συμβουλευεῖν ἔδει; » Ἐνταῦθα γὰρ οὐκ ἔστιν ἀποκρίνασθαι ναί ἢ οὐ· ἀλλὰ διὰ πλείονων ἀνάγκη ἀπαντᾶν τῷ τοιοῦτον ἐροῦντι. Rh. gr. Walz. T. VIII, p. 455; cf. Zonæum, De Figur. ibid. p. 678; Anonym. ibid. p. 703-704.

Subtilem Stoicorum de varia pronuntiatorum specie doctrinam transcribere a meo proposito alienum est: legendi vero hac de re Diogenes Laertius (150), maximeque Sextus Empiricus (151). Neque miremur, si tantam in Pronuntiatis operam posuerunt, quum apud illos Pronuntiata essent Demonstrationis fundamentum; scientia autem ortum duceret a Demonstratione, quæ nihil aliud erat quam ratio e rebus perceptis ad id quod non percipiebatur adducens (152).

In argumentis sophismatibusque explicandis multi quoque fuerunt Stoici (153), atque ex omni illa disciplina colligebant Dialecticam esse necessariam, virtutemque in specie virtutes continentem (154), cui adhærescebant *lapsus deviatio*, edocens utrum assentiri oporteat necne (155), *levitatis amotio*, qua cavemus ne assentiamur verisimilibus (156), *accurata circumspectio*, quæ neque redargui neque convinci potest (157), *vanitatis expers gravitas*, ad rectam rationem visa referens (158).

(150) Diog. Laert. l. I., 69, sqq.

(151) Adv. Mathem. VIII, 11, p. 533, sqq. ed. Fabr.

(152) Cic. Acad. I, lib. II, 8; Diog. Laert. VII, 45: τὴν δὲ ἀπόδειξιν, λόγον διὰ τῶν μᾶλλον καταλαμβανομένων, τὸ ἥττον καταλαμβανόμενον περὶ πάντων. Ubi cum Davis. περιστάντα ponendum arbitror pro περὶ πάντων.

(153) Cf. Diog. Laert. ibid. 77 sq.; Sext. Empir. l. I., VIII, p. 500 sqq.

(154) Diog. Laert. ibid. 46.

(155) Idem, ibid.

(156) Idem, ibid.

(157) Idem, ibid. — (158) Idem, ibid. 47.

Orationem dividebant in *pedestrem ac solutam*,
 atque in *numerosam* et *metro adstrictam*, ποίημα
 vocantes verba plura modice in quamdam con-
 jecta formam; ποίησιν, perpetuum argumentum
 ex rhythmis, ut Ilias Homeri et Annales Ennii
 (159). Virtutes orationis quinque esse tradebant:
græcismum (160), *perspicuitatem* (161), *brevita-
 tem* (162), *decorum* (163), *artificiosam conforma-
 tionem* (164); vitia duo præcipua, *barbarismum*
 et *solæcismum* (165).

(159) Diog. Laert., l. 1., 60; Varro apud Nonium, v. Poema.

(160) Idem, ibid. 59: ἑλληνισμὸς μὲν οὖν ἐστὶ φράσις ἀδιάπτω-
 τος ἐν τῇ τεχνικῇ καὶ μὴ εἰκαλᾷ συνθεῖσθαι.

(161) Idem, ibid.: σαφήνεια δὲ ἐστὶ λέξις γνωρίμως παριστῶσα
 τὸ νοούμενον.

(162) Idem, ibid.: συντομία δὲ ἐστὶ λέξις αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα πε-
 ριέχουσα πρὸς δηλωσιν τοῦ πράγματος.

(163) Idem, ibid.: πρέπαν δὲ ἐστὶ λέξις οἰκεία τῷ πράγματι.

(164) Idem, ibid.: κατασκευὴ δὲ ἐστὶ λέξις ἐκπεφυγυῖα τὸν
 ἰδιωτισμόν.

(165) Idem, ibid.: ὁ δὲ βαρβαρισμὸς ἐκ τῶν παλαιῶν λέξεις ἐστὶ,
 παρὰ τὸ ἔθος τῶν εὐδαιμονούντων Ἑλλήνων· σολοικισμὸς δὲ ἐστὶ
 λόγος ἀκαταλλῆλως συντεταγμένος. Suidas pro εὐδαιμονούντων ha-
 bet εὐδοχιμούντων, quod sequitur Voss. De Vitiis sermon. lib.
 I, 1, vertitque: *probatorum*. Vulgatam lectionem merito retinet
 Aldobrandin.: «εὐδαιμονούντων — *beatorum* dixit pro *urbano-
 rum*.» Sext. Empir. Adv. Mathem. II, 10, p. 260: βαρβαρισμὸς
 ἐστὶ παράπτωσις ἐν ἀπλῇ λέξει παρὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν· καὶ σο-
 λουικισμὸς ἐστὶ παράπτωσις ἀσυνήθης κατὰ τὴν ὅλην σύνταξιν ἀνακό-
 λουθος. Ad Logicam magis quam ad Grammaticam pertinent
 quæ docet Diog. Laert. de Definitione, ibid. 60; de Descrip-
 tione, ibid.; de Genere, ibid.; de Specie, 61; de Divisione
 atque Subdivisione, ibid.; de Partitione, 62; de Amphibolia,
 ibid.

3° *De Rhetorica apud Academicos.*

Socratem et Platonem vidimus tam acriter invectos fuisse in sophistas, ut oratoriæ arti crimini verterent mala quæ perverso eloquentiæ usu exoriebantur. Utroque extincto, eorum mens, usque vivax, apud Academicos in posterum Rhetoriæ perpetuam conflavit invidiam. Veterem enim Academiam quam Speusippus et Xenocrates continuaverant, quum excepisset Academia *Secunda* vel *Media*; deinde Academia *Tertia* vel *Nova*, Platonis et Carneadis exemplo, Academici plerique Eloquentiæ curam dederunt; multi tamen in accusanda Rhetorica quæsiverunt laudem.

Philosophiæ studium cæteris disciplinis apud Academicos minime interclusit aditum. Xenocrates de Arte librum edidit (166); Speusippus de Artium reprehensione, multaque alia scripsit (167). Neque philosophiæ se totum permisit Polemon cui tantam admirationem Homerus et Sophocles injecerant, ut diceret alterum *epicum* esse *Sophoclem*, alterum *tragicum Homerum* (168). Polemonis auditor Crates librum *de Comædia*, orationesque composuit. Quis eloquentiam magnopere coluisse neget Crantorem, quem ad do-

(166) Diog. Laert. IV, 12.

(167) Idem, ibid. 4.: καταλέλοιπε δὲ πάνμπλειστα ὑπομνήματα καὶ διαλόγους πλείονας κτλ.

(168) Idem, ibid. 20.

lorem fovendum lectitabat Tullius (169), nequaquam profiteri dubitans ad verbum ejus libellum, non magnum quidem, sed vere aureolum ediscendum esse (170)? Homerum et Euripidem Crantor in primis diligebat, dicere solitus operosum esse, salva proprietate, scribere tragice simul cum affectu misericordiæ (171). Homerum quotidie, ante somnum, legebat Arcesilaus, mediæ Academiæ pater. Mane, ubi primum excutiebatur somno, ut innueret se poetam illum revolvere velle, exclamabat: *Pergo ad Amasium* (172). Pindarum quoque et Platonem summo in honore habuit (173).

Has inter artes, Rhetorica nunquam apud Academicos in honore fuit. Quæ enim Sextus Empiricus narrat (174) de Critolao et Charmida, multis criminibus Rhetoricam accusantibus; eadem mutato nomine, in quemvis Academicorum ap-
prime cadere possunt.

(169) Teste S. Hieronym. in Casaub. not. ad Diog. Laert., l. I., 27.

(170) Cic. Acad. I, lib. II, 44.

(171) Diog. Laert. ibid. 26: ἐργῶδες ἐν τῷ κυρίῳ τραγικῶς ἄμα καὶ συμπαιῶς γράψαι.

(172) Idem, ibid. 31.

(173) Idem, ibid.: τὸν τε Πίνδαρον ἔφασκε δεινὸν εἶναι φωνῆς ἐμπλῆσαι καὶ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων εὐπορίαν παρασχεῖν. Ibid. 32: ἔφκει δὴ θαυμάζειν καὶ τὸν Πλάτωνα, καὶ τὰ βιβλία ἐκέκτητο αὐτοῦ.

(174) Adv. Mathem. II, p. 292, ed. Fabr.: εἰώθασι καὶ οὗτοι τοιαῦτά τινα λέγειν, ὅτι τὰς μὲν τέχνας οὐκέχθᾶλλουσιν αἱ πόλεις πάνυ τοι βιωφελεῖς οὕσας ..... τὴν μὲν τοι ῥητορικὴν πάντες πανταχόθεν ὡς πολεμιωτάτην ἐδίωξαν. Cf. p. 297-298.

4° *De Rhetorica apud Epicureos.*

Epicurus, quum diceret philosophiam rationibus et disputationibus vitam parare beatam (175), Rhetoricam omnesque alias disciplinas nihili faciebat; quippe quæ ad bene vivendum minime conferrent. Non adhibendam esse igitur fidem arbitror Sexto Empirico narranti Gargettium talem se gessisse, sive ut suam tegeret inscitiam (176), sive quia Platoni, Aristoteli, Nausiphani, suo quondam doctori, multisque aliis copiosa disciplinarum supellectile instructis invideret (177). Veri

(175) Sext. Empir. Adv. Mathem. XI, 6, p. 720, ed. Fabr.: Ἐπικούρου μὲν ἔλεγε τὴν φιλοσοφίαν ἐνέργειαν εἶναι, λόγοις καὶ διαλογισμοῖς τὸν εὐδαίμονα βίον περιποιούσαν.

(176) Sext. Empir. Adv. Mathem., p. 215, ed. Fabr.; Cic., De Finib. I, 21: «Nonne ei (subintell. Epicuro) maximam gratiam habere debemus, qui hac exaudita quasi voce naturæ, sic eam firme graviterque comprehenderit, ut omnes bene sanos in viam placatæ, tranquillæ, quietæ, beatæ vitæ deduceret? Qui quod tibi parum videtur eruditus, ea causa est, quod nullam eruditionem esse duxit, nisi quæ beatæ vitæ disciplinam juvaret.» Athen. XIII, p. 588, A: «ἐπ' ἄλλο δ' εἶδος μεταβῆσομαι λόγων, καὶ πρῶτόν γε μνησθήσομαι τοῦ φιλαληθεστάτου Ἐπικούρου· ὅστις ἐγκυκλίου παιδείας ἀμύητος ὢν, ἐμακάριζε καὶ τοὺς ὁμοίως αὐτῷ ἐπὶ φιλοσοφίαν παρερχομένους, τοιαύτας φωνὰς προϊέμενος· «μακαρίζω σε, ὦ ὄντος, ὅτι καθαρὸς πάσης αἰτίας ἐπὶ φιλοσοφίαν ὤρμησας.» Ὅθεν αὐτὸν καὶ ὁ Τίμων φησίν·

Γραμμαδιδασκαλίδην ἀναγωγότατον ζώντων.

Quem verum præcedit alter apud Diog. Laert. X, 3: διὸ καὶ τὸν Τίμωνα φάσκειν περὶ αὐτοῦ·

Ἵστατος αὖ φυσικῶν καὶ κύντατος ἐκ Σάμου ἑλθὼν,

Γραμμαδιδασκαλίδης, ἀναγωγότατος ζώντων.

(177) Sext. Empir. l. l.

multo similis videtur rem ita evenisse, quia Epicurus cæteros apud philosophos nihil reperiēbat quod doctrinæ suæ faveret. Inde factum, ut Stoicos impugnaret (178), scriberet contra Theophrastum (179) et Dialecticos (180), Logicam a se procul expelleret (181). Veritatem solam sapientis investigatione dignam esse dictitans, figmenta poetarum despiciebat (182), docebatquē nihil aliud e Rhetorica petendum esse, quam orationis perspicuitatem (183). Quapropter disci-

(178) Ut qui accurate versarentur in Grammatica et Dialectica quas respuebat. De Epicuro Grammaticæ contemptore, Sext. Empir. Adv. Mathem. I, 13, p. 274-275, ed. Fabr.: αὐτοὺς δὲ εὐρήσομεν τοὺς τῆς Γραμματικῆς κατηγόρους Πύρρωνά τε καὶ Ἐπίκουρον κτλ. Quod ad Dialecticam adtinet, vide not. 181.

(179) Cf. Menag. not. in Diog. Laert. X, 28.

(180) Diog. Laert. ibid. 8, 27.

(181) Sext. Empir. Adv. Mathem. VII, p. 373: μεθ' οὗ (subintell. Ἀρχελάου) τινες καὶ τὸν Ἐπίκουρον τάττουσιν, ὡς καὶ τὴν λογικὴν θεωρίαν ἐκβάλλοντα· ἄλλοι δὲ ᾔσαν, οἳ φασὶ μὴ κοινῶς αὐτὸν τὴν λογικὴν παρητήσθαι, μόνην δὲ τὴν τῶν Στωϊκῶν. Quam ob rem, Gassendi, De vita ac moribus Epicuri, VII, 10, contendit eum Dialecticam nomine commutato, necessaria retinuisse; inutiles autem Stoicorum tricas omisisse. A logicis certe auspicatos esse philosophiam Epicureos docet Sext. Empir. ibid. p. 374: οἱ δὲ Ἐπικούρειοι ἀπὸ τῶν λογικῶν ἐισβάλλουσι· τὰ γὰρ κανονικά πρῶτον ἐπιθεωροῦσι, περὶ τε ἐναργῶν καὶ ἀδήλων καὶ τῶν τούτοις ἀκολουθῶν ποιοῦνται τὴν ὑφήγησιν.

(182) Plutarch., De audiend. Poet. t. VI, p. 53, ed. Reisk.: πότερον οὖν τῶν νέων, ὥσπερ τῶν Ἰθακησίων, κηρῷ τινὶ τὰ ὅτα ἀτέγκτω καταπλάσσοντες, ἀναγκάζωμεν αὐτοὺς τὸ Ἐπικούρειον ἀκάτιον ἀραμένους, ποιητικὴν φεύγειν καὶ παρεξελάυνειν.

(183) Diog. Laert. l. I., 13: σαφὴς δ' ἦν οὕτως, ὡς καὶ ἐν τῇ περὶ τῆς ῥητορικῆς ἀξιοὶ μὴδὲν ἄλλο ἢ σαφήνειαν ἀπαιτεῖν. Epi-

pulos suos hortabatur ut caverent a dicendi artificio; id quod testatur epistolæ ad Herodotum perdifficilis locus (184), qui, quo planius intelli-

cureis dicendi ornamenta respuentibus labem aspergit Diogenes. Halic. De Compos. verbor. XXIV, p. 374-376, ed. Schæf.: εἰ δέ τις δοκεῖ καὶ πόνου πολλοῦ ταῦτα καὶ πραγματείας μεγάλης ἄξια εἶναι, καὶ μάλα ὀρθῶς δοκεῖ κατὰ τὸν Δημοσθένην· ἀλλ' ἐὰν λογίσσῃται τοὺς ἐξακολουθοῦντας αὖ τοῖς κατορθουμένοις ἐπαίνους, καὶ τὸν καρπὸν τῶν ἀπάντων, ὡς γλυκὺς, εὐπαθείας ἡγήσεται τοὺς πόνους. Ἐπικουρεῖων δὲ χορὸν, οἷς οὐδὲν μέλει τούτων, παραιτούμεθα· τὸ γὰρ, οὐκ ἐπιπόνου τοῦ γράφειν ὄντος, ὡς αὐτὸς Ἐπικουρος λέγει, τοῖς μὴ στοχαζομένοις τοῦ πυκνὰ μεταπίπτοντος κριτηρίου, πολλῆς ἀργίας ἦν καὶ σκαιότητος ἀλεξιφάρμακον. Ante omnia igitur dictionem *propriam* captavit Epicurus, quod ei quidam vitio verterunt; Diog. Laert., l. 1.: κέρηται δὲ λέξει κυρίᾳ κατὰ τῶν πραγμάτων, ἣν, ὅτι ἰδιωτάτῃ ἐστίν, Ἀριστοφάνης δὲ γραμματικῶς αἰτιᾶται. Eam tamen minime reprehendit Cic., De Finib. I, 5: «Oratio me hujus philosophi non offendit; nam et complectitur verbis quod vult et dicit plane quod intelligam.»

(184) Diog. Laert. ibid. 37-38: πρῶτον μὲν οὖν τὰ ὑποτεταγμένα τοῖς φθόγγοις; ὃ Ἡρόδοτε, δεῖ εὐληφέναι, ὅπως ἂν τὰ δοξαζόμενα, ἢ ζητούμενα, ἢ ἀπορούμενα ἔχωμεν εἰς δ' ἀνάγοντες ἐπικρίνειν, καὶ μὴ ἄκριτα πάντα ἡμῖν εἰς ἀπειρον ἀποδείκνύωσιν, ἢ κενοὺς φθόγγους ἔχωμεν. Ἀνάγκη γὰρ τὸ πρῶτον ἐννόημα καθ' ἕκαστον φθόγγον βλέπεσθαι, καὶ μηθὲν ἀποδείξεως προσδεῖσθαι, εἴπερ ἔχομεν τὸ ζητούμενον ἢ ἀπορούμενον καὶ δοξαζόμενον ἐφ' ὃ ἀνάγομεν, εἴτε κατὰ τὰς αἰσθήσεις δεῖ πάντα τηρεῖν, καὶ ἀπλῶς τὰς παρούσας ἐπιβολὰς, εἴτε διανοίας, εἴθ' ὅτουδήποτε τῶν κριτηρίων. Ibi multa videntur egere medicina. L. 3, pro εἰς δ' ponendum censeo cum Hübner., Nürnberger., atque Schneider., εἰς ταῦτα, quod exhibent Codd. Par. 1757, 1759, et bene congruit cum Epicuri doctrina: namque, comprehensis quæ subjiiciuntur vocibus, illa fiunt πρόληψις ad quam cætera sunt referenda. L. 4, pro ἀποδείκνύωσιν, iisdem Codd. fretus substituam ἀποδει-

gatur, *Canona* paucis explicem necessarium est.

Philosophiam Epicurus divisit in Canonicam, Physicam, Ethicam (185); Dialecticā

κνύουσιν, quod notum habuisse videtur Ambros. Traversari vertens: *ne indiscreta sint omnia nobis in infinitum demonstrantibus*. Male Aldobrandin.: *ne aut omnia infinita indicari non posse nobis ostendant*. Kühn. conjicit ἀποδείνωσιν: *ne omnia indiscussa nobis in infinitum abeant, tendant*; quam conjecturam Schneider. respuit. L. 7: pro ἀνάξωμεν, prætulit Schneider. ἀνάξωμεν, cui assentior. In εἶτε, quod ter occurrit l. 7-9, aliquid inesse mendi suspicatus est Hübner.; unumque e tribus expungendum judicavit. Idem pro οὐτουδήποτε, l. 9, scribit εἰ, τι δὴ ποτε. Sic omnia plana fiunt; locum igitur in hunc modum refingō: πρῶτον μὲν οὖν τὰ ὑποτεταγμένα τοῖς φθόγγοις, ὧς Ἡρόδοτε, δεῖ εἰληφέναι, ὅπως τὰ δοξαζόμενα, ἡ ζητούμενα, ἡ ἀπορούμενα ἔχωμεν, εἰς ταῦτα ἀνάγοντες (Codd. Par. habent ἀναγαγόντες), ἐπικρίνειν· καὶ μὴ ἄκριτα (subintell. ἤ) πάντα ἡμῖν εἰς ἀπειρον ἀποδεικνύουσιν, ἡ κενούς φθόγγους ἔχωμεν. Ἀνάγκη γὰρ τὸ πρῶτον ἐννόημα καθ' ἕκαστον φθόγγον βλέπεσθαι καὶ μηθὲν ἀποδείξεως προσδεῖσθαι· εἴπερ ἔχομεν τὸ ζητούμενον ἡ ἀπορούμενον καὶ δοξαζόμενον ἐφ' ὃ ἀνάξωμεν· εἶτε κατὰ τὰς αἰσθήσεις δεῖ πάντα τηρεῖν καὶ ἀπλῶς τὰς παρούσας ἐπιβολὰς τῆς διανοίας· εἶτε καθ' ὃ, τι δὴ ποτε τῶν κριτηρίων. Quæ latine ita vertenda propono: «Primum igitur, o Herodote, ea quæ subjecta sunt vocibus oportet comprehendisse; ut quæ opinamur, vel quærimus, vel de quibus ambigimus, ad illa referentes dijudicare possimus; neque indiscreta sint omnia nobis in infinitum demonstrantibus, neque inanes voces habeamus. Necesse est enim primam notionem secundum unamquamque vocem dispici, nihilque probatione indigere; siquidem habebimus ad quod referamus quæsitum, vel dubitatum, vel opinatum. Sive secundum sensus, omnia ac simpliciter præsentēs mentis adgressiones observare oportet, sive secundum quamlibet aliam iudicii normam.»

(185) Sic Diog. Laert. l. 1., 29-30. Haud scio an rectius

utpote supervacaneæ *Canona* suum substituit, veritatis discendæ instrumenta esse docens *sensus, anticipationes, affectus* (186). Quæ *sensus* perceperant, sequebatur *opinio* seu vera, seu falsa (187). *Anticipationem* vocabat ipsam rei notionem ortam e memoria ejus quod sæpius sensibus nostris se obtulit; ita ut, absque anticipata notione, neque quærere liceat, neque dubitare (188). *Anticipationes* evidentes esse dicebat: ea autem quæ sunt tantummodo *opinabilia*, ut evidentia fierent, referenda esse ad *Anticipationem* suam, i. e. ad prius aliquid evidens, ex quo penderent (189). Loquentibus utendum esse docebat verbis usitatis atque perspicuis; audientibus omni ope atque opera enitendum, ut obscura vel ambigua procul amoverent.

Quamquam Epicurus Rhetoricam despiciebat (190), de ea tamen librum scripsisse certis

esset dicere Epicurum constituisse bifariam philosophiam, physicam nimirum et ethicam. *Canonica* enim nihil aliud erat quam εἰσαγωγή, Diog. Laert. ibid. : τὸ μὲν οὖν κανονικὸν ἐφόδους ἐπὶ τὴν πραγματείαν ἔχει.

(186) Diog. Laert. ibid. 31.

(187) Ibid. 34 : τὴν δὲ δοῦσαν καὶ ὑπόληψιν λέγουσιν· ἀληθῆ τέ φασι καὶ ψευδῆ· ἂν μὲν γὰρ ἐπιμαρτυρῇται ἢ μὴ ἀντιμαρτυρῇται, ἀληθῆ εἶναι· ἔαν δὲ μὴ ἐπιμαρτυρῇται ἢ ἀντιμαρτυρῇται, ψευδῆ τυγχάνειν.

(188) Ibid. 33; Sext. Empir. Adv. Mathem. I, 3, p. 228, ed. Fabr.; XI, 2, p. 695.

(189) Diog. Laert. l. I., 33.

(190) Quintil. II, 17 : « Agnon... Rhetorices accusationem professus est; nam de Epicuro qui disciplinas omnes fugit, nihil miror. » Quam ob rem ejus secta ab eloquentia prorsus aliena existimabatur. Idem, XII, 2 : « In primis nos Epicurus a se

confirmatur testimoniis (191). Ejus inter discipulos inclamaverunt ante alios Metrodorus (192), Dialecticis infensus (193), et Hermarchus (194). Hic primum vacaverat eloquentiæ (195), cui ipse dimittit, qui fugere omnem disciplinam navigatione quam velocissima jubet. » Cf. Cic. Brut. XXXV.

(191) Diog. Laert. l. I., 13. Max. Planud. Schol. in Hermog. De Fornis, I : ὁ δὲ γε Ἐπίκουρος ἐν τῷ περὶ ῥητορικῆς αὐθαδέστερον, ὅμαι, λέγων φησὶν αὐτὸς μόνος εὐρηχέναι τέχνην πολιτικῶν λόγων· τοὺς δὲ ἄλλους (Cod. Mon. VIII, ἀλόγους) ἀποσκληροαρχίζων (Idem Cod., ἀποσκληροσαρχίζων) ῥήτορας ἑαυτῷ πως μαχόμενα λέγει· φύσις γὰρ ἐστὶν ἡ κατορθοῦσα λόγους, τέχνη δὲ οὐδεμία, Rh. gr. Walz. t. V, p. 440—441.

(192) Lampsacenum fuisse narrat Strab. XIII : ἐκ Λαμψάκου δὲ Χάρων τε δὲ συγγραφεὺς..... καὶ Μητρόδωρος, ὁ τοῦ Ἐπικούρου ἐταῖρος, p. 406, ed. Casaub., 1587. Apud Diog. Laert. X, 22, legitur : μαθητὰς δὲ ἔσχε πολλοὺς μὲν, σφόδρα δὲ ἔλλογίμους, Μητρόδωρον Ἀθηναῖον, καὶ Τιμοκράτην καὶ Σάνδην Λαμψακηνόν. Cic., Tuscul. V, 27 : « Qui enim beatorum Epicurus, quod in patria vivebat, quam quod Athenis Metrodorus. » Casaub. inde collegit non Atheniensem fuisse Metrodorum, atque Ἀθηναῖον apud Diog. Laert. cujusdam alius philosophi nomen significare. Cui assentitur Meibom. legens : μαθητὰς δὲ ἔσχε πολλοὺς μὲν, σφόδρα δὲ ἔλλογίμους, Μητρόδωρον, καὶ Ἀθηναῖον κτλ. Rectius Gassendi, De Vit. Epicur. I, 8, voces Ἀθηναῖον καὶ Τιμοκράτην καὶ Σάνδην, ut spurias expungendas esse censuit, quibus detractis cætera optime cohærent. Jonsius, De Scriptor. Hist. philosoph. I, 20, suspicatur Metrodorum dictum esse Lampsacenum; ideo quod Epicuri, dum Lampsaci commoraretur, assecla fuerat.

(193) Adversus Dialecticos librum scripsit. Diog. Laert. ib. 24.

(194) Sic scribendum esse, non *Hermachus*, id quod legitur apud Diog. Laert. ibid., καὶ ὁ διαδεξάμενος αὐτὸν Ἑρμάχος Ἀρχεμάχου κτλ., confirman Philodemus, compluribus locis; Vil-loison, Anecd. gr. t. II, p. 159; Visconti, Iconogr. gr. t. I, p. 216, ed. in 4°.

(195) Diog. Laert. ibid. : τὰς δὲ ἀρχὰς προσέχων ῥητορικοῖς.

paulo post dixit extremam salutem, ut philosophiam amplexaretur.

§ IV. DE RHETORICA AB EXCIDIO CORINTHI USQUE
AD AUGUSTUM.

Rhetorica, quæ ab Aristotele mortuo usque ad Corinthum eversam apud Peripateticos gratia valuerat, male excepta fuit, immo pervicaciter oppugnata ab Academicis et Epicureis. Mutata autem vice, inde ab excidio Corinthi usque ad Augusti tempora, philosophorum elapsa manibus, proprium domicilium sibi fecit. Nova enim de oratoriâ arte præcepta tradiderunt peculiare magistri, inter quos Hermagoras, Apollonius Molon, Gorgias Atheniensis, Castor primas obtinuerunt. Scripta quæ reliquerant vetustas pæne abolevit; adeo ut pauca, et illa quidem valde turbata, vix exstent vestigia. Quæ indaganti mihi, ut definiatur qualis tunc temporis græcorum rhetorum ratio docendi fuerit, operæ pretium esse videtur, breviter enarrare quænam disciplinæ, illa ætate, Romæ viguerint; ut quæ cum studiis Græcorum arctissime conjungerentur.

Apud Romanos serum fuit Grammaticæ studium, initiumque ejus mediocre exstitit (196). Nullos ante Appium Claudium (197) memoratos ludos littera-

(196) Sueton. De illustrib. Grammat. I: « Rudi scilicet ac bellicosa etiam tum civitate, necdum magno opere liberalibus disciplinis vacante. »

(197) Dionys. Halic. Antiqq. Rom. XI, 28 : ταύτην τὴν χάριν
6.

LXXXIV

rios reperi. Quæ *primæ litteræ* ibi dictæ sunt (198), nihil aliud erant quam legendi, pronuntiandi, scribendi, memorandique exercitationes : ea fuit romanæ Grammaticæ infantia. Hanc promovit Livius Andronicus, qui docendi græca latinaque lingua domi atque foris provinciam sustinuit (199). Eamdem viam ingressus Ennius Romanos, quorum res gestas epico carmine celebravit, litteris græcis in quibus ipse versatus erat, imbuere conatus est (200). Non ita multo post, Alexandria Aristarchus,

(Virginiam) ἐπίγαμον οὖσαν ἤδη, θεασάμενος Ἀππίος Κλαύδιος ἀναγινώσκουσιν ἐν γραμματιστοῦ· ἦν δὲ τὰ διδασκαλεῖα τῶν παίδων τότε περὶ τὴν ἀγοράν. Cf. J. G. Walch., De gymnas. litterariis veterum Romanorum, Jenæ, 1721.

(198) Pseudo-Ascon. in Divin. § 47 : « Omnem scholam ludum dixere Romani, et magistri ludi dicuntur qui primas litteras docent. »

(199) Sueton. l. l., I : « Antiquissimi doctorum, qui iidem et poetæ et oratores semigræci erant (Livium et Ennium dico; quos utraque lingua domi forisque docuisse adnotum est), nihil amplius quam græca interpretabantur; ac si quid latine ipsi composuissent, prælegebant. »

(200) Festus, in voc. Regium :

Contendunt Græcos : Graios memorare solent sos,
Quod græca lingua longos per tempori tractus,
Hos pavi.

Eodem fere tempore, Sp. Carvilius primus mercede docuit, litteramque G a C distinxit; Plutarch. Quæst. Rom. LIX, p. 278, ed. Didot. : ὁψὲ δ' ἤρξαντο μισθοῦ διδάσκειν, καὶ πρῶτος ἀνέωξε γραμματοδιδασκαλεῖον Σπόριος Καρβίλιος, ἀπελεύθερος Καρβιλίου τοῦ πρώτου γαμετὴν ἐκβαλόντος. Idem, ibid. p. 277 : καὶ γὰρ τὸ Κ πρὸς τὸ Γ συγγένειαν ἔχει παρ' αὐτοῖς· ὁψὲ γὰρ ἐχρήσαντο τῷ γάμμα, Καρβιλίου Σπορίου προσεξευρόντος. Ludum quoque aperuit Chilo, Catonis Censorii servus; Plutarch. Cat. maj. XX : γενομένου

Pergami Crates, diversam secuti sunt docendi rationem (201). Ad senatum missus ab Attalo, Ro-

δὲ τοῦ παιδὸς, οὐδὲν ἦν ἔργον οὕτως ἀναγκαῖον, εἰ μὴ τι δημόσιον, ὥς μὴ παρῆναι τῇ γυναικὶ λουούσῃ τὸ βρέφος καὶ σπαργανούσῃ. . . Ἐπεὶ δ' ἤρξατο συνιέναι, παραλαβὼν αὐτὸς ἐδίδασκε γράμματα· καίτοι χαρίεντα δοῦλον εἶχε γραμματιστὴν, ὄνομα Χίλων, πολλοὺς διδάσκοντα παῖδας.

(201) Aul. Gell. II, 25 : « In latino sermone, sicut in græco, alii Ἀναλογίαν sequendam putaverunt, alii Ἀνωμαλίαν. Ἀναλογία est similitum similis declinatio, quam quidam latine proportionem vocant. Ἀνωμαλία est inæqualitas declinationum consuetudinem sequens. Duo autem græci grammatici illustres Aristarchus et Crates, summa ope, ille Ἀναλογίαν, hic Ἀνωμαλίαν defensitavit. » Varro, de Ling. Lat. IX, 1 : « . . . Nesciunt docere quam discere, quæ ignorant. In quo fuit Crates, nobilis grammaticus, qui fretus Chrysippo homine acutissimo, qui reliquit sex libros περὶ ἀνωμαλίας, heis libris contra ἀναλογίαν atque Aristarchum est nixus ; sed ita ; ut scripta indicant ejus, ut neutrius videatur pervidisse voluntatem ; quod et Chrysippus, de inæquabilitate quum scribit sermonis, propositum habet ostendere similes res dissimilibus verbis, et dissimilibus similes esse vocabulis notatas (id quod est verum) ; et quod Aristarchus, de æquabilitate quum scribit et de verborum similitudine, quorumdam inclinationes sequi jubet, quoad patiatur consuetudo. »

De Cratetis et Aristarchi controversiis, legendi Schmidt, Stoicorum Grammatica § I, p. 2-4 ; § VI, not. 50, p. 30-33 ; J. A. C. Van Heusde, Disquisit. de L. Ælio Stilone, Trajecti ad Rhenum, 1839, p. 22-25. Wolf. Prolegom. ad Homer. p. 278 : « Permirum est, in paucis reliquiis Cratetis argumenti esse, ut quibus de rebus cum Aristarcho contenderit, et quantum inferior fuerit illo, suspicari liceat. Imo nullius veterum criticorum ingenium et doctrinam nobis tam bene nosse videmur quam Cratetis. Ac primum quidem, quum Aristarchus Homerum ad simplicitatem priscorum temporum, non ad novas opiniones temere affectas, interpretari instituisset, Crates Stoicus gloriæ vatis male consuli putavit, nisi ipsi multiplices artes

nam Grammaticæ studium Crates primus intulit (202). Ibi, fracto crure, per omne legationis et valetudinis tempus assidue disseruit, Romanisque exemplo fuit ad imitandum (203). Qui post discessum ejus docuerunt, poetarum carmina (204), præcipueque Annales Ennii, publice legebant et interpretabantur (205); quamvis anagnostarum magis quam grammaticorum munus implerent (206). *Litterati* appellati fuerunt (207),

Pergamenas allineret, eumque converteret in Philosophum, Mathematicum, Astronomum, Geographum et quidvis potius quam quod ipse voluerat. »

(202) Sueton. De illustrib. Grammat. II.

(203) Inter secundum ac tertium bellum punicum, sub ipsam Ennii mortem. E regione Palatii prolapsus in cloacæ foramen, crus fregit. Cf. Sueton. ibid.

(204) Sueton. l. l.: « Hactenus tamen imitati, ut carmina parum adhuc divulgata, vel defunctorum amicorum, vel si quorum aliorum probassent, diligentius retractarent, ac legendo commentandoque etiam cæteris nota facerent. »

(205) Idem, ibid.: « Ut postea Quintus Vargunteius Annales Ennii, quos certis diebus in magna frequentia pronuntiabat. » Ubi Casaub.: « Recitatio hæc Annalium in corona circumstantium morem græcorum Rhapsodorum in Homericis versibus pronuntiandis referebat. Quare ut fuere in Græcia, qui Homeridæ dicebantur; sic in Italia, qui Enniastæ. »

(206) Suringar. Hist. Critic. Scholiast. Lat. t. I, p. 58: « Interpretes illi, etsi negari non queat ipsos in istorum poetarum scriptis interpretandis nonnihil operæ collocasse, an carmina quæ legerint, scriptis commentariis interpretati fuerint, summopere dubia res. Equidem crediderim hos interpretes anagnostarum magis quam grammaticorum munere functos esse. »

(207) Sueton. l. l., IV: « Appellatio grammaticorum græca consuetudine invaluit; sed initio *litterati* vocabantur. »

majorque in dies ad eos confluit turba audientium. Paulatim, accedente prosæ cura (208), Grammatica in scientiæ formam perducta est, neque amplius *litteratio* fuit sed *litteratura*; dictique sunt *grammatici* qui *litterati* vocabantur. Grammatici poetarum pertractationem, historiarum cognitionem, verborum interpretationem, pronuntiandi quemdam sonum juris sui fecerunt (209).

Perinde atque Grammatica, sero apud Romanos, immo difficilius recepta est Rhetorica (210) cujus initia fluxerunt quoque a Græcis. Per varias enim regiones dispersis Achæis exsulibus, multi Romam ad instituendos juvenes convenerunt (211). Rhetorica quam veteres grammatici docuerant (212), etsi prohibita fuerat

(208) J. A. C. Van Heusde, l. l., p. 25 : « Florentibus hisce studiis accessit paulo post prosæ orationis cura et interpretatio. Historica opera Fabii Pictoris, Cincii Alimenti, præsertim Catonis scripta et orationes, quas hoc magis intererat rite cognoscere, quo ad civilem vitam propius pertinebant, in plurimorum notitiam, assiduitate atque industria interpretum, perveniebant. »

(209) Cic. De Orat. I, 42. — (210) Sueton. De clar. Rhetor. I.

(211) Polyb. Reliq. lib. XXXII, 10, ed. Didot. : ὁ δὲ Πολύβιος, ξενισθεὶς τῇ τοῦ μειρακίου καταρχῇ τῶν λόγων, οὐ γὰρ εἶχε πλέον ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα τότε· Μη πρὸς Θεῶν, Σικιπίων, ἔφη, μηδὲ λέγε ταῦτα, μηδ' ἐν νῷ λάμβανε τὸ παράπαν. . . . Ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς ἡδέως σοι συνεπιδοίην ἑμαυτὸν, καὶ συνεργὸς γενοίμην εἰς τὸ καὶ λέγειν τι καὶ πράττειν ἄξιον τῶν προγόνων. Περὶ μὲν γὰρ τὰ μαθήματα, περὶ δ' νῦν ὁρῶ σπουδάζοντας ὑμᾶς καὶ φιλοτιμouμένους, οὐκ ἀπορῆσετε τῶν συνεργησόντων ὑμῖν ἐτοίμως, καὶ σοὶ χάκειναι. Πολλὸ γὰρ δὴ τι φῦλον ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἐπιβρέον ὁρῶ κατὰ τὸ παρὸν τῶν τοιούτων ἀνθρώπων.

(212) Sueton. De illustrib. Grammat. IV: « Multorum de utra-

LXXXVIII

(213), utilis tamen et honesta censeri cœperat; ita ut multi eam præsidii causa et gloriæ appeterent (214), quum Carneades, Diogenes, Critolaus Romam legati venerunt (215). Quibus auditis, flagravît romana juvenus incredibili quodam eloquentiæ studio(216), quod exstinguere

que arte commentarii feruntur. Secundum quam consuetudinem posteriores quoque existimo, quamquam jam discretis professionibus, nihilominus vel retinuisse, vel instituisse et ipsos quædam genera institutionum ad eloquentiam præparandam, ut problemata, paraphrases, allocutiones, ethologias, atque alia hoc genus; ne scilicet sicci omnino atque aridi pueri rhetoribus traderentur.»

(213) Sueton., *De clar. Rhetor.* I: «Quod ne cui dubium sit, vetus senatusconsultum, item censorium edictum, subjiciam:—«Caio Fannio Strabone, M. Valerio Messala, consulibus, Marcus Pomponius prætor senatum consuluit. Quod verba facta sunt de Philosophis et de Rhetoribus, de ea re ita censuerunt: ut M. Pomponius prætor animadverteret, curaretque, uti ei e republica fideque sua videretur, ut Romæ ne essent.»—De iisdem, interjecto tempore, Cn. Domitius Ænobarbus et L. Licinius Crassus, censores, ita edixerunt: «Renuntiatum est nobis, esse homines, qui novum genus disciplinæ instituerunt—nobis non placere.» Cf. Aul. Gell. XV, 11.

(214) Sueton. *ibid.*

(215) De illa legatione, cf. Cic. *De Orat.* II, 37; Plutarch. *Cat. maj.* XXII; Aul. Gell. VII, 14.

(216) Plutarch. *l. 1.*, XXII: εὐθὺς οὖν οἱ φιλολογώτατοι τῶν νεανίσκων ἐπὶ τοὺς ἄνδρας ἴεντο, καὶ συνῆσαν ἀκροώμενοι καὶ θαυμάζοντες αὐτούς. Μάλιστα δ' ἡ Καρνεάδου χάρις, ἥς δύναμις τε πλείστη, καὶ δόξα τῆς δυνάμεως οὐκ ἀποδέουσα, μεγάλων ἐπιλαβομένη καὶ φιλανθρώπων ἀκροατηρίων, ὥς πνεῦμα, τὴν πόλιν ἡχῆς ἐνέπληξε. Καὶ λόγος κατεῖχεν, ὥς ἀνὴρ Ἕλληνας εἰς ἐκπληξιν ὑπερφύης, πάντα κηλῶν καὶ χειρούμενος, ἔρωτα δεινὸν ἐμβέβληκε τοῖς

non potuit Catonis auctoritas iterum iterumque in Curia reclamantis (217): sic antiqua studia exceperit Græcorum eruditio. Exinde, quicumque apud Romanos sive ingenii fama, sive doctrina floruerunt, studiose coluere græcas litteras quibus exercitatissimos fuisse legimus L. Ælium (218), Titumque Albutium (219). Græce historiam scripserat A. Albinus (220); Catulo Græci ipsi linguæ suæ subtilitatem elegantiamque concedebant (221); apud Rhodios græcam orationem habuit Tib. Gracchus (222); in M. Æmilio

νέοις, ὅφ' οὗ τῶν ἄλλων ἡδονῶν καὶ διατριβῶν ἐκπεσόντες ἐνθουσιῶσι περὶ φιλοσοφίαν.

(217) Plutarch. *ibid.*: ὁ δὲ Κάτων ἐξ ἀρχῆς τε τοῦ ζήλου τῶν λόγων παραβρέοντος εἰς τὴν πόλιν ἦλθετο, φοβούμενος μὴ τὸ φιλότιμον ἐνταῦθα τρέψαντες οἱ νέοι, τὴν ἐπὶ τῷ λέγειν δόξαν ἀγαπήσωσι μᾶλλον τῆς ἀπὸ τῶν ἔργων καὶ τῶν στρατειῶν· ἐπεὶ δὲ προϋβαινεῖν ἡ δόξα τῶν φιλοσόφων ἐν τῇ πόλει. . . . ἔγνω μετ' εὐπρεπείας ἀποδιοπομπήσασθαι τοὺς φιλοσόφους ἅπαντας ἐκ τῆς πόλεως. Καὶ παρελθὼν εἰς τὴν σύγκλητον ἐμέμψατο τοῖς ἀρχουσιν, ὅτι πρεσβεία κάθηται πολὺν χρόνον ἀπρακτος ἀνδρῶν, οἱ περὶ πάντες, οὗ βούλονται, ῥαδίως πείθειν δύνανται. *Idem, ibid.* XXIII: ταῦτα δ' οὐχ, ὥς ἐνιοὶ νομίζουσι, Καρνεάδῃ δυσχεράνας ἐπραξεν, ἀλλ' ὅλως φιλοσοφίᾳ προσκεχρουκῶς, καὶ πᾶσαν Ἑλληνικὴν μουσικὴν καὶ παιδείαν ὑπὸ φιλοτιμίας προπηλακίζων· ὅς γε καὶ Σωκράτῃ φησὶ λάλον καὶ βίαιον γενόμενον ἐπιχειρεῖν, ὃ τρόπον δυνατόν ἦν, τυραννεῖν τῆς πατρίδος, καταλύοντα τὰ ἔθνη, καὶ πρὸς ἐναντίας τοῖς νόμοις δόξας ἔλκοντα καὶ μεθιστάντα τοὺς πολῖτας κτλ.

(218) Cic. *Brut.* LVI.

(219) *Idem, ibid.* XXXV.

(220) *Idem, ibid.* XXI.

(221) Cic. *De Orat.* II, 7.

(222) *Idem, Brut.* XX.

Lepido primum apparuit lenitas illa Græcorum, et verborum comprehensio (223); Rutilius græca oratione latinam historiam edidit (224); M. Tullius, Roma profectus, Græciam totamque Asiam peragravit, ut cum nobilissimis philosophis (225), summisque oratoribus exerceretur (226); M. Ant. Gniphio non minus græce quam latine doctus fuit (227); Atteius philologus profitebatur se in græcis litteris magnum processum habuisse (228).

Hac ætate, rhetores græci oratoriam artem

(223) Cic., *ibid.* XXV.

(224) Athen. IV, A, p. 168.

(225) Audiit 1° inter Epicureos: Phædrum (Epist. ad Famil. XIII, 1; ad Attic. V, 11), Zenonem (De Natur. Deor. I, 21), Philodemum (Orat. in Pison. 28), Scyronem (Acad. II, 33); — 2° inter Stoicos: Diodotum (Brut. XC; Tuscul. V, 39), Athenodorum Tarsensem (Epist. ad Famil. III, 7), Posidonium (ad Attic. II, 1; De Natur. Deor. I, 3); — 3° inter Peripateticos: Cratippum (De Offic. I, 1); — 4° inter Academicos: Philonem (Acad. pluribus locis), Dionem Alexandrinum (Acad. II, 4; pro Cœlio, 10; 21), Aristum (ad Attic. V, 10), Antiochum (Brut. XCI.).

(226) Cic. Brut. XCI.

(227) Sueton. De illustrib. Grammat. VII.

(228) Idem, *ibid.* X. Testis est Cicero quanto in honore tunc temporis haberentur græcæ litteræ; Sueton. De clar. Rhetor., II: « De hoc Cicero ad M. Titinium sic refert: Equidem memoria teneo, pueris nobis, primum latine docere cœpisse L. Plotium quemdam; ad quem quum fieret concursus, quod studiosissimus quisque apud eum exerceretur, dolebam mihi idem non licere. Continebar autem doctissimorum hominum auctoritate, qui existimabant græcis exercitationibus ali melius ingenia posse. »

bifariam fecerunt, *causam* appellantes rem positam in disceptatione rerum et controversia; *questionem*, rem positam in infinita dubitatione (229). Quinque dicebant esse tamquam eloquentiæ membra: *invenire* quid dicendum sit, *inventum disponere*, deinde *ornare verbis*, post *mandare memoriæ*, tum ad extremum *agere ac pronuntiare* (230).

Hermagoras, Temno oriundus (231), viam velut propriam sibi aperuit. Rhetoricæ finem aiebat *persuasibiliter dicere* (232), addebatque *Statum* esse, per quem subjecta res intelligeretur, et ad quem probationes partium referrentur (233). Definito genere causæ, intuendum Hermagoræ videbatur

(229) Cic. De Orat. II, 19.

(230) Cic. Ibid.

(231) Strab. XIII: ταῖς δὲ νῦν Αἰολικαῖς πόλεσιν ἔτι καὶ τὰς Αἰγὰς προσληπτέον καὶ τὴν Τῆμονον, ὅθεν ἦν Ἑρμαγόρας ὁ τὰς ῥητορικὰς τέχνας συγγράψας, p. 427, ed. Casaub. 1587. Hunc Suidas confudit cum altero, Theodori Gadarei discipulo.

(232) Quinctil. II, 15. Sext. Empir. Adv. Mathem. II, p. 301, ed. Fabr.: Ἑρμαγόρας τελείου ῥήτορος ἔργον εἶναι ἔλεγε· τὸ τεθὲν πολιτικὸν ζήτημα διατίθεσθαι κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον πειστικῶς. De hac Hermagoræ definitione, Sopater Schol. in Hermog. De Statibus: ὁ μὲν γὰρ Ἑρμαγόρας οὕτω διαιρεῖ· ἔστι τι γένος, λογικὴ ἐπιστήμη, εἶδος δ' αὐτῆς ἡ ῥητορικὴ· ὅλον δὲ τῆς ῥητορικῆς τὸ δικανικὸν καὶ συμβουλευτικὸν καὶ πανηγυρικόν. Rh. gr. Walz. t. IV, p. 63. Idem, in Hermog. Artem, ibid. t. V, p. 15: οἱ δὲ Στωικοὶ ἀντίστροφον τῇ Διαλεκτικῇ αὐτὴν καλοῦσιν· οἱ δὲ περὶ Ἑρμαγόραν δύναμιν τοῦ εὔ λέγειν τὰ πολιτικὰ ζητήματα. Max. Planud. Rhetor. prolegom. ibid. p. 213: οἱ δὲ Ἑρμαγόρειοι οὕτως· δύναμις περὶ λόγον, τέλος ἔχουσα τὸ πείθειν, ὅσον ἐφ' ἑαυτῇ.

(233) Max. Planud. Schol. in Hermog. De Statibus: κατὰ μέντοι τὸν Ἑρμαγόραν Στάσις ἔστι, καθ' ἣν ἀντιλαμβάνομεθα τοῦ ὑποκειμένου πράγματος· διὰ δὲ τοῦ « Ἀντιλαμβανόμεθα » τὰ τῶν

quid esset *quæstio*, *ratio*, *judicatio*, *continens*, i. e. συνέχον vel firmamentum (234). Docuit esse *quæstiones* aut *in scripto*, aut *in non scripto*; in scripto esse de jure; in non scripto esse de re; illud *legale*, hoc *rationale* genus, i. e. νόμιμον et λογικόν, appellabat (235). Legales *quæstiones* has fecit: *scripti* et *voluntatis* (quam ipse vocabat κατὰ ῥητὸν καὶ ὑπεξαίρεσιν, i. e. dictum et exceptionem), *ratiocinativum*, *ambiguitatis*, *legum contrariarum* (236). Solus putavit *status rationales* esse quatuor: conjecturam, proprietatem, translationem, qualitatem (237). Hanc divisit *in appetenda* et *fugienda*, quæ pars erat deliberativa; *in personam* (pars ea ostendebatur *laudativa*); *in negotialem*, in qua de rebus ipsis quærebat, remoto personarum complexu; *in juridicalem*, in qua fere eadem quærebantur;

ἀντιδίκων παρέστήσε πρόσωπα. Rh. gr. Walz. t. V, p. 252. Cf. Anonym. De Statibus, ibid. p. 592; t. VII, p. 173.

(234) Quintil. III, 11.

(235) Idem, ibid., 5.

(236) Idem, ibid., 6.

(237) Idem, ibid. 6. Cf. Marcellin. Schol. in Hermog. De Statibus: ἐκεῖνος (subintell. Ἑρμαγόρας) μὲν γὰρ Στάσιν ἔλεγε κοινὴν τὴν ποιότητα· τὰς δὲ λογικὰς εἶδη τῆς ποιότητος· ὥσπερ ἡμεῖς στοχασμοῦ εἶδη φαμὲν τὸ διπλοῦν καὶ ἀπλοῦν, ὡσαύτως καὶ ὅρον· ἀκριβέστερον δὲ Ἑρμογένης κοινὸν ὄνομα τὴν ποιότητα εἶπεν, τῶν κατὰ ποιότητα ἐξεταζομένων· ὡς γὰρ κοινὸν μὲν ὄνομα τὸ ὄν τῶν γενικοτάτων, γένη δὲ αὐτὰ τὰ δέκα· καὶ εἶδη οἷον ἄνθρωπος, δίπηχυ, τρίπηχυ, λευκόν, δεξιὸν καὶ ἐξῆς· κύριον δὲ, οἷον Σωκράτης· οὕτω καὶ ἐπὶ τούτου· κοινὸν μὲν ἡ ποιότης· γένη δὲ ἀντιληψίς, ἀντίστασις, καὶ ἐξῆς· κύρια δὲ ταῦτα, ὡς άτομα· άτομα γὰρ αἱ καθ' ἕκαστα Στάσεις κτλ. Rh. gr. Walz. t. IV, p. 223.

sed certis destinatisque personis (238). Primus omnium instituit *translativam constitutionem* (239), cujus erat controversia, quum quæreretur aut quem, aut quicum, aut apud quem, aut apud quos, aut quo modo, aut quo jure, aut quo tempore agere oporteret; aut omnino aliquid de commutatione aut informatione actionis ageretur (240). Post Reprehensionem, degressionem; tum postremam conclusionem posuit. In hac degressionem putabat oportere quamdam inferri orationem a causa atque a judicatione ipsa remotam, quæ aut sui laudem, aut adversarii vituperationem contineret, aut in aliam causam deduceret, ex qua conficeret aliquid confirmationis

(238) Quintil. l. 1, 6; statimque addit: «Nec me fallit, in primo Ciceronis Rhetorico aliam esse loci negotialis interpretationem, quum ita scriptum sit: — «Negotialis est, in qua quid juris ex civili more et æquitate sit, consideratur; cui diligentiae præesse apud nos jurisconsulti existimantur.» — Sed quod ipsius de his libris judicium fuerit, supra dixi: sunt enim velut regestæ in hos commentarios quos adolescens deduxerat, scholæ; et si qua in his culpa, tradentis est; sive eum movit quod Hermagoras prima in hoc loco posuit exempla ex questionibus juris; sive quod Græci *πραγματικούς* vocant juris interpretes.»

(239) Cic. De Inv. I, 11: «Hujus constitutionis Hermagoras inventor esse existimatur, non quod non usi sint ea veteres oratores sæpe multi, sed quia non animadverterint artis scriptores eam superiores, nec retulerint in numerum constitutionum. Post autem ab hoc inventam multi reprehenderunt, quos non tam imprudentia falli putamus (res enim perspicua est), quam invidia atque obtreptione quadam impediri.»

(240) Idem, ibid.

aut reprehensionis; non argumentando, sed augendo per quamdam amplificationem (241).

Hæc quidem pauciora sunt quam ut iudicem de illo rhetore, qui multa composuerat (242). Ducibus tamen Cicerone et Quintiliano, dicam in Rhetorica quam ex antiquis Artibus edidit, Hermagoram electas res collocasse ingeniose satis et diligenter; nonnihil quoque novi protulisse virum alioqui subtilem et in plurimis admirandum, tantum diligentiae nimium sollicitæ, ut ipsa ejus reprehensio laude aliqua non indigna sit (243); cujus disciplina ad inveniendum expedita, etsi ornamenta non satis opima dicendi, tamen apta quædam et parata singulis causarum generibus argumenta tradebat (244).

Apollonius Molon, quum actor in veris causis scriptorque præstans, tum in notandis animadvertendisque vitiis, et instituendo docendoque prudentissimus (245), orationum in Curia græce

(241) Cic., *ibid.*, 51.

(242) Quintil. III, 5.

(243) Quintil. III, 11.

(244) Cic. Brut. LXXVI: «C. Siciniusigitur, Q. Pompeii illius, qui censor fuit, ex filia nepos, quæstorius mortuus est, probabilis orator; jam vero etiam probatus, ex hac inopi ad ornandum, sed ad inveniendum expedita, Hermagoræ disciplina: ea dat rationes certas et præcepta dicendi; quæ si minorem habent apparatus, sunt enim exilia, tamen habent ordinem, et quasdam errare in dicendo non patientes vias.» Cf. *ibid.* LXXVIII.

(245) Cic., *ibid.* XCI, ubi hæc de semetipso narrat: «Is dedit operam, si modo id consequi potuit, ut nimis redundantes nos, et superfluentes juvenili quadam dicendi im-

habendarum princeps exstitit, primusque exte-
rarum gentium sine interprete in senatu auditus
est (246). Hic, quum studia Ciceronis acuisset, id
invitus effecit, ne quorum arma Romani vicerant,
eorum ingenio vincerentur (247). Apollonii Cæsar
quoque auditor fuit (248). Exiis quæ de Rhetorica
scripserat, nihil superest nisi σχήματος definitio
(249).

punitate et licentia, reprimeret, et quasi extra ripas diffuentes
coerceret. Ita recepi me biennio post, non modo exercitator,
sed prope mutatus.»

(246) Valer. Max. II, 2 : « Quis ergo huic consuetudini, qua
nunc græcis actionibus aures curiæ exsurdantur, januam pa-
tefecit? Ut opinor, Molo rhetor.... quem honorem non imme-
rito cepit, quoniam summam vim romanæ eloquentiæ ad-
juverat. »

(247) Vell. Patere. II, 34; Plutarch. in Cic. IV : λέγεται δὲ τὸν
Ἀπολλώνιον, οὐ συνιέντα τὴν Ῥωμαϊκὴν διάλεκτον, δεηθῆναι τοῦ
Κικέρωνος Ἑλληνιστὶ μελετῆσαι· τὸν δ' ὑπακοῦσαι προθύμως, οἴο-
μενον οὕτως ἔσεσθαι βελτίονα τὴν ἐπανόρθωσιν· ἐπεὶ δ' ἐμελέτησε,
τοὺς μὲν ἄλλους ἐκπεπληῆσθαι καὶ διαμιλλᾶσθαι πρὸς ἀλλήλους τοῖς
ἐπαίνοις, τὸν δ' Ἀπολλώνιον οὐτ' ἀκροώμενον αὐτοῦ διαχυθῆναι, καὶ
παυσασμένου σύννου καθέζεσθαι πολὺν χρόνον· ἀχθομένου δὲ τοῦ
Κικέρωνος, εἰπεῖν· « Σὲ μὲν, ὦ Κικέρων, ἐπαινῶ καὶ θαυμάζω,
τῆς δ' Ἑλλάδος οἰκτεῖρω τὴν τύχην, ὁρῶν, ὅ μόνον τῶν καλῶν ἡμῖν
ὑπελείπετο, καὶ ταῦτα Ῥωμαίοις διὰ σοῦ προσγεγόμενα, παιδείαν τε
καὶ λόγον. »

(248) Sueton. in Cæs. IV : « Cæterum, composita seditione
civili, Cornelium Dolabellam, consularem et triumphalem
virum, repetundarum postulavit; absolutoque, Rhodum sece-
dere statuit, et ad declinandam invidiam, et ut per otium
ac requiem Apollonio Moloni, clarissimo tunc dicendi ma-
gistro, operam daret. »

(249) Phœbammon, De Figur., in Rh. gr. Walz. t. VIII, p. 494:

Doctrina commendabilem fuisse Gorgiam Atheniensem inde colligimus, quod Tullius eo magistro uti in declamando voluerit filium, qui non parum se profecisse declaravit; quum a docente, propter ejus dissolutiones mores, decidere jussus est (250). Prorsus interiisset liber quem *de Schematibus* scripsit Gorgias, nisi eum vertisset P. Rutilius Lupus. Dolendum est profecto clarorum oratorum fragmenta non jam exstare, nisi latine: id tamen hæc interpretatio habet commodi, quod nusquam alibi reperienda exempla suppeditat, sumta e scriptoribus qui omnino vel

Ἀθηναῖος δὲ ὁ Ναυκρατίτης καὶ Ἀπολλώνιος ὁ ἐπικληθεὶς Μόλων ὤρισαντο οὕτω· σχῆμά ἐστι μεταβολὴ εἰς ἡδονὴν ἐξάγουσα τὴν ἀκοήν. Appollonii dictum laudat Cic., *De Inv.* I, 55: «Commotis autem animis diutius in conquestione morari non oportebit. Quemadmodum enim dixit rhetor Apollonius: Lacryma nihil citius arescit.»

(250) Cic. *Epist. ad Famil.* XVI, 21: «Multum etiam mecum est Epicrates, princeps Atheniensium, et Leonides, et horum cæteri similes: τὰ μὲν οὖν καθ' ἡμᾶς τάδε. De Gorgia autem quod mihi scribis, erat quidem ille in quotidiana declamatione utilis; sed omnia postposui, dummodo præceptis patris parerem. Διαβρῆδην enim scripserat, ut eum dimitterem statim. Tergiversari nolui, ne mea nimia σπουδὴ suspicionem ei aliquam importaret. Deinde illud etiam mihi succurrebat, grave esse me de iudicio patris judicare.» Causam demissionis docet Plutarch. in Cic. XXIV: Γοργίαν δὲ, τὸν ῥήτορα, αἰτιώμενος εἰς ἡδονὰς καὶ πότους προάγειν τὸ μειράκιον, ἀπελάυνει τῆς συνουσίας αὐτοῦ. Non vanas fuisse has Ciceronis suspensiones arguunt quæ tradit Plinius, *H. N.* XIV, cap. ult.: «Tergilla Ciceroni M. F. binos congios simul haurire solitum ipsi objicit, Marcoque Agrippæ a temulento scyphum impactum.»

magna ex parte interciderunt; Cleocharem (251) dico, Charisium (252), Daphnidem (253), Demetrium Phalereum (254), Democharem (255), Hegesiam (256), Hyperidem (257), Isidorum (258), Lyconem (259), Myronem (260), Pytheam (261), Sosicratem (262), Stratoclem (263).

Nihil est quod referam de Castore quem alii Massiliensem, Rhodium alii fuisse tradunt (264); nisi eum scripsisse de Rhetorica, de argumentis, de facultate persuadendi (265).

Dum Grammaticæ studia Alexandriae florebant, ibi Agatharchidas fere solus Rhetoricæ curam habebat (266) : in Græcia, gram-

(251) Lib. I, § 2, p. 5; § 10, p. 35, ed. Ruhnck.

(252) Lib. I, § 10, p. 37; Lib. II, § 6, p. 95; § 16, p. 125.

(253) Lib. I, § 15, p. 52.

(254) Lib. I, § 1, p. 4; Lib. II, § 16, p. 128-129.

(255) Lib. I, § 2, p. 7; § 20, p. 66.

(256) Lib. I, § 7, p. 25; § 11, p. 41; Lib. II, § 2, p. 77; § 10, p. 119.

(257) Lib. I, § 4, p. 15; § 19, p. 63; Lib. II, § 2, p. 79; ibid. § 6, p. 92; § 9, p. 115; § 11, p. 120; § 17, p. 130.

(258) Lib. II, § 16, p. 127-128.

(259) Ibid. § 7, p. 99-100.

(260) Lib. I, § 20, p. 66; Lib. II, § 1, p. 73.

(261) Lib. I, § 11, p. 40; § 14, p. 49-51.

(262) Lib. I, § 8, p. 30; Lib. II, § 13, p. 122.

(263) Lib. I, § 9, p. 32; Lib. II, § 20, p. 135.

(264) Cf. Fabr. Bibl. Gr. VI, p. 126, Harles; Heyne, de Castoris Epochis, in Comment. Societ. Gætting. I, p. 67.

(265) Suidas, in voc. Κάστωρ. Eudoc., p. 268.

(266) Photius, Bibl. Cod. CCXIII: τοῦτω πατρὶς μὲν ἡ Κνίδος ἦν· ἡ δὲ τέχνη γραμματικὸν ἐπεδείκνυτο. . . Ἔστι δὲ ἐξ ὧν τὸν

maticis rebus fere nullam, multam autem Rhetoricæ operam tribuebant Academici et Epicurei,

ἄνδρα, τοὺς λόγους αὐτοῦ διελθόντες, ἐπέγνωμεν, μεγαλοπρεπῆς τε καὶ γνωμολογικός· καὶ τῷ μὲν τοῦ λόγου μεγέθει καὶ ἀξιώματι, τῶν ἄλλων μᾶλλον χαίρων. . . . Τὸ μὲν ἡδὺ καὶ κηλοῦν, καὶ τὴν ψυχὴν διαχέον, λεληθότως δι' ὅλου κατασπείρει τοῦ γράμματος· εἰς τροπὴν δὲ ὅτε (alii ὅτι) παρενήνεται, οὐδεμίαν λύπην δηλοῦσαν ἀφίησι. Ποιεῖ δὲ αὐτῷ τοῦτο μάλιστα, οὐχὶ ἡ τῶν λέξεων αὐτῇ καθ' ἑαυτὴν μεταβολή, ἀλλ' ἡ ἀπὸ πραγμάτων ἐτέρων εἰς ἕτερα, μετὰ τινος σοφῆς καὶ ἡρεμίας μεταχειρίσεως, μετάδοσός τε καὶ μετατροπῇ. Ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀντιλαβεῖν μὲν ὄνομα ῥήματος, ἀμείψαι δὲ τὸ ῥῆμα εἰς ὄνομα· καὶ λῦσαι μὲν λέξεις εἰς λόγους, συναγαγεῖν δὲ λόγον εἰς τύπον ὀνόματος, οὐδενὸς ἀνεπιτηδείτερος ὢν ἴσμεν. Καὶ ζηλωτῆς μὲν ἐστὶ Θουκυδίδου, ἐν τε τῇ τῶν δημηγοριῶν διασκευῇ καὶ δαφιλείᾳ· τῷ μεγαλείῳ δὲ μὴ δευτερεύων τοῦ λόγου, τῷ σαφεῖ παρελαύνει τὸν ἄνδρα. Ἀλλὰ γὰρ ὁ μὲν ἄνθρωπος τοιοῦτος, καὶ τὸ ἀπὸ τῆς γραμματικῆς ἔχων κλέος. Εἰ δὲ καὶ τὸ τῆς ῥητορικῆς ἐπώνυμον αὐτῷ ἡ μὴ νήφουσα ψῆφος οὐκ ἐπέθετο· ἀλλὰ γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ οὐδὲν ἐλάττων τῶν γραμματικῶν, οὐ δεύτερος ἢ τῶν ῥητόρων, δι' ὧν καὶ διδάσκει καὶ γράφει, καταφαίνεσθαι. Similia de Thucydide præbet Dionys. Halic. Thucyd. jud. XXIV : καὶ τότε μὲν λόγον ἐξ ὀνόματος ποιῶν, τότε δ' εἰς ὄνομα συνάγων τὸν λόγον καὶ νῦν μὲν τὸ ῥηματικὸν ὀνοματικῶς ἐκφέρων, αὐθις δὲ τοῦνομα ῥῆμα ποιῶν. Cf. Epist. II ad Ammæum, § II, ubi pro vulgata lectione ὀνομαστικῶς, posui ὀνοματικῶς. Aliud enim ὀνομαστικός, aliud ὀνοματικός : illud dicitur de casu recto, hoc de certa classe nominum ; Schæfer. ad. Gregor. Corinth. p. 698 ; Sylburg. ad Dionys. Halic. de Compos. Verbor. cap. II, p. 21, ed. Schæf. Ernesti., Lexic. Technol. gr. Rh. p. 231, docet λέξιν ὀνομαστικὴν (leg. ὀνοματικὴν) dici de verbis quæ participiis, pronomibus etc. conficiuntur, τὴν ἀπὸ τῶν ῥημάτων εἰς ὀνόματα πεποιημένην, vocabula a nomine vel verbo flexa, adeoque quodammodo nova et insolentia. Rem exemplis explanat Dionys. Halic. Epist. II, ad Ammæum, § V-VI.

Quod adtinet ad λῦσαι μὲν λέξεις εἰς λόγους, συναγαγεῖν δὲ λό-

apud quos oratoriam artem lacescere tamquam patrii moris erat.

Charmidam (267), Academicorum exemplo, in oppugnanda Rhetorica laureolam quæsisisse testis est memorabilis illa rixa ejus cum Menedemo (268). Quum Rhetoricæ doctores vim rerum maximarum arte sua complecti gloriarentur, contendebat Charmidas, abundanti doctrina et quadam

γον εἰς τύπον ὀνόματος, Aristot. Rhet. III, 6, τῷ ὀνόματι ὀπποῖτ τὸν λόγον, h. e., definitionem, sive circumscriptionem loco nominis : εἰς ὄγκον δὲ τῆς λέξεως συμβάλλεται τάδε· τὸ λόγῳ χρῆσθαι ἀντ' ὀνόματος, οἷον· μὴ κύκλον, ἀλλ' ἐπίπεδον τὸ ἐκ τοῦ μέσου ἴσον. Εἰς δὲ συντομίαν τὸ ἐναντίον, ἀντὶ τοῦ λόγου ὄνομα. Καὶ ἐὰν αἰσχροὺς, ἢ ἀπρεπές· ἐὰν μὲν ἐν τῷ λόγῳ ἢ αἰσχροὺς, τοῦνομα λέγειν· ἐὰν δὲ ἐν τῷ ὀνόματι, τὸν λόγον. Cui rei lumen admovent verba Auctor. Prolegom. in Hermog. Rhet. : ἰστέον ὅτι πάντα τὰ ὄντα ἢ διὰ μιᾶς λέξεως σημαίνονται ἢ διὰ πλειόνων· καὶ ὅτε μὲν διὰ μιᾶς, ἀκούει τὸ τοιοῦτο ὄνομα· ὅτε δὲ διὰ πλειόνων, ἀκούει τὸ τοιοῦτο λόγος. Rh. gr. Walz. T. IV, p. 17. Exempla suppeditat Dionys. Halic. I, l. § IV.

(267) Χαρμίδας dicitur apud Græcos; Sext. Empir. Pyrrhon. Hypotypos. I, cap. 33, p. 56, ed. Fabr. : τρίτη δὲ καὶ νέα (subintell. Ἀκαδημία), ἡ τῶν περὶ Καρνεάδην καὶ Κλειτόμαχον· ἐνιοὶ δὲ καὶ τετάρτην προστιθέασιν τῶν περὶ Φίλωνα καὶ Χαρμίδαν. Idem, Adv. Mathem. II, p. 292, ed. Fabr. : Οἱ δὲ περὶ τὸν Κριτόλαον καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας, ἐν οἷς ἐστὶ Κλειτόμαχος καὶ Χαρμίδας, εἰώθασιν κτλ. Euseb. Præparat. Evangel. XIV, 4, post commemoratas tres Academiæ successiones addit : ἐνιοὶ δὲ καὶ τετάρτην προστιθέασιν, τὴν τῶν περὶ Φίλωνα καὶ Χαρμίδαν· τινὲς δὲ καὶ πέμπτην καταλέγουσιν, τὴν τῶν περὶ Ἀντίοχον. Charmadas autem vocatur apud Cic. De Orat. I, 18, 20; Orat. XVI; Academic. I, lib. II, 6. De Charmida, cf. Fab. Bibl. Gr. III, p. 167, Harles.

(268) Cf. Cic. De Orat. I, 18-20.

C

incredibili varietate rerum et copia, omnes partes illius prudentiæ quæ versaretur in perspicendis rationibus constituendarum et regendarum rerum publicarum petendas esse a philosophia (269); Rhetorum vero libros nugis esse refertos. Quæ disserit, ut ostendat ne vix quidem ipsam dicendi rationem eos attigisse, illa viam præmuniunt iis quæ in sophistas scripsit Philodemus.

De Philodemi rhetoricis libris.

Nunc mihi declarandum id cujus causa hæc dissertatio instituta est; nimirum qualis, Nostri ætate, fuerit *Sophistica*, quinam tunc *Sophistæ* dicendi fuerint.

Ex quo Eloquentiæ studium invasit populos Asiæ, Rhodiosque et aliarum insularum cives; etsi, deficientibus litterarum monumentis, nihil adseverare liceat, tamen Oratores a Cicerone commemoratos, non tam oratores fuisse quam declamatores, inde ab Hegesia, satis veri simile esse dicam. Illud certe constat, Hegesiam apud veteres *sophistam* nominari (270). Philodemi

(269) Cic. Ibid.

(270) Dionys. Halic. De Compos. Verbor. XVIII, p. 244-246, ed. Schæf.: ὧν ἐστὶ πρῶτός τε καὶ τελευταῖος καὶ μέσος ὁ Μάγνης σοφιστῆς Ἡγησίας. Ibid. p. 248: τί δὲ δ λαμβάνει πρᾶγμα δ σοφιστῆς; τοιόνδε· Ἀλέξανδρος, πολιορκῶν κτλ. Quam ob rem in numero sophistarum Hegesiam habuerit Dionys., declarant quæ dicit l. l. p. 256: οὕτως εὐγενῶς ἅμα καὶ δεινῶς πάθῃ λέγεσθαι προσῆκεν ὑπ' ἀνδρῶν φρόνημα καὶ νοῦν ἔχόντων· ὥς δὲ δ

tempore (271), antiqua eloquentia, in dies magis despecta, omnino perierat: cujus in locum successit alia dicendi facultas, intolerabili se jactans fastu. Attica musa e civitatibus expulsa, nova musa e Phrygiæ speluncis nuperrime exorta dignitates omnes, 'urbiumque magistratus ad se rapiebat (272); adeo ut, ea ætate, *Sophistica* dicta fuerit illa theatralis et imperita eloquentia. Hujus fautores et sectatores appellabantur *sophistæ* (273), qui iidem fere atque rhetores fuisse videntur. Ex iis enim quæ de Apollonio Molone feruntur (274), conjicere possumus Rhe-

Μάγνης εἶρηκεν, ὡς ὑπὸ γυναικῶν ἡ κατεαγόντων ἀνθρώπων λέγοιτ' ἂν, καὶ οὐδὲ τούτων μετὰ σπουδῆς, ἀλλ' ἐπὶ χλευασμῷ καὶ καταγέλῳτι.

(271) Cicero, tempore suo, Romæ Philodemum floruisse docet, De Finib. II, 35; Orat. in L. Pison. 28. Nostrum audiverat vel legerat Dionys. Halic. qui Romam venit, quum Cæsar Augustus, nuper devicto et sublato Antonio, solus rebus romanis præesset; namque, omisso nomine, ab eo mutuatus est verba Hieronymi de Isocrate. Cf. Philod. Rhet. n° 1007, col. XVII-XIX; Dionys. in Isocr. XIII; adeo ut quæ Dionysius de oratoribus ætatis suæ tradit in Commentar. De Orat. Antiq. I, ea de oratoribus Philodemi æquævis intelligi possint.

(272) Dionys. Halic. Commentar. De Antiq. Orat. I; Cic. Orat. VIII: « Caria, et Phrygia, et Mysia, quod minime politæ minimeque elegantes sunt, adsciverunt aptum suis auribus opimum quoddam et tanquam adipale dictionis genus, etc. »

(273) Inter sophistas hujus ætatis libenter annumeraverim Rhodios et Asianos oratores quorum memini, p. XXIX-XXX.

(274) Cic. Brut. XCI.

toricæ magistros tunc temporis eloquentiam tractasse : idem de Hermagora, Atheniensique Gorgia probabilibus conjecturis colligitur (275). Quod ad Rhetoricam adtinet, eam, Hermagora duce, novam ingressam esse viam monuimus; vel potius, exuta philosophicæ disciplinæ forma, in subtiles difficilesque argutias abiisse. Quæ ex conjectura, vel adjuvantibus Tullii Quinctilianique verbis, hac de re assequebamur; ea nunc, repertis Philodemi libris, valida tandem ratione obfirmantur: quamquam dolendum solitos fuisse Epicureos adversarios suos, suppresso nomine, lacessere. Quo fit ut, expleta pæne lacuna aliquot annorum in litterarum græcarum historia, sophistæ quorum doctrina traditur et impugnatur, in tenebris tamen usque delitescant.

Præter odium quo disciplinas artesque omnes Epicurus persecutus est (276), compertum habe-

(275) Hermagoram oratorem citat Senec. Controv. II, 9; III, 20; V, 30. Posidonium contra hunc disserentem Rhodi audivit Pompeius, Plutarch. in Pomp. XLII : ἐν δὲ Ῥόδῳ γενόμενος πάντων μὲν ἤκροάσατο τῶν σοφιστῶν, καὶ δωρεὰν ἐκάστῳ τάλαντον ἔδωκε. Ποσειδώνιος δὲ καὶ τὴν ἀκρόασιν ἀνέγραψεν, ἣν ἔσχεν ἐπ' αὐτοῦ, πρὸς Ἑρμαγόραν τὸν ῥήτορα περὶ τῆς καθ' ὅλου ζητήσεως ἀντιταξάμενος. Gorgiæ declamationes laudat Senec. Controv. I, 4. De ejusdem libro περὶ τῶν Ἀθήνησιν ἐταιρίδων cf. Athen. XIII, p. 567, 583, 596; quamquam hunc fortasse diversum esse a rhetore censet Ruhnck. in præf. Rutil. Lup. p. XI. Gorgiæ rhetori adscribuntur *Helenæ Encomium* et *Palamedis Apologia*.

(276) Cf. de Rhetorica apud Epicureos, p. LXXVII-LXXXIII.

mus inter ejusdem effata de sapiente hæc recenseri : οὐδὲ ῥητορεύσειν καλῶς... οὐδὲ πολιτεύσεσθαι (277). Mortuo Epicuro, idem Rhetoricæ contemptus, eadem rerum publicarum negligentia (278) fuit apud ejus discipulos quorum nullus id commisisset, ut a magistri sui placitis descisceret (279). Hac religione ductus, Philodemus sophistas aggressus est, qui juvenes ad capessendas res publicas adhorabantur.

Nostri enim argumenta ostendunt sophistas

(277) Diog. Laert. Lib. X, 118-119.

(278) Cic. De Orat. III, 17 : « Fuerunt etiam alia genera philosophorum . . . Ex illis autem quæ remanent, ea philosophia quæ suscepit patrocinium voluptatis, etsi cui vera videatur, procul abest tamen ab eo viro quem quærimus, et quem auctorem publici consilii et regendæ civitatis ducem, et sententiæ atque eloquentiæ principem in senatu, in populo, in causis publicis esse volumus. Nec ulla tamen ei philosophiæ fiet injuria a nobis : non enim repelletur inde, quo aggredi cupiet ; sed in hortulis quiescet suis, ubi vult ; ubi etiam recubans molliter et delicate, nos avocat a rostris, a judiciis, a curia, fortasse sapienter, hac præsertim republica. »

(279) Diog. Laert. l. l., 9 : οἱ τε γνώριμοι πάντες ταῖς δογματικαῖς αὐτοῦ σειρῇσι προσκατασχεθέντες. Aldobrandin. vertit : « Tum discipuli omnes illius decretis quasi detenti catenis, » perinde ac si legisset σειραῖς. Senec. Epist. XXXIII : « Apud istos (subintell. Epicureos) quidquid dicit Hermarchus, quidquid Metrodorus, ad unum refertur : omnia quæ quisquam in illo contubernio locutus est, unius ductu et auspiciis dicta sunt. » Numenius in Euseb. Præparat. Evangel. XIV, 5 : οἱ Ἐπικούρειοι . . . ἐν οὐδενὶ μὲν ὥφθησαν Ἐπικούρῳ ἐναντία θέμενοι οὐδαμῶς. Ὁμολογήσαντες δὲ εἶναι Σόφῳ συνδεδογμένοι, καὶ αὐτοὶ διὰ τοῦτο ἀπέλαυσαν τῆς προσρήσεως εἰκότως· ὑπῆρξέ τε ἐκ τούτου ἐπὶ πλεῖστον τοῖς μετέπειτα Ἐπικουρείοις, μηδ' αὐτοῖς εἰπεῖν

Rhetoricam magnis extollere laudibus; dictitantes illos qui arti suæ se darent non ita multo post rei publicæ bene gerendæ aptissimos fieri. Quorum vanitatem fallaciamque res ipsa manifestam faciebat; quando multi qui, pecunia insumta, sophistas audierant declamantes, non ideo perite magis causam orabant, concionemve habebant ad populum (280). Politica enim facultas, Philodemi sententia, non ea est quæ per Rhetoricam comparatur (281). Quod si contemneudi illi nugatores in suis *Technis* nonnunquam iisdem nominibus utuntur quibus viri politici; minime tamen politicæ facultatis effectrix habenda est Sophistica (282). Rhetores sycophantis annumerat,

πω ἐναντίον οὔτε ἀλλήλοις, οὔτε Ἐπικούρῳ μηδὲν εἰς μηδὲν, οὐτοῦ καὶ μνησθῆναι ἄξιον· ἀλλ' ἔστιν αὐτοῖς παρανόμημα, μᾶλλον δὲ ἀσέβημα, καὶ κατέγνωσται τὸ καινοτομηθέν. Καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς οὐδὲ τολμᾷ. Κατὰ πολλὴν δὲ εἰρήνην αὐτοῖς ἡρεμεῖ τὰ δόγματα, ὑπὸ τῆς ἐν ἀλλήλοις αἰεὶ ποτε συμφωνίας· εἰσὶν τε ἡ Ἐπικούρου διατριβὴ πολιτείας τινὶ ἀληθεῖ, ἀστασιαστοτάτη, κοινὸν ἓνα νοῦν, μίαν γνώμην ἐχούση· ἀφ' ἧς ἦσαν, καὶ εἰσι, καὶ, ὡς εἰκεν, ἔσονται φιλακόλουθοι. Themist. Orat. XXIII, p. 287, ed. Petav. Paris. 1684 : καὶ ἄλλω δὴ φιλοσόφῳ ἄλλοι νόμοι εἰσὶν, ὁπόσους συνέγραψεν ὁ ἀρχηγέτης τῶν λόγων, οὓς διώκει τε καὶ προὔστησας. . . . Ὅτω δὲ μέλει ὁ κῆπος, ὁπόσους Ἐπικούρος ὁ Νεοκλέους· καθάπερ Σόλωνι μὲν τῷ Ἀθηναίῳ· Λυκούργῳ δὲ τῷ Σπαρτιάτῃ κτλ. Ubi Petav. : « Scribe Σόλωνος et Λυκούργου, ut νόμοι subaudiantur. » Quem secutus est G. Dindorf. p. 347.

(280) Cf. Philodemi Rhetor. Neapoli editam anno 1832, col. III. (Hic liber, in annotat. quæ sequuntur, littera A designatur).

(281) Ibid. col. VII.

(282) Ibid. col. XII.

ut qui bonos cives calumniis perdere conarentur (283); minimeque audiendos esse dicit eos qui, ut fucum facerent, jactitabant colendam accurate Rhetoricam; ideo quod ingentes divitias sophistæ sibi comparabant. Immo ejusmodi pecunias non minus respuendas esse censet quam fraudatorum et meretricum quæstus, paupertatemque opibus per tales artes congestis multo magis anteponendam (284). Præterea, ars rhetorum, quæ Justī et Honestī notiones non tradebat, in causa erat cur in judiciis et concionibus plura acciderent naufragia quam apud Caphareum (285): unde colligit necesse esse eum qui bonus politicus evadere studet, habere æquitatem, benignitatem, affectuum moderationes, prudentiam, atque in eo conspirare naturam, institutionem, solertiam (286). Si quis sic fuerit compositus, eum nihil movebunt rhetores justa vel injusta ex opinione vulgi definientes, acriterque contententes civitatibus administrandis philosophos nequaquam esse idoneos (287).

Rem ita se habere demonstrant quæ efficit po-

(283) Cf. Philodemi Rhetor. Neapoli editam anno 1835, col. V. (Hic liber, in annotat. quæ sequuntur, littera B designatur.)

(284) Ibid. col. VI.

(285) Ibid. col. XXV. Adludit ad Eubœæ promontorium, de quo cf. Virgil. *Æneid.* XI, v. 256-260; Propert. lib. III, Eleg. VII, v. 39-40; Walpole *Travels*, p. 286, etc.

(286) A, col. XV et XVI.

(287) B, col. XIV et XVI.

litica facultas. Hæc enim, per se minime utilis, cum honestate est conjungenda, ut multa et magna conferre queat. Quod assequi nunquam poterimus, nisi in dijudicandis justis vel injustis, honestis vel turpibus, utilibus vel inutilibus, a vulgi opinione discedamus (288).

Duces igitur eligat vir politicus philosophos adeo amantes veritatis, ut privatam utilitatem communi bono posthabeant : a se procul amoveat rhetores nihil ad veritatem loquentes, dum opes honoresque obtineant (289). Quo modo enim quidquam in concionibus publicis aut in judiciis recte facere possent sophistæ quibus præcipua cura est, ne dicendi forma audientes offendant (290), conjunctionesque et omnia orationis ornamenta attente sectantur, rerum parum studiosi (291). Qui autem philosophiæ incumbit, is consequitur non solum facultatem honesta et utilia persuadendi; sed etiam usum omnium rerum, quæ ad bene vivendum conferunt (292).

Hæc sparsa per duo volumina collegi, ut unum veluti sub aspectum venirent. Similiter sophistas ætatis suæ Noster carpit, minus quidem φιλοσοφικῶς, magis vero τεχνικῶς, in libro quem nunc publici juris facio. Nisi mea me fallit opinio, e

(288) B, col. XX-XXVIII.

(289) Ibid., col. VII et VIII.

(290) A, col. V.

(291) Ibid., et col. VI.

(292) B, col. XXXII.

primis hujus libri columnis conjicere possumus, id quod de Epicuro scripsit Gassendi. (293), non veram et germanam Rhetoricam, sed assentatricem et sophisticam impugnare Philodemum. Distinctione enim adhibita, τέχνην α ῥητορικαῖς διατριβαῖς secernere videtur : priorem Eloquentiæ prodesse, alteras plerumque in nugas evadere dicit. Quæ conjectura eo probabilior est, quod Noster declarat se antea tradidisse oratori arte minime opus esse; nunc artem multum valere proficitur (294). Hoc confirmant quæ addit irridens sophistas, qui viros suapte natura eloquentes laudibus efferebant (295). Id tamen inficias haud iverim hunc docere, utpote decebat Epicureum, utilitatem Rhetoricæ in eo præcipue sitam esse, quod dicenti adminicula suppeditet, ut recta oratione utatur (296); unde manifesta fit vanitas eorum qui jactitabant contineri in suis Diatribis præcepta de omni argumento optime tractando (297), quum tanta facultas nemini concessa fuerit (298).

His constitutis, pergīt ad propositum, sophi-

(293) De Vita Epicuri, etc., lib. VIII, 9.

(294) Cf. Philodemi Rhetor. cui, in volum. Herculanens. Oxonii editis, inscribitur Numerus 1007, col. II. (Hic liber, in annotat. quæ sequuntur, littera C designatur).

(295) C, col. VIII.

(296) Ibid., col. V.

(297) Ibid., col. IX.

(298) Ibid., col. XII.

starumque leges de orationis partibus expendit. Ab Actione incipiens narrat quænam apud Græcos fuerit statim ab ortu; quo modo Tragœdia et Comœdia primum circumscripta, paulatim recepta fuerit in Rhetoricam; qualis singulas ætates, singulas vitæ conditiones deceat; ibique obiter Hieronymi et Demetrii Phalerei de Isocratis orationibus Actioni parum accommodatis iudicium commemorans, ostendit quam hac in re futiles essent sophistæ (299). Eisdem subinde exagitat, qui, quum sibi civilem prudentiam arrogarent, vana effutiebant præcepta de exordio et narratione, de argumentis et epilogo, de fine Rhetoricæ (300); contenditque iudiciale et deliberativum genus sophistis meritò abjudicari, nihili autem facienda esse quæ de demonstrativo constituerant; immo damna afferre, quum in laudationibus Clytæmnestram et Paridem Penelopæ Hectorique anteponerent. Addit eos, dum popularem auram aucuparentur et amoris quæstus, aut ostentationi omnia posthaberent, in tantam contemptionem venisse, ut nemo iis, vel dicentibus vera, fidem jam adhiberet (301). Hæc Nostro viam aperiunt, ut colligat ea quæ sophistæ partes documentaque Rhetoricæ appellabant, sive falsa esse, sive nihil utilitatis habere; adeo ut artis suæ immodici jactatores,

(299) C, col. XII-XXI.

(300) Ibid., col. XXI-XXXI.

(301) Ibid., col. XXXI-XLII.

in pollicitationibus claudicantes deprehendantur (302).

Philodemum adversus sophistas scribentem multa exacuebant. Epicuri enim in hortis educatus (303) odium velut hereditarium in cæteros philosophos conceperat, maximeque in Stoicos qui summo studio Rhetoricam discebant et docebant. Quum vero sophistæ, Stoicorum vestigiis ingressi, juvenibus ante omnia suaderent, ut ad rem publicam accederent, inde illa exarsit ira Epicureorum contraria docentium (304); præterquam quod, extincta libertate, declamatores Eloquentiam adduxerant in nugas omnibus recti

(302) C, col. XLIII-XLIV.

(303) Diog. Laert. X, 10: καὶ χαλεπωτάτων δὲ καιρῶν κατασχόντων τηνικαῦτα τὴν Ἑλλάδα, αὐτόθι καταβιῶναι, δις ἡ καὶ τρίς ἐπὶ τοὺς περὶ τὴν Ἰωνίαν τόπους διαδραμόντα πρὸς τοὺς φίλους, οἱ καὶ πανταχόθεν πρὸς αὐτὸν ἀφικνοῦντο, καὶ συνεβίουσαν αὐτῷ ἐν τῷ κήπῳ, καθὰ φησιν καὶ Ἀπολλόδωρος· ὃν καὶ ὁγδοήκοντα μνῶν πρίασθαι. Hujus horti meminit Plin. H. N. lib. XIX, 4. Inde Epicurei οἱ ἀπὸ τῶν κήπων dicuntur a Sexto Empirico, Adv. Mathem. IX, p. 566, ed. Fabr.: καὶ γὰρ Πυθαγόρας καὶ Ἐμπεδοκλῆς, καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἰωνίας, Σωκράτης τε καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης, καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, τάχα δὲ οἱ ἀπὸ τῶν κήπων, ὡς αἱ ῥηταὶ τοῦ Ἐπικούρου λέξεις μαρτυροῦσι, Θεὸν ἀπολείπουσιν. Themistius pro Epicureo philosopho usurpavit: ὅτω μέλει ὁ κήπος. Cf. not. 279.

(304) Senec. De otio sapient. XXX: « Duæ maximæ in hac re dissident sectæ, Epicureorum et Stoicorum; sed utraque ad otium diversa via mittit. Epicurus ait: Non accedet ad rempublicam sapiens, nisi si quid intervenierit. Zeno ait: Accedat ad rempublicam, nisi si quid impedierit. Alter otium ex proposito petit, alter ex causa. Causa autem illa late patet; si respublica corruptior est, quam ut adjuvari possit,

judicii viris despiciatissimas, in primis autem Epicureis qui, sanæ orationis ornamentorum contemptores, pigmenta quisquillasque Asianorum non poterant non aspernari.

Id quoque notatu dignum, in ætatis suæ sophistas Philodemum conari convertere tela quibus æquævos Plato confoderat. In quod studium Nostrum fortasse provocavit parum honesta rivalitas. Acerrimus enim vindex magistri sui, qui famam Platonis obliquo limaverat oculo (305), gloriosum id sibi futurum esse credidit, si ostenderet Epicuri hortulis non minus quam Academia sophistas excludi; suamque sectam, etsi eloquentiam dedignabatur, tantum valere quantum Socraticos ad spurias malasque artes refellendas. Hoc mihi videtur eo veri similis, quod Philodemum legenti in mentem sæpius venit iisdem fere argumentis uti, quibus Plato. Dicendi autem genere Noster se gerit Platoni prorsus

si occupata est malis: non nitetur sapiens in supervacuum, nec se nihil profuturus impendit. » Arrian. in Epictet. dissertat. III, 7: ἐπινοεῖς Ἐπικουρείων πόλιν· ἐγὼ οὐ γὰρ οὐδ' ἐγὼ· οὐ γὰρ γαμητέον· ἀλλ' οὐδὲ παιδοποιητέον· ἀλλ' οὐδὲ πολιτευτέον. Τί οὖν γένηται; Πόθεν οἱ πολῖται; Τίς αὐτοὺς παιδεύσει; Τίς ἐφη-
βαρχος; Τίς γυμνασιάρχος; Cic. Epistol. Famil. VII, 12; « mirabar, quid esset quod tu mihi litteras mittere intermisisses. Indicavit mihi Pansa meus, Epicureum te esse factum. O castra præclara! . . . Quid porro fiet populo Ulubrano, si tu statueris πολιτεύεσθαι non oportere? »

(305) Sext. Empiric. Adv. Mathem. I, p. 215, ed. Fabr.: τάχα δὲ καὶ διὰ τὴν πρὸς τοὺς περὶ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλη καὶ τοὺς ὁμοίους δυσμένειαν πολυμαθεῖς γεγονότας.

dissimilem; quippe qui exilis, jejunos, inelegans fecisse satis arbitretur, si modo non offendant oratio sua, et verbis complectatur quod vult. Apud eum huc et illuc occurrunt verba poeticum nescio quid redolentia, ex quibus Epigrammatum Auctorem facile agnoscas; plerumque tamen est valde frigidus, de quo haud immerito dixeris, id quod Tullius de T. Albutio: « perfectus Epicureus evaserat, minime aptum ad dicendum genus (306). » Ad summam, hunc libenter contulerim cum Sexto Empirico de Grammatica et Rhetorica declamitante: uterque enim in argumentando perpugnax, eadem fere apud utrumque orationis siccitas (307).

(306) Cic. Brut. XXXV.

(307) Hæc sunt quæ de Philodemi rhetorica disciplina mihi satis probabilia videntur; intereadum editis libris nonnihil luminis afferant qui supersunt vulgandi. Nunc dicendum esset quonam ordine libros suos de Arte oratoria Nostrum disposuisse censeam. Hac autem de re tum demum certum erit iudicium, quando in publicæ lucis usuram venerint volumina omnia quæ de Rhetorica condidit. Quum vero tria tantummodo habuerim, imprudenter rem facerem, si nullus dubitarem suum definire locum singulis partibus ædificii, quod adhuc non prorsus e rudibus eruitur.

NOTITIA

DE

PHILODEMO

ET

HERCULANENSIBUS VOLUMINIBUS.

Philodemus noster (1) inter Epicureos præclarus, poetaque non ignobilis, Gadareus (2) erat. Romam venit, ubi floruit eodem tempore quo Tullius. Multa scripserat (3), e quibus nihil aliud

(1) Hujus de patria, ætate, disciplina scriptisque fuse et erudite disputavit Car. Rosinius, præfat. ad Libr. De Musica, p. 1 sqq.; ubi præter Epicureum commemorat Philodemum Pythagoreum, Locris in magna Græcia natum; tertium Opunte in germana Græcia; quartum Lampsaco oriundum. Inter recentiores, Nostri meminerunt Turneb. Advers. XXI, 15; Menag. in Diog. Laert. X, 3; Jonsius, Hist. philosoph. II, 18; Reisk., Notitia poetarum Anthologicorum, quæ extat in edita ab eo Anthologia Cephalex; Sam. Petit. Obs. I, 9; Dan. Heinsius, De Satira Horatiana; Fabric. Bib. gr. III, p. 609, Harl.; Chardon de la Rochette, Mélanges, t. I, p. 196, etc.

(2) Strab. XVI: ἐκ δὲ τῶν Γαδάρων Φιλόδημος τε ὁ Ἐπικούρειος γεγωνὴς, καὶ Μελέαγρος, καὶ Μένιππος ὁ Σπουδογελοῖος, καὶ Θεόδωρος ὁ καθ' ἡμᾶς ῥήτωρ, p. 522, ed. Casaub. 1587.

(3) Philodemi citat opus Athen. X, p. 445, A: ὥς φησι Φιλόδημος ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Ῥόδῳ Σμινθίων. Aliter hujus operis auctorem appellat, III, p. 74, F: Φιλόμνηστος δ' ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Ῥοδίῳ Σμινθείων φησὶν κτλ. Nihil habemus unde pronuntietur utra

quam Epigrammata supererant (4); quum reperta fuerunt Volumina Herculaniensia (5). Quo tempore, quibus rerum vicibus, qua ratione, quo accurante subinde in lucem emissa fuerint usque ad annum 1827, studiose indagatus est et dili-

lectio sit verior. Scripsit quoque τὴν τῶν φιλοσόφων σύνταξιν, Diog. Laert. X, 3. S. Ambros. Epistol. Classis I, epist. LXIII, p. 1026, ed. Benedict. ann. 1690, pro *Philodemus* dixit *Philomarus* (Harles perperam, in Fabr. Bibl. gr. : Philomarus, Ambros. X, epist. 82. Benedict. Ambros. II, p. 1020) : « Ipse quoque Epicurus quem isti sequendum magis quam Apostolos putant, assertor voluptatis, etsi neget invectricem (alii, inventricem) mali esse voluptatem, non tamen negat ex ea fieri quædam ex quibus generentur mala. Denique nec luxuriosorum vitam reprehensibilem videri quæ repleatur delectationibus, nisi vel doloris vel mortis quatiatur metu. Atque hic quam alienus a vero sit etiam hincprehenditur, quod voluptatem in homine, Deo Auctore, creatam asserit principaliter; sicut Philomarus, ejus sectator, in Epitomis suis disputat; et hinc adlegat Stoicos esse auctores sententiæ.» Ibi annotant DD. Editt. : « Mira in hoc nomine scribendo varietas. Edit. vet. Philuminaris; Rom. Philomarus; Ms. Filominus; nonnulli: Filuminus. Haud inviti crediderimus eundem esse quem Diog. Laert. Philodemum nominat.»

(4) Vide Brunck. Analect. t. II; Car. Rosin. l. I, p. 4-6; p. 10.

(5) Cf. J. Winckelmann., Briefe an Bianconi, königl. sächs. Hofr. 1-3. Nachrichten von den alten Handschriften, die sich in dem königl. Museum zu Portici befinden, 1758. Opp. Vol. II, p. 227. — Ejusd. Sendschreiben von den Herkulanischen Entdeckungen an den Reichsgrafen von Brühl. Dresd. 1762. 4. Opp. Vol. II, p. 94.

genter enarravit Christian. Petersen. (6). Maxime necessaria summam proferam.

Ann. 1793. Herculanensium Voluminum, quæ supersunt, Tom. I. Neapoli, in Fol°. Continet Φιλοδήμου περί Μουσικῆς Δ, cujus libri duodequadraginta columnæ servatæ sunt. In hunc restituendum Mazocchi, Rosini, Ignarra, Baffius etc. operam contulerunt; commentarios scripsit et editionem paravit Car. Rosini. In Catalogo Oxoniensi refertur sub numero 1497.

Ann. 1797. Dissertatio Isagogica ad Herculanensium Voluminum explanationem, Neapoli, in Fol°, Auct. Car. Rosini, Operæ quam in librum *De Musica* impenderat, difficultatumque rationem reddit.

Ann. 1804. De Papyris seu Voluminibus græcis Herculanensibus Commentatio. Argentorati, in 8°. Auct. Chr. Theoph. de Murr.

Ann. 1806. Eundem librum paucis mutatis et additis, Germanice versum typis repetivit de Murr, hoc titulo insi-

(6) In libello qui inscribitur: Phædri Epicurei, vulgo Anonymi Herculanensis, De Natura Deorum fragmentum, instauratum et illustratum a Christian. Petersen. Hamburgi, 1833, in 4°, p. 1-8.

gnitum: *Philodem von der Musik. Ein Anszug aus dessen viertem Buche. Aus dem Griechischen einer Herculanischen Papyrusrolle übersetz.* Berlin, in 4°.

Ann. 1809. Herculaneusium Voluminum, quæ supersunt, Tom. II. Neapoli, in Fol°. Insunt: 1° poematis latini de bello Actiaco, Augusti tempore scripti, ab aliis L. Vario, ab aliis C. Rabirio attributa fragmenta, quæ supplevit et explanavit Nicol. Ciampittius; 2° Libri secundi et undecimi Ἐπικούρου περὶ Φύσεως reliquiæ restitutæ et editæ, curantibus Car. Rosinio et Barthol. Pessettio.

Neapolin, inde ab anno 1802, missus fuerat Hayter, bibliothecæ Principis Valliæ præfectus. Quo adjuvante, primis duobus annis, septuaginta volumina evoluta sunt; plura sequentibus annis duobus, quum, parte regni siculi a Francogallis occupata, res bello interrupta est. Voluminum evolutorum secundus hic tomus, ante bellum fere perfectus, anno 1809, regnante Joachim. Napoleone in lucem editus est.

Ann. 1810. Herculaneusia or Archeological and Philological dissertations, containing a manuscript found among the ruins of Herculaneum. Auct. W. Drummon-

2° Φιλοδήμου περὶ κακίων, 24 col.

Prius opus restituit et illustravit Franc. Iovaronius; posterius Aloys. Caterinus.

Ann. 1832. *Herculanensium Voluminum*, quæ supersunt, Tom. IV. Neapoli, in Fol°. In hoc continentur :

1° Πολυστράτου περὶ ἀλόγου καταφρονήσεως· Οἱ δὲ ἐπιγράφουσιν· Πρὸς τοὺς ἀλόγως καταθρασυνομένους τῶν ἐν τοῖς πολλοῖς δοξαζομένων, 24 col.; fragmentorum *Tabulæ III.*

2° Φιλοδήμου περὶ ρητορικῆς Ἀριθμός ΧΕ,

propositum suum his verbis explicat, p. 6-7: « Nuper demum unam quasi ex magnonaufragio tabellam fortuna nobis retulit, Philodemi Epicurei, Ciceronis æqualis, de administratione rei familiaris disputationem, majoris operis de virtutibus oppositisque vitiis particulam, in Herculanensium rudibus repperitam.... Ediderunt hanc Franciscus Javaronius et Carolus Maria Rosinius, in Vol. *Herculanens.* Tom. III, Neapoli, 1827, et post hos Carolus Gœttingius, una cum Aristotelio et anonymi œconomico, Jenæ, ann. 1830. De Neapolitanis quidem editoribus nunc dicere nolo.... Popularis autem Noster, quum præclare de tribus illis opusculis vel illustrandis vel emendandis meruerit, permulta tamen aliis facienda reliquisse judicandus est: neque id mirum, in Philodemo præsertim, plurimis et maximis in papyro lacunis aliisque mendorum generibus misere fœdato, quæ lectionem in nulla non pagina plus semel impediunt sententiamque scriptoris obscurant. Hanc ob causam, quum nos et olim nonnihil curæ his libellis impenderimus, et hoc ipso tempore ad lectionem eorum revocati simus, non ab re visum est aliquot emendationis nostræ et interpretationis specimina publice proponere. »

16 col. Videtur idem esse quod in Oxoniensi Catalogo sub n. 1426 refertur.

Utrumque opus interpretatione latina et commentariis adornavit Ang. Ant. Scotti. Horum non meminit Christian. Petersen.

Ann. 1833. Phædri Epicurei vulgo Anonymi Herculaniensis, de Natura Deorum fragmentum instauratum et illustratum a Christiano Petersen. philos. doctore et philologiæ classicæ professore publico in Gymnasio Hamburgensium Academico. Hamburgi, in 4°.

Ann. 1835. Herculansium Voluminum, quæ supersunt, Tom. V, pars prior. Neapoli, in Fol°. Continet hæc pars :

1° Φιλοδήμου περὶ ῥητορικῆς, 32 col. fragmenta 5.

2° Φιλοδήμου περὶ Ἠθῶν καὶ Βίων, sive : De Dicendi Libertate, 24 col. Hæc interpretatione latina, brevissimisque commentariolis instruxit Ant. Octavianus (8).

Ann. 1839. Herculansium Voluminum, quæ supersunt, Tom. VI. Neapoli, in Fol°. Continet :

(8) Posteriorem partem hujus Tomi, Parisiis, nusquam reperire potui. Deest in Bibliotheca doct. Firmin. Didot., qui cætera Volumina, magno sumptu, sibi comparavit. Unde conicio eam nondum fuisse editam.

1° Φιλοδήμου περὶ τῆς τῶν Θεῶν εὐστο-
χουμένης διαγωγῆς κατὰ Ζήνωνα, col. XV;
fragmentorum Tabulas VIII. (In
Oxoniensi Catalogo, p. III, nu-
mero 152, titulo plane diverso ita
indicatur: ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ ΕΠΙ....

ΤΗ.ΩΣ...ΙΣΕ.....ΔΩΝ.ΑΓΩ..)

2° Metrodori de Sensionibus com-
mentarius.

Utrumque librum restituit, latine
vertit, præfatione scholiisque in-
struxit Ang. Ant. Scotti.

Præter Philodemi libros supra me-
moratos citantur ejusdem quatuor et
viginti alii in Oxoniensi Catalogo :

- N°.... 26. Φιλοδήμου περὶ θεῶν, col. 24.
57. — —, col. 10.
155. — — Περί... κων, col. 4.
163. — — Περί πλούτου Α, col. 28.
207. — — Περί ποιημάτων, col. 10. Sub-
notatum legitur Ἄριθ. XXIΔ.
339. — — Περί τῶν.... col. 20.
1003. Φιλοδήμου, col. 11.
1005. — — Πρὸς τοὺς....., col. 24.
1015. — — Περί ῥητορικῆς, col. 77.
1050. — — Περί θανάτου Δ, col. 40.
1065. — — Περί φαινομένων καὶ σημειώσεων,
col. 39.
1232. — — Περί Ἐπικούρου, col. 6.
1289. — — Περί Ἐπικούρου, col. 7.

1389. Φιλοδήμου κα.... μ... η. εως. ειχ... Ζηνῶνος
σχολῶν.
Ο Γ
ΡΙΘ.. ΗΗΗΔΔΔ... ΠΠΠ, col. 10.
1414. — — Περὶ χάριτος.
1418. Φιλοδήμου... ποητέου καὶ περ... σαι καὶ
τινων ἄλλων πραγματεῖαι ΜΝΗ, col. 15.
1423. — — Περὶ ῥητορικῆς Δ. Τῶν εἰς δύο τὸ
πρότερον, col. 19.
1427. — — Περὶ ῥητορικῆς.
1506. Φιλοδήμου. [πε]ρὶ ῥη[το]ρικῆς ὑπομνηματι-
κόν. Ἀριθμ. XXXHH,
1538. Φιλοδήμου περὶ ποιημάτων τοῦ Ε τῶν εἰς δύο
τὸ Β, col. 12.
1669. — — Περὶ ῥητορικῆς, col. 35.
1672. — — Περὶ ῥητορικῆς Β, col. 39.
1674. Φιλοδήμ... ορ... κης. Ν..... Κ. XXXXHH,
col. 71.
1675. — — Περὶ κακιῶν καὶ ἀντικειμένων ἀρε-
τῶν, col. 18.

*Epicuri et Epicureorum libri in Oxoniensi ca-
talogo inscripti.*

- Ἐπικούρου Περὶ φύσεως, col. 5, n. 154.
— — Idem, col. 2, n. 362.
— — Idem, col. 11, n. 697.
— — (Ἐπικού... φύσεως), n. 989.
— — Περὶ φύσεως, col. 24, n. 1042.
Ἐπικού[ρου] [φύσε]ως, col. 28, n. 1056.

- — Περὶ φύσεως, col. 16, n. 1142.
- — Περὶ φύσεως ΙΕ..... ΧΧΧΗΗ..... γεμάχου, n. 1151.
- Ἐπικούρου φύσεως, n. 1385. Nihil præter titulum.
- Δημητρίου περὶ τινων συζητηθέντων δίαιταν, col. 5, n. 1006.
- — Περὶ ποιημάτων, col. 28, n. 1014.
- — Περὶ γεωμετρίας, col. 6, n. 1061. (In Catalogo: fortasse Demetrii.)
- — Πρὸς τὰς Πολυαίνου ἀπορίξ, col. 2, n. 1429.
- Καρνεύσου Φιλίστα Β. Ἄριθ. ΧΧΧΗΗΔΔΔΠΙΙΙ, col. 15, n. 1027.
- Κολώτου πρὸς τὸν Πλάτωνος Λύσι.. col. 12, n. 208.

Instituti operis ratio.

In meo de Rhetorica libro instaurando usus sum volumine Oxonii lithographice excuso, ann. 1825, in quo paginæ ad Archetypum exprimuntur eadem mensura, iisdem characterum formis, iisdem notis, interstitiis, lacunis scissurisque deformatæ.

Contextum, qualis est in hoc volumine, minusculis vulgatisque characterum formis descriptum apposui. Quas supplevi litteras, syllabas, vuculasque, vel detritas vel depravatas, eas majusculis characterum formis delineandas curavi; ut primo intuitu recognoscere in promptu esset, quid de meo sit penu.

Hic liber iisdem mendis scatet, quibus misere foedantur Volumina Herculanensia hactenus edita. Quod in causa fuit cur idem Crisis genus adhi-

berem, cujus cæteri editores beate jam fecerunt periculum.

I. Notavi 1° elementa, punctis confixa, upote superflua et expungenda; 2° litteras in interjecto linearum spatio impositas, quod plerumque argumento est (9) ceu inferioribus deletis superscriptas retinendas esse, ceu in infra scripta dictione illas esse inserendas (10).

II. Animadverti 1° non ejusdem longitudinis esse omnes versus; 2° in ejusdem columnæ versibus litterarum numerum fluctuare (11); 3° neque eundem esse in omnibus columnis versuum numerum (12). Quam ob rem, Rosinii exemplo, majorem supplendi facultatem mihitribuendam esse arbitratus sum; præcipue, quum lacuna fieret in fine versus.

III. Evolutis iterumque revolutis Herculanensibus Voluminibus, catalogum condidi, in quo exhibentur litteræ quæ sæpius permutan-

(9) Car. Rosin., Præfat. in Philod. libr. De Musica, p. 19.

(10) Cf. Col. V; VI; VII; XXII; XXIV; XXV; XXXI; XXXIII; XXXIV; XXXV; XLII.

(11) Hac de re mihi in animo est citare tantummodo versus integros: col. VIII, 24 et 25; X, 1 et 2; XVII, 1 et 2; XIX, 1 et 22; XXIII, 1 et 22; XXVII, 4 et 26; XXX, 2 et 22; XXXI, 2 et 22; XXXIII, 1 et 2; XXXVIII, 2 et 24; XXXIX, 1 et 3; XL, 6 et 14; XLI, 2 et 19; XLII, 5 et 25; XLIII, 2, 3, 4, 11; XLIV, 1 et 18.

(12) Columnarum quatuor classes instituere liceat, pro numero versuum quos continent:

1° Col. VI; VII; XII; XIV; XXXVIII; XXXIX; XL: 25 versus.

CXXIV

tur. Notas autem quæ passim occurrunt explicare supersedi (13.)

IV. Græca latine verti κατὰ λέξιν, quantum fieri potuit.

2° Col. II; III; IV; V; VIII; IX; X; XI; XIII; XV; XVI; XVII; XIX; XX; XXVI; XXVII; XXXII; XXXVII; XLI; XLIII; XLIV : 26 versus.

3° Col. XVIII; XXI; XXII; XXIII; XXIV; XXV; XXVIII; XXIX; XXX; XXXI; XXXIII; XXXIV; XXXV; XXXVI: 27 versus.

4° Col. XLII : 28 versus.

(13) Ideo quod compendia scribendi et notas quæ periodorum aut capitum divisionibus subjiciuntur, nunc reperias in Herculan. Volum. t, VI, præfat. ad Philodemum, *de Deorum vendi ratione*, p. XIII.

CATALOGUS

LITTERARUM PERMUTATARUM

IN HERCULANENSIBUS VOLUMINIBUS

HACTENUS EDITIS (1).

A.

A, pro Δ., A, IX, 32... L, XLIII, 11.

Al, — A., A, VII, 7 : IX, 10 : X, 8; 14; 27 : XXXVI, 17;
18 : XXXVII, 19 : multisque in aliis locis... D,
IX, 42 : XI, 28 : XV, 46 : XVI, 2 : XIX, 15 :
XXIII, 41... E, XV, 18 : XVI, 35... H, IV, 32...
I, XXIV, 14... K, III, 17... L, XLIV, 16.

(1) Hunc Catalogum ad ordinem alphabeticum redegi, ut exempla ex Herculanensibus Voluminibus petita conjecturas meas firmarent, quotiescumque asseverabam alias litteras cum aliis permutari. Similes litterarum permutationes affatim suppeditabunt viri Palæographicae Artis peritissimi, inter quos citare satis erit Dorvill. in Chariton.; Freder. Iac. Bast. Commentat. palæogr.; Schæffer. Annotat. in Gregor. Corinth.; ejusdem Meletemat.; Cl. Boissonad. opera varia; Cl. Hase, in Lydum de Ostentis; Cl. Letronne, in libro inscripto; *Recherches pour servir à l'histoire de l'Égypte*, etc.

Litteræ Herculanensia Volumina designant : A— lib. Philodemi de Musica; B— lib. II Epicuri de Natura; C— lib. XI Epicuri de Natura; D— lib. Philodemi de virtutibus et vitiis oppositis; E—lib. ejusdem de vitiis; F— lib. Polystrati de injusto contemptu; G— Polystrati fragmenta; H— jib. Philodemi de Rhetorica, Neapoli editum, ann. 1832; I— lib. ejusdem de Rhetorica, Neapoli editum, ann. 1835; J— ejusdem libri fragmenta; K—lib. Philodemi de dicendi libertate; L— lib. Philodemi de Rhetorica, quem publici juris nunc facio; M— lib. Philodemi de Deorum vivendi ratione; N— Metrodori de Sensationibus commentarium.

Prior numerus columnas indicat; posterior versum.

CXXXVI

AA, — **AA**., A, XXXII, 7.

AI, supervacuum, H, VII, 25.

Γ

Γ, pro **K**., F, XIII, 25 : XXI, 7.

Γ, — **N**., F, I, 14... G, Tab. III, fr. 11, v. 5.

Γ, — **Π**., A, II, 7 : III, 12 : XIX, 34 : XXXIV, 16 :
multisque in aliis locis... D, VI, 11 : VIII, 24 :
XIV, 20 : XIX, 19 : XXII, 42 : XXIII, 18 ;
37 ; 43 : XXV, 26... E, V, 4 : X, 18 ; 27 ; 28 :
XIV, 34 : XVII, 13 : XVIII, 8... F, XXIII, 16...
G, Tab. I, fr. 1, v. 3 : Tab. III, fr. 10, v. 4...
H, IV, 5 : VI, 10 : VIII, 7 ; 8 : XII, 6... K,
XXII, 6... L, II, 23 : III, 14, XXIII, 14... M,
Tab. II, fr. 3, v. 5 ; Tab. IV, fr. 7, v. 7.

Γ, — **P**., A, XXI, 22.

Γ, — **T**., A, II, 35 : XII, 2... I, XXIII, 5... K, VII, 10 ;
IX, 13... L, IV, 14 : V, 24 : XIII, 1 : XIX, 15 :
XXII, 2 ; 12 : XXXII, 24 : XXXV, 11 :
XL II 17.

Δ.

Δ, pro **A**., A, I, 45 : II, 17 ; 18... J, IV, 8.

Δ, — **Λ**., A, I, 31... L, XXXIX, 1 : XLIV, 13.

Ε.

Ε, pro **Θ**., A, IX, 5 : XXXV, 28 : XXXVII, 16... D,
XXIV, 29... I, XXXII, 5... K, XIII, 19.

Ε, — **Ο**., A, XIV, 33... F, II, 18... I, XIV, 21... L,
IX, 22 : XIX, 24 : XXXVII, 8 : XL, 7.

Ε, — **P**., A, V, 2.

Ε, — **C**., A, XXXIV, 5... D, XXII, 34... L, II, 16 :
VII, 12 : X, 22 : multisque in aliis locis.

Ε, evanidum, I, XXV, 31... L, XI, 20 : XIII, 17.

ΕΙ, pro **H**., A, XXXII, 33... L, XIII, 2.

ΕΙ, — **I**., A, I, 36 : III, 13 ; 37 : IV, 29 : VII, 16 :
VIII, 15 : IX, 10 : X, 12 : XXXIV, 14 :
XXXV, 30 : XXXVII, 26 : multisque in aliis

locis... D, VIII, 3 : XVII, 31... E, XVI, 30 :
 XIX, 18... G, Tab. I, fr. 4, v. 5... H, I, 3;
 11; 31 : VI, 20; 22 : VII, 18; 31 : VIII, 3; 6;
 9; 31 : IX, 2; 7; 21; 27 : X, 1; 28 : XI, 4;
 7; 19; 20 : multisque in aliis locis... L, II,
 22 : III, 1 : XI, 8; 23 : XII, 11 : XIII, 19 :
 multisque in aliis locis... M, Tab. V, fr. 9, v. 5.

H.

H, pro **Al.**, D, II, 11... L, XII, 14.

H, — **Ε.**, D, XI, 24.

HI, — **H.**, A, II, 42 : multisque in aliis locis... D, IX, 42 :
 XVI, 2; 5 : XVII, 20 : XXIII, 40... E, XIV,
 39 : XV, 18 : XVI, 8; 35 : XXI, 11; 24;
 27 : XXIV, 27... F, IV, 4... I, XXVI, 35 :
 multisque in aliis locis... K, VI, 4; 21 : XIV,
 22 : XX, 8... L, II, 23 : VI, 22.

Θ.

Θ, pro **Δ.**, F, III, 16... L, IX, 25.

I.

I, evanidum, A, I, 3 : VIII, 41... D, XIX, 28... F, XII, 20...
 L, XIII, 7 : XVIII, 17 : XX, 1 : XXV, 3 :
 XXVI, 3; 4 : XXXI, 15 : XXXII, 13 : XXXIV,
 15 : multisque in aliis locis.

I, pro **ΕΙ.**, D, IV, 7; 8... L, II, 17 : VIII, 16 : XXIV, 4 :
 XXXVI, 1.

I, — **ΟΙ.**, A, XXI, 23.

K.

K supervacuum, L, XLII, 1.

K, pro **Γ.**, E, XXIII, 25.

K, — **Χ.**, A, XX, 30... E, XV, 9... F, XXIII, 20... L,
 VIII, 6.

Λ.

Λ, pro **Α.**, A, I, 1; 31; 40; 44 : II, 25; 29; 33 : III, 28 : IV,

CXXVIII

25 : V, 17 : VI, 22; 39; 42 : VII, 34; 38; 39 : VIII, 20; 32 : IX, 3; 23; 27 : XI, 5; 6; 16 : multisque in aliis locis... L, VII, 25 : XXVI, 11 : XXXII, 10 : XLII, 10.

Λ, — M., A, III, 24 : X, 29 : XII, 10 : XV, 16 : XXXV, 36 : XXXVII, 7; 22... B, V, 9... C, VIII, 14... D, II, 14... E, XXII, 13... F, XI, 6... G, Tab. II, fr. 7, v. 2... I, XXVI, 14... K, IX, 16 : XI, 5; 6 : XIV, 22 : XIX, 10; 23... L, X, 26.

Λ, — N., A, III, 37 : V, 29 : VII, 21 : VIII, 10; 43 : IX, 6 : X, 19 : XII, 36 : XIV, 12 : XXXVII, 18 : XXVIII, 31... D, XXVIII, 7... F, IV, 17 : XI, 22 : XVII, 4; 28 : XVIII, 26 : XXI, 1 : XXIII, 2... K, III, 7 : VII, 25 : VIII, 25 : IX, 16; 19 : XV, 14 : XVIII, 24 : multisque in aliis locis... L, X, 13. XXII, 10... M, Tab. II, fr. 3; v. 3 : Tab. IV, fr. 7, v. 6; 8.

M.

M, pro AΛ., A, VIII, 32.

M, — IΛ., A, XVIII, 25.

N.

N, pro Γ., sequente Γ : E, XIX, 36... I, XXXII, 2... K, XXXII, 15... L, XV, 18 : XXI, 8 : XXII, 23 : XXIV, 19 : multisque in aliis locis.

N, — Γ., sequente K : B, X, 2... L, XXIX, 23 : XXX, 27 : XXXIV, 6; 9 : XXXVII, 17 : XXXIX, 18 : XL, 6; 17 : XLI, 15; 16.

N, — Γ., sequente X : K, XVII, 27... L, XXVII, 11 : XLI, 21.

N, — M., A, II, 28... L, IX, 26 : XXXI, 23.

N, — M., sequente B : K, XIII, 19 : XV, 4... L, XXXI, 23.

N, — M., sequente M : K, XIII, 19 : XV, 4.

N, — M., sequente Π : A, XIV, 6 : XXV, 10... C, IX, 5.

N, — M., sequente Φ : A, XXXI, 9... K, X, 22 : XX, 21.

N, — AΙ., K, XVIII, 19.

Ξ.

Ξ } pro Ζ., A, XIX, 1: XXI, 24.
 ζ }

Ο.

Ο, pro Ε., A, II, 31: V, 20... L, IX, 26: X, 2: XVII, 16:
 XXIII, 15: XXIV, 25: multisque in aliis locis.

Ο, — Θ., A, II, 6; 37: III, 7: V, 2; 39: VI, 9; 13: VIII,
 23: XIII, 36: XV, 7: multisque in aliis locis...
 L, X, 10: XII, 10; 20; 22: XXXI, 17: mul-
 tisque in aliis locis.

Ο, — C., A, XXXIV, 25: multisque in aliis locis... D,
 XIV, 21: multisque in aliis locis... L, II, 26:
 IV, 19; 23: XXIII, 11: XXVII, 25: XXXVIII,
 21: multisque in aliis locis.

Ο, — Ω., A, XXXVII, 13... D, XXII, 11: XXIII, 29...
 F, XXII, 19... H, X, 11... K, IX, 9.

Ο, evanidum, D, IX, 17 ... L, XVI, 1: XXII, 4.

ΟΕ, pro ΟΙΕ., D, XI, 20: XIII, 9: XIV, 40... K, 14; 20.

ΟΗ, — ΟΙΗ., A, VI, 6: VII, 10: X, 2; 9; 26: XI, 15: XV,
 7; 20: XVII, 15, 34: multisque in aliis locis...
 D, XVIII, 39: XIX, 38: XXII, 21... H, I, 6:
 XV, 30... K, XIII, 20.

ΟC, — ΟΥ., K, I, 18.

Π.

Π, pro Ν., A, IV, 24... L, VII, 13: VIII, 13: XIX, 24:
 XXIV, 2: XXVIII, 17: multisque in aliis locis.

Π, — Υ., A, VII, 34... L, XXVI, 7.

Π, — Χ., H, XI, 18.

Π, — ΓΡ., A, XXII, 35.

Π', — ΤΗ., A, XXXVII, 13.

C.

C, pro Ε., A, I, 13: II, 39: III, 5: V, 15: VII, 4: VIII,
 5; 26; 27: X, 8; 26: multisque in aliis locis...

CXXX

B, IX, 8... D, I, 13 : XVI, 38 : XVII, 31 : XXII, 32... E, IX, 6 : XXIII, 32... H, VI, 25; 32 : XIV, 8... J, II, 15 : III, 7 : IV, 7... K, IV, 15 : XIX, 19... L, IX, 17 : X, 7 : XII, 9 : XV, 17 : XVI, 22 : multisque in aliis locis.

C, — O., A, VI, 23 : XVIII, 25... C, XIII, 1... F, XV, 12... L, VIII, 17 : XLII, 12.

C, — O., A, I, 27; 30 : II, 1; 19 : III, 12; 21 : V, 1; 4; 21; 22; 26; 28; 40 : VI, 31 : VII, 5; 24 : multisque in aliis locis... D, I, 15 : II, 2; 17; 22; 26 : VI, 2 : X, 24; 31 : XI, 28 : XIII, 16 : XIV, 27 : XXIV, 2 : XXV, 28; 32... F, XI, 17 : XVIII, 17... M, Tab. III, fr. 6, v. 10... L, XXII, 19.

C, — P., A, XXXVI, 34... L, XI, 13 : XVII, 17 : XXXVII, 1.

T.

T, pro Γ., A, VIII, 23 : IX, 34... H, X, 28... L, II, 25 : XX, 20 : XXIV, 3 : XXXII, 12 : XXXIII, 22 : XXXVI, 8 : XXXVIII, 10 : XI, 11 : XLIV, 1.

T, — Z., A, VIII, 9.

T, — O., A, II, 33.

T, — Y., A, XVI, 31 : XIX, 1 : XXXVI, 9... I, V, 11 : XIX, 20.

TT, — TI., A, XXXIV, 7.

Y.

Y, pro I., A, VII, 17... H, VIII, 29... L, VIII, 9.

Z, evanidum, A, I, 8 : XXXV, 1... L, XV, 24 : XXI, 3 : XXX, 25 : XXXII, 21 : XLIV, 5.

X.

X, pro K., A, IV, 13 : V, 13 : XIV, 33 : XVIII, 21 : XXII, 17.

Ψ.

Ψ, pro Φ., A, XII, 38 : XIII, 32... H, VI, 3... L, XXXIII, 25.

Ω.

ω, pro O., A, XXXIII, 23... F, XII, 20... K, XXII, 4... L, VIII, 7 : XV, 12 : XXVI, 25 : XXIX, 21 : XXVIII, 13 : XLIV, 20.

ωι, — Ω., B, II, 10 : IV, 9 : VII, 4... C, I, 1; 2; 3; 13; 19 : VII, 14 : atque in omnibus fere columnis... D, III, 4 : multisque in aliis locis... E, XII, 29 : XIII, 4; 12 : XV, 8; 20; 28; 37; 38 : XVIII, 21; 26 : XIX, 17 : XXII, 8; 13; 34 : XXIII, 10; 23; 30 : XXIV 9; 24... F, III, 6 : IX, 16 : XI, 16 : XIII, 7 : XIV, 9 : XV, 8... G, Tab. II, fr. 5, v. 4... K, IX, 6; 13 : XIII, 18 : XX, 9; 14.

VOCES NOVÆ

EX HERCULANENSIBUS VOLUMINIBUS

HACTENUS EDITIS COLLECTÆ ATQUE LEXICIS INSERENDÆ (†)

A.

? Ἀδιλόγιστος, ος, ον, Qui dignoscere nequit; K, XX, 22.

? Ἀδίσταστος, ος, ον, Indubitatus; A, XIV, 32.

? Ἀναπείδησις (ῆ), Agendi ratio sine digniorum hominum respectu; E, XXII, 13-14.

? Ἀναφίλωνεικέλιος, Reciproca contentione gaudeo; D, XV, 17.

? Ἀνθοδεύουσι, Obviam eo; Ad-

versor, I, XVIII, 13-14.

? Ἀπαναριστήτως, Absque prandio; M, X, 11-12.

? Ἀποφθεγματίας (δ), Apophthegmatum amans; K, VI, 4-5.

? Ἀποφύης, ης, ες, Natura aptus; N, XVII, 11-12.

? Ἀρετήφορος, ος, ον, Virtute præditus vel ornatus; I, XXVIII, 3-4;

L, XXXVII, 8-9.

? Ἀστόχαστος, ος, ος, A scopo aberrans; L, X, 21-22.

(†) Notantur hoc signo (?) voces resartæ : cæteræ omnes in Ms. exhibentur integræ. Volumina Litteris designantur (vide, p. CXXV) : prior numerus columnas indicat; posterior versum.

Δ.

Διαπροεκτίθηναι, Diligenter antea expono; N, XX, 3-4.

? Διαφθίω, Corrumpto; M, Tab. I, fr. 1, v. 3.

? Διενθήκη (ή), Repositorium; L, XLIII, 15.

? Διηρηδωμένος, Accurate; L, II, 22.

Δικαγγέλλω, Jure mandata exsequor; E, II, 29.

Δικαστηριακός, ὅς, ὄν, Judicialis, in *malam partem accipitur*; L, XXXII, 14-15.

Δυστελέω-ῶ, Difficulter ad exitum duco; L, XXXVIII, 20-21.

Ε.

? Ἐκμόρφωσις (ή), Efformatio; M, XIV, 36-37.

? Ἐμποδεία (ή), Impedimentum; C, VI, 9-10.

? Ἐξοικονομέω-ῶ, Suppleo; K, VII, 23-24.

? Ἐπάλλαγμα (τό), Indiscretus ab altero in alterum transitus; insensibilis conversio; C, III, 3.

? Ἐπάνакτος, ὅς, ὄν, Ad consentiendum adductus; M, Tab. III, fr. 6, v. 9.

? Ἐπιδιάπτωμαι, Attingo; H, XI, 9.

? Ἐργεῖλος (δ), Operator; M, I, 5.

? Εὐδούλητος, ὅς, ὄν, Qui sapienter excogitatus fuit; L, V, 1-2.

Κ.

Καινοί (οί), Novatores; E, III, 3.

? Καταστάθμησις (ή), Instrumentum, cujus ope, solis obliquitates expendebantur, vel ipsa per instrumentum exploratio; C, V, 12-13. (Denotat quoque non instrumentum, sed ipsius effectum; puncta videlicet, quae regula in quadrante designat, ibid. 17.)

? Καταφλυάστέον (τό), Id quod inter nugas amandandum est; M, II, 16-17.

Κάτοψις (ή), Visio; C, VII, 18.

Λ.

Λασχεία (ή), Confabulatio; F, IX, 4. Λογέομαι-οῦμαι, Consideror; I, XIX, 25.

Μ.

Μεταρρίπτειν, Praecipitare, neutro sensu; E, X, 32.

? Μετελέως, Misericorditer; M, VI, 34.

Μήθωνος, Stercorosus; E, XXI, 19.

Ο.

Ὅμαισος, ὅς, ὄν, Qui eadem sorte vel conditione nititur; K, XII, 17.

Π.

Παραδάζομαι vel Παραδιάζομαι, Impertior; M, Tab. V, fr. 10, v. 9-10.

? Παραπλούσιος, Ditissimus; M, Tab. VI, fr. 12, v. 14.

? Παραψηλάφησις (ή), Prava investigatio, seu intelligentia; I, X, 12-13.

Παραπονοέομαι-οῦμαι, Suspicio; K, IX, 21.

? Περιδέομαι, Valde indigeo; M, XII, 34.

? Προσανάπτω, Aliquid alicui imputo; E, VIII, 5.

? Προσδιαφθορά (ή), Incommodum; L, XLIII, 20-21.

? Προσκατόρθωσις (ή), Systēma; M, XI, 24.

Σ.

Σεμνόκοπος, ὅς, ὄν, Qui affectata gravitate alios mactat; E, XXI, 3.

? Συμπολιτεία (ή), Mutua civium gubernatio; A, XXIV, 18-19.

? Σηνηζητητικός, ὅς, ὄν, Disputandi, seu inquirendi avidus; I, XI, 9.

Φ.

? Φιλοπαρήσιαστής (δ), Libere loquentium amicus; K, XVI, 19-20.

...ΤΑΝ ΔΡΟΥΤ... ΟΙΜΙΩΜΕΝ
 ...ΣΤΟΣ ΕΚ ΤΑΙΜΗΤΡΑΧΥΜΗΔΕ
 ...ΛΙΙΜΑΣΙΝ ΕΠΕΡΙΟΙΤΟΠ...
 ...ΕΝΤΕΞΕΙΚΑ...
 α... ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ... ΑΡΑ
 ΤΟΙ... ΤΣΤΑΥΤΑ ΤΟΙΣΤ...
 ...Α... ΟΙΚ... Ο... ΤΙΝΕ...
 ΔΥ... ΕΠΑΓΓΙΘ
 Μ... ΠΡΟΣΔΟΞΑ
 ΖΟ... ΟΣΚΑΙ... ΩΝ
 ΙΔΙΩΜΑ... ΩΝ... ΠΕΡΙ
 ΓΕΙΛ... ΜΑΝ... ΜΥ
 ΡΙΩ/Μ... ΟΝΕΚ... ΩΝ
 ΗΜ... ΩΝΤΕ...
 ΘΑΙ... ΟΕΨΑ... ΡΙΟΕ...
 ΠΙΤΙΣΘΕΥΕΑΝΥΚΑ...
 ΤΟΝΕΚΤΕΘΑ... ΑΣΜΙΖΩΤ...
 ΑΝΤΕΦΩ... Ν... ΑΙΧ... ΣΥ...
 ΡΑΤΑ... ΕΤΑΙ... ΣΑ... Υ... ΝΗ...
 ΜΥΝΟΙΔΙΟΚΑΙΠΡΟΤΕΡΩΜΗΝ
 ΤΟΥΜΣΕΙΠΤΟΝΟΤΙ... ΟΥΣΟ...
 ΑΥΔΙΗΚΡΕΙΒΩ... ΝΩΣ
 ΓΙΚΑΛΟΝΤΗΠ/ΦΥΣΕΙ... ΙΟΥ
 ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΜΑΝΥΝ
 ΘΘΑΡΡΩΝΧΕΤΩΜ...
 ΑΤΗΟΣΥΜΗΛΟΚΩ...

ΚΡΕΙΒΕ..ΑΣΙΟΛΟΓ...ΣΟΥΤΕ...Ν
 ΤΑΤΟΠΕ..ΙΣΤΟΝΥ...ΣΔΙΣΚΑ
 ΨΑΝΟΥΚΑΠΟΤΩΝΣΟΦΙΣΤΙ
 ΚΩΝΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΜΑΣ
 ΨΕΛΑΙΝΤΡΙΦΑΙΔΑ ΜΕΑΡΕΙ
 ...ΣΟΥΔΕΝΙΦΥ...ΙΚΩΡ...ΕΤΕ
 ΤΩΣΧΤΗΣΘΑΙΔ ΤΟΝΤΑΙ
 ΤΕΡ...ΛΑΧΘ
 ΚΥ...ΜΕΤΑ
 ΛΥ...ΕΣΕΙ
 ΡΑΣ...ΛΑΤΙΟΝΩΑΣ...ΕΚΕ
 ΤΑ...CIN...Α...CP
 ΤΟ...ΟCΟΧ...ΤΑ...ΝΟΜΙC
 ΟΥ...ΑΝΤΩΙ...Ν...ΝΟΛΙ
 ΤΕ...ΛΕΤΙCINΡ...
 ΑΛΛΟΝΟΤΟΙCΗΜΕ..ΝΟΜΟΙ
 ΟΙΤΟΥΔΕΜΡΙΑΤΟ..ΝΑΤΡΙ
 ΚΟΙC...ΘΗΣ..ΤΟΙCΛ...ΥCΙΚΟΙC
 ΚΑΙΤΕΩ ΜΕΤΡΗΣΟΥ...ΤΟΙ
 ...ΠΑΣΙΤΕΧ...ΙΤΑΙ
 ...ΩΝΘΑΥΜΑ...CΠΑ
 ...ΤΑΣΚΕΥΗΣΚΑ ΜΑ
 ΝCΘΟΤΑΝΥΠΟΤΗΣΟΧΛΙΚΗΣ
 ΘΥΕΛΛΗΣCΜΗΣΤΡ...ΑΙ
 ΚΝΙΔΙΑΡΥΤΙΝC...

ΚΛΙΕΤΟΜΕΝ ΜΑΣΙΝ ΗΤΟΙΣΤΕ
 ΡΗΜΑΛΛΟΝ ΔΕ ΒΙΝΔΥΝΟΙ ΑΙΔΕ
 ΑΙΤΩΝ ΟΣΘΙΤΑ ΜΟΥ ΤΑΣΑ
 ..ΙΥΤΩ ΔΙΕΝΕΤΕΣΑ...ΤΑΙ
 ...ΔΗΚΑΙ...ΠΡ...Ν...ΘΑΙΓΕΝΕ
 ..ΤΙΙΕΝΤΕΟ.....ΙΟ·Τ'
 ..ΩΣΕΝ ΤΩΣ ΔΙΑΝΕΡΓΩ
 ΠΡΟΣ Τ...ΔΦ.....
 ΧΕΙΡΑ...ΑΙΤΟΛ.....
 .....ΥΠΑΡΕΦΗ...Μ.....
 Δ...ΙΣΕΝΤΟ.....ΡΗ
 ΤΟΡΙΚΗΣΘΑΥ...ΖΩ ΔΙΟΤΙ
 .....ΣΙΚΑΝΙ.....ΕΝ...
 Ρ...ΓΗΣΡΗΤΟΡ...Ο.....
 Τ...ΙΓΕΠΡΟΧ...Ε.....ΝΠ...
 ΔΝΕΙΝ ΔΙΔΙΑ...Τ...ΕΙΝΕ.....
 ΤΡΑΔΙΕΥΛΑΙΤΗΙΕΝΟΛ.....
 ΓΕΙΝΚΑΙΤΟΙΔ...ΤΑΣ ΔΜΕ
 ΒΟΝΑΣΕΝ ΕΙΝ ΜΕΤΟΝΟΥΝ
 ΔΙΚΟΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΘΩΡΩΤΗΡΗ
 ΜΕΝΤΡΟ ΙΓΟΥΜΕΝΟΝ Η
 ΝΑΙΤΟΥΣ ΔΕ ΠΑΚΟΡΕΥ
 ΤΑΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΔΥΝ
 ΔΙΔΟΝ ΔΙΚΑΘΑΠΤΕΟΝ ΗΝ
 ΜΕΝΤΟΥ ΤΟΝΤΟ ΚΑΙΤΟΙΣ
 ΤΑ ΘΑΠΤΕΙΓΟΙΤΙΚΟΜΑ...Π

ΜΑΤΗ...ΟΥΤΘ ΧΡΗΣΙ ΜΟΝΙ...ΤΕ
 ΒΟΥΛΗΤΟΝ ΑΝΔΡΑ ΚΑΙ ΤΗΝ
 ΠΑΡΑΛΛΑΓΗΝ ΤΑΥΤΗΝ ΟΥ
 ΚΕΚΤΗΧΥΣΟΦΙΣΤΙΚΩΝΤΕ
 ΧΝΙ...ΔΕ...ΥΤΑ...ΟΙ ΔΙΑΤΤΟΜΗ
 ΣΑ...ΑΣ...ΝΙΚΑΤ...
 ΙΕΛΑ...ΠΙ...ΟΙΟΛΟ...
 ΟΝΕΜΕ...C...N...
 ...ΙΤΕ...ΑΙ...ΕΝ...
 ΛΑΣ...Τ...ΙΤ...
 ΤΠΕΡ...ΛΑΜ...
 Θ...ΡΟ...ΗΔ...
 Ν...ΙΔΕ...Τ...
 ...Δ...C...
 Τ...Π...Π...
 ΜΕΛΗ...Λ...
 ΔΕ...Λ...
 ΣΑΙΤΑΣ...ΑC...
 ΒΑΣΚΑΙ...ΑΙ...
 ΔΕΥΜΕΝ...ΛΛC...
 ΤΙCΙΝ ΗΤΑΙ...ΤΩC...
 ΚΛΙΤΟΥΤΟΥ...ΛΙCΤΑΤΩΝ
 ΛΟΙΠΩΝ ΟΘ ΔΕ ΠΕΙΝ ΚΑΙ ΤΟ
 ΛΕΓΕΙΝ ΕΙΚΗ ΔΙΑΡΕΓΩ
 ΚΑΙ ΠΡΟΤΕ ΟΜΑΛΑ ΚΑΙ CΙΝ
 ΤΑΧΙCΤΑ ΔΙΟΡΟΥΤΟC ΜΟΝ

ΤΕ
 ΜΗΟ
 ΕΙΔΛΛ
 ΑΝΕ
 ΗΤΕΤ
 ΑΙΤΑCΔΙ
 ΚΑΙ ΠΡΟ
 ΗΤΤΑ
 ΔΕΝ ΑΜ
 ΡΙΝΙCΧ
 ΔΙΑ

ΔΕ ΠΛΑ
 ΟΙ
 ΔΥ
 Α
 Ν
 Ο
 ΚΑC
 C
 ΤΗΝ
 Τ
 Π
 Α
 C

SPECIMINA
HERCULANENSIS PAPYRI
OXONII EXCUSÆ.

1007.

ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ

ΠΕΡΙ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ

Δ'

PHILODEMI

DE RHETORICA

IV.

ÆQUO ET ERUDITO LECTORI.

Prima columna, capite truncata, tot lacunas exhibet, ut nullus sensus erui queat. Hoc in causa fuit cur eam in medio relinquere prorsus intentatam.

Sex aliae quæ sequuntur columnæ, II-VII, ita sunt lacunosæ et incertæ (vide specimina), ut quid sibi voluerit Auctor assequi non liceret, nisi divinando. Quod si, in his restituendis atque explicandis, sive paulo audacior, sive parum felix videor; ignosce, quæso, eruditissime Lector, propter summam susceptæ rei difficultatem.

I

περι . λου . . . οσαγορευθικα
 5 θει . μτου καλως αν π . . ε
 γο . . ντοςι . χλ . . . λοα . . ρι
 . . . . . αιτο . . . . . τι . . .
 . . . . . να . . . . . τεχ . . . . .
 . . . . . αις . . . . . ι . . . . .
 10 . . . . . τοις . . . . .
 . . . . . πατη . . . . .
 . . . . .
 π . . αυεγι . . . . .
 . . . . . κρα . . . . .
 15 λνδ . . . . .
 . . ε . π . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 20 . . . . .
 . . . . . ,
 . . . . . κες . . . . .
 . . . . .
 τω . . . . .
 ον ων . . . . .
 25 σικα

- 1 Ὄταν ἀδρῶνται ἘΝ Τῷ ΠΡΟοιμίῳ μὲν
 Ὁ ΛΌΓος, ἕως ἂΝ μὴ τραχὺ μῆΤ' ἘΝ
 ἘΝΘΥΜΗμασιν Ἡ περὶ οὔ το ΠΡΆΓΜΆ
 ἘΣΤΙ, ΜῆΤ' ἐν λέξει. καὶ ΠΟΛΛ-
 5 οὶ ΜῆΝ φιλόσοφοί ΦΑΣΙ Παρὰ
 τοῦΣ ΤΕΧΝΙΚΟὺς ταῦτα τοῖς ΠΡΆΓ-
 ΜΑΣΙΝ Ἡ Τοῖς ΛΌΓΟΙΣ ἘΓΓίνεσθΑΙ.
 αὐΤΌΣ ΜΕΝ ΟὔΝ ΤΟΥΤΟΥΣ ἐπαιτιώ-
 μεΝΟΣ ἩΝ, ὩΣ προσδοξα-
 10 ζόμεΝος καὶ ΘΕΩΡῶΝ ἘΚ ΤΙΝων
 ἰδιωμάΤων ΤΙΝΆΣ ΔΕΙΝΟὺΣ περι-
 γίΝεσθΑΙ μάΛΙΣΤΑ, Τὸ Δὲ μυ-
 ρίῳ μεΐζον ἐκ ΔΟΓΜΆΤΩΝ Τῶν
 ἡΜΕΤΈρων περὶ ΛΌΓΟΝ ΓΕΝΈΣ-
 15 θαι, ΚΑὶ ΤΟΥΤο ἐψαΨθΑΙ ΠΕρὶ ὁ ἐ-
 πεΠίσΤευσΑΝ, Οὐκ ἄΡΑ ΤῆΝ ἌΚΑ-
 τον ἔκτεθλαΚΌΤας· μεΐζΩ Δὲ
 ἀναπεφωνΗΚΈΝαι χΕΐΡΟΥς ὑΠΕ-
 ράγαΝ, ἐπαΨΘΗσαΝ· Οὐ, νῆΔί', ὕΠΕΨ-
 20 Θυνοι. διὸ καὶ πρότερον μὲν
 ΤούΤΟΙς εἶπον, ὅτι ΛΌΓους οἰΣΤΈ-
 ΟΝ αὖ διηκριβωΜένως
 ἘΠὶ καλὸν τῇ φύσει, ΚΑὶ οὐ ΔΙΑ
 Τὸ κατασκευάσμα. νῦν Δὲ
 25 ΤΟΥΤο θαρρόν λέΓω, μεΤ-
 ἂ τῆΣ συμΠλοκῆΣ ἘΣΕΣθΑΙ ΚΑὶ Ἀ-

CAP. I.
.....
De
Rhetorica
sophistarum
in
universum.
....

... quum abundans est oratio in exordio; dummodo exordium illud nihil abruptum habeat, tum in argumentis de re quæ agitur, tum in dictione. Multi quidem philosophi dicunt hæc secundum magistros Artium in rebus atque in oratione fieri. Quam ob causam ego illos incusabam; utpote qui magis magisque cogitans perpenderem quasdam esse peculiare rationes per quas nonnulli fiunt eloquentiæ maxime periti, atque id quod multo majus est per dogmata nostra fieri in oratione, sicque id eos attigisse ad quod obtinendum sibi confiderunt, neque profecto naviculam suam perfregisse; sed summum in modum invalidiores quam ut vocem altius intenderent, cessaverunt; nequaquam, per Jovem, rationi reddendæ obnoxii. Itaque prius his dixi orationes in lucem edendas esse accurate effectas ad id quod pulcrum est natura, non per artem. Nunc vero audenter assevero multiplici artificio atque

1 κριθείᾶ ἀξιολόγοις, οὐδ' ἔχον-
 ταΣ τὸ περὶ τὸν ὕψος, διεκλάμ-
 ψαν οὐκ ἀπὸ τῶν σωφιστι-
 κῶν παραγγελμάτων. Ἡμᾶς
 5 ΣΗΜαίνειν φαιδρὰ μὲν Δεῖ
 ὧς οὐδενὶ φυσικῶ ῥήτορες τεΧ-
 ΝΙΚῶς χρῆσθαι ΔΥΝΗΣονται
 Τῇ ΔΟΓΙΟΤΗΤΙ· Οὔτε, ΤΕΧΝΗΣ ἀ-
 πΟΨΗΣ τερπνὰ λελέχθαι,
 10 καὶ ΤΡΙΒῆς ΧΩΡΙΣ. Εἰ Δὲ μετὰ
 λύπης λέγουσί τινες, ἐμπει-
 ρίας ΔΕῖΓμά τι ἐν Πᾶσιν ἔκει-
 ται ΠΡΑΓΜΑΣΙ· σΥΝΆΓΕΣΘαι Δ' ἐς ῥΗ-
 τοΡΙΚοῦς ὁΧΛΟΥΣ ΠΆΝΤΕΣ Νομίσ-
 15 ουΣΙ ΤΡΙΒῇ τῶν ΤΕΧΝῶν· ὀλί-
 ΓΟΙΣ Δ' ἔΔΟΞέ τισιν ῥΗΤΟΡΕΎΕΙΝ
 ἄλλοκότοις ἡμῶν νόμοις,
 οἳ Γ' οὐδὲ μαΓΕίαΝ τοῖς ἱατρι-
 κοῖς, ἢ ΓοηΤΕίαΝ τοῖς Μουσικοῖς
 20 καὶ γεωμέτραις, οὐΔὲ τοιαῦ-
 ΤΑ ΔΙΔΟΑΣΙ πᾶσι τεχνίταις, ὧς
 ΣΟΦΙΣΤΑΙ, ὧν θαύμασας πάλαι Εἰ-
 Μὶ Τῆς ΚΑτασκευῆς, καὶ μά-
 25 λισθ' ὅταν ὑπὸ τῆς ὀχλικῆς
 θυέλλης μὴ στρέΦΩΝΤαι,
 καὶ διὰ ΕὐρίΠων σΤΗΡΙΖΟΝΤΑΙ.

diligentia commendabiles fore; etsi minime habent eximiam illam sublimitatem quæ fulgorem suum e sophitarum præceptis non mutuatur. Nos enim clare significare decet nulla innata virtute rhetores adjuvari ut, famulante Arte, possint eloquentia uti; neque, Ars quum absit, deficienteque exercitatione, jucunda dicta unquam fuisse. Quod si orando quidam audientibus dolorem movent, experientiæ argumentum in omnibus rebus inest, eosque in gregem rhetororum annumeratos fuisse longo artium usu arbitrabuntur omnes; paucis vero quibusdam visum est quempiam eloquentia valere per nostras leges, quæ videntur absurdæ; quia neque magiam medicis, vel incantamenta musicis atque geometris, neque alia hujusmodi omnibus artificibus tradunt; id quod sibi tribuunt sophistæ quorum pridem copias admiratus sum; præcipue, quum turbulenta tempestate non distorqueantur, atque mediis in Euripis stent firmi.

1 καὶ λέγομεν, Πᾶσιν ἢ τοῖς πε-
 ρὶ μᾶλλον δεῖν Συννοίας ἢ π-
 ἄντων ὅς' οἱ ὕπ' ἄλλου Τέχνης ἀσκη-
 Θέντες διετέλεσαν, ὥς εἴρηται
 5 ἤδη. καὶ τὸ πρῶτον ἔσται γε λέ-
 γειν μὲν τεθελρηκότας τοῦθ',
 ὅπως ἔκασθ' ὡς Λίαν ἔργω εἴη
 προσήκοντα. φιλοσόφων γὰρ ἔς
 χεῖρας ἰέναι τὸν κοινὸν λόγον
 10 φαίη τις· οὐ παρὲν δὲ τοῦτο μη-
 δένι τῶν ἐν τοῖς τῆς ῥη-
 τορικῆς θαυμάζω δὲ ὅτι
 φησὶ κάλλιππος ἐν τῷ π-
 ρώτῳ τῆς ῥητορικῆς· τῷ προτρέ-
 15 ψαντί γὰρ προχειρότατόν πως
 ἂν εἶναι διὰ ταῦτα κατηγορεῖν.
 τραγικέεται Πη, ἐνὶ λόγῳ λέ-
 γειν, καὶ τοιαύτας ἀμφι-
 βολίας ἐλεῖν μὲν τὸν Σύν-
 20 δικον· καὶ τῶν ἄρθρων φη-
 σὶν προΐργου μέλον εἶ-
 ναι, τοὺς δ' ἐπαγορεύον-
 τας συνδέσμουΣ Συνανταπο-
 διδόναι, καθάπερ Μὴν ἔφα-
 25 μεν τοῦτον ποιεῖν καὶ τοῦς
 ταῦτα πεποιηκότας ποιή-

Dicimus autem, quibushibet hominibus vel discipulis nostris magis opus esse meditatione quam illis omnibus præceptis quæ quicumque Artes aliunde edocti absoluerunt, ut jam monuimus. Hoc primum erit, orare quum perpenderimus quomodo singula reapse valde conveniant quæstioni. Nam penes philosophos esse orationem de rebus communibus aliquis merito dixerit: quod quidem conceditur nemini eorum qui Rhetoricæ incumbunt; mirorque quod Callippus doceat in primo rhetoricæ libro, oratori qui adhortationibus usus fuerit in promptu futurum esse accusare per easdem rationes. Tragice quodam modo tradit, ut uno verbo rem aperiam, tales etiam amphibolias eligere patronum, articulisque curam impendere multum prodesse, atque illos qui jam dictis alia insuper addunt conjunctiones disponere, ita ut sibi respondeant; sicut diximus id solemne esse apud nostrum sophistam, et apud eos qui condiderunt poe-

1 μαθ' ὧΝ οὔτε χρήσιμον, Οὔτ' εὔ-
 βούλητόν ΤΙ. ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν
 παραλλαγὴν ταύτην οὐ-
 κ' ἐκ ΤῶΝ σοφιστικῶν τε-
 5 χνῶΝ ΟὔΤΟι ἐποιήσαντο. τὰς δὲ Τέχ-
 νας Ταῦτάς ΛΕΛΟΪΠΑΣΙΝ κατΑΤΕ-
 ΛέσανΤΕΣ Οἱ ΠΑΛΑΙΟί· λόΓΟΥς δὲ ΠΛΕ-
 ον ἐμεΛέθησαν Οἱ νεώτεροι,
 τὰς τέχνας αἴζονΤΕΣ, ἅς μὴδ' ὁ-
 10 λας ἀπέλιπον· Ἐπεὶ ἄλλα
 ὑπέρπολλα ἄλλοι ἀνέλαβον
 θεωροῦμενα ἤδη, τέταρτο-
 ν δ' εἶπον εἶδος, καὶ τὰς δίκας
 ἐκδιδάσκονΤΕς· καὶ πρὸς τοῦ-
 15 τοις πολιτικῶν ἤψαντο πλημ-
 μελημάτων, ἃ μὴδένα μὴ-
 δὲν ἀσκῆσαι εἶδον, πρὶν ἰσχῦ-
 σαι τὰς ῥητορικὰς διατρι-
 βάς. καὶ μὴν αἱ τέχναι πεπαι-
 20 δευμένων ἄλλ' ἔδοσαν
 τισιν ἢ παιδευτῶς ἔχειν· ὥστε
 καὶ νῦν τούτουσ' μάλιστα τῶν
 λοιπῶν ὀρθοπεῖν, καὶ τὸ
 λέγειν εἰκὴ διαίρετῶς φεύγειν,
 25 καὶ ἀπρεπὲς μάλα, κηφηνίδου
 τάχιστα διορθοῦντος, μόνον

mata in quibus occurrit nihil utile, nihil sapienter excogitatum. Quin immo ne illa quidem discrimina per sophisticas Artes hi constituerunt. Tales igitur sunt Artes quas compositas reliquerunt veteres. Commentationes vero suas accuratius scripserunt recentiores; amplificantes Artes, quas tamen non omnino absolutas reliquerunt: permulta enim alii acceperunt jam excogitata, quantumque invenerunt genus, etsi iudiciale quoque edocebant; præter quam quod politica delicta attigerunt, ut qui animadvertissent neminem unquam hæc tractasse, priusquam vigerent rhetoricæ exercitationes. Artes autem quibusdam eas edoctis alia præbuerunt quam doctrina exornari: inde etiam nunc efficitur ut viri eruditi præ reliquis omnibus recte eloquantur, temere dicere fugiant, atque indecorum admodum esse videatur, si rem Cæphenides adducere citissime ad perfectionem sciat, huic illum solum

1 χάριν οὐκ ἀποδεδωκέναι
 τὸν καλούμενον ΣΟΦΟΝ. Ἐμαθον δ'
 ἀφικόμενοι εἰς Ἀθήνας ἐπὶ
 ΤΟΥΣ ΤΟΤΕ ΠΑΡΑ Πρυτάνεσιν
 5 ἐν ΔΙΚΑΙΣ ὄντας, ἰσχυρά τε σὺλ-
 λέγοντας δικαιομάτα. Ἐς δέκα τε
 ἄνδρας ἑκάστης φυλῆς φασιν
 ἐλθόντας, τινὰ τρόπον ἐπιβε-
 βλέφθαι τῶν πολιτικῶν,
 10 (τούτων πρὸ αὐτῆς αὔθεντων).
 οὐδὲ πολιτικῶν μόνων, ἀλ-
 λά καὶ φιλοσοφικῶν καὶ τῶν
 καθ' ἁπλᾶς διανοήσεις καὶ δι-
 ἀκτανήσεις προφερομέ-
 15 νων· νομίσαι δ' οὐκ εἶναι ἐπὶ τῶν
 ἀσκησάντων πάντως ἄλλα· ὡς τε-
 χνογράφων διαπεφευγό-
 των οὐ μόνον τὰς οὕτω
 προχείρους ἐν ταῖς ἐρμη-
 20 νεῖαις ἀτοπίας, ἀλλὰ σχε-
 δὸν καὶ πάσας. καὶ δὴ γὰρ
 οὐδ' ἐπέτρεψάν πη βοηθεῖν
 ἑαυτοῖς λέγοντα τὴν κοι-
 νῶς κεκλημένῃν ῥητο-
 25 ρικὴν ἀπολύειν αὐτῶν.

quem sapientem vocant gratias non retulisse. Artes porro didicerunt Athenas confluentes ad illos qui apud Prytanes tunc iudicio contendebant, validaque colligebant causæ præsidia. Ferunt eosdem, quum ad decem viros cujusque tribus venissent, quodam modo animum advertisse ad politicas res (his decem viris pro unaquaque tribu, arbitrio suo, quidvis agendi potestatem habentibus); neque ad res politicas tantummodo attendisse, sed etiam ad philosophica, atque ad illa quæ per simplices cogitationes et per altas cujusque rei cognitiones enuntiabantur; sicque censuisse talia argumenta non esse penes eos qui prorsus diversa quæsi-
verunt, quasi rhetoricæ magistri vitarent non solum peccata quæ in elocutionem tam facile cadunt, sed fere quælibet alia. Neque concesserunt profecto auxilium ullo modo eum sibi met ipsi afferre, qui dicit illam quam communiter vocamus Rhetoricam his culpis eximere.

1 Ἀλλὰ τὸν Φοῖνικα διδάσκα-
 λον Ἀχιλλεῖ συναπεστᾶλ-
 θαι Φησὶν Ὀμηρος. οὐδὲ τὴν
 φύσει καὶ περὶ λόγον ἀρετὴν
 5 κατ' ἐξοχὴν ιδίως ἂν εἶη
 ἀΓοΡΕυθήσεσθαι ῥητορικὴν.
 εἰ δέ τις βουλεύοιτο Αὐτῇ Πά-
 ντι ὀρθοῦσθαι, διαρρήδην γ' ἂν
 εἴρηκεν, πρὸ τῶν ῥητορικῶν
 10 διατριβῶν μηδένα ἦφθαι τῶν
 πλημμελημάτων τού-
 των. οὐδ' οὕτως μὲν οὕτως
 εἶπεν, ἀλλ' ἀπείρωσ' ἰσχύ-
 εῖν τὰς ῥητορικὰς διατρι-
 15 βάς. Ἄτε μὴδὲ Περικλέα
 τυγχόντα στεφάνου, Θουκυδί-
 δην μὴδὲ τὸν Ὀλόρου, τὴν
 γε Πρὸχειρον ἐκπεφευ-
 γέναι καχεξίαν τῆς ἐρ-
 20 μηνείας· ἀλλὰ μὴδ' ἐπιτε-
 θεωρηκέναι. τάχα γὰρ ἐ-
 πί τούτων κατήρχαί
 τις ἐρεῖ τὰς διατριβάς· ἰσ-
 χυέναι δὲ οὐδέ τις, εἰ μὴ τις
 25 τῶν ἀναισχύντων· καί

Atqui Phoenicem doctorem cum Achille missum fuisse narrat Homerus. Neque innatam virtutem quæ in oratione versatur, per excellentiam peculiariter Rhetoricam prædicari licet. Quod si quis existimaret per illam omnia ad rectum exitum perducere, hoc idem esset ac si expressis verbis diceret, ante rhetoricas exercitationes, neminem ejusmodi peccatis fuisse obnoxium. Minime autem ita locutus est hic Sophista; contra vero dixit infinitam vim habere exercitationes rhetoricas; quum neque Pericles qui corona donatus fuit, neque Thucydides, Olori filius, hunc pravum dictionis habitum qui est in promptu effugerunt; immo ne ad eum quidem animum adverterunt. Fortasse enim horum ætate, exordium habuisse illas exercitationes aliquis dixerit; nemo autem eas viguisse contendet, nisi fuerit e numero illorum qui se impudenter gerunt; quam-

- 1 τοι διαφέρουσιν οὐΔΕΝ, καὶ
 μετὰ τὴν ἰσχὺν ΤῶΝ δια-
 τριβῶν ἀνιστόρητοι γεγο-
 νότες ἀπάσης τῶΝ, πρὸ τοῦ
 6 παρελθεῖν αὐτὰς καὶ κατισ-
 χῦσαι, διαλεχθέντων. ἀλλ' οὐ-
 θὲν ἦττον ὀρῶνται φανε-
 ρῶς οἱ μὲν οὐχ ἦττον ἀγορεύ-
 ΟΝτες ἐν λέξει τῶν ἄκρως
 10 διατριβικῶν, οἱ δὲ μᾶλλον.
 ἀναρίθμητοι δὲ τῆς οὕτω
 προχείρου καχεξίας, οἷον ὁ-
 κνοῦσιν εἰπεῖν ὅτι τὸν τρό-
 πον τοῦτον ὃν διὰ τῶν
 15 παραδειγμάτων οὗτος
 ὑπέδειξεν, ὁ Καπανεὺς,
 καὶ μαθὼν μόνος, λαλεῖ.
 δοκῶ δὲ μὴδ' ἀγυμνάσ-
 των μόνον ἐν λόγοις ταύ-
 20 τας εἶναι τὰς καχεξίας,
 ἀλλὰ καὶ τὸν κοινὸν λεγό-
 μενον Νοῦν οὐ πρᾶσφερο-
 μένων ὥστε κινδυνεύ-
 ειν ἡμᾶς. κατὰ τὸν λόγον,
 25 καὶ τοῦτο περιποιεῖσθαι
 Παρὰ τῆς ἰσχύος τῶν ῥη-

vis nulla re præsent; immo, ex quo floruerunt exercitationes rhetoricæ, prorsus alieni facti sunt a vigore eorum qui orationes habuerunt, priusquam illæ exercitationes in lucem prodirent, vimque assequerentur. Attamen manifeste videas quosdam in orationibus suis non minus eo genere dicendi utentes quod aucupantur illi qui summe versantur in rhetoricis exercitationibus; quosdam etiam multo magis. Quum autem innumerabiles sint homines hujus pravi habitus qui est ita in promptu, dicere non dubitant, eadem ratione quam per exempla hic Sophista tradit, Capaneum tractare orationem, etsi per se solum fuit eruditus. Ego vero existimo eos qui tali malo laborant non solum in eloquentia nequaquam exercitados esse, sed etiam præ se non ferre id quod sensum communem appellamus; adeo ut videamur, sic uti par est, sanam quoque mentem nobis comparare e virtute rhe-

1   τορικῶν διατριβῶν. διόΠΕΡ μη-
       Δὲν θαυμάζωμεν τὸ μό-
       να τάξασθαι τὸ πεπαιδευ-
       μένως διαλέγεσθαι τισιν
 5   ἢ ἀπαιδεύτως· ὁ καὶ αὐτὸς
       θεῖναι τετόλμηκεΝ, ὥς-
       περ τῶΝ διατριβῶν Πάσας
       τὰς παιδείας διδασκουσῶν,
       ΚΑὶ τῶν γραμματικῶν, καὶ
 10   μοῦσικῶν, καὶ γεωμετρι-
       κῶν. τί γὰρ δεῖ φιλοσόφωΝ,
       Εἰπεῖν τὰ κατὰ τὰς ἰδίαΣ Π-
       ΑΙΔΕΥΎσεις οὐ πεπαιδευμέΝΩ-
       ν, ῬᾶΟΝ Δὲ Λαλούντων ἢ μυρίων
 15   ἐΓγεγρακότων ταῖς δια-
       τριΒΑΪΣ, Ἡ οὐκ ἀπείρως παί-
       δεΐας ἀπάσης διαλεγο-
       μένων; εἰ γὰρ αὐτὸ ῥητο-
       ρικῶς λαλεῖν μόνον ἐκά-
 20   λει πεπαιδευμένως, ΛΟΓΟΣ
       χρυσὸς ἦν ἌΝ· ἀμέλει δὲ καὶ
       φαίνεται τοιΟὔτος, ὃς Γε
       καὶ μάλιστα τῶν λοιπῶν
       ὀρθΟεπεῖν φησι τούτους,
 25   καὶ πᾶσαν εἰκαιότητα Δια-
       φεύγειν. καὶΜπρΕπές ΦΗ-

toricarum exercitationum. Idcirco nequaquam miremur nonnullos tantummodo præcepisse erudite aut in-erudite cum quibusdam disserere; quod quidem hic Sophista statuere ausus est, perinde ac si doctrinas omnes traderent exercitationes sive grammaticæ, sive musicæ, sive geometricæ. Quid enim opus est philosophis qui, disciplinis minime comparati ad explicandum oratione illa quæ per peculiare institutiones ediscenda sunt, rectius tamen loquuntur quam tam multi qui in exercitationibus consenuerunt; vel saltem disputant eruditionis non prorsus expertes? Quod si hic Sophista solummodo diceret rhetorice loqui esse erudite loqui, eloquentia cuilibet alii rei vere præferenda esset; atqui talis et ipse hic sophista re vera esse videtur, quando quidem profitetur illos qui rhetoricam edocti fuerunt recta oratione ante cæteros omnes uti, temeritatemque omnem in dicendo effugere. Conveniens esse addit

- 1 σιν ἐν τισιν τάχιστα διορθοῦσ-
 θαι συνΕιθισμένους, παρεσ-
 κευάσθαι καὶ περὶ παντὸς
 ἐπεσκεμμένους λέγειν, καὶ
 5 παρὰ τῶν εἰδόντων πεΠυο-
 μένους· ὥςΤε τῆς Ἑλλάδος
 οὕτως ἠνθηκυῖας τότε
 πεπαιδευμένοις καὶ ΠΟΙ-
 ηταῖς, ἅπαντας ἀπλῶς ἘΠΙΣ-
 10 τασΘαι τῶν σοφιστῶΝ Τῇ ὈΡ-
 Θοεπείᾳ τὸ δίκην λέγειΝ·
 μηδ' ὅλως τινὰ περιφΡΟ-
 Νεῖν αὐτῶν, ἀλλὰ μόΝουΣ
 Τοὺς διατριβικούς· ὧν εἰ-
 15 Ναι Ἀλογωτέρους ἐτέρους
 οὐκ ἂν τις ἐπιΔείξειε, καὶ
 πάντων πολλάκις προεΚΠΙ-
 πτόντωνΝ, μόνους ἐν ὀλί-
 ΓΟις· εἴπερ ἄρα Καὶ τοῦΤους
 20 ἐν τοῖς πλαστοῖς καὶ τοῖς
 γεγραμμένοις ἀστοχάσ-
 τουΣ θεωροῦμεν, καὶ μΟ-
 νους, ἃ ποιεῖν ἔφησεν, ἘΚΠ-
 ΟΙΕῖσθαι, τοὺς ὑπὲρ ὧν Ἡ-
 25 Μεῖς εἶπαμεν οὐδενὸς ΠΕΡΙ
 ΟΥδέποτ' ἐπεσκεμΜΕ-

illos qui quædam promptissime ad bonum exitum perducere solent, ad id etiam paratos esse ut de omni argumento, adhibita meditatione, orationem habeant, quum a peritis viris eruditi fuerunt; adeo ut, Græcia hominibus liberaliter educatis poetisque tunc temporis ita florente, omnes in universum tenuisse artem tractandæ causæ, accurata dictione sophistarum in usum suum advocata; neque ulli omnino eos fuisse contemptui, nisi solis scholasticis; præ quibus cæteros a ratione magis alienos esse nemo ostenderit; neque, dum omnibus sæpe res secus cedit, eosdem solos esse quibus cœpta sua in paucis male cedant: si re vera quidem hos in fictorum et pictorum operibus a scopo aberrantes videmus; ea vero quæ facere præscripsit illos solos peragere, quos diximus nullam rem unquam attento animo perpendis-

- 1 νους· τοὺς δὲ φιλοσόφους
 οὓς ἅπαντες προειλήφα-
 σιν ἀσφαλεστάτους καὶ
 σκεπτικωτάτους, τούτων
 5 τε ἀμελεῖΝ, καὶ μηδὲ πα-
 ρὰ τῶν εἰδότην οἴους τ' εἶ-
 ναι πυνθάνεσθαι. τὸ γὰρ
 αὐτὸ περὶ τῶν πολιτικῶν
 πραγμάτων ταῦτα λέ-
 10 γειν αὐτὸς ὑπακούων μέλλειν,
 πάλιν οὐκ ἐπὶ τὸ ἔπειτα τάδ'
 ὑποδείγματα ἀποφέρει, ἐν τῇ
 λέξει ἀχειρίας πάσας τιθεῖς,
 καὶ προσαγορεύων τὴν διάφευ-
 15 ξιν αὐτῶν ὀρθόεπειαν. οὐ
 μὴν ἀλλὰ τοὺς ῥήτορας ἐγ-
 κατορθοῦν ἐν τοῖς ῥητορικοῖς
 ἐλεγκτικὸν πρὸς τὸ διαλεκτι-
 κὸν ἔστιν· οὗτος δ' ἐλεγχον
 20 παιοῦμενος, ἔφη προσδεή-
 σεσθαι τῆς ῥητορικῆς, ἥ πρὸς
 τοὺς ἄλλους πεπαιδευμέ-
 νους, μᾶλλον δὲ καὶ τεχνί-
 τας ὅλως, οἳ τὰ σκέτλια κατὰ
 25 πλείστα που λέγουσι· πόσοι δὲ,
 οἳ φύσει τὰς τέχνας ἀσκοῦσι. πολ-

se; philosophos autem quos opinione sua omnes præsumerunt esse a lapsu tutissimos, meditationique maxime assuefactos, talia negligere; neque eos esse, qui hæc a peritis ediscant. Eadem de politicis quæstionibus suo loco traditurum esse hic Sophista subaudiens, rursus in posterum talia argumenta non profert; ut qui omnes solertiæ defectus in dictione ponat, horumque fugam nominet rectam dicendi rationem. Attamen rhetores, rhetorica tractantes, rem ad felicem exitum perducere, hoc Dialecticæ vituperationi esse contendit; idque in argumentum vertens, asseverat Dialecticæ Rhetoricæ opus esse, sive in cæteros homines liberaliter educatos, sive potius in artifices universe, qui plerumque inepta dicunt; quoti enim, favente natura, artes excolunt! Mul-

1. Λοὺς Αἴθεις καὶ Φίλωνα τὸν Ἀρ-
 χιτέκτονα περὶ τῆς Σκευοθή-
 κης οὗτος αὐτὸς εἰσήγαγεν
 δημηγοροῦντα. σὺν δὲ τοῖς
 5 θεοῖς, οὔτε τὰς διατριβὰς τῶν
 ῥητορικῶν ἰσχυροποιήσαν-
 τες ἐν ΣΠΟΥΔῇ γε τῶν διατριβῶν
 οὗτοι ἐνΕΒίΩσαν, οὔτε σὺνσι-
 θίσθησαν περὶ παντὸς ΚΑΤΕ-
 10 σκέφθαι. Καὶ διὰ τούτων, μὲν ἔκ-
 πίπτειν ἢ διορροῦσθαι τὸ τ-
 Ἀχιστα. οὐδὲνι τοιγαρ-
 οῦν ἢ τοσαύτη ἔξις ἦν τῶν ἡμετέ-
 ρων. τινὲς δ' ἐν ταῖς τέχναις
 15 ἀθηναῖοι Πλείστου λόγου τὰ τῆς
 ὑποκρίσεως ἡξίωσαν. εἰ μὲν ταῦ-
 τά τίς ἔστιν ἔχων, καὶ Σεμνό-
 τερος αὐτὸς φαίνεται· καὶ
 πρὸς ἐν εἶναι μᾶλλον ποιεῖ
 20 τὸν ἀκούοντα, καὶ συνιέ-
 ναι, καὶ μνημονεύειν, καὶ
 κινεῖσθαι παθητικῶς,
 ἄλλων οὐκ ἀνοικεῖως ταῦ-
 τα δρώντων, ὁμολογού-
 25 μέν γε· ἀλλ' οὔ μὲν τῇ ῥη-

tos rursus idem Sophista induxit, atque Philonem architectum apud populum de armamentario concionem habentem. Diis autem volentibus, neque rhetoricis exercitationibus vim addentes in harum exercitationum studio vitam triverunt; neque assuefacti sunt cuicumque rei disceptandæ, atque per tales exercitationes non male peragendæ, aut ad bonum exitum perducendæ quam celerrime. Nemini vero Nostrorum tanta facultas concessa fuit. ¶ In Artibus autem suis quidam Athenienses Actionem maximi æstimarunt. Si quis eam possideat, gravior ipse judicatur: id quoque hunc pervincere, ut audiens circa rem unam magis detineatur, omniaque intelligat atque memoria teneat, vehementerque commoveatur, aliis convenienter hæc peragentibus, profiteamur quidem; attamen non ad Rhe-

CAP. II.
~~~~~  
De  
Actione.  
~~~~~


1 τορικῇ τοῦτο προσηκει τάΓ-
 Τειν, μᾶλλον ἢ τῇ διαλεκτι-
 κῇ καὶ τῇ γραμματικῇ, μα-
 θεῖν ἂν τις ἐπιθυμῇ τέχνην
 5 καὶ ἀρετὴν τῆς ὑποκριτικῆς, ἢ
 δύναντίν πως ἐποίησάν τι-
 Νες. καὶ τρίτον, ἐν ῥητορικῇ
 μὴ οὔσαν, καὶ νῆ δία μέντοι, και-
 νὴν ἐν κωμῳδίᾳ, καὶ τραγω-
 10 δία, καὶ μίμοις, καὶ τοῖς ἀνα-
 λόγοις, ὑπόκρισιν ὑποτιθέ-
 ασιν τῇ ῥητορικῇ. μακαρί-
 ζομεν αὐτοὺς τῆς συνέσε-
 ως· εἰ δὲ τοὺς τὰ κοινὰ διατι-
 15 θεμένους καὶ προσδεῖν τοῦ σὺν-
 ἰέναι τῆς ὑφ' αὐτῶν διδασ-
 καλίας νομίζουσιν, ἐπιζη-
 τοῦμεν τί δήποτε κατε-
 γνωκότες ἡμῶν, τῇ ἐν
 20 τοῖς ἡμετέροισι γε οὔσαν
 ὑπόκρισιν αὐτοῖς ἀπονέμου-
 σιν· ἔτι δὲ μᾶλλον, ἐκ τίνος
 ἀντιποιοῦνται τῆς κοινῆς
 ὑποκρίσεως, τῶν οὐδὲν καθῆ-
 25 κόν τι προφερομένων
 ἐπιστημονες; τέχνας τ' οὐ-

toricam magis pertinet de ea præcepta componere, quam ad Dialecticam vel ad Grammaticam; si quis discere voluerit artem et virtutem Actionis quam potentem effecerunt nonnulli. Eam, quum in Rhetorica non existeret; immo, per Jovem, quum in comoedia, in tragœdia, in mimis atque in aliis huiusmodi recens esset, tertias in Rhetorica obtinere constituunt. Quibus sagacitatem suam gratulamur: sin arbitrantur illis qui communia exponunt etiam opus esse, ut disciplina quam ipsi tradunt imbuanur; quærimus quid criminari vertentes nobis Actionem, quæ e nostris disciplinis profecto pendet, sibi vindicant; immo potius, cursibi tribuant Actionem eam quæ omnibus communis est; etsi earum rerum sunt periti quæ nihil quod quodam modo conveniat præ se ferunt? Horum autem Artes ne

- 1 καὶ ἂν ἀπαίδευτος ἀΞΙΟΪ ΕΥΡΊΣ-
 κομένας διὰ τοῦ ὑπόΚΡΊΣΙΝ
 Προσηκόντως τοῖς πρά-
 Γμασιν διατιθεμένου · ἸΔΟΝΤ-
 5 ΕΣ Γὰρ ἀΚΑΪΡΩΣ χανόντας
 ἐν ἀρχῇ, ἥ τὸν Τόνον ἐΠΑΡΑΝΤΑΣ,
 νοήΜατα ῥέΟΝΤΑ ἘΚΦΈΡΕΙΝ,
 ἐΝ ΤΟῖς ῥητορικοῖς ὑπο-
 κρίσεως ἀνΤιποιοῦνται.
 10 μαΚρὰΝ μὲΝ ΤΟῦΤ' ἘΣτιν τῶΝ
 σΥΝΙΕΝΤΩΝ ΑΥΤῆΣ ΤῆΝ δύνα-
 μιν · ἐπεΙΔΑΝ τις καὶ τῆς φι-
 λοςΟφίας βελτίω καὶ κα-
 Τὰ Τοῦτ' ἐμφανίζῃ τὸ ΤΟ-
 15 ιοῦτοῖς ἴδιον Ἐξοχα, τὸ
 Οὐδὲν ὑποκρίνεσθαι Ποιεῖν
 ἘΤΕρον. Καὶ Τὸ τοὺς ἄλλους ΠοιΕῖΝ
 ΤΟΥτων φάσΚΕΙΝ μόΝΩν, ἐσ-
 τιν ἐΝδεχόμεΝΟΝ τὴν
 20 ὑπὸ τοῦ θέλοντοΣ ἀντι-
 στροφὴν. καὶ εἴπωσιν ὅ-
 τι μόνοι τέχνας ὑπὲρ αὐ-
 τῆς παρέδουσαν, ΣΚιομα-
 χήσουσι καὶ Τῶν ποιητῶν,
 25 οὐχ ὅτι τῶΝ ἄλλων ὑπο-

ignarus quidem existimaret fuisse inventas per eum qui Actionem suam convenienter rebus accommodat; nam quum oratores viderunt qui intempestive, statim ab initio, hiantes vel intendentes vocem, profluentes expromunt sententias; in Rhetorica Actionem sibi vindicant. Multum hoc distat ab iis qui Actionis vim comprehendunt; quandoquidem hanc aliquis ipsa philosophia potentior esse ostenderet, vel per id quod viris Actione præcellentibus est summum in modum peculiare; nimirum, nihil aliud esse quod cæteros Actione valentes efficiat. Quod si quis dixerit cæteros Actionis peritos præstare sophistarum esse proprium, argumentum in eum retorquere quilibet poterit. Sin contendunt se solos de illa dedisse præcepta, inaniter pugnabunt; poetis ipsis, non tantummodo cæteris, Ac-

¹ κρίνεσθαι διδασκόντων, καὶ
 τῶν λογικῶν ἀπάντων, καὶ
 μὴ συΓγράφωσιν· διὰ τὸ
 βαιὰς εἶναι τὰς θεματικὰς
⁵ Παρατηρήσεις Ἀπό Γε τῆς
 Αἰσθήσεως, ὑπὸ τῶν ΔΙΑΣΑΦΟΨ-
 ΤΩΝ οἷας δεῖ ποιῆσασθαι
 Τὰς Διαθέσεις, καὶ ὅπως Πολλὰ
 δεῖ τῶν παθῶν αὐτῶν
¹⁰ ΔΕΙΝΟΤΕΡΑ σχηματίζειν καὶ
 Τὸ ΣΧΗΜΑ, καὶ τὴν φωνὴν,
 καὶ Τὰλλα λέγοντος. ἔν-
 θεν γὰρ τοὺς ιδιώτας, καὶ
 τοῦς βαρβάρους, εἰ μὴ καὶ
¹⁵ τὰλλα ζῶα, τοῖς πάθεσιν ἀ-
 κολούθους τὰς μεταβο-
 λὰς ἔχοντας θεωροῦμεν.
 τινὰ δ' ὧν παραΓέλλου-
 σιν οὗτοι καὶ φυσικῆς εὐ-
²⁰ χαρίας δεῖται, καθάπερ
 εὐμέλεια φωνῆς καὶ με-
 γέθη, καὶ τόνοι, καὶ πνεῦ-
 μα, καὶ προσώπου, καὶ Χει-
 ρῶν, καὶ τοῦ λοιποῦ σώμα-
²⁵ τος ἀξιώμα τε καὶ ῥυθμοί,
 καὶ τόλμα, καὶ τοιαῦτ' ἄλ-

tionem docentibus, necnon et iis omnibus qui eloquentia pollent; etsi nihil scribunt: paucae enim sunt originales observationes e sensibus deductae ab illis qui explicant qua ratione habitus corporis disponere deceat, et quomodo multos affectus solito vehementiores effingere oporteat dicentis habitum, vocem, aliaque. Per hæc enim, apud indoctos et barbaros, immo apud cætera animalia, pro variis affectibus, varias commutationes fieri videmus. Quædam autem ex iis quæ sophistæ præcipiunt naturæ commodis egent: qualia sunt apta modulatio magnitudoque vocis, ejusdem intentiones; latera; vultus, manuum, totiusque corporis dignitas atque modi; fiducia, similiaque a-

1 λα· διὸ καὶ τὸν ἰσοκράτην Εἰκότως
 φασὶ τῆς πολειτΕίας ἀποστῆ-
 ναι. νῆ Δί' ἀλλὰ δημοσθένης
 καὶ πρῶτον ἔλεγε καὶ δεύ-
 5 τερον καὶ τρίτον εἶναι τὴν
 ὑπόκρισιν ἐν τῇ ῬΗΤΟρικῇ.
 κάλλιπΠΟΣ ἰσοΚΡΑΤΟΥΣ καὶ νι-
 κόστρατος Ἐφησαν τὸ
 πᾶν ἐν τραΓῳδίᾳ· λύκων
 10 δ' ἐν κωμῳδίᾳ· καὶ οὔ διὰ τοῦ-
 το τῆς κοινῆς ἅπανΤΑ ΤΑΓΑΘΑ
 αὐΤΗΝ ἔχειν ἌΝ τις ΛΕΞΕΙΕΝ.
 Ἀθλίως μέντοι Κατὰ ΠᾶΝ ὁμο-
 ίως ἔλεγεν, ὅτι τὸ ΠᾶΝΤΩΣ
 15 συνεργοῦν καὶ μεθοδεΥό-
 μενον, ἐν τοῖς ἰδίοις Ἐφ' ἐ-
 κάστων πολὺ μεῖοΝ, ἐν
 τῇ ῥητορικῇ δρᾷ μᾶλλον
 ἢ ταῖς ἄλλαις πεζολοΓίαις·
 20 οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ τοῦτο, κΕ-
 ΝΟΝ. Καὶ τῇΝ ἘΝ τοῖς ΔεινοΤΑ-
 τοις οὔΣι φωνὴν ἘΚείΝΟΥ
 Αἰσχίνης ὀνειδίζει ποΤέ
 Γ' εἶΝΑΙ Πικράν· παρὰ δὲ Τῷ
 25 Φαληρεῖ λέγεται ΤΟΥΤο, ποΙ-
 κίλον μὲν αὐτὸν ὑποΚρ-

lia; quapropter Isocratem merito ferunt a Politica sese amovisse. At enim Demosthenes dicebat primas, secundas, tertiasque tenere Actionem in Rhetorica. Callippus, Isocratis discipulus, atque Nicostratus asseruerunt eamdem in tragœdia, Lycon vero in comœdia, præcipui momenti esse; non ideo omnia communis Actionis comoda huic inesse quisquam dixerit. Attamen inepte prorsus Demosthenes quodam modo dicebat id quod in quacumque re valde adjuvat, methodiceque tractatur, quum sit in peculiaribus rebus ad singula multo minus valens, in Rhetorica magis valere quam in cæteris soluta oratione scriptis; quod quidem est et ipsum inane. Atqui in iis quæ vere vehementissima sunt vocem illius nonnunquam asperam esse exprobrat Æschines; sed a Demetrio Phalereo dicitur Demosthenem polluisse Actio-

1 ιτήν γεγονέναι καὶ περιττόν,
 οὐχ ἀπλοῦν δέ, οὐδὲ κατὰ τὸν
 γενναῖον τρόπον, ἀλλ' ἐς τὸ
 μαλακώτερον καὶ ταπεινό-
 5 τερον ἵποκρίνοντα. οἱ
 δ' οὖν πολλοὶ τῶν σοφιστῶν
 εἰοίκασιν, ὥς εἰ ζῶα γεγράφα-
 σιν ἀθλίως, ὑποκεκρίσθαι·
 πονηρὸν γὰρ εἶν ὑπόκρισε-
 10 σιν αἱ μαχραὶ περὶ ὁδοῦ· κα-
 θάπερ καὶ παρὰ Διμητρί-
 ω κεῖται περὶ τῶν ἰσοκρά-
 τους. ἱερὸν γίμνος δέ φη-
 σιν ἀναγνῶναι Μὲν αὖ-
 15 τοῦ τοῦς λόγου Σ ΚΑΛΛΙΣΤΑ
 δυνήσεσθαι τινα· δΗΜΗ-
 γορῆσαι δέ, τήν τε φωνήν
 καὶ τὸν τόνον ἐπαίρον-
 τα, καὶ ἐν ταύτῃ τῇ κατὰ
 20 σκευῇ, ΜΕΤὰ τῆς ἁρμοττοῦ-
 σης ὑποκρίσεως εἰπεῖν,
 οὐ παντελῶς. τὸ γὰρ μέ-
 Γιστον καὶ κινητικώ-
 τατον παρὰ ἰτεῖσθαι τῶν
 25 ὄχλων· ἄψυχον γὰρ αὐτοῦ,
 ἰσάϊαν, οὐ παθητικὴν εἶναι

ne varia atque excellenti, non simplici; neque ad nobilia tantummodo, sed etiam ad molliora et humiliora eum suam Actionem accommodasse. Plerique autem sophistarum Actione usi esse videntur, quasi figuras inepte pinxerint; pravæ enim sunt in Actionibus longæ periodi, id quod etiam reperiās apud Demetrium de Isocratis periodis. Hieronymus dicit quempiam hujus orationes legere quidem optime posse; sed in concione, altiori et contentiori voce, adjuncta huic orationis structuræ Actione convenienti, nequaquam eas pronuntiari posse. Quod enim maxime valet, movendisque vulgi affectibus est aptissimum illum a se procul amovere; quippe cujus dictio vigore careat, semperque sit æquabilis, nequaquam vehemens,

1 τὴν λέξιν, καὶ οἶον ἐν πρᾶγμα
 τὸν Τόνον πεποιημένην· τὸ δὲ
 κεκλασμένον καὶ παντο-
 δαπὸν, καὶ ἐπιτάσει τε καὶ
 κένεσει, καὶ ταῖς παθητικαῖς
 ΑΠΟΘΕΣεσιν διειΛΗΜμέ-
 νον ἀποΒεβληκέναι· τῇ δὲ
 λειότητι διὰ τοῦ παντός
 δουλεύειν. τοιγαΡοῦν Αὐτὴν
 10 ἀνάγνωστον μὲν εἶναι τῆς
 φωνῆς ὑφειμένης, ἐπαΡ-
 θείσης δὲ μὴ ἅπαν· ταῖς ΚΑ-
 ΤΑΣΚΕΥΑῖς καΤΕΝειλοῦσαν τὸν
 λέγοντα, καὶ τὴν ὑπόκρι-
 15 σιν ἀφαιρούΜενοΝ. καὶ σχε-
 δὸν ἐναντίον πάντη τῶν πο-
 λιτικῶν Τόνδε πολιτευ-
 ῶμενον, ἐπὶ τὰ ποιοῦντα
 πολιτικὴν, ΠΡΟΣΈΤι καὶ δημη-
 20 Γορικὴν, καΤΑκεχύσθαι τὴν
 λέξιν, καὶ μὴ τὴν ἐπιδί-
 φριον καὶ καταψιθυρίζου-
 σαν· τὸν λόγον ὅμοιον
 γοῦΝ εἶναι τῷ δασὺ καὶ
 25 μέγα περιθέμενον πρό-
 σωποΝ παιδίου φωνὴν ἀ-
 Φιέναι. ΦΗΣὶ καὶ τοῦτο, τοῖς ἐλ-

atque, quod ad tonum adinet, quasi una et eadem res ageretur, informata: dicendi enim genus perfractum, omni de re conflatum, vocis intentione ac remissione, ejusdemque patheticis depositionibus distinctum rejecisse Isocratem; ut qui lenitati ubique inserviret. Quam ob rem orationes ab hoc scriptas legi posse voce summissa, aut non elata prorsus; quamquam artificiosa tractatione per omnia versent eum qui illas publice dicit, vel Actione sublata. Præterea tradit oratorem illum, quamvis e regione politicarum rerum semper steterit, disseruisse de Politica, effusumque fuisse in ea quæ efficiunt elocutionem politicis et deliberativis rebus convenientem, non effeminatam atque insusurrantem; eloquentiam igitur ejus ita se habere, perinde ac si quis, villosa et magna persona capiti suo imposita, pueruli vocem emittat. Id quoque dicit, Isocratem Græ-

1 λησιν συμβουλευόντα, καὶ
 πλάσμα, καὶ τὴν ἑλλήν κα-
 τασκευὴν δημηγόρου πε-
 Ριβαλλόμενον, ἐπαίρειν ὡς
 5 τοῦ παιδὸς φωνὴν αὐτὸν,
 ΚΑΙ ΚΕΚραΓέναι, μήτε τόνον,
 μήτε πάθος, μήθ' ὑπόκριΣ-
 Ιν δυναμένουΣ φέρειν τοὺς
 ἘΚείνου ΛΟΓΟΥΣ· οὐτ' αὐτὸ μόνον
 10 ΠρᾶΓΜΑ ἐνέχοντας, ἀλλὰ
 καὶ ΝΟῦν ἐκείνου, ποτὲ μὲν
 ἐψιλωμένως, τὰ πολλὰ Δὲ
 ρύδην καὶ τόνῳ κεκλιμέ-
 νῳ, ἥ καὶ διωργισμένως ἐκ-
 15 φέροντας· ὅταν δ' ἥθος ἐμ-
 φαίνειν θέλωσι, κοιλοφώ-
 νως Καὶ πεπλασμένως
 λαρυγγίζοντας· ἀλλὰ
 δὴ τὰ μὲν περὶ τῆς Ὑποκρί-
 20 σεως παραγγέλματα Πρώ-
 ην τισὶν ἐφλυαρήθη. θαυ-
 μαστῶς δὲ καὶ τῶν ἡρώ-
 ων καὶ τῶν μετ' αὐτοὺς
 ὑπεΚρίνοντο πολλοὶ,
 25 καθάπερ ἐστὶν λαβεῖν
 τὰ ΜΕΝ ἌΛΛΑ ΠΑρὰ ποιητῶν,

cis consilia dantem, orationis conformationem, cæteraque artificia quæ concionatori sunt propria sibi assumentem, tamquam puerum vocem extollere, atque crocitare; orationes autem ejus neque contentionem, neque concitados affectus, neque Actionem admittere posse; neque id solum in se habere, sed etiam sententiam ejus nonnunquam nude, plerumque tamen fragose, vocisque intentione summissa, atque etiam irate exprimere; quum vero mites affectus repræsentare student, voce velut in recessu obscurata, diductoque gutture artificiose, eas clamitare. Alioquin, præcepta de Actione apud quosdam non ita pridem in nugas abierunt. Mirum autem in modum Heroës et illi qui heroas secuti sunt Actioni curam dederunt, id quod colligi potest, partim e poetis,

1 τὰ δὲ καὶ παρ' ἱστορικῶν, καὶ Ἐ-
 Ξ ὧν αὐτοὶ γραπτῶν καταλε-
 λοίπασιν. οἱ δὲ τεχνογρά-
 φοι καὶ φανερόν καθίστασιν
 5 τὸ κατ' ἀλήθειαν μὲν ὑπάρ-
 χον, ἐπικρυπτόμενον δ' ὑ-
 πὸ τῶν πολιτικῶν, ὅτι
 τοῦ φανῆναι σεμνοὶ καὶ κα-
 λοὶ κάγαθοί, μάλιστα δὲ τοῦ
 10 πλᾶνῆσαι τοὺς ἀκούονταΣ,
 ἔτι δὲ τοῦ δεινῶσαι, μεθο-
 δεύουσι τὰς ὑποκρίσεις·
 ὧν οὐδενὸς ὁ τῶν ἄλλων
 τεχνίτης, οὐχ ὅτι τῶν
 15 κατὰ τὴν φιλοσοφίαν, προσ-
 δεῖται. διὸ καὶ τῶν πρὸς
 τι τὴν ἐπιτετευγμένην
 ὑπόκρισιν εἶναί τις λέγων
 οὐκ ἂν διαμαρτάνοι. ῥήτο-
 20 ρι μὲν Γὰρ ἡ τοιαύτη, τά-
 χα δὲ καὶ τῷ πολιτικῷ,
 καὶ τῷ σοφιστῇ διαφό-
 ρωΣ πρᾶΞΙΣ προσήκει,
 φιλοσόφῳ δ' ἑτέρα· τοῖς
 25 δ' ἀπ' ἄλλων μαθημάτων
 Ἄλλῃ· καὶ νέφ, ΚΑὶ ἈΚμΑίφ,

partim ex historicis, atque ex iis quæ illi litteris mandata reliquerunt. Artium autem magistri aperte statuunt, id quod verum est, sed occultatur a viris politicis; nimirum se, ita ut graves et optimi habeantur, præsertimque ut in errorem audientes adducant atque res amplificent, adhibita methodo, Actionis præcepta instituere: quibus artificiis nequaquam eget ille qui cæterarum disciplinarum est peritus, nedum id intelligendum sit tantummodo de eo qui in rebus ad philosophiam pertinentibus versatur. Itaque si quis dixerit Actionem, omnibus suis numeris absolutam, collocandam esse inter illa quæ ad aliquid referenda sunt, is non errabit. Rhetori enim, forsitanque politico viro atque sophistæ, non eodem modo Actio tractanda est: alia philosopho convenit, alia iis qui in aliis disciplinis versati fuerunt; diversa est quoque juveni, viro ævi integro,

1 καὶ γέροντι Παράλλάττου-
 σα, καὶ γυναικὶ δηλογάτι·
 μᾶλλον δὲ, καὶ κατὰ τοῦτους
 ἐτέΡα πρέπει· παρ' ἄλλοις
 5 γὰρ ἄλλη διαχωρεῖ καὶ κα-
 ταγελᾶται. προσειληφθῶ
 δ' ὅτι· καὶ τὰ πλείω τῶν παρ-
 αΓγελμάτων παιδαγω-
 γοῖς ἔοικεν· οἱ δὲ τὴν τέ-
 10 χνην καὶ διὰ τούτων ὑ-
 πολαμβάνουσι μεγαλύ-
 νειν· ἀλλὰ μὴν οἱ μὲν
 τῶν σοφιστῶν τὰς κοι-
 νὰς φρένας ἔχοντες οὐ
 15 περὶ τῶν ἐν παντὶ προ-
 βλήματι προσιμίων, καὶ
 διΗγήσεων, καὶ πίστεων,
 καὶ ὑπεξαίρέσεων, καὶ
 ἐπιλόγων ἑαυτοῖς οἶον-
 20 ται προσήκειν· ἀλλὰ τῶν
 ἐν τῷ ΠΟΛΙΤΙΚῳ τόδε
 τῶν παχυτέρων πλήθος,
 ὡς μόνοις ταῦτ' ἐκπονεῖ-
 ται λέγει. διεῖλθε δε οὐ-
 25 τ' εἰ μόνον τὰ πολιτικὰ
 διὰ τούτων φησὶν προ-
 βαίνειν τῶν μερῶν, οὐτ' εἰ

seni, mulieri : immo iis singulis ,
pro cujusque conditione consen-
tanea est Actio dissimilis; apud alios
enim alia in usu est, aut exploditur.

CAP. III.
....
Inania
sophistarum
præcepta
de Orationis
partibus
et argumentis.
***

¶ Hoc præterea additum esto, pleraque
præcepta pædagogicis haud absimilia
esse; sophistæ autem artem suam per
hæc amplificare arbitrantur; at vero
qui inter eos communem sortiti sunt
prudentiam, ii non in omni quæstione
de exordiis, narrationibus, argumentis,
exceptionibus, perorationibus verba fa-
cere conveniens sibi esse existimant;
sed stolidi turba illa, quæ in politicis
rebus versatur, a se tantummodo talia
tractari prædicat. Nequaquam dis-
tinguit utrum politicas quæstiones
solas, an quascumque alias proces-
sus per has orationis partes habere dixe-

1 πάντα μέν· (μόνοι δ' αὐτοὶ
 τὰς εἰς πάντ' ἐναρμοττού-
 σας μεθόδους ὑπογράφου-
 σιν)· οὐτ' εἰ μόνΟι περὶ τῶν
 5 ἰδίων, ἢ μάλισΤΑ Πάντων
 παρέδωσαν· οἱ δ' ἄλλοι παρα-
 λελοίπασιν, ἢ βραχέως ἐ-
 φεστῆκασιν ταῖς ἰδίως τοῖς
 ἑαυτῶν ἐμπρέψαι δυνα-
 10 μέναις. ὧν τὸ μὲν πρῶτον
 ἄθλιόν ἐστιν, ὅτι σχεδὸν
 πᾶν σκέμμα διὰ τούτων,
 ἀλλ' οὐ τὸ πολιτικὸν μό-
 νον διοικεῖται· τὸ δὲ
 15 δεύτερον, ὅτι περὶ τῶν κα-
 τὰ φιλοσοφίαν, καὶ γραμ-
 ματικὴν, καὶ μουσικὴν,
 καὶ Γεωμετρίαν, καὶ τᾶλ-
 λα τοῖς ὅλοις, οὐδὲν οἱ πα-
 20 χεῖς οὔτοι παραδεδώκα-
 σιν· Ἀλλὰ μὴν κοινὰ τινα, κα-
 τὰ σύνεσιν κοινήν. Ἡ τὰ πάν-
 των παραγέλματα οὐ-
 δ', εἴπερ ἦν, μᾶλλον αὐ-
 25 τοῖς συνεχεώρητο, ἢ
 διέγνωστο τὸ τῶν ἄλλων.
 ἀλλὰ τοῖτο, Κατὰ λόγον, ἐξε-

rit; (soli enim illi omnibus argumentis accommodatas methodos conscribunt); neque utrum soli, aut ante alios omnes, de rebus sibi propriis præcepta tradiderint; dum cæteri talia omiserunt, vel paulisper animum applicuerunt methodis quæ argumentis sibi peculiaribus convenire poterant. Unde hoc primum incommodum exoritur, rem fere omnem quæ in disquisitionem venit, non solummodo politica argumenta per hos tractari; secundum autem, de rebus ad philosophiam, Grammaticam, Musicam, Geometriam, aliasque disciplinas in universum pertinentibus, nihil stolidos illos præcepisse; at vero communia quædam secundum communem prudentiam. Profecto præcepta omnibus argumentis communia, si quidem essent, non magis illis concessa fuerant, quam ab iisdem cognitum erat id quod cæterorum est. Hoc autem, sicut ratio postulat, per-

1 ἵκτειν βούλοῖτό τις τοῖς φι-
 λосоφοῖς ἔΞΕῖΝΑΙ. τὸ δὲ τρίτον,
 ὅτι καὶ τοῖς ἄλλοις μὲν ὑ-
 πὲρ τῶν οἰκείων, ἀλλὰ
 6 δὴ μάλιστα τοῖς φιλοσό-
 φοις ἔΝΘΕν ἑΟΐΚασι κατ'ΕΨΕῦΣ-
 θαι. καὶ ΔΙΑ Τὸ ἀποδεικνύ-
 ειν ΛΟΓῶν ἢ ΠΡΟΣΩπων ΑὔΤΟΥΣ
 ἔΜΠΕΠΟΙΗμένους ΕὐθύνοΥς
 10 ἐκτετεχνολόΓηται· διΗ-
 γήΣεσιν δ', ἴσως ΤΕ Καὶ τοῖΣ
 ἐπιλεγομένοις οὐ δαψΙ-
 λῶς χρῶνται· πλὴν οὐ-
 δὲ Περὶ τούτων ἀμελέσ-
 15 τερον ἐκείνων ἀνεστρά-
 φησαν. τῆς δ' αὐτῆς ἀ-
 διαληψίας ἔχεται καὶ τοῦ-
 το, λεγόμενον ὑπό τινων·
 ὅτι μόνης ἢ μάλιστα
 20 τῆς ῥητορικῆς ἐστὶν τὸ
 τοὺς ἐνδεχομένους
 εἰς ἕκαστον λόΓους ἐξ-
 ευρίσκειν· διὸ καὶ τέλος
 αὐτῆς τοῦτ' εἶναί τινες
 25 ἔφησαν. πρῶτον μὲν
 γὰρ οὐθὲν διαφέρει τοῦ-
 το τῆς εὐρέσεωΣ· μᾶλ-

pendendum quispiam philosophis tribui velit. Tertium aliud inde venit, nimirum eos ob illa videri cæteris quidem, de rebus sibi propriis, philosophis autem præcipue, mendaciter multa confinxisse. Atqui, ut manifestum facerent semet ipsos orationum vel personarum censores constitutos fuisse, ab iisdem artificiose disputatum est; sed narrationibus, ac fortasse etiam epilogis non large utuntur; quamquam in his rebus non negligentius exercitati fuerunt quam cæteri. Ex eodem ratiocinationis defectu pendet id quod a quibusdam dicitur, penes rhetoricam solam esse, vel ad hanc in primis pertinere, convenientia argumenta invenire in singulis causis; quam ob rem hunc esse Rhetoricæ finem quidam dixerunt. Primo enim nihil hoc differt ab inventionem; immo

- 1 λον δ' οὐδὲ τὸ περὶ τῶν πέΝ-
 τε τοῦ λόγου μερῶΝ τῆς
 εὐρέσεως· εὐρέσεις Γάρ εἰ-
 Σιν αἱ καθ' ἕκαστον ἐπι-
 5 ΤΕύξειΣ· οἱ δ' ὡς πολΥτέΧν-
 ΟΙΣ ΕΠΙφέρονται Τὸ ΕΝδιατέ-
 τως, καὶ Τὸ ΑΠ' εὐΘΕΙΑΣ, ΚΑΙ Τὸ πυ-
 ΚΝΩΣ· ΑΠΛΩΣ οὐδὲν Ὅ ΤΙ ΟΥΧ ὁμ-
 ΟΥ ΕΝ ΤΕΧΝΑΙς διαΠΕΡΑίνον-
 10 ΤΕΣ. δεύτεροΝ δὲ, εἰ μὲν
 καὶ πρὸς ἕΚασΤΟΝ τῶν ΕΝ
 ἱατρικῇ, καὶ μουσικῇ, καὶ
 γεωμετρίᾳ, καὶ τῶν ἄλ-
 λων τοῦΣ ἐνδεχομΕΝους
 15 εὐρίσκειν λόγους φασί,
 τὴν ῥητορικὴν τὰ πάν-
 τ' αὐτὴν εἶναι νομίζου-
 σι· καὶ δῆλον ὅτι φαίνον-
 ται, κατὰ τὴν ἐπαΓελί-
 20 αν, πρὸς πάντ' εὐποροῦν-
 τεσ. οὐδὲ γὰρ, ὡς ἤδη πολ-
 λάκις εἵπαμΕν, αὐτοῖς
 προσήκει τὰς κοινὰς
 περὶ πάντων μεθόδους
 25 παρΙστάνΑΙ, μᾶλλον ἢ
 τισιν τῶν ἄλλων· οὐδ' εἰ-
 σὶ μὲν κοινΑὶ περὶ παν-

neque id quod traditur de inventione quinque partium orationis: inventiones enim sunt rationes assequendi unamquamque rem ad quam contendimus; hi vero illis inventionibus, tamquam multa arte efficiendis, attribuunt id quod vocamus loqui ex animi sententia, sine ullis verborum involucris, prudenter; in universum nihil non (*h. e. omnia*) simul in suis de arte præceptis absolventes et concludentes. Secundo, si eorum qui in medicina, musica, geometria versantur, pariterque aliorum qui alia exercent, esse dicunt invenire argumenta ad peculiare quæstiones pertinentia; rhetoricam per se solam omnia possidere arbitrantur; perspicuumque est illos videri, ex iis quæ prædicant, ad omnia paratam rerum copiam habere. Nequaquam autem, id quod jam sæpe diximus, decet ipsos magis quam reliquorum aliquos omnibus quæstionibus methodos communes instituere; non sunt enim communes omni-

1 των· Ἀλλ' ἴδιαι καθ' ἐκάστην
 ἐπιστήμην, αἱ γε συνέχου-
 σαι. καὶ πάρεστιν ἐν ἐτοι-
 μῳ λέγειν· ἦσαν Ἐν ἐπικέ-
 5 νῳ Οἰήσει, Ἀπ' αὐτῆς τέ-
 χνης παισὶ μεταδοθήσεσθαι
 τῆς εὐρέσεως τῶν ἐν
 τοῖς ῥητορικοῖς Ἐνδεχο-
 Μένων λόγων. ἄλλως
 10 δέ, οὐδὲ τῶν φιλοσόφων
 τοὺς κατ' ἄλλην φιλοσο-
 φίαν πρὸς ἑκάστον ἐν-
 δεχομένους λόγους εὐ-
 ρίσκειν δυναμένων, ἀθλι-
 15 ότης βαθεῖα τοὺς ἐν ἐτε-
 ρογενεῖ τέχνῃ προσποι-
 εῖσθαι. καὶ τὸ πέρας οὐδ' ἐφήρ-
 μοσταί τι τοῖς ἄλλοις ἐν
 ταῖς τεχνολογίαις αὐ-
 20 τῶν, ἀλλὰ τοῖς πολιτικοῖς
 μόνον προβλήμασιν.
 ἃ γὰρ αὖ περὶ τῶν θετι-
 κῶν λέγουσιν ἡδονῆς
 μὲν γέμει πολλῆς, οὐ-
 25 κ' εὐκαιρα δ' ἐστὶν νῦν ἐξ-
 εταῖζεσθαι· τὸ δὲ τοσοῦ-
 το καὶ νῦν εἰπεῖν Αἵ τοῖς

bus quæstionibus methodi; sed disciplinæ unicuique peculiare, quæ quidem eam contineant. In promptu est dicere: in vana opinione versabantur, solius artis ope vel pueris traditum iri inventionem convenientium argumentorum in rhetoricis. Alioqui, quum ne philosophi quidem argumenta invenire possint, secundum aliud philosophiæ genus, quæ in unaquaque quæstione sint rei convenientia; mera ineptia est sibi vindicare argumenta quæ ad artem a sua diversam pertinent. Ac finis ne accommodatur quidem cæteris quæstionibus, sed politicis tantummodo, in Artibus quas scripserunt. Quæ enim rursus de infinitis tradunt, magnis quidem abundant illecebris; nequaquam autem ex re est hæc nunc ad examen vocari: id solum in præsentia illis dicere

- 1 χρῆ διότι ἑκάστῃ τέχνῃ,
 κατὰ μάθῃσιν ἑκάστην, ἔσ-
 τί τινα καὶ περὶ ἀορίστων
 καὶ περὶ ὀρισμένων, ὑπὲρ
 5 ὧν ἑκατέρου τοὺς ἐνδε-
 χομένους ἐξευρεῖν λό-
 γοις μόνων ἐστὶ τῶν
 καθ' ἑκάστην ἐπιστημώ-
 νων· ὥστε καὶ ῥητόρων
 10 τὰ κατὰ τὴν ῥητορικὴν
 ὀρισμένα καὶ ἀόριστα·
 τὸ δὲ τῶν ἄλλων τινὸς·
 ἀντιποιεῖσθαι, μαργί-
 τοι μανίας ὄρους ἵστησιΝ.
 15 ἐξέστω τοιγαροῦν καὶ
 τέλος ἀποφαίνεσθαι
 τῆς Ῥητορικῆς, εἰ καὶ κα-
 ταγέλαστον, τὸ τοὺς ἐν-
 δεχομένους εἰς ἕκαστον
 20 πρόβλημα ῥητορικὸν
 ἐξευρίσκειν καὶ λέγειν
 (τὸ δὲ πρὸς ἕκαστον ἀ-
 πλῶς δεσμῶν ἔχει χρεῖ-
 αν· ἐκ Περικουσίας δὲ λέ-
 25 γοίμεΝ Νῦν ἡμεῖς τὸ μὴ-
 δὲν ἄφατον ὑπάρχειν

oportet in unaquaque arte, secundum disciplinam unamquamque, quædam inesse de infinitis et de definitis, quorum de utroque convenientia invenire argumenta ad eos solos pertinet qui in unaquaque fuerunt exerciti; ita ut ad rhetores pertineant ea quæ sunt secundum Rhetoricam definita et indefinita: cæterorum autem aliquid sibi assumere, id ad ipsos Margaritæ insanix fines accedit. Liceat igitur finem Rhetoricæ in aperto proponere, etsi derisione dignum: *Ars est inveniendi et exprimendi rationes convenientes quibuscumque argumentis rhetoricis* (verum illud, *quibuscumque*, ita simpliciter dictum opus est ut arcte restringatur; immo nunc nos ex abundanti dixerimus sententiam minime esse talem,

¹ εἰπεῖΝ· ΜΗ δυνατόν εὐρεῖΝ,
 λέγειΝ δύνασθαι)· καὶ ἡ τὸ
 φαυλόΤΑτον, ἀλλὰ μὴ
 μόνον τὸ χρήσιμον. εἰ καὶ
⁵ τὸ τὴν διάθεσιν ἔχειν
 ἐπὶ τινων, ἀφ' ἧς εὐρεθή-
 σεταιΙ, τιμιώτατον· εἰ
 δὲ περὶ τῶν κατὰ τὰς κοι-
 νὰς αἰσθήσεις ἐπιβλεπο-
¹⁰ μένων, καὶ ὑΠὸ παιδὸς
 ἐλεΓχθείησαν, τὸ δὴ λε-
 γόμενον. χωρὶς γὰρ τοῦ
 φιλοσοφίας ἀντιποιήσασ-
 θαι, δῆλον ὡς ὁ τοὺς ἐν-
¹⁵ όντας οὕτως εὐρίσκων
 λόγους, ὀφείλει καὶ τοὺς
 ἀναγκαίους εἰδέναι καὶ
 τοὺς ἐνδεχομένους
 μὲν, οὐ μὴν ἀναΓκαίους·
²⁰ ἔνεισι γὰρ ἐκάτεροι. τὸ δὲ
 τί δι' ἀναγκαίων καὶ τί δι'
 ἐνδεχομένων περαί-
 νεται, πολλοῦ δεδεήκα-
 σι γινώσκειν (Εἰ καὶ ἔκτυ-
²⁵ ποῦσιΝ ἐν τοῖς Συμβουλευ-
 τικοῖς τόποις τὰς ὀνο-

quæ pronuntiari non possit; scilicet eum qui invenire nesciat, nihilominus dicere posse); *etiam si res sit vilissima, non tantummodo quum est utilis.* Quamquam ad quædam eo præditum esse animi habitu per quem inventio fieri possit, magni est faciendum; tamen si agitur de iis quæ inspicuntur per communes perceptiones; confutarentur vel a puero, ut aiunt. Etenim, præterquam quod philosophiam sibi vindicaverunt, liquet necesse esse oratorem qui argumenta comprehensa in quæstione ita invenerit, cognoscere simul argumenta necessaria atque argumenta probabilia quidem, sed non necessaria: insunt enim utraque. Plurimum autem abest ut sciant quid per necessaria argumenta, quid per probabilia efficiatur (etsi effingunt in deliberativis locis illas appella-

- 1 μασίας)· ἔτι δὲ πρότερον,
 τί δυνατόν ἐστιν γενέσ-
 θαι καὶ τί τοῖς ὅλοις ἀδύ-
 νατον· ἐπίστασθαι προσ- *
- 6 ἦκον, ὅπως ἂν τὸ Μὲν εἰς
 τὸν λόγον παραλάβω ΣΙ, τὸ
 δ' ὑπερβῶσι. Μανία δὲ πολ-
 λή τὸ περιάπτειν αὐτοῖς
 τὰ διὰ μέσης θεῶν ΟΥ΄-
- 10 Μενὰ φύσιολογία Σ καὶ ΝΗ Σ.
 μᾶλλον δὲ κοινότερον
 ἔτι τοὺς ἀληθεῖς ἐνεῖ-
 ναι συμβέβηκεν, οὐχὶ τοὺς
 ψευδεῖς· Ἀλλὰ Καὶ Οὗς ἀ-
- 15 νάγκη Κρίσιν αὐτοὺς ἔ-
 χειν τὰ Ληθούς τε καὶ τοῦ
 ψευδοῦς, οὐ πολὺ μᾶλλον
 ἢ πτερῶν ἐνδέουσιν; ἐ-
 πεί καὶ τῶν περὶ τοῦ δικαΝΙΚ-
- 20 οὔτ' εἶναι τόδε, τί καὶ σῶ-
 φρον καὶ γενναῖον καὶ με-
 γαλόψυχον καὶ φιλικόν,
 καὶ πρὸς θεοὺς εὐσεβεῖς,
 καὶ πρὸς εὐεργέτας εὐ-
- 25 χάριστον, καὶ τὸ προσῆ-
 κον ἀπλῶς ἀπάσαις ταῖς
 ἀρεταῖς ἐξευρίσκειν,

tiones); et multo etiam prius nesciunt, quid fieri possit, quid sit omnino impossibile : quod conveniat eos scire, ut illud in orationem conferant; hoc prætereant et excludant. Insaniæ autem magnæ est hos assumere sibi illa quæ per intimam physiologiam novam disquiruntur. Immo vero sæpius accidit rei inesse vera argumenta, non ea quæ sunt falsa; at illi qui vel per se solos necessario discrimen verorum et falsorum statuere deberent, nonne veris argumentis multo magis quam pennis carent? Etenim esse eorum qui in judiciali genere versantur, invenire quid sit prudens, quid nobile, quid magnanimum, quid ad amicitiam pertinens, quid erga Deos pium, quid erga benefactores gratum, quid denique conveniat in universum omnibus virtutibus,

- 1 φάναι τοὺς, ὡς ὄνος λύρας,
 τῶν φύσει καὶ κατ' ἀλή-
 θειαν ἀρετῶν ἐπησθημέ-
 νους, εὐηθίαΝ ΔΕῖ νομίζειν.
- 5 εἰ δ' ἐροῦσι τὰ φαινόμενα
 τοῖς πολλοῖς, (τοιαῦτ' εἶ-
 ναι ΚΑὶ Τάληθῃ, καὶ δυνατὰ, καὶ
 μΕγαΛΕῖα) μόνον ἐξεΥρίσκειν,
 καὶ τὰ πιθανότητ' ἔΧοντα.
- 10 χωρὶς τοῦΤΩΝ μηδὲν ἔΤΕρον
 λέγειν ἢ τὸ τοὺς ἐνόντας
 πολιτικούς λόΓοΥς ἐξευ-
 ρίσκειν τὸν ποΛΙΤΙΚόν· οὐ-
 δ' ἔστηκεν τὰ φαινόμενα
- 15 τοῖς πολλοῖς, ὥΣτε ΠηΡοῦν-
 ται πολλάκις· ὁ καὶ συμβαί-
 νΕῖν θεωροῦμεΝ. τοὺς δὲ
 Πιθανοὺς εἰ Μὲν πάλιν τοὺς
 τοῖς πολλοῖς φανησομέ-
- 20 νουΣ ὙΠΟΛαμβάνουσι, ταῦΤὰ
 ῥητέΟν· εἰ δὲ τοὺς συνΕΓ-
 γίζοντας τοῖς οὖσιν, ἢ καὶ
 τοὺς προχείρως εἰς συΓ-
 κατάθεσιν ἐπισπωμένους,
- 25 οἱΜαΙ ὅτι, μὴ τῶν ὄντως
 τοιούτων ἐπιγίνωσκομέ-
 νων αὐτοῖς, οὐδ' ἔτεΡον

hoc dicere eos qui, ut asinus lyram, noverunt virtutes quæ sunt secundum naturam atque veritatem; stultum judicare debemus. Quod si aiunt illa solum quæ multitudini rata sunt (qualia sint et vera et possibile et ampla) sese invenire, et ea quæ sunt apta ad persuadendum; ultra hæc nihil aliud esse quod oratione tractet vir politicus, præter inventionem argumentorum quæ insunt in quæstione; respondebo minime firma esse illa quæ rata habet multitudo, adeo ut sæpe claudicent; id quod fieri videmus. Rursus, si ad persuadendum apta esse existimant ea quæ multitudini talia videbuntur, eadem sunt dicenda; si vero hoc dicunt de iis quæ veris argumentis proxime accedunt, vel facile perducunt ad assensionem; opinor, nisi pernoscantur ab ipsis illa quæ reapse talia sunt, nihil aliud

- 1 κατανοΗθήσεται τῶν εἰρη-
 μένων. ἴσως δέ τις ἐρεῖ μῆδ' ὁ-
 λως τὴν δύνάμιν ἄΦ' ἧς ἔσ-
 τι τὰ πολιτικά πάντα καὶ
 5 τὰ σοφιστικά τῶν ῥητόρων
 ἐξευρίσκειν καὶ λέγειν, ΚΑΛ-
 λος ἔχειν τι· προτεινόμε-
 νος ἀνθ' ὧΝ ΕὐΡΗΚΑΣΙΝ
 ζῶΗν, ἐΡῶ ἀΣΚΕῖΝ ἘΚΕῖνο τοῖΟΥΤΟΥΣ
 10 σοφιστάς, ΜΗδὲ ΠΟΛΛΑ ΑἴΤΟΥΣ
 ἐξευρίσκειν τῶν ἐνδεχο-
 μένων ἐν τοῖς πολιτικοῖς,
 ὅσον Ἐπὶ ταῖς τεχνολογίαις.
 πάλιν δ' ἕτερος μὲν φήσει καὶ
 15 τοὺς μεγάλους σοφιστάς
 ἐν τοῖς ΠΟΛΙτικοῖΣ ἀδυνα-
 τεῖν, οὔΣ καὶ τὰς ἐκδεδομέ-
 νας ὑπ' ἄλλων ἂν τέχνας,
 καὶ τὰ παΡαπλήσια διασα-
 20 φεῖν. ἐΓὼ δὲ ΛΕΓΩ ΤΟΥΣ μὲν
 ἀληθεῖΣ λόγους, οὔτε τοὺς
 σοφιστάς, οὔτε τοὺς πο-
 λιτικούς ῥήτορας ἂν εὐ-
 ρίσκειν ἅπαντας, ἀλλὰ
 25 καὶ τοὺς πλείονας ψευδεῖς·
 οὔ γε τοὺς τὸν ἀγαθὸν εἰΣ
 συΓκατάθεσιν ἐΠΙΣΠΩ-

perspectum iri inter illa quæ dicta fuerunt. Fortasse aliquis contendet facultatem per quam politica omnia et sophistica quæ ad rhetores pertinent invenire et exprimere datur, omnino nihil honesti in se habere : in medium afferens illa per quæ vitæ subsidia sibi comparaverunt ; respondebo his solis rebus operam dare tales sophistas, neque eos multa argumenta quæ conveniunt quæstionibus politicis invenire, quatenus per Artes fieri potest. Rursus contendet alter etiam egregios sophistas in politicis nihil posse ; quos eosdem asseret vulgaritas ab aliis Artes, aliaque ejusdemmodi illustrare. Ego dicam vera argumenta neque sophistas, neque politicos rhetores invenire omnia ; sed plura hos adhibere falsa, non illa quæ virum bonum ad assensionem pertra-

- ¹ μένους Πιθανούς, ἀλλὰ τοὺς
 πλείους τὸν Φαυλότατον· καὶ
 Τὰ Πλείῃςτα λέγειν ἔξω τῶν
 ἐνδεχομένων ὄντα, παρα-
⁵ λογιζόμενα δὲ τοὺς ἀκούον-
 τας· Οἷς γ' ἐστὶ Προκαίμενόν
 τις τῆς Τέχνης Καπῆλεια.
 πάντας δὲ τοῖς ἐνόντας
 Ἐξέγροι τίς ἂν Λόγου ἀπό τι-
¹⁰ νος ἐπιπτῶσεν; ὥστ' Εὐνόη-
 Τον, ὅτι γε παρὰ Τούτους
 οὐδὲν ἐστὶν Αἰσχρὸν εἰ-
 πεῖν ἀδυνατήσῃ· ἐπει-
 δὴ φιλοσοφώτερας ἐστὶ
¹⁵ καὶ βαθείας Γε συνέσεως τὸ
 τριοῦτον· ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν ἀξιοθήσεται τινος ἔτι
 λόγου καὶ κατ' ἄλλα μέρη τῆς
 Μεθόδου. νῦν δὲ καὶ κεῖ-
²⁰ ΝΟ ἀδιάληπτον Τούτων,
 ὅτι τῶν προβλημάτων
 τὰ μὲν ἐστὶν δικανικά,
 τὰ δὲ συμβουλευτικά, Τὰ
 δὲ περὶ τοὺς ἐπαίνους καὶ
²⁵ Ψόγους. ὧν τὰ μὲν συνέ-
 χειν ἔφασαν τὰς πρὸς ἀλ-
 λήλους ἐπιπλοκάς, τὰ δ' ὑ-

hunt, ut quæ sint probabilia; sed argumenta quorum pleraque ad assensionem pessimum quemque pertrahunt, et ea dicere quæ sunt extra probabilitatem, audientesque in errorem inducunt; quippe quibus proposita sit quædam artis cauponatio. Argumenta enim quæ in quæstione insunt quis invenerit casu nescio quo? Ut sit animadversu facile rem esse minime turpem, si quis ad illorum normam dicere nequaquam possit; quum inceptum quale est eloquentia magis philosophicæ, altæque prorsus prudentiæ sit: verum hæc dignabor etiam alia tractatione, per alias quidem partes methodi. ¶ Nunc illud quoque ab iis quæ præcedunt se-
 jungi non debet, nimirum inter quæstiones alias esse judiciales, alias deliberativas; alias denique in laudationibus et vituperationibus versari. Quarum primas dixerunt complecti aliorum cum aliis implicationes; secundas autem de-

CAP. IV.

Sophistas
 impugnat
 docentes tripar-
 titam esse
 Rhetoricam.

•••••

- 1 πογράφειν ΤΑ ΣΥμφέρον-
 τα πᾶσιν· τὰ δ' ἐπὶ τὰς ἀρε-
 τὰς προτρέπειν καὶ τῶν
 κακιῶν ἀπαλλάττειν. πε-
 5 ρὶ μὲν οὖν τῶν δικανικῶν
 καὶ συμβουλευτικῶν εἰς ἄλ-
 λον καιρὸν ἐπιτηδεύοντες
 ὑπερβήσομαι (καὶ γὰρ Ἰπ' αὐ-
 τῶν ἀδολέσχουσιν ΤΑΔΕ ἐκεί-
 10 παλὶ Ἀλλογεῖται)· πλὴν τοσοῦ-
 τ' εἰπεῖν, ὅτι τὸ δικανικὸν
 οὐ δήπου δικανικὸν λέγου-
 σιν (ἢ τοῦναντίον ἀκούσυν-
 ται παρ' ἐνίων), ἀλλὰ δικασ-
 15 τηριακόν· καὶ πόλλ' ἐστὶ τὸ συμ-
 βουλευτικόν, οὐ τοῖς κατὰ
 μέρος ἀνθρώποις ὑπὲρ
 τῶν εἰς βίον μακάριον ἀνη-
 κόντων, ἵνα μὴ φανερά
 20 ψεύδωνται. καὶ φησὶ αὐ-
 τοὺς πρώτους ἐαῖτοῖς τὰ
 ναντιώτατα συμβεβου-
 λευκέναι, τὴν ζωὴν
 ταύτην ἐλομένοις, ἄλ-
 25 λὰ ἡμῖν καὶ πληθεσιν
 κοινῶς περὶ τῶν πολι-

finire illa quæ omnibus utilia sunt; tertias ad virtutes hortari atque a vitiis avertere. De judiciali quidem et deliberativo genere dicere in aliud tempus magis idoneum differam (namque illi de his generibus in Artibus suis loquaciter ad satietatem usque eadem disserunt); nunc hoc tantummodo addam, *sophistas* id quod vere *judiciale* est non appellare *judiciale* (profecto a nonnullis *contrarium* audient), sed *διασπρηκτικόν*, eosdemque docere genus *deliberativum* universæ civitati consulere, non civibus singulatim de rebus quæ ad beatam vitam conferunt, ne aperte mentiantur. Affirmo igitur illos, quum hoc vitæ institutum amplexi sunt, primum sibimet ipsis quam pessime consuluisse, deinde vero nobis atque communiter omnibus civibus, de iis quæ pertinent ad res

- 1 τικῶν λεγομένων πρα-
 γμάτων, καὶ διότι τούτων
 ἐκάτερον οὐχ ὑπὸ τῶν σο-
 φιστῶν καὶ ἀπὸ τῆς τέχνης,
 5 ἀλλ' ὑπ' ἄλλων γίνεται, καὶ
 κατὰ δύναμιν ἄλλην. ὑπὲρ
 δὲ τῶν κατὰ τοὺς ἐπαίνους
 καὶ ψόγους νῦν λέγωμεν,
 ὅτι τοῖς πολιτικοῖς τῶν
 10 ῥητόρων παρασπεύρε-
 ται μὲν οὐκ ὀλίγων ἐγκώ-
 μια καὶ ψόγοι· καθ' ἑαυτὰ
 δ' οὐ ποιεῖται, μᾶλλον δ' οὐ-
 δὲ παραπλήσια τοῖς τῶν
 15 σοφιστῶν ἔστιν, οὐδὲ πε-
 ρί τινων γίνεται ἄλλων ἢ τῶν ἀ-
 νατεινόντων εἰς τὸ κοι-
 νόν· οὐδ' ὅλως ἀντιποιοῦν-
 ται μόνοι Γ' οὐτΟί τινες.
 20 ἐπαινεῖν καὶ ψέγειν δύνασ-
 θαι. τὸ δὲ σοφιστικὸν γέ-
 νος τοῦτ' ἐπαΓΓέλλε-
 ται· πρὸς ὃ καὶ λαλήσομεν,
 ἐπὶ τοὺς ἐκδεδομένους.
 25 ὑπ' αὐτῶν λόγους ἀναΦέ-
 ροντες. εἰ μὲν οὖν, ὥς-
 περ ἔνιοι, περὶ ἧ φατίσων-

quas politicas nominamus; ideo quod horum generum utrumque neque a sophistis, neque ex rhetorica arte procedit; sed ab aliis, et per aliam facultatem efficitur. ¶ De iis autem quæ sive

CAP. V.
 .....
 Lacessit so-
 phistarum præ-
 cepta de genere
 demonstrativo.
 ....

ad laudationes, sive ad vituperationes adtinent nunc hoc dicamus: a viris politicis in orationibus suis interse-
 runtur quidem non paucorum lauda-
 tiones vituperationesque; se junctim
 vero illæ non componuntur, immo
 potius ne similes quidem sunt illis
 quæ a sophistis proficiuntur; neque
 in ullis aliis rebus immorantur
 quam in iis quæ ad rempublicam
 pertinent; neque omnino sibi solis
 hi vindicant facultatem quosdam
 laudandi atque vituperandi. Familia
 autem sophistarum hoc de se jactitat:
 qua de re verba faciemus, ad libros
 ab illis editos orationem nostram
 referentes. Quod si, tamquam non-
 nulli, de quacumque re dicturi sint,

- 1   Ται, μόνοι φασι Πᾶν ὅλως
       πρᾶγμα δύναμιν ἔχειν ἐ-
       παινεῖν καὶ ψέγειν, ἄξιον πυ-
       θέσθαι πότερον ταὐτὸ λέ-
 5   Γουσιν, ὅταν μὲν θελήσω-
       σιν ἐγκωμιάζειν, ὅταν
       δὲ βουληθῶσι ψεγεῖν· ἡ τὰ
       μὲν ἐπαινετὰ μόνον
       ἐγκωμιάζειν, τὰ δὲ ψε-
 10 κτὰ Μόνον ψέγειν. εἰ μὲν
       γὰρ τὸ πρότερον, μετὰ τῆς
       ἀποπληξίας τοῦ τὰ ψεκτὰ
       μὲν ἐγκωμιάζειν, τὰ δ' ἐ-
       .παινετὰ ψέγειν· οὐδ' ἐστὶν
 15 ἔπαινος, οὐδὲ ψόγος τῶν
       οὐκ ἐχόντων ἅ τις φήσει·
       πολλὰ δὲ οὐδ' ὅλως ἔπαι-
       νον, Οὐδὲ ψόγον ἐπιδέχεται
       τῶν πραγμάτων. εἰ δὲ
 20 τὸ δεῦτερον, οὐ μόνον
       τὴν σοφίαν αὐτοῖς ἀπο-
       νέμουσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν εἴ-
       δησιν ὧν ἕκαστον ὠφε-
       λημάτων καὶ βλαμμάτων παρασκευάζει·
 25 καὶ εὐπιοροῦνται, πολλὰ
       μὲν τῶν ἐπαινετῶν ψέ-
       γοντες, Οὐκ ὀλίγα δὲ τῶν

soli contendunt se rem omnem universim laudare aut vituperare posse; æquum est inquirere utrum idem argumentum dicendi sumant, sive sibi proponant laudare, sive habeant in animo vituperare; an illa tantummodo quæ laudabilia sunt laudare velint, vituperare autem ea tantummodo quæ vituperabilia sunt. Nam si prius asserunt, præterquam quod amentis est laudare vituperabilia, laudabilia vero vituperare; ne potest quidem esse laudatio aut vituperatio rerum in quibus nequaquam reperiuntur ea quæ quis dixerit; multa autem, in universum, neque laudationem admittunt, neque vituperationem. Sin asseverant posterius, sibi arrogant non modo sapientiam, sed etiam cognitionem commodorum atque damnorum, quæ unaquæque res præbet; atque magnam sibi divitiarum copiam comparant, multa laudabilia vituperantes, non pauca vero

- 1 ψΕχΤῶν ἐπαινοῦΝτες· εἰ
 μὲν τὸ περὶ τῶν θεῶν καὶ
 τῶν ἡρώων ἐγκώμια
 δύνασθαι ποιεῖν ἐπαγγέ-
 5 λονται, τῶν δ' ἀνθρώπων
 τοὺς μὲν εὐλογεῖν, τοὺς
 δὲ δυσφημεῖν ὧς κακοὺς ἢ
 ἀΓαθοὺς, ὅταν προέλων-
 ται ποιεῖν ἐκάτερον, ἡ-
 10 μεῖς ΜΕΜΦόΜΕΘΑ ΘΕῶΝ ἢ Ἀρίστου,
 καὶ ἀναισθητῶν, Οὐχ οἶον
 ἀλόγων ζώων αὐτοὺς ἐΓ-
 κώμια πεποΙΗκέναι· δι-
 ὅΤΙ θεῶν μὲν οὐδείς, οὐδ' ἡ-
 15 ρῶων ἐΓκωμίῳ δεῖται·
 τοῦ παρ' ἀνθρώπων· ἐσ-
 τίν τε πᾶν ἔλαττον αὐ-
 τῶν, καὶ τὸ κατατευχθέν·
 ἀπρεπέστατον δὲ τὸ γι-
 20 νόμενον Ἀπὸ τῶν σοφισ-
 τῶν. διὸ καὶ Λέγουσιν ἀ-
 ριστοτέλην, ἢ τιΝα μέν-
 τοι, πρὸς ἀναξιμένην ἢ
 τινα δήποτ' εἰπεῖν τῶν
 25 σοφιστῶν, εἴΤ' ἀΡτέμιδος,
 εἴΤ' ἀθηνᾶς ἐΓκώμιον
 γράψαντα καὶ σεΜΝυνΟ-

vituperabilia laudantes. Si de Diis heroibusque laudationes se scribere posse prædicant; hominum autem quosdam laudare, quosdam dictis lacessere, tanquam, pravos aut bonos, quum utrumque facere susceperunt; nos eos reprehendimus, quod scripserunt laudationes sive deorum, sive optimi cujusque, sive rerum quæ sensu carent, nedum animalium rationis expertium; quia Deorum aut heroum nullus laudatione indiget ab hominibus composita: infra illos enim est laudatio quæcumque, vel optime condita; ea vero maxime indecora, quæ proficiscitur a sophistis. Qua de re ferunt Aristotelem, aut alium certe quendam, dixisse ad Anaximenem vel quempiam sophistam, qui laudationem scripserat sive Dianæ, sive Minervæ, atque ea super-

1' μενον· οὐκ οἶΕι γὰρ, εἰπΕῖν, ἐάν
 ποτ' ἔρις Γένηται τῶν θεῶν,
 ὡς πρόΤερον, ἐρεῖν τὴν ἀ-
 φροδίτην· « καλὸν ἄρ' ἐΓκώ-
 5 μίον σου καὶ ὁ δεῖνα ἐποί-
 ησεν. » τὸ δὲ τῶν ἀλόγων
 ζῶων τὰ μὲν ΕἰΓκῶΜια-
 ζειν, τὰ δὲ ψέΓειν, οὐδὲν καὶ Αὔ-
 τῶν τοὺς βίους ὠφελεῖ, δι-
 10 ἄ τὸ μῆτ' αἰσθάνεσθαι τῶν
 λεγομένων αὐτὰ, μῆτ' Εἰ-
 πιδέχεσθαι μετάρθεσιν
 ἐκ τῆς οἰκειάς φύσεως·
 ἄνθρωποι δὲ προτρέπον-
 15 ται μὲν ἐπὶ τὸ Σπουδαῖ-
 ον ὑπὸ τινων ἐπαίνων, καὶ
 τῶν κακῶν ἀφίστανται
 διὰ τινας ψόγους· ἀλλ' οἱ
 ῥητορικοὶ σοφισταὶ βου-
 20 σίριδας καὶ πολυφήμους,
 καὶ τοιούτους ἄλλους ἐγ-
 κωΜιάζοντες, τὰ τῶν
 ἀγαθῶν ἔπαθλα κοινο-
 ποιοῦσι, καὶ πολλοὺς εἰ-
 25 ναι πονηροὺς προτρέ-
 πονται· καὶ προκρί-
 νοντες Ἐν ταῖς ΠΑνηΓύ-

biebat: annon opinaris, si quando inter Dēas, ut quondam, fiat certamen, Aphroditē dicturam esse: « pulchram profecto de te laudationem etiam ille nescio quis composuit »? Quædam autem animalium rationis expertium laudare, quædam vituperare, nequaquam vel illorum vitam emendat, nedum nostræ prosit; propterea quod neque sentiunt quæ dicuntur, neque ea sunt ut a propria natura avocentur: homines autem impelluntur ad honesta quibusdam laudationibus, atque amoveantur a vitiis per quasdam vituperationes; sed rhetorici Sophistæ Busiridas, Polyphemos, aliosque hujusmodi laudantes, præmia quæ viris bonis peculiaria erant, omnibus communia efficiunt; immo nonnullos in pravitatem inducunt: dumque præponunt in ludorum celebra-

- 1 Ρεσιν πηνελόπης κλυται-
 μνήστραν καὶ τὸν πάριν
 ἀλέξανδρον ἑκτορος, ἀ-
 φανίζουσι τὰς Ἀρετὰς
 5 τῶν ἀγαθῶν, ὅσον ἐφ' αὐ-
 τοῖς. οὐδ' αὐτοὶ μέντοι γε
 ἀπὸ διαθέσεως αὐξητΙ-
 κῆς μὲν τῶν ἀρετηφό-
 ρων ἀνδρῶν, μείωτικῆς
 10 δὲ τῶν πονηρῶν, τοὺς
 μὲν ἐγκωμιάζειν, τοὺς
 δὲ ψέγειν ἐπιχειροῦσιν· ἀλ-
 λ' ἢ διὰ κέρδος, ἢ διὰ φόβον, ἢ
 δυνάμεως ἐπίδειξιν
 15 ποιούμενοι. καὶ ἄρα
 ποτὲ τῶν ἀγαθῶν τινὰς
 ἐγκωμιάζωσι, καὶ τῶν
 ἀτόπων κατηγοροῦσιν,
 οὐ τῶν κατ' ἀλήθειαν ὄν-
 20 των, ἀλλὰ τῶν τοῖς πολ-
 λοῖς νομιζομένων, καὶ
 καθόλου τῶν τὰς δημώ-
 δεις ἀρετὰς καὶ κακίας
 ἐχόντων· ὅτε Παρὰ τῶν
 25 ὄντων ὡς ἀληθῶς καὶ
 τὰς κατὰ φύσιν ἀρετὰς

tibus Penelopæ Clytæmnestram, Paridemque Alexandrum Hectori, virtutes bonorum oblitterant, quantum situm est in ipsis. Neque vero illi ex animi inclinatione, sive ad viros virtute præstantes amplo præconio celebrandos, sive ad deprimendos pravos homines, alios laudare, alios vituperare aggrediuntur; sed lucri amore, aut propter metum, aut propter ingenii ostentationem. Quod si nonnunquam bonos quosdam laudant, aut improbos vituperant; non eos eligunt qui tales re vera sunt; sed illos qui a multitudine tales habentur, atque in universum virtutes et vitia secundum vulgi æstimationem possident; quum ab iis qui re vera tales sunt, veras certe virtutes,

1 καὶ κακίαΣ ἦδεσ' Ἀν, καὶ πο-
 λὺ πρότερον αὐτοὶ τὰΣ μὲν
 ἐκέκτηντο, τῶν δ' ἐκαθά-
 ρευσον. οὐ μὴΝ ἄλλ' ἐπεὶ
 5 πρᾶγμα καθ' ἐΑυτὸ τοῖς
 ὅλοις οὐδ' ἔν ἔστιν ἐπαι-
 νετὸν ἢ ψεκτὸν, ἀλλὰ
 γίνεται τὸ μὲν καθ' ᾧ
 10 τῶν ἀΓαθῶν, τὸ δὲ κα-
 θ' ὅσον τῷ τῶν κακῶν·
 ὁ μὴ ταῦτ' ἐπιΕἰκῶς ἐπι-
 λελογισμένΟς, οὐδὲ κα-
 τὰ τὴν ἀναφορὰν, τὴν
 15 ἐπ' αὐτὰ, διορίζειν δυνή-
 σεται τὰ λαμβανόμενα
 πρὸΣ τοὺς ἐπαινούς· ὁ δὲ
 καὶ Γινόμενον ἐπὶ τού-
 των ὁρῶμεν. οὔτε γὰρ
 20 ἐπὶ τοῖς ᾧ πάντεΣ δυσ-
 τελοῦΣιν, οὔτ' ἐπὶ τοῖς
 παρ' ἡμᾶς ἐπαινοῦσι· πολ-
 λὰ δ' οὐδ' ὅλως ἀγαθοῦ
 φύσιν ἔχοντα παρα-
 25 ΛαμβάνουσΙ· τινὰ δὲ

vera vitia discere potuissent; ac multo etiam prius illas sibi comparassent, horum essent immunes. Verum quum nihil omnino per se sit laudabile aut vituperabile; sed tale fiat, quatenus sive cum fine bonorum, sive cum fine malorum congruit; qui hæc secum non reputaverit, quantum satis est, hic non poterit definire qua ratione ad bonum aut malum pertineant ea quæ in laudationes transferre suscepit; quod quidem apud hos sophistas fieri videmus. Non enim propter illa quæ omnes difficulter ad bonum exitum ducunt, neque propter illa quæ sunt in nobis, laudant: eligunt autem multa in quibus universim non inest natura boni; quædam

1 καὶ ΚαΚοῦ· καὶ μεγάΛΑ, οὐ πολ-
 λάκις· ἐνδ'Ιατρίβουσιν
 τε μᾶλλον ἢ συμφέρει
 τοῖς ἐπαινουμένοις. ἔσ-
 5 τιν δ' Ὅτε χαύνωσιν ἐργά-
 ζονται διὰ ΤὰΣ τῶν μετρί-
 ων ἐξοΓκώσεις· καὶ κα-
 τὰ πρόσωΠον ἐξυμΝοῦν-
 τες, εἰς μεγάλας ἄγου-
 10 σιν διατροπάς. ἀστοχοῦ-
 Σιν δὲ καὶ τῶν συνακουόν-
 των προσώπων, καὶ τῶν
 ιδίων, καὶ τῶν περιστά-
 σεων ἐν αἷς διατίθενται
 15 τοὺς ἐπαίνουΣ. αἰνοῦ-
 σιν δὲ καὶ ποτε χάριν
 τῶν ἐπαινουμένων·
 ἐΓκωμιαΣτέον Δ'Ε ποτε
 χάριν ἄλλων, καὶ πο-
 20 τε ἡμῶν αὐτῶν. καὶ πάν-
 θ'ὅλως αἰΡεΤέον Τὰ ἀναί-
 καίαν ἔχοντα χώραν
 πρὸς τοὺς ὀνησιφόρους·
 ΛόΓους, ἣν ἘΝ Τῷ περὶ Ἐ-
 25 παίνου λόγῳ διαστέΛ-

adeo quæ, suapte natura, sunt mala; magna vero non sæpe eligunt. Præterea in rebus laudatis immorantur magis quam conducit. Est etiam quum animos molliores reddunt, mediocria amplificando; atque laudando coram, in magnas animi perturbationes inducunt. Aberrant autem longe ab audientium corona, ab iis quæ sunt argumento propria, atque ab ea rerum conditione in qua componunt laudationes. Laudant nonnunquam eorum causa qui laudantur : laudare autem aliquando oportet etiam gratia aliorum ; nonnunquam nostrimet ipsorum gratia. Illa porro omnia in universum ad laudationes eligenda sunt quæ orationibus utilitatem suppeditantibus necessario locum præbent, quem singulatim in libro de Encomio persequi-

1 λόμεν. ὑπακουέσθω δὲ
 τὰ τοῖς εἰρημένοις ἀντί-
 στροφα καὶ ἐπὶ τῶν ψόγων.
 ἄλλως Δέ, τούτοις Παρα-
 5 κολουθεῖ τὸ μηδ' ἔν πο-
 τ' ἐΓκωμιάζουσι πιστεύ-
 εσθαι, τ' ἀληθῆ λέΓΟΥσιν, δι-
 ἅ τὸ καὶ ποΝηροὺς ἐπαι-
 νεῖν, πολλάκις δὲ καὶ μᾶλ-
 10 λον· καὶ τοὺς αὐτοὺς οὕς
 ποτε ἔψεΞαν, πάλιν ἐ-
 παινεῖν τοὺς δὲ, καὶ ἔπὶ
 τοῖς αὐτοῖς. οὐ μόνον δὲ
 τῶν εἰς εὐδαιμονίαν
 15 ἢ κακοδαιμονίαν ἀνη-
 κόντων ἈδΥΝατοῦσιν
 ἐΓκώμια διατίθεσθαι καὶ
 Ψόγους, ἀλλὰ καὶ τῶν κα-
 τὰ τὰς ἄλλας ἐπιστή-
 20 μας καὶ δυνάμεις ἐξε-
 χόντων, ἢ ἁΠΩΘΕΝ ἐπ' Ἡ-
 γμένων· εἰ μὴ τοῖ περὶ
 ὧν οὐδ' ἐννοίας ἔχουσιν
 ἦΘΕΛΟΝ ἐΓκωμιάζειν, καὶ
 25 ἄλλως ἐκ' ἑτέρων προσα-

mur. Subaudiantur autem de vituperationibus illa quæ supra dictis ex altera parte respondent. Cæteroquin, inde sequitur nullo modo fidem laudantibus unquam adhiberi, vel dicentibus vera; ideo quod improbos quoque laudant, sæpe etiam multo magis; atque eosdem quos olim vituperaverant, rursus laudant; immo propter eadem facta. Impares autem sunt scribendis laudationibus, aut vituperationibus non earum tantummodo rerum quæ ad felicitatem aut infelicitatem conferunt; sed etiam illarum quæ ex aliis disciplinis facultatibusque pendent, aut ex longinquo fuerunt arcessitæ; nisi forte de rebus sibi prorsus incognitis laudationes scribere maluerunt, et proinde falso nomine utrumque affici-

- ¹ ΓΟΡΕΟΥΣιν. ἀλλὰ μὴΝ οὐ-
 δ' ἐφ' οἷς ἐπαινοῦσι καὶ ψέγου-
 σιν Οἱδ' ἔΝΝΟΟῦΝΤαι (καὶ τοῖς
 ἀΚΟΟΥΣΙ Τὸ ΚΑΘΕστὼς ἦτ-
⁵ τοΝ αὐΤΟῖΣ ΠΕΠοίηται, καὶ
 μᾶλ' εἰ ΘΕΟῦΣ ΛΕΓΟΥΣΙ καὶ ὑ-
 μνοῦσι)· τάχα δ' οὐδὲ τῶν
 φιλοσόφων ἔνιοι. τί γὰρ
 πάλιν δεῖ λέΓειν, Ὅτι πᾶ-
¹⁰ σίν ἐστιΝ ἘΞΟΥσία τὸ κα-
 τὰ μηδεμίαν αἰτίαν ἘΚΕΙ-
 νοις ἀποδοδομένον τοῖΣ
 ῥητορικοῖς σοφισταῖς; ἐ-
 ἄν δ' εἰς ἐκεῖνο καταΓΟΡΕΨ-
¹⁵ ΣωΣιν, ὅτι Τὰ τοιαῦΤα ἐΓ-
 κώμια λέγειν καὶ γράφειν
 Οἶδασιν οἷα Δὴ ΠΕριφΈρεται,
 καὶ τοὺς τοιούτους ψόγους
 ὅσους παρειλήφαμεν· εἰ
²⁰ δὲ βούλονΤαι, καὶ μόνοις
 ΣυΓχωρήΣομεν· ἴσον γάρ
 ἐστιν ὁμοΙΑ τὰ τῶν Ῥητο-
 ρικῶν ἔργα τοῖΣ ῥητορι-
 κοῖΣ εἶναι. περὶ μὲντοΙ
²⁵ τοῦ χρησιμεύειν τι τοῖΣ
 ἐΓΚΩμιαΖομένοις ΝῦΝ,

unt. At vero non ad illa propter quæ laudant et vituperant animum advertunt (atque id quod tamquam præstitutus finis ab auditoribus proponitur, minus præstant hi laudatores, præcipue quum Deos orationibus hymnisque celebrant); immo fortasse ne philosophorum quidem nonnulli. Quorum igitur dicam iterum, omnibus licere id quod nulla de causa concessum fuit sophistis rhetoricis? Quod si hæc de re nos accusant, utpote qui percalleant dicere atque scribere laudationes quales illæ quæ circumferuntur, atque vituperationes quales sunt illæ quascumque ab aliis accepimus; si modo velint, id ipsis solis concedemus: æquum enim est rhetoricorum opera similia esse rhetoricorum operibus. De hoc tamen, videlicet demonstrativum genus aliquid utilitatis afferre, sive illis qui nunc laudantur,

1 καὶ ἐσομένοις ἘΠΕΙΤΑ,
 ἢ παλαιοῖς ἀνθρώποις, Διαμ-
 φισβητήσομεν· οὐδένα θεω-
 ροῦντες ἐπανορθούμενον
 5 δι' αὐτῶν, οὐδ' ἐπινουῦντες
 ὡς ἂν δύναιτο. καὶ μὴν ὁ
 δημήτριος μετὰ τοῦ σοφισ-
 τικοῦ Γένους τῶν λόγων
 προστιθεὶς τῷ δημηγορι-
 10 κῷ καὶ δικανικῷ τὸν ἐν-
 τευχτικὸν ἄπασιν, ὃν μὲν ἐκ-
 λαμβάνει τὸν τοῖς πλῆθε-
 σιν ἐπὶ εὐνοίαν ἤκοντα,
 κατὰ πρεσβείαν τε τοῖς δυνάσ-
 15 ταις, ἐχέτω μὲν ἐπὶ τοῦ
 παρόντος (ὃ γὰρ ἐκ τούτων
 ἀγαθὸν γίνεται μετὰ ταῦ-
 τα ἀποψόμεθα)· διότι
 δὲ ταύτου καὶ ταῦτα καὶ τὸ
 20 σοφιστικὸν εἶδος ἐποίη-
 σεν, λεγέσθω διαμαρτά-
 νειν. εἰ δὲ τὸν περὶ τῆς ἀσκήσε-
 Ως μίᾳ λόγον ἴδιον ἡμῶν
 ὄντα, καὶ ποικίλως ἐπιδει-
 25 κνύμενον, τῶν φιλοσό-
 φων ἀφαιρούμενος τοῖς
 ῥητορικοῖς ἀνατίθῃσι, τὴν
 ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἐαυ-

sive posteris, sive hominibus qui quondam exstiterunt, dubitationem habebimus; quia neminem videmus qui ab illis ad rectum fuerit revocatus, neque intelligimus quomodo id efficere possint. Atqui, Demetrius una cum orationibus sophistici generis, conjungens deliberativo atque judiciali generi modum dicendi quem omnes facile assequuntur; quem quidem ipse definit dicendi genus, quod in gratiam abit apud multitudinem atque apud potentes viros in legationibus, in præsentialium quiescat (quid enim boni inde oriatur postea videbimus); sed, propterea quod illa omnia et sophisticum genus eidem personæ tribuit, a recto aberrare dicatur. Quod si nostram commentationem quæ ad unam exercitationem pertinet, sed per diversa explicatur, philosophis eripuerit, ut illam rethoribus attribuat; eam ipsam facultatem quæ in politicis rebus suæ

1 τοῦ ποῦ γενομένην ἐξου-
 σίαν καὶ ἐπὶ τὰς Σκέψεις με-
 τάγει, τὰς πίστεως δεομέ-
 νας. ἀποτεθεωρημέΝων
 5 τοιγαροῦν ὧΔέ πῶς ἀπάν-
 των ἃ μέρη φασί τινες καὶ
 διδάγματα τῆς ῥητορικῆς,
 ὑπάρχει ὅτι Τὰ μὲν κα-
 τέψευσται, τὰ δ' οὐθὲν Χρη-
 10 σιμεύει τοῖς μὴ τὰ ῥητο-
 ρικά σοφιστεύουσι. Δῆλον ὅ-
 τι πομπεύεται παρ' αὐ-
 τοῖς τὸ μητέρα τῶν μα-
 θημάτων καὶ τῶν τεχνῶΝ
 15 εἶναι, καὶ Ἔτι διενθῆκην καὶ
 ἀφετήριον τὴν ῥητορικὴν·
 καὶ μᾶλλον ἔτι μετὰ Τῆς·
 πειθοῦς λαμβανομένην.
 τὸ Γὰρ ὑπ' ἐνίωΝ λεγόμε-
 20 νον ὅτι καὶ βλάπτει προσ-
 ΦθοΡΑῖς ἀπάσαις, εἰς ἄλλον
 καιρὸν ἡμεῖς ὑπερβάλλο-
 μεΝ. ΤΟῦΤΟ μέΝτοι, μαρτυ-
 ρεῖσθαι διὰ Τῶν ἀποτε-
 25 Λεσμάτων, ὡς οἱ τῇ ῥητο-
 ρικῇ προσδιατρίψανΤες

CAP. VI.
 ~~~~  
 Totius disputa-  
 tionis conclusio.  
 ~~~~

potestatis quodam modo facta fuit ,
 reducit ad disquisitiones quæ pro-
 batione indigent. ¶ Perpensis igitur
 hac fere ratione omnibus quæ
 nonnulli appellant partes et discipli-
 nas Rhetoricæ, constat quædam
 esse commenta ; quædam nihil utili-
 tatis præbere illis qui Rhetorica non
 utuntur more sophistarum. Manifestum
 est a rhetoribus in ostentationem jactari,
 disciplinarum artiumque matrem esse
 Rhetoricam, eamque præterea simili
 esse repositoio, vel loco unde
 proficiscuntur navigantes; atque mul-
 to magis ita se habere, si assumatur cum
 persuasione conjuncta. Quod autem
 a nonnullis dicitur, Rhetoricam ni-
 mirum nocere per omne incommodo-
 rum quæ infert genus, in aliud tempus
 differimus. Hoc vero, id est ipsius
 effectis, quasi testimoniis, confirmari
 eos qui in Rhetorica immorati sunt

1 ἀμείνουσ Γίνονται τῶν ὁμο-
 γενῶν, διαστελλόμεθα φάσ-
 κοντες· εἰ μὲν ἐν τοῖς ιδί-
 οῖς ἀμείνους γίνεσθαι λέ-
 5 γουσιν, μὴ μόνον ψεύδεσ-
 θαι φανερώσ, ἀλλὰ καὶ δια-
 νοήσεως ἐκπίπτοντας Ἀ-
 πάσης· εἰ μὴ διανοητέον
 ἄρα τὸν μαθόντα μουσικὸν
 10 τὰ ῥητορικὰ, μουσικώτερον
 ἀποτελεῖσθαι, τῆς ῥητορι-
 κῆς τὰ μουσικὰ μὴ διδασ-
 κούσης, εἰ δὲ τὰ κωλύοντα
 τοῖς θεωρήμασιν χρῆσθαι
 15 περιαιρεῖν, τὸ τῇ φιλοσο-
 φίᾳ προσὸν σφετερίζεσ-
 θαι, μηδὲν εἰς τὸ τοιοῦτο ΠΡΟΣ-
 φορον προσφερομένους· εἰ
 δὲ πρὸς τὸ κατεργολαβεῖν
 20 ΜΑΛΛΟΝ τῶν ἄλλων κομψεί-
 αν τινὰ περιποιουμένους·
 οὔτε πάνταΣ ἐπιδείξειν
 τοῦτ' ἐκπορίζομένους,
 ἀλλὰ καὶ τοῦναντίον πολ-
 25 λούς ἀποπίπτοντας, καὶ
 ΠΡΟΣΕΤΙ ἈΤιΜουμένους·

peritiores fieri quam eorum propinquos, accurate distinguimus; dicentes sophistas, si in peculiaribus rebus per Rhetoricam se peritiores evadere prædicant, non solum mentiri aperte, sed etiam prorsus mente labi; nisi profecto intelligere debemus musicum, qui didicit Rhetoricam, musicæ peritiorem fieri, quamquam Rhetorica musicam non edocet. Quod si contendunt se prorsus evertere ea quæ impedimento sunt ne utilitatem e præceptis percipiamus; ego contra dicam eos sibi arrogare id quod philosophiæ proprium est; dum ipsi nihil suppeditant quod ad aliquid tale conferat. Denique, si gloriantur se ad pertractandum opus multo magis quam cæteros scitamenta quædam sibi comparare; respondebo non omnes re ipsa demonstraturos esse se hoc præstare: immo potius multis male cœpta sua cedere; præterea nullo in honore haberi;

οὔτε μᾶλλον ἢ πλείονας
 ὑπὸ τῆς ῥητορικῆς ἢ ποιη-
 τικῆς, καὶ γραμματικῆς, καὶ
 φιλοσοφίας Συνεργουμένους.
 ἃ δὲ Γοργίας εἰσῆκται λέγων,
 ὁ παρὰ πλάτωνΙ, περὶ τοῦ
 τὸν ῥητορικὸν ἅπαντος τε-
 χνίτου τεχνικώτερον εἶ-
 ναι Δόξειν, Ἐν τοῖς ὕστερον
 γραφῆσομένοις λόγοις Ὑπο-
 θεωρήσομεν.

ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ

ΠΕΡΙ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ

Δ'.

neque magis aut plures Rhetorica quam Poetica, Grammatica, Philosophia adjuvari. Quæ autem Gorgias dicens apud Platonem inducitur, videlicet virum rhetoricum visum iri quolibet artifice artificiosiore esse; ea in libris posterius scribendis perpendemus.

PHILODEMI
DE RHETORICA,
IV.

ANNOTATIONES

IN

PHILODEMUM.

COLUMNA II.

V. 1. Ὅταν ἀδρῶται. . . Propter ὅταν, quod in Ms. suadebant elementa **TAN**, pro **ΑΔΡΟΖ** . . . , posui ἀδρῶται, quocum omnia cohærent. Quod ad ἀδρόομαι et ἀδρός adtinet, cf. H. Stephan. Thes. ed. Didot., t. I, p. 706-708. Unum addam e Doxopat. Homil. in Aphthon. Rh. gr. Walz. t. II, p. 132 : Χαρακτῆρες δὲ εἰσι τρεῖς, ἀδρός, ταπεινός, μέσος· ἀδρός μὲν οὖν ἐστὶν ἡ κομπηράς ἔχων λέξεις, νοῦν δὲ ταπεινόν, ὡς ἔχει τὰ τοῦ Λυκόφρονος, ταπεινός δὲ ὁ νοῦν μὲν ἔχων ὑψηλόν, λέξεις δὲ ταπεινάς, ὡς τὰ τοῦ Θεολόγου, μέσος δὲ ὁ μήτε νοῦν ὑψηλὸν ἔχων, μήτε λέξεις κομπηράς, ἀλλ' ἀμφοτέρω μέτρια κτλ. Ibi notandum est in cod. Ambros. omitti voces οὖν ἐστὶν, cod. Taur. pro ἀδρός μὲν οὖν ἐστὶν ἡ κομπηράς, exhibere ἀδρός μὲν ὁ κομπηράς, adeo ut vulgata possit hoc modo refingi: ἀδρός μὲν ὁ κομπηράς ἔχων λέξεις κτλ.

Si elementa **TAN** negligere licuisset, hæc ita restituissem : ἀδροῦ τοῦ προοιμίου μὲν ὄντος. Nihil enim habet quod offendant hæc emendatio : similia reperias in Phædri fragmento, De Natura Deorum, ubi col. III, 26, pro αὐτῷ legendum esse αὐτοῦ recte judicavit Christian. Petersen. Quem vide, p. 13-14.

V. 2. Τραχύ. . . Cogitabam de βραχύ, sed quum τῇ τραχύτητι valde prosit ἡ βραχύτης eamque adjuvet, Ernesti., Lexic. Technol. gr. Rh. p. 357, τραχύ retinui; quod h. l. significare opinor *alacritatem vehementiorem*, cui contrarium est

τὸ ἔπιτιον, i. e. genus dicendi in quo omnia sunt lenta, nervis, atque robore carentia.

V. 3. Ἡ... In Ms. **Ε** mendosum est.

V. 5. Φιλόσοφοι... Præcipue Stoici, qui multum in Rhetoricam studium conferebant. Cf. Dissert. Isagog. Cap. II, § III, p. LVII-LXXIV.

V. 6-7. Πράγμασιν ἢ τοῖς λόγοις... Hæc sæpius conjunguntur; Hermog. De Invent. III, 5, l. l. t. III, p. 111: Τὸ πᾶν ἐν ἡμῖν, καὶ λόγοις καὶ πράγμασι κτλ.

V. 8-10. Ἐπαιτῶμενος—προσδοξαζόμενος... Idem quod ἐπαιτῶν—προσδοξάζων. Doxopat. Homil. in Aphthon, l. l., t. II, p. 279: Πάλιν ποτὲ μὲν τὰ παθητικὰ λαμβάνονται ἀντὶ ἐνεργητικοῦ, ὥς τὸ λοιδορούμενος ἀντὶ τοῦ λοιδορῶν, καὶ αἰτιώμενος καὶ μεμφόμενος ἀντὶ τοῦ ἐπιτιμῶν.

V. 12-13. Μυρίῳ μείζον... Apud Nostrum, De Music. col. XXXVII, v. 25-30, occurrit μυρίῳ similiter significante *multo* ante comparativum: Καὶ μυρίῳ κρείττον ἔχειν τὴν ἐπιθυμίαν ἢ τὴν ἀχρηστίαν ἐπιδεικνυμένους τῶν ἄλλων τιλῶν ἐκ τῆς διεξόδου περαινόντας. Noster adludit ad Epicuri verba quæ memorat Max. Planud. Schol. in Hermog. De Formis, I (vide Dissert. Isagog. p. LXXXII), nihilque aliud e Rhetorica petendum esse docentis quam orationis perspicuitatem, cf. ibid. p. LXXVIII.

V. 15-16. Ἐπεπίστευσαν... In Ms.: **Ε...ΠΙΤΙCΘΕ7ΕΑΗ**.

V. 16-17. Τὴν ἀκατον... Inde Epicureum facile agnoscas. Plutarch. Adv. Epicur. t. X, p. 502-503, ed. Reisk.: Εὐδόξῳ δὲ καὶ Ἀρχιμήδει καὶ Ἰππάρχῳ συνενουσιῶμεν, καὶ Πλάτωνι περὶ τῶν μαθημάτων, ὥς ἀμελούμενα δι' ἀγνοίαν καὶ ἀπειρίαν, ὅμως βίᾳ ὑπὸ χάριτος αὐξάνεται. Ταύτας μέντοι τὰς τηλικαύτας καὶ τοσαύτας ἡδονὰς ὥσπερ ἀενάους ἐκτρέποντες οὗτοι καὶ ἀποστρέφοντες, οὐκ ἔωσι γέυεσθαι τοὺς πλησιάζσαντας αὐτοῖς, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐπαραμένους τὰ ἀκάτια φεύγειν ἀπ' αὐτῶν κελεύουσιν. Cf. Eumdem, De Audiend. Poet. t. VI, p. 53, ed. Reisk.; Quintil. XII, 2; Wytttenbach. Animadv. in Plutarch. t. VI, p. 176-177.

Imagines e rebus nauticis depromptas libenter adhibet Plato, velut in Protagor., Bekk. ed. Lond. 1826, t. I, p. 320: Ἐγὼ

μὲν οὖν καὶ δέομαι καὶ συμβουλεύω, ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, συμβῆναι ὑμᾶς ὥσπερ ὑπὸ διαιτητῶν ἡμῶν συμβιβαζόντων εἰς τὸ μέσον, καὶ μήτε σὲ τὸ ἀκριβὲς τοῦτο εἶδος τῶν διαλόγων ζητεῖν τὸ κατὰ βραχὺ λίαν. . . . ἀλλ' ἐφεῖναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις, ἵνα μεγαλοπρεπέστεροι καὶ εὐσχημονέστεροι ὑμῖν φαίνωνται, μήτ' αὖ Πρωταγόραν πάντα κάλων ἐκτείναντα, οὐρία ἐφέντα, φεύγειν εἰς τὸ πέλαγος τῶν λόγων κτλ. Idem in Conviv. ibid. t. V. p. 87 : Ἄλλ' ἐπὶ τὸ πολὺ πέλαγος τετραμμένος τοῦ καλοῦ καὶ θεωρῶν πολλοὺς καὶ καλοὺς λόγους καὶ μεγαλοπρεπεῖς τίκτη.

V. 21-22. Οἰστέον. . . Si, habita spatii ratione, licuisset, posuissem ἐξοιστέον, exemplo Dionys. Halic. Epist. ad Pompeium, III : Ὁ μὲν Ἡρόδοτος. . . . οὐκ ἐπετράπετο, ἀλλ' ἐπίστευσεν αὐτῶν κρείσσον τι ἐξοίσειν κτλ.

V. 23. Ἐπὶ καλὸν τῇ φύσει. . . Similiter, τῷ φυσικῶς καλῷ λόγῳ orationem artificialiter tractatam Noster opposuisse videtur in libro inscripto : Φιλοδήμου περὶ τῆς Ῥητορικῆς τῶν εἰς Δύο τὸ πρότερον. Hunc tantummodo novi ex iis quæ Justin. Quadrari cum Herculanensi Academia communicavit. Cf. Ragguaglio de' lavori dell' Academia Ercolanese per l'anno 1834, letto dal Segretario perpetuo Cav. F. M. Avellino, nella tornata generale de' 30 giugno 1835, p. 92-94.

V. 26 : Τῆς συμπλοκῆς. . . In Ms. : **THOC7MHΛOKΩ**. Quod ad τῆς συμπλοκῆς adtinet, idem significare videtur atque μετὰ τοῦ τὰς ὑποθέσεις συμπλέκειν, de quo legendus Ernesti., l. I. p. 326.

COLUMNA III.

V. 1. . Ἀκριβεῖα ἀξιολόγους. . . H. e. laudabiles, ut qui orationes scribant accurato studio elaboratas et castigatas; in quibus nihil luxuriat, sed ad veritatem et necessitatem usus præsentis exacta sint omnia. Cf. Ernesti., l. I., p. 11.

V. 2. Ὑψος. . . In Ms. : **7**... **C**. Posui ὕψος quod sensum commodum suppeditat, libenterque spatium admittit.

V. 2-3. Διεκλάμψαν. . . In Ms. : **ΔΙCHKAYAN**, unde,

levi mutatione, facile fuit elicere ΔΙΕΚΛΑΜΨΑΝ.

V. 3-4. Οὐκ ἀπὸ τῶν σοφιστικῶν παραγγελάτων... Sophistas aetatis suae magnifica pollicitantes lacessit similiter Isoer. Adv. Sophist. V, ed. Coray: Οὐ μόνον δὲ ταῦτοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς τοῖς πολιτικοῖς λόγους ὑπισχνουμένοις, ἄξιον ἐπιτιμῆσαι· καὶ γὰρ ἐκείνοι τῆς μὲν ἀληθείας οὐδὲν φροντίζουσιν, ἡγοῦνται δὲ τοῦτ' εἶναι τὴν τέχνην, ἣν ὡς πλείστους τῇ αἰκρότητι τοῦ μισθοῦ, καὶ τῷ μεγέθει τῶν ἐπαγγελμάτων προσαγάνονται, καὶ λαβεῖν τι παρ' αὐτῶν δυνηθῶσιν κτλ.

V. 4-10. Ἡμᾶς—τριβῆς χωρὶς... Me multum diuque torsi, in hoc restituendo loco. Satis confido conjecturam meam non omnino esse alienam a doctrina Epicuri qui dictitabat : Φύσις γάρ ἐστιν ἡ κατορθοῦσα λόγους· τέχνη δὲ οὐδεμία, teste Max. Planud. Schol. in Hermog. De Formis, I; Rh. gr. Walz. t. V, p. 441; Sophisticam impugnans quidem, germanæ autem Rhetoricæ non infensus, cf. Gassend. De Vita Epicuri etc., lib. VIII, 9. Hoc loco, Noster, magistri sui exemplo, lacessere videtur eos qui, sola Artis ope, eloquentiam se assecuturos esse existimabant; non ideo tamen diffitetur ingenium vera doctrina exercitationeque adjuvari; in quo consentit cum Platone, in Phædr. Bekk. ed. Lond. 1826, t. I, p. 169: Εἰ μὲν σοι ὑπάρχει φύσει ῥητορικῶς εἶναι, ἔσει ῥήτωρ ἐλλόγιμος, προσλαβὼν ἐπιστήμην τε καὶ μελέτην. Eadem docet Isocr. l. I., IX, ed. Coray.: Καὶ δεῖ τὸν μὲν μαθητὴν πρὸς τῷ τὴν φύσιν ἔχειν, οἷαν χρῆ, τὰ μὲν εἶδη τῶν λόγων μαθεῖν, περὶ δὲ τὰς χρήσεις αὐτῶν γυμνασθῆναι κτλ.; Syrian. Prolegom. in Hermog. De Formis, Rh. gr. Walz. t. VII, p. 91: Χωρὶς γὰρ τέχνης ἀνόνητα τὰ τῆς φύσεως πλεονεκτήματα.

V. 10. Τριβῆς... Apud Ernesti. l. I. deest vox τριβῆς cuius vim definit Doxopat. Prolegom. Rhetor. l. I., t. II, p. 78: Τριβῆ γάρ ἐστι καὶ προπαίδευσις τὸ ῥητορικὸν προγύμνασμα, προπαίδεῦοῦσα ἡμᾶς καὶ προασκοῦσα εἰς τὰ τῆς ῥητορικῆς εἶδη, καὶ εἰς τὰ μέρη τοῦ πολιτικοῦ λόγου.

V. 12. Δείγμα... Quid inter δείγμα, παράδειγμα, ὑπόδειγμα intersit, docet Joann. Siceliot., Schol. in Hermog. De Formis, I, l. I. t. VI, p. 123: Φημὶ τοίνυν ἐγὼ, ὡς γενικὸν ἐστὶ τὸ τοῦ

δείγματος ὄνομα· σημαίνει γὰρ καὶ τὸ παράδειγμα καὶ τὸ δῆγμα καὶ τὸ ὑπόδειγμα· καὶ τὸ μὲν παράδειγμα ἐκ τῶν γνωριμωτέρων λαμβάνεται εἰς ἐνδειξιν τῶν ἀμφιβαλλομένων... δῆγμα δὲ τὸ ἐκ τῶν ὑποκειμένων... ὑπόδειγμα δὲ τὸ ἀληθές καὶ ἀναντιρρήτον.

V. 17. Ἀλλοκότοις... Si leges suas ἀλλοκότους, i. e. *absurdas* vocat, hoc εἰρωνικῶς dicit subintelligens, ut opinor : *videlicet, ex adversariorum sententia.*

V. 18-22. Μαγείαν — ὡς Σοφισταί... In Ms. **MAIA** nullum præbebat sensum. Posui μαγείαν, Γ enim excidere potuit, præterquam quod in Herculan. Volum. occurrit **Ι** pro **ΕΙ**. In v. 19, pro **ΟΙ ΗC**, levimutatione, habebam **ΓΟ ΗC**: scripsi, efflagitante sensu, γοητείαν. Apud veteres, magia et præstigatoris artificia inter κακοτεχνίας annumerabantur. [Cf. Prolegom. in Hermog. Rhetor., l. l. t. IV, p. 26 : Καὶ κακοτεχνία μὲν ἐστὶν ἡ τῶν φαρμακείων καὶ γοήτων, ἐπὶ γὰρ κακῇ τῆς πολιτείας τὰς τοιαύτας εὐρήκασι τέχνας· ἄλλο γάρ ἐστι φαρμακεία, καὶ ἄλλο γοητεία, καὶ ἄλλο μαγεία. Ad rem intelligendam apprime facit Doxopat. Homil. in Aphthon. l. l. t. II, p. 107 : Ὁ δὲ ῥητορικὸς εἰ καὶ αὐτὸς περὶ τῶν προτιθέντων λέγει, εἴτε ἱατρικά εἰσιν (Cod. Matr. ἐστὶν), εἴτε φιλόσοφα, εἴτε μουσικά, ὁμῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περὶ τῶν πολιτικῶν διαλαμβάνει.

V. 26. Διὰ εὐρίπων στηρίζονται... Hæc ita restitui ex iis quæ leguntur in Rhetoric. Neapoli edita, ann. 1835, col. XVI, v. 14—16. Στηρίζονται scripsi ex Homer. Iliad. XXI, 241-242 :

Ὡθεὶ δ' ἐν σάκει πίπτων ῥόος· οὐδὲ πόδεςσιν
εἶχε στηρίσθαι.

COLUMNA IV.

V. 1-5. Καὶ λέγομεν — ἤδη... Hæc mirum in modum corrupta caute restitui atque interpretatus sum. Nonnihil re-

ligionis mihi movit τοῖς περί, subintellecto ἡμᾶς, quod addidissen, si licuisset per spatium. Pro **ΓΑΜΟΖ**, v, 3, scripsi **ΥΠ' ΑΛΛΟΥ** — *aliunde*, de quo legendus H. Stephan. Thes. ed. Didot, t. I, p. 1540—1541.

V. 4-5. Εἴρηται... Sive in ea parte hujus libri quæ interit, sive in aliis de Rhetorica voluminibus, hactenus non editis.

V. 8-12. Φιλοσόφων—τῆς ῥητορικῆς... In hoc consentiunt Technologi. Cf. Sopat. Schol. in Hermog. Rhetor. Rh. gr. Walz. t. V, p. 27; Ejusdem Syrianique Schol. in Hermog. De Statibus, l. I., t. IV, p. 301; Auctor. Prolegom. De Statibus, l. I. t. VII, p. 44; Gregor. Corinth. Schol. in Hermog. De Methodo, ibid. p. 1107.

V. 12-16. Θαυμάζω—κατηγορεῖν... Hæc expiscari conatus sum, adjuvante Aristot. Rhet. II, 23: Ἄλλος (subintell. τόπος), ἐπειδὴ ἐπὶ τῶν πλείστων συμβαίνει, ὥσθ' ἐπεσθαί τι αὐτοῖς ἀγαθὸν καὶ κακὸν, ἐκ τοῦ ἀκολουθοῦντος προτρέπειν ἢ ἀποτρέπειν, καὶ κατηγορεῖν ἢ ἀπολογεῖσθαι, καὶ ἐπαινεῖν ἢ ψέγειν..... Ὁ τόπος οὗτός ἐστιν ἡ Καλλίππου τέχνη. Idem, ibid.: Ἄλλος, κοινὸς καὶ τοῖς ἀμφισβητοῦσι καὶ τοῖς συμβουλευούσι, σκοπεῖν τὰ προτρέποντα καὶ ἀποτρέποντα, καὶ ὧν ἕνεκα καὶ πράττουσι καὶ φεύγουσι... Καὶ προτρέπονται δ' ἐκ τούτων, καὶ ἀποτρέπονται ἐκ τῶν ἐναντίων· ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ κατηγοροῦσι καὶ ἀπολογοῦνται· ἐκ μὲν τῶν ἀποτρεπόντων, ἀπολογοῦνται· ἐκ δὲ τῶν προτρεπόντων κατηγοροῦσιν. Ἔστι δ' ὁ τόπος οὗτος, δλη τέχνη ἦτε Παμφίλου καὶ ἡ Καλλίππου.

V. 17. Τραγικεύεται... Scripsi τραγικεύεται, ad mentem Cic., De Orat. I, 51: « Neque vero *istis tragædiis* tuis, quibus uti philosophi maxime solent, Crasse, perturbor, quod ista dixisti. »

V. 17-18. Ἐν λόγῳ λέγειν... In Ms.: **ΕΝΟΛ.....ΓΕΙΝ** h.e. ἐν ὀλίγῳ λέγειν, ubi mendosum aliquid inest. Schol. Platon. Conviv. Bekk. ed. Lond. 1826, t. IX, p. 52: Ὡς ἔπος εἰπεῖν—ὡς φαίνεται, ὡς ἐν λόγῳ εἰπεῖν. Τοῦτο σχηματίζεται παρὰ τοῖς παλαιοῖς καὶ ὡς εἰπεῖν ἔπος, καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν... Οἱ δὲ φασιν ἀντί

τοῦ ὡς φαίνεται κεῖσθαι, ἢ ἀντὶ τοῦ ὡς ἐν λόγῳ εἰπεῖν. Quem citans Blomfield., Glossar. in Æschyl. Pers. v. 720, addit: « ὡς ἐν λόγῳ, ut in Phædon., p. 65, ed. Wytttenbach. Corruptius Phavorinus: ὡς ἐν ὀλίγῳ, errore satis obvio. » De confusione ἐν ὀλίγῳ et ἐν λόγῳ, cf. Not. in Platon. Phædon. Bekk. l. l. t. V, p. 316. Unde liquebat apud Philodemum pro ἐν ὀλίγῳ λέγειν, legendum esse: ἐνὶ λόγῳ λέγειν.

V. 18-19. Ἀμφιβολίας... Aristot. Rhet. III, 5, tradit quem ad finem ἀμφιβολία adhiberi possint: Ἐν μὲν δὴ, τὸ εὖ ἐν τοῖς συνδέσμοις. Δεύτερον δὲ, τὸ τοῖς ἰδίοις ὀνόμασι λέγειν, καὶ μὴ τοῖς περιέχουσι. Τρίτον, μὴ ἀμφιβολίας· ταῦτα δὲ, ἂν μὴ τὰ ἐναντία προαιρῇται· ὅπερ ποιοῦσιν, ὅταν μὴθὲν ἔχωσι λέγειν, προσποιῶνται δέ τι λέγειν.

V. 20-21. Τῶν ἄρθρων φησίν... Idem, de articulorum usu, ibid. 6: Καὶ μὴ ἐπιζευγνύναι, ἀλλ' ἐκατέρῳ ἐκάτερον· τῆς γυναικός, τῆς ἡμετέρας. Ἐὰν δὲ συντόμως, τὸ ἐναντίον· τῆς ἡμετέρας γυναικός.

V. 22-23. Ἐπαγορεύοντας... Intelligo illos qui jam dictis aliquid adjiciunt, cf. H. Stephan. Thes. ed. Didot, t. III, p. 1366; videlicet, ut quasi per ἐνστάσιν urgeant et instant.

V. 23-24. Συνδέσμους συνανταποδιδόναι... Accurate reddendas esse conjunctiones Isocrates tradidit in libro De Dictione, cujus fragmenta suppeditat Max. Planud. Schol. in Hermog. De Formis, I; Rh. gr. Walz. t. V, p. 469: Δεῖ δὲ... καὶ τοὺς συνδέσμους τοὺς αὐτοὺς μὴ σύνεγγυς τιθέναι, καὶ τὸν ἐπόμενον τῷ ἡγουμένῳ ἀνταποδιδόναι. Sic Aristot. Rhet. III, 5: Ἔστι δ' ἀρχὴ τῆς λέξεως, τὸ ἐλληνίζειν. Τοῦτο δ' ἐστὶν ἐν πέντε· πρῶτον μὲν, ἐν τοῖς συνδέσμοις... Δεῖ δὲ ἕως μέμνηται, ἀνταποδιδόναι ἀλλήλοις, καὶ μήτε μακρὰν ἀπαρτᾶν, μήτε σύνδεσμον πρὸ συνδέσμου ἀποδιδόναι τοῦ ἀναγκαίου· ὀλιγαχοῦ γὰρ ἀρμόττει. Contraria docet Demetrius, De Elocutione, LIII, ed. Schneider.: Χρὴ δὲ καὶ τοὺς συνδέσμους μὴ μάλα ἀνταποδίδοσθαι ἀκριβῶς· οἷον τῷ Μὲν συνδέσμῳ τὸν Δέ. Μικροπρεπεὶς γὰρ ἡ ἀκρίβεια· ἀλλὰ καὶ ἀτακτοτέρως πῶς χρῆσθαι κτλ.

V. 25. Τοῦτον... Intelligendum esse videtur de Sophista quem confutare Philodemus aggressus est. Similia reperias in Rhetorica, Neapoli edita, ann. 1832, col. V-VI: Ταῦτά τε δὲ

αὐτοῖς περίσιν ἐκ τοῦ πράγματος, καὶ ἅμα συνδέσμοις ἐπεσθαι προσεγώς, καὶ πτώσειν ἐν τοῖς λεγομένοις.

COLUMNA V.

V. 5-8. Ἐποίησαντο — οἱ παλαιοί. . . Hæc ut restituerem, pro versu 5 montrose adulterato, elementis inter versus 4 et 5 exaratis usus sum, ex iis quæ eruditissimus atque sagacissimus Rosinius diserte tradit, in præfat. Philodem., de Music., p. 19 : « Modo aliæ aliis in interjecto spatio linearum impositæ litteræ cernuntur, quod vel argumento est inferioribus deletis superscriptas esse retinendas, vel in infra scripta dictione illas esse inserendas. » Quod si quibusdam hæc emendandi ratio paulo liberior videatur, alteram conjecturam de v. 2 — 8, iis subjiciam : Ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν παραλλαγὴν ταύτην οὐκ ἐκ τῶν σοφιστικῶν τεχνῶν οὗτοι ἐποίησαντο, τὰς δὲ τέχνας τοιαύτας οἱ διαπονήσαντες. Ταύτας μὲν φασιν κατατελέσαι τοὺς παλαιοὺς· λόγους δὲ πλείον ἐμελέτησαν οἱ νεώτεροι κτλ.

V. 7-8. Οἱ παλαιοί — οἱ νεώτεροι. . . Rhetoricæ ortum progressusque narrat Aristot. Sophist. Elench. Cap. XXXIV : Οἱ μὲν γὰρ τὰς ἀρχὰς εὐρόντες, παντελῶς ἐπὶ μικρόν τι προήγαγον· οἱ δὲ νῦν εὐδοκιμοῦντες, παραλαβόντες παρὰ πολλῶν, οἷον ἐκ διαδοχῆς, τῶν κατὰ μέρος προαγαγόντων οὕτως ἠυξήχασι. Τισίας μὲν μετὰ τοὺς πρώτους, Θρασύμαχος δὲ μετὰ Τισίαν, Θεόδωρος δὲ μετὰ τοῦτον καὶ πολλοὶ πολλὰ συνενηνόχασι μέρη· διόπερ οὐδὲν θαυμαστόν, ἔχειν τι πλῆθος τὴν τέχνην.

V. 12-13. Τέταρτον. . . Notabilis in primis locus de quarto Rhetoricæ genere, cujus meminit Anonymus apud Spengel., Συναγωγὴ τεχνῶν, p. 184-185 : Εἰδέναι χρὴ ὅτι γένος μὲν εἶναι φασὶ τὴν ῥητορικὴν· εἶδη δὲ αὐτῆς οἱ μὲν δύο, πραγματικὸν καὶ ἐπιδεικτικόν· οἱ δὲ τρία· δικανικόν, συμβουλευτικόν, πανηγυρικόν. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ τέταρτον τοῖς τοῖς προστιθέασιν, τὸ ἱστορικόν. Ubi Spengel. exclamat : « Utinamue auctorem hujus sententiæ

innominatum Syrianus neglexisset; nam ex *omnium rhetorum* scriptis quæ haud pauca supersunt, quartam hanc speciem *solus* habet Anonymus περί ρητορικῆς apud Galeum, p. 188. • Monuimus, in Dissert. Isagog., p. XXXIX, hujus Anonymi nomen invenisse Cl. Boissonad., inde ab anno 1815. Ex hoc Philodemi libro colligi potest Rufum non solum fuisse apud quem occurrebat hujus quartæ speciei mentio. Quod si Nostri locus minus probabilis videtur, utpote mancus, addam Joann. Siceliot., Schol. in Hermog. De Formis, II; Rh. gr. Walz. t. VI, p. 456: Καὶ οὐ προσεκτέον Θέωνι καὶ Σωπάτρω, παρὰ τὴν κοινὴν δόξαν καὶ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους, τέταρτον εἶδος τῆς ρητορικῆς τιθεμένοις. Quod Theoni et Sopatro minime contra opinionem Aristotelis ratum fuisse dicit Anonymus, Schol. in Hermog. De Invent. III, l. I. t. VII, p. 794: Τὸ παρὸν δὲ τοῦτο παράγγελμα οὐ περὶ τῶν ἐναγωνίων ἐστὶ διηγημάτων, ἀλλὰ περὶ τῶν ἀπλῶς, ἱστορικῶν φημι καὶ πανηγυρικῶν ἀντιδιαστέλλομεν γὰρ τὸ ἱστορικὸν τοῦ πανηγυρικοῦ, Ἀριστοτέλει ἐξακολουθοῦντες, τέταρτον τοῦτο εἶδος ἐπεισάγοντι ρητορικῆς.

V. 15-16. Πολιτικῶν—πλημμελημάτων... Quæ definit Dioxopat. Homil. in Aphthon. l. I., t. II, p. 559: Κατὰ πόλεων δὲ πλημμελήματα μοιχεῖαι, προδοσίαι, τυραννίδες, καὶ ὅσα οἱ κατὰ πόλεις πλημμελοῦσιν.

V. 24-26. Διαιρετῶς — τάχιστα... In Ms. διαιρετῶς suadebant elementa ΔΙΑΡΕΓΩ, ubi γ ponitur pro τ, quod sæpe fit in Herculan. Volum. Ex elementis ΚΑΛΙΠΡΕΓΕΣ, facile fuit elicere ΚΑΙ ΑΓΡΕΓΕΣ. Deinde, v. 25, ΜΑΛΑΚΑΙCIN divisi in ΜΑΛΑ et ΚΑΙCIN, ubi, pro hac voce truncata, in mentem venit scribere, sive ΚΗΦΗΝΙΔΟΥ, sive ΚΗΦΙΝΙΔΟΥ. Nihil enim habet quod offendant H positum pro AI, quum hæc millies confundantur. Cephenedis sophistæ vel rhetoris mentionem habes apud Nostrum in Rhetoric. Neapoli edita, ann. 1835, col. VI, v. 17—18: Πλὴν μὴν Κηφηνίδης πλούσιος, οὕτως συκοφάνταις πρόσδοξ μόνον ἐστὶν κτλ. Ibid., p. 6: » Quis iste Cephenedes, vel Cephenedes sophista fuerit, ob scriptorum silentium nobis latet;

cæterum parum honorifice eum Auctor nominat, ut propterea non magni nominis rhetor fuisse videatur. Unde colligere licet in Philodemi verbis, præcipue col. VI, v. 1—2, σκωμμάτιόν τι inesse.

COLUMNNA VI.

V. 6. Δικαιώματα... Troilus, Rhetor. Prolegom. Rh. gr. Walz, t. VI, p. 48: Τὸ Δικανικὸν ἀποδιδούς (subintell. Ὁμηρος) τῷ Ὀδυσσεῖ, δεικνύς ὡς τοὺς ἀγωνιστὰς δεῖ πολλῶν εὐπορεῖν δικαιομάτων.

V. 6—10. Εἰς δέκα τε—αὐθεντῶν... Tam multa desunt ut, quamquam in h. l. restituendo plurimum temporis a me sit consumtum, tamen nescio an satius fuisset hæc in medio tamquam desperata reliquisse. Quod ad εἰς δέκα—πρὸ αὐτῆς αὐθεντῶν adtinet, legendus Schol. Aristophanis, Plut. v. 277. Apud Athenienses olim duæ curiæ fuerunt: altera περὶ τῶν φονικῶν, id est de capitalibus causis, pronuntiabat. Sedes hujus Ἀρειόπαγος. Judices qui perpetuum magistratum gerebant dicebantur Ἀρεοπαγῖται. Altera judices annuos habuit, qui tractabant τὰ δημοτικά, i. e. publicas causas. Erant a principio quinquaginta, unde vocabantur τῶν πεντακοσίων βουλή. Quum autem jurisdictio in tanto numero judicum erat impeditior, visum est ex quinquaginta illis decem tantum quotannis eligere; rursus unum ex decem viris illis creandum qui reliquis novem præset: hic Ἀρχων appellabatur, alii Πρόεδροι. Electio hoc modo fiebat: decem litteræ ab α usque ad x sigillatim in tabellis expressæ in καδίσκον, h. e. sitellam vel urnam confuse injiciebantur, unde ordine eductæ in singulos distribuebantur. Cui α contigisset Ἀρχων erat: reliquis ordo litterarum in judicando ordinem designabat locorum. Ductis sortibus præco virgam dabat jurisdictionem sortitis, quo gestamine insigniti et in curiam proficiscebantur et de curia abibant.

Hæc me adduxerunt, ut scriberem: εἰς δέκα τε ἄνδρας ἐκάστης φυλῆς φασὶ ἐλθόντας κτλ.

V. 13 - 15. Καθ' ἅπλᾳς — προσφερομένων . . . Hæc me diu suspensum tenuerunt quum de verbis, tum de sensu. Verba restitui, conjecturis fretus quas suadebant litteræ superstites atque ipsa spatii ratio. Διανοήσεις significare arbitror idem quod διανοίας, sicut apud Plutarch. De Solertia Animal., t. X, p. 9-10, ed. Reisk. : Τούτων γὰρ οὐδὲν, ὃ τι μὴ λογικόν ἐστι, καὶ πάντα τοῖς ζώοις ὑπάρχει πᾶσιν ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὰ περὶ τὰς νοήσεις, ἃς ἐναποκειμένας μὲν ἐννοίας καλοῦσι, κινουμένας δὲ διανοήσεις. Cf. H. Stephan. Thes. ed. Didot. t. II, p. 1253. Κατανόσεις interpretor *altas rerum comprehensiones* vel *cognitiones*. Quod si Philodemus in his vocibus paulo subtilior esse videatur, consulto rem ita evenisse vero simile esse dicam : nimirum voluit, quasi proposito exemplo, manifestam facere sophistarum nimiam de affectato verborum assonantium exitu curam.

V. 20. Ἀτοπίας . . . Obvia est hæc vox apud rhetores ; Anonym. Prolegom. in Hermog. Rhetor. l. l., t. IV, p. 10 : Ἐπὶ δὲ τοῦ Θεοῦ τὸ λέγειν τὰ τοιαῦτα πάσης ἐστὶν ἀτοπίας ἀνάμεστον· ἄλλως τε δὲ καὶ παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἄλλως λέγονται καὶ ἄλλως νοοῦνται.

COLUMNA VII.

V. 1-3. Τὸν Φοῖνικα—Ὅμηρος . . . Id quod Phoenix ipse narrat apud Homer. Iliad. IX, 438-443 :

....Σοὶ δὲ μ' ἔπειπε γέρον Ἰππηλάτα Πηλεὺς
Ἥματι τῷ, ὅτε σ' ἐκ Φθίης Ἀγαμέμνωνι πέμπεν
Νήπιον, οὐπω εἰδὼθ' ὁμοίου πολέμοιο,
Οὐδ' ἄγορέων, ἵνα τ' ἄνδρες ἀριπρεπέες τελέθουσιν.
Τοῦνεκά με προέηκε, διδασκόμεναι τάδε πάντα,
Μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι, πρῆκτῆρά τε ἔργων.

Cic. De Orat. III, 15 : « Ut ille apud Homerum Phoenix, qui se a Peleo patre Achilli juveni comitem esse datum dicit ad

bellum, ut illum efficeret oratorem verborum, actoremque rerum. i

V. 10. Μηδένα ἤφθαι... In Ms.: ΜΗ
ΕΙ ΓΑΛΕΦΘΑΙ Si quibus magis arridet, μὴ πᾶν ἤφθαι, libenter assensu meo comprobo.

V. 12. Οὗτος... Ib.: **Ο7**.... h. e. οὗτος. Quod si hoc e praecedenti οὕτως ortum videatur, legere erit αὐτός, nimirum Sophista quem Noster ubique confutat.

V. 16. Στεφάνου... Plutarch. in Pericl. XXVIII: Ὁ δὲ Περικλῆς καταστρεψάμενος τὴν Σάμον, ὡς ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθῆνας, ταφάς τε τῶν ἀποθανόντων κατὰ τὸν πόλεμον ἐνδόξους ἐποίησε, καὶ τὸν λόγον εἰπὼν, ὥσπερ ἔθος ἐστίν, ἐπὶ τῶν σημάτων ἐθαυμαστώθη. Καταβαίνοντα δ' αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βήματος, αἱ μὲν ἄλλαι γυναῖκες ἐδεξιοῦντο, καὶ στεφάνοις ἀνέδουν καὶ ταινίαις, ὥσπερ ἀθλητὴν νικηφόρον· ἡ δ' Ἑλπινίκη προσελοῦσα πλησίον ταῦτ', ἔφη, θαυμαστά, Περικλεῖς, καὶ ἀξία στεφάνων.

V. 21-23. Τάχα—τὰς διατριβάς... Inter Gorgiae discipulos Periclem nonnulli annumeraverunt, his nixi Philostrati verbis, Vit. Soph. lib. I, p. 497, ed. Morel.: Ὁ δὲ, οἶμαι, καὶ τοὺς ἑλλογισμωτάτους ἀνηρτήσατο, Κριτίαν μὲν καὶ Ἀλκιβιάδην νέω ὄντε· Θουκυδίδην τε καὶ Περικλέα ἤδη γηράσκοντε. Quos refutans Spengel., Συναγωγὴ τεχνῶν p. 64-68, demonstrat, Periclis tempore, eloquentiam sicutam ignotam fuisse Athenis.

Quod si minime audiendi sunt ii qui Periclem e Gorgiae placitis copiam dicendi hausisse contendunt, id tamen constat apud Graecos, priusquam Siculorum schola Athenas venisset, oratoriam artem emersisse, opera sophistarum qui rebus ad exercendam eloquentiam commodis incubuerunt. Cf. Dissert. Isagog. p. XXXV-XXXVII. Neque mirum est, arte oratoria jam tum incrementum Grammaticaeque excitante studia, nonnullos ad aetatem Periclis Rhetoricae exordia revocasse. Quod ad Thucydidem adinet, eum sectatum esse Prodicum Antiphontemque docet Schol. in Duker. annotat. p. 648. Unde colligere possumus, Periclis Thucydidisque tempore, de Grammatica atque Rhetorica nonnulla fuisse inchoata.

V. 23-25. Ἰσχυέναι—εἰ μή τις τῶν. . . Hæc in Ms. ita exhibentur, litteris quas uncis includo, in margine exaratis: IC[X7K]ΘΝΑΙΔΕΟ7ΔΕΙ ΜΗΤΙCΑΗΩ. Ubi ICX7KΘΝΑΙ=ἰσχυέναι, quum Θ et Ε sæpe confundantur; cf. col. X, v. 24; col. XXVI, v. 1; col. XXXVII, v. 7; col. XLI, v. 10; Koen., in Gregor. Corinth. de Dialect., p. 411. V. 24, Ο7ΔΕΙ=οὐδεὶς εἰ, facili lapsu, propter similitudinem sonorum concurrentium ΕΙC, ΕΙ. Ex elementis [ΑΗΩ], levi mutatione, elicias ΑΩΗ=τῶν, namque Τ et Λ; Η et Ν in Hercul. Volum frequenter permutantur.

COLUMNA VIII.

V. 2-3. Μετὰ—διατριβῶν. . . Hæc interpretatus sum, quasi Auctor dixisset: μετὰ τὸ ἰσχύσαι τὰς διατριβάς.

V. 4-6. Τῶν, πρὸ τοῦ—διαλεχθέντων. . . Noster, col. VII, v. 21-23, meminit illorum qui rhetoricas exercitationes, Periclis Thucydidisque ætate, exordium habuisse arbitrabantur. Nunc innuit oratores qui floruerunt, priusquam Rhetorica in lucem prodiret, de quibus Cic. Brut. VII: « Opinio est et eum qui, multis annis ante hos (h. e. Periclem Thucydidemque) fuerit, Pisistratum et paulo seniore etiam Solonem, posteaque Clisthenem multum, ut temporibus illis, valuisse dicendo. Post hanc ætatem aliquot annis, ut ex atticis monumentis potest perspicui, Themistocles fuit, quem constat quum prudentia, tum etiam eloquentia præstitisse.... Cleonem etiam temporibus illis, turbulentum quidem illum civem, sed tamen eloquentem constat fuisse. Huic ætati suppare Alciabiades, Critias, Theramenes. » Eorum omnium eloquentiam

describit, *ibid.* : « Quibus temporibus quod dicendi genus vigerit, ex Thucydidis scriptis. . . intelligi maxime potest. Grandes erant verbis, crebri sententiis, compressione rerum breves, et ob eam ipsam causam interdum subobscuri. » Narrat Rhetoricæ ortum, *ibid.* VIII : « Sed ut intellectum est quantam vim haberet accurata et facta quodam modo oratio, tunc etiam magistri dicendi multi subito exstiterunt. » Cf. Plutarch. Themistoc. II.

V. 8-9. Ἀγορεύοντες. . . In Ms.: ΑΓΗΕΖ. . ΤΕC. Ne-
mini dubium videbitur, quin H ponatur pro OP, lacunaque
expleri debeat per litteras ON. Quod ad ἀγορεύειν adinet,
audiendus Doxopat. Prolegom. Rhetor. Rh. gr. Walz., t. VI,
p. 8-9 : Τὸ δὲ ἀγορεύειν οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ ἐν λόγοις καὶ βουλαῖς
ἔχειν τὰ τοῦ δήμου πράγματα.

V. 10. Διατριβικῶν. . . Hanc vocem quæ in Lexic. deerrat, ad-
diderunt DD. Edit. H. Stephan. Thes., t. II, p. 1359, ed. Didot.,
e Polyb. Excerpt. p. 395, ed. Mai. : Εὐήθες καὶ μεираκιῶδες, καὶ
διατριβικὸν φαίνεται. *Ibid.*, p. 401 : μεираκιῶδεις καὶ διατριβικοί.
Quibus in locis arbitrantur significare *scholasticum*, cf.
Philodem. col. X, v. 14. Significat quoque *illum qui ex-*
ercitationibus rhetoricis incumbit, sicut h. l. interpretor. Vide
Rhetoric. Neapoli editam, ann. 1832, col. XII, v. 26-32 :
Τὸν μὲν τοίνυν διατριβικὸν ῥήτορα πῶς ἂν λέγοιμεν, καθόσον ῥή-
τωρ, ἀγαθὸν ἂν γενέσθαι πολιτικόν, ὅς γε οὐδ' ὅλως πολιτικὸς εὐ-
ρίσκετο, καθόσον ῥήτωρ ;

V. 15. Οὔτος. . . Videlicet Sophista quem confutare Phi-
lodemus aggressus est.

V. 16. Καπανεύς. . . Quemnam Noster Capaneum appel-
laverit investigandum est. Agitur de audacia eorum qui non
dubitabant opponere oratori copiam dicendi adepto per
multam in eloquentia insumtam operam, Capaneum vi-
ribus naturæ fretum, neque aliis imparem, quamquam
per se doctum, h. e. Αὐτοδίδακτον, qualis fuit ille ho-
mericus Phemius, Odyss. XXII, 347. Ad mythica tempora
confugi, ubi occurrit Evadne maritus ; unus e sep-

tem ducibus qui Thebas obsederunt, ante omnes ferocia et temeritate insignis; qui fulminis ictu cecidit, quia contra Jovis voluntatem hanc urbem se capturum esse jactitabat. Quid si, h. l. per Capaneum ἀλληγορικῶς designari dixerim oratores illos, qui suo ingenio confisi, opem artis dedignabantur; seque, neglecto labore, summam eloquentiam assecuturos esse dictitabant? Solemnis apud veteres ille mythicarum imaginum usus; cf. Platon. Phædr. Bekk., ed. Lond., 1826, t. I, p. 166-167: Τί δαί; τὸν μελίγηρον Ἀδραστον οἰόμεθα ἢ καὶ Περικλέα, εἰ ἀκούσειαν ὧν νῦν δὴ ἡμεῖς διῆμεν τῶν παγκάλων τεχνημάτων, βραχυλογιῶν τε καὶ εἰκονολογιῶν καὶ ὅσα ἄλλα διελθόντες ὑπ' αὐγὰς ἔφαμεν εἶναι σκεπτέα κτλ. Variant interpretes: satis probabiliter Heindorf. docet significari aliquem prioris ævi oratorem qui, absque rhetorum artificiiis, dicendi arte polleteret; Adrastum nempe, quem e temporibus omnium figurarum rudibus, sicutis Plato opponit rhetoribus. Cf. Protagor. l. l., p. 269, ubi Hippia sophistæ avaritiam tangere videtur, Tantali appellatione, adludens ad Homer. Odys. XI, 582:

Καὶ μὴν Τάνταλον εἰσεῖδον, χαλέπ' ἄλγε' ἔχοντα.

V. 24. Κατὰ τὸν λόγον. . . H. e., *rationabiliter*, sicut De Music. col. IV, v. 29: Καὶ μὴν νῦν διὰ μισθωτῶν ἀνθρώπων, καὶ πολλὰ τερετίζειν ἐμπειρίας, κατὰ τὸν λόγον, πρὸς τιμὴν τοῦ Θεοῦ συνεργεῖν. Cf. Rhetoric. Neapoli editam, ann. 1835, col. VI, v. 6.

COLUMNA IX.

V. 1-5. Διόπερ — ἢ ἀπαιδεύτως. . . Ea quæ scripsi Ms. nitide exhibet: hoc in causa fuit cur sollicita diligentia omnia retinerem. Adludere Noster videtur ad sophistas qui de omni re, quæcumque in disceptationem vocaretur, se copiosissime dicturos esse profitebantur; sive essent instituti liberaliter educatione, doctrinaque puerili; sive scientia atque exercitatione minime valerent. Similia de antiquis

sophistis, e Platonis Gorgia, tradit Cic. De Orat. III, 32 : « Namque illos veteres doctores auctoresque dicendi nullum genus disputationis a se alienum putasse accepimus, semperque esse in omni orationis ratione versatos. » De re audientis Syriac. Schol. in Hermog. De Statibus, Rh. gr. Walz., t. IV, p. 41 : Τοσούτων οὖν καὶ τοιούτων τέχνην ῥητορικὴν βεβαιούντων αὐτὸς οὗτος ὁ προειρημένος σοφιστὴς ἀλόγῳ τριβῇ ταύτην κατ'ορθοῦν διετείνετο.

V. 13-16. Οὐ πεπαιδευμένων—διατριβαῖς... In Ms.: ΔΙΑ-ΤΡΟ.Ν. Cogitaveram de διατροφαῖς, vel potius ἀνατροφαῖς, idem significante atque τροφαί, h. e. *documenta quæ tradit educatio*; id quod reperias apud Platon. Phædr. Bekk. ed. Lond. 1826, t. I, p. 179 : Παντάπασι γὰρ, ὃ καὶ κατ' ἀρχὰς εἶπομεν τοῦδε τοῦ λόγου, ὅτι οὐδὲν ἀληθείας μετέχειν δέοι δικαίων ἢ ἀγαθῶν περὶ πραγμάτων, ἢ καὶ ἀνθρώπων γε τοιούτων φύσει ὄντων ἢ τροφῇ, τὸν μέλλοντα ἱκανῶς ῥητορικὸν ἔσεσθαι. Quid inter τροφήν et ἀνατροφήν intersit, explicat Doxopat. Homil. in Aphthon. Rh. gr. Walz. t. II, p. 429. Cf. Euripid. Iphigen. Aulid. v. 551, ed. Boissonad. :

Τροφαὶ θ' αἱ παιδεύουμαι
Μέγα φέρουσιν εἰς ἀρετάν.

Scripsi διατριβαῖς, quod minus temerarium visum est. Ad rem apprimè facit Isocr. Adv. Sophist. VIII, ed. Coray. : Εἰ δὲ δεῖ μὴ μόνον κατηγορεῖσθαι τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑμαυτοῦ δηλῶσαι διάνοιαν, ἡγοῦμαι πάντας ἂν μοι τοὺς εὖ φρονούντας συνειπεῖν, ὅτι πολλοὶ μὲν τῶν φιλοσοφούντων ἰδιῶται διετέλεσαν ὄντες, ἄλλοι δὲ τινες οὐδενὶ πώποτε συγγενόμενοι τῶν σοφιστῶν, καὶ λέγειν καὶ πολιτεύεσθαι δεινοὶ γεγόνασιν.

V. 21. Χρυσὸς ἦν ἄν... Kuster. in Eunap. fragm. § 18, p. 510, ed. Boissonad. : « Elegans est proverbium, quod dicitur de re quadam expetenda et alteri longe præferenda. » Cujus notam integram non describit Cl. Eunapii Editor, ideo quod sua Kuster, sumsit e Valesianis quæ ipse exhibet, p. 482. Cf. Wytenbach. ad Phædon. p. 181; Blomfield. Glossar. ad Choeph. 366; Boissonad. in Euripid. Troad. 440.

V. 25-26. Καὶ—διαφεύγειν... Hæc e Cl. Passov. recitat H. Stephan. Thes. ed. Didot., t. III, p. 219.

V. 26. Κάμπρεπές... In Ms.: ΚΑΝΓΡΟΓΕΣ, ex quo facile erat elicere ΚΑΜΠΡΕΓΕΣ, ubi in syllaba ΚΑΜ latet ΚΑΙ ΑΜ, ut ΚΑΜΠΡΕΓΕΣ sit pro καὶ ἐμπρεπές. Quod adinet ad Ο pro Ε, hæc sæpissime permutantur in volum. Herculan.

COLUMNA X.

V. 4. Ἐπεσκεμμένους... Hæc vox usitatissima est apud rhetores; satis erit pauca afferre exempla. Hermog. De Statibus, I, Rh. gr. Walz., t. III, p. 9: Τοὺς δὲ μήπω.... εἰς τὰ λεγόμενα κεφάλαια τῶν ζητημάτων ἐπεσκεμμένους. Cf. Eumdem, ibid., III, l. l. p. 32. Idem significat ἐσκεμμένος, De Formis, II, l. l., p. 343. Longinus, De Sublim., XVIII, ἐσκεμμένα vocat *commentata* sive *meditata*: Οὕτως τὸ σχῆμα τῆς πύσεως καὶ ἀποκρίσεως, εἰς τὸ δοκεῖν ἕκαστον τῶν ἐσκεμμένων ἐξ ὑπογυίου κεκινῆσθαι τε καὶ λέγεσθαι τὸν ἀκροατὴν ἀπάγον.

V. 8-9. Καὶ ποιηταῖς... In Ms.: ΚΑΙΝ.ΟΗΤΑΙC. Censui scribendum esse καὶ ποιηταῖς, nisi prætuleris ποηταῖς, ex iis quæ annotantur apud Philodem. De Music., col. VI, v. 6. De forma ποιεῖν et ποεῖν legendi Buttmann. Gr. gr., vol. II, p. 384; Boissonad. in Theocrit. p. 240; Sinner. in Aristoph. Nub. p. 110.

V. 10-11. Τῶν σοφιστῶν τῇ ὀρθοεπειᾷ... Quum latæ significationis sit vox ὀρθοεπειᾷ, cf. Ernesti., Lexic. Technol. gr. Rh. p. 234, exponendum est quid h. l. intelligam per verba τῶν σοφιστῶν τῇ ὀρθοεπειᾷ. Heindorf., Annotat. in Platon. Phædr. Bekk. ed. Lond. 1826, t. I, p. 162, recitat aptamque esse arbitratur explicationem Schol. in Anecd. Siebenk. p. 70: Ὀρθοεπειᾷ, τούτεστι κυριολεξίᾳ· διὰ γὰρ τῶν κυρίων ὀνομάτων μετήρχετο ὁ Πρωταγόρας τὸν λόγον καὶ οὐ διὰ παραβολῶν καὶ ἐπιθέτων. Ex iis autem quæ monui, Dissert. Isagog., p. XXXVI-XXXVIII, colligi potest Protagoram, Prodicum Ceum, Hippiam Eleum, qui grammaticis rebus curam impenderunt, attigisse multa quibus constabat *recta dicendi ratio*, quæ pro-

fecto fuit prior et sana ὀρθόπεια. Cæteri sophistæ, inde a Polo, poeticum vestitum, numeros dulces vel effœminatos, figurarum immodicum usum, poetarumque dictionem in solutam orationem importarunt. Quam ob causam hoc ita factum sit docet Aristot. Rhet. III, 1 : Ἐπεὶ δὲ οἱ ποιηταὶ λέγοντες εὐήθη, διὰ τὴν λέξιν ἐδόκουν πορίσασθαι τήνδε τὴν δόξαν, διὰ τοῦτο ποιητικὴ πρώτη ἐγένετο λέξις, οἷον ἡ Γοργίου· καὶ νῦν ἔτι οἱ πολλοὶ τῶν ἀπαιδευτῶν τοὺς τοιοῦτους οἰοῦνται διαλέγεσθαι κάλλιστα. Τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἑτέρα λόγου καὶ ποιήσεως λέξις ἐστί. Hæc dictionis pigmenta Philodemus εἰρωνικῶς, ut opinor, vocabat τὴν τῶν σοφιστῶν ὀρθόπειαν, voce pejorem in partem accepta, ut significaret nimium affectatas in dicendo delicias et festivitates, quas sophistæ existimabant ὀρθόπειαν esse κατ' ἐξοχὴν. Quam conjecturam ut obfirmem, addam judiciale deliberativumque genus ante demonstrativum existisse, veteresque artium scriptores judiciale genus in primis tractasse; vide Spengel. Συναγωγὴ τεχνῶν, p. 12 sqq.; 182-188. Idem fecerunt sophistæ, quamvis ostentationi studerent ante omnia. Antiphon, sophistarum scholis egressus, eorum artificia accepit et probavit, quum in arte rhetorica quam evulgaverat, tum in orationibus. Veri simile est Thucydidem quoque nonnulla mutuatum fuisse a sophistis. Quid proinde mirum, si oratores, etiam quum in foro atque in judiciis versabantur, tempore cujus Noster meminit, sophistarum vestigia secuti fuerunt? Haud absimilia tradit Cic., Orat. XXVII: « Est enim quoddam insigne et florens orationis, pictum et expolitum genus, in quo omnes verborum, omnes sententiarum illigantur lepores. Hoc totum *e sophistarum fontibus defluxit in forum* etc. »

V. 17-18. Προεκπιπτόντων... Eundem in usum ἐκπίπτειν adhibuerunt Syrianus atque Sopater, Schol. in Hermog. De Statibus, Rh. gr. Walz., t. IV, p. 210 : Ἐκπίπτουσι γὰρ τοῦ στοιχασμοῦ, ὃ τε παράδοξος καὶ ὁ ἀπὸ γνώμης καὶ οἱ ἀντεγκληματικοί, καὶ οἱ ἀτελεῖς ἐκ πραγμάτων κτλ.

V. 19. Τούτους... In Ms. **TO7PO7C** pro τούτους esse nemo diffitebitur.

V. 20. Ἐν τοῖς πλαστοῖς. . Philodemus, *De Music.*, col. XXIII, v. 5-7, contendit pictorum fictorumque artem habere analogiam ad Criticam, Grammaticam, Poesim, Histrionicam. Cf. Schol. ibid., p. 100. Sic junguntur πλασσω atque γράφω apud Lucian. *Imagin.* XXIII: Ἀναμίζαντες ἤδη τὰς εἰκόνας, ἦν τε σὺ ἐπλασας τὴν τοῦ σώματος, καὶ ἄς ἐγὼ τῆς ψυχῆς ἐγραψάμην.

V. 21-22. Ἀστοχάστους. . . Vox Lexicis inserenda. Idem significat quod ἀστοχος.

V. 25. Addidi περί, quod Grammatica requirebat.

COLUMNA XI.

V. 1. Τοὺς δὲ φιλοσόφους... Loquentem audis Epicuri discipulum, infensum rhetoribus (cf. *Dissert. Isagog.* p. CII, sqq.), quos asserit ab omni meditatione fuisse alienos; philosophos autem ait esse σχεπτικωτάτους. Quam ob causam sophistas deseruerit Epicurus, narrat Sext. *Empir. Adv. Mathem.* X, 18: Ὁ μὲν γὰρ εἰπὼν—εἶπερ αὐτοὶ τὴν τῶν ὄντων ἀλήθειαν ἴσασιν. Cf. *Diog. Laert.* X, 2.

V. 7-20. Τὸ γὰρ αὐ—ἐφη... Hæc transcribens sic ut in Ms. exhibentur, uncis includo litteras quæ in margine exarantur: ΤΟΓΑΡΑΖ [Γ] ΡΙΤΩ...ΕΙΤΙ ΩΝΓ[ΡΑ Γ]ΜΑΤΩΝΤ ΖΤ ΛΕ[ΓΕΙΝΑ]ΖΤΟΝΖΓΑ ΗΟΖ. . ΜΕΙΝ [ΓΑΛΙ]ΗΟΖΚΕΠΙΤΟΕΓΕ .... ΤΑ[ΘΖΠΟΔ] ΙΓΜΑΤΑ.....ΕΙΤΗ [ΛΕΞΕΙ]ΛΧΕΙCΙΑCΓΑΟΜΗΘΕΙC[ΚΑΙΠΡΟ] ΑΓΟΡΕΖΩΝΤΗΝΔΙΑΦΕΖ[ΞΙΝΑΖΤ]ΩΝ ΟΡΘΟΕΓΓΕΙΑΝΟΖ[ΜΗΝΑΛ] \ΑΤΟΖCΡΗC CΡΑCΕΙ[ΚΑΤΟΡC]ΖΝΕΝΤΟΙCΡΗΤΟΡΙΚΟΙ C[ΕΛΕΓ]ΤΙΓΡΟCΤΟ. ΔΙΑΛΕΚΤΙ[ΚΟΝΕ] ΕΤΕΝΟΖΤ ΕΛΕΙΧΟΝ[ΓΟΙΟΖ]ΜΕΝ ΦΗ. In mentem mihi venerat scribere: Τὸ γὰρ αὐ περὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ταῦτα λέγειν αὐτὸς ὑπακούων μέλλειν, πάλιν οὐκ

ἐπὶ τὸ ἔπαιτα τάδ' ὑποδείγματα ἀποφέρει, ἐν τῇ λέξει ἀχειρίας πάσας τιθεῖς, καὶ προσαγορεύων τὴν διάφευξιν αὐτῶν ὀρθοέπειαν. Οὐ μὴν ἀλλὰ τοὺς ῥήτορας εἰ κατορθοῦν ἐν τοῖς ῥητορικοῖς ἔλεγε, τί πρὸς τὸν διαλεκτικὸν ἔλεγεν οὗτος· (ἔλεγχον ποιούμενῳ γὰρ ἔφη προσδεῖσθαι τῆς ῥητορικῆς), ἢ πρὸς κτλ. Quum vero paulo impeditiora viderentur verba οὐ μὴν ἀλλὰ—ποιούμενῳ, ad alteram conjecturam confugi. Ex iis quæ restitui videtur Noster carpere Sophistam de rebus politicis eadem se dicturum esse jactitantem; nequaquam vero stantem promissis. Εἰρωνικῶς addit: ἐν τῇ λέξει ἀχειρίας πάσας τιθεῖς κτλ. Epicurei Rhetoricam politica Arte longe inferiorem existimabant, cf. Dissert. Isagog. p. CIII-CVI; in quo peripateticorum sententiam sequentur. Apud eos enim id moris fuit, ut, temporis argumentive habita ratione, eosdem quos lacessiverant auxilio vocarent: neque est quod miremur si Philodemus, Aristoteli infensus, suum tamen in usum adhibuerit ejus doctrinam de rebus ad genus deliberativum pertinentibus, Rhet. I, 4; quamvis Stagiritas alibi pronuntiet Rhetoricam esse tamquam agnatum quiddam Politicæ et Dialecticæ. Cui assentitur Fr. Baco de Verulam., De Dignitate et Augmentis Scientiar. VI, 3. In v. 15-19, verba Οὐ μὴν ἀλλὰ—ἐστὶν dicta videntur in Stoicos. Nisi fallor, ad enodandam difficultatem non parum facit Aristot. Rhet. I, 4: Ὅπερ γὰρ—τοῖς σοφιστικοῖς λόγοις. Cf. Ibid. I, 1: Ὁ γὰρ σοφιστικὸς—κατὰ τὴν δύναμιν. Stoici suam de Rhetorica doctrinam mutuati erant præcipue ab Aristotele; conjiciam inde factum esse ut, Stagiritæ exemplo, dolerent quod Ars oratoria nonnunquam ad sophistarum rationes accederet; adeo ut ea quæ rhetoribus bene succedebant, arbitrentur vituperationi esse Dialecticorum Arti quam definiebant: Ἐπιστήμην ἀληθῶν καὶ ψευδῶν καὶ οὐδετέρων. Cf. Diog. Laert. VII, 42; Sext. Empir., Adv. Mathem. XI, p. 724; Pyrrhon. Hypotypos. II, p. 88, 123, ed. Fabr.

Τὸ διαλεκτικόν pro ἡ διαλεκτικῇ occurrit apud Platon. Sophist. Bekk., ed. Lond. 1829, t. IV, p. 440: Ἀλλὰ μὴν τό γε διαλεκτικὸν οὐκ ἄλλῳ δώσεις, ὥς ἐγώ μιν, πλὴν τῷ καθαρῶς τε καὶ δικαίως φιλοσοφοῦντι.

V. 23-26. Τεχνίτας—ἀσκοῦσι... Vulnera lacunasque, ut

potui, attigi. In Ms. atque in margine exhibentur elementa: **ΤΑΘΑΩΩC**. Syllabam **ΤΑΘ** habui pro **TAC** (sæpe enim confunduntur **Θ** et **C**), accusativique desinentiam esse ostendebant syllabæ **ΤΕΧΝΕΙ**, quæ occurrerunt in v. 23: scripsi **ΤΕΧΝΕΙΤΑC** = τεχνίτας. Neque audacior profecto videbor mutando **ΑΩΩC** in **ΟΛΩC**. Nam, mutatione levi, **ΑΩΩC** = **ΟΑΩC**, unde facile est elicere **ΟΛΩC**, quum ubique permutentur **A** et **Λ**.

Nullus dubito quin, v. 24, **ΤΑ...ΤΑΙΑ** sit pro **ΤΑ CΧΕΤΑΙΑ**. Haud absimilia suppeditat Plato, in Gorg. Bekk. l. I., t. III, p. 196: Σχέτλια λέγεις καὶ ὑπερφυσί, ὧ Σώκρατες. Vide quos ibi citat Heindorf. In v. 25, πόσοι paucitatem significare arbitror, sicut apud Cic. Tusc. II, 4: « Quotus enim quisque philosophorum invenitur qui sit ita moratus, ut ratio postulat. » Quod vertit Forcellin. III, p. 663, ed. Patav. 1771: *quanto pochi sono i Filosofi, che, etc.*

COLUMNA XII.

V. 1-3. Φίλωνα — τῆς σκευοθήκης. . . De Philone architecto Plin. H. N. VII, 38: « Laudatus est et Chersiphron Gnossius, æde Ephesiæ Dianæ admirabili fabricata; Philon, armamentario mille navium. » Addam Strabon., IX, p. 272, ed. Casaub. 1587: Τὸ μὲν οὖν παλαιὸν ἐτετέλειστο, καὶ συνώχιστο ἡ Μουνουχία παραπλησίως ὥσπερ ἡ τῶν Ῥοδίων πόλις, προσειληφυῖα τῷ περιβόλῳ τὸν Πειραιᾶ, καὶ τοὺς λιμένας πλήρεις νεωρίων, ἐν οἷς καὶ ἡ ἐπλοθήκη Φίλωνος ἔργον· ἀξιὸν τε ἦν ναύσταθμον τετρακοσίαις ναυσὶν, ὧν οὐκ ἐλάττους ἔστελλον Ἀθηναῖοι. Etsi nihil compertum habemus de tempore quo Philon floruerit, veri simile est armamentarium illud factum fuisse tempore Lycurgi oratoris. Cf. Orell. Onomastic. Tullian. in voc. Philo; Jul. Sillig., Catalogus Artificum.

Rem ad quam Noster adludit, narrat Cic. De Orat. I, 14: « Neque enim, si Philonem illum architectum, qui Atheniensi-

bus armamentarium fecit, constat perdiserte populo rationem operis sui reddidisse, existimandum est, architecti potius artificio disertum quam oratoris fuisse.» Pressius Valer. Max. VIII, 12 : « Gloriantur Athenæ armamentario suo, nec sine causa; est enim illud opus et impensa et elegantia visendum. Cujus architectum Philonem ita facunde rationem institutionis suæ in theatro reddidisse constat, ut disertissimus populus non minorem laudem eloquentiæ ejus quam arti tribueret. » Athenis a Sylla captis, armamentarium illud flammis consumtum est; Plutarch., in Sylla, XIV. Cf. Dissert. Isagog. p. XXVIII, not. 89.

V. 3. Οὗτος αὐτός... Hæc sæpe junguntur, sed eundem ordinem non semper servant. Sopat. Quæstion. Divis. Rh. gr. Walz. t. VIII, p. 278 : Τοιγαροῦν καὶ οὗτος αὐτὸς ληφθεὶς καὶ μέλλων κολάζεσθαι, οὐκ οἶδα πῶς ἀπάτῃ καὶ ψευδολογίᾳ διέφυγεν. Syrian. Schol. in Hermog. De Statibus, l. I., t. IV, p. 41 : Τοσοῦτων οὖν καὶ τοιούτων τέχνην ῥητορικὴν βεβαιούντων, αὐτὸς οὗτος δὲ προειρημένος σοφιστῆς ἀλόγῳ τριβῇ ταύτην κατορθοῦν διετείνεται. Cf. Platon. Protagor. Bekk. ed. Lond. 1826, t. I, p. 280; 324.

V. 6-7. Ἰσχυροποιήσαντες... In Ms. : ICX7POΠO..... NTEC. Suadebat sensus ut lacunam explerem per ἰσχυροποιήσαντες. Cf. Syrian. Quæstion. Divis. l. I. p. 7 : Ἡ τῶν ἐλέγχων ἀπαίτησις σκοπὸν ἔχει τὰ μὴ προσόντα τῷ κεφαλαίῳ ἀεὶ ἰσχυροποιεῖν. Ibid., p. 10 : Ταῦτα δὲ πάντα ποιήσεις ἰσχυροποιῶν τοὺς μάρτυρας, τὰ δὲ εἰκότα διαβάλλων.

V. 7-8. Ἐν σπουδῇ — ἐνεβίωσαν... Hand absimili modo ἐμβιῶν cum τέχῃ jungit Themist. Orat. XXX, p. 351, quem citat H. Stephan. Thes. ed. Didot, t. III, p. 813 : Οὐδὲν ἀνθρώποις οὕτω ἀλυσιτελές ἐστὶν ὡς γηπονίας τε ἐπιμεληθῆναι καὶ ἐμβιῶναι τῇ τέχνῃ.

V. 13-14. Ἦν τῶν ἡμετέρων... In Ms. : TOMEPΩN, pro quo posui τῶν ἡμετέρων, ut sibi constet sententia. Ἡ τοσαύτη ἐξίς ironice dictum fuisse videtur. Quod enim tanti faciebant sophistæ, id a philosophis totum abjudicari, utpote dignitate sua alienum, Noster gloriatur.

V. 14. Ἐν ταῖς τέχναις... In Ms. : ENT...TECHHC,

ubi præpositio ἐν non sinit dubitare quin **T**... sit pro ταῖς. Hoc me impulit, ut **ΤΕΧΝΗC** mutarem in τέχναις, quum **HC** et **AIC** sæpissime confundantur; pauca exempla citare satis sit: Cl. Boissonad., not. in Euripid., t. I, p. 309: ἐπ' ἀκτῆς et ἐπ' ἀκταῖς; idem, t. II, p. 332: πολίταις et πολίτης; Cl. Hase, in Lyd. De Ostent., 100, A: πάσης et πάσαις, etc.

V. 15-16. Πλείστου — ἤξιωσαν... Hæc restitui fretus Dionys. Halic., in Thucyd. III: Οὐδ' ἄλλο τι τοιοῦτον ἔργον οὐδὲν, ἐν ᾧ τὰ μὲν κατορθώματα καὶ τὰς ἀρετὰς οὐθενὸς ἤξιωμα λόγου. In Philodemo, ante τῆς inserui τὰ, ut verba τὰ τῆς ὑποκρίσεως idem significant atque τὴν ὑπόκρισιν. Hoc mihi suaserit ταῦτα, v. 16-17.

COLUMNA XIII.

V. 1-2. Τάττειν... Pro **ΤΑΓΚΕΙΝ** quod Ms. exhibet, posui τάττειν—*prescribere*, suadente Aristot. Rhet. III, 14: Διὸ γελοῖον ἐν ἀρχῇ τάττειν, ὅτε μάλιστα πάντες προσέχοντες ἀκροῶνται. Hunc carpere Noster videtur, quia in Rhetorica Actionem locum habere docet, ibid. III, 1.

V. 3-7. Μαθεῖν—τινές... Tot mendis scatent hæc omnia, in primis v. 5-6, **ΚΑΙΔΗCΑΡΗΜΕΝ7ΛΛΟ.ΗCΗ... ΔΝΑΙΤΩCΚΩCΕΤ.....ΕΛ**, ut fortasse fuissent in medio relinquenda. V. 5, scripsi ὑποκριτικῆς, ex Aristot. Rhet. III, 1; Poetic. XIX. Addam Hermog. Rhetor. Prolegom., Rh. gr. Walz. t. IV, p. 7: Αἱ δὲ τῶν τεχνῶν μᾶλλον λόγῳ κέχρηται, ἥττον δὲ πράξει, ὥς ἐπὶ τῆς ὑποκριτικῆς.

V. 7-12. Καὶ τρίτον—τῇ ῥητορικῇ... Innuit Philodemus Aristotelem, vel Theophrastum qui de Actione scripserat, Diog. Laert., VII, 50; Cic. De Orat. III, 59. Cujus liber quum interierit, lætandum est quod quædam vestigia servantur in Anonym. Rhetor. Prolegom. l. I, t. VI, p. 35-36:

Πλὴν καὶ Θεόφραστος ὁ φιλόσοφος ὁμοίως φησὶν εἶναι μέγιστον ῥητορικῇ πρὸς τὸ πείσαι τὴν ὑπόκρισιν, εἰς τὰς ἀρχὰς ἀναφέρων καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς καὶ τὴν κατανόησιν τούτων, ὡς καὶ τῇ ὄλῃ ἐπιστήμῃ σύμφωνον εἶναι τὴν κίνησιν τοῦ σώματος καὶ τὸν τόνον τῆς ψυχῆς.

In Ms. crebras lacunas habent v. 7, 8, 9 : quas explere adniti mihi Aristoteles

Ut regerem gressus, pro duce, fila dedit.

Nam Philodemi verba, v. 7 : **KATPITOIEN...PI.....H..**

firmat Stagiritis, Rhet. III, 1 : Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐζητήθη, κατὰ φύσιν, ὅπερ πέφυκε πρῶτον, αὐτὰ τὰ πράγματα, ἐκ τίνων ἔχει τὸ πιθανόν. Δεύτερον δὲ, τὸ ταῦτα τῇ λέξει διαθέσθαι. Τρίτον δὲ τούτων, ὃ δύναμιν μὲν ἔχει μεγίστην, οὕτω δ' ἐπιχειρήσεται τὰ περὶ τὴν ὑπόκρισιν. Quæ, v. 9-10, exhibentur misere lacerata

KAINHΔ... CMENKAICHNEN... OΑΩΔΙΑ-

ΚΛ.....ΔΙΑ, restitui, eodem adjuvante, l. l. : Καὶ γὰρ εἰς τὴν τραγικὴν καὶ βραψωδίαν ὅψις παρῆλθεν · ὑπεκρίνοντο γὰρ αὐτοὶ τραγωδίας οἱ ποιηταὶ τὸ πρῶτον.

V. 12-14. Μαχαρίζομεν — τῆς συνέσεως... Similia Noster, habet, De Music. col. IX, v. 35 : Καὶ τεχνικωτέρους γε ποιεῖν τὸ μέλος ἐνόμισεν · ἧ μακάριος ἦν τῆς συνέσεως. Horat. Sat. IX, lib. I, v. 11-12 :

O te, Bolane, cerebri

Felicem! aiebam tacitus.

V. 19-24. Ἐν τοῖς ἡμετέροις — κοινῆς ὑποκρίσεως... Hunc locum ita restituendum esse indicabant elementa quæ supersunt : **ENTOICHMETEP. . ICΔEO7CAN.**

Inde enim facile elicias : ἐν τοῖς ἡμετέροις δὲ (vel γε) οὖσαν. Quid autem hæc significant conjicere in promptu non est. Noster, De Music. col. XXIII, v. 1-2 (cf. Annotat. ibid. p. 100), docet conjunctionem quamdam esse inter Musicam et Histronicam ; quod in causa fuisse videtur cur Philodemus dixerit Actionem locum suum obtinere in disciplinis quibus curam ipse impendit. Præterea, in hac nostri libri columna, v. 22-24, addit : *rhetores sibi arrogare Actionem, quæ communis est. Actionem autem communem dicit, ut quæ cum*

cæteris artibus conjungatur. In quo consentit cum Aristotele docente poematis scenisque ludis Actione opus esse, *Rhet.* III, 1 : Δῆλον οὖν ὅτι καὶ περὶ τὴν ῥητορικὴν ἐστὶ τὸ τοιοῦτον (h. e. ἡ ὑπόκρισις), ὥσπερ καὶ περὶ τὴν ποιητικὴν. Cf. *Ibid.* XII. Subjiciam *Anonym. Rhetoric. Prolegom.* : Ἡ δὲ ὑπόκρισις ἐστὶν, ἵνα καὶ τῷ σχήματι, καὶ τῷ βλέμματι, καὶ τῇ φωνῇ ὥς ἂν τραγῶδης ἀριστος καλῶς τοῖς λεγομένοις συσχηματίζεται. *Rh. gr.* Walz. t. VI, p. 35.

In Grammatica quoque locum habere Actionem tradit *Aristot. Poetic.* XIX, XX. Cf. *Cl. Seguiet.* in libro inscripto : *La philosophie du langage, exposée d'après Aristote*, Paris 1838, in-8°, p. 84-99.

COLUMNA XIV.

V. 4-9. Ἰδόντες — ἀντιποιοῦνται. . . Ea quæ propono conferens attente cum elementis quæ, sive occurrunt in columna, sive in margine disperguntur, non improbabilem habendam esse conjecturam meam satis confido. Quæ sophistis Noster vitio vertit, illa prorsus abhorrent ab Actione exordio accommodata. Qualis esse debeat in hac parte orationis docet *Longin. Fragment. VIII* : Καθισταμένῳ δὲ τὰς ἀρχὰς πρῶτον τὸ φθέγμα ποιητέον καὶ ἐπεικὲς, ἐπὶ τὸν ὄχλον δὲ πῶς καὶ δεκτικόν, καὶ τοιοῦτον οἷον παρακαλοῦντος καὶ ἐν χρεῖᾳ καθεστηκότος, καὶ εὐλαθείας ἢ αἰδοῦς μετέχοντος. Quæ *Cl. Seguiet.* hunc in modum refingit, l. 1, p. 59 : Καθισταμένῳ δὲ κατ' ἀρχὰς πρῶτον τὸ φθέγμα ποιητέον, καὶ ἐπεικὲς, ἐπὶ τὸν ὄχλον δ' ὁμῶς καταδεκτικόν, καὶ τοιοῦτον οἷον παρακαλοῦντος, καὶ ἐν χρεῖᾳ καθεστηκότος, καὶ εὐλαθείας καὶ αἰδοῦς μετέχοντος. Equidem malim καταδεκτικόν pro καὶ δεκτικόν, sæpissime enim καὶ et κατὰ permutantur, cf. *Dorvill. in Chariton.*, p. 641. Vulgarem tamen lectionem cod. *Par. optimæ notæ*, n. 1741, confirmatam, retinendam esse censui. Quod ad νοήματα βρόντα adtinet, similia suppeditat *Dionys. Halic. De admiranda vi dicendi in Dem. XVIII* : Ὑπτία γὰρ ἐστὶ καὶ ἐπαγωγικὴ καὶ περιβρέουσα τοῖς νοήμασιν κτλ.

V. 10-13. Μακρὰν — βελτίω. . . Hæc ita exhibentur in Ms. :

MAXPM N ....ΤΙΝΩΤ.... C N7 ..... ΡΙΝ
 Δ7NAM N (littera N in margine apponitur) ΕΡΕ
 TICKNTH CΦ...ΛΟC (in margine inscribun-
 tur litteræ OC)ΦΙΑCΒΕΛΤΕΙΩ (sic, pro βελτίω.)

V. 13-23. Καὶ κατὰ τοῦτο — παρέδσαν. . . In hoc restituendo loco multum temporis consumsi, propter difficultatem eliciendi inde sensum non omnino improbabilem. Ms. hiat vasta lacuna, quæ tamen expleri potest per litteras in margine diffusas. Locum transcribo, litteras in margine sinistrorsum appositae rectis uncis includens; curvis autem eas quæ dextrorsum inscribuntur: ΚΑΙΚΑΞ ΟΥΤΕΜΦΑΝΙΖΗΤΟ
 [ΙΟ]ΤΟΙCΙΔΙΟΝ (ΞΟΧ) ΤΕ [ΔΕΝ]ΥΡΟΚ
 (ΡCΙΝΕCΘΑΙ)ΤΞΟΙΕΙΝ [ΡΟΝ] ΑΙΤΟ(ΥCΑΛ
 ΛΟΥC)ΗΤΟΙCΚ[ΙΚ]ΤΩ(ΝΦΑC. . . . ΜΟΛ)
 ΝΕCΤΙΝΕ (ΔΕΧΟΜΕΗ)ΗΤΗΝΥΡΟΤ
 (ΥΘΕΛΟΝΤΟ).ΑΝΤΙCΤΡΟΦ(ΗΝΚΑΝΕΙΓΟ)
 CΙΝΟΤΙΜΟΝ (ΟΙΤΕΧΝΑCΥ) ΡΕΡΑ. ΤΗΣ
 ΡΑΡΕΔΟ.ΑΝ. A quibus elementis recessi, quam mi-

nime potui. V. 14-15, τοιούτοις interpretor τοῖς τῆς ὑποκρίσεως τῇ δυνάμει συνείσι, cf. col. XII, 16-19. Nec est quod miremur sententiam sic in uno verbo contineri, quum id apud Græcos sit usitatissimum. Non absimili modo, haud scio an abruptiora quidem τοιαῦτα et τοιούτους occurrunt apud Aristot. Rhet. III, 12 : Ἔστι δὲ λέξις, γραφικὴ μὲν ἢ ἀκριβεστάτη· ἀγωνιστικὴ δὲ, ἢ ὑποκριτικωτάτη. Ταύτης δὲ δύο εἶδη· ἢ μὲν γὰρ, ῥητορικὴ ἢ δὲ, παθητικὴ· διὸ καὶ ὑποκριταὶ τὰ τοιαῦτα τῶν δραμάτων διώκουσι, καὶ οἱ ποιηταὶ τοὺς τοιούτους. Quam ob rem dicit Deme-
 trius, de Elocutione, CXIII: Μένανδρον ὑποκρίνονται, λελυμένον ἐν τοῖς πλείστοις, Φιλήμονα δὲ ἀναγινώσκουσιν. Quod addinet ad ποιεῖν τοὺς ἄλλους, v. 15 et v. 16, ita loquitur Plato, Phædr. Bekk., ed. Lond. 1826, t. I, p. 167 : Ἡ τοῦτ' ἐκεῖνό ἐστιν ἡ λόγων τέχνη ἢ Θρασύμαχος τε, καὶ οἱ ἄλλοι χρώμενοι, σοφοὶ μὲν αὐτοὶ λέγειν γεγονάσιν, ἄλλους τε ποιοῦσιν. Cf. ibid., p. 163-164. Idem, in Protagor., idid., p. 347 : Ὅς γε οὐ μόνον αὐτὸς οἶει καλὸς καγαθὸς εἶναι, ὥσπερ τινες ἄλλοι αὐτοὶ μὲν ἐπιεικεῖς εἰσιν,

ἄλλους δὲ οὐ δύνανται ποιεῖν. In Gorgia, l. 1., t. III, p. 159 :
Ἐπειδὴ γὰρ αὐτός τε φησὶ ῥήτωρ εἶναι καὶ ἄλλους ποιεῖν ῥητορικοὺς,
εὖ ἔχει τὰ τῆς σῆς τέχνης παρὰ σοῦ πυνθάνεσθαι.

V. 23-24. Σκιομαχῆσουσι. . . Hoc indicabant in Ms. elementa
OIAIOMAXHCOTCI, ubi, **OIAI**=**CKI**, quum **O**
et **C** sæpe, **IA** et **K** nonnunquam permutentur in Hercul.
Volum. Retinui σκιομαχῆσουσι, etsi multo usitatius est σκια-
μαχῆσουσι. Vide Ast. Lexic. Platon. t. III, p. 253.

COLUMNA XV.

V. 4-5. Θεματικὰς παρατηρήσεις. . . H. e. observationes *primitivas*, sive *originales*; quæ fundamentum et origo sunt cæterarum inde derivatarum.

V. 5-8. Ἀπὸ γε — τὰς διαθέσεις. . . In Ms :... **Γ Ε ΤΗΣ**
ΘΗCΕΩC7Γ ...**M... ΙΦΟΝ ΟΙΑCΔΕΓΟ**
....ΘΛΙ...CΛCΑΘΕCΕΙ, quæ elementa fere omnia
retinui, nisi, v. 6-7, ubi scripsi ὑπὸ τῶν διασαφούντων, quum
.M..ΙΦΟΝ, varie tentata, nullum commodum sensum
afferebant. Re iterum atque iterum considerata, διαθέσεις,
v. 8, significare arbitror: (cf. Annot. in v. 11) *corporis*
habitus; ut sensus sit: *ab illis qui explicant qua ratione*
corporis habitus ordinare orator debeat, ad audientium
animos, arbitrio suo, commovendos et regendos. Quem sen-
sum confirmant ea quæ sequuntur, v. 11-17 : Ἐνθεν γὰρ
τοὺς ιδιώτας καὶ τοὺς βαρβάρους, εἰ μὴ καὶ τᾶλλα ζῶα, τοῖς πά-
θεσιν ἀκολούθους τὰς μεταβολὰς ἔχοντας θεωροῦμεν. »

V. 11. Τὸ σχῆμα καὶ τὴν φωνήν. . . Cic., De Invent I, 7 :
« Pronuntiatio est, ex rerum et verborum dignitate, *vocis* et
corporis moderatio. » Quintil. XI, 3 : « Quum sit autem
omnis *Actio*, ut dixi, in duas divisa partes, *vocem gestum-*
que, etc. »; Dionys. Halic., De admiranda vi dicendi in Dem.

LIII : Διττήν δὲ τὴν φύσιν αὐτῆς (subintell. ὑποκρ(σεως) οὖσαν δρῶν, περὶ ἅμφω τὰ μέρη σφόδρα ἐσπούδασε. Καὶ γὰρ τὰ πάθη τὰ τῆς φωνῆς καὶ τὰ σχήματα τοῦ σώματος. . . . . οὐ μικρῶ πόνῳ κατειργάσατο. Longin. Fragment VIII : Ὑπόκρισις ἐστὶ μίμησις τῶν κατ' ἀλήθειαν ἐκάστῳ παρισταμένων ἡθῶν καὶ παθῶν καὶ διαθέσεων σώματός τε καὶ τόνου φωνῆς προσφόρου τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασιν. Eustath. in Homer. Odys. IV, p. 1496 : Ἔστι κατὰ τοὺς παλαιοὺς ὑπόκρισις, διαθέσις φωνῆς καὶ σχήματος, πιθανή, πρέπουσα τῷ ὑποκειμένῳ προσώπῳ ἢ πράγματι. Cf. Cic., De orat. III. 57 sqq.

V. 13-14. Τοὺς ιδιώτας καὶ τοὺς βαρβάρους. . . Cic. l. I., 59 : « In iis omnibus quæ sunt Actionis, inest quædam vis a natura data : quare etiam hac *imperiti*, hac *vulgus*, hac denique *barbari* maxime commoventur. »

V. 21-22. Εὐμέλεια φωνῆς καὶ τόνοι. . . Aristot. Rhet. III, 1 : Ἔστι δὲ αὕτη μὲν ἐν φωνῇ, πῶς αὐτῇ δεῖ χρῆσθαι πρὸς ἕκαστον πάθος· οἶον, πότε μεγάλη, καὶ πότε μικρὰ, καὶ πότε μέση· καὶ πῶς τοῖς τόνοις· οἶον, ὀξεῖα, καὶ βαρεῖα, καὶ μέση· καὶ ῥυθμοί, τίσι πρὸς ἕκαστα· τρία γάρ ἐστι περὶ ὧν σκοποῦσι. Ταῦτα δ' ἐστὶ, μέγεθος, ἁρμονία, ῥυθμός. Cf. Gerard. Joan. Voss. l. I. 2, 3.

V. 22-23. Πνεῦμα. . . Ernesti., Lexic. Technol. gr. Rh., p. 273 : « Denique πνεῦμα dicitur, quæ Latini *latera* appellant, inque robusta voce inest. »

V. 23. Καὶ προσώπου. . . Cic., l. I., 59 : « In ore sunt omnia : in eo autem ipso dominatus est omnis oculorum. . . . Animi est enim omnis Actio, et imago animi vultus est, indices oculi. Nam hæc est una pars corporis, quæ, quot animi motus sunt, tot significationes et commutationes possit efficere. » Quintil. XI, 3 : « Dominatur autem maxime vultus : hoc supplices, hoc minaces, hoc blandi, hoc tristes, hoc hilares, hoc erecti, hoc summissi sumus ; hoc pendent homines, hunc intuentur ; hunc spectant, etiam antequam dicimus ; hoc quosdam amamus, hoc odimus ; hoc plurima intelligimus, hic est sæpe pro omnibus verbis. » Cf. Gerard. Joan. Voss., l. I., Cap. XI, 3.

V. 23-24. Καὶ χειρῶν. . . Quintil. l. I. : « Manus vero, sine quibus trunca esset Actio ac debilis, vix dici potest quot motus habeant, quum pæne ipsam verborum copiam perse-

quantur : nam cæteræ partes loquentem adjuvant, hæ, prope est ut dicam, ipsæ loquuntur. His poscimus, pollicemur, vocamus, dimittimus, minamur, supplicamus, abominamur, timemus; gaudium, tristitiam, dubitationem, confessionem, poenitentiam, modum, copiam, numerum, tempus ostendimus.» Cassiodorus, Epist. Lib. IV, Epist. LI, de pantomimorum arte verba faciens : « Loquacissimæ manus, linguosi digiti, silentium clamosum, expositio tacita, quam musa Polymnia reperisse narratur, ostendens homines posse, et sine oris affatu, suum velle declarare. » Cf. Chrysippi fragment. Dissert. Isagog., p. LIX; Gerard. Joann. Voss. l. l. Cap. XI, 4. Apud Hortensium motus manuum plus artis habuisse quam erat Oratori satis tradit Aul. Gell., I, 5 : « Hortensius omnibus ferme oratoribus ætatis suæ, nisi M. Tullio, clarior, quod multa munditia et circumspecte compositeque indutus et amictus esset, *manusque ejus inter agendum forent argutæ admodum et gestuosæ*, maledictis compellationibusque probrosis jactatus est. »

COLUMNA XVI.

V. 1-3. Διὸ καὶ — ἀποστῆναι . . . Idem tradit Dionys. Halic. in Isocr. I : Σπουδὴν μὲν ἐποιεῖτο πράττειν τε καὶ λέγειν τὰ πολιτικά · ὥς δὲ ἡ φύσις ἡναντιοῦτο, τὰ πρῶτα καὶ κυριώτατα τοῦ ῥήτορος ἀφελομένη, τόλμαν τε καὶ φωνῆς μέγεθος, ὧν χωρὶς οὐχ οἷόν τε ἦν ἐν ὄχλῳ λέγειν, ταύτης μὲν ἀπέστη τῆς προαιρέσεως. Cod. Par., n° 1742 habet κυριώτερα pro κυριώτατα, quæ confusio solemnis est apud librarios.

V. 3-6. Δημοσθένης — ἐν τῇ ῥητορικῇ . . . Cf. Cic., De Orat. III, 56; Quintil., XI, 3; Valer. Max. VIII, 10; Photium, Bibl. CCLXV. Addam Longin. Fragment. VIII : Διόπερ εἰκότως ὁ Δημοσθένης αὐτὴν ἐντιμον ᾔγε, καὶ πολλὰ κατὰ τῆς δυνάμειος ταύτης εἰρηκεν ἐγκώμια, τρίς μὲν περὶ αὐτῆς ἐρωτηθεὶς, τριπλᾷ δὲ αὐτὸς δούς τὰ νικητήρια, καὶ ποιήσας πρῶτην τε καὶ δευτέραν καὶ τρίτην. S. Augustin. Epist. LVI, ad Dioscor. :

« Rhetor nobilissimus quum interrogatus esset quid ei primum videretur in eloquentiæ præceptis observari oportere, *Pronunciationem* dicitur respondisse : quum quæreretur quid secundum, eamdem Pronunciationem dixisse. »

V. 7-8. Κάλλιπος — ἔφησαν... Hæc sunt in Ms. adeo incerta et corrupta, ut vix quidquam divinare ausim. Quisnam enim ille Κάλλιπος Ἰσοκράτους (subintell. μαθητής)? Callippus non commemoratur inter discipulos Isocratis apud Coray., Isocr. prolegom., t. I, p. 60-61; sed, quum centum discipulos, vel plures etiam Isocrates habuerit (Photius, Bibl. CCLX), neque eorum omnium nota sint nomina, nihil obstande videtur quo minus inter hos annumeretur Callippus. Haud scio an satius esset legere : Κάλλιπός τε καὶ Ἰσοκράτους (subintell. μαθητής) Ναυκράτης vel Ναυσικράτης, cujus magister Isocrates fuit, Cic., De Orat. II, 23; III, 44; Orat. LI. Ruhnk. Hist. crit. Orat. gr., p. XCIII; Coray., l. I. Pro **ΤΩΦΗCΩ** quod Ms. præbet, posui ἔφησαν, ut sibi constet sententia.

V. 9. Λύκων... Nullus Lycon occurrit ad quem hæc referri possint, inter eos quorum meminit Diog. Laert. V, § 65-69. Libenter scripserim Γλαύκων, qui de Actione præcepta dedit, Aristot. Rhet. III, 1: Δῆλον οὖν ὅτι καὶ περὶ τὴν ῥητορικὴν ἔστι τὸ τοιοῦτον (h. e. ἡ ὑπόκρισις), ὥσπερ καὶ περὶ τὴν ποιητικὴν. ὅπερ ἕτεροὶ τινες ἐπραγματεύθησαν, καὶ Γλαύκων ὁ Τῆϊος.

V. 23-24. Αἰσχίνης—πικράν... Cum Æschinis verbis ad quæ Noster adludit, cf. Dionys. Halic., De admiranda vi dicendi in Dem. LV: Ἄ δέ γε Αἰσχίνης περὶ αὐτοῦ γράφει συκοφαντῶν, ὥσπερ ἔφην, τότε μὲν ὡς πικροῖς καὶ περιέργοις δνόμασι χρωμένου, τότε δ' ὡς ἀηδέσι καὶ φορτικοῖς, βραδίας ἔχει τὰς ἀπολογίας. His fretus locum valde perturbatum restitui.

V. 24. Παρὰ δὲ Δημητρίῳ... Confirmant hæc Demetrium Phalereum de Demosthene scripsisse, id quod docet Dionys. Halic. l. I., LIII: Καὶ γὰρ τὰ πάθη τὰ τῆς φωνῆς καὶ τὰ σχήματα τοῦ σώματος, οἷς κράτιστα ἔξειν ἔμελλεν, οὐ μικρῷ πόνῳ κατεργάσατο· καὶ τοὶ φύσει πρὸς ταῦτα οὐ πάνυ εὐτυχεῖ χρῆσάμενος, ὡς

Δημήτριος δὲ Φαληρεὺς φησι, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες οἱ τὸν βίον αὐτοῦ συγγράψαντες. »

COLUMNA XVII.

V. 1. Περιττόν... In Ms., post hanc vocem occurrit littera **O** prorsus inutilis : quum e sequenti οὐχ orta videretur, eam suppressi.

V. 5. Ὑποκρίνοντα... Hæc ita Ms. exhibet : **ΑΠΟΚΔΕΙ... ΤΑ**, sed in margine adscribitur syllaba **NON**, unde facile fuit elicere **ΑΠΟΚΡΕΙΝΟΝΤΑ**. Scripsi ὑποκρίνοντα, quod sensus reposcebat : sæpissime confunduntur ἀπό et ὑπό. Cf. Walz. Epimetr. De permutatione præpositionum.

V. 5-8. Οἱ δ' οὖν — ὑποκεκρίσθαι... Antiquis scriptoribus de Actione loquentibus arridebant imagines e pictura petitæ. Quinctil. XI, 3 : « Nec mirum, si ista, quæ tamen in aliquo posita sunt motu, tantum in animis valent; quum pictura, tacens opus et habitus semper ejusdem, sic in intimos penetret affectus, ut ipsam vim dicendi nonnunquam superare videatur. »

V. 12. Περὶ τῶν... Subintell. περιόδων.

V. 13. Ἰερώνυμος... De quo vide Dissert. Isagog. p. LV-LVI. Cic. Orat. LVI : « Elegit ex multis Isocratis libris triginta fortasse versus Hieronymus, peripateticus in primis nobilis, plerosque senarios, sed etiam anapæsta; quo quid potest esse turpius? Etsi in eligendo fecit malitiose : prima enim syllaba dempta in primo verbo sententiæ, postremum ad verbum primam rursus syllabam adjunxit insequentis. . . . Sed tamen hic corrector, in eo ipso loco, quo reprehendit (ut a me animadversum est studiose inquirente in eum) emittit imprudens ipse senarium. » Dionys. Halic., qui Nostrum ne nominatum quidem compilat, eadem tradit, in Isocr. XIII : Ἰερώνυμος δὲ ὁ φιλόσοφος φησιν ἀναγνῶναι μὲν ἂν τινα δυνηθῆναι τοὺς λόγους αὐτοῦ καλῶς, κτλ.

V. 18-19. Ἐπαίροντα... Dionys. Halic. l. l. : ἐπάραντα.

V. 22-25. Τὸ γὰρ μέγιστον—τῶν δχλων... In Ms. : ΠΑ-
ΡΕΙΣΘΑΙΤΩΝΟΧΛΩΝ. Hæc restitui atque verti, ad-
 juvante Dionys. Halic. l. l. : Τὸ γὰρ μέγιστον καὶ κινητικώτατον
 τῶν δχλων, παραιτεῖσθαι, τὸ παθητικὸν καὶ ἐμψυχον.

COLUMNA XVIII.

V. 1-2. Καὶ ὅσον ἐν—πεποιημένην... Hæc firmat Dionys. Halic.
 De admiranda vi dicendi in Dem. XX : Ταῦτ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔως
 τελευτῆς κύκλῳ· καὶ τροπαὶ δὲ καὶ μεταβολαὶ, καὶ ποικιλίαι σχη-
 μάτων, ἃ πέφυκε λύειν τὸν τῆς διανοίας σκοπὸν, οὐδαμοῦ. Idem,
 ibid. XVIII : Ἀτολμός ἐστι (subintell. Ἰσοκράτης) περὶ τὰς τρο-
 πικὰς κατασκευὰς καὶ ψοδοδεῖς, καὶ οὐκ εἰσφέρεται τόνους κραταιούς.
 Eadem significat τόνος apud Longin. De Sublim. IX : Οὐ γὰρ ἔ-
 τι τοῖς Ἰλιακοῖς ἐκείνοις ποιήμασιν ἴσον ἐνταῦθα σώζει τὸν τόνον κτλ.
 Cf. XXXIV. Quam vocem definit Gregor. Corinth. Schol.
 in Hermog. De Method. : Τόνος μὲν οὖν ἐστὶ τόπος ἀμέλειτος
 φωνῆς· ἀμέλειτος δὲ εἴρηται, διότι κενός ἐστι μέλους τινὸς, ὥσπερ
 τόπος κενός σώματος, διὰ τοῦτο γὰρ καὶ διαφόρων σωματίων ἐστὶ
 δεκτικός. Rh. gr. Walz. t. VII, p. 1127-1128. Hæc verba re-
 citavi, ut notetur ἀμέλειτος, quod deest in Lexicis.

V. 2-7. Τὸ δὲ κεκραμένον—ἀποβεβληκέναι... Dionys. Halic. in
 Isocr. XIII : Τὸ δὲ κεκραμένον καὶ παντοδαπὸν ἐπιτάσει τε καὶ ἀνέσει,
 καὶ τὸ ταῖς παθητικαῖς ὑποθέσεσι διειλημμένον ὑπερβεβηκέναι. In
 Ms. : **7ΓΕΡΟΣ. ΕCΙΝ ΑΓΟ. ΕΒΛΗΚΕΙΜ**. Pro
 ὑποθέσεσι, in Dionysio ὑπενθέσεσιν Wolfius proponit, vertit-
 que : *interponendis acrioribus affectibus*. Nullus dubito, quin
 apud Dionysium, ut in Nostro legendum sit : ἀποθέσεσι,
 namque Ἀπόθεσις apud rhetores dicitur in pronuntiatione,
 quum vox quæ ἄρσει sublata fuerat, θέσει deponitur in fine
 membri; cf. H. Stephan. Thes. ling. græc. t. III, p. 1487,
 ed. ann. 1572. Demetrius, De Elocutione, XIX : Ἐδραία γὰρ
 τινὶ καὶ ἀσφαλεῖ καταλήξει ἔοικεν αὐτῆς ἢ ἀπόθεσις. Nec mirum
 ὑποθέσεσι in locum ἀποθέσεσι irrepsisse, quum sæpissime

ἀπό et ὑπό confundantur; cf. Walz. l. l. Ἀπόθεσις deest in Ernesti. Lexic. Technol. gr. Rh. Idem, p. 128, definit ἐπίτασιν, *intentionem oratoriam*, quæ fit affectuum usu, et cuiusdam vigoris et spiritus; cui contraria est ἀνεσις, remissio affectus et impetus. Cf. Dionys. Halic., De admiranda vi dicendi in Dem. XLVI: Ἐκαστον ἀεὶ σχηματίζων τὸν λόγον, ἀνέσει τε καὶ ἐπιτάσσει ταμειούμενος τῶν ἁρμονιῶν ἑκατέραν, τοὺς καλοὺς ἐκείνους λόγους ἀνέπλασεν. Joann. Siceliot. Schol. in Hermog. De Formis, I: Πολλοὺς γὰρ ἰσχυροὺς εὐρήσομεν ἐπίτασιν δεχομένους καὶ ἀνεσιν. Rh. gr. Walz., t. VI, p. 72.

V. 7-9. Τῇ δὲ—δουλεύειν... Dionys. Halic. l. l.: Δουλεύειν γὰρ αὐτὸν τῇ λειότητι διὰ παντός.

V. 9-14. Τοιγαροῦν—λέγοντα... Eadem, mutatis paululum verbis, exprimit Dionys. Halic., in Isocr. XIII: Καθόλου δέ φησιν αὐτὸν εἰς ἀναγνώστου παιδὸς φωνὴν καταδύντα, μῆτε τόνον, μῆτε πάθος, μῆτε ὑπόκρισιν δύνασθαι φέρειν. Pueri imaginem Dionys. a Nostro mutuatur, v. 23-27: Τὸν λόγον ὁμοιον γούν εἶναι τῷ δασύ καὶ μέγα περιθεμένῳ πρόσωπον παιδί, οὗ φωνὴν ἀφιέντι. Exhibit Ms. v. 12-13: ΠΕΡΙΕΑ. IC, vocem adulteratam pro ΠΕΡΙC-ΚΕ7ΑIC. Hæc quum parum ad rem faceret, cogitabam de παρασκευαῖς, sæpe enim confunduntur περί et παρά, cf. Walz, l. l. Malui tamen κατασκευαῖς. Non minus frequenter permutantur κατὰ et παρά, præterquam quod magis congruit κατασκευή cum sententia: est enim artificiosa orationis conformatio, Ernesti, l. l., p. 174. Pro ΚΑΠΙ. ΕΙΛΟ7CΑΝ posui: καθελοῦσαν. Quod ad λέγοντα adtinet, accipi posse arbitror de illo qui in concionibus habebat orationes quas Isocrates composuerat, Cic. Brut., XII: « Similiter Isocratem primo artem dicendi esse negavisse, *scribere autem aliis solitum orationes* quibus in judiciis uterentur; sed, quum ex eo... sæpe ipse in iudicium vocaretur, *orationes aliis destitisse scribere*, totumque se ad artes componendas transtulisse. » Philodemi verbis lucem ad-movet Dionys. Halic. Quæ enim Noster tradit, v. 9-12: Τοιγαροῦν αὐτὴν ἀνάγνωστον μὲν εἶναι τῆς φωνῆς ὑφειμένης, ἐπαρθείσης δὲ μὴ ἅπαν, eadem sic exprimit Dionys. l. l.: Καθόλου δέ φησιν αὐτὸν εἰς ἀναγνώστου παιδὸς φωνὴν καταδύντα. Quod apud No-

strum ταῖς κατασκευαῖς significari censeo, id pluribus verbis Dionys. Halic. aperit: Ὁ τε τῶν περιόδων ρυθμὸς, ἐκ παντὸς διώκων τὸ γλαφυρόν, καὶ τῶν σχημάτων τὸ μειρακιῶδες περὶ τὰς ἀντιθέσεις, καὶ παρισώσεις καὶ παρομοιώσεις κατατρεβόμενον.

V. 15-20. Καὶ σχεδὸν—καταχεύσθαι... Salebris vere plenus locus: ut expeditum me ex impedito facerem, verborum ordinem leviter mutavi. Pro **ΕΝΑΝΓΑΝΤΗ**, quod exhibet Ms., posui ἐναντίον πάντη, κτλ. Haud scio an Philodemus obiter innuerit res politicas de quibus Isocrates disseruit, etsi nullam habuit in concionibus orationem. Causam tradit Dionys. Halic. in Isocr. I: Σπουδὴν μὲν ἐποιεῖτο πράττειν τε καὶ λέγειν τὰ πολιτικά· ὡς δὲ ἡ φύσις ἡναντιοῦτο, τὰ πρῶτα καὶ κυριώτατα τοῦ ῥήτορος ἀφελομένη τολμᾷν τε καὶ φωνῆς μέγεθος, ὧν χωρὶς οὐχ οἷόν τε ἦν ἐν ὄχλῳ λέγειν, ταύτης μὲν ἀπέστη τῆς προαιρέσεως· ἐπιθυμῶν δὲ δόξης... ἐπὶ τὸ γράφειν αὖ διανοηθεῖν, κατέφυγεν· οὐ περὶ μικρῶν τὴν προαίρεσιν ποιούμενος, οὐδὲ περὶ τῶν ἰδίων συμβολαίων, οὐδὲ ὑπὲρ ὧν ἄλλοι τινὲς τῶν τότε σοφιστῶν· περὶ δὲ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ βασιλικῶν πραγμάτων, ἐξ ὧν ὑπελάμβανε τὰς τε πόλεις ἄμεινον οἰκῆσθαι κτλ. Quamobrem, Dionysius eos qui rationem gerendæ reipublicæ complecti animo volunt hortatur, ut Isocratis orationes nocturna diurnaue manu versent, ibid. IV: Καὶ ἔγωγέ φημι χρῆναι τοὺς μέλλοντας οὐχὶ μέρος τι τῆς πολιτικῆς δυνάμεως, ἀλλ' ὅλην αὐτὴν κτήσασθαι, τοῦτον ἔχειν τὸν ῥήτορα διὰ χειρός.

V. 26-27. Ἀφιέντι... In Ms.: **ΑΦΙΕΛ.....Ι...ΤΟ**. Hanc lacunam, postulante sensu, sic explevi: ἀφιέντι· φησι καὶ τοῦτο κτλ.

COLUMNA XIX.

V. 1. Συμβουλευόντα... Videlicet 1° In Panegyrico. Dionys. Halic. in Isocr. l. I., V: Τίς γὰρ οὐκ ἂν γένοιτο φιλόπολις τε καὶ φιλόδημος; Ἡ τίς οὐκ ἂν ἐπιτηδεύσειε τὴν πολιτικὴν καλοκαγαθίαν, ἀναγνούς αὐτοῦ τὸν πανηγυρικόν; ἐν ᾧ διεξὼν τὰς τῶν ἀρχαίων ἀρετὰς, φησὶν ὡς οἱ τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερώσαντες ἀπὸ τῶν βαρβάρων, οὐ τὰ πολέμια δεινοὶ μόνον ἦσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἥθη γενναῖοι, καὶ φιλότιμοι καὶ σώφρονες. 2° In oratione sociali, sive de Pace. Idem, l. I., VII: Τίς δὲ ἂν μᾶλλον ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν εὐσέβειαν προτρέψαιτο, καθ' ἑκαστὸν τε ἄνδρα ἰδίᾳ καὶ κοινῇ τὰς πόλεις ὅλας, τοῦ περὶ τῆς εἰρήνης λόγου; Ἐν γὰρ δὴ τούτῳ πείθει τοὺς Ἀθηναίους, τῶν μὲν ἀλλοτρίων μὴ ἐπιθυμεῖν, ἐπὶ δὲ τοῖς παροῦσι στέργειν. 3° In Areopagítico. Idem, l. I., VIII: Τίς δὲ τὸν Ἀρεοπαγίτικὸν ἀναγνούς λόγον, οὐκ ἂν γένοιτο κοσμιώτερος; Ἡ τίς οὐκ ἂν θαυμάσειε τὴν ἐπιβολὴν τοῦ ῥήτορος, ὃς ἐτόλμησε διαλεχθῆναι περὶ πολιτείας Ἀθηναίους, ἀξιῶν μεταθέσθαι μὲν τὴν τότε καθεστῶσαν δημοκρατίαν, ὡς μέγала βλάπτουσαν τὴν πόλιν, ὑπὲρ ἧς τῶν δημαγωγῶν οὐθεὶς ἐπεχειρεῖ λέγειν; κτλ.

V. 2. Πλάσμα... Peculiarem quamdam dicendi formam πλάσμα h. l. significat, tamquam apud Dionys. Halic., De admiranda vi dicendi in Dem. XXXIV: Ταῦτα δ' ἐστὶν ἅ τοις τρισὶ πλάσμασιν ὁμοίως παρέπεται, καὶ ἐπὶ παντὸς λόγου Δημοσθενικοῦ μηνύματα χαρακτηριστικὰ καὶ ἀνυφαίρετα. Quem locum ita refinxi, *Examen critique des écrivains de la Grèce*, t. III, p. 186, cum Capperonnier., e Cod. Par., n°. 1743, pro vulgata lectione: Ταῦτα δ' ἐστὶν ἅ τοις τρισὶ πλάσμασιν ἔφην ἰδίας ἀρετὰς συμβεβηκέναι τοῖς Δημοσθενικοῦ, μηνύματα χαρακτηριστικὰ καὶ ἀνυφαίρετα. Longin., De Sublim. XV: Δεινὰ καὶ ἐκφυλοὶ αἱ παραβάσεις, ἡνίκ' ἂν ᾗ ποιητικὸν τοῦ λόγου καὶ μυθῶδες τὸ πλάσμα. Cf. Ernesti., Lexic. Technol. gr. Rh. p. 268; 344.

V. 4-9. Ἐπαίρειν—λόγους... Dionys. Halic. in Isocr., XIII: Καθόλου δὲ φησὶν αὐτὸν εἰς ἀναγνώστου παιδὸς φωνὴν καταδύντα, μήτε τόνον, μήτε πάθος, μήτε ὑπόκρισιν δύνασθαι φέρειν.

V. 16-17. Κουλοφώνως... Cogitabam de χειλοφώνως. Quum vero in Lexicis hæc vox non occurrat, timui ne paulo au-

dacior videretur. Ms. habet **ΚΕΙΛΟΦΩΝΩΣ** : mutato **Ε** in **Ο**, quæ millies confunduntur, scripsi **κοιλοφώνως**. Sæpe **χειλος** et **κοῖλος** permutari docet H. Stephan. *Thes.* t. IV, p. 407, ed. 1572 : « Pro **χειλοστομία**, quod in v. l. esse dicitur, quum vox quasi in recessu auditur, scribendum **κοιλοστομία**, de quo supra (h. e. t. III, p. 1045). » Idem, *ibid.* t. IV, p. 1349 : **Λαρυγγίζειν** significat, teste Harpaerat, τὸ πλατύνειν τὴν φωνήν καὶ μὴ κατὰ φύσιν φθέγγεσθαι, ἀλλ' ἐτιττηδεύειν περιεργότερον τῇ **λάρυγγι** χρῆσθαι.

V. 21. Ἐφλυαρήθη. . . Haud absimili modo Noster, *De Music.*, col. XXX, v. 6-10 : **Πεφλυάρηται δ' οἷς ποτε εἴρηται καὶ τὰ περὶ τῆς τοῖς μετεώροις ὁμοιότητος**. Cf. Platon. *Conviv.* Bekk. ed. Lond. 1826, t. V, p. 24 : **Αἰσχύλος** δὲ φλυαρεῖ φάσκων Ἀχιλλέα Πατρόκλου ἔρξιν, δὲ τῇ καλλίων οὐ μόνον Πατρόκλου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡρώων ἀπάντων. Idem, in *Phædon*, l. l. p. 175-176 : Ἐρώτων δὲ καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φόβων καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ φλυαρίας ἐμπύπλησιν ἡμᾶς πολλῆς.

V. 26. Τὰ μὲν ἄλλα παρά. . . In Ms.: **ΤΑΩ. . . ΑΛΧΡΑ**, ubi **Ω** pro **Μ** esse certum faciebat col. XXXIV, v. 10; ibi enim patet **ΩΝΟΝ** esse pro **ΜΟΝΟΝ**. Elementa quæ sive addidi, sive transcripsi, indicabant spatium superstitesque litteræ. Quod attinet ad **ΧΡΑ=ΠΑΡΑ**, hoc restitui ex iis quæ sequuntur col. XX, v. 1 : Τὰ δὲ καὶ παρ' ἱστορικῶν.

V. 26. Ποιητῶν. . . Haud scio an Philodemus adludat ad ea quæ poetæ dixerunt de heroibus verbis suis accommodantibus motus corporis; quæ pars præcipue valet in Actione. Cf. Gerard. Joann. Voss. *Institut. Orat.*, VI, XI, § 11, 1° de statu et sessione oratoris; 2° de vultu; 3° de gestu cervicis ac membrorum quæ ad corporis truncum pertinent.

COLUMNA XX.

V. 1-3. Ἐξ ὧν — καταλελοίπασιν. . . Hæc admodum incerta verti, quasi dixisset ἐκ τούτων δ' αὐτοὶ γραπτὰ καταλελοίπασιν.

V. 12. Τὰς ὑποκρίσεις . . . Raro quidem occurrit vox ὑπόκρισις in plurali numero; ea tamen utitur Marcellin. Schol. in Her-mog. De Statibus, Rh. gr. Walz. t. IV, p. 428: Ὁμοιοπαθεῖν δεῖ τοῖς ἀκούουσι καὶ ἡρέμα προβιάζειν (Ald. προβιάζειν) τό τε ἑαυτῶν καὶ τὸ τῶν ἀκροατῶν πάθος· ἔστι δὲ τοῦτο ἔαν τοῖς τε σχή-μασι μετρίοις καὶ ταῖς λέξεσι καὶ ταῖς συνθέσεσιν, ἔτι δὲ καὶ ταῖς ὑποκρίσεσιν μετρίαις χρώμεθα.

V. 15. Κατὰ τὴν φιλοσοφίαν... Erunt fortasse nonnulli qui- bus magis arrideat περὶ τὴν φιλοσοφίαν. Per me nihil obstat: sæpe confunduntur κατὰ et περὶ.

V. 16-17. Τῶν πρὸς τι . . . Genitivi τῶν cum εἶναι exempla ubique sunt obvia: Aristoph. Plut., v. 345: εἴ γὰρ τῶν φίλων. V. 869: Ἡ τῶν πονηρῶν ἦσθα καὶ τῶν τοιχωρύχων; Cf. H. Stephan. Thes. t. III, ed. Didot, p. 257. Quod ad πρὸς τι adtinet, audien- dus idem, t. III, p. 574, ed. ann. 1572: « Quibus subadjungo πρὸς τι, ubi tamen πρὸς non tam comparisonem cum aliquo significat quam relationem ad aliquid. Usurpant enim de eo quod dicitur referendo ad aliud; seu relatione ad aliud. Quo loquendi genere utitur non raro Aristoteles, itidemque alii philosophi, aut qui de rebus philosophicis disputant. »

V. 17. Ἐπιτετευγμένην . . . Hoc retinui, quamquam perfectum pass. solet abjicere suum ε ex τέτευγμαι, ut fiat τέτυγμα, ex τετευγμένος ut fiat τετυγμένος. Cf. H. Stephan. Thes. in voc. τεύχω, Duncan. Lexic. Homer.-Pindar. p. 1092, ed. Rost.

V. 24-25. Τοῖς δ' ἀπ' ἄλλων μαθημάτων . . . Cf. Notat. col. XIV, v. 23-23; Cl. Letronne, *Recherches sur l'Égypte*, p. 210.

V. 26. Ἄλλη — ἀχμαῶ . . . Ms. in margine exhibet elementa ΛΛ, litteramque H truncatam; unde facile fuit elicere vocem ἄλλη. Quod ad ἀχμαῶ adtinet, hoc indicabant lit-teræ superstites ΜΟ. ΩΙ. Ostendunt ea quæ præcedunt, Philodemum attingere Actionem rhetori, politico viro; so- phistæ, philosopho accommodatam: quæ sequuntur, col. XXI, v. 1-2, arguunt eundem tractare Actionem singulis ætatibus idoneam, in quam apprime cadit id quod de *Dictione* docet Aristot. Rhet. III, 7: Τὸ δὲ πρέπον ἔξει ἡ λέξις, ἔαν ᾗ παθητικὴ τε καὶ ἡθικὴ . . . ἡθικὴ δὲ αὕτη ἡ ἐκ τῶν σημείων δεῖξις, ὅτι ἀχο-

λουθεῖ ἡ ἀρμόττουσα ἐκάστη γένει καὶ ἔξει· λέγω δὲ, γένος μὲν καθ' ἡλικίαν· οἷον παῖς, ἢ ἀνὴρ, ἢ γέρον· καὶ γυνή, καὶ ἀνὴρ.

COLUMNA XXI.

V. 3. Κατὰ τοὺτους... Κατά, h. l. convenientiam significat, ut reddi possit *secundum*, vel *juxta*. Cf. H. Stephan. Thes., t. II, p. 89, ed. ann. 1572, ubi citat Synesium, Epist. II : Οὐ γὰρ κατ' ἐμαυτὸν εἶναι τὸν κόσμον ἐλογιζόμεν τοῦ πράγματος, i. e. non consentaneum mihi et pro meis facultatibus, vel, mihi convenientem, docent. Budæo.

V. 8-9. Παιδαγωγοῖς... Cogitabam de παιδαγωγοῖς, quod libenter admittere videbantur spatium et sensus.

V. 14. Φρένας... De quo H. Stephan. Thes. l. I., t. IV, p. 194 : « Soluta oratio pluralem usurpans potius quam singularem, eo significare solet sanæ mentis affectum, ut ita dicam, aut etiam prudentiam. Unde aliquis dicitur φρένας ἔχειν et contra ἔξω φρενῶν καθεστώς. » Noster, Rhetoric. Neapoli edita, ann. 1835, col. X, v. 8-12 : Καὶ γὰρ οἱ φιλόσοφοι τοῦτον ἵστανται τὸν τρόπον, εἰ μὴ καὶ τῶν ἄλλων οἱ φρένας ἔχοντες.

V. 14-20. Οὐ περὶ—προσέκειν... Hæc jacta videntur in rhetores qui, orationem per membra in infinitum discerpabant. Post προσέκειν, subintelligendum est λόγους ποιεῖσθαι, aut quidpiam talé. Quod ad ὑπεξαίρεσιν adinet, h. l. innui videntur ea quæ Hermagoræ exprobrat Quintil., III, 6 : « Nos ad Hermagoram. Translationem hic primus omnium tradidit : quamquam semina ejus quædam citra nomen ipsum apud Aristotelem reperiuntur. *Legales* autem quæstiones has fecit, *scripti* et *voluntatis* (quam ipse vocat κατὰ ῥήτὸν καὶ ὑπεξαίρεσιν, id est, secundum dictum et exceptionem : quorum prius ei cum omnibus commune est, *exceptionis* nomen minus usitatum). » Ante Philodemum, hanc Orationis divisionem in partes minutas et exiles improbaverat Aristot., Rhet. III, 13 : Ἔστι δὲ τοῦ λόγου δύο μέρη· ἀναγκαῖον γὰρ τό τε πρᾶγμα εἰπεῖν περὶ οὗ, καὶ τότε ἀποδείξαι... Ἀναγκαῖα ἄρα μόρια, πρόθεσις καὶ πίστις· ἴδια μὲν οὖν ταῦτα· τὰ δὲ πλεῖστα,

προόμιον, πρόθεσις, πίστις, ἐπίλογος. . . Ἔσται οὖν, ἂν τις τὰ τοιαῦτα διακριῇ, ὅπερ ἐποιοῦν οἱ περὶ Θεόδωρον, διήγησις ἕτερον, καὶ ἐπιδήγησις, καὶ προδήγησις, καὶ ἐλεγχος, καὶ ἐπεξελεγχος κτλ.

V. 20-21. Τῶν ἐν τῷ πολιτικῷ. . . Subintell. γένει ὄντων. Cf. Platon. Protag. Bekk. ed. Lond. 1826, t. I, p. 274: Καί τοι πολλὰ γε ἤδη ἔτη εἰμὶ ἐν τῇ τέχνῃ.

V. 22. Παχυτέρων. . . Quod sic interpretatur Maxim. Plinud. Schol. in Hermog. De Formis., I, Rh. gr. Walz., t. V, p. 486: Παχύτερον· ἀντὶ τοῦ ἀνοητότερον· παχείς γὰρ ἐκάλουν τοὺς ἀναισθήτους καὶ ὕδαεις.

COLUMNA XXII.

V. 1-4. Μόνοι—ὑπογράφουσιν. . . Hæc dicta videntur in primis adversus Aristot., Rhet. I, 1: Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν οὔτε ἐνός τινος γένους ἀφωρισμένου ἢ ῥητορικῇ, ἀλλὰ καθάπερ ἢ διαλεκτικῇ, καὶ ὅτι χρῆσιμος, φανερόν. Ibid. 2: Ἔστω δ' ἢ ῥητορικῇ δυνάμεις περὶ ἕκαστον τοῦ θεωρῆσαι τὸ ἐνδεχόμενον πιθανόν. Τοῦτο γὰρ οὐδεμιᾶς ἐτέρας ἐστὶ τέχνης ἔργον. Τῶν γὰρ ἄλλων ἐκάστη περὶ τὸ αὐτῇ ὑποκείμενόν ἐστι διδασκαλική, καὶ πειστικὴ· οἷον ἰατρικὴ, περὶ ὑγιεινὸν καὶ νοσερόν· καὶ γεωμετρία, περὶ τὰ συμβεβηκότα πάθῃ τοῖς μεγέθεσι· καὶ ἀριθμητικὴ, περὶ ἀριθμόν. Ὁμοίως δὲ καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν. Ἡ δὲ ῥητορικὴ, περὶ τοῦ δοθέντος, ὡς εἰπεῖν, δοκεῖ δύνασθαι θεωρεῖν τὸ πιθανόν. Διὸ καὶ φαμέν αὐτὴν οὐ περὶ τι γένος ἰδίων ἀφωρισμένον ἔχειν τὸ τεχνικόν. Ibid., paulo infra: Ἔστι γὰρ (subintell. ἢ ῥητορικῇ) μόνιον τι τῆς διαλεκτικῆς καὶ ὁμοίωμα, καθάπερ καὶ ἀρχόμενοι εἵπομεν· περὶ οὐδενὸς γὰρ ὠρισμένου οὐδετέρᾳ αὐτῶν ἐστιν ἐπιστήμη, πῶς ἔχει, ἀλλὰ δυνάμεις τινὲς τοῦ πορίσαι λόγους.

V. 5. Ἰδίῳν. . . Iterum laccessit Aristot., qui τὰ ἴδια definit, Rhet. I, 2: Ἰδία δὲ ὅσα ἐκ τῶν περὶ ἕκαστον εἶδος καὶ γένος προτάσεων ἐστίν· οἷον, περὶ φυσικῶν εἰσι προτάσεις, ἐξ ὧν οὔτε ἐνθύμημα, οὔτε συλλογισμός ἐστι περὶ τῶν ἡθικῶν· καὶ περὶ τούτων ἄλλαι, ἐξ ὧν οὐκ ἐστὶ περὶ τῶν φυσικῶν· ὁμοίως δὲ τοῦτο ἔχει ἐπὶ πάντων. . . Ταῦτα δὲ, ὅσῃ τις ἂν βελτίῳ ἐκλέγῃται τὰς προτάσεις, λήσει ποιήσας ἄλλην ἐπιστήμην τῆς διαλεκτικῆς καὶ τῆς ῥητορικῆς· ἂν γὰρ

ἐντύχη ἀρχαῖς, οὐκ ἔστι διαλεκτικὴ, οὐδὲ ρητορικὴ, ἀλλ' ἐκείνη ἔσται ἣς ἔχει τὰς ἀρχάς.

V. 7-8. Ἐφεστήκασι... Hoc efflagitabat sensus pro ἐφεστάκασι, quod Ms. habet.

V. 9. Ἐμπρέψαι... Monent quædam Lexica πρέπειν atque ex eo composita verba inusitata esse, excepto tempore præsentis et imperfecto. Aoristus quandoque reperitur: Plutarch., Alcibiad. I: Τῇ δὲ φωνῇ καὶ τὴν τραυλότητα ἐμπρέψαι λέγουσι.

V. 11-14. Ὅτι σχεδὸν — διαικεῖται... Aristot. Rhet. I, 2: Ἡ δὲ ρητορικὴ περὶ τοῦ δοθέντος, ὡς εἰπεῖν, δοκεῖ δύνασθαι θεωρεῖν τὸ πιθανόν. Cf. not. v. 1-4. Unum addam quod citata confirmat, Aristot. Rhet. I, 1: Ἡ ῥητορικὴ ἔστιν ἀντίστροφος τῇ διαλεκτικῇ· ἀμφοτέραι γὰρ περὶ τοιούτων τινῶν εἰσιν, ἃ κοινὰ τρόπον τινὰ ἀπάντων ἔστι γνωρίζειν, καὶ οὐδεμιᾶς ἐπιστήμης ἀπωρισμένης· διὸ καὶ πάντες τρόπον τινὰ μετέχουσιν ἀμφοῖν κτλ.

V. 19. Τοῖς δλοῖς... Idem significat quod δλως, vel διώλου. Sic Noster, De Musica, col. VI, v. 15-16: Καὶ τοῖς δλοῖς οὐδὲν ἱατρεῦειν τῆς λύπης. Vertunt Academic. Herculan.: « Atque « ea nihil omnino mederi tristitiæ. » Hoc reperias quoque apud Dionys. Halic. in Lysia, III: Τοῖς δὲ προτέροις οὐχ αὐτὴ ἡ δόξα ἦν· ἀλλ' οἱ βουλόμενοι κόσμον τινὰ προσεῖναι τοῖς δλοῖς, ἐξήλλαττον τὸν ἰδιώτην κτλ., ubi malit τοῖς λόγοις Sylburgius, quem secutus est Taylor. Matthæus contra censet medicina non egere locum, in quo τοῖς δλοῖς eandem significationem accipit quam apud Diog. Laert. De Aristot., p. 177, ed. H. Stephan.: Τοῖς γὰρ δλοῖς φιλοπονώτατος ἐγένετο.

V. 21-22. Κατὰ σύνεσιν κοινήν... Si litteras in marginibus Ms. aspersas considerate inspexeris, ea quæ restitui non prorsus improbabilia fortasse judicabis.

V. 27. Κατὰ λόγον... Haud absimili modo Noster loquitur, De Music. col. IV, v. 28-30; Rhetoric. Neapoli edita, ann. 1835, col. VI, v. 6; col. XVIII, v. 9-10. Vide p. 107.

COLUMNA XXIII.

V. 1-2. Τοῖς φιλοσόφοις ἐξεῖναι... Ea quæ pertinent ad

alios tractare, nonnulli existimaverunt esse penes philosophos qui non particularia, sed generalia sibi vindicabant. Sopater, Schol. in Hermog. Art. Rhet. : Τοῖς γὰρ φιλοσοφοῦσι γενικαί εἰσιν αἱ ἀμφισβητήσεις· οἱ γὰρ φιλόσοφοι οὐ ζητοῦσιν, εἰ τόδε δίκαιον Λακεδαιμονίους, ἀλλ' εἰ δίκαιον πᾶσιν ἀνθρώποις· οἱ δὲ βήτορες ἐπὶ μέρους ἔχουσι τὴν ἀμφισβήτησιν· ζητοῦσι γὰρ, τί Ἀθηναίους δίκαιον. Rh. gr. Walz., t. V, p. 27. Gregor. Corinth. Schol. in Hermog. De Method. : Ὑπόρων τὰ ἰδικόν, φιλοσόφων τὸ καθολικόν. Ibid., t. VII, p. 1107. Qua opinione ductus, Noster eos incusat qui rhetores extra particularia pertrahebant, Peripateticos videlicet, quorum dux Aristoteles, nomine omisso, aperte significatur. Hic enim ad Rhetoricam non particularia, sed generalia adtinere tradit, Rhet. I, 2 : Οὐδεμία δὲ τέχνη σκοπεῖ τὸ καθ' ἑκάστον· οἷον, ἡ ἱατρικὴ, τί Σωκράτει τὸ ὑγιεινόν ἐστιν ἢ Καλλιᾷ, ἀλλὰ τί τῷ τοιῷδε, ἢ τοῖς τοιοῖσδε· τοῦτο μὲν γὰρ ἐντεχνον· τὸ δὲ καθ' ἑκάστον, ἀπειραν καὶ οὐκ ἐπιστητόν· οὐδὲ ἡ ῥητορικὴ τὸ καθ' ἑκάστον ἐνδοξον θεωρήσει· οἷον Σωκράτει ἢ Ἰππία, ἀλλὰ τὸ τοιοῖσδε, καθάπερ καὶ ἡ διαλεκτική.

V. 5-9. Τοῖς φιλοσόφοις — ἐκτετεχναλόγηται... Locus est valde incertus; immo fere desperatus. V. 6-9, sic exhibentur in Ms. : ΟΘ....Ν-ΕΑCΙΚΑΤΥΧ...ΘΑΙΚΑΤ...
...ΑΡΟΔΕΙΚΝ....ΕΙΝ.....Ω.....ΝΧ...ΟΓΩΝ.....
.ΕΝΙ...Ι...ΛΛΕΝΟ7C.707NOCΕΚ.ΤΕΤΓΧ
ΝΟΛΟCΗΤΑΙ. Restitui, ut potui. De voce εὐθύνας, Hesyech. : Εὐθύνας· εὐθυντήρ, δικαστικός. Photius : Ἀρχὴ ἦν τις· ἐξ ἐκάστης δὲ φυλῆς ἓνα κληροῦσιν, τούτῳ δὲ δύο παρέδρους. Minus recte legitur apud Harpocrat. : Εὐθύνης· ὄνομα ἀρχῆς παρ' Ἀθηναίοις. Δέχα τὸν ἀριθμὸν ἦσαν, παρ' οἷς ἐδίδοσαν οἱ πρεσβεύσαντες ἢ ἄρξαντες ἡ διοικήσαντές τι τῶν δημοσίων τὰς εὐθύνας. Διείλεται περὶ αὐτῶν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ. Cf. Blomfield., Glossar. in Æschyl. Pers. v. 833; Prometh. v. 332. Hoc loco, εὐθύνας ponitur μεταφορικῶς, sicut βραβευτής, in Platon. Protag. Bekk. ed. Lond. 1826, t. I, p. 321 : Εἶπον οὖν ἐγὼ ὅτι αἰσχρὸν εἶη βραβευτὴν αἰρεῖσθαι τῶν λόγων. Ibid., p. 320-

321 : Ὡς οὖν ποιήσετε, καὶ πείθεσθέ μοι ραβδοῦχον καὶ ἐπιστάτην καὶ πρύτανιν ἐλέσθαι, ὃς ὑμῖν φυλάξει τὸ μέτριον μῆκος τῶν λόγων ἑκατέρου.

V. 11. Ἰσως τε καί . . . In Ms. : ICWC . . . AI, ubi facile fuit scribere : Ἰσως τε καί.

V. 16-17. Ἀδιαληψίας . . . Deerat in Lexic. vox hæc quam nunc habet H. Stephan. Thes., ed. Didot. t. I, p. 658, ubi legitur : « Ἀδιαληψία, Continuitas, status qui divisiones non recipit. Mss. Hercul. Oxon. part. 2, p. 28, Cramer. » (Repone, p. 23.) De me in primis meritis est optime vir qui Lexico Philodemica vocem inseruit. Ibidem Cl. Passov. dat ἀδιαλήπτως *inseparabiliter*, e Philodem. De Ira, I, p. 77. Aliter sentio de significatione vocis ἀδιαληψία in nostro loco. Intelligo : « E *ratiocinationis defectu* procedit id quod a quibusdam dicitur; » ita ut sit ἀδιαληψία, idem quod ἀδιάληψις, oppositum τῇ διαλήψει. Apud Polybium enim, Budæo tradente, διάληψις est *disceptatio, ratiocinatio*, H. Stephan. Thes. II, p. 1218, ed. Didot. Conjecturam meam firmare videtur ipsa rerum series. Philodemum audivimus, col. XXII, v. 6-10, vituperantem eos qui, pravo occæcati iudicio, curam impenderunt methodis unicuique arti seorsim convenientibus, docentemque col. XXII, v. 10-27; col. XXIII, v. 1-16, tria inde sequi quæ damnum afferunt. Addit nunc τῆς αὐτῆς ἀδιαληψίας aliud pendere, nimirum Rhetoricæ definitionem quam citat, v. 20-23, maledicoque dente carpit, v. 25 sqq.; ut pote vitiosam ex iis quæ fuse tractat col. XXIII, v. 25-27; col. XXIV, v. 10 sqq., ubi demonstrare conatur illos qui Rhetoricam sic definierunt, *ratiocinationis expertes* esse. Mihi non liquet quid ad hæc, *continuitas, status qui divisiones non recipit*?

V. 17-23. Τοῦτο λεγόμενον — εὗρίσκειν . . . Agnoscis Epicureum, apud quem moris est suppressere nomen eorum quos lacescit. Sermo est de Aristot., Rhet. I, 2 : Ἔστω δ' ἡ ῥητορικὴ, δύναμις περὶ ἕκαστον τοῦ θεωρηῆσαι τὸ ἐνδεχόμενον πιθανόν.

V. 27. Τῆς εὗρέσεως . . . Similia de Inventione præbet

Scholiast. in Aphthon. Progymnasm. : Ἔστι δὲ τῆς μὲν νοήσεως, τὸ νοῆσαι εἰ ρητορικὸν τὸ πρόβλημα, ἢ μὴ, καὶ εἰ συνίσταται, ἢ οὐ· καὶ ὑπὸ ποῖον εἶδος καὶ ποίαν στάσιν ἀνάγεται· τῆς δὲ εὐρέσεως, τὸ εὐρεῖν τὰ εἰς τὰ κεφάλαια ἐπιχειρήματα, πρὸς τῇ τῶν κεφαλαίων εὐρέσει ἔτι καὶ τοὺς ἐμπέπτοντας τόπους. Rh. gr. Walz., t. II, p. 1.

COLUMNA XXIV.

V. 1-3. Οὐδὲ τὸ — τῆς εὐρέσεως. . . Post τό subintellige λεγόμενον. Iterum impugnat Aristot. Rhet. III, 14, 16, 17, 19, ubi præcepta tradit de orationis partibus.

V. 3. Εὐρέσεις. . . Nihil habet quod offendant vox εὐρέσεις. Ea utitur Joann. Siceliot. Schol. in Hermog. De Formis, I : Ἐν μὲν γὰρ ταῖς στάσεσι τὴν δύναμιν αὐτῶν (subintell. τῶν προσώπων) διακρίνας, ἐν δὲ ταῖς εὐρέσεσι τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν. Rh. gr. Walz. t. VI, p. 79. Cf. Hermog. Libr. περὶ εὐρέσεων.

V. 5-10. Οἱ δ' ὡς — διαπεραίνοντες. . . Locus lacunosus, ubi in paucas incidi litteras quæ, per vacans spatium dispersæ rarior apparebant ad regenda vestigia. In Ms. sic hæc exhibentur :
ΟΙΔΩCΠΟ ΛΤΕ...ΛΙ....Γ ΦΕΡΟΝΤΑΓΡ...ΔΙΑ..
ΕΤΩC ΚΑ.....Ε7Θ .....ΟΠ7..... Α.....Ο7

ΔΙΑ

ΧΕΝ.....ΟΜ.....ΕΛ.....CΠ.....ΝΟΝΙ.....

Quæ restituere conatus sum, ita ut cum præcedentibus congruant. V. 7, verba τὸ ἀπ' εὐθείας idem significare arbitror quod ἀπὸ τοῦ εὐθέως, duce H. Stephan. Thes. t. I, p. 1300, ed. 1572 : « Thucydides, suo more a loquendi generibus quæ cæteris usitata sunt recedens, dixit ἀπὸ τοῦ εὐθέως pro illo ἀπ' εὐθείας, de quo modo a me tractatum fuit; videlicet pro illo quod de sermone dicitur. Ita enim ille libro III : καθέστηκε δὲ τὰ γὰθὰ ἀπὸ τοῦ εὐθέως λεγόμενα μὴδὲν ἀνυποπτότερα εἶναι τῶν κακῶν, id est, Sine circuitione, Sine ullis verborum involucris et integumentis. Apud Arrianum autem ἐκ τοῦ εὐθέως ἀντιλέγειν pro Non dissimulanter, Aperte, Palam. » Quod adtinet ad οὐδὲν ὅτι οὐχ, v. 8, hæc interpretor sive nihil non, sive omnia, ex iis

quæ traduntur de οὐδείς ὅστις οὐ, in Viger., *Idiotism. II*, 2, p. 26, not. 35, ed. Hermann. « In negatione οὐδείς ὅστις οὐ, *nemo non*, et more Latinorum duæ negationes adfirmant. Nec raro hæc in fine inveniuntur. Plat. Hipp. Maj. pag. 299, init. : « Ὅτι καταγελάξῃ ἂν ἡμῶν οὐδείς ὅστις οὐ, *quia nemo non nos irridebit*. Quasi diceret, Οὐδείς ἐστίν, ὅστις οὐ etc., *nemo est qui non*. » Vide ibid. Arrian. de Exped. Alex. III, 23.

V. 10-18. Δεύτερον, δὲ — νομίζουσι... Carpit Aristot. Rhet. I, 2 : Τῶν γὰρ ἄλλων ἐκάστη περὶ τὸ αὐτῇ ὑποκειμένον ἐστὶ διδασκαλικὴ καὶ πειστικὴ · οἷον, ἱατρικὴ περὶ ὑγιεινὸν καὶ νοσερόν · καὶ γεωμετρία περὶ τὰ συμβεβηκότα πάθῃ τοῖς μεγέθεσι... Ὅμοίως δὲ καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν · ἡ δὲ ῥητορικὴ περὶ τοῦ δοθέντος, ὡς εἰπεῖν, δοκεῖ δύνασθαι θεωρεῖν τὸ πιθανόν.

V. 18-21. Καὶ ὅγλον — εὐποροῦντες... Similia jactat in sophistas Cic. De Orat. III, 32 : « Illos veteres doctores, auctoresque dicendi nullum genus disputationis a se alienum putasse accepimus, semperque esse in omni oratione versatos. Ex quibus Eleus Hippia's, quum Olympiam venisset, maxima illa quinquennali celebritate ludorum, gloriatus est, cuncta pæne audiente Græcia, nihil esse ulla in arte rerum omnium quod ipse nesciret; nec solum has artes, quibus liberales doctrinæ atque ingenuæ continerentur, *geometriam, musicam, litterarum cognitionem et poetarum*, atque illa quæ de naturis rerum, quæ de hominum moribus, quæ de rebus publicis dicerentur; sed annulum quem haberet, pallium quo amictus, soccos quibus indutus esset, se sua manu confecisse. » Cf. Apul., Floridor. Lib. II.

V. 26-27. Οὐδ' εἰσι μὲν κοιναί... Hæc toto cœlo distant ab Aristot. Rhet. I, 1 : Ἡ ῥητορικὴ ἐστὶν ἀντίστροφος τῇ διαλεκτικῇ · ἀμφότεραι γὰρ περὶ τοιούτων τινῶν εἰσιν, ἃ κοινὰ τρόπον τινὰ ἀπάντων ἐστὶ γνωρίζειν, καὶ οὐδεμίας ἐπιστήμης ἀφωρισμένης. Ibid. 2 : Διὸ καὶ φημὲν αὐτὴν οὐ περὶ τι γένους ἰδίου ἀφωρισμένον ἔχειν τὸ τεχνικόν.

COLUMNA XXV.

V. 4-5. Ἦσαν ἐν ἐπικένῳ οἰήσεται... Re diu considerata, hæc scripsi pro iis quæ Ms. ita exhibet: **HCANΕΠΙΚΑΙΝΩ CITOIC**, inserta præpositione ἐν quam sensus requirebat. Ἐπίκενος reperitur in H. Stephan. Thes., t. III, p. 1627, ed. Didot. Quod ad ἐπικένῳ pro **ΕΠΙΚΑΙΝΩ** adtinet, notandum est centies permutari κενός et καινός. Cf. Joann. Siceliot. Schol. in Hermog. De Formis, I: Κούφων γάρ τι καὶ ἡλιθίων τὸ καθυπάγεσθαι παντὶ τῷ λέγοντι καὶ δόξαις ἄλλως κεναῖς (cod. Par. καιναῖς, supra αἰ scripto ε), l. l. t. VI, p. 119; Auctor. Rhetoric. quæ Dionys. Halic. fertur, X, 12: Καὶ ὁμολογίᾳ χρῆσθαι, τοῦτο βῆμα ἐξ ἄλλης ιδέας λόγων εἶναι· ἱκανὴ γὰρ ὁμολογία καὶ παραμυθία τῆς κενότητος κτλ., ubi καινότητος legendum esse monuit Sylburg.; Dionys. Halic. in Isocr. XIII: Φιλόνικος μὲν γὰρ ὁ διαλεκτικὸς, τὴν ἄλλην κατασκευὴν τῆς λέξεως ἐπαινῶν τάνδρὸς τῆς καινότητος. Sylburg. scribendum esse suspicabatur κενότητος, quod firmat cod. Par. N° 1742. Ex hac confusione ortum est proverbium: πολλὰ καινὰ ὦν τὰ πλείεστα κενά. Addam κοινός pro κενός et καινός sæpe occurrere. Cf. in primis Dorvill. in Chariton. p. 625-626; Cl. Boissonad. in Planud. Metamorph. p. 528, not. 1; Cl. Hase, in Lyd. De ostent. p. 316; Cl. Letronne, l. l., p. 491. Μεταδοθήσεσθαι, quod bene congruit cum sententia, scripsi pro elementis quæ Ms. præbet, v. 6: ... **ΓΙΤ ΙCΘΑ**.

In hujus perdifficilis loci interpretatione atque restitutione multa me angebant. Nonnihil enim religionis movebat ἦσαν sic positum post καὶ πάρεστιν ἐν ἐτοίμῳ λέγειν, præter quam quod hærebam dubius de sensu verborum ἀπ' αὐτῆς τέχνης παισί. Quæ partes in omnes versanti mihi tandem visum est, h. l. ἀπό significare causam efficientem, vel potius instrumentum; ut sensus sit, sive *secundum solam artem*, sive *solius artis ope*. De tali significatione præpositionis ἀπό, legenda sunt ea quæ annotantur in Viger. Idiotism., l. l., p. 581-582. Proinde intelligo: « In opinione vana versabantur, solius artis

ope, vel pueris traditum iri inventionem argumentorum convenientium in rhetoricis », ubi omnia cohærent.

Equidem parum confido ea erudito lectori esse factura satis; hæc autem sic posui atque interpretatus sum; quia multum cogitanti mihi nihil aliud occorrebat præferendum.

V. 22-23. Περὶ τῶν θετικῶν. . . Τὰ θετικά sic dicta sunt a Θεσίς, quæstio infinita et universalis, ut de rebus bonis et malis, de justitia et injustitia, de gloria etc.; cui contraria est ὑπόθεσις, quæstio finita, de certis rebus, quæ ad certas personas, locum, causas, tempora refertur. Ernesti. Lexic. Technol. gr. Rh. p. 156: « Illa est philosophorum, hæc oratorum. Vid. Sturm. ad Hermog. Στάς. p. 10 et 11. » Idem, in voc. Ὑπόθεσις, p. 364: « Ὑπόθεσις. . . *quæstio finita* rebus et personis, qualis in orationibus forensibus requiritur, et opposita est τῇ θέσει, quæ est *quæstio indefinita* et uiversalis, cujus vim et indolem separatim suo loco declaravimus. » Anonym. Schol. in Aphthon., Rh. gr. Walz., t. II, p. 65: Ὑπόθεσις ἐστὶ ζήτησις πολιτικὴ ἐφ' ὀρισμένων προσώπων καὶ πραγμάτων τὴν ἀμφισβήτησιν ἔχουσα, καὶ ἀπαντοῦσά τινα παρὰ τῶν ἀκούοντων μετὰ τὸν λόγον ἐνέργειαν. Apud Quintil. III, 5, θέσεις vocantur *infinite quæstiones*, quæ remotis personis, temporibus, locis cæterisque similibus, in utramque partem tractantur. Sunt igitur τὰ θετικά, *infinite*; quod firmant Marcellin. Schol. in Hermog. De Statibus: Σημειωτέον ὡς ἐξετάζοντας τὸν πλοῦτον καὶ τὰ ἄλλα, δεῖ τὰς κατασκευὰς αὐτῶν καθολικὰς εἶναι καὶ τρόπον τινὰ θετικὰς. Rh. gr. Walz. t. IV, p. 352; Syrian. Schol. in Hermog. De Statibus: Συστησόμεθα δὲ τοῦτο θετικῶς λέγοντες, ὅτι πᾶσα πρᾶξις ἐκ τῆς προαιρέσεως δοκιμάζεται. Ibid. p. 665. Georg. Pletho, Rhetoric. Compend.: Καὶ τὸ μὲν οἰκεῖον κεφάλαιον δεῖ θετικῶς εἰσάγειν τὸν ῥητορεύοντα. Ibid. t. VI, p. 556. Θετικὸν κεφάλαιον idem esse quod Θεσίς patet ex Theon. Progymnasm. l. I., t. I, p. 166: Ἔστι δὲ καὶ ἐν ἑκάστῳ λόγῳ εὐρεῖν θετικὸν κεφάλαιον· οἷον ἐν τῷ Δημοσθένους κατὰ Ὀνήτορος ἐξουλῆς εἰ ἀληθεῖς αἰ βάσανοι, καὶ ἐν τῷ παρὰ Αἰσχίνῃ κατὰ Τιμάρχου, εἰ ἀληθεῖς αἰ φῆμαι, καὶ ἄλλα ἄλλοθεν.

Hæc Noster dicit in Aristotelis locos communes. Ad rem

apprime facit Cic. Orat. XIV: «*Hæc igitur quæstio a propriis personis et temporibus, ad universi generis orationem tracta, appellatur Thesis. In hac Aristoteles adolescentes, non ad philosophorum morem tenuiter disserendi, sed ad copiam rhetorum, in utramque partem, ut ornatus et uberius dici posset, exercuit; idemque locos, sic enim appellat, quasi argumentorum notas, tradidit, unde omnis in utramque partem traheretur oratio.*»

V. 23-24. Ἡδονῆς μὲν γέμει... Similia habet Joann. Sicæliot. Schol. in Hermog. De Formis, I: Ἐνταῦθα γὰρ ἡ ἀφήγησις κατὰ τάξιν τῶν πραγμάτων φυσικὴν, καὶ ὁμοῦς τὴν μέθοδον ἔχουσα εὐκρινείας πολλῶν γέμει τῶν καλλίστων. Rh. gr. Walz., t. VI, p. 188. Cf. Platon. Phædr. Bekk. ed. Lond. 1826, t. I, p. 189: Οὐκοῦν ὁ τέχνην οἰόμενος ἐν γράμμασι καταλιπεῖν καὶ αὐτὸς παραδεχόμενος, ὥς τι σαφές καὶ βέβαιον ἐκ γραμμάτων ἐσόμενον, πολλῆς ἀν' εὐθείας γέμοι.

V. 26-27. Τὸ δὲ — αὐτοῖς... In Ms. hæc sic leguntur: **ΤΟΔΕΤΟCΟ7ΤΟΚΑΙΝ7ΝΕΙΠΕΙΝ...ΤΟ.** Ubi pro... το posui αὐτοῖς, ut sibi constet sententia.

COLUMNA XXVI.

V. 1-2. Τέχνη, κατὰ μάθησιν... Artem anteit disciplina, teste Geometra, apud Doxopat. Homil. in Aphthon.: Ὁ δὲ Γεωμέτρης διαφέρειν φησὶ τέχνην καὶ ἐπιτήδευμα, τῷ τὰς μὲν τέχνας διὰ μαθήσεως ἡμῖν μόνοις προσγίνεσθαι, τὰ δὲ ἐπιτηδεύματα καὶ ἀπὸ τῶν πραγμάτων αὐτῶν εἰς μεταχείρισιν ἔχειν. Rh. gr. Walz., t. II, p. 430. Quid sit τέχνη et ἐπιτήδευμα docet Ammon. De Simil. et different. vocab.: Τέχνη ἐπιτηδεύματος διαφέρει. Τέχνη μὲν γὰρ ἐστὶν ἡ ἀνευ λόγου μὴ δυναμένη εἶναι, οἷον γραμματικὴ, ρητορικὴ. Ἐπιτήδευμα δὲ, τὸ λόγου χρεῖον, οἷον χαλκευτικὴ, τεκτονικὴ. Cf. Doxopat. l. l., p. 109; Troil. Rhetor.

Prolegom. *ibid.* t. VI, p. 43; Syrian. Schol. in Hermog. De Statibus, *ibid.* t. IV, p. 41; Marcellin. *ibid.* p. 53. Sopat. in Hermog. Rhet., *ibid.* V, p. 4, ubi tradit quid inter *artem et scientiam* intersit: Διενήνοχε δὲ ἡ τέχνη τῆς ἐπιστήμης, τῷ μὴ ἀδιαπτῶται κεχρῆσθαι τῷ σκοπῷ, ἀλλὰ μεθαρμοῦεσθαι πρὸς πρόσωπα καὶ καιροὺς. Philodemus *Artem* definit in Ms. De Rhetorica, N° 1674, col. LIV, v.

9-13 : ΦΗΜΙΚΖΙΤΑΖΤΑΚΑΙΤΑΤΟΙΑΖΤΕΧ-
ΝΑΣΚΑΛΕΙΝΑΛΛΑΤ.ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑΤΟ
ΜΕΘΟΔΙΚΟΝΣ..ΠΡΟΧΕΙ.... Quæ ita restituenda
propono : Φημί καὶ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τέχνας καλεῖν, ἀλλὰ
τὰ προσφερόμενα τὸ μεθοδικὸν ὡς προχείρως.

V. 3-4. Περὶ ἀορίστων καὶ περὶ ὠρισμένων... Hermog. De Formis, I : Καὶ ὅλως καθ' ἕκαστον ἐθέλων αὖξιν εὖροις ἂν πολλὰ καὶ ἐνθυμήματα καὶ παραδείγματα, καὶ ὠρισμένα καὶ ἀόριστα. Cf. Marcellin. Schol. in Hermog. De Statibus, Rh. gr. Walz. t. IV, p. 92. Memoranda videntur quæ *ibid.*, in margine codicis Paris. apud Syrian. p. 90, not. 10 adscribuntur : Ὀρισμένα καλεῖται ὧν ἡ ποιότης ἐν ταῖς ἱστορίαις ὠρισταί, καὶ δῆλὰ ἔστιν αὐτοῖς τὰ πεπραγμένα, καὶ παρὰ ταῦτα οὐκ ἔστιν ἕτερόν τι εἰπεῖν, ὅσον περὶ Δημοσθένους οὐκ ἂν εἴποιμεν, ὡς ἀνδρείος ἦν, τῶν ἱστοριῶν δεικνυσσῶν, ὡς ἐν ταῖς μάχαις ἐλειποτάκτει, καὶ περὶ Περικλέους οὐδεὶς ἂν εἴποι, ὡς ἦν ταπεινός, τοῦ φρονήματος αὐτοῦ δεικνυμένου ἐκ τῆς ἱστορίας κτλ.

V. 13-14. Μαργίτου μανίας... Hæc proverbialiter dicta fuisse ostendunt quæ tradit Suidas, p. 2398, ed. Gaisford. : Μαργίτης· Αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ Κτησιφῶντος ἐπωνυμίαν Ἀλεξάνδρῳ ἔθετο. Ἐκάλουν δὲ τοὺς ἀνοήτους οὕτως. Sic Polyb. in Excerpt. a Valesio, p. 58 : Ταῦτα γὰρ οὐκ ὅσον Τίμαιον εἰρηκέναι τις ἂν πιστεύσειεν, ἀλλ' οὐδὲ τὸν λεγόμενον Μαργίτην ἐκείνον. Cf. quos citat Gaisford., atque H. Stephan. Thes. t. II, p. 793, ed. 1572.

V. 22. Πρὸς ἕκαστον... Verba πρὸς ἕκαστον idem significant quod εἰς ἕκαστον, v. 19. In interpretando δεσμῶν ἔχει χρεῖαν, seriem sententiarum secutus sum, quum verba obscuriora viderentur.

V. 24. Ἐκ περιουσίας... Verbis ἐκ περιουσίας frequenter utuntur rhetores. Sic Auctor Rhetoric. quæ Dionys. Halic. fertur,

X, 16: Φαίη τις ἂν ἐκ περιουσίας ταῦτα λέγεσθαι· ἀλλὰ τοὺς πλείους τῶν λόγων ἐπ' αὐτοῖς ἀναλίσκουσιν. Ἐπειτα εἰδέναι δεῖ καὶ περὶ τῶν ἐκ περιουσίας κεφαλαίων τί τότε λεχτέα ἐστὶν κτλ. Doxopat. Homil. in Aphthon.: Ἡ δὲ συγχώρησις μετὰ τὴν ἀνασκευὴν τῶν ἀντιδίκου λόγων ὥσπερ ἐκ περιουσίας τινὸς ἐπάγεται. Rh. gr. Walz. t. II, p. 343. Idem, *ibid.*, p. 374: Ἐπειδὴ δὲ τὰ δι' ὧν εἰς τὴν ῥητορείαν γυμναζόμεθα παραδιδούς, καὶ τινα ὠφέλιμα ἐξωθεν παρεπόμενα διδάσκει, ἐκ περιουσίας τοῦτο ποιῶν, οὐ μέμψεως μόνον πάσης ἀνώτερος, ἀλλὰ καὶ ἐπαίνων μεγίστων καθέστηκεν ἄξιος. Cf. Sopat. Schol. in Hermog. De Statibus, Rh. gr. Walz. t. IV, p. 49; 499; Marcellin. p. 410; Apsin. περὶ προοιμίων, VII, l. 1, t. IX, p. 509: Εἰσὶ δὲ τῶν ἀνατροπῶν αἱ μὲν ἀπλαῖ, αἷς ἥδε ἡ μέθοδος εἰσπίπτει· αἱ δὲ, ἐκ περιουσίας, ὡς ἐν ἐκείνῳ· εὐηργέτησε, τοῦτο ἀπλῶς· εἴτα μεθ' ὑπερβολῆς, οἷον· οὐ μόνον οὐκ εὐηργέτησεν, ἀλλὰ καὶ τάδε ἠδίκησε. Est quoque peculiaris περιουσία, quæ eam vim habet, ut orator in exordio ita fere causam constituat: *de minore crimine accuso, quum potuissem de majore*. Cf. Hermog. De Invent. I; Quinctil. IV, 5, 15; V, 6, 2; VIII, 3, 88; Ernesti. Lexic. Technol. gr. Rh. p. 259.

V. 26. Ἄφατον... Ms. habet **A...ACON**. Posui ἄφατον, quia mihi nulla alia ratio probabilis occurrit commodum inde sensum eliciendi.

COLUMNA XXVII.

V. 1. Εὔρεῖν... Tam frequens occurrit η pro ει, ut nihil facilius sit quam εὔρεῖν elicere ex **Ε7ΡΗΝ**, quod in Ms. legitur. Unum exemplum citare satis erit, quod ad h. l. apprime facit: καταφυγὴν et καταφυγεῖν confunduntur apud Lydum, de Ostent., p. 160, ed. Cl. Hase. Quod ad εὔρεῖν adtinet, cf. Dionys. Halic. in Lysia, XIV: Εὐρετικὸς γὰρ ἐστὶ τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν ἐνόντων λόγων ὁ ἀνὴρ, οὐ μόνον ὧν ἅπαντες εὔρομεν, ἀλλὰ καὶ ὧν μηθείς.

V. 2. Λέγειν δύνασθαι... Pro λέγειν, Ms. habet ΛΟΓΕ...,
atque in margine N, cum vestigio litteræ I. Unde elicere fuit
ΛΟΓΕΙΝ=ΛΕΓΕΙΝ.

f V. 8-10. Κατὰ τὰς κοινὰς αἰσθήσεις ἐπιβλεπομένων... Hinc Epicureum facile agnoscas, docente Diog. Laert. X, 31: Ἐν τοίνυν τῷ κανόνι λέγει ὁ Ἐπίκουρος κριτήρια τῆς ἀληθείας εἶναι τὰς αἰσθήσεις, καὶ προλήψεις καὶ τὰ πάθη. Subjiciam ipsius Epicuri verba, Epist. ad Herodotum, l. I., 37-38: Πρῶτον μὲν οὖν — εἴτε κατὰ τὰς αἰσθήσεις δεῖ πάντα τηρεῖν καὶ ἀπλῶς τὰς παρούσας ἐπιβολὰς τῆς διανοίας, εἴτε καθ' ὅτι δὴ ποτε τῶν κριτηρίων. Intelligo perceptiones quas nobis comparamus per sensus. Cf. H. Stephan. Thes. t. I, p. 1062, ed. Didot.

V. 10-11. Κἀν ὑπὸ παιδὸς ἐλεγχθείσαν... Occurrunt similia in Platon. Gorg. Bekk. ed. Lond. 1826, t. III, p. 205: Χαλεπὸν γέ σε ἐλέγξει, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' οὐχὶ κἀν παῖς σε ἐλέγξειεν ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγεις. Ibid., p. 210: Καὶ νῦν ἄλλο τι οὗτός ἐστιν ὁ λόγος ᾧ με καὶ ἂν παῖς ἐξελέγξει. De voce παῖς in plerisque proverbialibus dictis cf. H. Stephan. Thes. t. III, p. 6, ed. 1572.

V. 16-18. Τοὺς ἀναγκαίους—καὶ τοὺς ἐνδεχομένους... Quid significant λόγοι ἀναγκαῖοι atque λόγοι ἐνδεχόμενοι aperte declarat Aristot. Rhet. I, 2: Ἐπεὶ δὲ ἐστὶν ὀλίγα μὲν τῶν ἀναγκαίων ἐξ ὧν οἱ ῥητορικοὶ συλλογισμοὶ εἰσι· τὰ γὰρ πολλὰ περὶ ὧν αἱ κρίσεις καὶ αἱ σκέψεις ἐνδέχεται καὶ ἄλλως ἔχειν. Περὶ ὧν μὲν γὰρ πράττουσι, βουλευόνται καὶ σκοποῦσι· τὰ δὲ πραττόμενα πάντα τοιούτου γένους ἐστί· καὶ οὐδὲν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐξ ἀνάγκης τούτων. Τὰ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαίνοντα καὶ ἐνδεχόμενα ἐκ τοιούτων ἀνάγκη ἐτέρων συλλογίζεσθαι. Δῆλον δ' ἡμῖν καὶ τοῦτο ἐκ τῶν Ἀναλυτικῶν. Φανερόν, ὅτι ἐξ ὧν τὰ ἐνθυμήματα λέγεται, τὰ μὲν ἀναγκαῖα ἐστί· τὰ δὲ πλεῖστα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ· λέγεται γὰρ ἐνθυμήματα ἐξ εἰκότων καὶ σημείων· ὥστε ἀνάγκη τούτων ἑκατέρω ἑκατέρῳ ταῦτ' εἶναι. Τὸ μὲν γὰρ εἶκος ἐστὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γινόμενον· οὐχ ἀπλῶς δὲ, καθάπερ ὀρίζονται τινες, ἀλλὰ τὸ περὶ τὰ ἐνδεχόμενα ἄλλως ἔχειν, οὕτως ἔχον πρὸς ἐκεῖνο πρὸς δ' εἶκος, ὡς τὸ καθόλου πρὸς τὸ κατὰ μέρος.

V. 24-26. Εἰ καὶ—τὰς ὀνομασίας... Quænam sint illæ ὀνο-

μασίαι quas Philodemus memorat, affirmare non ausim; dicam tamen hæc videri jacta in Stoicos qui, sicut cæteri rhetores tria genera admittentes, eosdem profecto de singulis generibus locos instituerant. Quod ad deliberativum genus adtinet, quales hi loci fuerint colligere licet ex Auctore Rhetoric. ad Alexandr. Cap. II; apud quem veteris doctrinæ deprehendas vestigia, quibus instituisse Stoicos vero simile est; dum contra Epicurei studerent ab Antiquis deflectere. Sæpe obvia est vox ὀνομασία apud rhetores. Longin. Fragment. III: Οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν προσηρμένων αὐτὸ τὸ μετρούμενον, τουτέστι τὸ ποίημα, μέτρον προσαγορεύεται, καὶ ἕκαστον τῶν μετρούντων τῆς ὁμοίας τετύχηκεν ὀνομασίας. Syrian. in Hermog. De Formis, Rh. gr. Walz. t. VII, p. 99: Τεχνίτου γὰρ ἀνδρὸς καὶ μάλα σοφοῦ μὴ συμβολικὰς τιθέναι ὀνομασίας, ἀλλὰ τῶν ὑποκειμένων ἐμφαντικὰς, ὃ ποιεῖ τεχνικὸς κτλ.

 COLUMNNA XXVIII.

V. 1-7. Ἐπὶ δὲ—ὕπερβῶσι... Quænam talia sint ut fieri possint necne diserte tradit Aristot. Rhet. II, 19: Πρῶτον μὲν οὖν—δῆλον. Quod ad verba Philodemi adtinet, pro ΠΑΡΑΛΑΒΩ... v. 6, posui παραλάβωσι, quocum sæpe παραβάλωσι confunditur. Audiendus Cl. Boissonad. in Planud. Metamorph. p. 164, not. 1: «Sexcenties aoristi verborum βάλλω et λαμβάνω permutati fuerunt a librariis. Cf. notas ad Nicetam Eugen. p. 162, 353. Euripides Phœn. 1681=1161: Σὺ δ' ἀλλὰ νεκρῶ λουτρὰ περιβαλεῖν μ' ἔα: non περιλαβεῖν.» Vide Cl. Hase, in Lydum, De Ostent. not. 316, A.

V. 8. Περιάπτειν... Solemnia sunt apud rhetores verba περιάπτειν et προσάπτειν. Dionys. Halic. Epist. ad Pompeium, III: Καὶ τῇ πόλει τῇ ἑαυτοῦ τὰς φανεράς αἰτίας τοῦ πολέμου περιάπτειν, ἐτέρας ἔχοντα πολλαῖς ἀφορμαῖς περιάψαι τὰς αἰτίας Idem, De Thucyd., VI: Ἐπειτα κατὰ τὸ μηδὲν αὐτῇ μυθῶδες προσάψαι, μὴδ' εἰς ἀπάτην καὶ γοητείαν τῶν πολλῶν ἐκτρέψαι. Joseph. rhacendyt. Synops. Rhetoric.: Γλυκύτης δὲ ἐστὶ τὸ τοῖς

ἀφύχους τὰ τῶν ἐμφύχων προσάπτειν. Rh. gr. Walz. t. III, p. 534.

V. 9-10. Διὰ μέσης—φυσιολογίας. . . Stoicos, ut opinor, Noster lacessit: apud eos enim physicae res locum suum, et illum quidem permagnum, obtinuerant; id quod docet Diog. Laert. VII, 39: Τριμερῇ φασιν εἶναι τὸν κατὰ φιλοσοφίαν λόγον· εἶναι γὰρ αὐτοῦ τὸ μὲν φυσικόν· τὸ δὲ ἡθικόν· τὸ δὲ, λογικόν. Ibid., 132: Τὸν δὲ φυσικὸν λόγον διαιροῦσιν εἰς τε τὸν περὶ σωμάτων τόπον, καὶ περὶ ἀρχῶν, καὶ στοιχείων, καὶ Θεῶν, καὶ περάτων, καὶ τόπου, καὶ κενοῦ κτλ. In iis quae sequuntur fuse tradit Diog. Laert. Stoicorum placita *De Physicis*. Quamquam non constat neque constare potest, quum Stoicorum Artes Rhetoricæ interierint, eos docuisse φυσιολογίαν in Eloquentia magni esse momenti, id tamen conjicere licet. Compertum enim habemus in horum disciplina Rhetoricam cum Dialectica fuisse junctam. Cf. Cic. Orat. XXXII; Dissert. Isagog. p. LIX-LXI. Doctrina eorum *De Oratione* spectabat eo, ut ostenderent ex hac pendere omnia, quae sive ad res physicas, sive ad morum disciplinam pertinent, Diog. Laert. ibid., 83: Καὶ τοιοῦτοι μὲν ἐν τοῖς λογικοῖς οἱ Στωϊκοί, ἵνα μάλιστα κρατύνωσι διαλεκτικὸν αἰεὶ εἶναι τὸν σοφόν. Πάντα γὰρ τὰ πράγματα διὰ τῆς ἐν λόγοις θεωρίας ὁρᾶσθαι, ὅσα τε τοῦ φυσικοῦ τόπου τυγχάνει, καὶ αὖ πάλιν ὅσα τοῦ ἡθικοῦ. Epicurei autem se physiologiae peritissimos esse praedicabant. Cf. Plutarch. De Oraculorum defectu, t. VII, p. 434, ed. Reisk. Hoc firmat Polystratus docens veritatem per rectam physiologiam eliciendam esse, Epicureosque praepnendos esse caeteris philosophis, quos non ὁρθῶς φυσιολογεῖν innuit: Μηδὲν μῆτε περὶ τῆς τούτου (subintell. Θεοῦ) φύσεως καὶ βουλήσεως ἐξετάσαντας, μῆτε περὶ τῆς ἡμετέρας. Φυσιολογήσαντας δ' ὁρθῶς περὶ πάντων τούτων μόνως ἔστι τὴν ἀλήθειαν συνιδεῖν. Καὶ γὰρ τὰ δυνατόν καὶ ἀδύνατον, εἴτε κατὰ οὐσίαν, εἴτε κατὰ δύναμιν, ἢ ἐνέργειαν ἔστιν, Polystrat. De injusto Contemptu (alii vero inscribunt: *adversus eos, qui injuste contemnunt opiniones apud multos receptas*), col. V-VI, p. 11-13, Volum. Herculanensium quae supersunt t. IV, Neapoli, 1832. Quid proinde

mirum, si ætatis suæ Stoicos inter philosophos κακῶς φησιολογήσαντας Noster annumeraverit?

V. 10. Καὶνῆς... Ms. exhibet **ΚΑΙ**... Vocem καὶνῆς posui, ideo quod σκωμμάτιόν τι inesse videtur in Philodemi verbis. Huc me adduxerunt verba quæ quondam Philemon jactavit in Zenonem, Stoicorum principem; Diog. Laert. VII, 27: Οἱ γὰρ μὴν Κωμικοὶ ἐλάνθανον ἐπαινοῦντες αὐτὸν διὰ τῶν σκωμμάτων, ἵνα καὶ Φιλήμων φησὶν οὕτως ἐν δράματι Φιλοσόφοις

Εἰς ἄρτον ὄψον, ἰσχάς, ἐπιπιεῖν ὕδωρ·
Φιλοσοφίαν καὶνῆν γὰρ οὕτος φιλοσοφεῖ·
Πεινῆν διδάσκει, καὶ μαθητὰς λαμβάνει.

V. 12-14. Τοὺς ἀληθεῖς ἐνεῖναι—οὐχὶ τοὺς ψευδεῖς... Vero simile videtur, ante ἐνεῖναι, v. 12, aliquid excidisse. Subintelligo vocem λόγους, quam sensus requirit. Quænam argumenta falsa, quænam vera fuerint, e mente Stoicorum, docet Diog. Laert. l. I., 79: Ἐτι τῶν λόγων οἱ μὲν ἀληθεῖς εἰσιν, οἱ δὲ ψευδεῖς. Ἀληθεῖς μὲν οὖν εἰσι λόγοι, οἱ δὲ ἀληθῶν συνάγοντες, οἷον· εἰ ἡ ἀρετὴ ὠφελεῖ, ἡ κακία βλάπτει. Ψευδεῖς δὲ εἰσιν οἱ τῶν λημμάτων ἔχοντές τι ψεῦδος, ἡ ἀπέραντοι ὄντες, οἷον· εἰ ἡμέρα ἐστὶ, πῶς ἐστὶν· ἡμέρα δὲ ἐστὶ· ζῇ ἄρα Δίῳ.

V. 14-18. Καὶ οὖς—ἡ πτερῶν ἐνδέουσιν... In his me multum torsi, ut sententiam sibi constantem inde elicerem. Sic interpretor: absurdum est ad novam physiologiam confugere, ideo quod in rebus vera argumenta insunt sæpius quam falsa; si modo Naturam ducem sequamur. Nunc autem, quum illi ipsi qui in primis deberent discrimen verorum et falsorum facere, a Natura recedunt, quomodo fieri posset, ut veris argumentis *non omnino carcant*? sive, ut Noster dicit, *non multo magis carcant quam pennis*? Neque habet quod offendat πτερῶν proverbialiter usurpatum. Vide πτερυγίζειν—πτερυγίζεις—πτερὸν ἀετοῦ πτεροῖς ἄλλων μιγνύεις, in Proverbiis e Zenodoto, Diogenian., Suid., collectan., Cent. XII; Michael. Apostolii Parcem. Cent. XVI; ed. Elzevir. Cf. Erasm. Chiliad. I, Cent. VI.

V. 19-27. Καὶ τῶν περὶ τοῦ δικανικοῦ—ταῖς ἀρεταῖς... Quæ Noster ad judiciale genus refert, hæc deliberativi generis partem esse tradit Auctor Rhetoric. ad Alexandr. cap. II: Ὡς μὲν

οὐκ ὀρέγεσθαι δεῖ τοὺς προτρέποντας καὶ ἀποτρέποντας, ταῦτά ἐστιν. Ὅρισασθαι δὲ πειράσσομαι τούτων ἕκαστον τί ἐστιν, καὶ δεῖξαι πόθεν αὐτῶν εἰς τοὺς λόγους εὐπορήσομεν. Δίκαιον μὲν οὖν ἐστὶ τὸ τῶν ἀπάντων ἢ τὸ τῶν πλείστων ἔθος ἀγραφον διορίζον τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρά· τοῦτο δ' ἐστὶ τοὺς γονέας τιμᾶν, καὶ φίλους εὖ ποιεῖν, καὶ τοῖς εὐεργέταις χάριν ἀποδιδόναι. Ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τούτοις ὁμοία οὐ προστάττουσι τοῖς ἀνθρώποις οἱ γεγραμμένοι νόμοι ποιεῖν, ἀλλ' ἔθει ἀγράφῳ καὶ κοινῷ νόμῳ νομίζεται. Non aliter Syrian. Schol. in Hermog. De Statibus : Εἰδέναι χρῆ, ὅτι τῶν συμβουλευτικῶν ζητημάτων αἱ ὑποθέσεις εἰσὶν αἶδε, τὸ δίκαιον, τὸ συμφέρον, τὸ δυνατόν, τὸ βῆδον, τὸ ἀναγκαῖον, τὸ ἀκίνδυνον, τὸ καλόν, τὸ εὐσεβές, τὸ ὅσιον, τὸ ἡδὺ, καὶ τὰ ἐναντία τούτοις· καὶ οἱ μέγιστοι καὶ πρῶτοι τόποι οὗτοι. Rh. gr. Walz. t. IV, p. 701. Neque est quod miremur; hæc enim duo genera inter se cognatione quadam conjungi docet Aristot. Rhet. I, 9: Ἐχει δὲ κοινὸν εἶδος ὁ ἔπαινος καὶ αἱ συμβουλαί· ἃ γὰρ ἐν τῷ συμβουλευεῖν ὑποβοῶν ἂν, ταῦτα μετατεθέντα τῇ λέξει, ἐγκώμια γίνονται. Ἐπεὶ οὖν ἔχομεν ἃ δεῖ πράττειν, καὶ ποῖόν τινα εἶναι, δεῖ ταῦτα ὡς ὑποθήκας λέγοντας, τῇ λέξει μετατιθέναι καὶ στρέφειν· οἷον, ὅτι οὐ δεῖ μέγα φρονεῖν ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην, ἀλλὰ τοῖς δι' αὐτόν. Οὕτω μὲν οὖν λεχθὲν, ὑποθήκην δύναται· ὥδ' δ', ἔπαινον· μέγα φρονῶν, οὐ τοῖς διὰ τύχην ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ τοῖς δι' αὐτόν κτλ. In Ms. quædam, v. 26, valde adulterantur : **AICACAICTA C.** Posui : ἀπάσαις ταῖς, ut omnia co-hæreant.

COLUMNA XXIX.

V. 1. Ὡς ὄνος λύρας... Arsenius, p. 384, ed. Walz. : Ὅνος λύρας ἀκούων κινεῖ τὰ ᾄτα... Ἐπὶ τῶν ἀπαιδευτῶν ἢ τῶν συγκαταθεμένων, μηδὲ ἐπαινούντων. Eadem docet Gaisford., *Paræmiograph. Græc.* Oxon. Frequens occurrit hoc proverbium : Clemens Alexandr. *Stromat.* I, p. 270, ed. Paris. : Ὡὶ, φησὶν,

ἐμῶν θεσμῶν μὴ ἐπιλανθάνου· εἰ δὲ μὴ πάντων ἡ γνῶσις, ὄνος λύρας, ἧ φασιν οἱ παροιμιαζόμενοι, τοῖς πολλοῖς τὰ συγγράμματα. Eustath. : Ἄλλοις μὲν γὰρ ἐνδειξαίμην καὶ τὴν ἐμὴν θεατρίσαιμι μουσικὴν, οἱ ταύτης οὐδὲν μᾶλλον ἢ ὄνος λύρας ἐπαίουσι. Joann. Siceliot. Schol. in Hermog. De Formis, I : Ἐπὶ δέ τις τὴν στάσιν αὐτοῦς αἰτήσσει, τούτων δὴ τῶν οὐ περιττῶν, ὄνος, φησὶν, ἐπὶ λύραν, κατὰ λίθον ἔλαιον. Rh. gr. Walz. t. VI, p. 65. Cf. Anonym. Ecthes. Rhetoric. ibid. t. III, p. 731; Lucian. De merc. Cond. XXV. Insigne habes ex asino ortum proverbium in Platon. Phædr. Bekk. ed. Lond. 1826, t. I, p. 137 : Ὅταν οὖν ὁ ῥητορικὸς ἀγνοῶν ἀγαθὸν καὶ κακὸν, λαβὼν πόλιν ὡσαύτως ἔχουσαν πεῖθῃ, μὴ περὶ ὄνου σκιάς ὡς ἵππου τὸν ἔπαινον ποιούμενος, ἀλλὰ περὶ κακοῦ ὡς ἀγαθοῦ κτλ., unde scias exterminavit Heindorf., merito ab Astio reprehensus. Cf. Stalbaum. p. 136, not. 1. In Schol. ibid., t. IX, p. 7 : Ὅνου σκιά, ἐπὶ τῶν μηδενὸς ἀξίων. Φασὶ δὲ εἰλκύσθαι τὴν παροιμίαν ἀπὸ τοῦ Δημοσθένει τῷ ῥήτορι συμβάντος. Quod quomodo acciderit, lepide tradit; longius autem, quam ut ejus verba transcribam. Vide ibid. p. 7-8; Proverb. e Suid. collectan., Cent. XI.

V. 5-6. Τὰ φαινόμενα τοῖς πολλοῖς... Similiter sophistas Noster carpit in Rhetoric. Neapoli edita, ann. 1835 : Τὰ μὲν γὰρ καλὰ κἀδίκια, ἀγαθὰ καὶ κακὰ, ταῦτά τοις ὑπὸ τῶν πολλῶν νοουμένοις δρμαίνουσιν οἱ καθ' ἡμέας φιλοσοφοῦντες, col. XX, v. 25-30. Vide col. XXI-XXVIII, p. 35-49. Non erit abs re conferre sophistarum sententiam quam impugnat Plato, in Phædr. I. I., p. 136 : Οὕτως περὶ τούτου (legendum esse censeo cum Stalbaum., p. 134, περὶ τούτων) ἀκήκοα, ὃ φίλε Σώκρατες, οὐκ εἶναι ἀνάγκην τῷ μέλλοντι ῥήτορι ἔσεσθαι τὰ τῷ ὄντι δίκαια μαυθάνειν, ἀλλὰ τὰ δόξαντα ἂν πλήθει, ὅπερ δικάσουσιν, οὐδὲ τὰ ὄντως ἀγαθὰ ἢ καλὰ, ἀλλ' ὅσα δοῖται· ἐκ γὰρ τούτων εἶναι τὸ πείθειν, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς ἀληθείας.

V. 17-24. Τοὺς δὲ πιθανοὺς—εἰς συγκατάθεσιν ἐπισπωμένους... Hæc in Stoicos dicta fuisse colligere possumus ex eorum doctrina de πιθανῶ et συγκατάθεσει. Diog. Laert., VII, 75 : Πιθανὸν δὲ ἐστὶν ἀξίωμα, τὸ ἄγον εἰς συγκατάθεσιν· οἶον, εἰ τίς τι ἔτεκεν, ἐκεῖνη ἐκείνου μήτηρ ἐστί. Ψεῦδος δὲ τοῦτο· οὐ γὰρ ὄρνις ὡοῦ

ἔστι μήτηρ. Subjiciam Anonym. Ecthes. Rhetoric. pres-
se τὸ πιθανόν definientem : Τὸ μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γινόμενον
καὶ μὴ πανταχοῦ ἀληθεῦσιν, μετέχον μέντοι μᾶλλον ἀληθείας ἢ
ψεύδους, πιθανόν ἐστι. Rh. gr. Walz. t. III, p. 736. Quædam sunt
addenda de Συγκαταθέσει, secundum Stoicos. Diog. Laert. l. I.,
46 : Τὴν τε ἀπροπτωσίαν ἐπιστήμην τοῦ πότε δεῖ συγκατατίθε-
σθαι, καὶ μὴ. Verba συγκατάθεσις et συγκατατίθεσθαι, explicat ex
Arriano Aul. Gell., XIX, 1 : « In eo libro, græca scilicet ora-
tione, scriptum ad hanc sententiam legimus : visa animi, quas
φαντασίας philosophi appellant, quibus mens hominis prima
statim specie accidentis ad animum rei pellitur (alii : acci-
dentibus ad animum repellitur) non voluntatis sunt, neque
arbitraria ; sed vi quadam sua inferunt sese hominibus. No-
scitandæ probationes autem, quas συγκαταθέσεις vocant, quibus
eadem visa noscuntur ac dijudicantur : voluntariæ sunt,
fiuntque hominum arbitratu. Propterea, quum sonus aliquis
formidabilis, aut cælo aut ex ruina ; aut repentinus nescius
(alii : nescii, h. e. quod nescitur, cf. IX, 12) periculi nun-
cius, vel quid aliud ejusmodi factum ; sapientis quoque
animum paulisper moveri, et contrahi, et pallescere ne-
cessum est ; non opinione alicujus male præcepta, sed
quibusdam motibus rapidis et inconsultis officium mentis
atque rationis prævertentibus. Mox tamen ille sapiens ibi-
dem τὰς τοιαύτας φαντασίας, visa istæc animi sui terrifica
non approbat, hoc est, οὐ συγκατατίθεται, οὐδὲ προσεπιδοξάζει,
sed abjicit respuitque ; nec ei metuendum esse in his quic-
quam videtur. Atque hoc inter Insipientis Sapientisque ani-
mum differre dicunt, quod *Insipiens*, qualia esse primo
animi sui pulsu visa sunt sæva et aspera, talia esse vero pu-
tat et eadem incepta, quæ quasi jure metuenda sint, sua quo-
que assensione approbat, καὶ προσεπιδοξάζει. Hoc enim verbo
Stoici, quum super ista re disserunt, utuntur. *Sapiens* autem,
quum breviter et strictim colore atque vultu motus est, οὐ
συγκατατίθεται, sed statum vigoremque sententiæ suæ retinet,
quam de hujuscemodi visis semper habuit, ut de minime me-
tuendis, sed fronte falsa et formidine inani territantibus. »

Quem locum optime interpretatus est Cl. J. Vict. Le Clerc, in Cic. Academ., t. XXVI, p. 280-281, ed. in 12. Rhetores hoc verbo persæpe utuntur; Doxopat. Homil. in Aphthon.: Καὶ εἰς συγκατάθεσιν ἵεναι πείθουσιν τοῦ προκειμένου ζητήματος, l. I., t. II, p. 124. Anonym. Schol. in eundem: Ἀντίθεσις... εἰς εὐλογωτέραν ἔννοιαν τὸν ἀχροατὴν μετὰγουσα καὶ εἰς συγκατάθεσιν ἵεναι πείθουσα. Ibid. t. II, p. 7. Cf. Prolegom. Hermog. De Statibus, ibid. t. VII, p. 26. Longin. De Sublim. VII: Ὅταν γὰρ τοῖς ἀπὸ διαφορῶν ἐπιτηδευμάτων, βίων, ζήλων, ἡλικιῶν, λόγων, ἐν τι καὶ ταῦτὸν ἅμα περὶ τῶν αὐτῶν ἅπασιν δοκῇ, τόθ' ἡ ἐξ ἀσυμφώνων ὡς κρίσις καὶ συγκατάθεσις τὴν ἐπὶ τῷ θαυμαζομένῳ πίστιν ἰσχυρὰν λαμβάνει καὶ ἀναμφίλεκτον.

COLUMNA XXX.

V. 6-10. Ἐξεύρισκειν — μηδὲ πολλά... Locus pæne desperatus, in quo resarciendo multa me torserunt. Ita in Ms. exhibetur: ΕΞΕΥΡΙΣΚΕΙΝΚ\ΙΑ ΤΕΙΝΟ...ΛΟCΕΧ ΕΙΝΤΙΤΡΟCΤΕΙΝΩ..ΕΝΟCΑΝΘΩΤΙ.. 7 ΜΑΚΑ...ΝΖΩΓΠΝΕΓΩΑ Κ .....ΝΟΤΟ ΖΤCΟΦΙCΤΑCΩΗΔΕΤΟΛΛΟC. V. 6-7, ex elementis Ο.. ΛΟC, eruitur ΚΑΛΛΟC. Pro ΠΡΟCΤΕΙΝΩ..ΕΙΟC, v. 7-8, scripsi: προτεινόμενος. Neque mihi moram Ω attulit. Quod, ad πρὸς et πρὶ permutata attinet, vide Dorvill. ad Chariton., p. 266, 267, 287, ubi horum verborum confusio illustratur, l. I. p. 287: » Nec mirum has præpositiones confundi, quum iisdem litteris, at diverso modo tantum positis, scribantur a librariis veteribus, in compositionis, etc. » Cf. B. Montefalc. Palæogr., p. 343.

V. 27. Ἐπισπωμένους... In Ms. ΕΙΤΟΓΑC. His elementis si addideris syllabas ΜΕΝΟΖC, quæ sequuntur, col. XXXI, v. 1, habebis ΕΙΤΟΓΑCΜΕΝΟΖC, unde

facile fuit elicere ἐπισπωμένους, quod optime congruit cum iis quæ jam occurrerunt, col. XXIX, v. 22-24: Ἡ καὶ τοὺς προχείρως εἰς συγκατάθεσιν ἐπισπωμένους.

COLUMNA XXXI.

V. 2. Τὸν φαυλότατον. . . Subintell. εἰς συγκατάθεσιν ἐπισπωμένους, cf. col. XXX, v. 26-27.

V. 2-13. Καὶ τὰ πλεῖστα — ἀδυνατήσιν.... Locum valde perturbatum et misere laceratum Ms. sic exhibet: **ΚΑΙ
ΛΕΟΤΑΛΕΓΕΙΝΕΞΩΤΩΝΕΝΔΕΧΟ ΝΩΝ**

**ΤΑΓΑΡΑΛΟΓΙΖΟΜΕΝΑ^Δ ΓΟΥΣΑΚΟΥ^Ο Ν
ΤΑC ΕΙ ΟΚΕΙΜΕΝΟΝΤΙCΤ
Ν ΑΚΑΝΕ7 ΠΑΝΤΑCΔΕΤΟΥCΕ
ΝΟΝΤΑCΞΕ ΙΤΙC ΝΑΓΟΤΙΝΟCΕΠΙ
ΤΩ ΩCΤ7ΛΖ7ΗCΟΤΙΓΕΓΑΡΑΠΟΥ
ΤΟΥCΟΥΔΕΝΕCΤΙΝ Γ ΡΟΝΕ.ΡΕΙΝΑ
Δ7ΝΑΤΗCΕΙΝ.** Hæc si contuleris cum iis quæ restitui,

satis confido non omnino improbables visum iri conjecturas meas. Quod adtinet ad προκείμενον, v. 6-7, similia leguntur apud Hermog. Rhetoric. Prolegom.: Πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα ἐπιστήμη ἔχει καὶ ὑποκείμενον, ἔχει καὶ τέλος. Καὶ ὑποκείμενον μὲν ἐστί, περὶ δὲ καταγίνεται, περὶ δὲ ἐνεργεῖται, τέλος δὲ ἐστίν, οὗ χάριν πάντα, αὐτὸ δὲ οὐδενός. Rh. gr. Walz. t. IV, p. 3.

V. 14. Φιλοσοφώτερας ἐστί. . . Eodem modo vocem φιλοσοφώτερα adhibent Syrian. Schol. in Hermog. De Statibus: Τὸ δίκαιον ἐ μὲν Πλάτων εἰς τε τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὁμωνύμως τῷ γένει δίκαιον (Cod. Ven. καὶ τὸ δίκαιον ὁμωνύμως τῷ γένει) διαιρεῖ ἐν τῷ Εὐθύφρονι· ἐστί δὲ ἡ τοιαύτη ἀκρίβεια φιλοσοφώτερα. l. 1., t. IV, p. 731. Cf. Joann. Siceliot. Schol. in Hermog. De For-

mis, I : Ὅσον ταῦτα ἐκείνων φιλοσοφώτερα, l. l., t. VI, p. 195.

V. 20. Ἀδιαληπτον... Vide quæ dixi de significatione vocis ἀδιαληψίας, col. XXIII, v. 17, annot., p. 134. Nunc autem de voce ἀδιαληπτον, h. l. assentior Cl. Passov. Cf. H. Stephan. ed. Didot. t. I, p. 858. Adludit Philodemus quum ad veteres, tum ad recentiores rhetores, qui uno tenore docuerant tria Rhetoricæ esse genera *judiciale*, *deliberativum*, *demonstrativum*; præcipue tamen ad Stoicos, quos tria genera causarum constituisse monuimus, Dissert. Isagog. p. LX.

V. 22-25. Τὰ μὲν ἐστίν—καὶ ψόγους... Hujus divisionis rationem validissimis argumentis confirmat Aristot. Rhet. I, 3 : Ἔστι δὲ τῆς ῥητορικῆς εἶδη τρία τὸν ἀριθμόν· τοσοῦτοι γὰρ καὶ οἱ ἀκροαταὶ τῶν λόγων ὑπάρχουσιν ὄντες. Σύγκειται μὲν γὰρ ἐκ τριῶν ὁ λόγος, ἕκ τε τοῦ λέγοντος, καὶ περὶ οὗ λέγει, καὶ πρὸς ὃν· καὶ τὸ τέλος πρὸς τοῦτόν ἐστι, λέγω δὲ τὸν ἀκροατήν. Ἀνάγκη δὲ τὸν ἀκροατήν, ἢ θεωρὸν εἶναι, ἢ κριτὴν· κριτὴν δὲ, ἢ τῶν γεγενημένων, ἢ τῶν μελλόντων. Ἔστι δ' ὁ μὲν περὶ τῶν μελλόντων κρίνων, οἷον ἐκκλησιαστής· ὁ δὲ περὶ τῶν γεγενημένων, οἷον ὁ δικαστής· ὁ δὲ περὶ τῆς δυνάμεως, οἷον ὁ θεωρὸς· ὥστ' ἐξ ἀνάγκης ἂν εἴη τρία γένη τῶν λόγων τῶν ῥητορικῶν· συμβουλευτικόν, δικανικόν, ἐπιδεικτικόν.

V. 26-27. Τὰς πρὸς ἀλλήλους ἐπιπλοκάς... Doxopat., Homil. in Aphthon. : Ἴνα δὲ καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ἔριδας καὶ κρίσεις διαλύωνται καὶ τὸ δικανικὸν ἐπεδίδαξαν. Rh. gr. t. II, p. 91.

COLUMN A XXXII.

V. 1-2. Τὰ συμφέροντα πᾶσιν... Aristot. Rhet. I, 3 : Συμβουλῆς δὲ, τὸ μὲν, προτροπὴ· τὸ δὲ, ἀποτροπὴ. Idem, ibid., VI : Ἐπεὶ δὲ πρόκειται τῷ συμβουλευόντι σκοπὸς, τὸ συμφέρον· βουλεύονται δὲ, οὐ περὶ τοῦ τέλους, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πρὸς τὸ τέλος· ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ συμφέροντα κατὰ τὰς πράξεις· τὸ δὲ συμφέρον, ἀγαθόν· ληπτέον ἂν εἴη στοιχεῖα περὶ ἀγαθοῦ καὶ συμφέροντος ἀπλῶς κτλ. Doxopat., Homil. in Aphthon. l. l., t. II, p. 91 : Ἴνα δὲ

πάλιν τοῖς μὲν λυσιτελοῦσι χρῶνται, τῶν δὲ ἀλυσιτελεστέρων ἀπέχωνται, τὸ συμβουλευτικὸν ἐπετήδευσαν. Quod genus quam sit utile demonstrat Doxopat., *ibid.* p. 141 : Ἐκ δὲ τοῦ τὰ συμφέροντα εὐρίσκειν, αἷ τε πολιτεῖαι καὶ ὁ βίος συνίσταται.

V. 4. Ἀπαλλάττειν . . . Tertium hoc genus, quod versatur περὶ τοὺς ἐπαίνους καὶ ψόγους, col. XXXI, v. 24-25, vocatur ἐπιδεικτικόν. Aristot. *l. l.*, 3 : Ἐπιδεικτικοῦ, τὸ μὲν, ἔπαινος· τὸ δὲ, ψόγος. Alii hoc idem nominant πανηγυρικόν. Cf. Prolegom. Rhetoric. Hermog. Rh. gr. Walz. t. IV, p. 27 : Τρία τοίνυν τὰ ἀνωτάτω εἶδη τῆς ῥητορικῆς, συμβουλευτικόν, δικανικόν, πανηγυρικόν. . . ! Πανηγυρικόν δὲ, δι' οὗ τοὺς ἐπαινουμένους καὶ ψεγομένους δημοσιεύομεν. Dionys. Halic., in *Lysia*, XV : Τριχῇ δὲ νεμεμημένου τοῦ ῥητορικοῦ λόγου, καὶ τρία περιειληφότες γένη, τό τε δικανικόν, καὶ τὸ συμβουλευτικόν καὶ τὸ καλούμενον ἐπιδεικτικόν ἢ πανηγυρικόν. Peculiare tamen aliquid habere τὸ πανηγυρικόν εἶδος docet Scheffer. in *Georgii Plethonis Rhetoric. Compendium* : « Videtur autem rectius sic (h. e. πανηγυρικόν) appellari, quotiens δικανικῶ et συμβουλευτικῶ opponitur. Nam, ut ista sic dicuntur ab iis, ubi solent proponi, ita hoc quoque debet; atque ita sicut δικανικόν est, quia habetur apud τοὺς δικαστάς, et συμβουλευτικόν, quia apud τὴν βουλὴν, sic πανηγυρικόν sit, quia habetur in πανήγυρι. Contra rectius ἐγκωμιαστικόν, quotiens κατηγορικῶ opponitur et προτρεπτικῶ: quoniam, sicut horum est adhortari vel accusare, ita illius esset laudare; atque adeo propositi respecto, sic omnia similiter dicerentur. »

V. 8. Ὑπερθήσομαι . . . Tractantur hæc in Ms. Philodemi libro de Rhetorica, cui apponitur numerus 1674. Eodem sensu occurrit ὑπερτίθεσθαι apud Syrian. in Hermog. De Formis : Ζητεῖν οὖν ὑπερθέμενοι περὶ τοῦ σκοποῦ τοῖς ἐνισταμένοις, πρὸς τὴν ἐπιγραφήν ἀπαντήσωμεν. Rh. Gr. Walz. t. VII, p. 99.

V. 9. Ἀδολέσχωσ τάδε ἐκεῖ . . . In Ms. : **ΑΔΟΛΕCΧ Γ ΟΝΕΚΗ**. Pro **ΕΚΗ**, posui ἐκεῖ, quod requirebat sensus : ubique autem permutantur η et ει.

V. 14-15. Δικαστηριακόν . . . Hanc vocem, quamquam in Lexicis deest, libenter admittendam esse censui; optime enim τῶ δικανικῶ opponitur; id quod sensus postulat, ut sit δικανι-

κόν *vere et genuino giudiciale*, δικαστηριακόν autem *genus idem vitiatum et corruptione depravatum*. Immo δικανικῶς *nam in partem accipiebatur*; Chariton, V, 4 : Ταῦτα δικανικῶς μὲν εἶπεν ὁ Διονύσιος. Ubi latinus interpres : « Hæc subtiliter quidem et speciose Dionysius ex fori usu disserebat. » Rectius Dorvill. in Animadv. : « *Ut peritus juris* non modo, verum etiam *ut vaser legulcius*. » Eloquentiam in judiciis usitatam, acerbè carpit Plato, in Phædr. Bekk. ed. Lond. 1826, t. I, p. 179-180 : Τὸ παράπαν γὰρ οὐδὲν ἐν τοῖς δικαστηρίοις τούτων ἀληθείας μέλειν οὐδενί, ἀλλὰ τοῦ πιθανοῦ. Τοῦτο δ' εἶναι τὸ εἰκὸς, ὃ δεῖν προσέχειν τὸν μέλλοντα τέχνη ἐρεῖν. Οὐδὲ γὰρ αὖ τὰ πραχθέντα δεῖν λέγειν ἐνίοτε, ἐὰν μὴ εἰκότως ἢ πεπραγμένα, ἀλλὰ τὰ εἰκότα, ἐν τε κατηγορίᾳ καὶ ἀπολογίᾳ· καὶ πάντως λέγοντα τὸ δὴ εἰκὸς διωκτέον εἶναι, πολλὰ εἰπόντα χαίρειν τῷ ἀληθεῖ. Cf. Eumdem, in Euthydemo, l. i., t. IV, p. 94.

V. 15. Καὶ πόλει. . . Ad civitatem, non ad privatos spectare *deliberativum genus* probant capita quæ veteres docebant hoc genere esse tractanda; Aristot. Rhet. I, 4 : Σχεδὸν γὰρ περὶ ὧν βουλευόνται πάντες, καὶ περὶ ἃ ἀγορεύουσιν οἱ συμβουλευόντες, τὰ μέγιστα τυγχάνει πέντε τὸν ἀριθμὸν ὄντα· ταῦτά δ' ἐστὶ, περὶ τε πόρων, καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης· ἔτι δὲ περὶ φυλακῆς τῆς χώρας καὶ τῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων, καὶ περὶ νομοθεσίας.

V. 24-25. Ἀλλὰ ἡμῖν. . . Hæc Αὐτόγραφον ita præbet : **ΑΛΛΑΗΜΩΙ**. Quanquam de uno agitur, non dubitavi quin reponendum esset ἡμῖν. Exempla, loco omnium, supeditabat Isocr. De Antidos. XX, ed. Coray : Δι' ἐτέρων ποιήσασθαι τὴν ἀπολογίαν, ἐξὸν αὐτοῖς δεῖξαντι τοὺς λόγους διαλύσαι τὴν διαβολὴν τὴν λεγομένην περὶ ἡμῶν. In hoc Philodemi loco ἀλλά significare arbitror *sed etiam*, subaudito καί. Cf. H. Stephan. Thes. ed. Didot, t. I, p. 1506, 1509.

COLUMNÆ XXXIII.

V. 2-3. Τούτων ἐκάτερον. . . Nimirum *judiciale et deliberativum genus*.

V. 3-6. Οὐχ ὑπὸ τῶν σοφιστῶν — καὶ κατὰ δύναμιν ἄλλην... Audiendus Aristot., Rhet. I, 4 : Καθ' ἕκαστον μὲν οὖν ἀκριβῶς διαριθμῆσθαι, καὶ διαλαβεῖν εἰς εἶδη περὶ ὧν εἰώθασι χρηματίζειν· ἔτι δ', ὅσον ἐνδέχεται περὶ αὐτῶν διορίσαι κατὰ τὴν ἀληθειαν, οὐ δεῖ κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν ζητεῖν, διὰ τὸ μήτε τῆς ῥητορικῆς εἶναι τέχνης, ἀλλ' ἐμπρονεστέρας καὶ μᾶλλον ἀληθινῆς· πολλῶν δὲ πλείω δεδόσθαι καὶ νῦν αὐτῇ τῶν οἰκείων θεωρημάτων. Cic. De Orat. I, 18-19 : « Charimadas vero multo uberius iisdem de rebus loquebatur... quum maxime tamen hoc significabat eos, qui rhetores nominarentur, et qui dicendi præcepta traderent, nihil plane tenere, neque posse quemquam facultatem assequi dicendi, nisi qui philosophorum inventa didicisset. — Littera in eorum libris nulla inveniretur.»

V. 9-10. Τοῖς πολιτικοῖς τῶν ῥητόρων... Ernesti. Lexic. Technol. gr. Rh. p. 278-281, docet omnem varietatem significationum quas voci πολιτικός attributas reperimus. Pauca subjiciam, quæ omisit, etsi non parum facere videntur ut manifestum fiat, quomodo *civilis oratio* nonnunquam laudationem vituperationemque tangat. Joann. Siceliot. Schol. in Hermog. De Formis, I : Ἐστὶ γοῦν ὁ λόγος πολιτικός πανηγυρικός· πολιτικός μὲν, ὅτι ἀμφοσβήτησιν ἔχει· πανηγυρικός δὲ, ὅτι δι' ἐπαίνων καὶ φόγων ἐστὶν ἢ ὅλη αὐτοῦ διατριβή· ἀνάγκη γὰρ ἑκάτερον τῶν μερῶν ἐξαίρειν μὲν τὸ οἰκείον, μειοῦν δὲ τὸ ἐναντίον. Rh. gr. Walz., t. VI, p. 483. Idem quid sit πολιτικός λόγος, quibusque conveniat, pressius definit, l. l., p. 466-472.

V. 10-11. Παρασπείρεται... Laudationum in civilem orationem insertarum unum exemplum referre satis erit, quod præbet Demosthenes, agendi rationem æqualium suorum rebus gestis a majoribus, recentioresque oratores antiquis comparans; quem locum citat Dionys. Halic., De Admiranda vi dicendi in Dem. XXI : Καὶ τοι σκέψασθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἃ τις ἂν κεφάλαια εἰπεῖν ἔχοι, τῶν τε ἐπὶ τῶν προγόνων ἔργων καὶ τῶν ἐφ' ὑμῶν (Dionys. ἐφ' ὑμῶν, quæ confusio est ubique obvia). Ἔσται δὲ βραχὺς καὶ γνώριμος ὑμῖν ὁ λόγος· οὐ γὰρ ἄλλοις ὑμῖν χρωμένοις παραδείγμασιν (Dionys. χρωμένοις ὑμῖν παραδείγμασιν), ἀλλ' οἰκείοις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εὐδαίμοσιν ἔξεστι

γενέσθαι (Dionys. γίγνεσθαι, alteri postponendum). Ἐκείνοι τοῖνον, οἷς οὐκ ἐχαρίζονθ' οἱ λέγοντες (Dionys. ἐχαρίζοντο οἱ λέγοντες), οὐδ' ἐφίλουν αὐτοὺς, ὥσπερ ὑμᾶς οὗτοι νῦν, πέντε μὲν καὶ ἐξήκοντα ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἤρξαν ἐκόντων· πλείω δ' ἢ μύρια τέλαντα εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀνήγαγον (Dionys. συνήγαγον.) Ὑπήκουε δὲ ὁ ταύτην τὴν χώραν ἔχων αὐτοῖς βασιλεὺς, ὥσπερ ἐστὶ προσήκον βάρβαρον Ἑλλήσι. Πολλὰ δὲ καὶ καλὰ καὶ περὶ (Dionys. καὶ περὶ), καὶ ναυμαχοῦντες ἔστησαν τρόπαια αὐτοὶ στρατευόμενοι. Μόνοι δὲ ἀνθρώπων κρείττω τὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις δόξαν τῶν φθορῶντων κατέλιπον κτλ.

V. 24. Ἐκδεδομένους . . . Simili modo, orationum a se editarum meminit Isocr., De Antidos. V, ed. Coray. Ἄ Ταῦτα δὲ διανοηθεὶς, ἔγραφον τὸν λόγον τοῦτον, οὐκ ἀκμάζων, ἀλλ' ἔτη γεγονόσι δύο καὶ ὀγδοήκοντα. Διόπερ χρὴ συγγνώμην ἔχειν, ἣν μαλακώτερος ὢν φαίνεται τῶν ὑπ' ἐμοῦ πρότερον ἐκδεδομένων.

COLUMNA XXXIV.

V. 1-2. Πᾶν ὅλως πρᾶγμα . . . Inde a Gorgia sophistæ de quacumque re se dicturos esse gloriabantur. Quorum vanitatem carpit Plato, in Gorg. Bekk. ed. Lond. 1826, t. III, p. 132, 133 : Οὐδὲν αἶον τὸ αὐτὸν ἐρωτᾶν, ὦ Σώκρατες. Καὶ γὰρ αὐτῶν ἐν τοῦτ' ἦν τῆς ἐπιδειξέως ἐκέλευε γοῦν νῦν δὴ ἐρωτᾶν ὅ τι τις βούλοιτο τῶν ἐνδον ὄντων, καὶ πρὸς ἅπαντα ἔφη ἀποκρινεῖσθαι κτλ. Similia tradit Cic. De Orat. I, 22 : « Quando enim me ista curasse aut cogitasse arbitramini, et non semper irrisisse potius eorum hominum impudentiam, qui, quum in schola assodissent, ex magna hominum frequentia dicere juberent, si quis quid quæreret. Quod primum ferunt Leontinum fecisse Gorgiam; qui permagnum quiddam suscipere ac profiteri videbatur, quum se ad omnia de quibus quisque audire vellet esse paratum denuntiaret. Postea vero vulgo hoc facere cœperunt, hodieque faciunt; ut nulla sit res, neque tanta, neque tam nova, de qua non se omnia quæ dici possunt, profiteantur esse dicturos. » Cf. De Finib. II, 1. Idem pollicetur Hippias, apud

Platon. Hipp. min. l. l., t. III, p. 4 : Καὶ γὰρ ἂν δεινὰ ποιοίην — νῦν δὲ τὴν Σωκράτους ἐρώτησιν φύγοιμι. Quam vana essent nonnunquam argumenta laudantibus proposita docet Aristoteles, Rhet. I, 9 : Συμβαίνει καὶ χωρὶς σπουδῆς καὶ μετὰ σπουδῆς ἐπαινεῖν πολλάκις οὐ μόνον ἄνθρωπον ἢ θεὸν, ἀλλὰ καὶ ἄψυχα, καὶ τῶν ἄλλων ζώων τὸ τυχόν. Quid mirum, si in tam inania abierunt? Plato, in Conviv., l. l., t. V, p. 16 : Εἰ δὲ βούλει αὖ σκέψασθαι τοὺς χρηστοὺς σοφιστὰς Ἡρακλέους μὲν καὶ ἄλλων ἐπαινεύς καταλογάδην ξυγγράφειν, ὥσπερ ὁ βέλτιστος Περδοίκος. Καὶ τοῦτο μὲν ἤττον καὶ θαυμαστόν, ἀλλ' ἔγωγε ἤδη τινὶ ἐνέτυχον βιβλίῳ ἀνδρὸς σοφοῦ, ἐν ᾧ ἐνῆσαν ἅλεις ἐπαινόν θαυμάσιον ἔχοντες πρὸς ὠφελειαν · καὶ ἄλλα τοιαῦτα σὺγγὰ ἰδοὺς ἂν ἐγκεκωσμιασμένα. Isocr. Helen. Encom. VI, ed. Coray. : Οἱ δὲ κοινοὶ καὶ πιστοὶ καὶ τούτοις ὅμοιοι τῶν λόγων, διὰ πολλῶν ἰδεῶν καὶ καιρῶν δυσκαταμνηθῆναι εὐρίσκονται τε καὶ λέγονται, καὶ τοσούτῳ χαλεπωτέρην ἔχουσι τὴν σύνθεσιν, ὅσω περ τὸ σεμνύνεσθαι τοῦ σκώπτειν, καὶ τὸ σπουδάζειν τοῦ παίζειν ἐπιπονώτερόν ἐστι. Σημεῖον δὲ μέγιστον · τῶν μὲν γὰρ τοὺς βομβυλίου, καὶ τοὺς ἄλας, καὶ τὰ τοιαῦτα βουλευθέντων ἐπαινεῖν, οὐδεὶς πώποτε λόγων ἠπόρησεν. Notissimus Polycrates ille qui laudavit murem, Aristot. Rhet. II, 24. Cf. Spengel. Συναγωγὴ τεχνῶν, p. 75. Haud immerito Noster invectus est in sophistas ætatis suæ, quos in similibus nugis totos esse videret.

V. 14-16. Οὐδ' ἐστὶν — ἅ τις φήσει. . . Eadem religione minime tenetur Aristot. Rhet. I, 9, ubi præcepta tradit sophistis vere digna : Ληπτέον δὲ καὶ τὰ σύνεγγυς τοῖς ὑπάρχουσιν, ὡς ταῦτ' ὄντα, καὶ πρὸς ἐπαινόν καὶ πρὸς φόγον · οἷον, τὸν εὐλαβῆ καὶ εὐψυχον, δειλὸν καὶ ἐπίβουλον · καὶ τὸν ἡλίθιον, χρηστὸν, καὶ τὸν ἀνάλγητον, πρᾶον, κτλ.

V. 18. Ἐπιδέχεται. . . Haud absimiliter Noster, in Rhetoric. Neapoli edita, ann. 1832, col. XIV, v. 14-19 : Ῥήτορες μὲν εἰσι δυνατώτατοι, τῷ δ' ἔθει (leg. ἤθει) παμπόνηροι· τὸ δὲ κατὸ τοιοῦτόν τι ἐστὶ προσῶν, οὐκ ἐπιδέχεται χωρισμόν. Sic Hermog. De Statibus : Οὐκ ἐπιδέχεται δὲ ἐξέτασιν τὰ τε ἀόριστα... καὶ τὰ ἰσάζοντα δι' ὁλοῦ, Rh. gr. Walz. t. III, p. 3 : ad quæ Marcellin., in Schol. : Ἰσάζοντα καλεῖ, τὰ ἔχοντα τὰς προτάσεις ἴσας καὶ πίστει· τὰς αὐτὰς τοῖς ἀντιδίοις. Ex eodem Marcellino addam : Τὰ μὲν γὰρ ἀγῶνα· ἐπιδέ-

χεται, τὰ διαβεβλημένα, τὰ δὲ ἥθους ἔχει μόνον τὴν μίμησιν καὶ πλάσμασιν ἔστιν ἐπιτήδεια, l. l., t. IV, p. 103. Cf. *Ibid.* p. 431, 449.

V. 22-23. Εἶδῃσιν. . . Ms. habet **ΛΙΑΗCIN**, ubi **L** pro **Ε** ponitur. Εἶδῃσιν reperias in *Nostri Rhetoric. Neapoli edita*, ann. 1832 : Ὅταν δὲ γελοίους εἶναι φῶσι τοὺς ἀφαιρουμένους τὴν πολιτικὴν δύναμιν γε τελείας ῥητορικῆς, ἐμπεριειλημμένην ἐν τῇ προλήψει, καθάπερ τοὺς τῆς ἱατρικῆς τὴν εἶδῃσιν ὑγιεινῶν (sic, operarum errore : lege ὑγιεινῶν) καὶ νοσηρῶν, ἡδονῆς εἰσιν ἀνάμεστοι. col. X, v. 25-33; col. XI, v. 1-2. Cf. *Doxopat. Homil. in Aphthou.* : Ἐπειτα δὲ καὶ κεῖνό φαμεν, ὅτι οὐ πάντως ὁ τῇ τοῦ ἐγκωμίου μελέτῃ ἐγγυμνασθεὶς ἤδη καὶ τοῦ ψόγου ἱκανὴν τὴν εἶδῃσιν ἔλαβεν. *Rh. gr. Walz.* t. II, p. 466.

V. 23-24. Ὀφελιμάτων. . . Hæc inficias ire Philodemus minime dubitat in *Rhetoric. Neapoli edita*, ann. 1835, col. XVII, v. 29-34 : Τῶν δὲ ῥητόρων ἡ τέχνη πρὸς οὐδὲν ἐπιδείκνυται τῶν εἰς μακάριον βίον ἀνηκόντων χρησιμεύουσα. *Ibid.* col. XXV, v. 12-22 : Εἰ δὴ ῥητορικὴ τούτων τὴν ἐμπειρίαν παραδίδωσιν, ὥστε μόνην ῥηθῆναι τὴν τετριμμένην ὥσπερ ὁδὸν εἰς τὸν μακάριον βίον βατεῖν, ἀλλ' οὐχὶ μὲν εἰς τὰ δικαστήρια, καὶ τὰς ἐκκλησίας, ὅπου πλείω ναυάγια τῶν πρὸς τῷ Καφῃρεῖ. In interjecto spatio, v. 23-24 nitide apparent voces καὶ βλαμμάτων, quas in infra scripta dictione censui inserendas esse; quum sensus nequaquam sinneret eas, inferioribus deletis, retineri. Cf. *Dissert. Isagog.* p. CXII.

V. 25. Εὐποροῦνται. . . In Ms. : **ΘΕΙΜΠΟΖΝΤΑΙ**. Apprime cum Ms. congruere videbatur *θεατροῦνται-velut in theatro agunt*, id quod libenter sensus admittebat. Ab hac tamen voce abstinui, quia in *Lexicis* deest. Commodum ut inde sensum elicerem, scripsi εὐποροῦνται. Adludere Noster videtur ad divitias quas per *Rhetoricam* sophistas sibi comparare dixit in *Rhetoric. Neapoli edita*, an. 1835, col. VI, v. 2-4 : Διὰ ῥητορικὴν ὥσπερ τοῦτον, περιβάλλεσθαι τῆς οὐσίας. Sic *Isocr. de sophistis, Helen. Encom.*, IV : Οὐδενὸς αὐτοῖς ἄλλου μέλει, πλὴν τοῦ χρηματίζεσθαι παρὰ τῶν νεωτέρων.

COLUMNA XXXV.

V. 2. Περὶ τῶν Θεῶν... Liquet inde a remotis temporibus in usu fuisse τὴν τῶν ἐπιδεικτικῶν διαίρεσιν. Quam divisionem sequitur Menander rhetor, I, p. 26-28, ed. Heeren.: Ἐπαινος δέ τις γίνεται, ὅτε μὲν εἰς Θεοὺς, ὅτε μὲν εἰς θνητούς· καὶ ὅτε μὲν εἰς Θεοὺς, ὕμνους καλοῦμεν... Ἐτῶν δὲ περὶ θνητῶν, οἱ μὲν περὶ πόλεις γίνονται ἔπαινοι· οἱ δὲ περὶ ζῶα.

V. 4-5. Ἐπαγγέλλονται... Sophistarum pollicitationes similiter carpit Noster in Rhetoric. Neapoli edita, ann. 1832, col. XIV, v. 8-14: Ἄλλ' οὐχὶ τὴν μὲν ἐπαγγελίαν ἐπιδιδάπτεσθαι καὶ ταύτης, τὴν δ' ἔγκριτον νόησιν αὐτὸ περιέχειν τὸ γινόμενον καὶ θεωρούμενον ἀνεκπλήκτως; Quæ ita vertit Herculæ, Academic.: « Nonne potius dicitur *Rhetoricæ* promissionem adtingere etiam Politicam; exactam vero notionem continere illud quod ab ea fit, et quod non temere in ipsa consideratur? » Videsis annotata, ibid. p. 38. Sic Plato, in Gorg. l. I., t. III, p. 132: Εὖ λέγεις, ὦ Καλλίκλεις· ἀλλ' ἄρα ἐθελήσειεν ἂν ἡμῖν διαλεχθῆναι; βούλομαι γάρ πυθέσθαι παρ' αὐτοῦ τίς ἡ δύναμις τῆς τέχνης τοῦ ἀνδρός, καὶ τί ἐστὶν ὃ ἐπαγγέλλεται τε καὶ διδάσκει. Ἐτὴν δὲ ἄλλην ἐπιδείξιν ἐσαῦθις, ὥσπερ σὺ λέγεις, ποιησάσθω.

V. 6-10. Τοὺς δὲ δυσφημεῖν — ἀρίστου... Impugnat sophistas qui dictitabant se in celebrandis hominibus ita agere, ut alios laudarent, alios maledictis prosequerentur. In Ms. mendis scatent, v. 7-10: **ΤΟΖCΔΟΔΖCΦΗΜΕΙΝ
ΚΑΡΟΖCΑΤΟΘΖCΟΤΑΝΓΡ.ΕΛΩΝΤΑΙΓΟΙ
ΕΙΝΓΚΑΤ ΡΟΝΗΜΕΙCΝ CΟΑ Ν ΡΙCΤΟΖ.** Cf. col. XXXVI, v. 8-26; col. XXXVII, v. 1-6, ubi sophistas reprehendit quod laudationibus suis, quantum in ipsis erat, virtutem funditus debebant.

V. 12. Ἀλόγων ζῶων... Nostrum offendisset Menander rhetor, qui similia docet, l. I., p. 27-28: Ἐτῶν δὲ περὶ ζῶων, οἱ μὲν περὶ λογικὸν ἄνθρωπον, οἱ δὲ περὶ ἄλογα γίνονται ἔπαινοι.

V. 21-22. Ἀριστοτέλην . . . Nimirum Aristotelem, sophistam e Sicilia oriundum, Diog. Laert. V, 35; quem profecto, non Stagiritam, invidia flagrasse in Isocratem censet Coray. Prolegom. Isocr. t. I, p. 68, ubi rem explicat, simulque docet causas zelotypiæ Siculorum sophistarum adversus Athenienses rhetores, vernaculo sermone usus: Τοιαύτη μικροπρεπὴς ἔχθρα ἦτον ἀναξία τοῦ φιλοσόφου, πρὸς τὸν Ἰσοκράτην μάλιστα, περὶ τοῦ ὁποίου ὅτι εἶχε καλὴν ὑπόληψιν φαίνεται ἀπὸ τὰς συγγὰς μαρτυρίας, τὰς ὁποίας φέρει ἀπ' αὐτὸν εἰς τὴν ῥητορικὴν του. Ἐξαναντίας, εἰς τὸν Σικελιώτην Ἀριστοτέλην εἶναι πολλὰ πιθανή. Ἰδομεν ἀνωτέρω ὅτι οἱ Σικελιώται ῥήτορες ἔφεραν τὴν ῥητορικὴν εἰς τὰς Ἀθήνας· ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι τὴν εὐόδωσαν εἰς τὴν ἀληθινὴν αὐτῆς ἀκμὴν καὶ τελειότητα, καὶ ἡ τοιαύτη προκοπὴ τοὺς ἔφερεν εἰς καταφρόνησιν τῶν ἰδίων διδασκάλων. Ὅθεν οἱ Σικελιώται ῥήτορες ἢ σοφισταὶ ἐμίσουν τοὺς Ἀττικοὺς ῥήτορας, ὡς ἀχαρίστους, ἢ μὲ τῆς ἀχαριστίας τὴν πρόφασιν ἐσπούδαζον νὰ σκευάσωσι τὴν αἰσχύνην τοῦ νὰ τοὺς φθονώσιν ὡς σοφωτέρους.

V. 23. Πρὸς Ἀναξιμένην . . . Nullus dubito quin Noster innuat Anaximenem Lampsacenum, quem sophistam fuisse, sophistarumque orationes affectasse tradit Pausan. VI, 18: Ἐπεφύκει μὲν αὐτὸς (subintell. Ἀναξιμένης) σοφιστῆς, καὶ σοφιστῶν λόγους μιμεῖσθαι, κτλ. Quid mirum, si Anaximenes, vel alius quispiam sophista Dianæ, aut Minervæ laudationem composuerit? Eundem Rhetoricæ patrocinantem inducit Philodemus in Rhetoric. Neapoli edita; ann. 1832, col. II, v. 1-8: Φησὶν δ' Ἀναξιμένης, ὡς οὐκ ἂν ποτε πρόσῃσαν τοῖς ῥητορικοῖς ἀργύριον διδόντες, εἰ μὴ τὸ δημηγορεῖν καὶ δικολογεῖν, ὡς ἀπὸ τέχνης αὐτῶν, προεγίνετο τελείως. Quædam in Ms. adulterantur, v.

H

22-25: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΝΤΙΔΙΑΜΕΝΤΟΙΠΡΟΣ
ΔΗ
ΑΝΑΞΙΜ.ΝΗΝΗΤΙΝΑΠΟΤΕΙΓΕΙΝ ΤΩΝCO
ΕΗ
ΦΙC ΤΩΝΕΓΑ ΤΕΜΙΔOC.

V. 1. Σεμνυνόμενον . . . Similiter loquuntur rhetores. Doxopat. Homil. in Aphthon. : Ὡς οἱ μέσως ἔχοντες, καὶ τούτῳ αὐτῷ σεμνυνόμενοι. Rh. gr. Walz. t. II, p. 277; Marcellin. Schol. in Hermog. De Statibus : Ἐπειδὴ ἐκεῖ, λέγω δὴ ἐν τῇ ἀντιστάσει, ἅπαν ἑαυτοῦ ποιεῖται τὸ ἔργον ὁ κρινόμενος, τῷ συμφέροντι φιλοτιμούμενος· καὶ γὰρ ἐν τῇ εὐεργεσίᾳ θαρρῶν καὶ σεμνυνόμενος τὸ πᾶν οἰκείουται τῆς πράξεως, ibid. t. IV, p. 243-244. Idem, l. I. p. 501 : Εἰ δὲ αἵτησις εἴη δωρεᾶς, τὸν ἴδιον ὄρον ὁ κατήγορος, ὃ ἐστὶ (ubi legendum censeo, sicut apud Sopat. ibid. p. 499, ἤτοι) τὸν ἀνθορισμὸν, ἐκ τῶν ἑαυτοῦ πεπραγμένων κατασχεύασει σεμνυνόμενος.

Ibid. Οὐκ οἶε γὰρ, εἰπεῖν. . . In Ms. : **Ο7ΚΟΙCΙΓΑΡΕΙ- ΠΙΝ**. Ea quæ posui sensus indicabat; nec habere videtur quidquam quod offendat εἰπεῖν sic repetitum Aristotelisque verbis insertum, nonnullis aliis vocibus interpositis: εἴτ' Ἀρτέμιδος — σεμνυνόμενον.

V. 2. Ἐρὶς γέννηται. . . Cum sententia bene congruit γίνηται, quod facillime spatium admittit. In Ms. locus sic exaratur : **ΕΡΙC.ΕΝΗΤΑ.ΤΩΝ ΘΕΩΝ**.

V. 8-9. Καὶ αὐτῶν. . . In Ms. : **ΚΑΜΩΝ**. Scripsi καὶ αὐτῶν, quod requirebat sensus. Occurrit ὠφελεῖν in Isocr. Helen. Encom. XIII, ed. Coray. : Ἐξ ὧν ἐμελλεν οὐ τοὺς ἀλλους ὠφελεῖν, ἀλλ' αὐτὸς κινδυνεύσειν.

V. 13. Ἐκ τῆς οἰκείας φύσεως. . . Cf. Joann. Siceliot. Schol. in Hermog. De Formis, I : Δυνατὸν γὰρ κατὰ ταῦτὸν καὶ τὴν οἰκείαν φύσιν φυλάττει ἐρρωμένην, καὶ τύπους ἀρχαίους ζηλωσαι. Rh. gr. Walz. t. VI, p. 76.

V. 14-18. Προτρέπονται—διὰ τινος ψόγου. . . Doxopat. Prolegom. Rhetoric. : Εἰ γὰρ ἔργα ῥητορικῆς, προτρέπειν μὲν ἐπὶ τὸ καλὸν, ἀποτρέπειν δὲ τοῦ κακοῦ, καὶ κατηγορεῖν μὲν τῶν ἀδικούντων, ὑπεραπολογεῖσθαι δὲ τῶν ἀδικουμένων, καὶ ψέγειν μὲν τοὺς φαύλους, τοὺς δὲ ἀγαθοὺς ἀξιοῦν ἐγκωμίων κτλ. Ibid. t. II, p. 70. Cf. p. 73; 77. Idem, Homil. in Aphthon. : Φημὶ δὲ διὰ τὸ τῶν κα-

λῶν (Cod. Ambr. 2, μὲν ἄλλων, *perperam*; Cod. Matrit.: τῶν μὲν καλῶν, *rectius propter ea quæ sequuntur*) προτρέπειν ἀντέχεσθαι· τῶν δὲ κακῶν ἀπέχεσθαι, l. I., p. 118.

V. 19-20. Βουσίριδας... Ex iis unus fuit Polycrates, quem acerbe carpit Isocr. in Busirid. Laudat., II, ed. Coray: Αἰσθανόμενος οὐκ ἥκιστα σε μεγαλαυχούμενον ἐπὶ τε τῇ Βουσίριδος ἀπολογίᾳ, καὶ τῇ Σωκράτους κατηγορίᾳ, πειράσομαι σοι ποιῆσαι καταφανές, ὅτι τοῦ δέοντος πολὺ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς λόγοις διήμαρτες. Vix est quod moneam Ms. pro i exhibere ei.

V. 22-23. Τὰ τῶν ἀγαθῶν ἐπαθλα... Cur res ita se habeat docet Theon, in Progymn.: Ἀπολογεῖσθαι μὲν γὰρ προσήκει περὶ τῶν ἀδικεῖν αἰτίαν ἔχόντων, ἐπαινεῖν δὲ τοὺς ἐπὶ ἀγαθῷ τινι διαφέροντας. Rh. gr. Walz. t. I, p. 231. Ἐπαθλον Noster habet, De Music. col. XXXIV, v. 10-15: Καὶ γὰρ ἅμα πολλὰ δὲ (*rectius τε*) καὶ μεγάλα κακὰ (subintell. παρ' Ἀθηναίοις ἐτιμήθη)· καὶ φιλοσοφίαν δὲ, διὰ τὸ μὴ τετευχέναι τοῖς ὅλοις ἐπαθλον, ἀτιμάζειν ὥρα (*pro ὅρα, operarum errore*). Vertit Herculan. Academic.: « Etenim et multa alia simul, et magna mala *in pretio habuere*; ideoque Philosophiam, utpote quæ *universis* præmium non pariat, despectam cerne. » Nisi me animus fallit, τοῖς ὅλοις, h. l. idem significat quod ὅλως, ut sensus sit, *in universum*, non *universis*. Quid si latinam interpretationem ita refinxeris: « Philosophiam utpote quæ præmium non pariat in universum, eos (i. e. Athenienses) despicientes cerne. » Sic ὅλως *in universum* significat, apud Aristot., Rhet. II, 2: Διὸ κάμνοντες, πενόμενοι, ἐρῶντες, διψῶντες, ὅλως ἐπιθυμοῦντες καὶ μὴ κατορθοῦντες, ὀργίλοι εἰσὶ καὶ εὐπαρόρμητοι.

V. 26-27. Προκρίνοντες... Cf. Philodem. Rhetoric. Neapoli editam, ann. 1835, col. VII, v. 8-10: Τὸν γὰρ βίον οἷον ἀνθ' οἴου προέκριναν. Isocr. Helen. Encom. XXI, ed. Coray.: Πῶς γὰρ οὐ καταγελαστότατον πεπόνθασιν, εἰ τὴν ἑαυτῶν φύσιν ἱκανωτέραν εἶναι νομίζουσι τῆς ὑπὸ τῶν θεῶν προκρίσεως;

COLUMNA XXXVII.

V. 1. Πανηγύρεσιν. . . De panegyribus verba Epicuri Noster transcribit, in Rhetoric. Neapoli edita, ann. 1832, col. III, v. 7-17: Ὅταν γὰρ ἀκούσωσι τούτων ἐν ταῖς δειξέσει καὶ ταῖς πανηγύρεσι, φησὶν δ' Ἐπίκουρος, καὶ ψυχαγωγηθῶσι, διὰ τὸ μὴ εἶναι περὶ συμβουλίου τινὸς τὸν λόγον, οὐθὲν ἂν συμφέρον ἐστὶν, ὥς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ τοῖς δικαστηρίοις γίνεται. Cf. Rhetoric. Neapoli editam, ann. 1835, col. XII, v. 15-18; Isocr. De Antidos. I, ed. Coray. Similiter publicas conciones et judicia panegyribus opponit Dionys. Halic. in Isocr. II: Τοιγάρτοι τὰς μὲν ἐπιδείξεις τὰς ἐν ταῖς πανηγύρεσι, καὶ τὴν ἐκ χειρὸς θεωρίαν φέρουσιν αὐτοῦ οἱ λόγοι· τοὺς δὲ ἐν ἐκκλησίαις καὶ δικαστηρίοις ἀγῶνας οὐχ ὑπομένουσι κτλ., quæ vertit Latinus interpres, t. II, p. 151, ed. Oxonianæ: « Ac ostentationem quidem in ludorum celebritatibus, et lectionem otiosam ferunt ejus orationes etc. » Malim: « Declamari quidem publice possunt in ludorum celebritatibus, etc. » Namque unum et idem sunt ἐπιδείξεις et ἀκροάσεις, Ernesti. Lex. Technol. gr. Rh. p. 122. Ἐπιδείξεις idem sonare quod ἐπίδειξιν, apud Nostrum v. 14, confirmat Plato, in Hipp. maj. Bekk. ed. Lond. 1826, t. VI, p. 188: Τῶν δὲ παιῶν ἐκείνων οὐδεὶς πώποτε ἤξιωσεν ἀργύριον μισθὸν πράξασθαι, οὐδ' ἐπιδείξεις ποιήσασθαι ἐν παντοδαποῖς ἀνθρώποις τῆς ἑαυτοῦ σοφίας. Geel, Hist. Critic. Sophistar. p. 64, recte monet sermones Gorgiæ, quamquam proprie fuerunt dicti ἐπιδείξεις, non confundendos tamen esse cum Heroum laudibus, aliisque id genus orationibus, quas aut publice aut privatim Gorgias habere solebat; postea vero promiscue quasvis sophistarum orationes ἐπιδείξεων nomine fuisse insignitas.

V. 7-10. Ἀπὸ διαθέσεως αὐξητικῆς μὲν—μειωτικῆς δὲ τῶν πονηρῶν. . . Philodemus in Rhetoric. Neapoli edita, ann. 1835, πολιτικὴν appellat διάθεσιν eam qua quis ad pertractandas res politicas fit aptissimus, col. XV, v. 24-25. Alio sensu Dionys. Halic. Epist. ad Pompeium, III: Μιᾶς δ' ἰδέας ἐπιμνησθήσομαι πραγματικῆς, ἣν οὐδεμιᾶς τῶν εἰρημένων ἤττον ἐν ἀπάσαις ἱστορίαις

ζητοῦμεν, τὴν αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως διάθεσιν, ἣ χέχρηται πρὸς τὰ πράγματα περὶ ὧν γράφει. Ἡ μὲν Ἡροδότου διάθεσις ἐν ἅπασιν ἐπιεικής. . . ἡ δὲ Θουκυδίδου διάθεσις, αὐθέκαστος τις καὶ πικρὰ κτλ. Quod ad αὐξήσιν et μείωσιν pertinet, citare liceat Joseph. rhacendyt. Synops. Rhetoric. : Αὐξήσεως γὰρ οἰκεῖον τὸ προσεκτικὸν ποιεῖν τὸν ἀκροατὴν καὶ ἐπιστρέφειν, ὥς περὶ μεγίστων ἀκούσειν μέλλοντα. Rh. gr. Walz. t. III, p. 552; Schol. Sopat. et Marcellin. in Hermog. De Statibus: Οὐκ αὐξήσει καὶ ὁ φεύγων, κατ' αὐτοῦ γὰρ ἔσται τὸ γινόμενον· ἀλλὰ τοῦναντίον μειώσει, l. I., t. IV, p. 554.

In v. 8-9, notanda est vox ἀρετηφόρων — *virtute ornatorum*, quæ deest in Lexicis. Eadem Noster utitur in Rhetoric. Neapoli edita, ann. 1835, col. XXVIII, v. 2-8: Ἄρ' οὖν οὐχὶ διαβληθεὶς ἀρετηφόρος ἀνὴρ, καὶ πείθειν ἀδυνατῶν τοὺς ἀνθρώπους, οἷός ἐστι, κὰν τιμωρίας, οὐκ ἐλέου καὶ τιμῆς τύχαι τις, οὐ φησιν;

V. 13. Διὰ κέρδος. . . Sophistarum ætatis suæ turpem φιλαργυρίαν Noster similiter lacessit, Rhetoric. Neapoli edita, ann. 1832, col. II; Rhetoric. edita, ann. 1835, col. VI. Eodem malo laboraverunt veteres sophistæ, quos hanc ob rem acriter impugnant Plato, in Hipp. maj. Bekk. ed. Lond. 1826, t. VI, p. 188-189; Isocr. Helen. Encom., VI.

V. 14. Δυνάμεως ἐπίδειξιν. . . Δύναμιν intelligo de *dicendi copia*. Sic Isocr. De Antidos. XIX, ed. Coray.: Περὶ μὲν οὖν τῆς ἐμῆς, εἴτε βούλεσθε καλεῖν δυνάμεως, εἴτε φιλοσοφίας, εἴτε διατριβῆς, ἀκηκόατε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Cf. Hermog. De Formis, II: Ὡς περ ἐπίδειξιν εὐρέσεως ἐννοιῶν ποιούμενος, καὶ πολλὰ οὐ χρησίμως λέγων. Rh. gr. Walz. t. III, p. 383. Anonym. De Oration. Partib.: Τινὲς δ' οὐ μόνον συντόμῳ χαρακτηῖ ἐν ταύτῃ (subintell. τῇ ἡθοποιῇ) ἐχρήσαντο, ἀλλὰ καὶ πάνυ τι ἐξετάθησαν εἰς ἐπίδειξιν ἀφορῶντες καὶ ἐπιβολῶν εὐπορίαν. Ibid. p. 595.

V. 19. Τῶν κατ' ἀλήθειαν. . . Eadem tradit Philodemus, in Rhetoric. Neapoli edita, ann. 1835, col. XXIII, v. 2-6: Περὶ τὰ κατ' ἀλήθειαν ἀγαθὰ καὶ κακὰ καὶ δίκαια καὶ ἀδίκαια ταῦτ' ἂν ἐπάσχομεν.

V. 20-21. Ἄλλα τῶν τοῖς πολλοῖς νομιζομένων. . . Hæc in Ms. ita exhibentur: **ΑΜΑ** **ΤΩΝ**. Scripsi ἀλλά, atque,

ut expleretur lacuna, addidi τοῖς quod πολλοῖς requirebat. Inde, levi mutatione, elicere fuit τῶν τοῖς πολλοῖς κτλ.

V. 23. Καχίας... **KAKAC** in Ms. mendosum est, pro καχίας. Cf. col. XXXVIII, l. 1. Eam vocem in plurali numero habet Auctor. Rhetoric. quæ Dionys. Halic. fertur, IX, 5: Τὰς γὰρ ἐν λόγοις βητορικοῖς καχίας, ταύτας αὕτη ἡ ἰδέα ἀρετὰς ἀναφαίνει.

COLUMNA XXXVIII.

V. 1. ἦδεσαν... Hermog. De Invent. II, 1: Εἰ γὰρ ἦδεσαν (Ald. εἶδεσαν, permutatis η et ει), οὐκ ἂν ἔκτισαν, ubi ἦδεσαν ponitur pro ἦδεισαν. Sic apud Thucyd., VIII, 74: Οὐ γὰρ ἦδεσάν πω τοὺς τετρακοσίους ἀρχοντας. Formam ἦδεισαν exhibet Etymol. M. p. 438, 52: ἦσμεν· ἰστέον ὅτι ἀπὸ τοῦ ἦδειν ἦδεις ἦδει, τὸ δυϊκὸν ἦδειτον, ἦδείτην, καὶ κατὰ συγχοπὴν τῆς ει διφθογγοῦ, καὶ τροπῇ τοῦ δ εἰς σ γίνεται ἦστην, ὅον· Τὼ δ' ἄρ' οὐδὲν ἦστην ἄλλο πλὴν δάκνειν (Aristoph. Av. 19), ἀντὶ τοῦ ἦδεσαν· καὶ τὸ πληθυντικὸν· Εὐριπίδης Ἐκάβῃ· Εἰ δὲ μὴ Φρυγῶν Πύργους πεσόντας, ἦσμεν (subintell. Ἑλλήνων δορὶ, v. 1088-89, ed. Boissonad.), ἀντὶ τοῦ ἦδειμεν· καὶ Σοφοκλῆς Κόλχοις· Ὑμεῖς μὲν οὐκ ἄρ' ἦστε τὸν Προμηθεά, ἀντὶ τοῦ ἦδειτε. Εὐριπίδης Ῥήσω· Οὐδ' ἀφίγμενον τὸ πάμπαν ἦσαν, ἀντὶ τοῦ ἦδεισαν.

V. 5. Καθ' ἑαυτό... Hoc posui, quod in Ms. aperte indicabant elementa **ΚΑΘΕ.7ΤΟ.**

V. 5-6. Τοῖς δλοῖς... H. e. δλως, id quod jam notavimus.

V. 8-10. Τὸ μὲν—τῶν ἀγαθῶν... Apud Nostrum similia reperias, in Rhetoric. Neapoli edita, ann. 1835, col. XXXV, 12-17: Σωκράτης μέντοι γ' οὐκ ἐβοήθησεν ἡ ἀρετῇ, καθ' ὅσον οὐχὶ παρῆν, ὥς καὶ προήγαγεν εἰς τὸ δικαστήριον ἡ τινῶν ἐλλειψὶς αὐτῆς. Cf. Platon. Protagor. Bekk. ed. Lond. 1826, t. I, p. 352: Τί δὴ, ὦ Πρωταγόρα; μὴ καὶ σὺ, ὥσπερ αἱ πολλοὶ, ἡδέ' ἅτα καλεῖς κακὰ, καὶ ἀνιὰρὰ ἀγαθὰ; Ἐγὼ γὰρ λέγω. Καθ' ὃ ἡδέα ἐστίν,

ἄρα κατὰ τοῦτο οὐκ ἀγαθὰ, μὴ εἴ τι ἀπ' αὐτῶν ἀποβήσεται ἄλλο; καὶ αὖθις αὖ τὰ ἀνιὰρ ὡσαύτως οὕτως οὐ καθ' ὅσον ἀνιὰρ, κακὰ; Ibi scribendum esse conjecit Heindorf. : καθ' ὃ ἡδέα τὰ ἡδέα ἐστίν, ἄρα κτλ., ut sensus sit : « Quatenus jucunda sunt quæcumque sunt jucunda, an eatenus non bona, nisi quid inde aliud sequatur? ac rursus quæ molesta sunt, eodem modo non, quatenus molesta sunt, mala? » Nihil addendum esse opinor, ut idem sensus eliciatur. Sic verto : « Quatenus jucunda sunt, nonne eatenus bona; nisi quid inde aliud sequatur? ac rursus, quod ad molesta adinet, eodem modo nonne, quatenus molesta sunt, mala? » Idem addit : « Postrema quum Edd. sic distincta exhibeant, καὶ αὖθις αὖ τὰ ἀνιὰρ ὡσαύτως; Οὕτως. Οὐ καθόσον ἀνιὰρ, κακὰ; Heusdius (p. 75) expuncto οὕτως, uno tenore jungi hæc voluit; nihil præter verborum distinctionem tollendum vidit Schleiermacherus. »

V. 12-13. Ὁ μὴ—ἐπιλελογισμένος... Eadem fere docet Arist. Rhet. I, 9 : Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας καὶ καλοῦ καὶ αἰσχροῦ· οὗτοι γὰρ σκοποὶ τῷ ἐπαινοῦντι καὶ ψέγοντι... Καλὸν μὲν οὖν ἐστίν, ὃ ἂν δι' αὐτὸ αἰρετὸν ᾖ, ἐπαινετὸν ᾧ· ἢ δ' ἂν ἀγαθὸν ᾖ, ἡδὺ ᾧ, εἴτι ἀγαθὸν κτλ.

V. 18-19. Ἐπὶ τούτων... H. e. ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς σοφιστῶν, quos lacessit in Rhetoric. Neapoli edita, ann. 1835. col. XXVII, v. 28-31, ideo quod dictitabant se factos esse probos et prudentes, per rhetoricas exercitationes : Καὶ φρονίμους εἶναι καὶ δικαίους φασίν, ὃ καὶ μαινομένων οὐδεὶς ἂν εἴπειεν.

V. 20-21. Ἄ πάντες δυστελοῦσιν... Quo enim factu difficiliora sunt, eo rariora judicantur, majoremque laudem afferunt. Aristot. l. l., I, 7 : Καὶ ὅλως τὸ χαλεπώτερον (subintell. μείζον) τοῦ ῥήγους· σπανιώτερον γάρ... Ἐπεὶ δὲ τὸ χαλεπώτερον καὶ σπανιώτερον μείζον, καὶ οἱ καιροί, καὶ αἱ ἡλικίαι, καὶ οἱ χρόνοι, καὶ αἱ δυνάμεις ποιοῦσι μεγάλα. Εἰ γὰρ παρὰ δύναμιν καὶ παρ' ἡλικίαν καὶ παρὰ τοὺς ὁμοίους, καὶ εἰ οὕτως, ἢ ἐνταῦθ', ἢ τότε, ἔξει μέγεθος καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ δικαίων, καὶ τῶν ἐναντιῶν κτλ.

COLUMNA XXXIX.

V. 1. Καὶ κακοῦ· καὶ μεγάλα, οὐ πολλάκις. . . Hæc in Ms. sic exhibentur: **ΚΑΙ. ΑΙCΟΖΚΑΙΜΕΓΑΔΟΥΓΟΛΛΑΚ**
ΙC. Sæpe in Volum. Herculan. **IC = K ; Δ = Λ.**

V. 4-5. Ἔστιν δ' ὅτε. . . In promptu fuit ἔστιν δ' ὅτε elicere ex **ΕCΤΙΝΔΕΤΕ**, quod Ms. habet. Sic Noster, in Rhetoric. Neapoli edita, ann. 1832, col. XV, v. 2-6 : Τοῖς δὲ κεκτημένοις ἔστιν ὅτε κλείω (subintell. ἀγαθὰ) τῶν ἐν ἰδιωτείᾳ, πολλάκις δὲ κακὰ κλείω. Cf. Isocr. in Sophist. II, ed. Coray; Dionys. Halic. De Veter. Scriptor. Censura, Philist. et Xenoph.; Doxopat. Homil. in Aphthon. Rh. gr. Walz., t. II, p. 456. Neque minus frequenter occurrit, eodem prope sensu ἔστι δ' ὅτι. Vide Doxopat. l. l., p. 330; Sopat. et Marcellin. Schol. in Hermog. De Statibus, l. l., t. IV, p. 546.

V. 5. Χαύνωσιν. . . Hanc vocem explanat Schol. Aristophan. in Nubib. v. 874-875:

Πῶς ἂν μάθοι πόθ' οὗτος ἀπόρρευεν δίκης,
"Ἢ κλήσιν, ἢ χαύνωσιν ἀναπειστηρίαν;

Χαύνωσιν ἀναπειστηρίαν, ὅταν τοῦ ἀντιδίκου προβάλλοντος λόγους πιθανοὺς, εἰς τοῦναντίον τις αὐτοὺς περιτρέψῃ, καὶ χαύνους καὶ ἀσθενεῖς ποιήσῃ διὰ τῶν λόγων αὐτοῦ, ἀναπείσας τοὺς δικαστὰς ὡς ἀρ' ἀληθῆ λέγει.

V. 8-9. Ἐξυμνοῦντες. . . Eodem sensu ἀνυμνεῖν habet Menander rhetor, τῶν ἐπιδεικτικῶν Διαίρ. IX: Ἐξ ὧν ἡγοῦμεθα καὶ ποιητὰς καὶ συγγραφεὰς καὶ ῥήτορας πάντας ἀνυμνεῖν θεοὺς ἐν τέχνῳ, καὶ ὅπως καὶ ἐν ὁποίοις δεῖ καιροῖς. Rh. gr. Walz., t. IX, p. 157.

V. 9-10. Εἰς μεγάλας ἄγουσιν διατροπὰς. . . Sic Polyb., VIII, 7: Εἰς τοσαύτην ἤγαγε διατροπὴν, ὥστε καθόλου κωλύειν αὐτῶν τὴν δρμὴν καὶ τὸν ἐπίπλου.

V. 11-12. Τῶν συνακουόντων προσώπων. . . In quo valde illos errare docet Aristot. Rhet. I, 3: Σύγκειται μὲν γὰρ ἐκ τριῶν ὁ λόγος, ἐκ τε τοῦ λέγοντος, καὶ περὶ οὗ λέγει, καὶ πρὸς ὃν καὶ τὸ τέλος πρὸς τοῦτόν ἐστι, λέγω δὴ τὸν ἀκροατήν.

V. 13-14. Ἰδίῳν καὶ τῶν περιστάσεων... Ἰδία, mea sententia, vocat ea quæ factorum aut rerum indolem, et veluti ἰδιότητα definiunt: περιστάσεις idem significant quod τὰ περιστατικά. Schef-fer., in Georg. Plethon. Rhetoric. Compend. Rh. gr. Walz., t. VI, p. 557 : « Hermagoras, ut observat Cassiodorus, περιστατικά appellat περιστάσεις; Tullius vertit *attributa*; nos *circumstantias* ex Fabio reddimus. Alii *elementa* vocant, ut prædictus Cassiodorus testatur; et profecto Theodoro sunt στοιχεῖα τοῦ πράγματος, apud Augustinum. Sunt autem fere sex : *persona, res, locus, tempus, causa, materia*. » Eadem tradit Sopat. Schol. in Hermog., De Statibus : Περιστατικά δὲ εἰρηται πολλάκις ὡς ἔστι ταῦτα· πρόσωπον, πρᾶγμα, χρόνος, τόπος, τρόπος, αἰτία, ὕλη, l. l., t. IV, p. 331. Hæc intelligi posse videntur de *laudationum communibus locis*. Menander rhetor, l. l. IX : Χρὴ δὲ εἰδέναι ὅτι συνίσταται ἡ μονῳδία ἐκ τῶν ἐγκωμιαστικῶν· γένους, φύσεως, ἀνατροφῆς, παιδείας, ἐπιτηδευμάτων, πράξεων, Rh. gr. Walz., t. IX, p. 281. Cf. p. 292, atque Auctor. Rhetoric. quæ Dionys. Halic. fertur, VI, § 2-3.

V. 14. Διατίθενται... Haud absimili modo Theon, Pro-gymnasm. Rh. gr. Walz., t. I, p. 229 : Οὐχ ἀπλῶς, οὐδ' ὡς ἔτυχε, τὸν λόγον διατιθέμενοι. Cf. Philodemum, col. XL, v. 17.

V. 15-16. Αἰνοῦσιν... Haud scio an sit pro ἐπαινοῦσι, ommissa præpositione; id quod solemne est apud librarios, in compositis.

V. 21-25. Καὶ πάνθ' ὅλως—λόγους... In hoc loco multa monstrose adulterantur. V. 21, Ms. habet ΑΡΕΗΜΟΙΣ, quod restituere quum omnino desperabam, ab elementis recedens confugi ad αἰρετέον τά. V. 24, non mihi misere corrumpuntur verba ΖΑΝΟΖΕΗΝ ΕΠΙΘ, unde quam plurima potui elementa retinens, scripsi ea quæ suadebat sensus : intelligo de alio quodam Philodemi libro περὶ τῆς ῥητορικῆς, ad quem ipse fortasse adludit, col XLV, v. 9-10 : ἐν τοῖς ὑστερον γραφησομένοις.

COLUMNA XL.

V. 2-3. Ἀντίστροφᾳ... Idem sonare arbitror quod apud Aristot. Rhet. I, 1 : Ἡ ῥητορική ἐστὶν ἀντίστροφος τῇ διαλεκτικῇ. Quod ita vertit Cic., Orat. XXXII : « Atque etiam ante hunc (subintell. Zenonem) Aristoteles principio artis rhetoricæ dicit illam artem quasi *ex altera parte* respondere Dialecticæ. » Noster, in Rhetoric. Neapoli edita, ann. 1835, col. XIV, v. 5-9 : Ὡστ' εἰκότως οὐδ' ἀντιστρέφουσι τινες δ λέγουσιν, ἅμα τὴν ῥητορικὴν καὶ τὴν σοφιστικὴν καὶ τὴν πολιτικὴν. Ubi annotatur ἀντιστρέφειν, h. l., non aliud denotare quam quod Dialectici dicunt propositionem convertere, quum scilicet *subjectum* in *prædicatum*, et *prædicatum* in *subjectum* mutatur, et tamen vera manet ipsa enunciatio. Quapropter ἀντιστρέφειν seu *reciprocare* simul rhetoricam et politicam, idem est atque adfirmare *rhetoricam non esse a politica diversam, nec politicam a rhetorica discrepare*. Addam Anonym. Schol. in Hermog. De Invent. III : « Ἀντιστροφὴν ἔκεινοι (subintell. οἱ φιλόσοφοι) λέγουσι τὸ ποιεῖν τὸ ὑποκείμενον κατηγορούμενον, καὶ τὸ κατηγορούμενον ὑποκείμενον. Rh. gr. Walz., t. VII, p. 775. Rem exemplo dilucidat Sopat. Schol. in Hermog. De Statibus : Τὸ δυνατόν ὁ μὲν Βασιλεὺς ἀξιοῖ μετὰ τὸ συμφέρον τάττειν, λέγων περιττὸν εἶναι, τοῦ ζητουμένου μὴ συμφέροντος, σκοπεῖν εἰ δυνατόν ἐστιν· ἀλλ' ἀντιστρέφων ὁ λόγος φανέεται· καὶ γὰρ μὴ δυνατοῦ ὄντος τοῦ προκειμένου, περιττὴ ἂν εἴη ἡ τοῦ συμφέροντος ἐξέτασις. Ibid. t. IV, p. 747. Cf. Platon. Gorg. Bekk. ed. Lond. 1826, t. III, p. 183 : Τῆς δὲ πολιτικῆς ἀντὶ μὲν τῆς γυμναστικῆς τὴν νομοθετικὴν, ἀντίστροφον δὲ τῇ λατρικῇ τὴν δικαστικὴν. Ἀντίστροφον significat quoque argumentum *quod facile retorquetur ab adversario* ; unde et ἀντιστρέφοντα argumenta Græci dixerunt, quæ referri contra convertique in eum possunt a quo dicta sunt. Cf. Ernesti. Lexic. Technol. gr. Rh., p. 30.

V. 11. Ἐψεξαν... In Ms. : ΕΨΕΤΑΝ. Nullus dubitavit quin rescribendum esset ἔψεξαν. Cf. Auctor. Rhetoric. quæ Dionys. Halic. fertur, XI, 1, ubi similia traduntur :

Καὶ διὰ τοῦτο συμβαίνει ταῦτα (rectius cum Sylburg.: ταῦτα) καὶ ἐπαινέσθαι καὶ ψέγεσθαι· οὐ μόνον ἄλλοτε ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν αὐτῶν ποτὲ μὲν ἐπαινέσθαι, ποτὲ δὲ ψέγεσθαι. Οὐδέποτε γὰρ τὰ αὐτὰ ἡμῖν δοκεῖ, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ἐπαινοῦμεν ταῦτα ἃ ποτὲ ἐψέγομεν· καὶ ἃ ἐψέξαμεν, ἐπαινοῦμεν.

V. 21-22. Ἐπὴγμένων... Aristides, Τέχνη ῥητορικῇ, Β' cap.

II: Πολλάκις δὲ οἱ ἀφελεῖς καὶ ἐπὴγμένοις ἐξώθεν παρὰ τὰ ὑποκείμενα χρῶνται ἐπινοήμασιν. Rh. gr. Walz., t. IX, p. 422.

COLUMNA XLI.

V. 1. Προσαγορεύουσιν... Præter exempla ubique obvia in quibus προσαγορεύειν idem significat, inter rhetores citare liceat Dionys. Halic. De Admiranda vi dicendi in Dem. II; Longin. Fragment. V; Marcellin. Schol. in Hermog. De Statibus; Rh. gr. Walz. t. IV, p. 392; Sopat. in Hermog. Rhetor., l. I., t. V, p. 70.

V. 3-7. Οἷδ' ἐννοοῦνται — ὕμνοισι... Mendis scissurisque fœdantur v. 3-7, quos sic Ms. exhibet: CI... CIA

AIKAITOIC A7A7O7 ECTΩCHTTOI

A7 — OIHTAIKAIMALECΘ C

T KAO7MNOCCE. Lacunas explevi verbis quæ suadebat sententiarum decursus. Quod adtinet ad ὕμνοισι dictum de diis, cf. Doxopat. Homil. in Aphthon. l. I., t. II, p. 415: 'Ο μὲν ὕμνος Θεῶν· τὸ δὲ ἐγκώμιον θνητῶν ἀνθρώπων. Similiter distinguuntur ὕμνος et ἔπαινος, in Platon. Conviv. Bekk. ed. Lond. 1826, t. V, p. 16: Φαῖδρος γὰρ ἐκάστοτε πρὸς με ἀγανακτεῖν λέγει· σὺ δεινὸν, φησὶν, ὦ Ἐρυξίμαχε, ἄλλοις μὲν τισι Θεῶν ὕμνους καὶ παιῶνας εἶναι ὑπὸ τῶν ποιητῶν πεποιημένους.... εἰ δὲ βούλει αὐτὸ σκέψασθαι τοὺς χρηστοὺς σοφιστὰς Ἡρακλέους μὲν καὶ ἄλλων ἐπαινοὺς καταλογάδην συγγράφειν κτλ. Morem sic Deos celebrandi invaluisse diu ostendunt varia illa hymnorum genera, quæ exstitisse tradunt Heeren., not. in Menand. rhetore p. 49; Ernesti. Lexic. Technol. gr. Rh. in multis locis.

Erant enim ἀποπεμπτικοί, quibus itinera deorum praedicabantur (Ernesti, l. I. p. 38); φυσικοί, in quibus res naturales juxta laudem dei alicujus enarrabantur (ibid. p. 370), μυθικοί in quibus deorum laudes dicebantur, ita ut simul vel historia mythica, vel deorum genealogia exponeretur, unde et nonnulli appellabantur γενεαλογικοί (ibid. p. 222), πεπλασμένοι mythicis oppositi, quia poetarum traditis Auctor novas de Diis enarrationes proferebat.

V. 14-15. Καταγορεύωσιν... Cogitavi sive de κατηγορήσωσι, sive de κακηγορήσωσι. Utrumque enim probabilem sensum praebet. Notandum esse censeo saepe confundi κατηγορεῖν atque κακηγορεῖν. Cf. Platon. Gorg. Bekk. l. I., t. III, p. 196: Μη κατηγορεῖ, ὦ λῶστέ Πῶλε. Ubi Heindorf.: « Facile in mentem veniat μη κατηγορεῖ, sed alterum potius videtur. » In Conviv. l. I., p. 6: Ἄε γὰρ σαυτὸν κακηγορεῖς καὶ τοὺς ἄλλους. Tres codd. habent κατηγορεῖς.

V. 17. Οἶδασιν... De formis οἶδαμεν, οἶδατε, οἶδασι, cf. H. Stephan. Thes. ed. Didot. t. III, p. 200-201.

V. 21. Συγχωρήσωμεν... Syrian. in Hermog. De Formis, Rh. gr. Walz., t. VII, p. 94: Εἰ δὲ καὶ συγχωρήσωμεν ἐτι εἶναι καταληπτοὺς, πόνων δεόμεθα καὶ ταλαιπωρίας πολλῆς πρὸς τὴν ἐπίγνωσιν, καὶ μετὰ τὴν κατάληψιν αὐθις ἡ γνώσις ἀσύμφορος. Cf. Eumdem, l. I., p. 100.

V. 22-24. Ὅμοια — εἶναι... Hæc accedere videntur ad proverbium ὁμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει, quod citat Plato, in Conviv. l. I., t. V, p. 58. Idem, in Protagor. l. I., t. I, p. 321: Εἴτε γὰρ χεῖρων ἔσται ἡμῶν ὁ αἰρεθεὶς, οὐκ ὀρθῶς ἂν ἔχοι τὸν χεῖρῳ τῶν βελτιόνων ἐπιστατεῖν· εἴτε ὁμοιος· οὐδ' οὕτως ὀρθῶς· ὁ γὰρ ὁμοιος ἡμῖν ὁμοια καὶ ποιήσει. Cf. Joann. Siceliot. Schol. in Hermog. De Formis I: Ἦδη δέ τινες καὶ ἐπιμερῖζειν ἡξίωσαν, καὶ καταλελοίπασιν, ὥς φησιν Ἑρμογένης, βιβλία μάλα πολὺς τιχα ἃ τινες ἀνελίττοντες, Πείθουσιν ὁμοιοι, φασίν, ὁμοίους. Rh. gr. Walz., t. VI, p. 66. Facili lapsu, Librarius τῶν ῥητορικῶν e v. 22-23 repetitum, scripsit iterum in Ms., v. 23-24.

V. 25. Χρησιμεύειν... Sic Noster in Rhetoric. Neapoli edita, ann. 1835, col. XVII, v. 29-34, ubi quod h. l. de genere demonstrativo dicit, id affirmat de tota rhetorum arte; nimirum

eam nihil utilitatis afferre: Τῶν δὲ ῥητόρων ἡ τέχνη πρὸς οὐδὲν ἐπιδείκνυται τῶν εἰς μακάριον βίον ἀνηκόντων χρησιμεύουσα. Idem, *De Music.*, col. XVIII, v. 2-8: Τὸ δὲ μόνον τέλος αὐτῶν (h. e. τῶν συμποσίων) εἶναι φιλοφροσύνην οὐ τιθέντες, ἀλλὰ καὶ τιν' ἕτερα, πρὸς τὴν ἡδονὴν, οὐ πρὸς ἐκείνην χρησιμεύειν ὁμολογήσομεν, ὥσπερ οὐδὲ πρὸς φιλίαν. Cf. Joann. Siceliot. Schol. in Hermog. *De Formis*, I: Χρησιμεύει δὲ ἡμῖν πολλαχῶς. Rh. gr. Walz., t. VI, p. 64; Anonym. *Rhetor. Prolegom.*, ibid. p. 39: Χρησιμεύει δὲ ἡμῖν τὸ παρὸν βιβλίον εἰς τὸ εἰδέναι ποῖα τῶν προβλημάτων μελετᾶται, καὶ ποῖα οὐ, καὶ ποῖα μὲν ἀγωνιζομένους, ποῖα δὲ γυμναζομένους μόνον.

COLUMNA XLII.

V. 7. Δημήτριος... In Ms. ΔΗΜΗΤΡΙΣΕ, ubi C pro O ponitur, E pro C: scripsi ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. Intelligo Demetrium Byzantium, cujus Noster meminit in Libro *Περὶ ποιημάτων*, col. XI, v. 34-35: ΔΗΜΗ... CBZZANT IOCNAIN, h. e. Δημήτριος ὁ Βυζάντιος πάλιν, restituent. doctiss. Dubner., *Fragmenta Philodemi*, *Περὶ ποιημάτων*. Diog. Laert., p. 195, ed. H. Stephan., hunc Demetrium memorat: Γεγόνاسι δὲ Δημήτριοι ἀξιόλογοι εἰκοσι... τρίτος, ὁ Βυζάντιος Πηριπατητικός. Quid proinde mirum, si eum lacessivit Noster, peripateticæ doctrinæ ubique infensus?

V. 13. Ἐπὶ εὐνοίαν ἤχοντα... Inter elementa magna ex parte sic mutilata CI ΞΕΠΙΕΖ \.ΙΑΥΓΚΟΙΤΟ, integrum apparet ΕΠΙ, quod retinendum esse putavi; quamvis magis arrideat εἰς, cf. col. XLI, not. in v. 26; quod cum ἤχω sæpe jungitur apud rhetores. Hermog. *De Formis*, I: Λέξεις δὲ καθαρὰ ἡ κοινὴ καὶ εἰς πάντας ἤκουσα, Rh. gr. Walz., t. III, p. 205; Sopat. Schol. in Hermog. *De Statibus*: Ὅσον ἤκεν εἰς τὸ σὸν μέρος, Ibid. IV, p. 662. Si quis igitur malit εἰς εὐνοίαν, libenter accipiam.

V. 15-16. Ἐπὶ τοῦ παρόντος... Quid hæc significant explicant ea quæ tradit Sopat. Schol. in Hermog. De Statibus: Καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ παρόντος λόγοι μὲν ἀφ' ἑκατέρων προσώπων εἰσὶν, οὐ μὴν ἰσχυροὶ· ἄλλ' οὐδὲ πάντα ἔλληλειμμένοι, ἀλλ' ἐνὶ μὲν μέρει ἔλληλειμμένοι καὶ πλείονες, τῷ δὲ ἑτέρῳ εὐτελέστεροι μὲν, ἔχοντες δὲ πρὸς τὴν ἀπολογίαν ἰσχύον· διὸ καὶ ἑταροβόρετ' ἀλέγεται. Rh. gr. Walz. t. IV, p. 171.

V. 17. Ἀγαθόν... Hoc εὐρωνικῶς dici innuunt ea quæ præcedunt v. 6-16.

V. 17-18. Μετὰ ταῦτα ἀποφόμεθα... Nimirum in aliis de Rhetorica libris, quorum Noster meminit col. XLV, v. 9-11: Ἐν τοῖς ὕστερον γραφησομένοις λόγοις ὑποθεωρήσομεν. Quod ad ἀποφόμεθα adtinet, similiter loquitur, De Music. col. IV, v. 1: Ἄλλω τόπῳ καταφόμεθα.

COLUMNA XLIII.

V. 6-7. Μέρη—τῆς ῥητορικῆς... Sæpe mέρη cum εἶδη conjunctum occurrit apud rhetores. Doxopat. Homil. in Aphthon.: Σκοπὸς τοίνυν ἐστὶ τῷ Ἀφθονίῳ τῇ τῶν προγυμνασμάτων ὑποθέσει προασκῆσαι καὶ προσθῆσαι ἡμῶς εἰς τὰ κατὰ τὴν ῥητορικὴν εἶδη καὶ μέρη, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη. Rh. gr. Walz. t. II, p. 121. Cf. Ibid. p. 135, 137, 460. Neque tamen unum et idem esse docet, ibid. p. 122: Τοῦτο δὲ φασιν διοῦσιν μέρος εἶδους, τῷ τὸ μὲν εἶδος ἀποτελεῖν ὁλόκληρον ῥήτορα, τὸ δὲ μέρος οὐδαμῶς... Εἰ μὲν ἔν τι τῶν μερῶν ἀσχεῖται ὁ ῥήτωρ, οὐκ ἂν λεχθεῖη ῥήτωρ· εἰ δὲ ἔν τῶν εἰδῶν ἀσχεῖται, ἐξ ἀνάγκης ῥήτωρ ἐστίν.

V. 8-9. Κατέψευσται... Sic Noster, De Music. col. XXXIII, v. 11-14: Κατέψευσται δὲ παρ' οἷς λέγεται καὶ τὸ μόνην τῶν τεχνῶν παντελῶς ὠφελεῖν.

V. 13-14. Τῶν μαθημάτων καὶ τῶν τεχνῶν... Ut hic conjuncta vides μαθήματα et τέχνas, sic alibi conjuncta reperias modo τέχνas et ἐπιστήμας, Aristot. Rhet. I, 6: Ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἐπιστῆμαι πᾶσαι, καὶ αἱ τέχναι καὶ τὸ ζῆν· modo ἐπιστήμας

et μαθήματα, Joana. Siceliot. Schol. in Hermog., De Formis, I: Ἐπειὶς μὲν ἡ σπουδὴ περὶ ἐν τι καὶ μόνον· ἡμῖν δὲ περὶ πάσας τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ μαθήματα, Rh. gr. Walz., t. VI, p. 76. Quid inter se discrepent τέχνη et ἐπιστήμη docet Sopater, Schol. in Hermog. Art. Rhetor.: Ἐπιστήμη μὲν οὖν ἐστὶν ἀδιέπτωτος τῶν ὄντων προσφορά· τί ἐστι τοῦτο; τὸ αἰετὰ καὶ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν γινώσκειν, καὶ μήτε καιροῖς, μήτε προσώποις μεταβαλλομένην ἔχειν τὴν εἰδήσιν..... Ἡ δὲ τέχνη..... σύστημα ἐκ καταλήψεως συγ- γερμνασμένον πρὸς τι τέλος εὐχρηστον τῶν ἐν αὐτῇ βίῳ. Διενήνοχε δὲ ἡ τέχνη τῆς ἐπιστήμης, τῇ μὴ ἀδιακώστω χρῆσθαι τῷ σκοπῷ, ἀλλὰ μεθερμολέσθαι πρὸς πρόσωπα καὶ καιροὺς, Rh. gr. Walz., t. V, p. 3-4. Cf. Doxopat. Homil. in Aphthon. I. I., t. II, p. 108-109; Syrian. et Marcellin. Schol. in Hermog. De Statibus, I. I., t. IV, p. 41, 53. Eadem pressiora tradit Max. Planud., in Rhetoric. Prolegom. I. I., t. V, p. 219: Ἡ δὲ τέχνη ἐν μὲν τοῖς λογικοῖς καὶνοῖσιν αὐτῆς τοῦ ἀπαιτάτου ἔχεται, δαὲ δὲ τὰ ἐξωθεν συμ- πύσσοντα ἐστὶν ὅτε καὶ ἀμαρτάνει, καὶ μαθόριόν ἐστὶν ἐπιστήμης καὶ ἐμπειρίας. Quod ut plane intelligatur, audiendus Sopat. I. I., t. V, p. 4: Ἡ δὲ ἐμπειρία· ἕξις τίς ἐστι τοῦ πραχθέντος ἀπομνη- στικῆ, ἥτοι ἄλογος τῶν προκειμένων τριβὴ, ἥτοι ἐκμίσγησις τοῦ πρα- χθέντος, εἴ ἀδικαρίτου κρίσεως. Hanc definitionem explicat Doxopat. I. I., t. II, p. 109: Τὴν δὲ ἐμπειρίαν βοῦλονται εἶναι τριβὴν ἄλογον ἐκ παρατηρήσεως γινομένην. Ἴδιον δὲ αὐτῆς τὸ μηδὲν μετὰ λόγου γινώσκειν, ἀλλ' ἀπὸ παρατηρήσεως μόνης· καὶ τοῦτο ἐστὶν ὅτι τε τέχνης ἐμπειρία διαφέρει, ἐπεὶ κατὰ τὰ ἄλλα διαφερόντως αὐτῇ κοινωνεῖ. Quod in causa fuit, cur multi Rhetoricam ἐμπειρίαν esse contenderent, eamque acerbe carperent; Marcellin., ibid. t. IV, p. 53: Ἐπειδὴ τισιν ἔργον ἦν τὸ διαβάλλειν τὴν ρητορικὴν, καὶ ἔλεγον αὐτὴν μὴ εἶναι τέχνην, ἀλλὰ διοίκησιν· τινὰ καὶ πραγμασίαν καὶ δυνάμιν καὶ ἐμπειρίαν· ἕτεροι δὲ ἐπιστήμην· ὁ δὲ Πλάτων χολαχείαν. Ἔστι δ' οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἐπεὶ μὲν δυνάμεις καὶ ἐμπειρία τῇ ρητορικῇ, τὸ μὲντοι ἐμπειρία ἢ ρητορικῇ, ἀλλὰ τέχνη. Cujus patrocinium sus- cepit Troilus, Prolegom. Rhetoric., I. I., t. VI, p. 42. Τέχνην ab ἐμπειρίᾳ secernit Plato, in Gorg. Bekk. ed. Lond. 1826, t. III, p. 297-298. Audiamus Philodemum, pravās artes ἐμπειρίας

vocantem, De Music. col. XXXIII, v. 22-27: Καὶ κατ' αὐτὸν λόγον ἡ φιλοσοφία, σπανίους ὠφελοῦσα, καὶ μουσικῆς καὶ πολλῶν ἐμπειρῶν φαύλων γίνεται χείρων.

V. 15. Διενθῆκην... Hanc vocem, etsi deest in Lexicis, retinere non dubitavi, idem significantem quod ἐνθῆκην, i. e. *Repositorium*. Cf. H. Stephan. Thes., ed. Didot, t. III, p. 1086. Potest intelligi quoque de *navis onere* quod gallice dicitur *La cargaison*.

V. 16. Ἀφετήριον... Interpretor: *Locus unde solvunt navigantes*; Schneider, *Griechisch-Deutsches Wörterbuch*, ed. 1819, t. I, p. 241: «*Ein Hafen, woraus die Schiffe ausgelassen, entlassen werden, oder aussegeln.*» Sic Ἀφετήρια, subintell. γραμμῇ αὐτὴ θύρα, *Carceres, unde equi cursu certaturi dimittuntur*. Ponit pro principio ineundæ viæ aut profectionis, vel generaliter pro quovis principio, docet H. Stephan. ibid. ed. 1572, t. I, p. 1661. Ad naves refertur, in Synes. Epist. IV: Εὐθὺς μὲν αὖν (videlicet δὲς που καὶ τρις ἐνοχθεΐσης τῆς νεῶς) σοφὸν εἶδομαι ἀποδοῆναι τῆς νεῶς ἐκ πρώτης ἀφετηρίας οὐκ εὐτυχούς. Jam monuimus Veteres, Epicureosque in primis, imagines e re nautica sumtas studiose aucupari. Sic, eleganti translatione, *damna et mala*, per improbos rhetoras hominibus illata, *naufragia* Noster appellat, in *Rhetoric.*, Neapoli edita, ann. 1835, Col. XXV, v. 12-22: Εἰ δὲ ῥητορικῇ τούτων τὴν ἐμπειρίαν παραδίδωσιν, ὥστε μόνῃν ῥηθῆναι τὴν τετριμμένην ὥσπερ ὀδὸν εἰς τὸν μακάριον βίον βατεῖν, ἀλλ' οὐχὶ μὲν εἰς τὰ διχαστήρια, καὶ τὰς ἐκκλησίας, θπου πλείω ναυάγια τῶν πρὸς τῷ Καθήρει.

V. 19-20. Ὑπ' ἐνίων—ἐτι καὶ βλάπτει... Philodemus maxima rei publicæ mala e *Rhetorica* oriri contendit, in *Rhetoric.*, Neapoli edita, ann. 1835, col. XXXII. In oratoriam artem criminationes tempore suo jam illatas Aristoteles diluit, *Rhet. I, 1*: Χρήσιμος δὲ ἐστὶν ἡ ῥητορικὴ—καὶ βλάπτειν, ἀδίκαως. Cf. Cic. De Invent. I, 1-4; Quintil. II, 16.

V. 20-21. Προσφθοραῖς... Ms. habet ΠΡΟCTEOBIC: posui προσφθοραῖς. Etsi enim in Lexic. deest προσφθορά, tamen oritur a προσφθέρω, sicut διαφθορά, a διαφθέρω.

V. 24-25. Διὰ τῶν ἀποτελεσμάτων... Vox ἀποτελεσμα nonnun-

quant eodem sensu apud rhetores occurrit. Doxopat. Homil. in Aphithon. : Πᾶσα γὰρ τέχνη τοὺς μὲν κανόνας ἔχει καθολικούς, τὰ δὲ ἀποτελέσματα μερικά· ὡσαύτως οὖν καὶ ῥητορικὴ τέχνη οὕσα τὸν περὶ στοχασμοῦ λόγον ἔχει καθολικόν, τὸν δὲ κατ' Αἰσχίνου ἢ κατὰ Τιμάρχου μερικούς ὡς ἀποτελέσματα. Rh. gr. Walz., t. II, p. 110. Joann. Siceliot. Schol. in Hermog. De Formis, I : Ἀναφέρεται δὲ τὸ τῶν ἰδεῶν βιβλίον, τοῦτο γὰρ ἡμῖν περιλείπεται, οὔτε εἰς τὸ θεωρητικὸν ἀπλῶς, οὔτε εἰς τὸ πρακτικόν, ἀλλ' εἰς τὸ μέσον τούτων μεθοδικὸν καὶ ὀργανικόν... Κανόνας γὰρ καὶ μεθόδους διδάσκει, ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς... Κατὰ δὲ τὸ τῆς μεθόδου ἀποτέλεσμα καὶ τῶν κανόνων, τουτέστι τοὺς λόγους καὶ τὰς ὑποθέσεις αὐτὰς μετέχει μὲν τοῦ πρακτικοῦ, διότι οἱ λόγοι χάριν πολιτικῆς πράξεως γίνονται. I. I., t. VI, p. 70.

V. 25-26. Οἱ τῇ ῥητορικῇ προσδιατρίψαντες... In Ms. : **ΟΙΤΗΡΗΤΟΡΙΚΗΝ ΠΡ. ΔΙΑΤΡΕΨΑΝΟΕΣ.**

Recte monet H. Steph. l. I. t. III, p. 1338-1339, ed. 1572, προσδιατρίβειν τινί idem esse quod διατρίβειν πρὸς τινι. Ut ῥητορικὴν retinērem, scribendum fuisset πρὸς τὴν ῥητορικὴν διατρίψαντες. Etenim πρὸς, accusativo sequente, reperitur cum διατρίβειν. Quod si apud Lucian. De Merc. Cond. VIII, Πρὸς τὸ ἡδὺ ἔκεινο τῆς ψυχῆς διατρίβούσης, lectionis varietas περὶ nonnihil religionis movet, nullum certe dubitationi locum relinquant Julianus, Orat. I, ab initio, Τοῖς πρὸς τοὺς πολιτικούς ἀγῶνας καὶ τὴν ποίησιν διατρίβουσιν, atque poeta quem citat Cl. Boissonad., Anecd. tom. II, p. 369.

COLUMNA XLIV.

V. 1-2. Ὁμογενῶν... Habent rhetores ὁμογενῇ vel ὁμοιογενῇ, sed præcipue de rebus loquentes. Anonym. De Invent. Prolegom. l. I, t. VII, p. 71 : Ὁμοιογενῇ μὲν λέγονται, ὅσα κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις κατὰ τι συμβεβηκός, εἴτε κατὰ περίστασιν, εἴτε κατὰ τὴν ἐκβασιν, ἢ κατὰ τὴν ποιότητα τῶν προσώπων, ἢ κατὰ τοὺς τρόπους, ἢ κατὰ ἄλλο τι.

V. η. Ἐκπύκνωσις... Plato, in Gorg. Bekk. ed. Lond. 1826, t. III, p. 344: Οὗτοι δὲ ἀναπάντησαν ἐξ ἑσσοῦ τοῖς νῦν ὄντες, ὥστε εἰ οὗτοι ῥήτορες ἦσαν, οὐτε τῇ ἀθηναίᾳ ῥητορικῇ ἐχρῶντο — οὐ γὰρ ἂν ἐξέπεσον κτλ. Ubi Heindorf. monet ἐκπύκνωσιν proprie usurpari de actoribus, citharœdis, aliisque, qui a spectatoribus exploduntur et ensibilantur. Quod confirmat Horat. Art. Poet. v. 355-356:

..... ut citharœdus
Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem.

Inde traductum est ad varios, atque apud rhetores ubique usitatum. Cf. Syrian. et Sopat. Schol. in Hermog. De Statibus, Rh. gr. Walz. t. IV, p. 210: Τισὶ δὲ ἔδοξεν ἀτελῶς ἔχειν ὁ παρὼν δρισμὸς, οὐδὲ γὰρ πάντα στοχασμὸν περιλαμβάνει φησὶν· ἐν οἷς λέγει ἀπὸ τίνος φανεροῦ σημείου· ἐκπίπτουσι γὰρ τοῦ στοχασμοῦ, ὅτε παράδοξος καὶ ὁ ἀπὸ γνώμης κτλ. Joahn. Siceliot. Schol. in Eumdem, De Formis, I: Καὶ μὴν καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, καὶ οὐκ ἐν ἐκπεσεῖται τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ πρέποντος κτλ., l. I., t. VI, p. 87. Idem, ibid. p. 84: Τὸ δὲ μὴ πᾶν τοῦ ἀκριβοῦς ἐκπεσεῖν τὸ δευτέρῳ τῶν μακαριστῶν.

V. g. Μουσικόν... Cum rhetorica mnsicam musicosque jungere solemne fuit rhetoribus. Cf. Max. Planud., Schol. in Hermog. De Formis, I: Κἂν τῇ ἄλλῃ μουσικῇ. — Εἰπὼν Ἄλλῃ ἐδύλωσεν εἶτι καὶ ἡ ῥητορικὴ Μουσικὴ μὲν ἔστιν, οὐκ ἑμμετρος δέ, οἷα ἡ τῶν ποιητῶν, ἀλλὰ ὥς τινος πεζοῦ λόγου γενομένη. Rh. gr. Walz. t. V, p. 459.

V. 15-17. Περιαιρεῖν—σφετερίζεσθαι... Subintelligo λέγουσι post περιαιρεῖν, atque φάσκομεν post σφετερίζεσθαι. Similiter subintelligo λέγουσι post περιποιουμένους, v. 21, atque φάσκομεν post ἐκποριζομένους, v. 23; ita ut rhetorum dicta, vicissim objecta, refellantur vicissim. Noster, tamquam ἐκ προαιρέσεως, ea omnia quæ sibi rhetores vindicabant, philosophiæ restituere conatur. Cf. Rhetoric. Neapoli editam, ann. 1835, col. XIII, XXXII.

V. 17-18. Πρόσφορον... Idem significat quod συμφέρον. Cf. Auctor. Rhetoric., quæ Dionys. Halic. fertur, Cap. III, 3: Σύμμιζιν καὶ κοινωρίαν δυοῖν τοῖν προσφορωτάτοις εἰς ἅπαντα τὸν βίον

μεμηχανημένος. Cap. X, 1 : Ἔστι δὲ τοῦτο ἐκ φιλοσοφίας, οὐ τὰ ἄλλα πάντα κατὰ μέρος ἐξήρτηται, πρόσφορα τοῖς ἐκάστοτε ὑποκειμένοις προσώποις. Theon. Progymnasm. : Τὸ μὲν οὖν προοίμιον πρόσφορον δεῖ εἶναι τῷ μύθῳ. Rh. gr. Walz. t. I, p. 179.

V. 19-21. Πρὸς τὸ κατεργολαβεῖν — κομψείαν τινά... Hæc maligne dicta fuisse innuere videtur κατεργολαβεῖν — *opus conficiendum suscipere ; redempturas facere ; ut mancipēs et conductores solent*, quibus Noster sophistas assimilat; adeo ut κομψείαν in malam partem adhiberi censeam, id quod τινά probabilius efficit. Κομψείαν arbitror idem significare atque κόμψευμα — *Scitamentum* : translate *orationis ornamentum*. Aul. Gell. XVIII, 8 : « Ὁμοιοτελευτα, καὶ πάρισα, καὶ δυοῖόπτωτα, cæteraque hujusmodi *scitamenta*, quæ isti ἀπειρόκαλοι in collo-candis verbis immodice faciunt. » Cf. Forcellin., in voc. *Scitamentum*.

V. 26. Προσέτι ἀτιμουμένους . . . Hæc lacunis scatentia Ms. sic habet : . . . **OC .. TIMEIC7ME...NO7 ..** Erunt fortasse nonnulli qui judicabunt lacunas explere conanti mihi præsens auxilium afferre ea quæ exarantur col. XLV, v. 1. Ibi enim μάλλον, tamquam ἀντίστροφον, reposcebat ἔλασσον, pro... **OC ..** ; namque **O** sæpe ponitur pro **C**, in Volum. Herculan. Vocem autem μείους indicare videtur vox πλείονας. Ex hac coniectura erat legendum : Ἐλασσον ἢ μείους μὲν οὔτε κτλ., quæ ad meliorem ordinem ita reducentur : οὔτε ἔλασσον ἢ μείους μὲν, ut cohæreant cum iis quæ sequuntur, col. XLV, v. 1 : οὔτε μάλλον ἢ πλείονας.

COLUMN A XLV.

V. 5. Εἰσῆχται. . . Sic Hermog., De Formis, I : Τὰ τε προειρημένα σχεδὸν πάντα ἔνεκα μὲν τῆς ἐπιβολῆς καθαρῶς εἰσῆχται. Rh. gr. Walz. t. III, p. 204.

V. 8-9. Τεχνικώτερον εἶναι. . . Adludere videtur ad hæc verba

Platon. in Gorg. Bekk. ed Lond. 1826, t. III, p. 168-169: ΣΩ. Ὁ οὐκ εἰδὼς ἄρα τοῦ εἰδότος ἐν οὐκ εἰδόσι πιθανώτερος ἔσται, ὅταν ὁ ῥήτωρ τοῦ ἱατροῦ πιθανώτερος ᾖ. Τοῦτο συμβαίνει ἢ ἄλλο τι; ΓΟΡ. Τοῦτο ἐνταῦθά γε συμβαίνει. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας τέχνας ὡσαύτως ἔχει ὁ ῥήτωρ καὶ ἡ ῥητορικὴ· αὐτὴ μὲν τὰ πράγματα οὐδὲν δεῖ αὐτὴν εἰδέναι ὅπως ἔχει, μηχανὴν δέ τινα πειθοῦς εὐρηκέναι, ὥστε φαίνεσθαι τοῖς οὐκ εἰδόσι μᾶλλον εἰδέναι τῶν εἰδότων. ΓΟΡ. Οὐκοῦν πολλὴ βρασιώνη, ὦ Σώκρατες, γίγνεται μὴ μαθόντα τὰς ἄλλας τέχνας, ἀλλὰ μίαν ταύτην, μηδὲν ἐλαττοῦσθαι τῶν δημιουργῶν.

V. 9-10. Ἐν τοῖς ὑστερον γραφησομένοις . . . Similia occurrunt apud Dionys. Halic. De Admiranda vi dicendi in Dem. LVIII: Ἐν τοῖς ἐξῆς γραφησομένοις ἀποδώσομέν σοι τὸν λόγον.

INDEX NOMINUM.

(*Paginæ Dissertationis Notitiæque indicantur numerorum notis quas vocamus romanas.*)

A.

Academia vetus, secunda vel media, tertia vel nova, LXXV.

Academici Rhetoricam impugnant, LXXV.

Achæi dispersi, Romam ad instituendos juvenes convenerunt, LXXXVII.

Achilles, Phœnicis discipulus, p. 14.

Adrastus, p. 107.

Ægium : apud Achæos, comitiales conventus Ægii habebantur, XXIII; XXIV.

Ælius (Lucius) in litteris græcis fuit exercitissimus, LXXXIX.

Æschines, XIII; ejus orationes, in Timarchum, XII; in Ctesiphontem, XIV, XVI; Rhodi ludum dicendi aperuit, XXVI; dictum ejus de voce Demosthenis, p. 32.

Æschines Milesius, orator, XXIX.

Æschylus Cnidius, orator, XXIX.

Æsion, orator, XVIII; Demosthenis condiscipulus, XX; hujus dictum de Atheniensibus, ibid.

Agatharchidas, fere solus, Alexandriæ Rhetoricam coluit, XCVII; Thucydidem imitatus est, XCVIII; a Photio judicatur, ibid. et XCLX.

Agonides, orator, XV; sycophanticam exercuit, XVI; Phocionis damnandi auctor, ibid.; merita nece mulctatus est, XVII.

Ahrens libellum scripsit, de *Athenarum statu politico et litterario inde ab Achaici fœderis interitu usque ad Antoninorum tempora*, XXVII; de Romanis Asiam petentibus, ut Rhetoricæ se darent, XXIX.

Albinus (Aul.) historiam græcè scripsit, LXXXIX.

Albutius (Tit.) litteras græcas studiose coluit, LXXXIX.

Alcibiades, orator, II.

Alcidamas Rhetoricam docuit, XXXI; orationis partes quatuor esse dixit, XXXV; poetica verba et epitheta captavit, ibid.; ubertate commendandus, ibid.; de Rhetorica ab eo definita, ibid.

Aldobrandinus, de Casibus apud Stoicos, LXVIII; de prædicatis reciprocis, LXX-LXXI.

Alexander, rhetor, LXXII; quid inter se differant ἐρώτημα et πύσμα, ibid.

Alexander Aphrodisiensis : quid inter se differant Dialectica et Rhetorica, LX.

Ambrosius (S.) de Philodemo, CXIII.

Ammonius, De similitudine et different. vocabul. LXVI; p., 139.

Amphicrates, orator, XXX.

Anaxandridea, Polyæcti luxuriam comico sale perstrinxit, VII.

Anaximenes, scriptor laudationis sive Dianæ, sive Minervæ, p. 70; p. 159.

Andocides, orator, IV.

Androcles Pitthensis, orator, III.

Androtion, orator, XVII; Isocratis discipulus, ibid.; cum Demosthene contendit, ibid.; fragmentum, unde constat eum mordacem fuisse, XVIII.

Andronicus (Liv.) Grammaticam Romæ promovit, LXXXIV.

Anonymus de Aristophonte cum Cephalo contendente, X; de Demosthene Androtionem impugnaturus, XVIII; de Aristogitone Hyperidem accusante, ibid.; Aristogitonis fragmenta, ibid. et XIX; citatur Aristogitonis oratio adversus Demosthenem, XIX; de Corace, XXXI; de lite inter Protagoram et Euathlum orta, XXXVI; de genere dicendi apud Antiphontem

- Rhamnusium, XL; de Statibus, secundum Hermagoram, XCII.
 Anonymi in Hermogenis Rhetoricam, p. 97; 103.
 Anonymi Prolegom. Rhetoricæ, p. 115; 171.
 Anonymi Prolegom. De Statibus, p. 98; 149.
 Anonymus, in Hermog. De Inventionibus, 101; 168.
 Anonymi Schol. in Aphthonium, de numero oratorum interfectorum, jubente Antipatro, XXIII.
 Anonymi Schol. in Aphthonii progymasmata, p. 135; 149.
 Anonymi Ecthesis Rhetoricæ, p. 147; 148.
 Anonymi Epitome Rhetoricæ, de Demade, XIV; de Aristogitone, XVIII; de Corace, XXXI; de Rhetorica a Corace definita, XXXII.
 Anonymus, De Figuris, LXXII.
 Anonymus, De orationis Partibus, p. 163.
 Antipater iudicia, oratorumque certamina sustulit, XXII; oratores Athenis et in reliqua Græcia necari iussit, ibid.; incertus est numerus oratorum, eo jubente, interfectorum, ibid.
 Antipater Tarsensis, Stoicus, *medietatis* inventor, LXVIII.
 Antiphon Rhamnusius, orator, III; proemia et epilogos scripsit, XL; singularum rerum laudationes vituperationesque tractavit, ibid.; Rhetoricam composuit, ibid.; nonnulla tradidit de Grammatica, ibid.; ejus fragmenta, ibid.; de genere dicendi apud Antiphontem, ibid.; non constat eum Thucydidis fuisse magistrum, XLI; sophistarum scholis egressus, illorum artificia probavit, p. 110.
 Antisthenis verba in Cephisodotum, V.
 Apollonius Molon, orator et rhetor, CI-CII; orationum græcarum in Curia habendarum princeps exstitit, XCV; studia Ciceronis acuit, ibid.; ejus dictum, audito Cicerone, ibid.; Cæsarem habuit inter discipulos, ibid.; de Rhetorica scripsit, ibid.; de Figuris ab Apollonio Molone definitis, ibid.
 Apollonius grammaticus: De Conjunctione, LXIX; De Syntaxi, ibi.
- Appianus de Archelao in Piræo imperante, XXVIII.
 Apsines, de Demade, XV; Aristogitonem lacessivit, XIX.
 Apuleius, de lite inter Protagoram et Euathlum orta, XXXVI; citatur, p. 136.
 Arati eloquentia, XXIV.
 Arcesilaus, mediæ Academiæ pater, Homerum, Pindarum, Platonem in honore habuit, LXXXVI.
 Archelaus in Piræo imperans, XXVII.
 Archinus, orator, III.
 Aristæni orationes XXIV, XXV.
 Aristarchus Alexandriæ Grammaticam promovit, LXXXIV; Aristarchus et Crates secuti sunt diversam docendi rationem, LXXXV; de horum controversiis, ibid.
 Aristides, rhetor, p. 169.
 Aristio Athenis imperans, XXVII; appellatur Athenio, ibid.; explicatur hæc nominis varietas, XXXIII.
 Aristocles, orator, XXIX.
 Aristogiton, orator, XVII-XVIII; sycophanticam exercuit, XVIII; Æschinem, Timarchum, Demosthenem, Hyperidem accusavit, ibid.; frigidum et inane dicendi genus habuit, XIX; ejus oratio in Demosthenem, ibid.; conviciis in eum Phocion non abstinuit, ibid.; Apsines Aristogitonem carpit, ibid.
 Ariston Ceus Rhetoricam attigit, LVI.
 Ariston Chius de chris atque in rhetores scripsit, LVIII.
 Aristonicus, orator, XII; cum Hyperide et Himeræo periiit, ibid.
 Aristophanes, poeta comicus, p. 129.
 Aristophanes, grammaticus, de Epicuro, apud Diog. Laertium, LXXIX.
 Aristophanis Schol., de Thrasy-macho, XXXVIII; citatur, p. 102; 166.
 Aristophon Azeniensis, orator, IV; cum altero Colyttensi ab Ulpiano confusus, IX; cum Cephalo contendit, ibid.; ab Iphicrate lacessitus, IV.
 Aristophon Colyttensis, orator, VIII; cum altero Azeniensi confusus ab Ulpiano, IX.
 Aristoteles Stagiritis: Sophoclis

oratoris meminit, III; citat verba Autoclis in Mixidemidem, IV; verba Iphicratis in Harmodium, ibid., in Aristophontem, ibid., in Calliam, ibid., in Athenienses, ibid., in Charetem, V, in Nausicratem, ibid.; verba Cephisodoti, ibid.; fragmentum Lycoleonis pro Chabria, ibid.; verba Polyucti in Speusippum, VIII; verba Mæroclis, ibid.; verba Democratis in rhetores, XI; Eubuli orationem in Charetem, XIII; fragmentum Androtonis, XVIII; dictum Æsionis in Athenienses, XX; meminit Coracis, Artem τῷ εἰκόνι constare docentis, XXXII, Licymnii, XXXIV, Alcідamantis, XXXV, Protagoræ, XXXVI, Prodici Cei, XXXVII, Thrasy Machi, XXXVIII, Theodori Byzantii, ibid., XXXIX.

Aristoteles rhetoricarum Artium scriptor, XLVI-LI: dicendi ornatum negligit, XLIX; sophistas impugnat, L; docet neminem sine philosophia posse effici eloquentem, ibid.; carpit eos qui præcepta scribebant de proœmio, de narratione etc.; oratoris munus definit, ibid.; statuit oratori cognoscendos esse animi affectus, quos ipse perscrutatur, ibid.; illa per quæ orator vir probus videri poterit accurate tractat, ibid.; Elocutionem orationis-que partes fastidiosæ tangit, LI; eo florent, Rhetorica philosophicam formam induit, ibid.; a Philodemo impugnari videtur, p. 133; 134; 138.

Aristotelis Rhetorica citatur; p. 98, 99, 110; 112; 115; 116; 117; 118; 120; 129; 130; 131; ibid.; ibid.; 132; 133; 134; 135; 136; ibid.; 142; 143; 144; 151; ibid.; 152; 153; 154; 156; ibid.; ibid.; 161; 165; ibid.; 166; 168; 172; 174.

Aristotelis Poetica, p. 115; 117.

Aristoteles, De Sophistarum Elenchis, p. 100.

Aristoteles, Sophista Siculus, p. 159.

Arrianus, de Demade proditiōis et perfidiæ poenas dante, XVI; de Epicureis res publicas respuentibus, CX.

Arsenius, p. 146.

Artamenes, orator, XXIX.

Astius, XXXIX; p. 119; 147.

Athenæus Democharis fragmentum citat, XI; de Antiphane et Timocle, ibid.; de Ephialte, XII; de intemperantia et luxu Eubuli, XIII; de vita Demadæ, XVI; de Euthia Phrynes accusatore, XXI; de Aristione vel Athenione imperante Athenis, XXVII; de Matrīde Herculem laudante, XXX-XXXI; de Matridis temperantia, XXXI; de Hieronymo, LVI; de Epicuro disciplinarum contemptore, LXXXVII; de Rutilio, XC; de Gorgia Atheniensi, CII; de Philodemo, CXII.

Athenæ: harum proprium fuit Eloquentiæ studium, II; Mithridatici belli tempore, a Romanis desciverunt, XXVII; a Sylla expugnata, magna ex parte flammis tradita, XXVIII; postea, scholis tantummodo insignes, ibid.; eo se conferebant Romani, ut philosophiæ incumbere, ibid.; Athenis rhetoricas Artes multi edocti fuerunt, p. 12.

Atteius, Philologus, in græcis litteris magnum processum habuit, XC.

Auctor Rhetoricæ quæ Dionys. Halic. fertur, p. 137; 164; 167; 168; 176.

Augustinus (S.), de Demosthenis dicto ad Actionem pertinente, p. 121-122.

Autoclis verba in Mixidemidem, IV.

B.

Baco De Verulam., p. 112.

Baguet., De Chryssippi vita, doctrina et scriptis, LIX.

Barbarismus definitur, LXXIV.

Bekker. Anecdota, XX; XXI; LXIX.

Blomfield., p. 99; 108; 133.

Boissonade, Rufi rhetoris nomen invenit, XXXIX; laudatur, CXXV; p. 101; 108; ibid.; ibid.; 109; 115; 137; 143; 175.

Brucker., de Aristone Cæo, LVII; citatur, LXII.

Brunck., CXIII.

Busiris a sophistis laudatus, p. 72.

Buttmann., p. 109.

C.

Callias ab Iphicrate lacessitus, IV.

Callicrates, orator, XIX.

Callisthenes ab Antisthene et Timocle impugnatus, XI; unus ex iis quos sibi tradi Alexander postulavit, ibid.

Capaneus, p. 16; 106-107.

Caphareus, Euboeae promontorium, CV.

Capperonnier, p. 127.

Carneades, Romam missus, XXVI; LXXXVIII; hoc audito, romana juvenis eloquentiae studio flagravat, ibid.

Carvilius (Sp.), primus mercede Romae docuit, LXXXIV; litteram G a C distinxit, ibid.

Casaubonus, XIII; de Aristione vel Athenione: hujus nominis varietatem explicat, XXVII-XXVIII; de loco Diog. Laertii ad elementa dictionis pertinente, LXVI; de Metrodori patria, LXXXII.

Cassiodorus, p. 121.

Castor, Massiliensis vel Rhodius rhetor, XCVII; scripsit de Rhetorica, de Argumentis, de Facultate persuadendi, ibid.

Cato in Curia reclamans, quod antiqua studia eruditio Graecorum exceperat, LXXXIX.

Catulus linguae graecae subtilitatem elegantiamque tenuit, LXXXIX.

Cephalus, orator, III; scripsit proemia et epilogos, XL.

Cephisodotus, lacessitus ab Antisthene, V; ab Aristotele laudatus, ibid.

Cephisophon, orator, XV; cum Philocrate amicitia junctus, XVI.

Chabrias a Lycoleone defensus, V.

Chardon, de la Rochette, CXII.

Chares ab Iphicrate lacessitus, V.

Charisius, orator, XX; XCVII.

Charisius (Sospater), de Adverbio apud Stoicos, LXIX.

Chariton Aphrodisiensis, p. 153.

Charmidas (alii, Charmadas) Rhetoricam impugnavit, XCIX; ejus rixa cum Menedemo, ibid. et C.

Chilo Romae ludum aperuit, LXXXIV.

Chlenae orationes, XXIV.

Chrysippus Rhetoricam scripsit,

LXVIII; a Cicerone, Epicteto, Frontone lacessitus, ibid.; de Rhetorica ab eo definita, ibid.; nomen divisit in proprium et Appellativum, LXVIII; de Casibus, ibid.

Cicero de studio eloquentiae Athenarum proprio, II; de Pisistrato, Solone, Clisthene, III; de Lysia, V; de Demosthene, VI; de Demochare, X; de Demade, XIV; de dicendi generibus quae, extincta libertate, apud Graecos invalescere coeperunt, XXII; de Demetrio Phalereo, XXVI; de Romanis Athenas petentibus, ut philosophiae se darent, XXVIII-XXIX, de Apollonio Molone, XXIX; de Menecle, ibid.; de Hierocle, ibid.; de Menedemo, XXX; in Asia cum rhetoribus assiduissime fuit, XXIX-XXX; Athenis audiit Demetrium Syrum, XXX; Pammenis meminit, ibid.; de Corace Rhetoricam inchoante, XXXI; de Gorgia, XXXIII; de Alcidiamente, XXXV; de Thrasymacho, XXXVIII; de Antiphonte Rhamnusio, XL; de Lysia rhetoricam artem proficiente, XLI; de Isocrate docente Rhetoricam, ibid.; de oratoribus Asianis et Rhodiis, LI; de Theophrasto, LIV; hujus doctrinam de argumentorum partitione memorat ibid.; de scriptis Demetrii Phalerei, ibid.; de Hieronymo peripatetico, LVI; de Critolao, LVII; de Diodoro, ibid.; Cleanthem Chrysippumque carpit, LVIII; de Stoicis philosophiam in tres partes dividitibus, LIX; quid inter se differant Rhetorica atque Dialectica, LX; de Viso, apud Stoicos, LXI; de Comprehensione atque Assensione, apud eosdem, LXII; de Crantoris libello, LXXVI; de Epicuro, disciplinarum contemptore, LXXVII; de Grammaticorum studiis, LXXXVII; de Carneadis, Diogenis, Critolai legatione, LXXXVIII; de L. Aelio, LXXXIX; de T. Albutio, ibid.; de A. Albino, ibid.; de Catulo, ibid.; de Tib. Graccho, ibid.; de M. Emilio Lepido, XC; de philosophis oratoribusque graecis quos audit, ibid.; de rhetoribus graecis qui oratoriam artem hisariam fecerunt, ibid. et XCI; de Hermagore disciplina, XCIII-XCIV; filio suo praecipit, ut Gorgiam Athenensem dimitteret, XCVI;

de Philodemo, CI; de Asiana Eloquentia, CI; de Epicureis in hortulo quiescentibus, CIII; de iisdem res publicas despicientibus, *ibid.*; de T. Albutio epicureo, CXI.

Prætereā citatur, p. 98; 103; 105; 106; 108; 110; 113; *ibid.* 115; 119; 120; 121; 122; 123; 125; 136 139; 144; 154; 155; 168; 174.

Cimon, orator, II.

Cleanthes Rhetoricam scripsit, LVIII; a Cicerone lacessitus, *ibid.*; de Rhetorica ab eo definita, *ibid.*; de Philosophiæ sex partes esse docuit, LIX.

Clemens Alexandrinus, de Philino Demosthenem compilante, XX; citatur, p. 146.

Cleochares, orator, XXVI; XCVII.

Cleophon, orator, III.

Clisthenes, orator, III.

Clitomachus, orator, XII.

Clytæmnestra Penelopæ a sophistis in laudationibus præposita, p. 74.

Coccus, orator, V-VI.

Corax Rhetoricam inchoavit, XXXI; Artem τὴν εἰσὶν constare docebat, XXXII; de Rhetorica ab eo definita, *ibid.*

Coray. Isocratis Prolegom., p. 122; 159.

Cramer., p. 134.

Crantor eloquentiam coluit, LXXV; hunc Tullius lectitabat, LXXVI; Homerum et Euripidem Crantor in primis diligebat, *ibid.*

Crates, Polemonis auditor, librum scripsit de Comœdia, LXXV.

Crates Malleus Grammaticam Pergami promovit, LXXXV; Romam missus, eo Grammaticæ studium intulit, LXXXVI; qui docuerunt, post discessum ejus, Annales Ennii publice legebant et interpretabantur, *ibid.*; Litterati dicti sunt, *ibid.*; Crates et Aristarchus diversam secuti sunt docendi rationem, LXXXV.

Critias, orator, III.

Critolaus Romam missus, XXVI; Rhetoricam carpere solebat, LVII.

Cydias, orator, XVIII.

D

Damon, orator, XI; eum sibi

tradi postulavit Alexander, XII.

Daphnis, orator, XXVI; XCVII.

Demades, orator a Polyucto lacessitus, VII; Rhetoricam neglexit, XIV; facultatem e tempore dicendi sortitus erat, *ibid.*; Artem adulandi exercuit, *ibid.*; præter cæteros facetus fuit, *ibid.*; ejus dicta, XV; Philippo addictus, regis sub conspectum Athenas in mensa delineavit, *ibid.*; prodigus et in libidines effusus, *ibid.*; Antipator despiciatissimus, *ibid.*; Demadis fœda vitæ ratio a Pythea expressa, XVI; Demosthenis damnandi suator, *ibid.*; de statua ænea ei posita, *ibid.*; proditiōis et perfidiæ poenas dedit, *ibid.*

Demetrius Phalereus eloquentiam corruptit, XXV; Theophrasti discipulus, LIV; multa scripsit, *ibid.*; dictus est Grammaticorum peritissimus, LV; scripsit de Rhetorica atque de Demosthene, *ibid.*; huic abjudicandus est liber περί τῆς Ἐμπνεύσεως, *ibid.*; ejus dictum de Actione apud Demosthenem, p. 32-33; de Isocratis periodis, 34.

Demetrius Syrus, XXX.

Demetrius alter laudat Demadis dicta, XV, fragmenta Theophrasti de Elocutione, LIII-LIV; citatur, p. 99; 118; 124.

Demochares, orator, IX; ejus fragmenta, X-XI; XCVII.

Democles, orator, XIX.

Democrates, orator, X.

Demon, orator, XI; auctor decreti quo Demosthenes in patriam revocatus fuit, XII.

Demosthenes, VI; accurate elaboravit orationem adversus Androctionem, XVII; hæc prima fuit judicialis generis oratio quam habuit, XVIII; erat tunc temporis XXVII annos natus, *ibid.*; Orationes ejus de Falsa Legatione, VIII, XII, XIV, de Haloneso, XIV, de Corona, XVI, in Lacritum, XXI; ejus dictum de Actione, p. 32; hoc dictum impugnatur, *ibid.*

Dinarchus, florebat Demosthenes, scribere cœpit, XXV; nihil proprium habuit, *ibid.*; Demosthenem in primis sectatus, *agrestis Demosthenes* dictus fuit, *ibid.*

G. Dindorf, Themistii editor, CIV.
Diodorus, Critolai auditor, LVII;
vere peripateticus dici non potest,
ibid.

Diodorus Siculus, de Gorgia
Athenas misso, XXXII; de dictione
hujus sophistæ, ibid.

Diomedes, de Voce ab eo defini-
ta, LXV.

Diogenes Babylonius, Romam
missus, XXVI.

Diogenes Laertius: Polyeucti
oratoris meminit, VIII: hac de re
emendatur Ruhkenius, ibid.; me-
morat decretum Sophoclis in philo-
sophiam, XXIII; de lite inter Pro-
tagoram et Euathlum, XXXVI; de
Theophrasti scriptis rhetoricis,
LIII; de scriptis Demetrii Phalerei,
LIV; de Rhetorica ab eodem com-
posita, LV; de Stratone Lam-
psaceno, ibid.; de Zenone Cittieo,
LVII; de Posidonio, LVIII; de
Aristone Chio, ibid.; de Cleanthe,
ibid. et LIX; de Chrysippo, ibid.;
de Stoicis docentibus in Logica Rhetorica
atque Dialecticam contineri,
LX; de iisdem Rhetoricam atque
Dialecticam delinientibus, ibid.; de
iisdem tradentibus tripartitam esse
Rhetoricam, LX; de iisdem Rhetorica
atque Orationem in quatuor
partes dividitibus, ibid.; de Viso
apud Stoicos, LXI; de cogitandi ac-
tione apud eosdem, LXIII; de
Λεπτό atque Ἀκρίβεια, apud eos-
dem, LXIV; de Stoicis, vocem defini-
entibus, LXIV-LXV; de Dictionis
elementis, LXV: hac de re emen-
datur Diogenes Laertius, LXVI; de
Dictione et Dialecto, LXVII; de
Oratione, ibid.; de Stoicis Etymo-
logicæ studiosissimis, ibid.; de nu-
mero partium orationis apud eos,
ibid.; de Articulo, LXVIII; de Appel-
latione et Nomine, ibid.; de Casi-
bus, ibid.; de Verbo, LXIX, de
Conjunctione, ibid.; de Pronun-
tiatione, LXXII; de prædicatis re-
ciprocis, LXX: hac de re emen-
datur Diogenes Laertius, ibid.;
quid inter se differant ἐρωτημα et
πρῶτα, LXXII; de varia Pronuntia-
torum specie, apud Stoicos, LXXIII;
de Demonstratione, ibid.: hac de re
emendatur Diogenes Laertius, ibid.;
de Stoicis argumenta sophismataque

explicantibus, ibid.; de iisdem ora-
tionem dividitibus in pedestrem
ac numerosam, LXXXIV; de Ora-
tionis virtutibus et vitiis, secundum
Stoicos, ibid.; de barbarismo et
solecismo, ibid. De Xenocrate,
LXXV; de Polemone, ibid.;
de Speusippo, ibid.; de Arcesilio
Homerum, Pindarum, Platonem
summo studio colente, LXXVI;
de Epicuro docente nihil aliud
e Rhetorica petendum esse quam
perspicuitatem, LXXXVIII; tenta-
tur perdifficilis locus epistolæ ad He-
rodotum, LXXXIX-LXXX; de Epi-
curo philosophiam in tres partes
dividente, LXXX-LXXXI; de eodem
Rhetoricam contemneute, ibid.; de
libro Rhetoricæ scripto ab eodem,
LXXXII; de libro in Dialecticos
composito a Metrodoro, ibid.; de
Hermarcho epicureo Rhetoricæ stu-
dente, ibid.; de Epicureis a magis-
tro suo non desciscitibus, CIII;
de eorum horto, CIX.

Præterea citatur, p. 111; 112;
115; 122; 132; 142; 144; ibid.; 145;
ibid.; 147; 148; 159.

Dion Chrysostomus, de Zenone
Cittieo, LVII.

Dionysius Halicarnassensis, de
Lysia, V; de Isocrate, ibid.; de Isæo,
VI; de Demosthene, ibid.; XVIII; de
dicendi genere apud Menesæchmum,
XXI; de Dinarcho, XXV; de Arta-
mene, XXIX; de Aristocle, ibid.; de
Philagrio, ibid.; de Molone, ibid.;
de Isocrate, Lysiae discipulo, XXXII;
de Polo, theatrales figuras aucupan-
te, XXXIV; de Alcidas, XXXV;
de Theramene, XLI; de Isæo rhe-
tore, XLIII; de dicendi genere apud
Platonem, XLIX; Theophrasti frag-
menta citat de Elocutione, LIII; de
Hieronymo, LVI; de numero par-
tium orationis apud Stoicos, LXVII-
LXVIII; de Epicureis dicendi orna-
menta respuentibus, LXXXIX; de He-
gesia, C—CI; de Sophistica, CI.

Præterea citatur, p. 95; 115; 117;
119; 121; 122; ibid.; 124; ibid.; 125;
ibid.; ibid.; ibid.; ibid.; 126; ibid.;
ibid.; 127; ibid.; ibid.; ibid.; 132;
137; ibid.; 141; 143; 152; 154; 162;
ibid.; 169; 178.

Dionysius Magnes, orator, XXIX.
Diophantus, orator, VII.

Dorvill. in Charitonem citatur, CXXV; p. 117; 137; 153.

Doxopater, de Theramene, III; de Demade, XIV; de Corace, XXXI; XXXII; de Rhetorica a Gorgia definita, XXXIII; de Arte rhetorica a Theramene scripta, XLI; de Orationis partibus ab Isocrate constitutis, XLII.

Prætereā citatur, p. 93; 94; 96; 97; 101; 106; 139; ibid.; 141; 149; 151; ibid.; 152; 157; 160; ibid.; 166; ibid.; 169; 172; 173; 175.

Duncan., p. 129.

E.

Ennius Romanos litteris græcis imbuat, LXXXIV; eorum res gestas epico carmine celebravit, ibid.

Ephialtes, orator, XI; eum sibi tradi Alexander postulavit, XII; cum eo pecuniæ persicæ Hyperides participasse visus est, ibid.

Epictetus Chrysippum subsannat, LVIII.

Epicurei dicendi ornamenta respuebant, LXXIX; Rhetoricæ rerumque publicarum contemptores, CIII; CIX; a magistri sui placitis non desceiscebant, ibid.; de eorum horto, CIX; Epicureus dictus ὅτι μὲν οὐ καὶ ὁ καὶ πρὸς, ibid.; nonnunquam auxilio vocabant eos quos lacessiverant, p. 112; apud hos moris erat suppressere nomen eorum quos carpebant, p. 134.

Epicurus Rhetoricam omnesque alias disciplinas nihili faciebat, LXXVII; Stoicos impugnavit, LXXVIII; scripsit contra Theophrastum et Dialecticos, ibid.; e Rhetorica nihil aliud petendum esse docebat quam orationis perspicuitatem, ibid.; poesin despexit, ibid.; dictionem propriam ante omnia captavit, LXXIX; philosophiam in canonicam, physicam, ethicam divisit, LXXX; Dialecticæ Canonā suum substituit, LXXXI; docendæ veritatis tria instrumenta esse tradidit: *Sensus*, *Anticipationes*, *Affectus*, ibid.; explicantur *Anticipationes*; librum de Rhetorica scripsit, ibid. et LXXXII.

Ernesti. *Lexicon Technologicæ Græcorum Rhetoricæ*, p. 93; 95; 96; 109; 120; 125; 127; 138; 141; 154; 162; 168; 169.

Eubulus Anaphlystius, VI, XIII; ejus intemperantia et luxus, XIII; in Charetem habuit orationem quam laudat Aristoteles, ibid.

Eudocia de Philisto rhetore, XLIII; de Neanthe Cyzico, rhetore, ibid.; de Theodecte Phaselite, XLIV; de Sibynio, rhetore, ibid.; de Castore, rhetore, XCVII.

Euripides, p. 108; 143.

Eustathius, p. 120.

Eusebii *Præparatio Evangelica*, de Charmida (alii, Charmada), XCIX.

Euthias, orator, XX; Phrynes accusator, XXI.

F.

Fabricii *Bibliotheca græca*, de Castore, rhetore, XCVII; de Charmida (alii, Charmada), XCIX; de Philodemo Gadareo, CXII.

Festus, de Ennio Romanos litteris græcis imbuente, LXXXIV.

Forcellin. p. 113; 177.

Fronto Chrysippum lacessivit, LVIII.

G.

Gaisford., p. 146.

Garnier., de Auctore Rhetoricæ ad Alexandrum, XLV.

Gassend. de vita Epicuri, LXXXVIII; LXXXII; CVII.

Geel. (Jac.), de peregrinatione Gorgiæ, XXXIII; de scriptis ejusdem, ibid.; de Sophisticæ ætatibus, XXXV; de lite inter Protagoram et Euathlum orta, XXXVI; de Gorgiæ placitis, XLVII; de Protagoræ placitis, ibid.; de Prodicti philosophia, XLVIII; citatur, p. 162.

Gellius (Aul.), de Demadis dicto, XV; de Demosthene cum Androthione contendente, XVIII; de Carneade, Diogene Babylonio, Critolao, Romam missis, XXVI — XXVII; LXXXVIII; de lite inter Protagoram et Euathlum orta, XXXVI; de Assensione apud Stoicos, LXII et p.

148; de *Ἀειρώ* apud eosdem, LXIV; de Aristarcho et Cratete diversam docendi rationem secutis, LXXXV; de Rhetorica Romæ prohibita, LXXXVIII; de Hortensio oratore, p. 121; de quibusdam scitamentis, 177.

Gniphō (M. Ant.), non minus græcæ quam latine doctus, XC.

Gorgias Leontinus, Empedoclis et Tisiæ discipulus, XXXII; Athenas missus, *ibid.*; docendo magnas divitias sibi comparavit, XXXIII; Statua aurea ei posita, *ibid.*; singulorum rerum laudes vituperationesque scripsit, *ibid.*; in consecratione concinnitatis verborum princeps exstitit, *ib.*; de Rhetorica ab eo definita, *ib.*

Gorgias Atheniensis, XCVI; ejus mores dissoluti, *ibid.*; ejus liber de Schematibus, *ibid.*; orator et rhetor, CII; Helenæ Encomium et Palamedis Apologia huic adscribuntur, *ibid.*

Græchus (Tib.) apud Rhodios græcam orationem habuit, LXXXIX.

Gregorius Corinthius citat fragmenta orationis Aristogitonis in Hyperidem, XVIII - XIX; ejus Schol. in Hermog. de Methodo citantur, p. 98; 124; 133.

H.

Harmodius ab Iphicrate lacessitus, IV.

Harpocratio orationes Philini laudat, XX; citatur, p. 128, 133.

Hase, laudatur, CXXV; p. 115; 137; 141; 143.

Hauptmann., de Demade, XVI.

Heeren., p. 169.

Hegemon, orator, XIV et XVI.

Hegesander, orator, XII.

Hegestas eloquentiæ integritatem adulteravit, XXVI; XCVII.

Hegesippus, orator, VII-VIII.

Heindorf., p. 107; 109; 147; 165; 170.

Heinsius (Dan.), CXII.

Heraclides Ponticus Rhetoricam coluit, LII; ejus liber *De Oratoris officio*, *ibid.*

Hermagoras Temni oriundus, rhetor, XCI; ejus doctrina de Rhetoricæ fine, de Statu, *ibid.*, de quæstione, ratione, judicatione, continenti,

XCH; dicebat quæstiones esse aut in scripto, aut in non scripto, *ibid.*; in scripto esse de jure, in non scripto esse de re: illud legale, hoc rationale genus nominans, *ibid.*; legales quæstiones ab eo constitutæ, *ibid.*; rationales Status quatuor esse putavit: conjecturam, proprietatem, translationem, qualitatem, *ibid.*; hanc divisit in appetenda et fugienda, in personam, negotialem, juridicalem, *ibid.*; primus omnium translativam constitutionem instituit, XCIII; post reprehensionem, degressionem; tunc postremam conclusionem posuit, *ibid.*; orator et rhetor fuit, CII; de Hermagora judicium, XCIV.

Hermarchus, Epicuri discipulus, eloquentiæ primum vacavit, LXXXII; paulo post se totum philosophiæ tradidit, LXXXIII.

Hermias, XXXIX.

Hermogenes, de Demade, XV; de Aristogitone, XVIII; de frigido atque inani genere dicendi apud Aristogitonem, XIX; de numero oratorum interfectorum, jubente Antipatro, XXII; de rhetoris officio definito ab Isocrate, XLII.

Præterea citantur Hermogenis Rhetoricæ Prolegom., p. 150; 152; ejusdem liber *De Invent.*, p. 94; 141, 164; ejusdem liber *De Statibus*, p. 109; 156; ejusdem liber *De Formis*, p. 109; 140; 163; 171; 177.

Hesychius, p. 133.

Heusdius (Van) scripsit *Disquisitionem* de L. Ælio Stilone, LXXXV; de controversiis Cratetis et Aristarchi, *ibid.*; de prosæ orationis cura et interpretatione, LXXXVII.

Heusdius, p. 165.

Heyne, de Castoris epochis, XCVII.

Hierocles, orator, XXIX.

Hieronymus peripateticus similitates cum Lycone gessit, LV; de poetis et oratoribus scripsit, *ibid.*; ineptam de Isocrate censuram egit, LVI; p. 32-38; 123; Hieronymum ne nominatum quidem compilat Dionys. Halic., p. 123.

Hieronymus (S.) de Tullio Crantorem lectitante, LXXVI.

Himeræus, orator, Demetrii Phalerei frater, XII; cum Hyperide et Aristonico periit, *ibid.*

Hippias Eleus Rhetoricam exercuit, XXXVII; rhythmorum naturam expiscatus est, *ibid.*; eloquentiam poetico vestitu ornavit, *ibid.*
Homerus, p. 14; 97; 103; 107.
Horatius, p. 116.
Hyperides, orator, VI; cum Himeræo et Aristonico periit, XII; XCVII.

I.

Iphicrates, orator, IV; verba ejus in Harmodium, *ibid.*, in Aristophontem, *ibid.*, in Calliam, *ibid.*, in Athenienses, *ibid.* et V, in Charetem, V, in Nausicratem, *ibid.*
Isæus, orator, VI; Demosthenis magister, XLIV; Rhetoricas artes composuit, *ibid.*
Isidorus, orator, XCVII.
Isocrates, orator, V; Tisiæ discipulus, XXXII; multa scripsit de Rhetorica, XLI; quatuor partes orationis constituit, XLII; de rhetoris officio definit ab Isocrate, *ibid.*; pauca ejus præcepta supersunt, de *Narratione*, de *Dictione*, *ibid.* et XLIII; ab Hieronymo peripatetico et Demetrio Phalereo judicatus, CVIII; a Politica sese amovit, p. 32; 121.
Præterea citantur Isocratis orationes 1° de Pace, XX, p. 127; — 2° adversus sophistas, p. 96; 108; 166; — 3° de Antidosi, p. 153; 155; 162; 163; — 4° Helenæ Encomium, p. 156; 160; 161; — 5° Busiridis laudatio, p. 161; — 6° Panegyricus sermo, p. 127; — 7° Areopagiticus sermo, *ibid.*

J.

Josephi rhacendytæ Synopsis Rhetoricæ, p. 143-144; 163.
Joannis Siceliotæ Schol. in Hermog. De Formis, p. 96; 101; 125; 135; 137; 139; 147; 150; 154; 160; 170; 171; 173; 175.
Jonsius, LXXXII; CXII.
Julianus, p. 175.
Justinus, IV.

K.

Koen., in Gregorium Corinthium de Dialectis, p. 105.

Koller. (Herm.), de Sophistis, XLVIII.
Kuster., p. 108.

L.

Lacritus, orator, XX-XXI; inter Isocratis discipulos a Photio inscriptus, XXI; magister Archiæ qui Demosthenem comprehendit, jubente Antipatro, XXII.
Langbænius, III.
Le Clerc (J. V.), de Assensione apud Stoicos, LXII; p. 149.
Leodamas Acharnensis, orator, V.
Leosthenes, orator, XX.
Lepidus (M. Æmil.), litteris græcis imbutus, XC.
Letronne: ejus liber inscriptus *Recherches pour servir à l'Histoire de l'Égypte*, laudatur, CXV; p. 129; 137.
Lhardy., de Demade, VII.
Licymnius Rhetoricæ præcepta edidit, XXXI; XXXIV; scripsit de Grammatica, *ibid.*
Lobeck., de Hieronymo peripatetico, LV.
Lollianus, de orationis partibus ab Isocrate constitutis, XLII.
Longinus Polyucti fragmentum suppeditat, VII; de Amphicrate, XXX; de Hegesia, *ibid.*; de Matride, XXXI; de Antiphonte Rhamnusio, XL.
Præterea citatur, p. 109; 117; 119; 120; 121; 127; 143; 149; 169.
Lucianus, p. 111; 147; 175.
Lycisci orationes, XXIV.
Lycoleon, orator, V; fragmenta orationis quam pro Chabria habuit, *ibid.*
Lycon, peripateticus, quædam scripsit, LV; simulatas gessit cum Hieronymo, *ibid.*
Lycon, orator, XCVII.
Lycortæ orationes, XXIV-XXV.
Lycurgus, orator, VI.
Lysias, orator, V; rhetoricas artes condidit, XLI.

M.

Marcellinus, de Philocrate, XIV; de Phrynone, XVI; de Aristogitona Demosthenem accusante, XVIII; de

Artibus rhetoricis a Lysia scriptis, XLI; de Statibus, secundum Hermaiorum, XCII.

Præterea citatur, p. 129; 138; 140; 141; 156; 157; 160; 163; 166; 169; 173.

Matris, orator, XXX; Herculis laudationem scripsit, *ibid.* et XXXI; temperantia insignis, XXXI.

Matthæus, p. 132.

Menagius, LII; LXV; LXX; LXXXVIII, CXII.

Menander, rhetor, p. 158; *ibid.*; 166; 167.

Menecles, orator, XXIX.

Menedemi rixa cum Charmida (alii, Charmada), XXX.

Menesæchmus, orator, XIX; diffuso et frigido genere dicendi utebatur, XX-XXI.

Menippus Stratonicensis, orator, XXIX.

Metrodorus, Epicuri discipulus, LXXXII; Dialecticis infensus, *ibid.*; de patria ejus, *ibid.*

Mixidemides ab Autocle lacessitus, IV.

Mærocles, orator, VIII; Aristoteles Mæroclum citans emendatur, VIII-IX.

Myron, orator, XXVI; XCVII.

N.

Nausicrates ab Iphicrate lacessitus, V.

Neanthes Cyzicus, rhetor, XLIII; Philisci Milesii discipulus, *ibid.*

Numenius, de Epicureis a magistri sui placitis non desciscens, CIII.

O.

Orelli. Onomasticum Tullianum, p. 113.

Origenes, adversus Celsum, LXX.

P.

Pammenes, orator, XXX.

Paris Hectori a sophistis in laudationibus præpositus, p. 74.

Passov., p. 108; 134; 151.

Peticles, orator, II; corona donatus, p. 14; hujus ætate, exordium habuisse Rhetorica fertur, *ibid.*; p. 105-106; annumeratus inter discipulos Gorgiæ a nonnullis qui refelluntur, p. 104.

Petavius, CIII.

Petersen. (Christian.), CXIV; p. 93.

Petit. (Sam.), CXII.

Phæax, orator, IV.

Phædri fragmentum, De Natura Deorum, p. 93.

Phavorinus, p. 99.

Philagrius, orator, XXIX.

Philemonis verba in Zenonem Cittiæum, p. 145.

Philinus, orator, XVIII; ejus orationes, XX; Demosthenem compilavit, *ibid.*

Philiscus Milesius, rhetor, XLIII; Isocratis discipulus, *ibid.*

Philocrates, orator, XIII-XIV; cum Cephisophonte amicitia junctus, XVI.

Philodemus Gadareus Romæ floruit, Ciceronis tempore, CI; de ejus libris rhetoricis, C—CXI: impugnati sophistæ dictitantes eos qui arti suæ se darent, rei publicæ gerendæ fieri aptissimos, CIV; eo docente, facultas politica per Rhetoricam non comparatur, *ibid.*, rhetores sycophantis annuerandi, *ibid.*, eorum ars justis et honestis notionibus non traditur, CV, politica cum honestate conjungenda, CVI, in dijudicandis justis et injustis, honestis et turpibus, utilibus et inutilibus a vulgi opinione discedendum est, *ibid.*, philosophos duces eligat vir politicus, *ibid.*, a se rhetores amoveat, *ibid.*, ridendi sunt sophistæ qui viros suapte natura eloquentes laudibus extollebant, CVII; sophistarum leges de orationis partibus expendit, CVIII; de Actione, *ibid.*; Hieronymi et Demetrii de Isocrate judicium, *ibid.*; carpit sophistarum præcepta de exordio, de narratione, de argumentis, de fine Rhetoricæ, *ibid.*; sophistis abjudicat judiciale et deliberativum genus, *ibid.*; nihili facit ea quæ constituerant de genere demonstrativo, *ib.*; sophistas, artis suæ jactatores, in pollicitationibus suis claudicare dicit, *ibid.* et CIX; eum in sophistas scribentem multa exa-

cuebant, CIX-CX; in sophistas ætatis suæ eadem fere tela convertit, quibus Plato æquævos confodit, CX; ostendere voluit Epicuri horto sophistas non minus excludi quam Academia, *ibid.*; de genere dicendi apud Philodemum, CXI; cum Sexto Empirico comparandus, *ibid.*

Ejusdem *Rhetorica*, Neapoli edita, ann. 1832, citatur: p. 99; 106; 156; 157; 158; 159; 162; 163; 166.

Ejusdem *Rhetorica*, Neapoli edita, ann. 1835, citatur: p. 107; 130; 132; 147; 157; *ibid.*; 161; 162; *ibid.*; 163; *ibid.*; 164; 165; 168.

Ejusdem *liber De Musica* citatur, p. 94; 107; 109; 111; 116; 128; 132; *ibid.*; 161; 171; 172; 174.

De eodem et Voluminibus *Herculanensibus Notitia*, CXII-CXXIII.

Philodemi varii, CXII.

Philon, architectus, de armamentario apud populum orationem habuit, p. 24; 113-114.

Philon Judæus, de Caino, LXX.

Philopœmenis orationes, XXIV; XXV.

Philonopus (Ioann.), quid inter se differant interrogatio et percontatio disertè statuit, LXXII.

Philostratus, de Vitis sophistarum, XIII; XXXVII; p. 104.

Phocionis verba in Polyæuctum, VII; conviciis in Aristogitonem non abstulit, XIX.

Phœbammon, de Zoilo rhetore, XLIV; de Figuris ab Apollonio Molone definitis, XCV.

Phœnix, Achillis magister, p. 14; 103.

Photius, VI; XII; de Æschine, XIII; de Demade, XVI; de Lacrito, XXI; de Agatharchida, XCVII—XCVIII; citatur p. 121; 133.

Pisistratus, orator, II.

Phrynon, orator, XV; ad Philippum de pace missus, XVI; omnibus despectus, *ibid.*

Planudes (Max.), de Aristophonte cum Cephalo contendente, X; de Demade, XIV; de oratione Demosthenis adversus Androtonem, XVII; de Corace, XXXI; de Polo orationi ornandæ studente, XXXIV; de rhetoris officio definito ab Isocrate, XLII; de libro *Rhetoricæ* scripto ab Epicuro, LXXXII; de *Rhetorica* ab

Hermagorâ definita, XVI; de Statibus, secundum Hermagoram, XCII.

Præterea citatur, p. 131; 173; 176.

Plato, de divitiis a Gorgia congestis, XXXIII; de sophistis ante Protagoram, XXXVI; Prodicî Cei subtilitatem ridet, XXXVII; de Hippiæ Eleo rhythmorum studioso, *ibid.*; de Thrasymacho, XXXVIII; Theodori Byzantii subtilitatem carpit, XXXIX; de Protagora orationibus suis omnia permiscente, XLVIII; de sophistis quæstui servientibus, *ibid.*; sophistarum commenta profligat, XLIX; orationis bene constituendæ rationes tradit, *ibid.*; de genere dicendi apud Platonem, *ibid.*

Præterea Platonis citantur: 1° Convivium, p. 95; 128; 156; 169; 179; *ibid.* — 2° Euthydemus, p. 153; — 3° Gorgias, p. 113; 142; 155; 158; 168; 170; 173; 176; 178. — 4° Hippias maj., p. 162; 163; — 5° Hippias min., p. 156; — 6° Phædrus, p. 96; 107; 108; 118; 139; 147; *ibid.*; 153; — 7° Phædon, p. 99; 128; — 8° Protagoras, p. 94; 107; 114; 118; 131; 133; 164; 170. — 9° Sophista, p. 112.

Plethonis (Georgii) Compendium *Rhetoricæ*, p. 138; 152; 167.

Plinius, de filio Ciceronis, XCVI; de horto Epicureorum, CIX; de Philone architecto, p. 113.

Plutarchus citat verba Phocionis in Polyæuctum, VII, Polyæucti iudicium de Demosthene et Phocione, *ibid.*, dicta Hegesippi, VIII, Demonis decretum quo Demosthenes revocatus fuit in patriam, XII; de Æschine, XIII; de Demade, XIV—XV; de eodem Demosthenis damnandi suasore, XVI; de Agnonide, *ibid.*; de nece ejusdem, XVII; de Phocionis conviciis in Aristogitonem, XIX; de Æsione, XX; de Archia qui, Antipatri jussu, Demosthenem comprehendit, XXII; de Sylla Athenas expugnante, XXVIII; de Athenarum maxima parte flammis consumpta, *ibid.*; de Amphicrate, XXX; de Lysia, Tisîæ discipulo, XXXII; de Arte rhetorica a Lysia scripta, XLI; citat Chrysippi fragmenta de *Rhetorica*, LVIII-LIX; de Stoicis philosophiam in tres partes dividit, LIX; de Ratione, secundum

Stoicos, LXII; de Pronuntiatio apud eosdem, LXX; de Epicuro Poeticæ contemptore, LXXXVIII; de Sp. Carvilio, qui primus mercede, Romæ, docuit, litteramque G a C distinxit, LXXXIV; de Carneadis, Diogenis Babylonii, Critolai legatione, LXXXVIII; de Catone in eloquentiam græcam reclamante, LXXXIX; de dicto Apollonii Molonis, audito Cicerone, XCV; de Cicerone præcipiente filio suo, ut Gorgiam Atheniensem dimitteret, XCVI; de Pompeio Posidonium Rhodi declamantem audiente, CII.

Prætereā citatur, p. 94; ibid.; 103; 104.

Polemon dicebat Homerum esse *epicum Sophoclem*; Sophoclem, *tragicum Homerum*, LXXV.

Polus Rhetoricæ præcepta dedit, XXXI, XXXIV; multa scripsit de Grammatica, XXXIV; ornandæ orationi studuit, ibid.; theatrales figuras aucupatus est, ibid.

Polybius, de Thermico conventu, XXXI, XXXIV; de conventu Egii apud Achæos, ibid.; Lycortæ, Chlenæ, Lycisci orationes memorat, XXV; de Achæis qui Romam ad instituendos juvenes convenerant, LXXXVII; citatur, p. 106; 140;

Polycrates, sophista, p. 156.

Polyeuctus, orator, VII; obesitatem quæ eum dicentem impediēbat Phocion ridet, ibid.; de Demosthene et Phocione, ibid.; Polyeucti luxuriam comico sale Anaxandrides perstrinxit, ibid.; ejus fragmentum, ibid.; ejus dictum in Speusippum, VIII.

Polystratus, epicureus, de injusto contemptu, p. 144.

Polyphemus a sophistis laudatus, p. 72.

Pompeius Posidonium contra Hermagoram, Rhodi, declamantem audiit, CII.

Posidonius de Elocutione scripsit, LVIII; de Conjunctione peculiarem scriptorem reliquit, LXIX; Rhodi, contra Hermagoram, audiente Pompeio, declamavit, CII.

Priscianus, de Voce, LXIV-LXV; de Participio, LXIX; de Præpositione, ibid.; Stoicorum doctrinam impugnât, ibid.; de Pronuntiatorum varia specie, LXXI-LXXII.

Prodicus Ceus Grammaticæ studuit, XXXVI; verborum potestatem et proprium sensum investigavit, ibid. et XXXVII; poetas interpretatus est, ibid.

Propertius, CV.

Protagoras Grammaticæ studuit, XXXVI; Rhetoricam attigit, ibid.; de lite inter eum et Euathlum orta, ibid.

Pseudo-Asconius, LXXXIV.

Pytheas, orator, XIV; XCVII.

Q.

Quintilianus male vertit verba Iphicratis in Aristophontem, IV; de Cocco, VI; de Aristogitone, XIV; de Demetrio Phalereo, XXVI; de oratoribus Asianis et Rhodiis, ibid.; de Protagora, XXXVI; de Hippiæ Eleo, XXXVII; de Rhetorica Isocrati adscripta, XLI; de Zoilo, rhetore, XLIV; de Theophrasto, LIV; memorat doctrinam hujus de laudatione et vituperatione, ibid.; de Aristone, LVI; de Cleanthe, LVIII; de Epicuro Rhetoricæ contemptore, LXXXI—LXXXII; de Rhetorica ab Hermagora definita, XCI; de doctrina Hermagoræ, XCII-XCIV.

Prætereā citatur, p. 119; 120; 121; 123; 130; 138; 141; 174.

R.

Reisk., CXII.

Rosinius, de patria, ætate, disciplina, scriptisque Philodemi, CXII.

Ruhnkenius, de Themistocle, Cimonē, Pericle, Alcibiade, Thucydide, II; de Cephalo, III; de Archino, ib.; de Androcle Pitthensi, ibid.; de Andocide et Phæace, ibid.; de Autocle, ibid.; de Iphicrate, V; de Callistrato, ibid.; de Cephisodoto, ibid.; de Lysia, ibid.; de Isocrate, ibid.; de Leodama, ibid.; de Lycolone, ibid.; de Isæo, VI; de Eubulis, ibid. et XIII; de Hyperide, VI; de Polyeucto, VIII; de Hegesippo, ibid.; de Mærocle, ibid.; de Demochare, X; de Demade, XVI; de Pythea, ibid.; de Hegemone, ibid.; de Agnōnide, XVII; de Stratocle, ibid.; de

Androtione, XVII; de Aristogitone, XX; de Cydia, ibid.; de Æsione, ibid.; de Philino, ibid.; de Mene-sæchmo, XXI; de Democle, ibid.; de Callicrate, ibid.; de Charisio, ibid.; de Cleochare, XXVI; de Daphnide, ibid.; de Myrone, ibid.; de Sosicrate, ibid.; de Gorgia Atheniensi, XXX et XCVI, de Theodecte Phaselite, XLIV; citatur, p. 122.

Rutilius græca oratione latinam historiam edidit, XC.

Rutilius Lupus Gorgiæ Athenien-sis librum de Schematibus latine vertit, XCVI; de Cleochare, XCVII; de Charisio, ibid.; de Daphnide, ib., de Demetrio Phalereo, ibid.; de Demochare, ibid.; de Hegesia, ibid.; de Hyperide, ibid.; de Isidoro, ibid.; de Lycone, ibid.; de Myroue, ibid.; de Pythæa, ibid.; de Sosicratæ, ibid.; de Stratoce, ibid.

S.

Salmasius, de Mæroclis dicto apud Aristotelem, VIII-IX.

Scheffer., p. 152.

Schleiermacher., p. 165.

Smidt., de Grammatica Stoicorum, LXIII; LXV; LXVI-LXVII; LXVII; LXVIII; de Casibus apud Stoicos: quatenus in hujus termini usu ab Aristotele recesserint, LXIX; cur temporum et modorum doctrina fuerit a Stoicis ommissa, ibid.; LXIX; de Cratetis et Aristarchi controversiis, LXXXV.

Schneider., de libro περὶ τῆς Ἐρμηνείας Demetrio Phalereo abjudicando, LV.

Schoemann: (Greg. Frid.), specimen observationum in Theophrasti Economicum et Philodemi librum IX de virtutibus et vitiis, CXVII.

Seguier. laudatur, p. 117; ibid.

Seneca de Λεγῶν apud Stoicos, LXIV; de Dialectica apud eos divisa in *verba et significationes*, ibid.; Vocem definit, LXV; Hermagoram et Gorgiam Atheniensem inter oratores adscribit, CII; de Epicureis a magistro suo non desciscitentibus, CIII; de iisdem res publicas despicientibus, CIX.

Sextus (Empiricus) adludit ad di-

ctum Democratis in rhetores, XII; de Demade, XIV; XV; de Protagora, XLVII; de Aristone Ceo, LVI; de Critolao, Rhetoricam carpente, LVII; quid infer se differant Rhetorica atque Dialectica, LX; de Viso apud Stoicos, LXI; de cogitandi actione apud eosdem, LXIII; de Λεγῶν, LXIV; de varia Pronuntiatorum specie, LXXIII; de Stoicis argumenta sophismataque explicantibus, ibid.; de barbarismo et solæcismo, LXXIV; de Academicis Rhetoricam impugnantibus, LXXVI; de philosophia ab Epicuro definita, LXXVII; de Epicuro Platoni, Aristoteli etc. infenso, ibid.; de eodem Grammaticæ et Dialecticæ contemptore, LXXVIII; de eodem logicam a se procul amovente, ibid.; de ejusdem Anticipationibus, LXXXI; de Rhetorica ab Hermagora definita, XCI; de Charmida (alii, Charmada), XCIX; de Epicureorum horto, CIX; citatur, p. 111; 112.

Sibyntius, rhetor, Theodectis Phaselitis discipulus, XLIV.

Siebenk., XXXIV; XXXVIII; p. 109.

Sillig., Catalogus Artificum, p. 113.

Sinner., p. 109.

Solon, orator, III.

Sopater, de Phrynone, XVI; de numero intersectorum oratorum, jubente Antipatro, XXII; de Rhetorica ab Hermagora definita, XCI.

Præterea citatur, p. 98; 110; 133; 141; 163; 166; 167; 168; 169; 171; 172; 173.

Sophocles, orator, III; decreto silentium philosophiæ indixit, XXIII.

Sosicrates, orator, XXVI; XCVII.

Spengel., III, XIII, XXIII; de Cōrace, XXXII; de Tisia, ibid.; de Gorgia, XXXIII; de Licymnio, XXXIV; de Protagora, XXXVI; de Rufo, rhetore, XXXVIII-XXXIX; de Theodoro Byzantio, XXXIX; de Antiphonte Rhamnusio, XL; de Lysia, rhetore, XLI; de præceptis rhetoricis ab Isocrate constitutis, XLII; de Rhetorica ad Alexandrum, XLIV-XLV; citatur, 100; 104; 110; 156.

Speusippus a Polyæcto lacessitus, VIII.

Speusippus, Academicus, librum

de Artium reprehensione, multaque alia scripsit, LXXV.

Stallbaum., p. 147; *ibid.*

Stephanus Byzantius, de Theodecte Phaselite, XLIV; de Aristone Ceo, LVI.

Stoici curam in Rhetorica posuerunt, LVII; philosophiam dividerunt in tres partes, LIX; in Logica Rhetoricam atque Dialecticam contineri dicebant, *ib.*; de Rhetorica atque Dialectica ab iis definita, *ibid.*; Rhetoricam tripartitam esse docebant, LX; eandem dividebant in Inventionem, Elocutionem, Dispositionem, Actionem, *ibid.*; apud eos *bene dicere* nihil aliud erat quam *vera dicere*, *ibid.* De Grammatica Stoicorum, LXI; Visum appellabant *Φαντασίαν*, *ibid.*; de Comprehensione, Assensione, Sensu, Scientia, Inscientia, apud eos, LXII; Rationem dicebant esse chartæ similem, *ibid.*; de cogitandi ordine, secundum Stoicos, LXIII; tria conjugata admittebant: *Rem, Vocem, Significationem*, sive *Λεγόν*, *ibid.*; quomodo vocem definebant, *ibid.*; de voce hominis atque de voce animalium, LXV; de Dictione et ejus elementis, sive litteris, LXV—LXVI; de Dialecto et Significatione, LXVI—LXVII; nimiam Etymologicæ curam impendebant, LXVII; Stoicorum doctrina de Orationis partibus, LXVII; de Articulo, LXVIII, de Appelatione et Nomine, LXVIII—LXIX, de Verbo et Participio, LIX, de Adverbio, *ibid.*, de Conjunctione, *ibid.*, de Præpositione, *ibid.*; de numero harum orationis partium Stoici inter se variarunt, LXVIII; de Pronuntiato, quod duo membra continebat, LXX; hoc *Prædicatum*, illud *Casum* dicebant, *ibid.*; Prædicata erant *recta, supina, neutra, reciproca*, h. e. *συμβάματα, παρasyμβάματα, ἀσυμβάματα*, LXX—LXXI; Pronuntiatii definitio, LXXII; Casus nominibus solis vindicabant, LXX; de varia apud eos Pronuntiatorum specie, LXXIII; Pronuntiatia tradebant esse Demonstrationis fundamentum, *ibid.*; Demonstrationis definitio, *ibid.*; e sua disciplina quid de dialectica colligebant, *ibid.*; orationem dividebant in *pedestrem*

atque *numerosam*, LXXIV; Oratoris virtutes quinque esse docebant, *ibid.*; vitia autem duo præcipua, barbarismum et solecismum, *ibid.*; doctrinam suam de Rhetorica ex Aristotele præcipue mutuati fuerunt, p. 112; Stoici impugnari videntur, p. 143; 144; 147; eorum doctrina de Argumentis, LXXIII, et p. 145.

Strabo, de Hegesia Magnete, XXVI; de Atheniensibus a Romanis desciscitibus, tempore Mithridatici belli, XXVII; de Menippo Adramytene, XXIX—XXX; de Aristone Ceo, LVI; de patria Metrodori Epicurei, LXXXII; de Hermagora, Temni oriundo, XCI; de Philodemo Gadareo, CXII; de Philone architecto, p. 113.

Strato Lampsacenus physicis rebus incubuit, LV.

Stratocles, orator, XVI; XCVII.

Suetonius de sero apud Romanos Grammaticæ studio, LXXXIII; de *primis litteris* apud eosdem, LXXXIV; de Crateſe qui, ab Attalo missus Romam, eo grammaticam intulit, LXXXVI; de iis qui Annales Ennii publice legebant et interpretabantur, *ibid.*; de appellatione *Grammaticorum* et *Litteratorum*, LXXXVII; de Rhetorica Romæ prohibita, LXXXVIII; de M. A. Gniphone, XC.; de Atteio Philologo, *ibid.*; de Cæsare, Apollonii Molonis auditore, XCV.

Suidas, VI; emendatur, X; de Æschine, XIII; emendatur, XX; de Antipatro, XXII; Antiphontis Rhamnusii fragmenta citat, XL; de Philisco, rhetore, XLIII; de Sibyntio, rhetore, XLIV; de scriptis Demetrii Phalerei, LIV; recitat Alexandri Aphrodisiensis fragmentum, LX; quid erat *σύμβατα* et *παρasyμβατα*, apud Stoicos, LXXI; Hermagoram, Temni oriundum, cum altero confudit, XCI; de Castore, rhetore, XCVII; citatur, p. 143; 147.

Suringar., Historia critica Scholiast. Latinor., LXXXVI.

Sylburg., p. 132; 137.

Sylla Athenas expugnat, XXVII—XXVIII.

Synesius, p. 130; 174.

Syrianus de Antiphonte cum Ce-

phalo contendente, IX; de Demade, XIV; de Hegemone, *ibid.*; de Pythea, *ibid.*; de Phrynone, XVI; de Aristogitone, XIV; de eodem Æschinem atque Timarchum accusante, XVIII; de Rhetorica a Corace definita, XXXII; de Polo rhetore, XXXIV.

Prætereā citatur, p. 96; 108; 110; 114; 138; 143; 146; 150; 173.

T

Taylor., de Lysia, V; de Lycurgo, VI; de Demade, XVI.

Tertullianus de Demetrio Phalereo, LV.

Themistius de Prodicō poetās interpretante, XXXVII; de Epicureis a magistri sui placitis non descendentibus, CIV; pro *Epicureo* dicit ὅτι μάλιστα ὁ κλητός, CIV et CIX.

Themistocles, orator, II.

Theodectes Phaselites de Rhetorica scripsit, XLIV.

Theodorus Byzantius arguta et exilia praecepta dedit, XXXVIII; accusandi et defendendi rationes instituit, *ibid.* et XXXIX.

Theodosius vocem definiens, LXV.

Theonis Progymnasmata citantur, p. 138; 161; 167; 177.

Theophrastus, Aristotelis discipulus, scripsit de Rhetorica, LII; copiosissima doctrina insignis, *ibid.*; ea quæ de hac arte reliquerat omnino fere interierunt, LIII; ejus fragmenta de Elocutione, de Argumentorum Partitione, de Laude ac Vituperatione, de Actione, *ibid.*

Theramenēs, orator, III; scripsit de Rhetorica, XLI.

Thermi comitiales conventus habebantur, apud Ætolos, XXII.

Thrasymachus rationem judices commovendi docuit, XXXVII—XXXVIII; numerosam orationem invenit, XXXVIII; Actionis praecepta inchoavit, *ibid.*; de Rhetorica scripsit, *ibid.*

Thucydides, orator, II; hujus ætate exordium habuisse Rhetorica dicitur, p. 14; 105—106; nonnulla eum a sophistis mutuatum fuisse vero simile est, p. 110; citatur, III.

Tiedemann., Syst. der Stoisch. Philosoph., LXII.

Timarchus, orator, XI—XII.

Tisias, Coracis discipulus, Rhetoricam docuit, XXXI; hujus artis fines prolatavit, XXXII; Lysiam et Isocratem erudiit, *ibid.*

Troilus, sophista, III; de Corace, XXXII; citatur, p. 102; 139; 173.

Turnebus, de Philodemo, CXII.

U.

Ulpianus Aristophontem Colytensem cum altero confudit, IX.

V.

Valckenaer., XIII.

Walch., de gymnasiis litterariis veterum Romanorum, LXXXIV.

Valerius (Max.), de Apollonio Molone, in senatu audito sine interprete, XCV; de Philone architecto, p. 114.

Valesius (Henr.), ad Harpocraton., de dictionis elementis, LXVI.

Walpole Travels, CV.

Walz., Rhetorum græcorum editor doctiss., in omnibus fere paginis sive Dissertationis, sive Annotationum.

Varro, de Aristarcho et Cratete, diversam docendi rationem secutis, LXXXV.

Velleius Paterculus, II; de Apollonio Molone, XCV.

Westermann, V; VI; XIII; XXVI; LV; LVII.

Victorius, XLI.

Viger. p. 136; 137.

Winckelmann., CXIII.

Virgilius, CV.

Visconti., LXXXII.

Wolf. (Fr. Aug.), de Zoilo rhetore, XLIII; de Cratete et Aristarchi controversiis, LXXXV—LXXXVI.

Vossius (Ger. Joann.), p. 120; 121; 128.

Wytenbach., XXVIII; LXIII; p. 94; 99; 108.

X.

Xenocles Adramyttenus, orator, XXIX.

Xenophon, IV.

INDEX RERUM.

A.

Actione (de) apud Philodemum, CVIII; Actio est maximi momenti in oratione, p. 24; praecepta de Actione componere ad Rhetoricam non pertinet, p. 26; pauca de Actione primitive observata sunt, p. 30; maxima est ejus potestas, *ibid.*; naturae auxilio eget, *ibid.*; de Actione in tragœdia et comœdia, p. 32; sophistae Actione male utebantur, p. 34; praecepta de Actione in nugis apud quosdam abierunt, p. 38; Actio alia alios decet, p. 40-42.

Argumenta probabilia, argumenta necessaria, p. 54; argumenta ad Assensionem perducentia, p. 58; de Argumentis veris aut falsis, secundum Stoicos, p. 145.

Assensione (de) apud Stoicos, LXII; p. 148-149.

C.

Causa (de) apud Rhetores graecos, XCI.

D.

Demonstratio a Stoicis definita, LXXIII.

Dialectica a Stoicis definita, LIX; quid inter se differant Dialectica et Rhetorica, LX; Dialecticam in *verba* et *significationes* Stoici dividebant, LXIV.

Dictione (de) apud Stoicos, LXV; ejus elementa erant viginti quatuor litterae, e quibus *septem* vocales,

sex mutae, reliquae semivocales, *ibid.* et LXVI.

Dii laudatione ab homine composita nequaquam indigent, p. 70.

E.

Eloquentiae studium fuit proprium Athenarum, II; Eloquentia apud Graecos quatuor aetates habuit, *ibid.*: ejus infantia, II-III; adolescentia, III-VI; maturitas, VI-XXII; senectus, XXII-XXX; Eloquentia Athenis cum libertate concidit, LI.

Etymologicae nimiam curam Stoici impenderunt, LXVII.

G.

Genus deliberativum tantummodo tractavit Theramenes, III; genus demonstrativum nullam utilitatem habebat, p. 82-84; de quarto Rhetoricae genere, p. 10; 100-101.

Grammaticae Alexandrini et Pergameni incubuerunt, LII; hujus studium serum fuit apud Romanos: Grammaticae infantia apud eosdem, LXXXIV; hanc promoverunt, Romae, Livius Andronicus et Ennius; Alexandriae, Aristarchus; Pergami, Crates, LXXXIV-LXXXV; Grammatica in scientiae formam redacta, LXXXVII.

Grammatici veteres Rhetoricam docuerant, LXXXVII; Grammatica in scientiae formam perducta, Romae *Grammatici* dicti sunt qui antea appellabantur *Litterati*, *ibid.*; poe-

tarum interpretationem, historia-
rum cognitionem, verborum inter-
pretationem sui juris fecerunt, *ibid.*

I.

Interrogatione (de) : quid inter
se differant interrogatio et percon-
tatio, LXXII.

L.

Laudatio animalium rationis ex-
pertum est prorsus inutilis, p. 72;
Homines autem ad honesta lau-
datio impellit, *ibid.*

Litterali Romæ appellabantur,
qui Annales Ennii publice legebant
et interpretabantur, LXXXVI.

Ludi litterarii apud Romanos non
memorantur, ante Appium Clau-
dium, LXXXIII.

M.

Methodi communes omnibus quæ-
stionibus non sunt, p. 48-49.

O.

Oratio in pedestrem atque nume-
rosam a Stoicis divisa, LXXIV;
eorum principes quatuor tantum-
modo orationis partes admiserunt,
LXXVII.

Oratores Asiani et Rhodii, XXII;
XXVI.

P.

Philologia Alexandriæ nata est,
LI; huic Pergameni sese tradide-
runt, LII.

Philosophi generalia sibi vindi-
cabant, p. 133.

Philosophia (de) ab Epicuro de-
finita, LXXVII.

Pronuntiatum, secundum Stoicos,
duo membra continebat, LXX.

Prædicatis (de) apud Stoicos,
LXX: erant *recta, supina, neutra,*
reciproca, h. e. *συμβάματα, παρσυν-
βάματα, ἀνσυνβάματα*, LXX—LXXI.

Q.

Quæstione (de) apud rhetores
græcos, ab excidio Corinthi, XCI.

R.

Rhetores Siculi, XXXI—XXXIV,
Rhetores germanæ Græciæ, sive At-
tici, XL—XLVI; Rhetores græci, ab
excidio Corinthi, oratoriam artem
bifariam fecerunt, XCI; docebant
quinque esse Eloquentiæ membra,
ibid.

Rhetorica (de) græca usque ad
Aristotelis tempora, XXXI—XLVI;
de Rhetorica, Aristotele florente,
XLVI—LI; de Rhetorica inde ab Ari-
stotele usque ad excidium Corinthi,
LI—LXXXIII: 1° de Rhetorica apud
Peripateticos, LII—LVII, 2° de Rhe-
torica apud Stoicos, LVII—LXXXIV,
3° de Rhetorica apud Academicos,
LXXV—LXXVI, 4° de Rhetorica apud
Epicureos, LXXVII—LXXXIII; de
Rhetorica, inde ab excidio Corinthi
usque ad Augustum, LXXXIII—CXI.

Rhetoricæ ad Alexandrum Auctor,
XLIV—XLV; citatur, p. 143; 145.

Rhetorica sero apud Romanos re-
cepta, LXXXVII; Romæ, senatus-
consulto prohibita, LXXXVIII; post-
ea utilis et honesta habita, *ibid.*

S.

Scholastici a ratione alieni, p. 20.
Solæcismus definitur, LXXXIV.

Sophistæ veteres, XXXV—XL; non-
nulli exstiterunt ante Protagoram,
XXXVI; inde a Polo, poeticum ve-
stitum, numeros, figuras aucupati
fuerunt, p. 110; sophistarum dicendi
genus in forum defluxit, *ibid.*

Sophistis (de), Philodemi ætate,
C; CI; politicam scientiam sibi assu-
mebant, CIV; nihil ad veritatem di-
cebant, dummodo divitias et honores
obtinerent, CVI; in dicendo, præci-
pua iis cura erat, ne audientes offen-
derent, *ibid.*; inania præcepta conge-
rebant, de exordio, narratione,
argumentis, etc., p. 42-62: hos im-
pugnat Philodemus, *ibid.*; argumenta
plerumque falsa adhibebant, p. 60;

tria genera esse docebant : iudiciale, deliberativum, demonstrativum, p. 62; a Philodemo refelluntur, præcipue de genere demonstrativo, p. 62-86; sophistarum pollicitationes de laudatione atque vituperatione, p. 66; pravo laudationis usu, mala hominibus inferebant, p. 72; lucri amore, aut metu, aut ostentatione laudabant, p. 74; omnia iudicabant ad opinionem vulgi, p. 74; ea quæ Rhetoricæ sive partes, sive disciplinas sophistæ vocabant Philodemus evertit, p. 86-90.

Sophistica, Philodemi ætate, anti-

quæ Eloquentiæ in locum successit, C; CI.

V.

Viso (de) apud Stoicos, LXI.

Vituperatio animalium rationis expertum prorsus est inutilis, p. 72; homines autem vituperatio avertit a vitiis, ibid.

Vox a Stoicis definita, LXIV; in cæteris animalibus ab impetu cæco prorumpit, in hominibus a ratione, ibid. et LXV; *articulata et scriptilis* est vox hominis; *inarticulata et confusa vox animalium*, LXV.

INDEX

GRÆCARUM VOCUM

ET FORMULARUM QUÆ VISÆ SUNT NOTATU DIGNIORES.

(*Paginæ Dissertationis Notitiæque indicantur numerorum notis quas vocamus romanas.*)

A.

A et A permutantur p. 113:
 Ἀγορεύειν ἐν λέξει, p. 16; ἀγορεύειν ἐστὶν ἐν λόγοις καὶ βουλαῖς ἔχειν τὰ τοῦ δήμου πράγματα, p. 106.
 Ἀγύμναστος ἐν λόγοις, p. 16.
 Ἀδιάληπτος, p. 62; 151.
 Ἀδιαληψία, p. 46; idem quod ἀδιαλήψις, h. e. ratiocinationis defectus, p. 134.
 Ἀδραστος usurpatur ἀλληγορικῶς, p. 107.
 Ἀδρός· χαρακτήρες δὲ εἰσι τρεῖς· ἄδρός, ταπεινός, μέσος, p. 93.
 Ἀδύνατος· τί τοῖς ὅλοις ἀδύνατον, p. 56.
 Ἀθηναῖοι (οἱ)· εἰς Σικελίαν τὴν πόλιν ἐξέγεαν, XX.
 AIC et HC, permutantur, p. 115.
 Αἰσθήσεις· περιγῶν κατὰ κοινὰς αἰσθήσεις ἐπιδεδεπομένων, p. 54, ubi αἰσθήσεις significare videntur perceptiones quas nobis comparamus per sensus, p. 142.
 Αἰσχίνης, de Demosthenis voce, p. 32; 122.
 Αἰσχύλος φλαρεῖ, p. 128.
 Ἀκατος ἐτ ἀκάτιον, apud Epicureos, p. 94.
 Ἀκροάσεις ἐτ Ἐπιδείξεις unum et idem significant, p. 162.
 Ἀκροατής· ἀνάγκη δὲ τὸν ἀκροατὴν ἢ θεωρὸν εἶναι ἢ κριτὴν· κριτὴν δὲ ἢ

τῶν γεγενημένων, ἢ τῶν μελλόντων, p. 151.
 Ἀκύλας, rhetor, XXXVI.
 Ἀλήθεια· τὸ κατ' ἀλήθειαν ὑπάρχον, p. 40; 74; 163; ταῖς ἀληθείαις, re vera, XII.
 Ἀμείψαι τὸ ῥῆμα εἰς ὄνομα, XCVIII.
 Ἀμέλειος εἰρήται, διότι κενός ἐστι μέλους τινός, p. 124.
 Ἀμφιβολία, p. 8; 99.
 Ἀμφίβολον, (τὸ), 99.
 Ἀναλογία (ῆ), apud Aristarchum, LXXXV.
 Ἀναξιμένης, Lampsacenus sophista, p. 70; 159.
 Ἀνατροφή ἐτ τροφή, quid inter se differant, p. 108.
 Ἀνεσις ἐτ ἐπίτασις, p. 36; est ἐπίτασις intentio oratoria, quæ fit affectuum usu et cujusdam vigoris et spiritus. Contraria est ἀνεσις, remissio affectus et impetus, p. 125.
 Ἀνθρωποι (οἱ)· προτρέπονται μὲν ἐπὶ τὸ σπουδαῖον ὑπὸ τινων ἐπαίνων, καὶ τῶν κακῶν ἀρίστανται διὰ τινος ψόγους, p. 72.
 Ἀνιστόρητος, ab aliqua re alienus, p. 16.
 Ἀντίθεσις (ῆ), a Theophrasto definita, LIII.
 Ἀντιλαβεῖν ὄνομα ῥήματος, XCVIII.
 Ἀντίληψις· εἶδος ἀντίληψεως, δὲ καλοῦσιν ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος, XVI.
 Ἀντιπεπονθότα, prædicata reciproca, LXX.

- Ἀντιποιεῖσθαι · ἀντιποιούνται τῆς κοινῆς ὑποκρίσεως, p. 26; τῶν ἄλλων τινὸς ἀντιποιεῖσθαι, p. 52.
- Ἀντιστρέφειν, id denotat quod Dialectici dicunt propositionem convertere, quum subjectum in prædicatum, et prædicatum in subjectum mutatur; et tamen vera manet ipsa enuntiatio, p. 168; ἀντιστρέφοντα (subintell. ἐνθυμήματα), argumenta quæ converti in eum possunt a quo dicta sunt, ibid.
- Ἀντιστροφὴν λέγουσι, τὸ ποιεῖν τὸ ὑποκείμενον κατηγορούμενον, καὶ τὸ κατηγορούμενον ὑποκείμενον, p. 168.
- Ἀντίστροφος · τὰ τοῖς εἰρημένοις ἀντίστροφα, p. 80; ἀντίστροφον, argumentum quod facile retorquetur ab adversario, p. 168.
- Ἀντιράνης, ἐν Ἀλιευμένη, XI.
- Ἀνωμαλία (ῆ), apud Cratelem, LXXXV.
- Ἀξιωμα (τὸ) ἐστὶ λεκτὸν αὐτοτελές, ἀπόφαντον ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, LXXII.
- Ἀόριστα καὶ ὠρισμένα · ἐκάστη τέχνη, κατὰ μάθησιν ἐκάστην, ἐστὶ τινα καὶ περὶ ἀορίστων καὶ περὶ ὠρισμένων, p. 52; τὰ κατὰ τὴν ῥητορικὴν ἀόριστα καὶ ὠρισμένα, ibid.
- Ἀπελλίκων· μνηθεὶς (subintell. ὁ Σύλλας) ἐξέλεν ἑαυτῷ τὴν Ἀπελλίκωνος τοῦ Τητοῦ βιβλιοθήκην, ἐν ᾗ τὰ πλείστα τῶν Ἀριστοτελῶν καὶ Θεοφράστου βιβλίων ἦν, XXVIII.
- Ἀπό et ὑπό, permutantur p. 123; 125.
- Ἀπό · οἱ ἀπ' ἄλλων μαθημάτων, qui in aliis disciplinis versati fuerunt, p. 40, 129; causam vel instrumentum significat, p. 137.
- Ἀποδείξις (ῆ), LXXIII.
- Ἀπόθεσις et ὑπόθεσις, permutantur p. 124.
- Ἀπολογεῖσθαι · ἐκ μὲν τῶν ἀποτρεπόντων ἀπολογούνται, p. 98.
- Ἀποπληξία (ῆ), p. 68.
- Ἀποτελεσμα (τὸ), p. 86.
- Ἀποφθέγματα · τῶν ἀποφθεγμάτων τὰ ἀστεία, XXXIX.
- Ἀρετήφορος, virtute præditus, p. 74; 163.
- Ἀρθρον (τὸ), LXVIII, p. 99.
- Ἀριστοτελὴς ἐπεισάγων τέταρτον εἶδος τῆς ῥητορικῆς, p. 101; Siculus sophista, p. 70; 159.
- Ἀστοχαστος, idem significat quod ἀστοχος, p. 20; 111.
- Ἀσύμβαμα dicitur, quando ex duobus obliquis constructio fit, LXXI.
- Ἀτοπία · πρόχειροι ἐν ταῖς ἐρημναίαις ἀτοπίαί, p. 12; 103.
- Αὐξησις (ῆ) · αὐξήσεως οἰκεῖον τὸ προσεκτικὸν ποιεῖν τὸν ἀκροατὴν, καὶ ἐπιστρέφειν, p. 163.
- Αὐτοῦ et αὐτῶ, permutantur, p. 93.
- Ἀφηγεῖσθαι τῶν φιλοσόφων σχολῆς, XXXIII.
- Ἀχειρία (ῆ), p. 22; in plurali numero usurpatur, ibid.

B.

- Βαρβαρισμός ἐστὶ παράπτωσις ἐν ἀπλῇ λέξει παρὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν, LXXXIV.
- Βραβευτής usurpatur μεταφορικῶς, p. 133: αἰσχρὸν εἶη βραβευτὴν αἰρεῖσθαι τῶν λόγων, ibid.
- Βουστρίδας sophistæ laudationibus celebrant, p. 72; 161.

Γ.

- Γάλα θνῆιον · οἰκίαν εἰς ἣν θνῆιον εἰσφέρεται γάλα κακὸν τι πάντως ἔχειν νομίζομεν, XII; καὶ τὸ γάλα τὸ θνῆιον ἐφ' ὕγεια, ibid.
- Γένη (τὰ) τῶν ὀνομάτων διήρει (subintell. ὁ Πρωταγόρας), ἀρρένα καὶ θήλεα, καὶ στείη, XXXVI.
- Γεωμέτρης διαφέρειν φησὶ τέχνην καὶ ἐπιτήδευμα, p. 139.
- Γλαύκων ὁ Τήσιος, p. 123.
- Γοητεία (ῆ), p. 97.
- Γραμμαδιδασκαλίδης, LXXVII.

Δ.

- Δ et Α, permutantur p. 166.
- Δαδούχος, IV.
- Δεῖγμα, παράδειγμα, ὑπόδειγμα, quid inter se differant, p. 97.
- Δεινότης φαινόμενη, οὐ μὴν οὐσα, XIX.
- Δημήτριος, de Demosthenis Actio: ne, p. 32-34.
- Δημοσθένης καὶ πρῶτον εἶπε καὶ δεύτερον καὶ τρίτον εἶναι τὴν ὑπόκρι-

σιν ἐν τῇ ῥητορικῇ, p. 32; παρὰ τῷ Φαληρεῖ λέγεται αὐτὸν ποικίλον ὑποκριτὴν γεγενῆσθαι καὶ περιττὸν, p. 32-34.

Διὰ παντός, *semper*, VIII; p. 125.

Διαλέγεσθαι· τὸ πεπαιδευμένως διαλέγεσθαι τισιν ἢ ἀπαιδεύτως, p. 18. Διαλεκτικὴ (ἡ). Quid inter se differant Dialectica et Rhetorica, secundum Alexandrum Aphrodisiensem, LX.

Διαλεκτικόν (τὸ). Idem significat quod ἡ διαλεκτικὴ, p. 112.

Διάλεκτός (ἡ) ἐστὶ λέξις κεχαρηγμένη ἔθνικώς τε καὶ Ἑλληνικώς, LXVII.

Διατριβικοί· τῶν ἀκρως διατριβικῶν, p. 16; in malam partem acceptum, p. 20; 106.

Διενθήκη, *repositorium*, p. 86.

Διήγησις, καὶ ἐπιδήγησις, καὶ προδήγησις, XXXVIII, p. 131.

Δικαιώματα, p. 102.

Δικανικώς, in malam partem acceptum, p. 153.

Δικαστηριακόν, *judiciale*, in malam partem acceptum, p. 64; 152.

Διορβοῦσθαι· ἐν τισιν τάχιστα διορβοῦσθαι, p. 20.

Δουλεῖν· τῇ λειότητι διὰ παντός δουλεῖν, p. 36; 125.

Δυνατός· εἰπεῖν καὶ διανοηθῆναι καὶ στέβει τὸ κριθὲν δυνατός, XXIV; τί δυνατόν ἐστιν γενέσθαι καὶ τί τοῖς ὁλοῖς ἀδύνατον, p. 56.

Δυστελεῖν· ἂ πάντες δυστελοῦσι, p. 76; 165.

E.

Ε et Θ, *permutantur*, p. 105.

Ε et Ο, *permutantur*, p. 109; 128.

Ἐγκώμιον· ὁ μὲν ὕμνος Θεῶν· τὸ δὲ ἐγκώμιον θνητῶν ἀνθρώπων, p. 169.

Ἐθελσκακούντας, XXIII.

Εἶδη et μέρη *conjuncta*, p. 172. Quid inter se differant, *ibid.*

Εἶδησις, p. 68; 157.

Εἶδος· ἔχει κοινὸν εἶδος ὁ ἔπαινος καὶ αἱ συμβουλαί, p. 146.

Εἰκασιότης· πᾶσαν εἰκασιότητα διαφεύγειν, p. 18.

Εἶκος (τὸ) ἐστὶν ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ γινόμενον, p. 142.

Εἰσάγειν· ἂ δὲ Γοργίας εἰσῆλκεται λέγων, ὁ παρὰ Πλάτωνι, p. 90.

Εἰς τὴν ἐτήσιον ἡμέραν, LV.

Εἰς τὸν πραγματικὸν τρόπον τέλειος ἀνὴρ, XXIV.

Ἐκ λείποντος et ἐκλείποντος, *permutantur*, IX.

Ἐκ παντός, *undequaque*, p. 126.

Ἐκπίπτειν· ἀλλὰ καὶ διανοήσεως ἐκπίπτοντας ἀπάσης, p. 88.

Ἐλαῖον· ἐπὶ λίθον ἐλαῖον, *proverbialiter dictum*, p. 147.

Ἐλεγχος καὶ ἐπετέλεγχος, XXXVIII; XXXIX; p. 131.

Ἐλέγχω· κἂν ὑπὸ παιδὸς ἐλεγχθεῖσαν, *proverbialiter dictum*, p. 54; 142.

Ἑλληνισμός (ὁ), LXXIV.

Ἐμβιώναι τῇ τέχνῃ, p. 114.

Ἐμπειρία ἕξις τίς ἐστὶ τοῦ πραχθέντος ἀπομνηστικῆ, ἥτοι ἀλογος τῶν προκειμένων τριβῇ, ἥτοι ἐκμίμησις τοῦ πραχθέντος, ἐξ ἀδιακριτοῦ κρίσεως, p. 173.

Ἐμπρῆσαι, p. 44; 132.

Ἐν διαβολῇ γενέσθαι, XXX.

Ἐνδιαθέτως, p. 48. Eodem feresensu occurrit ἐνδιαθετον apud Joann. Siceliot. Schol. in Hermog. De Formis II, Rh. gr. Walz., t. VI, p. 445-446; Σεμνότητι δὲ τὸ ἀφέλξ, σφοδρότητι δὲ τὸ ἐπιεικὲς καὶ γλυκὺ καὶ ἐνδιαθετον κτλ.

Ἐυθυμήματα λέγεται ἐξ εἰκότων καὶ σημείων, p. 142.

Ἐνὶ λόγῳ λέγειν et ἐν ὀλίγῳ λέγειν, *permutantur*, p. 99.

Ἐντεκτικός· ἀπασιν λόγος, p. 84.

Ἐν τοῖς πλαστοῖς καὶ γεγραμμένοις, in *factorum et pictorum operibus*, p. 20.

Ἐπαινος γίνεται, ὅτε μὲν εἰς Θεοῦς, ὅτε μὲν εἰς θνητοῦς· καὶ ὅτε μὲν εἰς Θεοῦς, ὕμνους καλοῦμεν, p. 158.

Ἐπαισθάνεσθαι· τοὺς, ὡς ὄνος λύρας, τῶν φύσει καὶ κατ' ἀλήθειαν ἀρετῶν ἐπηρεσθήμενους, p. 58.

Ἐπαιτιῶν et ἐπαιτιώμενος, *idem significant*, p. 94.

Ἐπάραντα et ἐπαίροντα, *permutantur*, p. 123.

Ἐπιδεικτικόν (τὸ)· ἐπιδεικτικοῦ τὸ μὲν, ἔπαινος· τὸ δὲ, φόρος, p. 152.

Ἐπιδείξεις et ἀκροάσεις, *unum et idem significant*, p. 162.

Ἐπικούρειοι (οἱ)· ἐν οὐδὲν μὲν

ώφθησαν Ἐπικούρῳ ἐναντία θέμενοι οὐδαμῶς, CIII.

Ἐπικούρος ἐγκυκλίου παιδείας ἀμύητος, LXXVII; αἱ ῥηταὶ τοῦ Ἐπικούρου λέξεις, CIX; ejus verba de Panegyribus, p. 162.

Ἐπιστήμη et τέχνη, quid inter se differant, p. 140; 173; ἐπιστήμαι et μαθήματα conjunguntur, p. 172; ἐπιστήμη ἐστὶν ἀδιάπτωτος τῶν ὄντων προσφορά, 173.

Ἐπίτασις, p. 125. Vide ἀνεσις.

Ἐπιτήδευμα et τέχνη, quid inter se differant, p. 139; quid sit utrumque, ibid.

Ἐπὶ τοῦ καιροῦ, tempestive, XXIV.

Ἐποῦρῳσιν ὀνομάζων καὶ ἀποπλάηνσιν καὶ ὄλους, XXXIV.

Ἐρώτημά ἐστι πρᾶγμα αὐτοτελές μὲν, αἰτητικὸν δὲ ἀποκρίσεως· aliter: ἐρώτημά ἐστι, πρὸς δ' ἀνάγκη ἀποκρίνασθαι κατ' ἀπόφασιν ἢ κατὰφασιν οὕτω, καὶ ἢ οὐ, LXXII.

Ἐκκεμμένα (τὰ), commentata, sive meditata, p. 109.

Εὐαγόρας, rhetor, XXXVI.

Εὐηθία, idem quod εὐηθεία. Apud Platonem: πολλὰς ἀν' εὐηθείας γέμοι, p. 139.

Εὐθυνος· εὐθυντήρ, δικαστικός, p. 133; μεταφορικῶς usurpatur, ibid.

Εὐκαιρία φυσική, p. 30.

Εὕρεσις (ἡ). In plurali numero: εὕρεσις γὰρ εἰσιν αἱ καθ' ἑκάστον ἐπιτεύξεις, p. 48.

Εὐριπίδης· Πρῶσ'· Οὐδ' ἀριγμένον τὸ κάμπαν ᾗσαν· ἀντὶ τοῦ ᾗδεισαν, p. 164.

Εὕριπος, in plurali numero, p. 6.

Ἐφεξάν, p. 80; ποτὲ μὲν ἐπαينوῦμεν ταῦτα ἃ ποτὲ ἐψέγομεν· καὶ ἃ ἐψέξαμεν ἐπαينوῦμεν, p. 169.

H.

Ἡγεμονικόν (τὸ)· ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὸ ἡγεμονικὸν μέρος τῆς ψυχῆς, ὥσπερ χάριτις ἐνεργῶν εἰς ἀπογραφὴν, LXII.

Ἡμῶν et ὑμῶν, permutantur, p. 154.

Ἡνία usurpatur μεταφορικῶς· ἐρεῖναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις, p. 95.

Ἡνε· οὐδὲν ἦνε λέγων, nihil profecit dicendo, XXI.

HC et AIC, permutantur, p. 115.

Θ.

Θ et ε, permutantur, p. 105.

Θ et C, permutantur, p. 113.

Θεόλογος· τὰ τοῦ Θεολόγου, p. 93.

Θεόφραστος, de Elocutione, LIII-LIV; de Argumentorum partitione, ibid.; de laude ac vituperatione, ibid.; de Actione, p. 116.

Θέσις, infinita quaestio, p. 138.

Θετικά (τὰ), infinita, p. 138.

Θετικὸν κεφάλαιον, idem quod Θέσις, p. 138.

Θέων τέταρτον εἶδος τῆς ῥητορικῆς τιθέμενος, p. 101.

Θηραμένης ὁ κόθορνος, III.

Θύελλα ὄχλική, p. 6.

I.

Ἰδία καὶ κοινή, p. 127

Ἰδία (τὰ)· ἴδια δὲ ὅσα ἐκ τῶν περὶ ἑκάστον εἶδος καὶ γένος προτάσεων ἐστὶ, p. 131; 167.

Ἰθύφαλλοι, Ithyphallica carmina, XI, de quibus cf. Casaubon. Animagadv. in Athen. p. 277, sqq.

Ἰκετεύειν· ἰκετεύει ἡ εἰκὼν, V.

Ἰσάζοντα (τὰ)· ἰσάζοντα καλεῖ, τὰ ἔχοντα τὰς προτάσεις ἴσας καὶ τὰς πίστις τὰς αὐτὰς τοῖς ἀντιδίοις, p. 156.

Ἰστορικὸν (τὸ) γένος· ἀντιδιατελούμεν γὰρ τὸ ἱστορικὸν τοῦ πανηγυρικοῦ, Ἀριστοτέλει ἐξακολουθοῦντες, τέταρτον τοῦτο εἶδος ἐπεισάγοντι ῥητορικῆς, p. 101.

Ἰσχυροποιεῖν, p. 114.

K.

Κατηγορεῖν et κακηγορεῖν, permutantur, p. 170.

Καινός et κενός, permutantur, p. 137.

Κάλλος προσποιητόν, XVII; κάλλος (τὸ) ὀνόματος, a Theophrasto definitur, LIV.

Κάλλιππος· ἡ Καλλιππου τέχνη, p. 98.

Καλόν ἐστὶν ὃ ἀν' αὐτὸ αἰρετὸν ὄν, ἐπαινετὸν ᾗ· ἢ ὃ ἀν' ἀγαθὸν ὄν, ἡδὺ ᾗ, ὅτι ἀγαθόν, p. 165.

Κάλως, usurpatur μεταφορικῶς· Πρωταγόραν πάντα κάλων ἐκτείναντα, οὐρίξ ἐρέντα, p. 95.

Καπανεύς, p. 16; videtur ἀλληγορικῶς designare oratores qui, suo ingenio confisi, artis opem dedignantur, p. 107.

Κατὰ convenientiam significans, p. 130.

Κατὰ et παρὰ permutantur, p. 125.

Κατὰ et περί permutantur, p. 129.

Κατασκευή (ῆ), LXXIV.

Κατεργαλαβεῖν, opus conficiendum suscipere; redempturas facere, p. 177.

Κατηγορεῖν· ἐκ δὲ τῶν προτρεπόντων κατηγοροῦσιν, p. 98.

Καχεμία, (ῆ), pravus habitus, p. 14; in plurali numero, p. 16.

Κενός et καινός, permutantur, p. 137.

Κῆπος· ὅτῳ μέλει ὁ κῆπος, h. e. Epicureus, CIV; οἱ ἀπὸ τῶν κήπων, h. e. Epicurei, CIX.

Κηφισόδοτος· λιθασωτῶ εἰκασμένος, V.

Κινδυνεύειν· κινδυνεύει πειγῆναι, VII; κινδυνεύειν τι περιποιεῖσθαι, p. 16.

Κοῖλος et χαῖλος, permutantur, p. 128.

Κοινός permutatur cum καινός et κενός, p. 137.

Κοιρωνίδαί et Κροκωνίδαί, XX.

Κομψεία, idem quod κόμψευμα, h. e. scitamentum; translate, orationis ornamentum, p. 177.

Κρίσις· κρίσιν ἔχειν τάληθους τε καὶ τοῦ ψευδούς, p. 56.

Κροκοδείλιτης (ὁ), argumentum: τὸν ἀπορον ἐν κατηγορίᾳ, ὃν καὶ Κροκοδείλιτην οἱ Στωϊκοὶ φασιν, XXXVI.

Κρωδύλος· Ἡγησίππου, τοῦ Κρωδύλου προσαγορευομένου, VIII.

Κύλιξ· ἀπύθμενος ἐπὶ τραπέζης κύλιξ οὐ τίθεται, LIV.

Κυριώτερα et κυριώτατα permutantur, p. 121.

Κυρωνίδαί, perperam apud Suidam, XX.

Λ.

Λ et Α, permutantur, p. 113.

Λ et Δ permutantur, p. 166.

Λ et Τ permutantur, p. 105.

Λανθάνειν· λήσει ποιήσας ἄλλην ἐπιστήμην τῆς διαλεκτικῆς καὶ τῆς ῥητορικῆς, p. 131; οἱ γε κωμικοὶ ἐλάνθονον ἐπαινοῦντες αὐτόν, p. 145.

Λαρυγγίζειν explicatur, p. 128.

Λέγειν· οἱ Στωϊκοὶ τὸ εὖ λέγειν ἔλεγον τὸ ἀληθῆ λέγειν, LXI.

Λεκτὸν (τὸ), LXIV; τῶν λεκτῶν τὰ μὲν αὐτοτελῆ, τὰ δ' ἑλλιπῆ, ibid.; ἐν τοῖς ἑλλιπέσι λεκτοῖς τέτακται τὰ κατηγορήματα· ἐν δὲ τοῖς αὐτοτελέσι τὰ ἀξιώματα, καὶ οἱ συλλογισμοί, καὶ τὰ ἐρωτήματα, καὶ τὰ πύσματα, ibid.

Λέξις (ῆ) ἐστὶ φωνῆ ἐγγράμματος, LXVII; λέξις λόγου διαφέρει, ὅτι λόγος ἀεὶ σημαντικός ἐστι· λέξις δὲ καὶ ἀσημαντός· λόγος δὲ οὐδαμῶς, ibid.

Λέξις (ῆ) ὀνομαστική, ἀπὸ τῶν ῥημάτων πεποιημένη, XCVIII.

Λέξις (ῆ)· ἑτέρα λόγου καὶ ποιήσεως· λέξις ἐστὶ, p. 110.

Λόγος (ὁ) ἐστὶ φωνῆς σημαντική, ἀπὸ διανοίας ἐκπεποιημένη, LXVII; aliter definitur, XCIX; ὁ λόγος ἀεὶ σημαντικός ἐστὶ, LXVIII; τοῦ λόγου ἐστὶ μέρη πέντε, LXVIII; λόγον ἔξ ὀνόματος ποιεῖν· εἰς ὄνομα συνάγειν τὸν λόγον, XCVIII; ὁ λόγος χρυσός, proverbialiter dictum de oratione expetenda et alteri rei longe præferenda, p. 108; κατὰ λόγον, sicut ratio postulat, p. 44; 132; κατὰ τὸν λόγον, eandem significationem habet, p. 16; 107.

Λόγος (ὁ) σύγκειται ἐκ τριῶν· ἐκ τε τοῦ λέγοντος, καὶ περὶ οὗ λέγει καὶ πρὸς ὃν, p. 151.

Λόγοι (οἱ) ἀναγκαῖοι, p. 54; τί δι' ἀναγκαιῶν καὶ τί δι' ἐνδεχομένων παρίνεται, ibid.; p. 142.

Λόγοι (οἱ) ἐνδεχόμενοι, p. 46; 48; 50; 52; ibid.; 54; 60; 62; 142.

Λόγοι (οἱ) ἀληθεῖς καὶ οἱ ψευδεῖς, p. 56; 60; definiuntur, p. 145.

Λόγοι (οἱ) ἐνόντες, p. 54; 58; 62.

Λυκόφρων· τὰ τοῦ Λυκόφρονος, p. 93.

Λῦσαι· λέξεις εἰς λόγους, XCVIII.

Μ.

Μ et Ω, permutantur, p. 128.

Μαγεία (ῆ), p. 97.

Μαθήματα et τέχναι conjunguntur, p. 172.

Μαργίνης (δ) proverbialiter usurpatur: Μαργίντου μανίας ἄρως ἰστησιν, p. 52; ἐκάλουν τοὺς ἀνοήτους ῥήτωρας, p. 140.

Μάρτυρές εἰσι διπλοὶ· οἱ μὲν παλαιοὶ· οἱ δὲ πρόσφατοι, XIII.

Μακαρίζειν· μακαρίζομεν αὐτοὺς τῆς συνέσεως, p. 26; 118.

Μέθοδοι· οὐκ εἰσὶ μὲν κοιναὶ περὶ πάντων μέθοδοι, p. 48-50.

Μειρακιώδες· τῶν σχημάτων τὸ μειρακιώδες περὶ τὰς ἀντιθέσεις, καὶ παροιμώσεις, καὶ παραμοιώσεις, p. 126.

Μένιπρος ὁ Σπουδαγελοσ, CXII.

Μέρη· ἀπάντων δὲ μέρη φασὶν τινες καὶ διδάγματα τῆς ῥητορικῆς, p. 86; μέρη et alia conjunguntur, p. 172; quid inter se differant, ibid.

Μετὰθεσις· μὴ ἐπιδέχεσθαι μετὰθεσιν ἐκ τῆς οικείας φύσεως, p. 72.

Μετ' οὐ πολὺν χρόνον, XXVIII.

Μητραγύτης, IV.

Μισθοῦ διδάσκειν· ὅψι δ' ἤρξαντο μισθοῦ διδάσκειν, LXXIV; μισθοῦ ἐκιδάσκων τοὺς νέους, XXXVII.

Μισρὴ, comparativo sequente, p. 4; 94.

N.

N ἀφελαιωτικὸν ante consonantem, p. 6; 24; 28; 30; 36; 38; ibid.; 40; 46; 58; 62; 64; 70; 74; 78; ibid.; 80; 129; 166.

Νῆ Δία, VIII, XIX; LIX; p. 4; 36.

Νοήσεις· ὅς ἐναποκειμένους μὲν ἔννοιας παλοῦσι, κινουμένους δὲ διανοήσεις, p. 103.

Νόμος· ταῦτα καὶ τούτοις ὅμοια ἔχει ἀγρότερον καὶ κοινὸν νόμον νομίζεται, p. 146.

O.

O et Θ permutantur, p. 109; 128.

Ὅδος (ή), usurpatur μεταφορικῶς. Ἡ γὰρ ὁδὸς μοι τῶν λόγων διὰ μέσων τῶν Χάρητι πεπραγμένων ἐστὶ, V.

Ὅλος· τοῖς ὅλοις, idem quod ὅλος vel ὁδολοῦ, p. 64; 56; 76; 132; 161; 164.

Ὅμοιοπαθεῖν δεῖ τοῖς ἀκούουσι, p. 129.

Ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ παλάζει, proverbialiter dictum, p. 170; ὁμοίᾳ τὰ τῶν ῥητορικῶν ἔργα τοῖς ῥητορικοῖς, p. 82.

Ὅνομά (τὸ) ἐστὶ μέρος λόγου δηλοῦν ἰδίαν ποιότητα, LXVIII.

Ὄνομασία (ή), p. 54-56; 142; 143.

Ὄνοματικός et ὀνομαστικός, quid utrumque significet, XCVIII.

Ὄνοματικῶς et ὀνομαστικῶς, permutantur XCVIII.

Ὄνος (δ)· ὡς ὄνος λύρας, proverbialiter dictum, p. 58; 146-147.

Ὄργανός ἐστιν οἱ κοινοῦντες ἀλλήλοις Θεῶν ἡ ἡρώων ἐν ἱεροῖς, καὶ κοινῇ θυγατρὸν, XXI.

Ὀρθόπειρα (ή), p. 20; 22; ἐπιστραφῆναι τῶν σοφιστῶν τῇ ὀρθότητι τὸ δίκην λέγειν, p. 20; 109-110.

Ὀρός· ἡ κατὰ ἀμφισβήτησιν ἔργα, IX; X.

Ὅσον ἐφ' αὐτοῖς, quantum in ipsis situm est, p. 74.

Οὐδεὶς ὅστις οὐ, p. 136; οὐδὲν δὲ τι οὐχ, p. 135.

Ὅχλος· ἐν ὅχλῳ λέγειν, p. 121; 126.

Π.

Πάθη· τὰ πάθη τὰ τῆς φωνῆς καὶ τὰ σχήματα τοῦ σώματος, LV; p. 122.

Πάθη· τὰ συμβεβηκότα τοῖς μῆγεθεσι, p. 131; 136.

Παῖς, in dictis proverbialiter, p. 142.

Πάμφιλος, rhetor· ὅλη τέχνη ἡ τε Παιδεία καὶ ἡ Καλλιπία, p. 98.

Πανηγυρικόν (τὸ), εἰ' οὐ τοὺς ἐπαινομένους καὶ ψευδομένους δημοσιάζομεν, p. 152; aliquid habet peculiare, ibid.

Παρά et κατὰ permutantur, p. 125.

Παρά et περί permutantur, p. 125.

Παραδείγμα, δῆγμα, ὑπόδειγμα, quid inter se differant, p. 97.

Παρασκευάζειν· παρεσκευάσθαι περὶ παντός λέγειν, p. 20.

Παρασκευαῖ· τῶσι γεγυμνασμένοι τῷ Δυσίᾳ ἐν ταῖς παρασκευαῖς, XLI.

Παρασύμβαμά (τὸ) ἐστὶ πρότασις ἐξ

δνόματος καὶ φήματος οὐκ αὐτόταλῃ
διάνοιαν ἐπαρτίζουσα, LXXI.

Παρέγγραφος, falso inscriptus :
παρέγγραφος Ἀθηναίων πολιτῆς γενό-
μενος, XXVII.

Παροξύνοντας ἐπ' παροξύνοντας, per-
mutantur, XIX.

Παχύς· παχείς γὰρ ἐκάλουν τοὺς
ἀναισθητοὺς καὶ ὕδεις, p. 131.

Παχύτερον, ἀντὶ τοῦ ἀνοητότερον,
p. 131.

Πείθεσθαι· τῷ αὐτοῖσι πεπονημένοι οἱ
κρίνυνται, ἢ τῷ ποιοῦς τινας ὑπολαμ-
βάνειν τοὺς λέγοντας, ἢ τῷ ἀποδεύ-
χθαι, πείθονται πάντες, LI.

Πέλαγος (τὸ). Μεταφορικῶς usur-
patur : φεγγίον εἰς τὸ πέλαγος τῶν
λόγων, p. 95 ; ἐπὶ τὸ παλὸν πέλαγος
τετραμμένος τοῦ καλοῦ, ibid.

Πεντασύριγγος vel πεντασύριγγος·
ὑπὸ τῆς τύχης ἐν τῇ πεντασύριγγι
νόσφ' ὀδεύμενος, VIII.

Περὶ ἐὶ κατὰ permutantur, p.
129.

Περὶ ἐὶ κατὰ permutantur, p.
125.

Περὶ ἐὶ ὑπὲρ permutantur, XXI.

Περιβαλεῖν ἐὶ περιλαβεῖν permu-
tantur, p. 143.

Περιλάβε, p. 14; 104.

Περιλαβεῖν ἐὶ περιλαβεῖν permu-
tantur, p. 143.

Περιουσία, apud rhetores, pecu-
liarem sensum habet, p. 141.

Περουσίας (ἐκ), ex abundanti, p.
52; 140; 141.

Περιστάσεις (αἱ), p. 78; 167.

Περιστατικά (τά), στοιχεῖα τοῦ
πράγματος, p. 167.

Πῦθων (τὸ), definitur, p. 148.

Πίστως ἐὶ ἐπιπίστως, XXXIX.

Πλάσμα (τὸ), peculiarem dicendi
formam quandoque significat, p. 127.

Πλαστική (ἡ). Quid sit hoc nomine
comprehendendum, p. 111.

Πνέυμα (τὸ), de Actione dictum,
idem significat quod *latera* apud
Latinos, p. 120.

Πνίγμα· εἰς πνίγμα τὸν δῆμον ἔχειν,
V.

Ποιηται (οἱ) ὑπεκρίνοντο αὐτοὶ τρα-
γῳδίας, τὸ πρῶτον, p. 116.

Πολιτικὸς (ὁ) λόγος nonnunquam
laudationem et vituperationem tan-
git, p. 154.

Πολύ· τὸ ἐπὶ τὸ πολὺ γινόμενον, p.
148.

Πολυμήτους *sophistes* laudibus ce-
lebrant, p. 72.

Πόσος, paucitatem significans, p.
113.

Πράγμα· πολλά οὐδ' ὅλως ἔπαινον,
οὐδὲ φόρον ἐπιδέχεται τῶν πραγμά-
των, p. 68; πᾶν κατ' ἐαυτὸ τοῖς
θεαῖς οὐδὲν ἔστιν ἔπαινετόν ἡ ψεκτόν,
ἀλλὰ γίνεσθαι τὸ μὲν κατ' ὅσον ἀμελο-
γεῖ τῷ τέλει τῶν ἀγαθῶν τὸ δὲ κατ'
ὅσον τῷ τῶν κακῶν, p. 76.

Πραγματεία· ὁλῆς οὐσης πρὸς δό-
ξαν τῆς πραγματείας τῆς περὶ τὴν ῥη-
τορικὴν, LI.

Πρέπον (τὸ) ἐστὶ λέξις οἰκεία τῷ
πράγματι, LXXIV.

Πρὸ ἐὶ πρὸς permutantur, p. 149.

Προαγωγείας γράφασθαι, prostitu-
tionis accusare, XVI.

Προαίρεσις· ταύτης μὲν ἀπέστη τῆς
προαιρέσεως, p. 126; πᾶσα πράξις ἐκ
τῆς προαιρέσεως δοκιμάζεται, p. 138.

Προβιάζειν ἐὶ προβιάζειν permu-
tantur, p. 129.

Προβλήματα· τὰ μὲν ἔστιν διδαν-
κὰ, τὰ δὲ συμβουλευτικὰ, τὰ δὲ περὶ
τοὺς ἔπαινους καὶ ψέγους, p. 62.

Πρόδικος διγρεῖται τὰς ἡδονὰς εἰς
χαρὰν καὶ τέρψιν καὶ εὐφροσύνην,
XXXVII.

Προεστώς· Ἀνδροκλέα τέ τινα, τοῦ
δήμου μάλιστα προεστώτα—ἀποκτει-
νουσιν, III.

Πρόληψις, Anticipation, apud Epi-
cureos, LXXIX.

Προοίμιον ἐὶ Προοίμιον, permu-
tantur, p. 93.

Πρὸς ἐὶ πρὸς permutantur, p. 149.

Προσδιατρίβειν· οἱ τῇ ῥητορικῇ
προσδιατρίβαντες, p. 86; idem signi-
ficat quod διατρίβειν πρὸς τινι, p. 175.

Προσδοκᾶς ἐὶ προσδοκᾶς, idem
significat, p. 94.

Προσηγορία (ἡ) ἐστὶ μέρος λόγου
σημαῖνον κοινὴν ποιότητα, LXVIII.

Προσῳδία (subintell. μέλη), pro-
sodica carmina, XI; cf. Casaubon.

Animadv. in Athen., p. 277.

Πρόσφορον, idem significat quod
συμφέρον, p. 176.

Πρόσωπον (τὸ), de vultu in Actio-
ne, p. 120.

Πρότερον ἐὶ πρότερα permutantur,
XXXIX.

Πτερόν (τὸ) οὐ πολὺ μᾶλλον ἢ πτε-
ρὸν ἐνδέουσι; proverbialiter dictum,
p. 56; πτερόν αἰτοῦ πτεροῖς ἄλλων

μυγνίαις, proverbialiter dictum, p. 145.

Πταρυγίζων et πταρυγίζεις, proverbialiter usurpantur, p. 145.

Πύσμα ἐστὶ πρὸς ὃ διεθοδικῶς ἀπαντῆσαι δεῖ καὶ διὰ πλειόνων, LXXII.

Πρωταγόρας, hoc nomine inscribatur liber quem de *Oratoris officio* composuerat Herachides Ponticus, LII.

P.

Ῥῆμά (τὸ) ἐστὶ μέρος λόγου σημανονάσυνθετον κατηγόρημα, ἡ στοιχείον λόγου ἀπύκτων, σημαίνον τι συντακτον περί τινος ἢ τινων, LXIX.

Ῥηματικὸν (τὸ) ὀνομαστικῶς ἐκφέρειν, αὐθις δὲ τούνομα ῥῆμα ποιεῖν, XCVIII; XCIX.

Ῥήτορες (οἱ) ταῖς τίτθαις εἰκασμένοι, XI.

Ῥήτορες πολιτικοὶ τοῖς πολιτικοῖς τῶν ῥητόρων παρασπείρεται οὐκ ὀλίγων ἐγκωμια καὶ φόγοι, p. 66; ἐπὶ μέρους ἔχουσι τὴν ἀμφισβήτησιν, p. 133; ῥητόρων τὸ ἰδικόν, *ibid*.

Ῥητορικὴ (ἡ) μιμηλὸν πράγμα ἢ ῥητορικὴ, καὶ πᾶν ὑποκρίνεται τὸ ὑποπίπτον αὐτῇ μέχρι τοῦ εἰκότος, XVIII; οἱ περὶ Κριτόλαον τὸν περιπατητικόν, καὶ πολὺ πρότερον, οἱ περὶ Πλάτωνα.... ἐκάκισαν αὐτήν, ὡς κακοτεχνίαν μᾶλλον ἢ τέχνην καθεστηκυῖαν, LVII; ἡ κοινῶς κεκλημένη ῥητορικὴ, p. 12; τέλος τὸ τῆς ῥητορικῆς, τὸ τοὺς ἐνδεχομένους εἰς ἕκαστον πρόβλημα ῥητορικὸν ἐξευρίσκειν καὶ λέγειν.... κἂν ᾗ φαυλότατον, ἀλλὰ μὴ μόνον τὸ χρήσιμον, p. 52-54; ὁμοία ἐστὶ τὰ μὲν τῇ διαλεκτικῇ, τὰ δὲ τοῖς σοφιστικοῖς λόγοις, 112; περὶ τοῦ δοθέντος, ὡς εἰπεῖν, δοκεῖ δύνασθαι θεωρεῖν τὸ πιθανόν, p. 131, 136; ἐστὶ μῶριον τι τῆς διαλεκτικῆς καὶ ὁμοίωμα, p. 131; ἐστὼ δ' ἡ ῥητορικὴ δύναμις περὶ ἕκαστον τοῦ θεωρησάμενου τὸ ἐνδεχόμενον πιθανόν, p. 134; ἐστὶν ἀντίστροφος τῇ διαλεκτικῇ, p. 136; ἐστὶ τῆς ῥητορικῆς εἶδη τρεῖς τὸν ἀριθμὸν..... συμβουλευτικόν, δικανικόν, ἐπιδεικτικόν, p. 151; ἡ ῥητορικὴ Μουσικὴ μὲν ἐστὶν οὐκ ἐμμετρος δὲ, οἷα ἡ τῶν ποιητῶν, ἀλλὰ ὡς τινος πεζοῦ λόγου γενομένη, p. 176; πομπεύεται παρ'

αὐτοῖς (h. l. τοῖς σοφισταῖς) τὸ μῆτρα τῶν μαθημάτων καὶ τῶν τεχνῶν εἶναι, καὶ ἐπὶ διενθήκην καὶ ἀρετῆριον τὴν ῥητορικὴν, p. 86.

Ῥοδιακοὶ ῥήτορες, XXIX.

Σ.

C et Θ permutantur, p. 113.

Σαφήνειά (ἡ) ἐστὶ λέξις γνωρῆμας παριστώσα τὸ νοούμενον, LXXIV.

Σεμναὶ Θεαί, Eumenides, IV.

Σκέψις ἐπὶ τὰς σκέψεις μετᾶγει, τὰς πίστειας δεομένας, p. 86.

Σκιά δ' οὐνοῦ σκιά, proverbialiter dictum, p. 147.

Σολοικισμός ἐστὶ παράπτωσις ἀσυνήθης κατὰ τὴν ὅλην σύνταξιν ἀνακόλουθος, LXXIV.

Σοφισταὶ (οἱ) ῥητορικοὶ Βουστρίδας καὶ Πολυμήμους καὶ τοιοῦτους ἄλλους ἐγκωμιάζοντες, τὰ τῶν ἀγαθῶν ἐπαθλα κοινοποιῶσιν, καὶ πολλοὺς εἶναι πονηροὺς προτρέπονται, p. 72.

Σοφιστεύειν τὰ δ' οὐδὲν χρησιμεύει τοῖς μὴ τὰ ῥητορικὰ σοφιστεύουσι, p. 86.

Σοφιστικόν (τὸ) γένος τινὰς ἐπαίνειν καὶ φέγειν δύνασθαι ἐπαγγέλλεται, p. 66.

Σοφοκλῆς Κόλχοις Ὑμεῖς μὲν οὐκ ἄρ' ἦστε τὸν Ἰππομήθεα ἀντὶ τοῦ ᾗδετε, p. 164.

Σοφὸς λέγειν, dicendi peritus, p. 118.

Σπώριος Καρβίλιος πρῶτος ἀνέφετε γραμματοδιδασκαλεῖον, LXXXIV; ὤφει ἐχρήσαντο (subintell. οἱ Ῥωμαῖοι) τῷ Γάμμα, Καρβιλίου Σπορίου προσεξευρόντος, *ibid*.

Στάσις ἐστὶ, καθ' ἣν ἀντιλαμβανόμεθα τοῦ ὑποκειμένου πράγματος, XCI.

Στοιχεῖα τῆς λέξεως ἐστὶ τὰ εἰκωσιτέσσαρα γράμματα, LXV.

Συγκατάθεσις (ἡ), Assensio, secundum Stoicos, p. 148; 149.

Σύμβαμα ἐστὶ πρότασις ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος, αὐτοτελὴ διάνοιαν ἀπαρτίζουσα, LXXI.

Συμβουλευτικόν (τὸ). Hoc genus tantummodo tractavit Thamerenes, III.

Συμπλέκειν μετὰ τοῦ τὰς ὑποθέσεις συμπλέκειν, p. 95.

Συμπλοκή (ή), p. 4; 96.
Συναγαγεῖν λόγον εἰς τύπον ἐνόμα-
τος, XCVIII.

Εὐνδεσμός (ό) ἐστὶ μέρος λόγου
ἁπλοῦτον, συνδύον τὰ μέρη τοῦ λόγου,
LXIX; τοὺς συνδεσμούς συνανταπο-
δίδοναι, p. 8; 99.

Σύνθεσις (ή) ἐστὶ ποιὰ τις θέσις
παρ' ἄλληλα τῶν τοῦ λόγου μορίων,
LXVII.

Σύντομα (ή) ἐστὶ λέξις αὐτὰ τὰ
ἀναγκαῖα περιέχουσα πρὸς δῆλωσιν
τοῦ πράγματος, LXXIV.

Σχῆμα ἐστὶν ἕτερον μὲν προσποι-
εῖσθαι, ἕτερον δὲ λέγειν, XLIV. Aliter:
σχῆμα ἐστὶ μακροβόλη εἰς ἥδονην ἐξά-
γουσα τὴν ἀκοήν, XCVI; τὸ σχῆμα
et ἡ φωνή ad Actionem pertinent,
p. 119-120.

T.

T et A permutantur, p. 105.

Τάναλος usurpatur ἄλληγορικῶς,
p. 107.

Τέλος ἐστὶν οὐ χάριν πάντα· αὐτὸ
δὲ οὐδενός, p. 150.

Τέταρτον εἶδος τῆς ῥητορικῆς,
p. 100.

Τέττιγες (οἱ)... χαμόθεν ἄσονται,
XXXIX.

Τέχνη ἐστὶ σύστημα ἐκ καταλήψεως
πρὸς τι τέλος εὐχρηστον τῶν ἐν τῇ
βίῳ, p. 173; τοῦ ἀπταίστου ἔχεται,
ibid.

Τέχνη et ἐπιστήμη, quid inter se
differant, p. 140; 173.

Τέχνη et ἐπιτήδευμα, quid sit ut-
rumque, p. 139; quid inter se diffe-
rant, ibid.

Τεχνικός· ἐν τοῖς ἀπόροις τεχνικός
(subintell. ὁ Ἀντιφῶν), XL.

Τεχνίτης τοῦ λέγειν, Artifex dicen-
di, XVII.

Τίμων ὁ Φλιάσιος, Sillorum scrip-
tor, XLVII; ejus fragmentum de
Protagora, ibid.

Τὸ καθ' ἑκάστον· οὐδεμία τέχνη
σκοπεῖ τὸ καθ' ἑκάστον, p. 133; τὸ
καθ' ἑκάστον ἁπτερον καὶ οὐκ ἐπιστη-
τόν, ibid.; οὐδὲ ἡ ῥητορικὴ τὸ καθ'
ἑκάστον ἐνδοξον θεωρεῖται, ibid.

Τόκος· ἐπιτριτῶ-ἐπιδεκάτῳ τόκῳ
πονηρεῖσθαι, pro ἐπὶ τρίτῳ-ἐπὶ δε-
κάτῳ τόκῳ, VIII-IX.

Τόνος definitur, p. 121.

Τόπος· ἀπὸ τῶν ἀγκυρωματικῶν τό-
πων, X.

Τριβή (ή) definitur, p. 96; 108.

Τρόπος· τὸν τρόπον τοῦτον, p. 16;
τρόπον τινά, p. 132; ibid., 136, 138.

Τροφή et ἀνατροφή, inter se diffe-
runt, p. 108; τροφαί, documenta
quae tradit educatio, ibid.

Υ.

Υμνος· ὁ μὲν ὕμνος Θεῶν· τὸ δὲ
ἐγκώμιον θνητῶν ἀνθρώπων, p. 169;
ὕμνοι ἀποκαταπτικοί, 170; φυσικοί,
ibid.; μυθικοί, ibid.; γενεαλογικοί,
ibid.; πεπλασμένοι, ibid.

Υμῶν et ἡμῶν permutantur,
p. 164.

Υπέρ et περί permutantur, XXI.

Υπό et ἀπό permutantur, p. 123;
124.

Υπόδειγμα, δέγμα, παράδειγμα,
quid inter se differant, 97.

Υπόθεσις et ἀπόθεσις, permutan-
tur, p. 124.

Υποθήκη, praeceptum, p. 146.

Υπόκρισις· περὶ τῆς ὑποκρίσεως
παραγγέλματα ποιεῖν τισιν ἐφελκυστή,
p. 38; cf. p. 117; 119; 120; in plu-
rali numero usurpatur, p. 34; 40;
129; παρ' ἄλλοις ἄλλη διαχωρεῖ καὶ
καταγελᾶται, p. 42; ἐστὶ διάθεσις
φωνῆς καὶ σχήματος πιδανή, κτλ.
p. 120.

Υπτιον (τὸ), genus dicendi in quo
omnia sunt lenta, nervis atque ro-
bore carentia, p. 94; ὕπνια, præ-
dicata supina, LXX-LXXXI.

Φ.

Φαίνεσθαι· τὰ φαινόμενα τοῖς πολλοῖς,
p. 58; 147; οὐδ' ἔστηκεν τὰ φαινόμενα
τοῖς πολλοῖς, p. 58; eodem sensu, τὰ
τοῖς πολλοῖς νομιζόμενα, p. 74.

Φαντασία (ή)· τύπωσις ἐν ψυχῇ,
LXI; ἐτεροίωσις ψυχῆς, LXII.

Φιλοσοφεῖν· τῶν φιλοσοφησάντων...
τινὲς οὐδενὶ πάποτε συγγενόμενοι τῶν
σοφιστῶν, καὶ λέγειν καὶ πολιτεύεσθαι
δεινοὶ γεγονάσιν, p. 108; τοῖς φιλο-
σοφοῦσι γενικαί εἰσιν αἱ ἀμφοισθητή-
σεις, p. 133; φιλοσοφίαν φιλοσοφεῖν,
p. 145; οἱ καθ' ἑμᾶς φιλοσοφούντες,
p. 147.

Φιλόσοφοι· τῶν φιλοσόφων τὸ κα-
θολικόν, p. 133.

Φύλον ὁ ἀρχιτέκτων, p. 24; 113;

Φοίνιξ, διδάσκαλος Ἀχιλλεῖ σύνα-
πταμένους, p. 14; 103.

Φρήν (ή). In plurali numero, sive
sanæ mentis affectum, sive pruden-
tiam significat: φρένας ἔχειν-ἔξω φρε-
νῶν καθεστώς, p. 130.

Φρήνη· κρινομένη ὑπὸ Εὐθείου τὴν
ἐπιθανάτω, ἀπέφυγε, XXI.

Φυσιολογεῖν· φυσιολογήσαντας δ'
θρῶδες περὶ πάντων τούτων μόνως ἐστὶ
τὴν ἀληθειάν συνιδεῖν, p. 144.

Φυσιολογία· τὰ διὰ μέσης θεωρού-
μενα φυσιολογίας· καινῆς, p. 56;
144.

Φύσις ἐστὶν ἡ κατορθοῦσα λόγους,
τέχνη δὲ οὐδεμία, Epicuri dictum,
LXXXII; φύσει, p. 14; 58; 96; 108.

Φωνή (ή)· ἐστὶ φωνὴ ἄηρ πεπληγμέ-
νος, ἡ τὸ ἴδιον αἰσθητὸν ἀκοῆς, LXIV;
εἰρηται δὲ φωνή, διὰ τὸ εἶναι φῶς νοῦ,
ἡγουν τὰ ἐν τῷ νῷ φωτίζουσα, LXV;
διαφέρει δὲ φωνὴ καὶ λέξις, ὅτι φωνὴ
μὲν καὶ ὁ ἡχὸς ἐστὶ· λέξις δὲ, τὸ ἑναρ-
θρον μόνον, LXVII.

X.

X pro HA, p. 38; 128.

Φ.

Χαίρειν· πολλὰ εἰπόντα χαίρειν τῷ
ἀληθεῖ, p. 153.

Χαρακτήρ· τρεῖς χαρακτῆρες εἰσι
τῆς ρητορικῆς, οἷον εἶδη φράσεως·
αὐστηρὸν, μέσον, ἱσχνόν, XL; Θου-
κυδίδης μὲν τὸν αὐστηρὸν ἐπετῆδευσε
χαρακτῆρα, ibid.

Χαύνωσις, p. 78; χαύνωσιν ἀνα-
πειστηρίαν illustrat Aristoph. Schol.,
p. 166.

Χεῖλος et καὶλος, permutantur,
p. 128.

Χεῖρ (ή)· ἔχειν διὰ χειρὸς, p. 126; τὴν
ἐκ χειρὸς θεωρίαν φέρουσιν αὐτοῦ (h. e.
Ἰσοκράτους) οἱ λόγοι, p. 162; de
manibus in Actione, p. 120-121.

Χοροί, scenicorum chori, XI.

Χρυσός, proverbialiter usurpatur
de re expellenda et alteri longe præ-
ferenda, p. 108.

Ψ.

Ψυχρὸν (τὸ) τῆς λέξεως a Theo-
phrasto definitur, LIII.

Ω.

Ω et M, permutantur, p. 128.

Ὠρισμένα καὶ ἀόριστα (τὰ), p. 140.

Ὠς ἐπὶ τὸ πολὺ, p. 142.

ADDITAMENTUM.

RECEIVED 1713014

ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ

ΠΕΡΙ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΕ ^(a).

COLUMNNA I.

(διὰ)
 1 τῆς ἐκ τῶν διδασ(κα)-
 λείων τούτων εὐρυθυμί-
 ας ἱκανῶς χαριέστε-
 (ροι) γεγόνασι καὶ ἐν δῆ-
 5 (μο)ῖς καὶ ἐν ἐκκλησίαις· καὶ
 γ(ὰ)ρ τάχα καὶ ποητικῶν
 (κα)ὶ φιλοσόφων μαθημά-
 τ(ων) μετα(σ)χόντες· τινὰ
 (δ)· ἂν ἡ β(η)τορικὴ καὶ
 10 π(οεῖ)· βλάπτ(ου)σα γὰρ ἐκ
 τ(ῆς) (φ)ύσε(ω)ς, ἀγαθὰ πολ-
 (λὰ) (μὲν), ἔ(ω)ς (πρὸς)βάλλοντο,
 (φθείρει) (ἐν τοῖς) κακ(τημένοις).

COLUMNNA II.

(φησὶν δ' Ἀνα)-
 1 ἑξιμένης, ὥς οὐκ ἂν
 ποτε προσήσαν τοῖς
 ῥητορικοῖς ἀργύριον δι-
 δόν(τες); εἰ μὴ τὸ σῆ-
 5 μηγ(ορ)εῖν, καὶ δικολο-

COLUMNNA I.

..... per
 elegantiam hisce institutio-
 bus comparatam satis gratiosio-
 res facti sunt tum in curiis, tum
 in concionibus publicis: fortasse
 enim poeticis quoque, et philo-
 sophicis disciplinis imbuti sunt.
 Quædam vero Rhetorica etiam
 facit; quum enim natura sua no-
 ceat, bona multa quidem, quam-
 diu producebantur, corrup-
 pit in illis qui ea possederant.

Cap. I.
 —
 Quid præ-
 stet
 Rhetorica
 et cur
 rhetori-
 bus pecu-
 nia detur.

COLUMNNA II.

..... dixit Anaximenes
 quod nunquam homines rheto-
 ricis accederent pecuniam dan-
 tes, nisi prius, quasi ex ipsorum
 arte, perfecte fieret, ut concio-
 nentur et causas perorent: isti

(a) Hunc librum instauratum, latina interpretatione annotationibusque instructum Aug. Ant. Scotti, edidit Neapoli, ann. 1832. Uncis inclusa exhibentur ea quæ de suo penu dedit.

γείν, (ὡς ἀπὸ) τέχνης αὐ-
 τῶν, (προε)γίνετο τε-
 λείως· (οἷδε) τρέφονται
 παχέ(ως). τὸν γὰρ αὖ
 10 πορε(ύομε)ν; δοτι(ς ὁ)ν
 τρόπ(ων ἀ)ξίω(ν) . . .
 . . . . .
 . . . . .
 15 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 20 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 25 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . . ἐκ τέ(χνης, τεκ)-
 30 (μήριο)ν ἔσται τοῦ (κ)α(τα)-
 (σκευά)ξεσθαι πολιτ(ι)-
 (κὴν ἀπ)ὸ τῆς ῥητορικ(ῆς).
 (ἀλλὰ μ)ὴν οὐχ ἔνε(κα)

COLUMN A III.

1 τοῦ κοινὸ(ν νο)ῆσαι μὲν ὅν
 τὸ τεκμήριον, εἰρησθαι
 τοῦτο νομι(στ)έον πρὸς ἡ-
 μῶν· ἀλλὰ ταῖς ἀληθείαις
 5 καὶ πλα(νῶ)νται πάντες
 οἱ σοφιστ(αῖ)ς ἀ(ρ)γύριον ἀ-
 ναλίσκ(ον)τ(ε)ς· ὅταν γὰρ
 ἀκούσωσ(ι το)ύτων ἐν
 ταῖς δεῖξ(εσι) καὶ ταῖς πα-
 10 νηγύρεσ(ι, φησ)ὶν (ὁ) Ἐπί-
 κουρος, κ(αὶ ψυ)χαγωγῇ-
 θῶσι, διὰ (τὸ μὴ εἶ)ναι πε-
 ρὶ συ(μ)βο(υλίου τι)νὸς τὸν
 λόγ(ον, οὐδὲν ἂ)ν συμ-
 15 φέρον (ἔστιν, ὡς ἐ)ν (ταῖς)

autem laute pascuntur. Ei enim
 nostra negotia permittimus, qui,
 quum sit dignis moribus præ-
 ditus . . . . .

..... ex arte, argumento es-
 se, quod Politica per Rhetoricam
 acquiratur. At vero non quia

COLUMN B III:

communem consideramus eam,
 quæ est peculiaris ac per-
 petua nota, propterea hoc a no-
 bis dictum esse censendum est;
 sed re vera etiam decipiuntur
 omnes, qui in sophistas pecu-
 niam insumunt. Quando enim
 illi istos audierint in declama-
 tionibus et panegyribus, inquit
 Epicurus, atque oblectati fue-
 rint; quia de aliquo consilio
 ineundo sermo non est, utique
 nihil utile est, uti in concionibus
 publicis, ac iudiciis fit. In istis
 enim, quæ de aliqua urgenti re

ἐκκλ(ησίαις καὶ τ)αῖς δι-
 καστηρ(ίοις γίν)εται. ἐν
 μὲν γὰρ τούτοις ὑπὲρ
 τοῦ (ἐγ)κειμ(ένου) δὴ λε-
 20 γομένοι(ς κ)ινῶ(ν)εύον-
 τες, ὅταν (μὲν διὰ λόγου θέ)-
 σιν, ὅταν δὲ δι' (αὐτόν)
 τὸν ὄγκον σοφο(ύ)μενοι,
 προσέχουσι τὸ(ν) νοῦν
 25 τοῖς λεγ(ομένο)ις· ἐν δὲ ταῖ(ς)
 πανηγύρεσι καὶ δεῖξε-
 σι τῶν σοφιστῶν, οὐθὲν
 οὐθ' ὑπὲρ (ὄρ)κου φ(ρο)ντίζον-
 (ται, ὅτι οὐχ ὁ)μωμόχασιν
 30 τι (διακρίν)ειν, οὐθ' ὑπὲρ
 (τῶν λεγομ)ένων, εἰ συμ-
 (φέρει ἢ μν)ήμη· οὐ γάρ
 (ἔστιν ὑπὲρ πολ)έμου, καὶ

COLUMNA IV.

1 (εἰρ)ήνης ὁ λόγος, ὑπὲρ
 ὧν ἀναγκαῖόν ἐστιν
 α(ύ)τὰ δὴ ποτε ψ(η)φί-
 σασθαι· ἐὰν (δὲ) καὶ ὑπὲρ
 5 (π)ολέμου (καὶ) εἰρήνης ἡ-
 γῇ, καὶ ἄλλο (ἔστ)ιν, ὅσον ἐ(ν)
 ταῖς ἐκκλ(ησίαι)ς που (εἰρη)-
 ται, (ο)ὐ (II)ερικ(λοῦς) ἐπέ(χον)-
 τός τινος, (καὶ) οὐδεί(ς)
 10 ἔστιν ἐν τῷ (π)αρόν(τι)
 ὁ λόγος ὧ(ν συμ)φ(έρει),
 (ἔξω) ὄντο(ς τοῦ αὐτοῦς)
 ἀνάγον(τος τ)αῖς πα-
 νηγύρεσι(ν. εἰ δ' (οὐ-
 15 τ)ως ἀκού(ωσιν, οὐ) μὲν
 (λ)εγομένοι(ς πρ)οσέχ(ο)υ-
 (σ)ιν, (εἰ ἔστι συ)μ(φέ)ρον-
 τα ἢ (μὴ σ)υμ(φ)έ(ρον)τα,
 καὶ το(ῦ) συν(ό)λ(ου ἀ)λη(θῆ),
 20 ἢ οὐκ ἀληθῆ· ὑπ' αὐτο(ῦ)
 δὲ τοῦ ἥχου, καὶ τῶν (π)ε-
 ριόδων καὶ τῶν παρί-
 στω(ν, ἢ) ἀλλ(αττόν)τω(ν),
 καὶ ὁμοιο(τιθ)έντων
 25 ψυχ(α)γωγ(οῦ)μενοι, (οὐ)

dicuntur, auditores, dum in pe-
 riculo sunt, aliquando quidem
 orationis argumento, aliquando
 autem ipso jurejurando excitati,
 mentem iis quæ dicuntur inten-
 dunt : in panegyribus autem ac
 declamationibus sophistarum
 neque ob jusjurandum solliciti
 sunt, quia non juraverunt se
 quidpiam judicatuuros, neque ob
 ea, quæ dicuntur, num scilicet
 ipsorum prosit memoria ; non
 enim sermo est de bello, et

COLUMNA IV.

pace, de quibus necesse est ipsa
 aliquando decerni : quod si
 etiam de bello et pace agatur,
 non modo aliud est, quod in pu-
 blicis concionibus aliquando
 dictum est, quum non adsit quis.
 Pericles, qui attendat ; sed et
 nullus est in præsentī sermo de
 iis quæ prosunt, quum omnino
 extraneum sit, quod eos ducit
 ad panegyres. Si autem ita au-
 diunt, iis quidem quæ dicuntur
 non attendunt, ut judicent,
 utrum ipsa utilia sint, an inuti-
 lia, et utrum omnino vera, an
 falsa : ab ipsa autem vocis mo-
 dulatione, et periodis, et mem-
 bris æqualibus, vel permutatis,

δὴ προσε(δ)έκ(η)σαν, ε(λ)
οὕτω ἀ(ν οἱοί) ἦσαν καὶ
ἐν ἐκκλ(ησί)αις καὶ δικα-
στηρίοις ἐ(παπ)αλλάττειν·
30 οὗ συνορῶντας, ὅτι οὐ-
δ' ἂν ἡ(λ)έ(γχο)ν(τ)ο), (εἰ) ἐν ἐκ-
κλησίᾳ κ(αί) δικαστηρί-

COLUMNNA V.

1 (φ αὐ)τῷ λαλοῦντας
ἤκουον· ὅθεν ἦλθον ἐ-
πὶ τ(ὸ) ἀναλίσκειν μισθὸν
τοῖς σοφισταῖ(ς· ε)ἴτ' εὐθὺς
5 γιγνώσκουσ(ιν), ὅτι ἀπο-
λωλέκασιν τὸ (ἀ)ργύριον.
Οὐδὲν γάρ, οἱμ(αι), αὐτοῖς
συντελεῖται πρὸς τὸ πρᾶ-
(γ)μα, ἀλλ' ἡ δια(τριβ)ή καὶ
10 ἀγωνία. Δια(τρι)βή μὲν
(προγ)εγνυ(νασμ)έ(ν)οις βη-
τορε(ύ)ειν, (ὡς κ)ατ(ᾶ τ)ρό-
πον μὲν ἀ(καλ)άπτου-
τας, κατὰ τ(ὴν ἐν) τῷ λέ-
15 γειν ἰδέαν (οὐθ)ὲν πα-
ρακρούεσθαι(ι το)ύς δικασ-
τ(ὰς), μὴ κατὰ (τ)ρόπον δὲ
ἀποχωροῦντας διακε-
νῆς ἀργύριον ὑπολαμ-
20 βάνεσθαι σοφιστεῖαν ἡλω-
κέναι. Ἀγωνία δὲ περὶ
αὐτῶν τούτων ἐνθυ-
μου(μ)ένους, καὶ μᾶλλον
ἔτι περὶ τοῦ, πῶς (ἐν) τῷ
25 λόγῳ δόξει ἀπαλλάτ-
τειν ἢ περὶ τοῦ μὴ
δόξῃ παρακρο(ύε)σθαι
τοὺς δικαστάς. (τ)αὐτά
τε δὴ αὐτ(οῖς) περίεστιν
30 ἐκ τοῦ πρᾶγ(μα)-
τος, καὶ ἅμα συ(νδ)έσμο(ι)ς
ἐπ(εσθ)αι προσεχῶς καὶ

COLUMNNA VI.

1 (πτω)σεσιν ἐν τοῖς λεγο-

et similiter positis oblectati ne-
quaquam expectarunt; num
isti sophistæ possent in publicis
concionibus, ac iudiciis bene
se gerere; non consideran-
tes, quod non redargueren-
tur, si in concione ac iudicio

COLUMNNA V.

ipso loquentem audirent: quam
ob rem ad mercedem sophistis
solvendam devenerunt: deinde
statim cognoscunt se pecuniam
perdidisse. ¶ Nihil enim, arbi- Cap. II.
tror, ab ipsis ad rem conficitur; Quid sit
sed abundat exercitatio et eloquen-
animi contentio. Exercitatio tia So-
quidem, quia sese exercuerunt phista-
ad ita perorandum, ut recte qui- rum.
dem caveant, ne dicendi forma
offendant iudices, non recte
vero caveant, ne alii sentiant
sophisticam artem frustra pecu-
niam accepisse. Animi autem
contentio, quia de his ipsis solli-
citi sunt, et adhuc magis de mo-
do, quomodo scilicet in oratione
videantur cavere offensionem,
quam de modo quo non videan-
tur offendere iudices. Atque hæc
profecto ad rem non facientia in
sophistis abundant; et simul
conjunctiones sectari attente et

COLUMNNA VI.

casus in dicendo; neque res, quæ

μένοις, μήτε τοῖς ὑ-
 φ' αὐτῶν ἀναγγελλομέ-
 νοις παρακο(λ)ουθεῖν, μή-
 5 τε τοῖς (ὑ)φ' ἐ(τέ)ρων. Οὐ
 μὴν ἀλλὰ κα(τά τὸ) (σ)υνέ-
 χον μὲν διὰ τ(αὐτ)ήν προσ-
 ἔρχονται τῇ(ν α)ἰτίαν τοῖς
 (ῥ)ητορικῶς ἐ(νοι), καὶ δι' ἄλ-
 10 λας δέ τινας· (π)ρὸς τὰς μὲν
 ἀμαρτάνον(τε)ς, τὰ(ς δ') οὐ
 κ(ατ)ανόων(τες· ὃ)ν ἐπε-
 (μ)νησθῆμε(ν ἔ)ν τοῖς πρό-
 (τ)ερον ἀνα(γρ)αφεῖσιν. Οὐ
 15 (το)ῖνον βελ(τίους) ἀνα(στ)ρέ-
 (φ)ονται τοῦ (ψευδ)οσοφισ-
 (τοῦ ῥ)ήτορε(ς). (Οἱ) δ(ὲ ἐ)πει-
 δὴν φῶσι τεκμή(ριον εἶ)-
 ναι τοῦ κατασκευά(σασ-
 20 θαι πολιτι(κὴν ἐκ)
 τῆς τέ(χ)νης ῥητόρων, καὶ
 ἐκ τῶν δ(ιδ)ασκαλείων,
 οἷους τ' εἶναι καὶ δίκ(α)ς λέ-
 γειν, (καὶ λέγο)ν(τ(α)ς ἐν ἐκ-
 25 κλησίαις ἀνεστρέ(φε)σθαι, ὥσπερ
 τοῦ τ(ῆ)ν γραμματικὴν
 ἀπο(τελεῖν) γράφοντα(ς),
 καὶ(ἀν)αγινώσκ(ο)ντα(ς)
 τὸ τοὺς π(ρο)σέδ(ρα)ντες ἐν-
 30 τας δύνασθαι ταῦτα ποι-
 εῖν· τοῦτο δὲ π(αρα)τε-
 θ(έ)ν ὑ(π)αύ(τῶν ἐ)λεγκτι-

COLUMNA VII.

1 κὸν μᾶλλον ἐστὶν αὐ-
 τῶν· ἐπειδὴ γραμμα-
 τικὴν μὲν οὐδεὶς ἀνα-
 λαθῶν ἀνεπιστήμων
 5 ἐστὶ τοῦ γρ(ά)φειν, καὶ ἀνα-
 γινώσκε(ιν), οὐδὲ μὴ
 λαθ(ῶ)ν αὐ(τὸ) ἐπιστήμων·
 τὰ δὲ ῥητο(ρ)ικὰ πολλοὶ
 μαθόντες (ἀ)δυνατοῦσιν
 10 δίκας λέγειν, καὶ π(η)λείους(ς) γ(ε)
 τῶν δυν(αμ)ένων(ν)· πολ-
 λοι δὲ τ(ῶν μὴ) μα(θ)όν-

vel a se, vel ab aliis enuntian-
 tur, continua animadversione
 assequi. Verum enim vero hanc
 ob causam nonnulli frequenter
 rhetoricis accedunt, et ob quas-
 dam alias; decepti quidem in ali-
 quibus earum, non cognoscean-
 tes autem alias, de quibus in his
 quæ in antecessum scripta sunt
 mentionem fecimus. Non melio-
 res itaque quam pseudosophistæ
 emergunt rhetores. ¶ Quod si hi
 dicant eo argumento probari, CAP. III.
 Politicam per rhetorum artem
 Num Po-
 Rhetori-
 cam ac-
 quiratur.
 atque institutiones acquiri, quia
 ipsi possunt et causas dicere, et
 dicendo in publicis concionibus
 versari; quemadmodum gram-
 maticam homines reddere scri-
 bendi et legendi peritos illo ar-
 gumento probamus, quod viri
 assidue ei incumbentes possint
 hæc facere; profecto istæ com-
 paratio ab ipsis adducta ipsoe

COLUMNA VII.

potius refellit; quoniam nemo
 quidem, qui grammaticam di-
 dicit, scribendi et legendi igna-
 rus est; nec rursum gnarus est,
 qui non didicit: multi autem
 quum res rhetoricas didicerint,
 non valent causas orare, et ad
 populum concionem habere; et
 hi quidem plures sunt illis qui
 valent: multi vero, qui non di-
 dicerunt, valent; et hi quidem
 sunt multo plures illis qui didi-
 cerunt: quapropter dicamus ne-

των δύνα(νται, κ)αὶ πολλὰ
 15 γε πλείους τῶν (μ)αθόντων
 (εἰσὶν· ὥστ') ἐκ τού-
 των ἀνάγκ(η)λ' ἐγγεῖν, μη-
 δ' ἔσσι· δύ(ναν)ται πολι-
 τεύεσθαι (τῶν) μαθόντων,
 20 παρὰ τοῦ(το) δύ(να)σθαι,
 (παρ' ὅ)σον (τὴν γε δύνα)α-
 μι(ν ἂν) ἐλαβ(ον, ὥς οἱ σο)-
 φισταὶ παρ(α)ληροῦσιν),
 ἀλλὰ παρὰ τινὰς ἄλλας
 25 αἰτίας. Εἶησαν δ' αὐ-
 τὰ φύ(σ)εῖς τὸ καθ' ὑπερ-
 βολὴν, (καὶ) αὐ(ταὶ) συνέργουσα(ι)
 πρὸς δυνάμειος ῥητο-
 ρικῆς κατὰ(κ)τήδιν, καὶ
 30 σπουδῇ(ν, κ)αρ(ά) τὴν ἀσκη-
 σιν τῇ(ν ἔ)ν τοῖς πολι-
 τικοῖς· ἐπειδὴ καὶ ἀπαξ
 ἀν(ε)δει(ξ)αν αὐτοὺς ῥη-
 τορικῇ(ς) ζηλωτὰς μα-

COLUMNA VIII.

1 θήσ(ε)ως, καὶ ὁμῶς καὶ
 ἐν τῇ διατριβῇ λόγων
 πολιτικῶν ἀνεπλήσθη-
 σα(ν ἐχ)όντων πολὺ τὸ
 5 τῇ(ς ὁμ)ο(ι)ότητος, καὶ
 μιμήσε(ω)ς. Καὶ μετὰ
 (πεποιη)μέ(ν)α ταῦ(τὰ διὰ)
 (πο)λ(υ)πρ(α)γμοσύνην, ἀ-
 φ' (ἧς) ἡ πο(λ)ιτικ(ή) μ(ε)-
 10 λ(ισ)τ' ἐμπειρία περιγί-
 (νεσθ)αι π(ε)φυκεν, καὶ
 (εἰσιν ἰδίω)ς αἰτίαι πλεῖ-
 (στ)α(ι, αἷς ἀν)άγκη μικρῶ-
 (νεῖν τὸ ταττ)όμενον
 15 (ἀπὸ φύσεων)· αἱ περ τοιαύ-
 (της) ἐ(πικριν)ωνίας
 (πρ)ὸς τ(ὰς δια)τριβὰς ὑ-
 παρχού(σ)ης, ὁμῶς οὐ
 (χ)ρό(ν)ον ἐ(φ)έ(ξει)ν (ἃ)ν προ-
 20 (τρέχ)ονται, (ὥστε καὶ)
 (δημηγ)ορίας (παῖδ)ες ἐ(τ)ι
 (εἰσι δει)νοὶ χειρ(ί)ζιν. Ἡ
 (δὲ τεχνῶ)ν ἄλλων μάθη-

cesse est, ne omnes quidem
 quotquot edocti rempublicam
 administrare valent, propterea
 valere, quod facultatem discendo
 acceperint, uti sophistæ effu-
 tiunt, sed propter quaspiam
 alias causas. ¶ Produxit autem CAP. IV.
 ipsa natura id quod est eximum, Quo mo-
do facul-
tas polit-
ica com-
paretur.
 dum et ipsa cooperatur ad facul-
 tatis rhetoriæ acquisitionem
 atque ad stadium præ exerci-
 tatione in rebus politicis; quam
 vel semel effecerit homines ipsos
 rhetoriæ doctrinæ cupidos,

COLUMNA VIII.

et pariter etiam in exercitatione
 sermonibus politicis completa
 est, qui multum similitudinis et
 imitationis habeant. Atque post
 ea quæ effecta sunt per multo-
 rum negotiorum curam, a qua
 potissimum politica experientia
 produci solet, sunt etiam proprie
 causæ plurimæ, quibus differa-
 tur, necesse est id, quod dispo-
 nitur a natura: quæ quidem hoc
 habeat talem cum exercitati-
 bus connexionem, tamen non
 ita præcurrit ad decursum tem-
 poris inhibendum, ut et pueri
 publicas conciones valeant susci-

(σις, καὶ τῆς) φιλοσοφί-
 25 (ας, καὶ τῆς) γραμματι-
 κ(ῆς, καὶ) ὁποίας οὖν, εἰ
 (πρ)ο(σφ)ανήσεται χάριν
 (ἔχειν, μὴ) τοιοῦτο δὴ,
 (ὡς ἐν τ)οῖς τὰς ἐπιστή-
 30 (μας τα)ύτ(α)ς ἀποφαίνειν
 (τὴν πο)λιτικῶν δύνα-
 (μιν, ἀλλ' ο)ὐδ(ὲ τ)ὸ τὴν ῥητο-
 (ρικὴν), ἕνεκα τοῦ τινὰς

COLUMNA IX.

1. . . . .
 ἐ(κ) τῶ(ν) διατριβ(ῶν ἐξ)-
 ἐρχεσ(θα)ι πολιτεύεσθαι
 δυν(α)μένους. Καὶ ταῦ-
 τα μ(ὲν) ἐπὶ τοσούτων·
 5 ἐπειδ(αν) δ' ἐρωτῶσιν, εἰ
 μὴ τ(οῦ)ς (β)ῆτ(ο)ρας φῆσο-
 μεν (κ)ο(λ)ιτικούς, τί-
 νας ἀλ(λ)ου(ς), ἀποκριθῆ-
 ναι ῥᾶ(διόν ἐσ)τι τοὺς ἰδιώ-
 10 τας· (οὐ γὰρ τὰς δεῖξεις), οὐ-
 δὲ τ(ὰς διατριβ)άς, ἐπει-
 δὴ μ(είους δι' αὐτ)ῶν ἔ-
 δοξ(αν, φαίμεν) μηδὲν
 ὑπά(ρχει)ν· ἀλλὰ καὶ τοῖς
 15 ῥήτ(ορσιν) μὲν τοὺς
 πα(νηγ)υρικούς, ἀλλὰ
 τοῦ(ς ἐν τ)οῖς ἀθηνοῖς ἀ-
 νασ(τρ)επομένους ἀγῶ-
 σι, καὶ πολλοὺς τῶν οὐ
 20 (β)ητόρων δύναμιν (κ)εκ-
 τημένους πολιτικῇ(ν).
 χωρὶς τοῦ γελιοῦ(τ)ατον
 εἶναι τὸ διαλαμβάνειν
 ἄν· δ(π)ερ κ(αὶ ὁ ἀπολο)γού-
 25 μένος μὴ δ(ν)να(τὸ)ς εἰ-
 πεῖν· τ(ῷ) κατασκευάζου-
 σα πολιτικούς, εὐθέω(ς)
 αὐ(το)ὺς προσηχέναι τὸ,
 τ(ὴν) ῥητορικὴν εἶναι (πα)ρα-
 30 σκ(ε)υάουσαν πολιτ(ι)-
 κο(ύ)ς. Ἀλλὰ μὴν κ(αὶ οὐ)-
 δ' ἄ(ν) τοὺς τοιούτους (προαι)-
 ρῶ(ν)ται τῶν λ(όγ)ων,

pere. Cognitionem autem aliarum ar-
 tium, et philosophiæ, et grammatice
 et cuiuscumque disciplinæ
 si videbitur prodesse, non adeo
 tamen, ut scientiæ istæ in dis-
 centibus producant politicam fa-
 cultatem, sed neque ut eam pro-
 ducat rhetorica, eo quod nonnulli

COLUMNA IX.

ex rhetoricis exercitationibus
 prodeunt, qui rempublicam ad-
 ministrare valent. ¶ Atque hæc
 huc usque protracta sunt: quan-
 do autem interrogent, quosnam
 alios dicemus politicos, si rhe-
 tores non dicimus; facile est re-
 spondere, homines rhetoricæ
 ignaros; neque enim specimina,
 neque exercitationes, siquidem
 ob hæc isti inferiores visi sunt,
 dixerimus aliquid esse; sed et
 præ rhetoricis utique panegyri-
 cos, eos certe qui in veris ver-
 santur certaminibus, et multos
 eorum, qui quum rhetores non
 sint, facultate politica pollent.
 Præterquam quod valde ridicu-
 lum est censere (quod ne ipse
 quidem defensor poterit dicere)
 nempe ea verba: *Rhetorica*
perficiens politicos, ipsos so-
phistas recte explicuisse hoc
 modo: *Rhetoricam esse quæ*
præparat homines ad politi-
cam. Enimvero nec si talem
 loquendi rationem præoptent,

CAP. V.

Quinam
dicendi
sint poli-
tici.

μικρόν) ἔστιν (ἐπὶ) μῆκος· (τὸ γὰρ)

COLUMNA X.

1 τῶν πολιτικῶν ἔρ-
γα(ν, π)ροίστασθαι πάλε-
ων, (σ)υμβουλεύειν πρεσ-
β(εῦσι)ν, ἐμπειρίαν ἔχειν
5 (νομί)ων, ψηφισμάτων τῶ(ν)
σ(υσ)τοίχων τούτοις. Τοῖς
δ(ὲ ῥή)τορες ἐπίστανται
πά(ν)τα ταῦτα· καὶ δύ-
(νατ)αι τὸ μὲν χάριν αὐ-
10 τ(ῶ)ν μὴ δείκνυσθαι, τὸ (δὲ),
(ἀν ὁ ῥ)ήτι(ω)ρ (μὴ ῥ)ητορ(εύη)
(δοκ)εῖσθαι αὐτὸν μὴ ἔ)χειν.
(ἡμῆς δὲ λέγο)μεν (ο)ὔ(κ)
α(ὐ)το(ῦς τοιοῦ)τό τι, ἀ(λ)λά
15 (μᾶλλον τοῦς) οὐκ ὄντα(ς)
ῥ(ή)τορας π(άν)τα ταῦτ' ἔ-
(χε)ιν· ἀ(λ)λά (το)ῦς ῥήτορα(ς),
ἀν μὲν το(ῦ)ς σχολαστ(ι)-
κοὺς λαμβά(ν)ουσιν, γέλ(ω)-
20 τα πολλὴν παρέξουσιν
(ἡ)μῖν· ἀν δὲ τ(ο)ῦς ἐμπρακ-
τοὺς, ο(ὐ)χ ἡμᾶς ἔχουσιν
ἐναντ(ι)ο(υ)μένους· ἐαν-
(τοῖς γὰρ π)ερι(θ)ήσουσιν
25 οὐδὲν (ἀτοπον)· ὅταν δὲ
γελοιόους (εἰ)ναὶ φῶσι τοὺς
ἀφαιρουμέ(ν)ους τὴν πο-
λιτικ(ή)ν δύναμιν (γ)·
(τελε)ίας ῥητορικῆς, ἐμ-
30 περιειλημ(έ)νην ἐν
τῇ προλήψει, καθάπερ
τοὺς τῆς ἱατρικῆς τὴν εἰ-
δησιν τῶν ὑγι(η)νων (leg. ὑγιεινῶν)

COLUMNA XI.

1 καὶ νοσηρῶν, ἡδονῆς
εἰσιν ἀνάμεστοι. Πῶς γὰρ,
ἢ μὴ συγχωρουμένη πε-
ριποιεῖν τὴν πολιτι-
κὴν, ἐμπεριελθ(ε)ῖναι
κατὰ τὴν πρόλη(ψ)ιν δο-

parva superest distantia

COLUMNA X.

est enim politicorum munus
praesse civitatibus, consilia da-
re senatoribus, experientiam
habere legalium decretorum ad
haec pertinentium. Ex eorum
autem sententia rhetores norunt
haec omnia : et potest aliquid
quidem propter ipsos non mon-
strari, aliquid vero, quando
rhetor non concionatur, videtur
ipse non habere. Nos autem di-
cimus, non eos quidpiam huius-
modi, sed potius aliquos qui
non sunt rhetores, haec omnia
habere. At rhetorum nomine si
intelligunt eos, qui in schola tan-
tum versantur, multum risum
nobis movebunt : si autem eos
qui negotiis gerendis incum-
bunt, nos non habent adver-
santes ; nihil enim non consen-
taneum sibi arrogabunt. ¶ Quum
autem ridiculos dicunt esse eos
qui a perfecta Rhetorica anse-
runt politicam facultatem in
illius notione complexam non
secus ac eos, qui a medicina
cognitionem rerum salubrium

COLUMNA XI.

et noxiarum auferunt, absurda
animi elatione laborant. Quo-
modo enim Rhetoricam, quam
non concedimus Politicam com-
parare, Politicam in sua notione
complexi concedemus? Nonne

θήσεται τὴν πολιτικὴν;
 Ἄλλ' οὐχ(ι) τὴν μὴν (ἐ)παγ-
 γελίαν ἐ(π)ιδιά(π)τε(σθ)αι
 10 καὶ ταύτης, τὴν δ' (ἐγ)κρι-
 τ(ο)ν νόη(σ)ιν αὐτὸ (π)εριέ-
 χειν τὸ γινόμενον(ον), καὶ
 θεωρούμενον ἀν(εκπλ)ήκ-
 (τ)ως; Οὐ χρ(εῖα) δ(ἐ) λ(ό)γου
 15 πλείονος, οὐδὲ (π)ρὸς τὸ
 τ(ᾶ)ς πό(λε)ις ὑπὸ (τ)ῶν ῥη-
 τῶρων δ(εδι)φκῆ(σ)θαι. Κἂν
 (γὰρ) ἅπαντα (χ)αριτώμεν,
 (ὑπ)ὸ τῶν πολιτικῶν
 20 ῥητῶρων, καθὼ πολιτι-
 (κ)οί, δ(εδ)ιφκῆσθαι δώσο-
 μεν, οὐχ ὑπὸ τῶν ῥητο-
 ρικῶν· ἂν δὲ καὶ ὑπὸ τού-
 των, οὐ καθὼ ῥητορικοί.
 25 Παραπλησίως δ' οὐδὲ
 πρὸς τὸ τοὺς φιλοσόφους
 μηδὲν πεπραγματεῦσ-
 θαι περὶ πολιτείας, ἀλ-
 λά (τ)οὺς ῥήτορας· (ἄλ)λοις
 30 μὲν γὰρ ἅ(παντ)α (κ)αί το(ι)
 ἐ(χ)έσ(θω)· παρὰ δ' ἡ(μ)ῶν
 ὁμολογείσθ(ω), (ὅτ)ι διὰ
 τοῦτο συγχωρεῖς ε(ι)ς τὸ

COLUMNA XII.

1 μὴδὲ ἀποτελεῖν πο-
 λ(ι)τικούς τὴν φιλοσο-
 φίαν. Μὴ μὲν τοι λεγέσ-
 θω μὴδ' ἡ σ(οφισ)τικὴ κα-
 5 τασκευά(ειν) αὐτούς· οὐ
 γὰρ εἰ (ποιεῖ) ἄν τις
 φληνάφους, (ἐν) ταῖς τέ-
 χν(αι)ς ὀνόμασιν κατα-
 (χρ)ωμένου(ς) τισιν, οἷς καὶ
 10 ο(ι) προ(λι)τι(κ)οί, διὰ τα(ύ)-
 τη(ν) τὴν αἰ(τί)αν καὶ ὅτ(η)
 π(ολ)ιτικ(ῆς) δυνάμε-
 ως ἀπερ(γαστικῆ)ν αὐ-
 τὴν ἐροῦμεν· οὕτως
 15 γὰρ οὐκ ἂν φ(αν)οίμεν
 π(ᾶ)ς πᾶν(τα) προσνέμον-

potius dicetur Rhetoricæ pro-
 missionem attingere etiam po-
 liticam, exactam vero notionem
 continere illud, quod ab ea fit,
 et quod non temere in ipsa
 consideratur? ¶ Non est opus
 15 autem prolixioris orationis ad
 illud : civitates a rhetoribus
 fuisse gubernatas. Etsi enim
 omnia benigne concedamus ; a
 rhetoribus politicis, in quantum
 politici sunt, gubernatas fuisse
 concedemus, non a rhetoricis :
 si autem etiam ab istis, non in
 quantum rhetorici sunt. Simili-
 ter autem nec ad illud : nec
 philosophos ullam reipublicæ
 administrandæ operam dedisse,
 sed rhetores; quamquam
 enim ab aliis hæc omnia pro
 veris habeantur; nos tamen
 fateamur oportet, quod per
 hoc tu devenis ad dicendum

CAP. VII.
 —
 Rhetores
 an philo-
 sophi ci-
 vitates
 gubernar-
 rint.

COLUMNA XII.

ne philosophiam quidem perficere
 politicos. Itaque nec ars
 sophistica dicatur ipsos efficere;
 neque enim si efficit quosdam
 nugatores, qui in suis technis
 abutuntur nonnullis nominibus,
 quibus utuntur politici, pro-
 pterea ipsam facultatis politicæ
 effectricem dicemus : sic enim
 non videremur singulis singula
 attribuere, de quibus illi jactant
 se scribere. Igitur quum et hæc
 convenientem tractationem obti-

MUTZMATH, C. A.

ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ

ΠΕΡΙ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΕ ^(α).

COLUMNNA I.

(διὰ)
 1 τῆς ἐκ τῶν διδασ(κα)-
 λείων τούτων εὐρυθμί-
 ας ἱκανῶς χαριέστε-
 (ροι) γεγόνασι καὶ ἐν δῆ-
 5 (μο)ις καὶ ἐν ἐκκλησίαις· καὶ
 γ(ὰ)ρ τάχα καὶ ποιητικῶν
 (κα)ὶ φιλοσόφων μαθημά-
 τ(ων) μετα(σ)χόντες. τινὰ
 (δ)· ἂν ἡ β(η)τορικὴ καὶ
 10 π(οε)ί· βλάπτ(ου)σα γὰρ ἐκ
 τ(ῆς) (φ)ύσε(ω)ς, ἀγαθὰ πολ-
 (λά) (μὲν), ἔ(ω)ς (προ)βάλλοντο,
 (φθείρει) (ἐν τοῖς) κεκ(τη)μένοις).

COLUMNNA II.

(φησὶν ὁ Ἄνα)-
 1 ξιμένης), ὥς οὐκ ἂν
 ποτε προσήσαν τοῖς
 ῥητορικοῖς ἀργύριον δι-
 δόν(τες); εἰ μὴ τὸ δη-
 5 μηγ(ο)ρεῖν, καὶ δικολο-

COLUMNNA I.

..... per
 elegantiam hisce institutioni-
 bus comparatam satis gratiosio-
 res facti sunt tum in curiis, tum
 in concionibus publicis: fortasse
 enim poeticis quoque, et philo-
 sophicis disciplinis imbuti sunt.
 Quædam vero Rhetorica etiam
 facit; quum enim natura sua no-
 ceat, bona multa quidem, quam-
 diu producebantur, corrup-
 pit in illis qui ea possederant.

CAP. I.
 —
 Quid præ-
 stet
 Rhetorica
 et cur
 rhetori-
 bus pecu-
 nia detur.

COLUMNNA II.

..... dixit Anaximenes
 quod nunquam homines rheto-
 ricis accederent pecuniam dan-
 tes, nisi prius, quasi ex ipsorum
 arte, perfecte fieret, ut concio-
 nentur et causas perorent: isti

(α) Hunc librum instauratum, latina interpretatione annotationibusque instructum Aug. Ant. Scotti. edidit Neapoli, ann. 1832. Uncis inclusa exhibentur ea quæ de suo penu dedit.

γεῖν, (ὡς ἀπὸ) τέχνης αὐ-
 τῶν, (προε)γίνετο τε-
 λείως· (οἶδε) τρέφονται
 παχέ(ως). τὸν γὰρ αὖ
 10 πορε(ύμε)ν; ὅστι(ς ὦ)ν
 τρόπ(ων ἀ)ξίω(ν). . .
 . . . . .
 . . . . .
 15 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 20 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 25 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . . ἐκ τέ(χνης, τεκ)-
 30 (μήριο)ν ἔσται τοῦ (κ)α(τα)-
 (σκευά)ζεσθαι πολιτ(ι)-
 (κὴν ἀπ)ὸ τῆς ῥητορικ(ῆς).
 (ἀλλὰ μ.)ὴν οὐχ ἔνε(κα)

COLUMNA III.

1 τοῦ κοινὸ(ν νο)ῆσαι μὲν ὄν
 τὸ τεκμήριον, εἰρησθαι
 τοῦτο νομι(στ)έον πρὸς ἡ-
 μῶν· ἀλλὰ ταῖς ἀληθείαις
 5 καὶ πλα(νῶ)νται πάντες
 οἱ σοφιστ(αῖ)ς ἀ(ρ)γύριον ἀ-
 ναλίσκ(ον)τ(ε)ς· ὅταν γὰρ
 ἀκούσωσ(ι το)ύτων ἐν
 ταῖς δεῖξ(εσι) καὶ ταῖς πα-
 10 νηγύρεσ(ι, φησ)ῖν (ὁ) Ἐπί-
 κουρος, κ(αὶ ψυ)χαγωγῇ-
 θῶσι, διὰ (τὸ μὴ εἶ)ναι πε-
 ρὶ συ(μ)βο(υλίου τι)νὸς τὸν
 λόγ(ον, οὐδὲν ἄ)ν συμ-
 15 φέρον (ἔστιν, ὡς ἐ)ν (ταῖς)

autem laute pascuntur. Ei enim
 nostra negotia permittimus, qui,
 quum sit dignis moribus præ-
 ditus . . . . .

. . . . . ex arte, argumento es-
 se, quod Politica per Rhetoricam
 acquiratur. At vero non quia

COLUMNA III.

communem consideramus eam,
 quæ est peculiaris ac per-
 petua nota, propterea hoc a no-
 bis dictum esse censendum est;
 sed re vera etiam decipiuntur
 omnes, qui in sophistas pecu-
 niam insumunt. Quando enim
 illi istos audierint in declama-
 tionibus et panegyribus, inquit
 Epicurus, atque oblectati fue-
 rint; quia de aliquo consilio
 ineundo sermo non est, utique
 nihil utile est, uti in concionibus
 publicis, ac judiciis fit. In istis
 enim, quæ de aliqua urgenti re

ἐκκλ(ησίαις καὶ τ)οῖς δι-
 καστηρ(ίοις γίν)εται. ἐν
 μὲν γὰρ τούτοις ὑπὲρ
 τοῦ (ἐγ)κειμ(ένου) δὴ λε-
 20 γομένοις (ς κ)ινδ(υ)νεύον-
 τες, ὅταν (μὲν διὰ λόγου θέ)-
 σιν, ὅταν δὲ δι' (αὐτόν)
 τὸν ὄρκον σοβο(ύ)μενοι,
 προσέχουσι τὸ(ν) νοῦν
 25 τοῖς λεγ(ομένο)ις· ἐν δὲ ταῖς(ς)
 πανηγύρεσι καὶ δεῖξε-
 σι τῶν σοφιστῶν, οὐθὲν
 οὐθ' ὑπὲρ (ὅρ)κου φ(ρο)ντίζον-
 (ται, ὅτι οὐχ ὁ)μωμόκασιν
 30 τι (διακρίν)ειν, οὐθ' ὑπὲρ
 (τῶν λεγομ)ένων, εἰ συμ-
 (φέρει ἢ μν)ήμη· οὐ γάρ
 (ἔστιν ὑπὲρ παλ)έμου, καὶ

COLUMNA IV.

1 (εἰρ)ήνης ὁ λόγος, ὑπὲρ
 ὧν ἀναγκαῖόν ἐστιν
 α(ὐ)τὰ δὴ ποτε ψ(η)φί-
 σασθαι· ἐὰν (δὲ) καὶ ὑπὲρ
 5 (π)ολέμου (καὶ) εἰρήνης ἡ-
 γῇ, καὶ ἄλλο (ἔστ)ιν, ὅσον ἐ(ν)
 ταῖς ἐκκλ(ησίαις) που (εἰρη)-
 ται, (ο)ὐ (Π)ερικ(λοῦς) ἐπέ(χον)-
 τός τις, (καὶ) οὐδεί(ς)
 10 ἔστιν ἐν τῷ (π)αρόν(τι)
 ὁ λόγος ὧν συμ(φ)έρει,
 (ἔξω) ὄντος τοῦ αὐτοῦς)
 ἀνάγον(τος) ταῖς πα-
 νηγύρεσι(ν. εἰ δ' (οὐ-
 15 τ)ως ἀκού(ωσιν, οὐ) μὲν
 (λ)εγομένοις(ς) πρ)οσέχ(ο)υ-
 (σ)ιν, (εἰ ἔστι συμ)μ(φ)έρον-
 τα ἢ (μὴ συμ)μ(φ)έ(ρον)τα,
 καὶ το(ῦ) συν(ὀ)λ(ου ἀ)λη(θῆ),
 20 ἢ οὐκ ἀληθῆ· ὑπ' αὐτο(ῦ)
 δὲ τοῦ ἤχου, καὶ τῶν (π)ε-
 ριόδων καὶ τῶν παρ(ί)-
 σω(ν, ἢ) ἀλλ(αττόν)τω(ν),
 καὶ ὁμοιο(τιθ)έντων
 25 ψυχαιωγ(οῦ)μενοι, (οὐ)

dicuntur, auditores, dum in pe-
 riculo sunt, aliquando quidem
 orationis argumento, aliquando
 autem ipso jurejurando excitati,
 mentem iis quæ dicuntur inten-
 dunt : in panegyribus autem ac
 declamationibus sophistarum
 neque ob jusjurandum solliciti
 sunt, quia non juraverunt se
 quidpiam judicaturos, neque ob
 ea, quæ dicuntur, num scilicet
 ipsorum prosit memoria ; non
 enim sermo est de bello, et

COLUMNA IV.

pace, de quibus necesse est ipsa
 aliquando decerni : quod si
 etiam de bello et pace agatur,
 non modo aliud est, quod in pu-
 blicis concionibus aliquando
 dictum est, quum non adsit quis
 Pericles, qui attendat ; sed et
 nullus est in præsentī sermo de
 iis quæ prosunt, quum omnino
 extraneum sit, quod eos ducit
 ad panegyres. Si autem ita au-
 diunt, iis quidem quæ dicuntur
 non attendunt, ut judicent,
 utrum ipsa utilia sint, an inuti-
 lia, et utrum omnino vera, an
 falsa : ab ipsa autem vocis mo-
 dulatione, et periodis, et mem-
 bris æqualibus, vel permutatis,

δὴ προσε(θ)έκ(η)σαν, ε(λ)
 οὕτω ἄ(ν οἷσι) ἦσαν καὶ
 ἐν ἐκκλ(ησί)αις καὶ δικα-
 στηρίοις ἐ(ξ)απ(α)λλάττειν·
 30 οὗ συνορῶντες, ὅτι οὐ-
 δ' ἂν ἡ(λ)έ(γχο)ν(τ)ο, (εἰ) ἐν ἐκ-
 κλησίᾳ κ(αί) δικαστηρί-

COLUMN V.

1 (ψ αὐ) τῷ λαλοῦντος
 ἤκουον· ὅθεν ἦλθον ἐ-
 πὶ τ(ὸ) ἀναλίσκειν μισθὸν
 τοῖς σοφισταῖ(ς· ε) ἵτ' εὐθὺς
 5 γιγνώσκουσ(ιν), ὅτι ἀπο-
 λωλέκασι τὸ (ἀ)ργύριον.
 Οὐθὲν γὰρ, οἴμ(αι), αὐτοῖς
 συντελεῖται πρὸς τὸ πρᾶ-
 (γ)μα, ἀλλ' ἡ δια(τριβ)ή καὶ
 10 ἀγωνία. Δια(τριβ)ῇ μὲν
 (προγ)εγυμ(νασμ)έ(ν)οις βη-
 τορε(ύ)ειν, (ὡς κ)ατ(ᾶ τ)ρό-
 πον μὲν ἁ(παλ)άττον-
 τας, κατὰ τ(ήν ἐν) τῷ λέ-
 15 γειν ἰδέαν (οὐθ)ὲν πα-
 ρακρούεσθα(ι το)ύς δικασ-
 τ(άς), μὴ κατὰ (τ)ρόπον δὲ
 ἀποχωροῦντας διακε-
 νῆς ἀργύριον ὑπολαμ-
 20 βάνεσθαι σοφιστεῖαν ἡλω-
 κέναι. Ἀγωνία δὲ περὶ
 αὐτῶν τούτων ἐνθυ-
 μου(μ)ένους, καὶ μᾶλλον
 ἔτι περὶ τοῦ, πῶς (ἐν) τῷ
 25 λόγῳ δόξει ἀπαλλάτ-
 τειν ἢ περὶ περὶ τοῦ μὴ
 δόξῃ παρακρο(ύε)σθαι
 τοὺς δικαστάς. (τ)αὐτά
 τε δὴ αὐτ(οῖς) περίεστιν
 30 ἐκ τοῦ πρᾶγ(μα)-
 τος, καὶ ἅμα συν(νδ)έσμο(ι)ς
 ἔπ(εσθαι) προσεχῶς καὶ

COLUMN VI.

1 (πτῶ)σεσιν ἐν τοῖς λεγο-

et similiter positis oblectati ne-
 quaquam exspectarunt, num
 isti sophistæ possent in publicis
 concionibus, ac judiciis bene
 se gerere; non consideran-
 tes, quod non redargueren-
 tur, si in concione ac iudicio

COLUMN V.

ipso loquentem audirent: quam
 ob rem ad mercedem sophistis
 solvendam devenerunt: deinde
 statim cognoscunt se pecuniam
 perdidisse. ¶ Nihil enim, arbi- Cap. II.
 tritor, ab ipsis ad rem conficitur; Quid sit
 sed abundat exercitatio et eloquen-
 animi contentio. Exercitatio tia So-
 quidem, quia sese exercuerunt phista-
 ad ita perorandum, ut recte ram.
 caveant, ne dicendi forma
 offendant iudices, non recte
 vero caveant, ne alii sentiant
 sophisticam artem frustra pecu-
 niam accepisse. Animi autem
 contentio, quia de his ipsis solli-
 citi sunt, et adhuc magis de mo-
 do, quomodo scilicet in oratione
 videantur cavere offensionem,
 quam de modo quo non videan-
 tur offendere iudices. Atque hæc
 profecto ad rem non facientia in
 sophistis abundat; et simul
 conjunctiones sectari attente et

COLUMN VI.

casus in dicendo; neque res, quæ

μένοις, μήτε τοῖς ὑ-
 φ' αὐτῶν ἀναγγελλομέ-
 νοις παρακο(λ)ουθεῖν, μή-
 5 τε τοῖς (ῥ)φ' ἐ(τέ)ρων. Οὐ
 μὴν ἀλλὰ κα(τά τὸ) (σ)υνέ-
 χον μὲν διὰ τ(αὐτ)ήν προσ-
 ἔρχονται τῇ(ν α)ῖτίαν τοῖς
 (ῥ)ητορικαῖς ἐ(ναι), καὶ δι' ἄλ-
 10 λας δέ τινας· (πρ)ὸς τὰς μὲν
 ἀμαρτάνον(τε)ς, τὰς δ' οὐ
 κ(ατ)ανσθ(ε)ς· ὧ(ν) ἐπε-
 (μ)νησθῆμε(ν) ἐν τοῖς πρό-
 (τ)ερον ἀνα(γρ)αφεῖσιν. Οὐ
 15 (το)ῖνυν βελ(τίους) ἀνα(στ)ρέ-
 (φ)ονται τοῦ (ψευδ)οσοφισ-
 (τοῦ) ῥήτορες(ς). (Οἱ) δ' ἐ(ξ)πει-
 δὲν φῶσι τεκμή(ριον εἶ)-
 ναι τοῦ κατασ(κ)εῦασ-
 20 θαι πολιτι(κὴν) ἐκ
 τῆς τέ(χ)νης ῥητόρων, καὶ
 ἐκ τῶν δ(ιδ)ασκαλείων,
 οἷους τ' εἶναι καὶ δίκ(α)ς λέ-
 γειν, (καὶ λέγο)ν(τας) ἐν ἐκ-
 25 κλησίαις ἀνεστρέ(φε)σθαι, ὥσπερ
 τοῦ τ(ῆ)ν γραμματικὴν
 ἀπο(τε)λεῖν γράφοντα(ς),
 καὶ(ἀν)αγινώσκ(ο)ντα(ς)
 τὸ τοῦς π(ρο)σέδ(ρο)υς ὄν-
 30 τας δύνασθαι ταῦτα ποι-
 εῖν· τοῦτο δὲ π(α)ρατε-
 θ(έ)ν ὑ(π) αὐ(τῶν) ἐ(ξ)λεγκτι-

COLUMNA VII.

1 κὸν μᾶλλον ἐστὶν αὐ-
 τῶν· ἐπειδὴ γραμμα-
 τικὴν μὲν οὐδεὶς ἀνα-
 λαβὼν ἀνεπιστήμων
 5 ἐστὶ τοῦ γρ(ά)φειν, καὶ ἀνα-
 γινώσκει(ν), οὐδὲ μὴ
 λαβ(ὼ)ν α(ὖ) ἐπιστήμων·
 τὰ δὲ ῥητο(ρ)ικὰ πολλοὶ
 μαθόντες (ἀ)δυνατοῦσιν
 10 δίκας λέγει(ν), καὶ δημη-
 γορεῖν, κα(ὶ) π(λ)είου(ς) τ)
 τῶν δυν(αμ)ένω(ν)· πολ-
 λοι δὲ τ(ῶν) μὴ) μα(θ)όν-

vel a se, vel ab aliis enuntian-
 tur, continua animadversione
 assequi. Verum enim vero hanc
 ob causam nonnulli frequenter
 rhetoricis accedunt; et ob quas-
 dam alias; decepti quidem in ali-
 quibus earum, non cognoscentes
 autem alias, de quibus in iis
 quæ in antecessum scripta sunt
 mentionem fecimus. Non melio-
 res itaque quam pseudosophistæ
 emergunt rhetores. ¶ Quod si hi
 dicant eo argumento probari, Num Po-
 liticam per rhetorum artem
 atque institutiones acquiri, quia
 ipsi possunt et causas dicere, et
 dicendo in publicis concionibus
 versari; quemadmodum gram-
 maticam homines reddere scri-
 bendi et legendi peritos illo ar-
 gumento probamus, quod viri
 assidue ei incumbentes possint
 hæc facere; profecto istæ com-
 paratio ab ipsis adducta ipsos

CAP. III.
 Num Po-
 litica per
 Rhetori-
 cam ac-
 quiratur.

COLUMNA VII.

potius refellit; quoniam nemo
 quidem, qui grammaticam di-
 dicit, scribendi et legendi igna-
 rus est; nec rursus gnarus est,
 qui non didicit: multi autem
 quum res rhetoricas didicerint,
 non valent causas orare, et ad
 populum concionem habere; et
 hi quidem plures sunt illis qui
 valent: multi vero, qui non di-
 dicerunt, valent; et hi quidem
 sunt multo plures illis qui didi-
 cerunt: quapropter dicamus ne-

των δύνανται, καὶ αἱ πολλὰ
 15 γε πλείους τῶν (μ)αθόντων
 (εἰσὶν ὥστ') ἐκ τού-
 των ἀνάγκη λ)έγειν, μη-
 δ' ὅσοι δύνανται πολι-
 τεύεσθαι (τῶν) μαθόντων,
 20 παρὰ τοῦ(το) δύνανσθαι,
 (παρ' ὅ)σον (τὴν γε δύν)α-
 μι(ν ἀν)ελαβ(ον, ὥς οἱ σο)-
 φισταὶ παρ(αληροῦσιν),
 ἀλλὰ παρὰ τινὰς ἄλλας
 25 αἰτίας. Εἴησαν δ' αὐ-
 τὰ φύ(σε)ις τὸ καθ' ὑπερ-
 βολὴν, (καὶ) αὐ(ταὶ) συνέργουσα(ι)
 πρὸς δυνάμειος ῥητο-
 ρικῆς κατὰ(κ)τήσιν, καὶ
 30 σπουδῇ(ν, π)αρ(ὰ) τὴν ἀσκη-
 σιν τῇ(ν ἐ)ν τοῖς πολι-
 τικοῖς ἔπειδ' αὖ καὶ ἀπαξ
 ἀν(ἐ)δει(ξ)αν αὐτοὺς ῥη-
 τορικῇ(ς) ζηλωτὰς μα-

COLUMNA VIII.

1 θήσ(ε)ως, καὶ ὁμῶς καὶ
 ἐν τῇ διατριβῇ λόγων
 πολιτικῶν ἀνεπλήσθη-
 σα(ν ἐχ)όντων πολὺ τὸ
 5 τῇ(ς ὁμ)ο(ι)ότητος, καὶ
 μιμήσε(ω)ς. Καὶ μετὰ
 (πεποιη)μέ(ν)α ταῦ(τὰ διὰ)
 (πο)λ(υ)πρ(α)γμοσύνην, ἀ-
 φ' (ῆς) ἡ πο(λ)ιτικ(ή) μ)ά-
 10 λ(ισ)τ' ἐμπειρία περιγί-
 (νεσθ)αι π(έ)φυκεν, καὶ
 (εἰσὶν ἰδίω)ς αἰτίας πλεί-
 (ο)τα(ι, αἷς ἀν)άγκη μικρῶ-
 (νεῖν τὸ ταττ)όμενον
 15 (ἀπὸ φύσεων)· αἱ περ τοιαύ-
 (της) ἐ(πικοιν)ωνίας
 (πρ)ὸς τ(ὰς δια)τριβὰς ὑ-
 παρχού(σ)ης, ὁμῶς οὐ
 (χρ)ό(ν)ον ἐ(φ)έ(ξει)ν (ἀ)ν προ-
 20 (τρέχο)νται, (ὥστε καὶ)
 (δημη)γορίας παῖδε(ς) ἐ(τ)ι
 (εἰσὶ δει)νοὶ χειρί(ζ)ειν. Ἡ
 (δὲ τεχνῶ)ν ἄλλων μάθη-

cesse est, ne omnes quidem
 quotquot edocti rempublicam
 administrare valent, propterea
 valere, quod facultatem discendo
 acceperint, uti sophistæ effu-
 tiunt, sed propter quaspiam
 alias causas. ¶ Produxit autem CAP. IV.
 ipsa natura id quod est eximum, Quo mo-
do facul-
tas polit-
ica com-
paretur.
 dum et ipsa cooperatur ad facul-
 tatis rhetoricæ acquisitionem
 atque ad stadiū præ exerci-
 tatione in rebus politicis; quum
 vel semel effecerit homines ipsos
 rhetoricæ doctrinæ cupidos,

COLUMNA VIII.

et pariter etiam in exercitatione
 sermonibus politicis completa
 est, qui multum similitudinis et
 imitationis habeant. Atque post
 ea quæ effecta sunt per multo-
 rum negotiorum curam, a qua
 potissimum politica experientia
 produci solet, sunt etiam proprie
 causæ plurimæ, quibus differa-
 tur, necesse est id, quod dispo-
 nitur a natura: quæ quidem licet
 habeat talem cum exercitationi-
 bus connexionem, tamen non
 ita præcurrit ad decursum tem-
 poris inhibendum, ut et pueri
 publicas conciones valeant susci-

(σις, καὶ τῆς) φιλοσοφί-
 25 (ας, καὶ τῆς) γραμματι-
 κ(ῆς, καὶ) ὁποίας οὖν, εἰ
 (πρ)ο(σφ)ανήσεται χάριν
 (ἔχειν, μὴ) τοιοῦτο δὴ,
 (ὡς ἐν τ)οῖς τὰς ἐπιστή-
 30 (μας τα)ύτ(α)ς ἀποφαίνειν
 (τὴν πο)λιτικῶν δύνα-
 (μιν, ἀλλ' ο)ὐδ(ὲ τ)ὸ τὴν ῥητο-
 (ρικὴν), ἐνεκα τοῦ τινος

COLUMNNA IX.

1. . . . .
 ἐ(κ) τῶ(ν) διατριβ(ῶν ἐξ)-
 ἐρχεσ(θα)ι πολιτεύεσθαι
 δυν(α)μένους. Καὶ ταῦ-
 τα μ(ὲν) ἐπὶ τοσούτων·
 5 ἐπειδ(αν) δ' ἐρωτῶσιν, εἰ
 μὴ τ(οὺς) (ῥ)ήτ(ο)ρας φήσο-
 μεν (π)ο(λ)ιτικούς, τί-
 νας ἀλ(λ)ου(ς), ἀποκριθῆ-
 ναι ῥά(διὸν ἐσ)τι τοὺς ἰδιώ-
 10 τας· (οὐ γάρ τὰς δεῖξεις), οὐ-
 δὲ τ(ὰς διατριβ)άς, ἐπει-
 δὴ μ(είους δι' αὐτ)ῶν ἐ-
 δοξ(αν, φαῖμεν) μὴδὲν
 ὑπά(ρχει)ν· ἀλλὰ καὶ τοῖς
 15 ῥήτ(ορσιν) μὲν τοὶ τοὺς
 πα(νηγ)υρικούς, ἀλλὰ
 τοὺς ἐν τ)οῖς ἀληθινοῖς ἀ-
 νασ(τρ)εφομένους ἀγῶ-
 σι, καὶ πολλοὺς τῶν οὐ
 20 (ῥ)ητόρων δύναμιν (κ)εκ-
 τημένους πολιτικῇ(ν).
 χωρὶς τοῦ γελοιο(τ)ατον
 εἶναι τὸ διαλαμβάνειν
 ἀν· δ(π)ερ κ(αὶ ὁ ἀπολο)γού-
 25 μενος μὴ δ(υ)να(τὸς) εἰ-
 πείν· τ(ῷ) κατασκευάζου-
 σα πολιτικούς, εὐθέως(ς)
 αὐ(το)ὺς προστήχεται τὸ,
 τ(ὴν) ῥητορικὴν εἶναι (πα)ρα-
 30 σκ(ε)υάζουσιν πολιτ(ι)-
 κο(ύ)ς. Ἀλλὰ μὴν κα(ὶ οὐ)-
 δ' ἀ(ν) τοὺς τοιοῦτους (προαι)-
 ρῶ(ν)ται τῶν λ(όγ)ων,

pere. Cognitio autem aliarum ar-
 tium, et philosophiæ, et gramma-
 ticæ et cujuscumque disciplinæ
 si videbitur prodesse, non adeo
 tamen, ut scientiæ istæ in dis-
 centibus producant politicam fa-
 cultatem, sed neque ut eam pro-
 ducat rhetorica, eo quod nonnulli

COLUMNNA IX.

ex rhetoricis exercitationibus
 prodeant, qui rempublicam ad-
 ministrare valent. ¶ Atque hæc
 huc usque protracta sunt: quan-
 do autem interrogent, quosnam
 alios dicemus politicos, si rhe-
 tores non dicimus; facile est re-
 spondere, homines rhetoricæ
 ignaros; neque enim specimina,
 neque exercitationes, siquidem
 ob hæc isti inferiores visi sunt,
 dixerimus aliquid esse; sed et
 præ rhetoribus atque panegyri-
 cos, eos certe qui in veris ver-
 santur certaminibus, et multos
 eorum, qui quum rhetores non
 sint, facultate politica pollent.
 Præterquam quod valde ridicu-
 lum est censere (quod ne ipse
 quidem defensor poterit dicere)
 nempe ea verba: *Rhetorica*
perficiens politicos, ipsos so-
phistas recte explicuisse hoc
 modo: *Rhetoricam esse quæ*
præparat homines ad politi-
cam. Enimvero nec si talem
 loquendi rationem præoptent,

CAP. V.

Quinam
dicendi
sint poli-
tici.

μικρόν) ἔστιν (ἔτι) μῆκος· (τὸ γὰρ)

COLUMNA X.

1 τῶν πολιτικῶν ἔρ-
γα(ν, π)ροίστασθαι πόλε-
ων, (σ)υμβουλευεῖν πρεσ-
β(εῦσι)ν, ἐμπειρίαν ἔχειν
5 (νομί)ων, ψηφισμάτων τῶ(ν)
σ(υσ)τείχων τούτοις. Τοῖς
δ(ὲ ῥή)τορες ἐπίστανται
πά(ντ)α ταῦτα· καὶ δύ-
(νατ)αι τὸ μὲν χάριν αὐ-
10 τ(ῶ)ν μὴ δείκνυσθαι, τὸ (δὲ),
(ἂν ὁ ῥ)ήτι(ω)ρ (μὴ ῥ)ητορ(εῦ)η
(δοκ)εῖσθαι αὐτὸν μὴ ἔ)χειν.
(ἡ)μεῖς δὲ λέγο)μεν (ο)ὔ(κ)
α(ὐ)το(ῦς τοιού)τό τ(α), ἀ(λ)λά
15 (μᾶλλον τοὺς) οὐκ ὄντα(ς)
ῥ(ή)τορας π(άντα) ταῦτ' ἔ-
(χε)ιν· ἀ(λ)λά (το)ῦς ῥήτορα(ς)
ἂν μὲν το(ῦ)ς σχολαστ(ι)-
κοὺς λαμβά(ν)ωσιν, γέλ(ω)-
20 τα πολὺν παρῆξουσιν
(ἡ)μῖν· ἂν δὲ τ(ο)ῦς ἐμπρακ-
τοὺς, ο(ὐ)χ ἡμᾶς ἔχουσιν
ἐναντ(ι)ο(υ)μένους· ἐαν-
(τοῖς γὰρ π)ερι(θ)ήσουσιν
25 οὐδὲν (ἄκοπον)· ὅταν δὲ
γελοῖους (εἰ)ναὶ φῶσι τοὺς
ἀφαιρουμέ(ν)ους τὴν πο-
λιτικ(ή)ν δύναμιν (γ)ε·
(τελε)ίας ῥητορικῆς, ἐμ-
30 περιειλημ(έ)νην ἐν
τῇ προλήφει, καθάστερ
τοὺς τῆς ἱατρικῆς τὴν εἰ-
δησιν τῶν ὑγι(νη)ων (leg. ὑγιεινῶν)

COLUMNA XI.

1 καὶ νοσηρῶν, ἡδονῆς
εἰσιν ἀνάμεστοι. Πῶς γὰρ,
ἡ μὴ συγχωρουμένη πε-
ριποιεῖν τὴν πολιτι-
5 κήν, ἐμπεριελη(γ)έναι
κατὰ τὴν πρόλη(ψι)ν δο-

parva superest distantia ;

COLUMNA X.

est enim politicorum munus
præesse civitatibus, consilia da-
re senatoribus, experientiam
habere legalium decretorum ad
hæc pertinentium. Ex eorum
autem sententia rhetores norunt
hæc omnia : et potest aliquid
quidem propter ipsos non mon-
strari, aliquid vero, quando
rhetor non concionatur, videtur
ipse non habere. Nos autem di-
cimus, non eos quidpiam hujus-
modi, sed potius aliquos qui
non sunt rhetores, hæc omnia
habere. At rhetorum nomine si
intelligunt eos, qui in schola tan-
tum versantur, multum risum
nobis movebunt : si autem eos
qui negotiis gerendis incum-
bunt, nos non habent adver-
santes ; nihil enim non consen-
taneum sibi arrogabunt. ¶ Quomodo
autem ridiculos dicant esse eos
qui a perfecta Rhetorica anfe-
runt politicam facultatem in
illius notione complexam non
secus ac eos, qui a medicina
cognitionem rerum salubrium

CAP. VI.

Num per-
fecta
Rhetori-
cæ notie
comple-
ctatur po-
liticam.

COLUMNA XI.

et noxiarum auferunt, absurda
animi elatione laborant. Quo-
modo enim Rhetoricam, quam
non concedimus Politicam com-
parare, Politicam in sua notione
complecti concedemus? Nonne

θίσεται τὴν πολιτικὴν;
 Ἄλλ' οὐχ(ι) τὴν μὴν (ἐ)παγ-
 γελίαν ἐ(π)ιδιά(π)τε(σθ)αι
 10 καὶ ταύτης, τὴν δ' (ἐγ)κρι-
 τ(ο)ν νόη(σ)ιν αὐτὸ (π)εριέ-
 χειν τὸ γινόμενον(ον), καὶ
 θεωρούμενον ἀν(εκπλ)ήκ-
 (τ)ως; Οὐ χρ(εία) δ(ἐ λ)όγου
 15 πλείονος, οὐδὲ (π)ρὸς τὸ
 τ(ᾶ)ς πό(λε)ις ὑπὸ (τ)ῶν ῥη-
 τῶρων δ(εδι)φκῆ(σ)θαι. Ἐὰν
 (γὰ)ρ ἅπαντα (χ)αριτωμέν, (ὑπ)ὸ τῶν πολιτικῶν
 20 ῥητῶρων, καθὼ πολιτι-
 (κ)οί, δ(εδ)ιφκῆσθαι δώσο-
 μεν, οὐχ ὑπὸ τῶν ῥητο-
 ρικῶν· ἂν δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ-
 των, οὐ καθὼ ῥητορικοί.
 25 Παραπλησίως δ' οὐδὲ
 πρὸς τὸ τοὺς φιλοσόφους
 μὴδὲν πεπραγματοῦσ-
 θαι περὶ πολιτείας, ἀλ-
 λά (τ)οὺς ῥήτορας· (ἄλ)λοις
 30 μὲν γὰρ ἅ(παντ)α (κ)αί το(ι)
 ἐ(χ)έσ(θω)· παρὰ δ' ἡ(μ)ῶν
 ὁμολογεῖσθ(ω), (δοι) διὰ
 τοῦτο συγχωρεῖς ε(ι)ς τὸ

COLUMNA XII.

1 μὴδὲ ἀποτελεῖν πο-
 λ(ιτ)ικὸὺς τὴν φιλοσο-
 φίαν. Μὴ μὲν τοι λεγέσ-
 θω μὴδ' ἡ σ(οφισ)τικὴ κα-
 5 τασκευάζ(ειν) αὐτούς· οὐ
 γὰρ εἰ (ποιεῖ) ἄν τις
 φληνάφους, (ἐν) ταῖς τέ-
 χν(αι)ς ὀνόμασιν κατα-
 (χρ)ωμένον(ς) τιςιν, οἷς καὶ
 10 ο(ι) προ(λ)ιτι(κ)οί, διὰ τα(ύ)-
 τη(ν) τὴν αἰ(τι)αν καὶ διὰ τῆς
 π(ολ)ιτικ(ῆς) δυνάμε-
 ως ἀπερ(γαστικῆ)ν αὐ-
 τὴν ἐρα(ῶμε)ν· οὕτως
 15 γὰρ οὐκ ἄ(ν φ)ανοῖμεν
 π(ᾶσ)· πᾶν(τα) προσνέμον-

potius dicetur Rhetoricæ pro-
 missionem attingere etiam po-
 liticam, exactam vero notionem
 continere illud, quod ab ea fit,
 et quod non temere in ipsa
 consideratur? ¶ Non est opus
 15 autem prolixioris orationis ad
 illud : civitates a rhetoribus
 fuisse gubernatas. Etsi enim
 omnia benigne concedamus ; a
 rhetoribus politicis, in quantum
 politici sunt, gubernatas fuisse
 concedemus, non a rhetoricis :
 si autem etiam ab istis, non in
 quantum rhetorici sunt. Simili-
 ter autem nec ad illud : nec
 philosophos ullam reipublicæ
 administrandæ operam dedisse,
 sed rhetores; quamquam
 enim ab aliis hæc omnia pro
 veris habeantur; nos tamen
 fateamur oportet, quod per
 hoc tu devenis ad dicendum

CAP. VII.

Rhetores
an philo-
sophi ci-
vitates
guberna-
rint.

COLUMNA XII.

ne philosophiam quidem perfi-
 cere politicos. Itaque nec ars
 sophistica dicatur ipsos efficere;
 neque enim si efficit quosdam
 nugatores, qui in suis technis
 abutuntur nonnullis nominibus,
 quibus utuntur politici, pro-
 pterea ipsam facultatis politicæ
 effectricem dicemus : sic enim
 non videremur singulis singula
 attribuere, de quibus illi jactant
 se scribere. Igitur quum et hæc
 convenientem tractationem obti-

τες, ὑπὲρ (ὧ)ν ἐπαγγελ-
 (λ)ονται συγγράφειν. Οὐ-
 κοῦν ἐπεὶ καὶ ταῦτα τῆς
 20 (σ)υνεχοῦσης ἐπιδρο-
 (μῆ)ς τέτευχε, λοιπὸν ἂν
 εἴη διαλαβεῖν ἐκεῖ-
 (νο τ)ὸ μέρος, εἰ ὁ ῥήτωρ
 ἔνεκα ῥητορικῆς ἀγα-
 25 θὸς ἂν γένοιτο πολι-
 τικός. Τὸν μὲν τοίνυν
 διατριβικὸν ῥήτορα πῶς
 ἂν λέγοιμεν, καθ(ό)σον
 ῥήτωρ, ἀγαθὸν ἂν γενέσ-
 30 θαι πολιτικόν, ὃς (γ)ε οὐ-
 δ' ὅλως πολιτικός εὐ-
 ρίσκετο, κ(α)θόσον ῥήτ(ωρ) ;
 (ὑ)πὲρ δὲ (τοῦ) πολιτικ(οῦ)

COLUMNA XIII.

1 ῥήτορος ὧδ(ε) δοκι-
 μάζ(ο)μεν ἀποφαίνεσ-
 θαι τῆς ἀγαθο(ῦ) πολιτι-
 κο(ῦ) δ' ἱαλέκτου προχ(εῖ)-
 5 ρω(ς, δ)ηλούσης μὲν κ(αῖ)
 τὸ(ν δ)υνατὸν πολιτι-
 κὸ(ν κ)αὶ γενν(ι)κῶς ἔμ-
 π(ειρ)ον, δηλούσης δὲ
 καὶ (τ)ὸν σπουδαῖον τοῖς
 10 ἡθε(σ)ι πολιτικόν. Κα-
 τὰ (μ)ὲν τὸ πρότερον,
 τ(ὸν ἀγ)αθὸν ῥήτορα, ἀγαθὸν α(ῦ)-
 τ(όν) φαμεν εἶναι πο(λι)-
 τ(ικ)όν· ὥσπερ τὸν α(ὐλή)-
 15 τ(η)ν τὸν τεχνίτην, (κα)-
 θ(ο)σον αὐλήτης, τεχν(ι)-
 τ(ην) λέγομεν αὐλήτ(ην)·
 οὕτως δ(ε) καὶ ἀγαθὸν αὐ-
 λήτην. Κατὰ δὲ τὸ δεύ-
 20 τερον δ(ή)λως ο(ὐκ ἐ)π(ε)-
 μαινόμε(θα) λέγειν, καθὸ
 ῥήτωρ, ἀγαθὸν ἂν γενέσ-
 θαι πολι(τι)κὸν τὸν ῥή-
 τορα. Πρῶτον μὲν γὰρ
 25 κατ' αὐτ(ήν) ἐμπειρίαν
 τῶν πόλ(ει), ὥς, ποῖ, ὧν συμ-
 φερόντων νοεῖται, καὶ

nuerint, reliquum profecto esset
 illam aggredi quaestionis partem,
 an rhetor propter Rhetoricam
 bonus-utique fiat politicus. ¶ Ve- C. VIII.
 rum tamen quomodo rhetorem An rhe-
 exercitationibus incumbentem tor per
 dixerimus, quatenus est rhetor Rhetori-
 cam bo-
 nus poli-
 ticus sat.
 bonum fieri politicum, qui nec
 politicus omnino esse invenitur,
 quatenus est rhetor? Rhetorem
 vero in rebus politicis versatum

COLUMNA XIII.

ex hoc probamus, quod ipse se
 prodat in promptu habentem bo-
 ni politici locutionem, quæ os-
 tendit quidem politicum et stre-
 nuum, et valde peritum; osten-
 dit autem etiam præditum
 honestis moribus politicum.
 Primum quidem bonum rheto-
 torem, bonum quoque dicimus
 esse polititum; quemadmodum
 artificem aliquem, qui tibicen
 sit, quatenus tibicen est, dici-
 mus artificem tibiaicem; atque
 hoc pacto etiam bonum tibiai-
 nem. Secundo autem non adeo
 aperte insanimus, ut dicamus
 rhetorem, quatenus rhetor est,
 bonum utique fieri politicum.
 Primum enim, scilicet rhetor
 politicus, consideratur secun-
 dum ipsam peritiam rerum civi-
 tati utilium, uti, ubi, quæ sint,

λόγου δυνάμεως, καθά-
περ ἱατρὸς, κατὰ τὴν τῶν
30 (ν)οσερῶν καὶ ὑγ(ι)εινῶν.
Ἐάν οὖν ταῦτ' (ἧ, οὐ)κ ἂν,
ὁποῖος δὴ (ἐστι το)ύς τρό-
πους, οὐ κ(α)λύε(τ)αι ῥή-

COLUMNA XIV.

1 τῶρ ὑπάρχ(ει)ν· τὸ δ' αὖ-
τὸ καὶ ἐπὶ το(ῦ) μὴ ῥήτο-
ρος, πολιτικοῦ δὲ, ὑπα-
κο(υ)στέον. Ἐ(κ)ωλύε(το)
5 δ' ἂν, εἰ, καθ(ὸ) ῥήτῳρ, ἀγα-
θὸς ὠφελε(ν) εἶναι· τὸ (γὰ)ρ,
καθὸ ῥήτῳρ, οὐκ ἄλλο τι
λαμβάνεται (ν)ῦν, ἢ τὸ (ἐν)
τούτῳ ῥήτῳρ(ρ) ἐστὶ, καὶ ἄ-
10 πὸ τῆς αὐ(τῆς) διαθεσε-
ως, καὶ οὐκ (ἄλλ)ως δύνα-
ται ῥήτῳρ (ὅπ)άρχειν, (ἐν)
μέσῳ τε(κμ)ή(ριον) κεί-
μενον. Δι(ό)τε: πᾶμπολλοι
15 ῥήτορες μέ(ν) εἰσι δυνατώ-
τατοι, τῷ δ' (ἐ)θει παμπό-
νηροι· τὸ δὲ (κ)αθὸ τοιοῦτόν
τί ἐστι προσὸν, οὐκ ἐπι-
δέχεται χωρισμ(ὸ)ν. Ὁ-
20 θεν δὴ καὶ διὰ (τ)ὸ ταῦθ' οὐ-
τως ἔχειν, οὐδὲ χρῆσ(ε)μην
ἡγούμεθα τὴν πο(λ)ιτι-
κὴν δύναμιν, οὐ(δ') ὑ-
τοῖς τοῖς κεκτημένοις,
25 οὔτε ταῖς πόλεσιν αὐτὴν
καθ' αὐτὴν· ἀλλὰ πολλά-
κις αἰτίαν καὶ συμφορῶν
ἀνηκέστων, ἧ λέγεται
πολλάκις αἴτιον τὸ δι-
30 (δ)ὸν ἀφορμάς· (με)τὰ
μέντοι καλοκαγαθίας
λαμβάνομέν (που) τ(αῖς)
μὲν πόλεσιν ἀγαθὰ πολ-

COLUMNA XV.

1 λὰ συμβάλλεσθαι, καὶ

et facultatis dicendi; sicut
medicus secundum peritiam re-
rum noxiarum atque salubrium.
Itaque quum hæc adsunt, qua-
liscumque est quoad mores, ne-
quaquam impeditur, quominus

COLUMNA XIV.

sit rhetor: hoc ipsum autem de
eo pariter, qui non est rhetor,
sed politicus, intelligendum est.
At impediretur utique, si qua-
tenus rhetor est, bonus esse de-
beret; illud enim quatenus est
rhetor, non alio sensu nunc ac-
cipitur, quam propter hoc rhe-
tor est, atque ex hac ipsa con-
ditione, et non aliter potest esse
rhetor, quum in medio ad id
indicandum jaceat. Quapropter
plurimi rhetores quidem sunt
præstantissimi, moribus autem
pessimi: at illud, quatenus ali-
quid est tale, quum apponitur,
separationem non admittit.

¶ Quam ob rem quum hæc ita
se habeant, politicam facultatem
neque ipsis hominibus ea præ-
ditis, neque civitatibus ipsam per
se utilem existimamus; sed con-
tra causam sæpe esse exitium
ærumnarum, in quantum sæpe
causa dicitur id, quod præbet oc-
casionem: verum si cum hone-
state conjuncta est, admittimus
civitatibus quidem bona multa

Cap. IX.

Quid effi-
ciat ho-
minum Po-
liticam et
Rhetor-
rem.

COLUMNA XV.

et magna conferri; iis vero qui

μεγάλα, τοῖς δὲ κεκ-
 τ(η)μένοις ἔστι(ν) ὅτε
 (π)λείω τῶν ἐν ἰ(δι)ωτεί-
 5 (α), πολλὰκις δὲ κ(ακ)ὰ πλει-
 (ω)· καὶ τοῦτοις α(ὐ)τὸν οἰ-
 ό(μ)εθα τὸν βίον (μ)αρτυ-
 ρεῖν. Καὶ νῆ τὸν (Δί'), ἂν τις
 ο(ἱ)ς εἴπαμεν, π(ρο)σβάλ-
 10 (λ)ων λέγει δεῖν (τ)ὸν ἀγα-
 (θό)ν πολιτικὸν πολλὰς
 ἔ(χ)ειν ἀρετάς, κ(αὶ) σώζεσ-
 θ(αι) τὰς πόλεις, ο(ὐ)χ ὑπὸ
 τῶν βητόρων(ν, ῆ) πολι-
 15 τικῶν, ἀλλ' ὑπ(ὸ) τῶν ἀ-
 (γ)αθῶν, ὁρθῶς (ἐ)ρεῖ. Κα-
 (λ)ὸν μὲν οὖν γέν(ο)ιτ' ἂν,
 (εἰ) καὶ φιλοσοφ(εῖ)α(ν) (ὁ)ρθ(ώ)-
 σειεν ὁ πολιτικός,
 20 ἵνα καὶ νεανικωτέ-
 ρως ἀγαθὸς ῆ· καὶ διὰ
 τοῦτο λέγομεν, (ὅ)τι ἐτι φι-
 λοσοφία καὶ κοινῶς προσ-
 τεθεῖσα πολιτικῇ δι-
 25 αθέσει, καὶ κατ(ὰ) μ(ε)ῆρος
 ὑποθήκας προσεχεῖς
 τῇ πολιτικῇ διο(ι)-
 κήσει παραδοῦσα, δι-
 αφορὰν οὐρανομηχῇ
 30 ποήσει πρὸς τὸ κρεῖτ-
 τον. Οὐ μὴν ἀλλὰ γέ-
 νοιτ' ἂν ἀγαθὸς ῥήτωρ,
 καὶ πολιτικός, κα(ὶ)

COLUMNA XVI.

1 πολλὴν τὴν, ὥς ἐν ἰ-
 δίαις, ἔχων ἐπιει-
 κείαν, καὶ χρηστότητα,
 καὶ τὴν ἄλλην μετριο-
 5 (π)α(θί)αν τ(ε) καὶ φ(ρ)όνησιν·
 (ἐ)κ (τ)ῆς φύσε(ω)ς, καὶ
 τῇ(ς) ἀγωγῇ, καὶ τῆς ἀ-
 καλ(ο)ῦθ(ου) τούτοις ἀγχι-
 νοίας.

Ποσειδῶν αὐτό·
 τοῦ Βιτώνος
 Σελ. ΑΔ.

ea præditi sunt, interdum plu-
 ra bona, quam hominibus pri-
 vatis, sæpe autem plura mala ;
 atque his rebus ipsam vitam
 testimonium perhibere cense-
 mus. Et, per Jovem, si quis iis
 quæ diximus, adjiciens dicat
 oportere, ut bonus politicus
 multas habeat virtutes, et ser-
 vari civitates non a rhetoribus,
 aut a politicis, sed a bonis, recte
 dicet. Igitur egregia utique res
 erit, si ad hoc quoque philoso-
 phiam direxerit politicus, ut et
 ipse validius bonus sit : ac pro-
 pterea dicimus eum per philoso-
 phiam, quæ et in commune po-
 liticæ animi dispositioni adjun-
 cta est, et peculiariter politicæ
 administrationi opportuna præ-
 cepta tradit, ad gradum, quan-
 tum distat a terra cælum,
 præstantiorem perventurum.
 Quin etiam fiet utique bo-
 nus rhetor, et politicus, et

COLUMNA XVI.

multam, quasi in proprio pecu-
 lio, habens æquitatem, et beni-
 gnitatem, et alias affectuum
 moderationes, et prudentiam ;
 si conspirent tunc natura, tum
 institutio, tum earum pedisse-
 qua solertia.

Idem Posidon, Bitonis filius.
 Paginæ XXXIV.

ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ

ΠΕΡΙ

ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ^(α).

COLUMN A IV.

1 . . . . . (Ei)
 (ν)ικῆσαντι κ(ά)λλιστος
 (π)ερι(τ)ίθεται στέφανος,
 (ἡ) τῆς πατρίδος εὐνοια
 5 καὶ τὸν νικῶμενον ἀ-
 (ν)α(γ)καῖον εὐπράττειν·
 κοινὰ γάρ τὰ τῆς κοινῆς
 πατρίδος ἐστὶν ἀγαθὰ.
 (Κα)θάπερ οὖν ἐκείνῳ
 10 μὲν ὡς τὸ πολὺ τοῦ λεί-
 (πον)τος οὐ στεφανουμέ-
 νους μόνον· ἐ(τι δ)ὲ τοῦ-
 τῳ πολλάκις τῆς κοινῆς
 πατρίδος ἐκ(πίπ)τοντος,
 15 καὶ μετὰ σ(τ)ρέ(β)λης κατα-
 στρέφοντος. (Οὐ δ)εῖ δῆ-
 τ' οὐ δυνά(μενον) πεί-
 θειν ὁ βο(ύ)λεται, διοικεῖ-
 σθαι π(ό)λιν) . . . . .
 20 . . . . .

COLUMN A V.

1 . . . . . καὶ
 τῶν (μ)ὲν οὐδεις, ἡ σπα-
 νιώτ(α)τός τις ὑπὸ τῶν
 μισθοφορούντων δυσ-
 5 νοτ(θ)εῖ)ς ἐτυχε κατα-

COLUMN IV.

. . . . .
 Si victor pulcherrima decoratur
 corona, id est patriæ benevolen-
 tia, etiam victum prospera uti
 decet fortuna; patriæ enim com-
 munis communia sunt bona.
 Sicut igitur ille quidem (victor)
 plerumque iis tantum excellit
 qui nulla exornantur corona;
 rursus vero hic (victus) sæpe e
 communi patria ejicitur, et mæ-
 rens moritur. ¶ Quare haud Cap. I.
 oportet eum, qui quidquid vult Rhetores
 persuadere valet, rempublicam utpote
 gerere. . . . . reipubli-
 . . . . . cæ noxii
 . . . . . ab ea ca-
 . . . . . pessenda
 . . . . . sunt ar-
 . . . . . cendi.

COLUMN V.

. . . . .
 et horum quidem nemo, vel ra-
 rissimus quis, a mercede condu-
 centibus invisus morte damna-
 tur: plurimi vero rempublicam

(α) Hunc librum instauratum, latina interpretatione annotationibusque instructum Neapoli, ann. 1835, edidit Ant. Octaviani. Col. I-III omnino desperatas in medio reliquit. Uncis includuntur ea quæ de suo penu dedit.

στροφῆς· οἱ πλείστοι δὲ
τῶν πολιτευσαμένων(ν)
ὑπὸ τῶν πολιτῶν (εἰ)κ(ῆ)
τραφέντες ὥσπερ βόες
10 κατεκτόησαν· εἰ μὴ καὶ
χεῖρον, ὅσῳ τοὺς μὲν οὐ(ν)
δι' ἐχθραν ἀπο(κ)τείνου-
σι μόνον· τοὺς δὲ διὰ
μῖσος ἐσχατο(ν) τοια(ῦ)τα
15 διατιθέασιν. Ἀλλὰ
μὴν καὶ περὶ τοῦ προ(σθέ)-
σθαι τοὺς μ(έν) ῥήτορας (τοῖς)
συκο(φ)άνταις, π(ρό)τερ(ον)
ἀπ(ήν)τ(η)κ' (εἰς αἰσ)χρῶν (ἰσ)-
20 ὅτη(τ)α. . . . .

COLUMNA VI.

1 . . . . . (διὰ ῥητο)-
ρ(ικ)ήν ὥσπερ (το)ῦ(τ)ον
(πε)ριβάλλεσθ(αι) τῆς οὐ-
σ(ία)ς. Πρῶτον μὲ(ν) οὖν (ἐ)-
5 ἀ(ν) μὴ πλουτῶμ(εν), οὐκ ἐ-
οίκαμεν, κατὰ τὸν λόγον,
προσδεήσεσθαι τῆς ῥη-
τορικῆς. Ἐπε(ι)τα δὲ πα-
λὺ βέλτιον ἀφαιρεθῆ-
10 ναι τὸν πλοῦτο(ν) ὡμῶς (sic)
π(ροσ)εροῦντα πενίαν,
εἰ μὴ δυνατὸ(ν) ἄλλως
εἶη φυλάττειν αὐτόν, ἢ
καταμελετῆσαι (ῥ)η(το)-
15 (ρ)ικὴν, καὶ διατείνειν (δ)-
λον (τὸν) βίον ῥητορεύ-
οντ(α). Πλὴν (μ)ὲν Κη-
φην(ί)δης πλούσιος, οὐ-
τως συκοφάντα(ις) π(ρό)σ-
20 ὁδος (μ)όνον ἐστίν, ἀλ(λὰ)
καὶ δο(λι)κοῖς καὶ χαμα(ι)τύ-
παις. . . . .

COLUMNA VII.

1 . . . . . Βέ(λ)-
τίστα π(αράγ)ουσιν, καὶ

gerentium a civibus temere
nutriti tamquam boves jugulati
sunt; nisi et tanto pejus alios
quidem ob inimicitiam tantum
occidunt; alios vero ob capitale
odium tali poena afficiunt. Sed
quod diximus, sycophantis rhe-
tores annumerandos esse; is
primum turpium morum simi-
litudinem negavit. . . . .

COLUMNA VI.

. . . . . Ob Rhetor-
icam, sicut hunc, aiunt mul-
tos divitiis circumfluere. Pri-
mum quidem non videmur opti-
mo jure Rhetorica indigere,
si minime divites evadamus.
¶ Deinde multo melius est divi-
tiis spoliari, et paupertatem se-
ctari, si nequeunt illae aliter
servari, quam Rhetoricæ operam
dare, totamque vitam in ejus
artis exercitatione traducere.
Profecto præter Cephéniden
divitem, sic ditantur sycophan-
tæ tantummodo, et fraudatores,
et meretrices. . . . .

CAP. II.

Haud de-
cet ob di-
vitiarum
cupidita-
tem, rhe-
toricam
Artem ex-
ercere.

COLUMNA VII.

. . . . . ¶ Opti- CAP. III.
ma afferunt, seque non posse
Sapientes

τὴν ἀδυναμίαν τοῦ φι-
λοποιεῖσθαι τοὺς πολλοὺς,
5 ὥς ὁ τῶν πολιτευομένων
χορὸς, ἐκ(ὁ)ντες εἰλοντο,
καὶ διατελοῦσι χαίρον-
τες (ἐ)π' αὐ(τ)ῇ· τὸν γὰρ βί-
ον οἷον ἀ(ν)θ' οἷου προέ-
10 κριναν. . . . .

COLUMNA VIII.

1 Ἐάν δ' ἀποτύχω(σιν), οὐκ ἀ-
γανακτοῦσιν, εἰ καθά-
περ ποιμένος πρόβα-
τα, καὶ βουκόλου βόες,
5 οὕτως ἄφρονες φαύλῳ
μᾶλλον πρόσσεσχον, ἄλ-
λά τοῖς ὀλίγοις ἀρέσκον-
τα λέγειν αἰροῦνται, τά
τε ἄλλα, καὶ τὰ πρὸς τῆς
10 τῶν πολλῶν διατι(ή)σε-
ως, ἔργῳ δ' ἀμύ(νεσθαι)
πλείστον ἀποδι(δου)σιν,
οὐδὲ δουλεύ(ουσιν) ἀ-
θρόοις αὐτοῖς, ἐνὸς ἑκάσ-
15 του βουλεύονται κυρ(ι)-
εὔειν· οὐδ(ἐ)ν γὰρ ὧν ἐ(πι)-
θυμοῦσιν, παρ' αὐτῶν)
ἐκπορίζεσθ' ἐννοοῦ)-
(σ)τιν, οὔτ' ἐν τῷ (τιμᾶσθαι)
20 μετὰ τὴν τ(ε)λι(κ)ήν (leg. τελευτήν)(χαί)-
(ροῦσι)ν. Καὶ τῷ(ν φ)ιλοσ(ό)φ(ων)
(τ)ους ζηλοῦν(τα)ς μὲν (τὰ)
παρ' αὐτῶν, προσποιου-
μένους δὲ ἐν μηδενί
25 διεξάγειν, κα(ι φ)ωρω-
μένους ὅτι πολλὰ πρὸς
αὐτοὺς καλλω(πι)ζον-
τα(ι), καταφρονοῦσι μὲν,
ἤττον δὲ τῶν ῥητόρων
30 ἡγοῦνται τα(λ)αιπύρους
. . . . .

multitudinem sibi conciliare vulgi fa-
ut rempublicam administran- vorem
tium chorus, non moleste nibili
ferunt; immo de ea re perpe- ducunt.
tuo gaudent; vitam enim qua-
lem quali prætulerunt? . . . . .
. . . . .

COLUMNA VIII.

Quum vero spe frustrantur sa-
pientes, non irascuntur si que-
madmodum pastoris oves, vel
bubulci boves, ita stulti cives,
improbo potius aures præbent;
sed loqui amant quæ paucis
placent tum de aliis, tum de
populi sententia, enmque reipsa
se tueri plurimum ostendunt.
Nec vero illi in comitiis congre-
gato deserviunt, unicuique
autem dominari statuunt: nihil
enim eorum quæ desiderant,
ab ipso accipere volunt, neque
honorari post mortem gaudent.
Atque eos philosophos, qui a
populo honores expetentes ni-
hil se agere simulant; sed ipsis
gratiam aucupari velle depre-
henduntur, despiciunt quidem,
minus autem miseros rhetori-
bus existimant. . . . .
. . . . .

COLUMNA IX.

1 Νῦν καὶ τοῦτ' ἔδ(ει κα)-
 τριθμεῖν ἐν το(ῖς νο)-
 μί(οι)ς τῆς ῥητορικῆς τὸ
 πε(λ)αγίζειν ἐν τοῖς λό-
 5 γοῖς, τοὺς δὲ β(ραχ)εῖς ἀ-
 ποδοκιμᾷζειν, καθά-
 πε(ρ ἐν σκ)υλο(φο)ρίᾳ τὰ μὴ
 δυ(ν)άμ(ε)να τῆς (γῆ)ς ἀ-
 πά(γε)ιν, ὡς οὐθὲν δια-
 10 πρα(τ)τομένους λαμπρ(ό)ν.
 Εἰ μ(ὲν) τὸ πελαγίζει(ν)
 ταῦτὸ λαμβάνουσι τῷ
 μακροῦς διέρχεσθαι
 λό(γο)υς, καὶ διὰ (π)άν(των),
 15 οὐ(τω)ς ἴστασθαι, μανικόν
 τί (φ)ασιν ἐπιτηδεύειν
 τῇ(ν ῥη)τορικῇν . . . . .
 . . . . .

COLUMNA X.

1 . . . . .
 . . . . . (Εἰ) δὲ (τοῖς θέμασι τοῦ)
 λόγου πλ(είον)ος ἐφαρ-
 μόττον(τας ποι)εῖσθαι
 5 πελαγίζει(ν κα)λοῦν-
 τες, αὐτοῖς μόνοις τοῦ-
 τ' ἀποδιδοῦσιν, οὐδ' οὐ-
 τω σωφρονοῦσι· καὶ γὰρ
 οἱ φιλόσοφοι τοῦτον ἴσ-
 10 τανται τὸν τρόπον, εἰ μὴ
 καὶ τῶν ἄλλων, οἱ φρένα(ς)
 ἔχοντε(ς· θ)μύντοι π(α)-
 ραιηλαφ(ήσει ἰ)δίᾳ το(ῦ)
 πε(λαγ)ίζειν πλ)ανᾶ το(ῦς)
 15 ῥή(ταρ)ας ἐ(ν τοῖς) λόγοι(ς),
 τ(ὸ περ)ὶ μ(εγ)ά(λ)ων π(ρ)α-
 γ(μάτ)ων ποιεῖσθαι τοὺς
 λόγους. Τὸ (δ') ἀποδοκιμά-
 ζε(ιν) τοὺς βραχεῖς, ταῦτὸ
 20 τῷ(ν) το(ῦς) περὶ μ(ικ)ρῶν καὶ
 τῷ(ν ψ)υχ(ρῶν) λόγους π(αρ)α-
 φ(αίρειν) . . . . .

COLUMNA IX.

¶ Nunc et illud oportet inter Cap. IV.
 Rhetoricæ præcepta commemo- Quid in
 rare, nimirum redundare in Rhetori-
 oratione, sermones vero breves cæ præ-
 rejicere (sicut in spoliolum di- ceptis
 reptione ea rejiciuntur, quæ e τὸ πλε-
 terra abduci nequeunt), ut pote γίζειν
 nihil efficientes illustre. Ac pro- denotet.
 fecto si redundare idem putant
 ac longas orationes conscribere
 et in omnibus ita se gerere, fu-
 riosum quid et insanum confi-
 cere Rhetoricam dicunt . . . .

COLUMNA X.

. . . . .
 . . . . . Sin vero orationes lon-
 gioris sermonis argumentis
 aptas pertexere redundare vo-
 cant, idque sibi solum vindi-
 cant, ne sic quidem sapienter
 loquuntur: etenim philosophi,
 alique sanæ mentis homines
 hujusmodi morem sequuntur.
 Verum redundare, quod ob
 haud rectam propriam investi-
 gationem decipit rhetores in ser-
 monibus, est de magnis negotiis
 orationes conscribere. Breves
 vero sermones rejicere, idem est
 ac sermones de parvis ac nullius
 momenti repudiare . . . . .

COLUMNNA XI.

1 . . . . . Καὶ γὰρ ἐν τῷ βί-
 φ πολλὰς, οὐχ οἷον
 ἐν τοῖς κατὰ φιλοσοφί-
 5 αν καὶ παιδείαν λόγοις,
 ἀναγκαῖον ἐρωτᾶν γί-
 νεται, καὶ πρὸς τὰς ἀπο-
 κρίσεις ἀπαντᾶ(ν)· ὁ δὲ
 συνζητητικ(ος) τρόπος
 10 καὶ τὰ πολλὰ τ(ο)ῦ τοιοῦ-
 του προσδεῖτ(α)ι χαρα-
 κτ(η)ρος. Ἄλλ(α) τ(ο)ὺναντίον
 παρὰ τοῖς ῥή(τορσιν ἐγ)-
 κρίνεται, καὶ μὴν οὐ-
 15 κ ἐν τοῖς δικασ(τηρίοις)
 μόνον, ἀλλὰ κ(αὶ ἐν ἐκ)-
 κλησίαις . . . . .
 . . . . .
 20 . . . . . τοῦ(τον) οὐ λέγειν
 (πρ)οσ(τ)άτην ὡς τῶν με-
 τοίκων, ἀλλ' εἰ μὲν ἀστέ-
 ος εἴη, φίλον· εἰ δ' ἥττων
 25 ἢ κατὰ τὸν τοιοῦτον, πρ(ό)-
 κυνα. Διόπερ οὐδ' ἄν (τις)
 εἴπα(ι) τὸν οὕτω πλού(σι)-
 ον οὐδ' ἐ(χ)εῖν κ(αι) ν(ῆ)
 εἰκ(όνα), ἢ ῥητ(ορεύον)-
 30 (τ)α πολυβ(ούλως) . . . . .
 . . . . .

COLUMNNA XII.

1 . . . . . Ἄλλ' (εἰ τι)
 (τῶν λ)αμ(πρ)οτέρω(ν) ἐσ-
 (τ)ιν (ῆ)τε χρησιμεύον-
 των, (θ)άτερον παραλεί-
 5 πουσιν. Οἱ δὲ καὶ (οὐ) δι-
 ἐρωτήσεως καὶ ἀπο-
 κρίσεως λόγον τοὺς ῥή-
 τορας ἄκρως μετα(χ)ει-
 ρίεσθαι λέγοντες, οὐ-
 10 τ' ἴδιον αὐτῶν ἐντα

COLUMNNA XI.

1 . . . . . ¶ Etenim in vita saepe, CAP. V.
 nec solum in sermonibus de phi- Dialogos
 losophia et eruditione necesse in dicen-
 est interrogare, et responsionibus do te-
 occurrere : disputandi autem ra- nere a
 tio pluries hoc caractere indi- rhetori-
 get. Sed rhetores aliter faciendum bus im-
 judicant, et quidem non solum probari ;
 in judiciis, sed etiam in concio- nec tam-
 nibus . . . . . men fu-
 . . . . . sam et
 . . . . . perpe-
 . . . . . tuum ora-
 . . . . . tionem
 . . . . . ab ipsis,
 . . . . . sed a phi-
 . . . . . losophis
 . . . . . inventam
 . . . . . esse.
 . . . . .
 . . . . . Oportet hunc dicere
 non patronum et praesidem tam-
 quam advenarum, sed si urba-
 nus sit, amicum : sin vero mi-
 nus urbanus, canem antecurso-
 rem. Quare nec dicere aequum
 est illum ita divitem ideo publice
 statuam habere, quia sapientis-
 sime rhetorem agit . . . . .
 . . . . .

COLUMNNA XII.

1 . . . . . Sed si quid est ex splen-
 didioribus, sive ex utilibus,
 modum alterum dicendi omit-
 tunt. Qui vero dicunt rhetores
 rogando et respondendo oratio-
 nem magnifice conficere non
 posse, ii neque proprium ipso-
 rum dicendi modum ostendent,

τὸν τρόπον ἀποδείξου-
σιν, οὔτε τέχνας ὑπὲρ
α(ὐ)τοῦ καταβεβλημέ-
(ν)ας αὐτοῖς, ἀλλὰ τοῖς
15 (φ)ιλοσόφοις, οὔτ' (ἐν) ταῖς
κοινοῖς γαίαις τοῦ νῦν,
ο(ὐ)δ' ἐν ταῖς (ἐκιδεί)ξεσιν
τοῦ πάλα(ι). . . . .

COLUMNA XIII.

1. . . . .
θεωρῆ(σ)' (ἐστίν) αὐτὸν ἐκ(ρύ)-
οντα τῆ(ς) ἀνθρωπίνης
διαίτης (ἐ)πὶ τὴν ὁδὸν
5 τοῦ βίου (τ)ὴν φέρουσιν
ὄντως εἰς πόλιν καὶ ἀγο-
ρὰν, ὅπου πάντ' ἐστὶ τὰ
πρὸς τὸ τὴν ἐπανάγειν,
ἣν αὐτοὶ πορεύονται. Κα-
10 ταγέλαστος μὲν τὴν
γεωμετρίαν ἡδονῆς
καὶ κόσμου παρασκευ-
αστικὴν εἶναι λέγου-
σιν. Οὐ μὴν ἡμεῖς γε πάν-
15 τα τὸν βίον εἰς τα(ὐ)τὴν
κατατίθεσθ' αἰ(δοῦ)με-
(θ)' ὥς δ' οὐδὲ βα(ιόν) αὐ-
τοῦ φιλοσοφίας (ὡς μ)έ-
ρος αὐτὴν οὐδ' (ἐλέσ)θαι
20 . . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
25 . . . ὕ(πὸ) τ(ῶν) ἐ(ν) τ(αῖς) π(ε)-
ρὶ ἡθ(ῶν) (κ)αὶ βίων, καὶ π(α)-
ρά (γ' αἰρ)έσεις καὶ φυγὰς
διατείν(ε)ντων ἀνατρέ-
φεται· δι' ὧν καὶ τὰ κατὰ
30 τὴν πόλιν καὶ τὴν ἀγο-
ρὰν ὀρθότατα πάν(τω)ν
ἐστὶν οἰκονομεῖν. Οἱ
δὲ σοφισταὶ καὶ λεληθά-
σιν εἰκόνας ἐκρυπτῶν πα-
35 ρατ(ιθέν)τες· αἱ γὰρ τοῦ-

neque artes de eo ab ipsis inven-
tas, sed a philosophis, nec in
publicis sermonibus nostri tem-
poris, nec in declamationibus
priscae ætatis . . . . .
. . . . .

COLUMNA XIII.

¶ Videre licet eum transeun- Cap. VI.
tem e communi humanæ vitæ Rhetores
instituto ad vitæ genus vere fe- falso jec-
tare, a
se potius
quam a
philoso-
phis vera
politice
præcepta
juvenu-
tem edo-
cieri.
rens ad rempublicam et forum;
ubi omnia sunt spectantia ad
eam viam percurrendam, quam
ipsi insistunt. Ridicule sane
Geometriam aiunt esse volupta-
tis et decoris effectricem. Ve-
rumtamen nos totam vitam in ea
addiscenda haud ita transigere
pudet ut nec exiguo ipsius
spatio illam quasi philosophiæ
partem attingere cupiamus.
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
ab his qui in sermonibus
de vita et moribus, nec non de
eligendis et fugiendis operam as-
siduam ponunt, educatur juven-
tus : quibus præceptis et ea quæ
pertinent ad rempublicam, et
forum, omnium rectissime ad-
ministrare licet. Sophistæ autem
etiam, inscientibus aliis, suas
ponunt statuas : horum enim

των γε δι)σπρίβα(ι). . . . .
 . . . . .

COLUMNA XIV.

1. . . . .
 Εἰς πόλιν (δὲ κ)αὶ εἰς ἀ(γο)-
 ράν οὐκ εἰσίσιν, οὐδὲ τὸν
 βίον ὅλως ὠφελοῦσιν.
 5 "Ὡστ' εἰκότως οὐδ' ἀντι-
 στρέφουσι τινες, ὃ λέ-
 γουσιν, ἅμα τὴν ῥητο-
 ρικὴν καὶ τὴν σοφιστι-
 κὴν καὶ τὴν πολιτικὴν(ήν).
 10 οὐδ' ἐκ παρόδου κελεύ-
 ουσιν προσέειπαι τὴν
 μὲν, ὅτι ματαία τὴν
 δ', ὅτι ταραχωδεστάτη
 τῶν ἀπάντων. Καὶ τὰ
 15 συνεχῇ δὲ τούτοις εἰτε
 περὶ τῶν Διαλεκτικῶν
 ἐλέ(γε)το πρὸς ἡμᾶς (δί)-
 κην, εἰτε περὶ ἡμ(ῶν)
 ἐφληνάρατο. Διὸ (φασ)-
 20 κόντων ἀκριβῶς (ποιεῖ)-
 σθ(αι) λόγ(ου)ς, οἷου(ς οὐ)κ ἂν
 οἱ ῥήτορ(ε)ς δύνα(ιντο),
 (οὐ)τοι (γε)λ(ῶσι), καὶ διὰ τῶν
 (εἰκ)ότ(ων) τοὺς λόγ(ου)ς (δια)-
 25 (τιθ)έντ(ε)ς δι(ατελοῦ)σιν),
 (λ)έγοντες ὥς καὶ τῶν
 (ἀ)ραχνῶ(ν) ἀκριβέστε-
 ρον ὑφασμένων, ἥπερ
 τῶν ἱματίων, οὐκ ἐκεῖ-
 30 να κρείττω, χρώμεθα
 γὰρ τούτοις· οὕτω καὶ τὴν
 τῶν φιλοσόφων ἀκρι-
 βειαν ἀχρηστον εἰ(ς) τὸν
 βίον εἶνα(ι), διὰ τὸ μηδέ-
 35 πως (πολιτε)υμένω(ς)

COLUMNA XV.

1. . . . .
 . . . . . ἀλλὰ το(ῖς οὐ δεῖ)

exercitationes. . . . .
 . . . . .

COLUMNA XIV.

Ad rempublicam, et forum non
 accedunt, neque omnino homi-
 num generi prosunt. Itaque non
 mirum si nec recipiunt, quod
 aiunt, simul Rhetoricam et So-
 phisticam, et Politicam; nec vel
 a limine salutari jubent illam
 quidem ut inanem, hanc autem
 ut omnium rerum turbulentissi-
 mam. Atque his alia similia seu
 de Dialecticorum adversus nos
 controversia dicebantur, seu de
 nobis blaterabantur. ¶ Quare, CAP. VII.
 quum dicunt philosophi se ac- Quæ rhe-
tores ob-
jiciunt
adversus
nimis ac-
curatam
philoso-
phorum
argumen-
tandi ra-
tionem,
exponun-
tur.
curate tales sermones conficere,
quales non possent rhetores, hi
rident, ac verisimilibus argu-
mentis in suis orationibus uti
pergunt; affirmantes, sicut a-
raneorum telæ, licet accuratius
quam vestes sint textæ, non ta-
men sunt meliores, quum his
utamur; ita philosophorum cu-
ram et diligentiam humanæ vitæ
esse inutilem, quod minime
rempublicam gerant.....

COLUMNA XV.

.....
 ..... Sed his non.

χρῆσθαι καὶ τ(σῖ)ς εὐλό-
 γοις, ὥστ' εἰ χρώμεθ' (αὐ)-
 τοῖς, μηδέποτε· ἂν δύνα-
 5 σθαι ταῦτα ποιεῖ(ν). (Καὶ)
 γὰρ οὐδὲ διαμένε(ι γε)
 τὸ δόξαν ποτὲ συμφέ-
 ρον· ὅθεν οὐδ' ἐνδεχό-
 μενον εἶναι ἓν, ὧν ἄ(ν)
 10 συνοίσει καταλείπειν,
 εἰκάζειν στοχαζόμε-
 νον τοῖς εὐλόγοις· (οὐδὲ)
 γὰρ σὺν νῷ πρό(ς) τοῦ(ς) ῥή-
 τω(ς), ἀπάντων τῶ(ν) φι-
 15 λσοφῶν οὐδεὶς ἐ(γκα)-
 λει. Δι(ότ)ι· περὶ τῷ (στο)-
 χασμ(ῶ) θηρευόμε(να), ἢ
 τοῖς (ἐστ)η(ό)σιν καὶ το(ῖς)
 εὐλό(γοι)ς· εὐρέντα (βου)-
 20 λευ(όμε)θα συ(γκρί)νον)-
 τες. . . . .

COLUMN XVI.

1 . . . . . (οὐκ) εὐ-
 λόγοις χρώνται, παλ-
 λάκις δὲ τοῖς ἡ(τ)τον εἰ-
 κόσιν ἀντὶ τῶν μᾶλλον,
 5 ἄει δ' ὀλίγα πλείονων
 ὄντων, καὶ πλατέως, ἄλ-
 λ' οὐκ ἀκριβῶς, οὐδὲ πε-
 ριωδευμένως, ἅτε
 μέθοδον οὐδὲ περὶ
 10 τούτων ἔχοντες, ἀλλὰ
 παρατηρηκότες μό-
 νων, ταχὺ δὲ καὶ τὰ πα-
 ρατηρημένα προϊέ-
 μενοι διὰ τὰς καὶ τῶν
 15 εὐρί(π)ων ὄξυ(τ)έρας τοῦ
 (π)λή(θο)υς μεταβολάς. Ἀλ-
 (λ)ὰ μ(ήν) οὐδ' αὐτοὶ γε δο-
 κιμάζουσιν ο(ἱ) δικαί-
 ως ὄνομα(ζό)μεν(οι) φ(ι)-
 20 (λόσοφ)οι . . . . .

COLUMN XVII.

1 . . . . . τι·

expedit argumentis uti et rationi
 congruis, ut si his utamur, nun-
 quam res gerere possimus. Ete-
 nim nequaquam perdurat, quod
 visum est aliquando utile : quare
 fit, ut neque eorum unum, quæ
 omittere expediet, excogitatum
 argumentis rationi congruis exis-
 timari possit : neque enim jure
 rhetores philosophorum unus
 accusat. Quapropter de iis, quæ
 conjectura investigata sunt, vel
 firmis et rationi congruis ratio-
 nibus inventa, nos deliberamus
 comparantes . . . . .

COLUMN XVI.

. . . . . non rationi congruis
 argumentis utuntur rhetores,
 sed pluries minus verisimilibus
 præ verisimilioribus ; semper
 vero pauca considerantes, plura
 licet existant, et generatim, non
 accurate, nec longo verborum
 circuitu, quasi nullam de his
 methodum habentes, sed solum
 observantes, statim vero et quæ
 observata sunt rejicientes, pro-
 pter vulgi celeriores mutationes
 quam quæ in euripis cernuntur.

¶ Sed profecto neque ipsi merito
 appellati philosophi probant....

Cap. VIII.
 —
 Objecta
 refellan-
 tur.

COLUMN XVII.

. . . . . ab ali-

νι φευκτὸν εἶνα(ι) πλου-
 τον ἡ γάμον ἀπλῶς, (ῆ)
 τοιούτον, καὶ πολλὰ
 5 τούτοις ὅμοια. Τὸ δὲ δὴ
 δίκαιον κα(ὶ μ)ὲν δίκαιον,
 καὶ διότι τὸ μὲν αἰε συμ-
 φέρει, τὸ δ' οὐδέποτε,
 πάντως ἀναγκαστι-
 10 κοῖς θεωρεῖται καὶ κρί-
 νεται λόγοις· ὁ δ' εἰκα-
 σίαν τοῖς οὕτως ἔσπε(υ)-
 κόσιν προσφέρων ὑπερ-
 βολὴν ἡλιθιότητος
 15 (ο)ὕκ ἀπολλοεοιπεν. Ὡν
 (ο)ὕτως ἐχόντων, ἐξύ-
 θ(λ)ῆται τὰ περὶ τῶν ἀρα-
 χινῶν καὶ τῶν τρυτ(α)-
 (νῶ)ν κα(ὶ π)ρι(όν)ων, (καὶ)
 20 (τοῦ) κέγχρου . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 25 . . . . . (ο)ὕ
 (πλεῖ)στα σοφιστικῶ(ς)
 (λε)λεγμένα λ(όγ)ιδά (τις)
 (θ)ε(α)ρεῖ· τῶν δὲ ῥητό-
 30 (ρων) ἡ τέχνη πρὸς οὐδὲν
 ἐπιδείκνυται (τῶ)ν (εἰς)
 μακάριον βίον ἀ(ν)η-
 κόντων χρησιμ(ε)ῖ(ου)ου-
 σ(α). Διόπερ οὗ(ν) το(ύ)των
 35 . . . . .

COLUMNA XVIII.

1. . . . .
περί τῶν μεγαλειῶν
δοξάζειν κρείττον ἢ πε-
ρι τῶν μικρῶν, καὶ μηδε-
5 νός ἕξιν ἀκριβῶς· πρόσ-
εστιν δ' ἴσως αὐτῇ τὸ
καὶ καθ' ὅλοςχερεῖαν πε-
ρι τῶν μηδενός ἕξιν
διαλέγεσθαι. Κατὰ λό-
10 γον τοῖνυν πιν(δ) β(ρ)κοῦ ἔσ-
τιν ὁ προστιθεμένος,

quo fugiendas esse divitias, vel nuptias generatim, aut tales, ac multa his similia. Quod est autem justum vel non justum, et quare hoc semper est utile, illud autem nullo unquam tempore, omnino hæc per sermones cogendi vim habentes considerari et judicari debent : at qui hominibus de his rebus ita sollicitis conjecturam proponit, ad stultitiam summam pervenisse videtur. Itaque, quum hæc ita se habeant, nugæ plane sunt, quæ dicuntur de araneorum telis et trutinis, et serris, et de milio-
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
..... nec plurima, quæ sophistarum more asseruntur, veluti oracula quis accipit : rhetorum vero ars ad nullam earum rerum, quæ ad vitam adtinent beatam utilis ostenditur. Quamobrem horum...

COLUMNA XVIII.

¶ De magnis sententiam ferre accurate est melius, quam de parvis et vilibus; pertinet vero æque ad ipsam (Rhetoricam) et generatim de nullius momenti rebus disserere. Merito igitur propositum est jusjurandum, CAP. IX.

ὅτι τοῖς πράγμασιν αὐ-
τοῖς, ἂν ἀν(θo)δευώμε-
θα, διελέγουσιν ἡ-
15 μᾶς, οὐδενὸς ἄ(ν)εξο-
μένου τῶν φασκόντων
τὸν λέγοντ' ὁμν(ύ)ειν τοῦς
Θ(εο)ύς, πεποιτημένοι
(δ)' οὐ το(ῦθ)' (δ γ)' ὁμνῶειν λέ-
20 (γει). . . . .

COLUMN XIX.

1 . . . . . τὰ πρὸς τὰς πρά(ξ)εις ἐν
ταῖς ἐρωτήσεσιν, καὶ τὸ
πρὸς τὸν θαυμάζοντά
5 πῶς ἐν μὲν τοῖς σκοτει-
νοῖς καὶ δυσκόλοις δύναν-
ται διαβλέπειν, τὰ δ' ἐν
μέσῳ μὴ δύνασθαι, τὰ
γινόμενα περὶ τὰ(ς)
10 γλαύκας τιθέναι. Τῇ(ν)
γὰρ τοιαύτην ἀκαιρίαν
οἶαν ἐπὶ τῶν ὄρκων καὶ
τῶν συμβουλιῶν εἰρ(ή)-
κασιν, οὐχ ὅτι φιλόσ(ο)-
15 φος, ἀλλ' οὐδὲ τὸν ἐν(α χυ)-
(δ)αῖον νοῦν ἔχων λ(ογισ)-
τεύσαιτ' ἂν . . . . .
20 . . . . .
25 πᾶσιν λογεῖται πα(ρεστη)-
κότ' (δ)ν(α, ο)ὔτε τὰ λεπ(τ)ό-
τερα (μῆ)ν πρὸς τὸν βίον
εἶναι τὰ τῶν φιλοσόφων,
μῆτε τ' ἀσύμμετρα (πρ)ὸς
30 τὸ ν(ομ)ίῳν ῥητόρων, ὥσ-
τε τὰ πολ(ιτικ)ῶν εἶναι
καθάρπερ ἐκότερον ἐπι-
δεδειχότας, τὸ ταῖς
(γλ)αύξιν ἡμᾶς π(αρ)εικά-

quia si adversemur, factis ipsis
nos redarguent homines, quum
nemine excepto omnes dicant,
jurantem verbis per Deos non
illud facere, quod se jurare ait.

COLUMN XIX.

. . . . . Ea addunt, quæ ad ac-
tiones spectant in interroga-
tionibus, et quod respondentes de-
miranti cur obscura et difficilia
inspicere possint philosophi,
facilia et in medio posita ne-
queant, ea afferunt quæ nocturnis
accidunt. Talem enim intempe-
stivum sermonem, qualem de
jurejurando et consiliis institue-
runt, non modo nullus philoso-
phus, sed nec is qui vulgare
ingenium habet, æstimaverit
quæ ab omnibus putantur in
promptu haberi, ea neque esse
minutiora de vita philosophorum
placita, neque discrepare ab ins-
tituto optimorum rhetorum,
adeo ut hæc sint politicorum
propria: perinde ac si utrumque
demonstraverint, nos scilicet no-

35 (ζ)ειν, και

ctuis esse similes, et . . . .

COLUMNA XX.

COLUMN XX.

1 . . . . .

Ἄδικα παρὰ τὰ δοξα-
ζόμενα πρὸς τῶν πολ-
λῶν οὐκ εἶναι· τοὺς δ' ὅ-
5 πολυμαθόντας ὁμοι-
ῶσθαι τοῖς καταφρο-
νοῦσι τῶν νομισμάτων,
οἷς χρώμεθα, ζητοῦσι
δ' ἕτερά, καὶ ἐξήδ' ἄλ-

10 λα κατανοῶσαι τὴν ζή-
τησιν αὐτῶν οὐδὲν ἄ-
χρηστον εἶναι. Χρησα-
σθαι γὰρ οὐχ οἷόν τε τοῖς
εὐρεθεῖσι διὰ τὸ μήτε
15 τὰς πόλεις ἀν παραδέ-
ξασθαι, μή(τ') ἂν α(ὐ)τ(οῦ)ς σώξουσ(αι)
πράττοντας· ὑπὸ δὲ
τῆς ῥητορ(ικῆς) . . . . .

20 . . . . .

25 Τὰ μὲν γὰρ (καλὰ καὶ) ὀϊκα),
ἀγαθὰ κα(ι κακὰ), ταῦ(τὰ)
τοῖς ὑπὸ τ(ῶν) πολ(λ)ῶ(ν)
νοουμένοις ὁ(ρ)μαί(νου)-
σιν ο(ι) καθ' ἡμᾶς φιλο(σο)-

30 φοῦ(ν)τες, αὐτῷ μόνον
 παρα(λά)ττοντες ἐκε(ί)-
 νων, (ὡς μ)ὴ παθητικῶς
 μόνον, ἀλλ' (ἐ)πιλογ(ι)σ-
 τικῶς αὐτὰ κατανο-
 35 εῖν, καὶ μὴ πολλάκις αὐ-
 τῶν λήθην λαμ(βά)νειν .

COLUMNA XXI.

1 . . . . . T_{7v}

¶ Injusta præter ea, quæ talia multitudini videntur, non esse : qui autem contraria sentiunt, similes esse nummos spernenti- bus, quibus utimur, aliosque querentibus; quamvis alioquin eorum conquisitio non inutilis censeri possit. Fieri enim ne- quit, ut inventis notionibus utantur, tum quod civitates eas non recipiant, tum quod neque ipsi salvi sint, qui id faciant. Sed per Rhetoricam . . . . .

Honestæ enim et injusta, bona
et mala, eadem esse atque ea,
quæ multitudini videntur talia,
opinantur ii qui nostra ætate
philosophantur : a vulgo tantum
diversi abeuntes, quod non so-
lum pathetice, sed etiam ratio-
nis ductu eadem considerent, et
non sæpe eorum obliviscantur

COLUMNA XXI.

.....

σιν ποιεῖν, ἢ τ(ὰς) ὑπο-
λήψεις αὐτῶν μεθιστά-
νειν εἰς ἃς ἔχουσιν αὐ-
15 τοὶ περὶ ἀγαθῶν καὶ κα-
(κῶ)ν, καὶ δικαί(ων) καὶ (ἀ-
δίκ)ων, καὶ κοιν(ῇ) τὸ (δὲ
εἰπ)εῖν συμφερόν(των
καὶ) ἀσ(υμ)φόρων ἔχ(ουσ)ιν

20.....

.....

.....

.....

25.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

rebus bonis et malis, de justis et
injustis, atque, ut universe di-
cam, de utilibus et perniciosis
ipsi habent . . . . .

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

COLUMNA XXIII.

COLUMNA XXIII.

1.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

καὶ ψυχρὰ κατ' ἀλή(θει)-
 20 αν οὐχ ὑπολαμβανό(ν)-
 των, ἡμεῖς ἔρα(μεν
 εἰ)ναι. Παρα(πλή)σιον
 (δέ) τι ταῖς πε(ρὶ τῶν νο-
 μ)ισμάτων διαφε(ρο-
 25 μένοισ) . . . . .
 . . . . .
 . . . . . τ(ῆ)ν ζήτησιν (καὶ
 τῇ)ν εὖρεσιν ἄχ(ρη-
 30 σ)τον λέγειν (γ)', ε(ἰ κα)ῖ
 . κα)τ' ἀλήθειαν ἦν τι-
 (ν)α βελτίω, μήτε
 τῶν πόλεων παρα-
 δεξομένων αὐτὰ,
 35 μήτε (τῶ)ν κατανοη-
 σά(ν)των σω(θ)ῆναι δυ-
 ν(ηθησο)μένω(ν) *Οὐδὲν
 γὰ(ρ), οἶμαι, δι(οί)σει τοῖς
 (μὲν) κατ' ἀλ(ή)θειαν ὑγι)α(ῖ)-

COLUMNA XXIV.

1 νουσιν, ἐὰν ἄλλοι μὴ πα-
 ραδέχωνται τὰ τὴν ὑγι-
 εἶαν αὐτοῖς παρασκευάζοντα, οὐ-
 δὲ τοῖς περισταμένοις
 5 τὰ πυρὰ, καὶ τὰς χιόνας, ἐ-
 ἂν τινες μὴ παραδέχων-
 ται τὰς φύσει προσούσας
 δυνάμεις ἔχειν αὐτά.
 Τὸ δὲ δὴ μὴδ' αὐτοὺς σω-
 10 θήσεσθαι λέγειν ὑπὸ
 τῶν φύσει σωτηρίων,
 καὶ παντελῶς ἄ(ν ἀνό)-
 ητόν ἐστιν. Ἄλλ', οἶμαι,
 πλανῶ τό τινας τῶν φι-
 15 λσοφῶν ἀπλῶ(ς) ἄ(π)α(ν)-
 τ(α) (φ)άσκειν τὰ δι(καια, καὶ)
 καλὰ, καὶ τὰ τούτ(οις ἐναν)-
 τιώμεν(α), νόμοι(ς μὴν),
 καὶ θέμασιν διαφέρειν

20

aliis tamen dissentientibus, ea
 calida, et frigida non essent.
 Simile vero quid iis qui de nu-
 mismatis dissident. . . . .
 . . . . .
 . . . . . disquisitionem et inven-
 tionem dicere inutilem, licet ali-
 qua vere sint meliora, quod neque
 ea civitates sint accepturae, neque
 ipsi excogitantes per eadem ser-
 vari possint. Nihil enim, ut puto,
 intererit eorum qui vere conva-

COLUMNA XXIV.

lescent, si alii non admittant re-
 media sanitatem illis afferentia;
 neque eorum, qui circum ignes
 et nives consistunt, si nonnulli
 his rebus virtutes quas natura
 habent, inesse haud putent. Di-
 cere autem neque ipsos salutem
 esse consecuturos ex rebus natu-
 ra salutaribus, est omnino stul-
 tum. Verum hi, puto, inde deci-
 piuntur, quod quidam philosophi
 omnia justa et honesta, atque
 his contraria generatim pro le-
 gum et regionum diversitate
 variare docent . . . . .

. . . Adeo ut nulla in re deficiant; et contraria sunt dicenda de contrariis: quædam vero sunt honesta pro locis et temporibus. Quæcumque autem non per se honesta, apud nonnullos qualibet demum de causa constituta sunt, hæc servanda censemus, vel ex locis iis migrandum. Sin vero ex rebus natura

COLUMNA XXV.

honestis quædam sint, omnes in
his firmissimos esse volumus, et
servare non modo definita, sed
et ea quæ ipsis similem habent
notionem, atque hæc non modo
coram aliis, sed etiam si a ne-
mine aspiciantur; præterea cum
voluptate, non ad necessitatem,
et firmiter, non vacillando. ¶ **S** CAP. XI.
profecto Rhetorica harum rerum
scientiam tradit, ut sola dicatur
tritam veluti viam ad beate vi-
vendum percurrere, ut nequa-
quam certe ad judicia et populi
conciones, ubi plura sunt nau-
fragia, quam quæ apud Capha-
reum eveniunt.

—
Haud
rhetores
sua arte
adjuvari
ut boni
evadant
et existi-
mentur.

..... se
aiunt frustra posse fieri probos ,

30 δ' εἶναι (μάτην τῷ) καλὰ
 πα(ρ)αδοθ(ῆ)ναι, ἀ)λλὰ πλ(έ)ον
 ὠφελεῖσθαι δι(ὰ) τὴν ῥητο-
 ρικὴν· (δ) γὰρ πείθων τοὺς
 ἀνθρώπους δόξει καὶ κα-
 35 λὸς καὶ ἀγαθὸς εἶναι. Τού-
 του θ' ἕνεκα βού(λ)οντ' εἶνα(ι),
 καὶ φρόνιμοι, κα(ὶ) δίκαιο(ι),
 τοῦ γίνεσθαι τι μείζον αὐ-
 τοῖς παρ' ἀνθρώπων, ὡς-
 40 (π)ερ (ᾧ)ν οὐδὲν ὅ(φ)ελος ἔχει
 (ἡ μὴν ῥητορικὴ), εἰ μὴ. . . .

COLUMNA XXVI.

1 . . . . . (οὐκ)οὖν (μὴ)θὲν εἶ-
 ναι δέξαιτ' ἂν τις, εἰ δοκῶν
 νοσεῖν ἀναγκά(ζ)οιτο τὰς
 5 θεραπείας ὑπομένειν, μὴ
 τι δῆ (γ)ε τὴν ἀρετὴν. Ἀλλὰ
 τούτων ἄκαιρος μὲν ἡ πα-
 ρεμβολὴ τοῦ μὴ διδασκτὸν
 εἶναι τὴν ἀρετὴν. Οὐ μὴν
 10 ἀλλὰ καὶ τὸ τὴν πολιτι-
 κὴν ἀ(ρ)ετὴν οὐκ εἶναι δι-
 δασκτὴν ἀπεδείκνυε Σωκρά-
 τες ἐκ τοῦ μήτε Θεμιστο-
 κλέα, (μ)ήτ' Ἀριστείδην, μή-
 15 τε Περικλέα (δὲ)δυνήσθαι
 τοὺς υἱ(ο)ύς, οἱ(οι μὲν) ἦσαν αὐ-
 τοῖ, κατ(α)λείπειν· διὰ δέ τ' αὐ-
 τοῦ συν(ζ)ητῆσ(α)ι, καὶ τ(οῦ)
 μὴδὲ τ(ὴν πολι)τικὴν ῥη-
 20 (τορικὴ)ν παραβαί)νειν
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 25 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 30 πλεόν ὠφελῆ(σ)αι τὴν ῥη-
 τορικὴν, τῶν ἀπ' αὐτῆς πεί-
 θειν δυναμένων τοὺς ἀν-

honesta discendo, verum majo-
 rem utilitatem e Rhetorica ca-
 pere. Qui enim hominibus aliquid
 persuadet, probus et bonus esse
 existimabitur. Hujus rei gratia
 volunt rhetores esse et prudentes,
 et justi, ut nempe majus aliquid
 ab hominibus consequantur,
 tamquam si nullam utilitatem
 Rhetorica habeat, nisi . . . .

COLUMNA XXVI.

. . . . . Igitur nil esse quis
 existimaverit, si quum aegrotare
 videatur, curationes, nedum
 virtutem exspectare cogatur.
 Sed horum inepta est interjecta
 sententia, virtutem scilicet disci
 non posse. Verumtamen politi-
 cam virtutem ex eo disci non
 posse demonstravit Socrates,
 quod neque Themistocles, ne-
 que Aristides, neque Pericles
 filios reliquerunt, quales ipsi
 erant: illos autem et disputando,
 et minime negligendo rheto-
 ricæ politicæ studium. . . .

Falso dicitur magis prodesse
 Rhetoricæ, quum per ipsam homi-
 nibus persuadere rhetores pos-
 sint, se esse honestos et probos.
 Nam contra accidit, licet aliquis

θρώπους, ὥς εἰσιν καλοὶ
 κάγαθοί· τούναντίον γάρ
 35 ἂν καὶ μέτριος ᾗ τις ἄλλως,
 ὅτι βῆτωρ πανηρὸς εἶναι
 νομίζεται· δοκεῖ τῷδ' οὖν,
 ἀλλὰ τῆς εὐδαιμονίας, οὐ
 διὰ τὸ (δο)κεῖν πε(ιθεῖν) . . . . .

COLUMNA XXVII.

1 . . . . .
 Ἀλλὰ διότι τῆς μὴ πειθού-
 σης ἀληθείας χρησιμώτε-
 ρ(ον), ἢ κατὰ νόμον ἄξιον
 5 Εὐριπίδει λέγοντι πιστεῦ-
 εῖν· Οὗτοι νόμισμα λευκὸς
 ἄργυρος μόνον, ἀλλὰ καὶ
 ἀρετὴ βροτοῖς; Πολλὰ γοῦν
 τῇ χρηστότητι, καθάπερ
 10 ἄργυρί(ω) κτῶνται. Καὶ
 πῶς Εὐριπίδει φιλόσοφος
 ἂν προσέχοι· καὶ ταῦτα, μη-
 δὲ πίστιν εἰσφέροντι,
 πίστιν αὐτὸς ἔχων; Πῶς
 15 (δ') Εὐριπίδης, ὃ φασι, διὰ τού-
 των κατασχυ(ε)ῖν βε-
 (β)ούληται τ(ιν)α δὲ καὶ σύν-
 (απ)τα τροπ(ικὰ)· (ὅπ)ου καὶ
 (τῷ)πρ(ά)γματι (παρ)απλησί-
 20 (ως ἂν δ)έχεσθαι χρεῖαν
 (εἰς ἀρε)τὴν ἔστι π)λεῖον;
 . . . . .
 25 . . . . .
 Καὶ φ(ρο)νίμους εἶναι, καὶ
 δικαίους φ(ασ)ίν, (ὃ καὶ) μαι-
 30 νομένων (οὐ)δεῖς ἂ(ν) εἰπει-
 (ν). Οἱ μὲν γάρ οὐδ(ε)νός, (ἡ)
 παρ' αὐτῶν θηρωμένους
 φασὶ τὴν ἀρετὴν διώκειν·
 οἱ δὲ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῇ,
 35 εὐδαιμονίας δὲ χάριν, οὐ
 μᾶλλον ἢ παρὰ τῶν θηρί-
 ων, ἥτις (ο)ὕδ' εἰς ἐπίνοιαν
 ἔρχεται τοῖς πολλοῖς, οὐχ ὅ-

sit caeteroquin moderatus, ut
 rhetor improbus existimetur :
 bonus autem ab aliquo habetur,
 sed quadam felicitate, non quod
 id persuadere videatur. . . . .

COLUMNA XXVII.

¶ Sed quare, quum non persua-
 deat veritas, magis est utile,
 quam legi congruens, Euripidi
 credere dicenti. « Non num-
 mus est album argentum solum,
 sed et virtus hominibus ? »
 Multa illi certe probitate velut
 argento sibi comparant. Et quo-
 modo philosophus verbis atten-
 deret Euripidis nullam auctori-
 tatem afferentis, ipse auctoritate
 præditus ? Quomodo vero Eu-
 ripides hisce sententiis, ut di-
 cunt, quædam connexa morum
 præcepta parare voluit; unde
 ad rem apposite capere utilita-
 tem licet ad virtutem magis ? . . . . .

CAP. XII.

Decipi
 sophistas
 asseren-
 tes, veri-
 tatem
 persua-
 dendi
 vim non
 habere,
 et vir-
 tutem
 ipsam
 ignorari.

et prudentes, et justos se esse
 dicunt rhetores, quod furen-
 tium nemo certe diceret. Alii
 enim aiunt se sectari virtutem,
 eam non aliunde quam a se ipsis
 captantes : alii vero ob quam-
 dam felicitatem se assequi di-
 cunt ipsam securitatem non
 magis, quam a feris; quæ sane
 neque in mentem, multitudini

τι καὶ παρασκευάζεται(αι)

40 .....

COLUMNA XXVIII.

1 .....

..... Ἄρ' οὖν

οὐχὶ διαβληθε(ί)ς ἀρετήφο-
ρος ἀνὴρ καὶ (π)είθειν ἄδυ-5 (ν)ατῶν τοὺς ἀνθρώπους,
οἷός ἐστι, κἂν γιμωρίας,οὐκ ἐλέου καὶ τιμῆς τύχοι
τις, οὐ φησιν; Ἄλλὰ τῶνπάντων ἐστὶ παραλογ(ώ)-
10 τατον, ἀρετὴν (ᾧ)κραν καὶδιομαλίζουσιν ἀγνοηθῆ-
ναι, καὶ μὴ μόνον, ἀλλὰ καὶκακίαν νομισθῆναι. Δεῖ
(δ)ὲ κατὰ τὸν τῶν ῥητόρων15 λόγον τοῖς εὐλόγοις προσ-
έχειν, ἀλλ' οὐχὶ τοῖς τέρα-τι παραπλησίους· καὶ ταῦ-
τα τῶν μεγίστων πολιτι-κῶν τὰ τοῖς πονηροτάτοις
20 ὀφيلούντα συνάπτεσθαιπρὸς β(ῆ)μα κεκ(ο)μισμέ-
νω(ν), οὓς μόνους φασὶ π(ει)-

(θεῖν ὧς) εἶσι .....

.....

25 .....

.....

.....

..... (ο)ῖ δοκοῦ(σίν γ)ε μέ(ν)-

(τοι τ)ὰς τῶν νοσ(ού)ντων (ὅ)-

30 (πο)μένειν θεραπέας, (μὴ)

πού γε τὴν ἀρετὴν, ὥσπε(ρ)

οὐχὶ καὶ ταύτη(ς) ἀληθῆ (τοῦ)

ἀγαθοῦ κατεσ(τ)ώσης, (καὶ)

θεραπείας ὑπα(ρχ)ούσης· ἃ γ'

35 (ᾧ)ν (οἱ κ)α(κ)ίαν κατα(γ)νό(ν)-

τες οἱ πολλοὶ προσφέρου-

σιν, ἢ πα(ρ)' ὅλον (τ)ὸν βίον

ταῦτα προσφερ(έ)ντων, (ἀλ)-

λ' οὐχ ἅπαξ .....

40 .....

venit, nedum paretur. ....

.....

COLUMNA XXVIII.

.....

..... An igitur

quum falso crimine accusatus

sit vir aliquis virtute praeditus,

neque hominibus persuadere id

possit, qualis sit non ostendit,

licet poenam, non misericordiam,

et honorem sortiatur? Sed est

omnium illud absurdissimum

virtutem sublimem et constan-

tem non ignorari modo, sed

vitium quoque existimari. Opor-

tet autem ex rhetorum sententia

attendere argumentis rationi

congruentibus, non prodigio si-

milibus; praesertim quum ea

quae in scelestissimos quadrare

debent, in concione dixerint

maximi politici, quos solos asse-

runt persuadere se esse bonos. .

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

..... qui videntur quidem

aegrotantium sustinere curatio-

nes, non item virtutem, quasi

haec nec verum bonum, nec cu-

ratio sit: quae sane ipsa multi-

tudo vitium damna agnoscit,

profecto per totam vitam haec

dictitans, non vero semel. . . .

.....

.....

COLUMNA XXIX.

1.....

ἔξῃς

δ' εἰρηκότων, ὡς ἀγ(ω)νιζο-
 μένων ἡμῶν, οὐ πρὸς τοὺς
 5 ἔξω πολεμίους, ὑφ' ὧν τὸ
 τελευτᾶν ἱερὸν ἔστιν· ἀλλὰ
 πρὸς τοὺς ἔντος τῶν τειχῶν,
 ὑφ' ὧν αἰσχ(ι)στον, οὐκ ἐπὶ
 τὴν ἀρετὴν κατάντησις,
 10 οὐδὲ γὰρ Σωκράτην ὠφέ-
 λησεν· οὐδ' ἐπὶ τὴν ἰατρι-
 κήν· ἐξαιρεῖται γὰρ ἐκ νόσων,
 οὐκ ἐκ δικαστηρίων· οὐδ' ἐ-
 π' ἄλλην τινὰ δύναμιν, ἀλ-
 15 λ' ἐπὶ τὴν ῥητορικὴν· οὐ πε-
 ρὶ τελευτῆς μόνον ἀγω-
 νιζωμένοις β(οη)θοῦσαν, ἀλ-
 λά καὶ περὶ χ(ρημ)άτων, καὶ
 ἀτι(μ)ία(ς, καὶ φυγῆ)ς· οὐδὲ
 20 γὰρ (ἐ)ξεῖν(αι τῷ (φ)ιλοσόφῳ
 πρὸς (ς) ἄλλ(ους) ἔχειν) ἡσυ-
 χία(ν).....

COLUMNA XXX.

1.....

..... μαθεῖν οἱ πα-
 θόντες δύνανται, μήγ' ὅτι
 καὶ λύσ(ι)ν εὐρέσθαι, περὶ
 5 τοῦτον ἀσχολούμεθ' ἅ(ν),
 καὶ καταλύμεν, ἄχρι τοῦ
 μηθ' αἰθυγμα ταραχῆς πα-
 ρεμπί(π)τειν. Οὐ μὴν ἄλ-
 (λά) καὶ τῶν ἀντιδι-
 10 κων τοῖς αὐτοῖς ὅπλοις,
 ὡς παρεστήσαμεν, διω-
 θούμεθα. Σωκράτει μὲν
 τοῖ γ' οὐκ ἐβλήθησεν ἡ ἀρε-
 τή, καθ' ὅσον οὐ(χι) παρήν,
 15 ὡς καὶ προήγαγεν εἰς τὸ
 δικα(σ)τήριον ἡ τινῶν ἑλ-
 υψις αὐτῆς· ἰα(τ)ρικῇ δὲ
 ἰ δύναμεις ἄλλαι βοή-

COLUMNA XXIX.

..... ¶ Deinde

Cap. XIII.

dicunt, certantibus nobis non
 adversus hostes externos, a qui-
 bus perire decorum est, sed cum
 hostibus domesticis, a quibus
 occidi turpissimum, minime
 esse confugiendum ad virtutem,
 quæ Socratem non adjuvit; ne-
 que ad medicinam, quæ a mor-
 bis, non a forensibus judiciis
 liberat; neque ad aliam aliquam
 artem; verum ad Rhetoricam,
 quæ opem fert. periclitantibus
 non solum de vita, sed quoque
 de fortunis, de infamia, de
 exilio: neque enim philosophus
 potest quietam cum aliis vitam
 agere .....

—
 Haud
 confuge-
 re ad
 Rhetori-
 cam eos
 oportere,
 qui in ju-
 diciis pe-
 riclitantur.

COLUMNA XXX.

..... Ut hæc discere possint
 in periculis versantes, non modo
 argumenta dissolvere, ad hunc
 sermonem operam conferimus,
 eumque usque eo discutimus,
 dum nec minima perturbatio
 oriatur. Verumtamen adversa-
 riorum objecta iisdem armis,
 sicut exposuimus, repellimus.
 Socrati quidem non opem tulit
 virtus, quoniam haud aderat,
 postquam eum ad tribunal per-
 traxit nonnullorum improbitas:
 medicina vero et aliæ artes in

θοῦσι μ(έν) κᾶν (δι)καστηρί-
 20 οἱς. (Ἀδ)ό(λ)εσχοι δ' ὁμῶς ε(ί)-
 (σ)ὶν οἱ τὰ μηδ' ὑπ(ο)νοοῦ(σι θε)-
 (μ)ατ(α τ)ῶν (ῥ)ητ(ό)ρων. . . . .

25 . . . . .

30 . . . . .

35 . . . . . κ(αὶ ν)έους ὡφ(ελού)-
 (σι), καὶ π(ολ)λοῖς πολλὰς
 (π)αρέχο(ν)ται χρεῖας, κα(ὶ)
 (φι)λους ἔχουσι πολλοὺς τε,
 (κ)αὶ γεναίους. Καὶ λόγ(ο)ι
 40 (ἐν)θαδ(ε) (τ)ούτων ῥητ(ό)-
 (ρων) . . . . .

COLUMNA XXXI.

1 . . . . . καὶ πολ-
 λάκις, καὶ παρ' ὅσον τισὶ
 πάρεστι, ποιεῖ καταδικά-
 5 ζεσθαι. Κ(ᾶ)ν ὁ φιλόσοφος
 δὲ περιπέσῃ ποτὲ, οἷς λέ-
 γουσιν, οὐ κακὸς (γ)ενόμε-
 νος περιπεσεῖται· διό-
 10 ποῖτ' ἂν, ἀλλὰ τοῖς ἀπο-
 κτείνασιν ὁ θάνατος. Οὐ
 μέντοι διατελεῖ μὴ πε-
 ριπέσῃ ταρραττόμενος·
 οὐδὲ γὰρ τοὺς (ἡλ)ιθίους
 15 τὰ παράλογ' ἀ(πέοι)κε (τα)-
 ράττειν, ἀλλ' (ἂ) τὸν μὲν
 τὰ μετὰ τὴν τελ(ε)υτὴν οὐ-
 δὲν ἔσεσθαι πρό(τερον)
 (πε)πεισμένον . . . . .

judiciis quoque adjuvant. Cæte-
 rum sunt quidam facundi, qui ne
 suspicantur quidem rhetorum
 exercitationes. . . . .

. . . . . adolescentibus prosunt;
 et multis plures præbent utilita-
 tes, atque amicos habent et
 multos et nobiles. At sermones
 horum rhetorum. . . . .

COLUMNA XXXI.

. . . . . et sæpe,
 et quantum in nonnullis Rheto-
 rica valet, facit ut homines
 damnentur. Licet vero philoso-
 phus aliquando inciderit in ea,
 quæ dicunt pericula, haud im-
 probus existens incidit: quare
 mors minime ipsi, sed interfec-
 toribus turpis esset. Haud tamen
 manet perturbatus, verens ne
 incidat: neque enim stultos de-
 decet iis perturbari, quæ præ-
 ter expectationem fiunt; sed il-
 lum qui prius sit persuasus,
 nihil esse post mortem futurum
 . . . . .

COLUMNA XXXII.

1 . . . . . (Πολ)-
 λο(ι) φιλόσοφοι συγγράφου-
 σιν, ὥστ' εἰ διὰ ταῦτα (θ)εὸς
 ἢ (π)ειθῶ προσηκόντως
 5 ἐ(νο)μίσ(θ)η, διὰ τὴν φι-
 λοσοφίαν ἀπεθεώ(θ)η.
 Τὸ (δ)ὲ διὰ τὴν δύναμιν
 αὐτῆς οὐκ ὀλί(γ)α κακ(ου)ρ-
 γεῖν, οὐκ ἐπὶ τῇ(ς) φιλοσό-
 10 φου πειθοῦς ἀληθές ἐστιν,
 ἀλλ' ἐπὶ τῇ(ς) ῥητορικῆς· ἄ-
 φ' ἡ(ς) ἦν καὶ Πεισίστρατος·
 ὅθεν οὐδὲ κοινοῦται τῇ
 κατηγορίᾳ, ὧν (ἐ)φασαν
 15 αὐ(το)ὶ μεγίστων ἀγαθῶν
 καὶ ὡς φρονούντες, ἀρχῆς,
 καὶ πλούτου· τοῦ(τοις) μὲν
 γὰρ μὴ καλῶς χρ(ώ)μενος
 πολλά τις ἂν βλά(π)το(ι) . . . . .
 20 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 25 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . . (τὴν)-
 30 δ' εἰ (τις) ἐδιδάσκ(ετο), (το)ῦ (γε)
 καλῶ, (καὶ) δίκαια, κ(αὶ) σ)υμ-
 φέρο(ντα) πείθειν (οὗτος)
 μήκ(ι)στον (ἀ)φέστη(κ)ε(ν)
 (ε)ἰ δὲ (τῇ)ν σοφίαν, ὦ(σ)π(ερ)
 35 ἀπλῶς, τῶ(ν) εἰς τὸν εὐδαί)-
 μονα βίον (σ)υνέπειαν
 παρα(ξ)ομένων καὶ τὴν
 εὐρ(ε)σιν. . . . .

FRAGMENTUM I.

1 . . . . .
 . . . . . Καὶ (ὑπ') ἄ(λ)λων
 (κα)λλων προτρέψεται

COLUMNA XXXII.

. . . . . ¶ *Muti* *cas* *habet*
 scribunt philosophi, ut si propter
 hæc Dea merito existimata est
 persuasio, ob philosophiam inter
 Deos relata sit. Quod vero plura
 mala ipsius vi inferantur, id non
 philosophicæ persuasioni, verum
 rhetoricæ Arti adscribendum
 esse constat: cui deditus erat
 Pisistratus, ac propterea non
 accusatur a sophistis de iis quæ
 maxima ipsi veluti sapientes ap-
 pellant bona, id est de principatu
 et divitiis; etenim qui his non
 recte utitur, plurimum nocere
 potest. . . . .

Hanc Rhetoricam si quis edoc-
 tus est, is ab honestis, et iustis,
 et utilibus longissime abest; sin
 vero ad sapientiam animum ap-
 pellere velit, ut uno verbo di-
 cam, earum rerum quæ ad
 beatam degendam vitam perpe-
 tuo perducent, cognitionem as-
 sequetur. . . . .

FRAGMENTUM I.

. . . . .
 . . . . . Et ab aliis
 atque aliis rogabitur institui

μεταχειρίζε(ιν) καὶ τὸν μὴ
 5 φιλοσοφοῦν(τα), (καὶ) τά-
 χα λυσι(τ)ελέσ(τε)ρον τοῦ
 (μὲν) ῥητορεύε(ιν) πρὸς ἐπί-
 δεξ(ιν), καὶ μάλλ(ι)στα τοῦ
 σοφιστικῶς. Ὁ δὲ φιλο-
 10 σοφῶ(ν, τ)ίνα (τρά)πον
 ὑπ' α(ὐτ)ῆς εὐθ(ύς) πενίας
 δυν(ηθείη) ταπ(ει)νοῦ-
 σθαι; . . . . .

FRAGMENTUM II.

1 . . . . . ὑπὲρ τῆς ἐ(αυ)-
 τοῦ δικαισύνης, καὶ τ(ῆ)ς
 ἀλλης (ἀρ)ετῆς ἐχ(ω)ν (δ)ι-
 5 ἂ βεβαί(ων) μὲν οὓτων
 τ' ἀναιτιώτατα τοῖς
 πρα(γμα)τοκόποις παρα-
 κολου(θ)ε(ῖν), οὐδὲ τὰ
 δεύ(τε)ρα πλουσ(ί)οις (λ)έ-
 10 γων, (μ)ηδὲ βασιλεῦσιν
 ἐντυγ(χ)άνων, μῆ(δὲ δῆ)-
 μοι(σιν), μῆ(δὲ δι' ἀνάγ-
 κην. Τ(οῦ)το ποσητῶν ῥη-
 τῶρων (δ)λον τὸν βίον
 15 θω(πεύ)ειν ὑπομενόν-
 των. (Ἄλ)λὰ μὴν κα(ὶ τ)ὸ
 φάσ(κειν) τοῖς εὐ(ή)θεσι(ν) (ἀ)ν
 ἀναγκ(αί)αν (εἶναι τὴν ῥη)-
 τορικ(ήν) . . . . .

FRAGMENTUM III.

1 . . . . . (συννοοῦσι)
 κα(θάπ)ερ αἱ γραῦς κό-
 ρας συνάπτ(ει)ν (ἐ)πα(ι)-
 5 σθαν(ομ)ένας, (καὶ) μὲν
 ἐξ(α)ρ(τίξ)ειν, τὰς δ' ἀπο-
 (χ)ρα(ί)ν(ουσα)ι καὶ κελεύ(ειν)
 ἂ τοὺς νέ(σ)υς διδά(σκω)-

philosophiæ rudem longe uti-
 lius, quam si is Artem rhetori-
 cam declamatoriam, et præci-
 pue sophisticam doceatur. Sed
 philosophus, quonam pacto, ab
 ipsa paupertate subito opprimi
 posset? . . . . .

FRAGMENTUM II.

. . . . . « pro sua
 justitia, et aliis virtutibus, quum
 posset iis constanter usus inte-
 gerrime magnis negotiis inter-
 esse, nec divites assectatus est,
 nec cum regibus, aut populis
 egit, ne ob necessitatem qui-
 dem ». Sic loquuntur poetæ rhe-
 tores, qui per totam vitam
 adulari consueverunt. Sed pro-
 fecto dicere hominibus probis
 necessariam esse Rhetoricam. . . . .

FRAGMENTUM III.

. . . . . Sicut
 cogitant vetulæ sibi conciliare
 puellas, atque instruere scientes,
 his vero splendide ornatis incul-
 care, quæ adolescentulos do-
 ceant; ita sibi civitatem Athe-

σιν· ὥς καὶ τὴν πό(λ)ιν Ἀ(θη)-
 10 ναίων καὶ οὐκ ἀναισ(θή)-
 τως μόνον, ἀλλὰ καὶ (δ)ή-
 ἀ)ναισχύντως, καὶ ἀ(π)αι-
 δεύτως, καὶ ἀ(ντι)στι(ρό-
 φω)ς ὑπὸ τῶν λεγόντων
 15 (φλη)ναρᾶτ(αι π)ο(λλ)ά . . . . .

FRAGMENTUM IV.

1 . . . . . (τὰ
 ἐ)αντῶν οἰκονομ(ή-
 σ)οντες· ἂν δ' ἐπὶ τ(ήν) δ(ο-
 5 κί)μην καταγενόμε(ε-
 νοι), κατα(γ)ελασόμε(ε)θα,
 (τ)ῶν κατα(γ)ελώντ(ων) τ(ε),
 καὶ τῶν, ὅτι καὶ ἄλλου τὰ
 10 τεκτονικὰ διοικούμεθα,
 (π)ερὶ ὧν δ' ἀνάρχεσθα(ι)
 δοκιμάσωμεν, οὐδὲ
 μυριοστού(ς) ἀφάυ(ρους)
 ἀπολείπομεν . . . . .

FRAGMENTUM V.

f . . . . . (εἰ τις πε-
 πρωμένως προ(σδιωρ)-
 θ(ῶ)το ῥητορεύ(ειν, καὶ
 5 (φι)λοσοφεῖν, καὶ ταῦτα
 (το)ῦ μὲν οὕτως σπανί(ου,
 οὐ)δὲ παρ' ἑλὴν τήν ζ(ω-
 ῆν) μετὰ τῆς ὥφελείας
 (ἀν)ψυχα π(άνν σ)υν(ίει), καὶ
 10 (ἐ)θαύμ(αζε) . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 15 . . . . .

niensium conciliare student
 rhetores, ac non solum stulte,
 verum et impudenter, et impe-
 rite, et secum pugnant in di-
 cendo nugantur multa . . . . .

FRAGMENTUM IV.

. . . . . Nostram
 rem familiarem administraturi:
 si vero ad experimentum deve-
 niamus, certe deridebimur, his
 vel illis illudentibus, quod aliena
 fabrilia administramus, quodque
 de iis, quæ aggredienda cense-
 mus, ne unum quidem e decem
 millibus vilem teruncium negli-
 gimus . . . . .

FRAGMENTUM V.

. . . . . Si quis
 veluti fato impulsus Rhetori-
 cam simul et Philosophiam se
 profiteri aperte diceret, præser-
 tim quum is tam rarus esset, ne
 per totam quidem vitam utiliter
 res inanimas omnino intellige-
 ret, et admiraretur . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .

.....	.....
.....	.....
.....	.....
20.....	.....
..... (οὐχὶ	.....
ἀληθ)ινοῖς γίνε(ται αὐτοῖς	.....
φι)λοσόφοις τόδ' ὑπὰ τῶν (γε)	..... haud
ἀνο(ή)των δ συμβαίν(ει)	veris accidit philosophis, quod
25 τισιν τῶν ῥητόρων	stultorum causa aliquibus rhe-
.....	toribus contingit .....

INDEX GENERALIS.

Dissertatio Isagogica.....	I-CXI
CAP. I. De Eloquentia apud Græcos, inde a remotissimis temporibus usque ad Augustum	II-XXX
CAP. II. De Rhetorica apud Græcos, inde ab ortu ejus usque ad Augustum....	XXXI-CXI
§ I. De Rhetorica usque ad Aristotelem.	XXXI-XLVI
1° Rhetores Siculi.....	XXXI-XXXV
2° Sophistæ.....	XXXV-XXXIX
3° Rhetores germanæ Græciæ, sive At- tici.....	XL-XLVI
§ II. De Aristotele rhetoricarum Artium scriptore	XLVI-LI
§ III. De Rhetorica, ab Aristotele usque ad excidium Corinthi.....	LI-LXXXIII
1° De Rhetorica apud Peripateticos...	LII-LVII
2° De Rhetorica apud Stoicos.....	LVII-LXXIV
3° De Rhetorica apud Academicos....	LXXV-LXXXVI
4° De Rhetorica apud Epicureos.....	LXXVII-LXXXIII
§ IV. De Rhetorica, ab excidio Corinthi usque ad Augustum.....	LXXXIII-CXI
De Philodemi libris rhetoricis.....	C-CXI
Notitia de Philodemo et Herculanensi- bus Voluminibus.....	CXII-CXXXII
Instituti operis ratio.....	CXXII-CXXIV
Catalogus litterarum permutatarum in Herculanensibus Voluminibus.....	CXXV-CXXXI
Voces novæ ex Herculanensibus Volu- minibus collectæ atque Lexicis inse- rendæ	CXXXI-CXXXII
(Specimina Herculanensis papyri Oxonii excusæ).	

	pag.
Philodemi Rhetorica.....	1-91
CAP. I. De Rhetorica sophistarum in universum..	4-25
CAP. II. De Actione.....	25-43
CAP. III. Inania sophistarum præcepta de Oratio- nis partibus et argumentis.....	43-63
CAP. IV. Sophistas impugnat docentes tripartitam esse Rhetoricam.....	63-67
CAP. V. Lacescit sophistarum præcepta de genere demonstrativo.....	67-87
CAP. VI. Totius disputationis conclusio.....	87-91
Annotationes.....	93-178
Index Nominum.....	179-193
Index Rerum.....	193-196
Index græcarum Vocum et Formularum quæ visæ sunt notatu digniores.....	197-206
Philodemi Liber de Rhetorica, Neapoli editus, ann. 1832.....	209-220
Ejusdem Liber de Rhetorica, Neapoli editus, ann. 1835.....	221-241
Ejusdem Libri fragmenta.....	241-244

CORRIGENDA.

Pag.	Lin.		
V	15—16	Pro Λιβανωτῶ, Leg.	Λιβανωτῶ.
XI	10	Ἰθύφαλλο	Ἰθύφαλλοι.
XXXII	32	Καί, παραχθεῖς	Καί παραχθεῖς.
XXXIX	14	Ἐπιπίπτωσιν	Ἐπιπίστωσιν.
ibid.	25	Ἀμαρτηθέντων	Ἀμαρτηθέντων.
XL	16	Τεχνικόν	Τεχνικόν.
XLI	15	Calactitis	Calactini.
XLII	28-29	Προκατάστασις ἔστι	Προκατάστασις ἔστι.
XLVII	31	Τινες	Τινές.
LV ¹	6	Lyco	Lycon.
LXXVIII	20	Τινες.	Τινές.
ibid.	24	Dialecticam	Dialecticæ.
CIV	20	Ἐνα	Ἐνα.
94	16	Significante	significans.
99	11	ἀν' μὴ	ἀν μὴ.
ibid.	34	Πῶς	Πως.
101	7	Occurrebat	occurreret.
102	in fine	Φασι	Φασιν.
103	1	Προσφερομένων	Προφερομένων.
122	31	Παρά δὲ Δημητρίῳ	Παρά δὲ τῷ Φαληρεῖ.
124	21	Κεκραμένον	Κεκλασμένον.
125	18	Ἀφιέντι	Ἀφιέναι.
ibid.	ibid.	Παιδί, οὐ	Παιδίου.
ibid.	25	Κατενειλούσαν	Κατενειλοῦσαν.
126	25—26	Ἀφιέντι	Ἀφιέναι.
128	7	Harpaerat.	Harpocrat.
129	26—27	Notat. col. XIV. v. 23-28.	Hæ voces sunt expungendæ.
140	27	Τους	Τούς.
142	13	Occurunt	Occurrunt.
150	24	Adhibent	Adlibet.
164	28	Ἡ τινῶν	Ἡ τινων.
ibid.	in fine	Ἀγαθὰ	Ἀγαθά.
165	19	Οὐν ἔστιν	Οὐν ἔστιν.
168	32	Nullus dubitavit	Nullus dubitavi.
174	26	Καφῆρει	Καφηρεῖ.
175	17	Πρός τι	Πρός τι.
ibid.	18	Πρός τὴν	Πρός τὴν.
186 col. 1	51	Temni	Temno.

CORRIGENDA.

198 col. 2.	28	Ἀρβένα	Ἀρβένα.
211	27	Περικλοῦς (sic)	Περικλέους.
212	26	Ἀπογορδύντας	Ἀπογορδύντας.
214	12	Εἶησαν	Εἶησαν.
ibid.	29	Ταῦτά	Ταῦτα.
215	17	Ἐπειδαν	Ἐπειδάν.
223	23	Ἐκάστην	Ἐκάστην.
ibid.	29—30	Χαίρουσιν	Χαίρουσιν.
230	23	Οἶαν	Οἶαν.
232	16-17	Ἐναρμωστῶν	Ἐναρμώστων.

